

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი
ირაკლი ყანდაშვილი

საქართველოში მედიაციის მაგალითზე დავის ალტერნატიული
გადაწყვეტის სასამართლო და არასამართლო ფორმები

სადისერტაციო ნაშრომი სამართლის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად

სამეცნიერო ხელმძღვანელი - ზურაბ ძლიერიშვილი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სრული პროფესორი, სამართლის
დოქტორი

თბილისი

2018 წ

ს ა რ ჩ ე ვ ი

აბრევიატურა	5
I. შესავალი.....	7
II. მედიაციის ინსტიტუტის თანამედროვე სამართლებრივი მნიშვნელობა და არსობრივი მახასიათებლები	20
1. მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება 20	
1.1 მედიაცია დავის გადაწყვეტის არაფორმალური და ფორმალური პროცესების ჯაჭვში	21
1.2 მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის ისტორია საერთაშორისო სივრცეში და წარმატების განმაპირობებელი მიზეზები	40
1.3 მედიაციის რეგულირების ინსტიტუციური მოდელები	44
1.4 მედიაციის უპირატესობები და შესაძლო ნაკლოვანებები	49
1.5 მართლმსაჯულებისადმი ხელმისაწვდომობის პრინციპის ახლებური ინტერპრეტაცია XXI-ე საუკუნეში	55
1.6 მედიაციის წინაშე არსებული გამოწვევები.....	58
III. მედიაცია და მისი ფუნდამენტური ეთიკური საფუძვლები	62
1. ნებაყოფლობითობა	70
2. მხარეთა თვითგამორკვევა	72
3. კონფიდენციალურობა.....	74
4. მხარეთა თანასწორობა	79
5. ნეიტრალურობა, მიუკერძოებლობა.....	80
IV. მედიაცია როგორც სტრუქტურირებული პროცესი	85
1. მომზადება.....	89
2. გახსნა - მედიატორისა და მხარის გახსნითი სიტყვა	91
3. ინტერესების გამოკვლევა.....	97
4. მოლაპარაკების პროცესი მედიაციაში	99
5. შეთანხმება და მისი აღსრულება.....	100
6. მედიაციის პროცედურული წესები და მათი ეფექტიანი გამოყენების მექანიზმები 106	
6.1 საერთო და ინდივიდუალური შეხვედრების მნიშვნელობა მედიაციის პროცესში	106
6.2 ალტერნატივების შეუზღუდავობა	109

6.3 პროცესის მოქნილობა და არაფორმალური გარემო	110
V. მედიაციის მონაწილე სუბიექტები.....	112
1. მედიატორი და მისი როლი მედიაციის პროცესის წარმართვაში.....	112
1.1 მედიატორის პროფესიული უნარები და სახელმძღვანელო პროცედურული მექანიზმები	121
1.2 მედიატორის „პროფესიული“ განათლება და სერტიფიცირების სტანდარტები.....	143
1.3 მედიატორის შერჩევის ობიექტური და სუბიექტური კრიტერიუმები.....	146
2. მხარეები და მათი წარმომადგენლები მედიაციის პროცესში.....	148
2.1 მედიაციის პროცესში მხარეთა უშუალოდ მონაწილეობის მიზანშეწონილობა და უპირატესობები.....	148
2.2 წარმომადგენლის როლი, მონაწილეობის ფარგლები და ეთიკური საფუძვლები მედიაციის პროცესში	154
2.3 მესამე პირები.....	168
2.4 სამედიაციო ცენტრები, როგორც მედიაციის სუბიექტები.....	168
VI. მედიაციის ინსტიტუტის რეგულირება უნიფიცირებულ აქტებსა და ევროპის საბჭოს სამართალში - გავლენა წევრი ქვეყნებისა და ასოცირებული წევრების შიდა კანონმდებლობაზე.....	170
1. UNCITRAL როგორც მედიაციის რეგულირების უნიფიცირებული ფორმა.....	172
2. მედიაციის ევროპული რეგულირების ფორმები - ევროკავშირის დირექტივები.....	175
VII. მედიაციის წარმოების ფორმები და ევროპის ქვეყნების გამოცდილება	183
1. მედიაციის წარმოების ფორმები: სასამართლო, სასამართლოსთან არსებული და კერძო მედიაცია	183
2. მედიაციის ფორმების საკანონმდებლო მოწესრიგების ევროპული გამოცდილება.....	192
VIII. De lege lata - მედიაციის ინსტიტუტი ქართულ სამართლებრივ სივრცეში.....	223
1. მედიაცია ქართულ ისტორიულ წყაროებში	223
2. მედიაციის თანამედროვე ინსტიტუციური მოდელი მოქმედი საკანონმდებლო რეგულირების ფარგლებში	227
2.1 სავალდებულო სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში	227
2.2 მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი	229
3. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის როლი მედიაციის განვითარებაში	232
3.1 ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის საფუძვლები მედიაციის ჭრილში	233

3.2 ასოციაციის ინსტიტუციური მხარდაჭერა მედიაციის განვითარებაში.....	235
3.3 მედიაცია, როგორც ადვოკატთა განგრძობადი იურიდიული განათლების ნაწილი	237
3.4 ადვოკატთა ასოციაციის ფუნქცია მედიაციის შესახებ კანონის პროექტის მიხედვით	238
4. სასამართლოს როლი მედიაციის განვითარებაში.....	241
5. სამართლის სკოლების როლი მედიაციის სწავლებისა და კვლევის ხელშეწყობის და დავის გადაწყვეტის კულტურის განვითარებაში	244
IX. De lege ferenda - მედიაციის საკანონმდებლო პლატფორმის სრულყოფის რეკომენდაციები	245
X. დასკვნა	260
ბიბლიოგრაფია.....	262

აბრევიატურა

ქართულ ენაზე:

ინგ.	ინგლისურად
გერ.	გერმანულად
იხ.	იხილე
ე.წ.	ეგრეთ წოდებული
მაგ.	მაგალითად
თბ.	თბილისი
ტ.	ტომი
სსკ	საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი
სსსკ	საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი

უცხოურ ენებზე:

ADR	Alternative Dispute Resolution
EU	European Union
EC	European Council
UNCITRAL	United Nations' Commission on International Trade Law
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law
Art.	Article

CEDR	Center of Effective Dispute Resolution
USA	United States of America
UK	United Kingdom
Ed.	Edition
Eds.	Editors
Hsrg	Herausgeber
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch, Code of Civil Law
ZPO	Zivilprozessordnung, Code of Civil Procedure
EGZPO	Einführung der Zivilprozeßordnung, Introduction to the Civil Procedure Code
No.	Number
Para.	Paragraph
Vol.	Volume

I. შესავალი

„გონიერი ადამიანი ჭრის პრობლემებს, გენიოსი ადამიანი კი თავიდან იცილებს მათ“

ალბერტ აინშტაინი

ყველა დროის საზოგადოებაში¹ ადამიანურ ურთიერთობებს ახასიათებს დავა² და კონფლიქტი³. დავა საზოგადოების ყველა ფენას ეხება, განურჩევლად სოციალური კუთვნილებისა, დავა ყოველდღიური რეალობაა სამეწარმეო სუბიექტებს თუ მათი საქმიანობიდან გამომდინარე სახელმწიფოსა და მოქალაქეებს შორის⁴.

თანამედროვე საზოგადოება განსაკუთრებით მიდრეკილია დავებისადმი, რაც ავტომატურად იწვევს სასამართლოს გადატვირთულობას სარჩელებით, განაპირობებს გახანგრძლივებულ და დროში გაჭიანურებულ მართლმსაჯულების სისტემას და მოდავე მხარეების ფინანსურ დანახარჯებს⁵. დავის მახასიათებელი დამაბულობის, ნერვიულობის, ფიზიკური და ემოციური დესტაბილიზაციის, დავასთან დაკავშირებული დროის და ფინანსების დანახარჯის გათვალისწინებით საზოგადოება და სამეწარმეო სუბიექტები მუდამ ფიქრობდნენ და დღესაც ფიქრობენ თუ როგორ და რა მექანიზმებით მოახერხონ მათი მიმდინარე კონფლიქტური სიტუაციის განეიტრალება, დამაბულობის კერების ეფექტური ჩახშობა და იმის მოხერხება, რომ ურთიერთობები კონფლიქტის მეორე მხარესთან გაგრძელდეს ჰარმონიულად.

ამ მიზნით საზოგადოება მუდამ ძიებაში იყო დავის გადაწყვეტის ეფექტური გზების, რომელიც ყველაზე მეტად დააკმაყოფილებდა მათ საჭიროებებს და მოერგებოდა მხარეთა რეალურ ინტერესებს, მსგავსი ძიება და დაგეგმარება

¹ *Wode M., Rabe C.S., Mediation, Springer, Berlin, 2014, 1.*

² *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 35.*

³ *Deixler-Hübner A., Schauer M., (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 1.*

⁴ *Moore C. W., The Mediation Process, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 3, 5.*

⁵ *Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Springer, Vol. 6, 2015, 2.*

ავტომატურად სამართლებრივ გზებამდე მიდის და ამ მიმართულებით მათ შორის მთავარი არის სახელმწიფოს სამართლებრივი პოლიტიკა ემთხვეოდეს საზოგადოების ინტერესს და საჭიროებას და თანმდევად პასუხობდეს იმ ინტერესს, რაც სახელმწიფოს მთავარ შემადგენელს - მოქალაქეებს აქვთ და ესაჭიროებათ.

საერთაშორისო პერსპექტივიდან მარტივი, ეფექტური, დროული და ხელმისაწვდომი ფორმების არსებობა დავის გადაწყვეტის მექანიზმებისა არის დღევანდელი საჭიროება⁶.

შესაბამისად, კონფლიქტში ჩართული მხარეები მუდამ ცდილობდნენ მოეძიებინათ ის გზები და საშუალებები, რაც მათ კონფლიქტს, ნაცვლად გახანგრძლივებული პროცესისა და დამატებითი ფინანსური რესურსის ხარჯვისა, უფრო ეფექტურად გადაწყვეტდა და მათ შორის შეამცირებდა რისკებს⁷, დავის მხარეებს შეუნარჩუნებდა ერთმანეთთან შემდგომი ურთიერთობის გაგრძელების შესაძლებლობას⁸, რაც როგორც წესი შეუძლებელია გახანგრძლივებულ და არაპროგნოზირებადი სასამართლო საქმისწარმოების დროს⁹, თუმცა ობიექტურობა მოითხოვს, ამ ეტაპზე ვაღიაროთ, რომ კონფლიქტში მყოფ მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის უფრო გავრცელებული ფორმა სასამართლო საქმისწარმოებაა, ვიდრე მისი რომელიმე ალტერნატიული საშუალებით მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის მცდელობა¹⁰.

აღსანიშნავია, რომ ამ ყველაფრის ფონზე სახელმწიფოებრივი ინტერესიც თანხვედრი იყო და არის იმ საჭიროებისა, რაზეც ზემოთ არის საუბარი, რადგან ერთი მხრივ, მსგავსი შესაძლებლობების განვითარებით, სასამართლო ხელისუფლებას ეძლევა საშუალება ერთგვარი განმუხტვის მასთან აკუმულირებული და მიმდინარე საქმისწარმოებების, ხოლო მეორე მხრივ, სრულდება დიდი სოციალური ფუნქცია, როდესაც მხარეები სასამართლოს ნაცვლად, სხვა კანონიერი გზებით დავის ამოწურვის მცდელობისას უფრო მეტად ინარჩუნებენ ერთმანეთთან ურთიერთობის რესურს, რადგან ამ ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენებით მხარეებს შორის მოგებული და წაგებული მხარის სინდრომი მათ არ ეუფლებათ, რაც უადვილებთ

⁶ *Carvalho J.M., Carvalho C.*, Online Dispute Resolution Platform in Alberto de Franceschi (ed), European Contract Law and the Digital Single Market –The Implications of the Digital Revolution, Intersentia, 2016, 245, 246.

⁷ *Poon G.P.*, The Corporate Counsel’s Guide to Mediation, First Chair Press, American Bar Association, United States of America, 2010, 9.

⁸ *იქვე*, 100.

⁹ *Alexander N.*, International and Comparative Mediation, Wolters Kluwer, 2009, 1.

¹⁰ *Pfisterer T.*, Einigung und Mediation in Posch W., Schleifer W., Ferz S., Konfliktlösung im Konsens, Schiedsgerichtbarkeit, Diversion, Mediation, Leykam BuchVerlag, Graz, 2010, 78.

საზოგადოების წარმომადგენლებს და ბიზნესს, ორმაგად, კონფლიქტში მყოფ მეორე მხარესთან გააგრძელონ თანაცხოვრება თუ საქმიანი ურთიერთობის ქონა. სხვა სიტყვებით რომ ითქვას, როგორც სახელმწიფოს ინტერესშია მაკრო დონეზე, ასევე თითოეული დავის მხარის ინტერესშია მიკრო დონეზე¹¹ გამოინახოს დროის და ფინანსების კუთხით ეფექტური დავის გადაწყვეტის ისეთი მექანიზმი, რომელიც მისცემს მხარეებს, მათ შორის, რა თქმა უნდა, სახელმწიფოს, რესურსების რეალურად დაზოგვის საშუალებას და იქნება სოციალური მშვიდობის წინაპირობა.

აქვე აღსანიშნავია, რომ მოქალაქეებს შორის თუ პირებს შორის არსებული სამართლებრივი დავის კანონიერი აღმოფხვრის სისტემის შექმნა სახელმწიფოს ვალდებულებაა. შესაბამისად, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების შექმნა, (რაც ერთგვარი კრებსითი¹² სახელწოდებაა სხვადასხვა ალტერნატიული მექანიზმისა), ორგანიზება და ინსტიტუციონალიზაცია სახელმწიფოს მიერ¹³ ორკესტრირებული პროცესი უნდა იყოს ნებისმიერ დემოკრატიულ სახელმწიფოში, შესაბამისად, მარტივია ლოგიკა, რადგან სახელმწიფო წარმოადგენს დავის ალტერნატიული საშუალებების სერვისების რეალურ მიმწოდებელს მომხმარებლებისთვის, სასამართლო, თავის მხრივ, როგორც სახელმწიფო ხელისუფალი ვალდებულია იმ სამართლებრივი პოლიტიკის გატარებაზე, რაც არის დაკავშირებული დავის ალტერნატიული საშუალებების გამართულ საქმიანობას შეუწყოს ყოველმხრივ ხელი¹⁴, თუმცა ეს არ უნდა გახდეს სასამართლოსთვის მიმართვის და სასამართლოს ხელმისაწვდომობის გარანტირებული და აღიარებული უფლების ხელის შემშლელი¹⁵.

ზემოაღნიშნული საჭიროებების და რეალობის გათვალისწინებით სავსებით ლოგიკური და შედეგობრივად პროგნოზირებადი იყო და არის დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების, რომლებიც რეალურად

¹¹ *Steffek F.*, Mediation, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

¹² *Genn H.*, *Judging Civil Justice*, Cambridge University Press, New York, 2010, 80.

¹³ *De Palo G., Trevors M.B.*, *Arbitration and Mediation in the Southern Mediterranean Countries*, Kluwer Law International, 2007, 15.

¹⁴ *Caponi R.*, „Just Settlement“ or „Just About Settlement“?, *Mediated Agreements: A comparative Overview of the Basics*, *Rabels Zeitschrift*, *The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Mohr Siebeck, 79. Jahrgang 2015, 121.

¹⁵ *Deixler-Hübner A., Schauer M.*, (Hrsg) *Alternative Formen der Konfliktbereinigung*, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 105.

წარმოადგენენ სოციალური¹⁶ დაძაბულობის და საზოგადოებაში არსებული კონფლიქტების შედეგიანი აღმოფხვრის ეფექტურ მექანიზმებს, ფართო გავრცელება და გამოყენება საზოგადოების წარმომადგენლების მხრიდან, ისევე როგორც სახელმწიფოების, მათ შორის საერთაშორისო დონეზე მათი პოლიტიკური თუ სამართლებრივი გაერთიანებების მყარად გამოვლენილი ნება ხელი შეეწყოს მედიაციის მაგალითზე დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების დანერგვას ყოველდღიურობაში¹⁷, რაც თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ბოლო წლების მანძილზე მართლაც მკვიდრდება თითქმის ყველა სახელმწიფოში, როგორც დავის გადაწყვეტის ყველაზე ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, მედიაციისთვის მახასიათებელი ფორმების¹⁸ ჩათვლით. ამ კუთხით ისიც გასათვალისწინებელია, რომ რიგ ქვეყნებს ისტორიულად მოსდევთ მედიაციის მეთოდით ან მსგავსი ფორმებით დავების გადაწყვეტის გამოცდილება, რაც, როგორც წესი, დადებით როლს თამაშობს ამ ინსტიტუტის დღევანდელ სამართლებრივ სისტემაში ინტეგრირების თვალსაზრისით¹⁹. მედიაცია განიმარტება, როგორც პროცესი²⁰, რომელიც ხელს უწყობს კონფლიქტის მონაწილე მხარეებს თავად აღმოფხვრან სადავო საკითხები.

დღეისათვის მედიაცია წარმოადგენს ყველაზე სწრაფად განვითარებად დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებას მსოფლიოში²¹, რომელსაც ახასიათებს მესამე²² დამოუკიდებელი, მიუკეროებელი და ნეიტრალური პირის ჩართულობით²³, კონფიდენციალური და სტრუქტურირებული პროცესის ფარგლებში²⁴, კონფლიქტის მხარეებისათვის დავის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობის დელეგირება, რაც მედიაციის ევროპული²⁵ და

¹⁶ *Steffek F.*, Mediation, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Vol. II, *Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A.*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 1162.

¹⁷ *Esplugues C., Marquis L.*, *New Developments in Civil and Commercial Mediation*, Springer, Vol. 6, 2015, 2.

¹⁸ *Jeong S.*, Kritische Betrachtung über die Gerichtsmediation in Korea, in *Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S.*, *Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung*, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 831.

¹⁹ *Creutzfeldt N.*, Vertrauen in Außergerichtliche Streitbeilegung, *Zeitschrift für Konflikt-Management*, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2016, 15.

²⁰ *Trossen A.*, *Mediation (un)gerecht*, Win-Management Verlag, Mühlberg, 2014, 37, 49.

²¹ *Alexander N.*, *International and Comparative Mediation*, Wolters Kluwer, 2009, 1.

²² *Blake S., Browne J., Sime S.*, *The Jackson ADR Handbook*, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 144.

²³ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, *Mediation und Konfliktmanagement*, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 50.

²⁴ *Tutzel S., Wegen G., Wilske S.*, *Commercial Dispute Resolution in Germany*, 2nd Ed, C.H.BECK, München, 2016, 191.

²⁵ EU-Mediationsrichtlinie 2008, Art. 3a.

არამხოლოდ აღქმის მთავარი მახასიათებელი თვისებაა. მედიაცია კონფლიქტის რეგულირების ეფექტურ ალტერნატიულ ინსტრუმენტს წარმოადგენს²⁶.

მედიაციის დამკვიდრების მთავარი მიზანია მხარეებს მიეცეთ შესაძლებლობა მათი ინტერესებისთვის საუკეთესო გადაწყვეტილებით დაასრულონ დავა და აღმოფხვრან კონფლიქტი საკუთარი ხელით²⁷, რა დროსაც უბრალოდ კი არ ასრულებენ მეორე მხარესთან დავას, არამედ ქმნიან წინაპირობას მხარესთან საქმიანი თუ პირადი ურთიერთობის სამომავლოდ ცივილურ ფორმებში გაგრძელების, რაშიც მედიაცია რეალურად ეხმარება მხარეებს²⁸, რადგან მედიაციის დროს ის კი არ უნდა გაირჩეს თუ ვინ რა გააკეთა წარსულში, არამედ მხარეებმა უნდა საუკეთესო გამოსავალი მოიძიონ არსებული ჩიხური სიტუაციიდან, რათა გაგრძელდეს სამომავლო ურთიერთობა მათი ინტერესების შესაბამისად²⁹; მედიაცია ეხმარება მხარეებს თვითგამორკვევაში, მოდავე მხარეების ერთმანეთისადმი მოთხოვნების რეალური მიზეზების და მიდგომის ამოცნობაში³⁰. ხშირად შეხვედებით იურიდიულ ლიტერატურაში, სადაც მედიაცია „მომავალზე ორიენტირებული პროცესის“³¹ სახელით მოიხსენიება³²; მედიაცია იძლევა საშუალებას მხარეებმა ხანგრძლივადიანი³³ შედეგი მიიღონ პროცესის წარმატებით წარმართვის და დასრულების შემთხვევაში, მით უფრო რომ მედიაციის გამოყენება კონფლიქტში მყოფ მხარეებს დავის ნებისმიერ ეტაპზე შეუძლიათ, თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ რაც უფრო ადრეულ³⁴ სტადიაზე მოხდება მედიაციის ინიცირება მით უფრო მაღალია დავის შეთანხმებით დასრულების პერსპექტივა³⁵.

მედიაციის მეშვეობით მხარეები ცდილობენ საკუთარი სიმართლე შეათანხმონ ერთმანეთთან³⁶, რათა სამართლის ნორმებმა არ გადაწყვიტოს ის, რაც მათ

²⁶ *Berkel G.*, Zur Diskussion gestellt: Deal Mediation als Konfliktbeilegung, Zeitschrift für Konfliktmanagement (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Köln, 2018, 61.

²⁷ *Greger R., Unberath H.*, MediationsG : Recht der Alternativen Konfliktlösung, Kommentar , C.H.BECK, München, 2012, 97.

²⁸ *Jones G., Pexton P.*, ADR and Trusts: an International Guide to Arbitration and Mediation of Trust Disputes, Spiramus Press, 2015, 33.

²⁹ *Wode M., Rabe C.S.*, Mediation, Springer, Berlin, 2014, 27.

³⁰ *Alexander N.*, Global Trends in Mediation, 2nd Ed, Kluwer Law International, the Netherlands, 2006, 10.

³¹ *Trossen A.*, Mediation (un)geregelt, Win-Management Verlag, Mühlberg, 2014, 470.

³² *Deixler-Hübner A., Schauer M.*, (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 188.

³³ *Kaiser P., Gabler A.M.*, Prozessqualität und Langzeiteffekte in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 6/2014, 180.

³⁴ *Fenn P.*, Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Routledge, New York, 2017, 68.

³⁵ *Roberts M.M.*, Mediation in Family Disputes, Ashgate Publishing Ltd, Burlington, 2014, 180.

³⁶ *Wendland M.*, Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, 216, 217.

მიაჩნიათ რომ არის სწორი, რადგან კარგად მოეხსენება ყველას, რომ რიგ შემთხვევაში სამართლიანობა და კანონიერება არ არის თანხვედრი თეზები, შესაბამისად, მედიაციის გამოყენებით მხარეები სწორედ საკუთარი სიმართლის დაფიქსირებას ცდილობენ შეთანხმების გზით, ხოლო რამდენად არის ეს სამართლიანი³⁷ ორივე მხარისთვის, ამაზე საბოლოო გადაწყვეტილება მხარეების მიერ არის მისაღები, ზოგადად სამართლიანობა მედიაციის ცნების მახასიათებელი სტანდარტია³⁸.

მედიაციის სწორედ აღქმისთვის მწვენილოვანია მხარეებს კარგად ესმოდეთ, რომ მედიაციით ისინი მუდამ სარგებელს იღებენ, კერძოდ, შესაძლოა მედიაცია კონკრეტული შეთანხმებით ვერ დაასრულონ, თუმცა მათ იმაზე კარგად ეცოდინებათ კონფლიქტის მიზეზების და დავის შესახებ ვიდრე ეს მედიაციის დაწყებამდე იყო, რაც შესაძლოა შემდგომში გახდეს წინაპირობა დავის დასრულების. შესაბამისად მედიაციის პროცესში მონაწილეობას მხარეებისთვის ყოველთვის მოაქვს დადებითი შედეგი თუ მხარეს ესმის მედიაციის შინაარსი და იცის თუ როგორ გამოიყენოს ის ინფორმაცია, რაც ამ პროცესმა მისცა მას³⁹. ხშირია ლიტერატურაში, როდესაც მედიაციას ახასიათებენ ორივე მხარისთვის მომგებიან პროცესად (win-win Lösung⁴⁰), რადგან მედიაციის სწორი და ეფექტური გამოყენებით ორივე მხარეს შეუძლია საკუთარი ინტერესების სასარგებლო შეთანხმებას მიაღწიოს⁴¹; მაშინ როდესაც სასამართლო საქმისწარმოების თუ საარბიტრაჟო საქმისწარმოების შედეგად დახარჯული ადამიანური თუ ფინანსური დანახარჯით ორივე მხარე დაზარალებულია, ხოლო ერთ-ერთი მხარის მიერ მიღწეული გამარჯვება მოჩვენებითი⁴².

ეს არის კონფიდენციალური პროცესი, რომელშიც ნებაყოფლობითობის⁴³ საფუძველზე ჩართული მხარეები მესამე დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი

³⁷ *Windisch K.*, Fair und/oder gerecht? Fairnesskriterien in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 2/2015, 55.

³⁸ *Steffek F., Unberath H.*, (eds), *Genn H., Greger R., Menkel-Meadow C.*, Regulating Dispute Resolution ADR and Access to Justice at the Crossroads, Hart Publishing, Oxford and Portland Oregon, 2013, 17.

³⁹ *Ahmed M.*, An Investigation into the Nature and Role of Non-Settled ADR in International Journal of Procedural Law, Vol. 7, intersentia, Cambridge-Antwerp-Portland, 2017, 216, 217.

⁴⁰ *Deixler-Hübner A., Schauer M.*, (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 21.

⁴¹ *წულაძე ა.*, ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ, 2017, 14.

⁴² *Bevan A.*, Alternative Dispute Resolution, Sweet & Maxwell, London, 1992, 1.

⁴³ *Hirsch G.*, Alternative Streitbeilegung: ein neuer Zugang zum Recht, Honorati C., Ohly A., Padovini F., Hirsch G., Picotti L., Knauer C., Patentrecht ADR Wirtschaftsstrafrecht, Müller Verlag, Heidelberg, 2017, 64.

შუამავალი პირის ჩართულობით⁴⁴, რომელსაც რაიმე სახის გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება არ გააჩნია, ცდილობენ სასამართლოს გარეშე მიაღწიონ მათი ინტერესებისთვის მისაღებ შეთანხმებას⁴⁵, კერძოდ, გამონახონ ერთმანეთის ინტერესების⁴⁶ გათვალისწინებით ორივე მხარისთვის მისაღები შეთანხმების პირობები.

თუმცა ამ პროცესს თავისი კონკრეტული შემადგენელი აქვს და აუცილებელია ეს მდგენელი ფიგურირებდეს, რათა მედიაციას, როგორც სპეციალური უნარებით აღჭურვილი, გამოცდილი მესამე ნეიტრალური⁴⁷ პირის ჩართულობით, მხარეებს შორის მიმდინარე მოლაპარაკების პროცესს⁴⁸, მიეცეს რეალურად ფართო არეალი თვითდამკვიდრების და პრაქტიკაში გამოყენების⁴⁹:

ა) საჭიროა საზოგადოების ფართო ფენების ინფორმირება მედიაციის შესახებ, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური საშუალების არსებობის, კონკრეტული უპირატესობების მითითებით თუ რას იძლევა მედიაცია და რატომ უნდა ანდოს მხარემ საკუთარი კონფლიქტის გადაწყვეტა სასამართლოს ნაცვლად მისთვის უცხო პიროვნებას;

ბ) საჭიროა მედიაციის შესახებ სასწავლო კურსების საუნივერსიტეტო თუ საშუალო განათლების სისტემაში სწორი და სრულფასოვანი ინტეგრირება, რაც წინაპირობაა მისი ახალი თაობის მხრიდან ინფორმირებული გამოყენების, რადგან სწორედ მომავალი დავის მხარეები სკოლის მერხთან და საუნივერსიტეტო კედლებში იღებენ იმ პირველად განათლებას აღნიშნულის შესახებ და მეტად მომზადებულ მოდავე მხარეებს წარმოადგენენ პოტენციურად;

გ) საჭიროა მედიაციის საკანონმდებლო დონეზე რეგულირება, რაც მაინცდამაინც მის მკაცრად პროცედურულ ჩარჩოებში ჩასმას არ გულისხმობს, არამედ მისი ოფიციალური სახით გამოყენების სამართლებრივი წინაპირობების და აღსრულების მექანიზმების რეგულაცია მოიაზრება.

⁴⁴ *Steffek F.*, Mediation, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1162.

⁴⁵ *Hirsch G.*, *Alternative Streitbeilegung: ein neuer Zugang zum Recht*, Honorati C., Ohly A., Padovini F., Hirsch G., Picotti L., Knauer C., *Patentrecht ADR Wirtschaftsstrafrecht*, Müller Verlag, Heidelberg, 2017, 69.

⁴⁶ *Bäumerich M.*, *Güterichter und Mediatoren im Wettbewerb*, Duncker&Humblot, Berlin, 2015, 23.

⁴⁷ *Hale T.*, *Between Interests and Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2015, 54.

⁴⁸ *Willis T., Wood W.*, *Alternative Dispute Resolution in Golden J., Lamm C., International Financial Disputes, Arbitration and Mediation*, Oxford University Press, Oxford, 2015, 72.

⁴⁹ *Moore C. W.*, *The Mediation Process*, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 467.

დ) საჭიროა მედიაციის მეცნიერული კვლევა და დარგის მეცნიერული განვითარება, რაც წინაპირობაა საკითხის მეცნიერული დამუშავების და კიდევ უფრო მაღალ რანგში აყვანის.

ე) ინსტიტუტს ესაჭიროება ინსტიტუციონალიზაცია და მისი სისტემური გამართვა მომხმარებლის მხრიდან ნდობის მოპოვებისთვის და მოხმარების გაადვილების მართვის კუთხით.

ვ) საჭიროა სამედიაციო ინსტიტუციების განვითარება, და მათთვის ფინანსური რესურსის მოზიდვა სახელმწიფო და ბიზნეს სექტორიდან.

ზ) საჭიროა უზრუნველყოფილ იქნეს მედიაციის პროცესში ჩართული მხარეების რეალური დამოუკიდებლობა და არ მოხდეს ერთ-ერთი მხარის გავლენის ქვეშ⁵⁰ მეორე მხარის მოქცევა, მედიაციისთვის გარე თუ თვით მედიაციის შიგნით არსებული საკითხებიდან გამომდინარე.

თ) გასააზრებელია თუ რა არის მედიაციის დანერგვისთვის ამ ეტაპზე უპრიანი, კერძოდ, რა სტანდარტით უნდა ხდებოდეს მედიატორის სტატუსის მინიჭება და ვის მიერ, იყოს აღნიშნულის გადამწყვეტი სახელმწიფო ცალსახად ან/და როგორ განვსაზღვროთ მედიაციის დანერგვისთვის ორი უმნიშვნელოვანესი რგოლის: სასამართლო და ადვოკატთა პროფესიის როლი ამ მნიშვნელოვანი ფუნქციის გაწერის კუთხით.

ი) აქვე აღსანიშნავია, რომ დიდი მნიშვნელობა ექცევა იმას ზოგადად მედიაცია წარმოადგენს იურიდიულ საქმიანობას თუ არის ჩვეულებრივი მომსახურება, რადგან იმ შემთხვევაში თუ სახეზე იქნება იურიდიული მომსახურების კუთხით მედიატორის საქმიანობის მიკუთვნება, მაშინ მასზე ადვოკატის ეთიკა უნდა გავრცელდეს⁵¹.

კ) და ბოლოს მედიაციის გამოყენების არეალის შექმნა და მოძიება არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორი მედიაციის რეალური პოპულარიზაციის და დამკვიდრების, რაშიც მოიაზრება კონკრეტული დავათა კატეგორია, რომელიც დამტკიცდება, რომ ყველაზე ეფექტურია მომხმარებლებისთვის სწორედ დავის აღნიშნული ალტერნატიული მექანიზმით დარეგულირებისთვის.

⁵⁰ *Wendenburg F.*, Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 107.

⁵¹ *Hartung A.M.*, Weder Sozietät noch Bürogemeinschaft des Anwalts mit Mediator oder Berufsbetreuer, Neue Juristische Wochenschrift (NJW), C.H.BECK, München, 2018, (5April, #15) 1102.

აქტუალურია საკითხი იმის შესახებ თუ რამდენად რეგულირების ჩარჩოებს და ნორმებს უნდა მოვარგოთ მედიაცია⁵², რამდენად მკაცრ საკანონმდებლო დონეზე გაწერილი წესების გავლენის ქვეშ უნდა მოექცეს მედიაცია, პროცესი და ტექნიკა მხარეებს შორის დავის ალტერნატიული ფორმით გადაწყვეტის მექანიზმი. აღნიშნულთან დაკავშირებით ცალსახა და ერთგვაროვანი პასუხი არც ფართო იურიდიულ საზოგადოებაში მოიპოვება მსოფლიოს მასშტაბით და ყველა ქვეყანას საკუთარი მიხედულობის შესაბამისად მოუწევს აღნიშნულზე პასუხის გაცემა.

ამ ეტაპზე ძირითადად შეინიშნება სამი მოდელი, რომლებიც ერთმანეთისაგან მკვეთრად განსხვავებული რეგულაციების სპექტრს გვთავაზობენ: ერთი ეს გახლავთ ავსტრიული მოდელი, სადაც მედიაცია დაქვემდებარებულია დეტალურ სამართლებრივ რეგულაციას, კერძოდ, მკვეთრად გამიჯნულია ის იურიდიული საქმიანობისგან და კანონით სამოქალაქო მედიაციის შესახებ გათვალისწინებულია თითქმის ყველა პროცედურული თუ მედიაციის ინსტიტუციონალური რეგულირების საკითხები, ისევე როგორც მედიატორთა ეთიკის, სტატუსის მინიჭების და შემდგომი პროფესიული განათლების სტანდარტები. მეორე, ეს გახლავთ ინგლისის და ჰოლანდიის მაგალითი, სადაც მედიაციას სამართლებრივი ჩარჩო რეგულაციებით არ ზღუდავენ, მხოლოდ საპროცესო კანონმდებლობით ხარჯების საკითხი არის გაწერილი, ხოლო ყველა სხვა საკითხი აბსოლიტურად მედიაციის სფეროში მოქმედი კერძო სამართლის სუბიექტების და სამომხმარებლო ბაზრის რეგულირებას არის მინდობილი და მესამე ჯგუფი ქვეყნების, სადაც შეინიშნება მცდელობა ერთგვარი შუალედური რეგულაციის ზემოაღნიშნულ ორ მოდელს შორის, რათა დაცული იქნეს მედიაციის მომხმარებელთა უფლებები და უზრუნველყოფილ იქნეს პროცესის ნებაყოფლობითობის პრინციპი.

აღნიშნული ნაშრომის ფარგლებში ჩვენ ვეცდებით მიმოვიხილოთ ძირითადი ტენდენციები დანერგული მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში, შევავსოთ ამ ეტაპზე არსებული წარმტატებული გამოცდილება და ჩამოვაცალიბოთ ხედვა ქართული რეალობის მიზნებისთვის რა იქნებოდა კარგი და მიზანშეწონილი საქართველოში მედიაციის ეფექტურად დანერგვის და ამოქმედებისთვის საჭირო, რადგან მიუხედავად იმისა, რომ მიუკერძოებელი და დამოუკიდებელი მესამე პირის ჩართულობით კონფლიქტის მოგვარების ტრადიცია საქართველოში საუკუნოვან ისტორიას ითვლის, თანამედროვე მედიაციის აღქმა და სამართლებრივი რეგულირება ჯერ კიდევ ჩანასახოვან სტადიაზეა და აღნიშნული ინსტიტუციის სისტემური მომწესრიგებელი ერთიანი საკანონმდებლო აქტი საქართველოში არ არსებობს, გარდა საქართველოს

⁵² *Steffek F.*, Mediation, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1164.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში არსებული ჩანაწერისა სასამართლო სავალდებულო მედიაციის თაობაზე⁵³.

გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ მედიაციის დანერგვის საწყის ეტაპზე, თუ საჭირო გახდა უცხო ქვეყნის რიგი ნორმების ქართულ სამართლებრივ სივრცეში რეცეფციის განხორციელება მედიაციის მიმართულებით, უპრიანია ეს მოხდეს ეროვნული თავისებურებების⁵⁴ გათვალისწინების კუთხით⁵⁵, რათა მედიაციის რეფორმა წარმატებული გამოდგეს, ხოლო ევროპული სტანდარტები მჭიდროდ იყოს ჰარმონიულ კავშირში შიდა სამართლებრივ სისტემასთან⁵⁶ და მათ შორის გავითვალისწინოთ სხვა ქვეყნების გამოცდილება მედიაციის საკანონმდებლო დანერგვასთან დაკავშირებით⁵⁷, თუმცა არა უცხოური ნორმების პირდაპირი გადმოტანით ქართულ კანონმდებლობაში, არამედ აღნიშნული თეზების მეცნიერული შესწავლის და ანალიზის ხარჯზე.

იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოში მედიაციის დანერგვის პროცესი ფაქტობრივ მიმდინარეობს, უახლოეს პერიოდში იგეგმება მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის მიღება და ყველა ვრწმუნდებით, რომ ამ ინსტიტუტის განვითარება სასარგებლოა, როგორც მართლმსაჯულების სისტემისთვის ერთობლიობაში, ასევე კონფლიქტში მყოფი მხარეების ინტერესებისთვის, მეტად მნიშვნელოვანია კარგად იქნეს შესწავლილი მედიაციის სისტემა და ფორმები მეცნიერული თვალსაზრისით და ქართულ მოდელზე შეჯერება განხორციელდეს მსოფლიოს წარმატებული მაგალითების საფუძველზე.

აღნიშნული ნაშრომი წარმოადგენს მეცნიერულ მცდელობას შედარებითსამართლებრივი მეთოდის გამოყენებით და ანალიზის საფუძველზე განხორციელდეს მეცნიერული კვლევა აღნიშნული ინსტიტუტის და

⁵³ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, კარი XXI¹.

⁵⁴ *Burduli I.*, Nekrezeption in Transformationsgesellschaften, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 8.

⁵⁵ *Steffek F.*, Rechtsvergleichende Erfahrung für die Regelung der Mediation, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 880.

⁵⁶ *Chanturia L.*, Die Europäisierung des georgischen Rechts – bloßer Wunsch oder große Herausforderung?, Rabels Zeitschrift, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 180.

⁵⁷ *Hopt K.J.*, Mediation – Eine Einführung, Rabels Zeitschrift, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 724.

შემუშავდეს რეკომენდაციები მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის ფორმების დანერგვისთვის საქართველოში.

წინარე ნაშრომის კვლევის მიზანი მიიღწევა მედიაციის ქართული წარსული გამოცდილების, წარმატებული საერთაშორისო პრაქტიკის შესწავლისა და შედარებითი ანალიზის შედეგად, შესაბამისად ნაშრომის მოკრძალებული ამოცანაა ერთი მხრივ, შესწავლილ იქნეს მედიაციის ინსტიტუტი და მისი კარგად დანერგილი ფორმები საერთაშორისო კუთხით, და მეორე მხრივ, განისაზღვროს ის საუკეთესო სინთეზი ქართული რეალობისთვის, რომლის დანერგვა საქართველოში მეტად უფრო შესაფერისი და წარმატებული იქნება.

შედარებით-სამართლებრივი მეთოდის გამოყენებით დასმული თემატიკის კვლევა სწორი მიდგომა უნდა იყოს საკითხისადმი, რადგან შესწავლილ სახელმწიფოებში მედიაციის დანერგვის სტადიაზე და რიგ შემთხვევაში დღესაც, მრავალი ისეთი აქტუალური პრობლემატიკა დგას, რაც ობიექტურად იკვეთება მედიაციის საქართველოში დანერგვის პირველივე სტადიაზე. აღსანიშნავია, რომ ნაშრომის მეთოდოლოგიურ საფუძვლად გამოყენებულია ასევე ისტორიული კვლევის მეთოდი, რაც ნაშრომს სძენს დამატებით ღირებულებას, რადგან შესწავლილია ნაშრომის კვლევის საკითხის ისტორიული განვითარების ეტაპები.

ნაშრომში გამოყენებული კვლევის მეთოდები მიზნად ისახავს მედიაციის საერთაშორისო პრაქტიკასა და თეორიაში დაგროვილი გამოცდილების ურთიერთმეჯერებისა და ანალიზის საფუძველზე შემუშავდეს რიგი რეკომენდაციები კვლევის საგნის სრულყოფისა და სწორი ფორმით დანერგვისთვის ქართულ სამართლებრივ სისტემაში.

წინამდებარე ნაშრომის მეცნიერულ სიახლეს ნამდვილად განაპირობებს ის გარემოება, რომ ნაშრომი მიუხედავად იმისა, რომ არ არის პირველი დისერტაცია მედიაციის შესახებ საქართველოში, თუმცა წარმოადგენს მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების სასამართლო და არასამართლო ფორმების სიღრმისეული სამეცნიერო კვლევის პირველ შემთხვევას ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, რამაც მათ შორის ხელი უნდა შეუწყოს მედიაციის, როგორც ახალი ინსტიტუტის გამართულ პრაქტიკულ ფუნქციონირებას ქვეყანაში.

იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაციის თანამედროვე მოდელი, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება აბსოლიტური ნოვაციაა ქართულ სამართლებრივ რეალობაში, მისი შესწავლა ერთდროულად მნიშვნელოვანია, როგორც სამეცნიერო წრეების, ასევე ქართველი პრაქტიკოსი იურისტებისათვის, რომელთაც კიდევ უფრო აქტიურად მოუწევთ მედიაციის

პროცესში ჩართვა მედიატორისა თუ მხარის წარმომადგენლის ფუნქციით, შესაბამისად, ნაშრომს აქვს მათ შორის დატვირთვა შეასრულოს ის მნიშვნელოვანი როლი, რასაც წარმოადგენს თემით დაინტერესებული იურიდიული საზოგადოების და მომავალი იურისტების აღჭურვა ახალი მეცნიერული კვლევით მედიაციის შესახებ.

ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებული კვლევა ათი თავის სახით არის წარმოდგენილი: პირველ თავში, შესავალში, მოცემულია კვლევის საკითხის ზოგადი დახასიათება, საკითხის აქტუალობა, კვლევის მიზანი, მეთოდი და საგანი; განხილულია მედიაციის ფორმებისთვის მახასიათებელი დადებითი მხარეები და ის გამოწვევები, რაც მათ ფაქტობრივ იმპლემენტაციას სდევს თან. მეორე თავში განხილულია მედიაციის არსი და მისი თანამედროვე სამართლებრივი მნიშვნელობა, მედიაციის ცნება, მისთვის მახასიათებელი ნიშნები, მედიაციის პროცესი, სტრუქტურა, განხილულია მასში მონაწილე მხარეები და წარმოჩენილია მედიატორის ინსტიტუტის მახასიათებელი თვისებები, ისევე როგორც სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლება წარმოდგენილია ახლებური ინტერპრეტაციით მედიაციის ჭრილში. ამავე თავში წარმოდგენილია მედიაციის ურთიერთშედარება დავის გადაწყვეტის სასამართლოს და დავის გადაწყვეტის სხვა ალტერნატიულ საშუალებებთან, რის საფუძველზეც წინა პლანზე არგუმენტირებულად წამოწეულია მედიაციის უპირატესობები დავის გადაწყვეტის სხვა ტრადიციულ თუ ალტერნატიულ საშუალებებთან შედარებით. ნაშრომის მესამე თავში დეტალურად არის მიმოხილული მედიაციისთვის მახასიათებელი ფუნდამენტური ეთიკური საფუძვლები, ხოლო მეოთხე თავში განხილულია მედიაციის როგორც სტრუქტურირებული პროცესის ყველა ეტაპი და სტადია. ნაშრომის მეხუთე თავში მოცემულია მედიაციის მონაწილე სუბიექტების დეტალური განხილვა და წარმოჩენილია მათი როლი და ფუნქცია მედიაციის პროცესში. ნაშრომის მეექვსე თავი დათმობილი აქვს მედიაციის საერთაშორისო რეგულირების ძირითად ინსტრუმენტებს და გაანალიზებულია მათი გავლენა და მნიშვნელობა სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობასთან მიმართებით. ნაშრომის მეშვიდე თავი დათმობილი აქვს სასამართლო, სასამართლოსთან არსებული და კერძო მედიაციის ფორმების შედარებით ანალიზს მსოფლიოს ოცამდე ქვეყნის მაგალითზე. მერვე თავში მოცემულია მედიაციის ინსტიტუტის ანალიზი ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, მათ შორის მოცემულია ინფორმაცია ქართული ისტორიული წყაროების და მედიაციის შესახებ ისტორიული გამოცდილება, განხილულია მედიაციის დღეს მოქმედი ქართული მოდელი. ამავე თავში განხილულია სასამართლოს და ადვოკატის პროფესიის როლი მედიაციის განვითარებაში ქართული სახელმწიფოს მაგალითზე, ისევე როგორც გაანალიზებულია მართლმსაჯულების აღნიშნული რგოლების მნიშვნელობა დავის ალტერნატიული საშუალების დანერგვის თვალსაზრისით, მით უფრო მედიაციის დანერგვის პირველ პერიოდში. ნაშრომის მეცხრე თავი

სრულად დათმობილი აქვს ავტორისეულ ხედვებს, შემუშავებულია პრაქტიკული რეკომენდაციები მეცნიერული ანალიზის საფუძველზე მედიაციის, მისი ფორმების წარმატებულად დანერგვის მიზნით და მედიაციის ინსტიტუციური სამომავლო განვითარების პერსპექტივების შესახებ საქართველოში. ნაშრომის მეათე თავში მოცემულია კვლევის შედეგები დასკვნის სახით.

აღსანიშნავია, რომ კვლევაში გამოყენებულია ჰამბურგის მაქს-პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის შედარებით-სამართლებრივი ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში მედიაციის საკითხებზე არსებული უახლესი კვლევითი რესურსები და სამეცნიერო ლიტერატურა⁵⁸.

⁵⁸ ნაშრომის ავტორი სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობის მიზნით, 2018 წლის გაზაფხულზე, DAAD-ს სამეცნიერო სტიპენდიით იმყოფებოდა მაქს პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის შედარებით-სამართლებრივი ინსტიტუტში.

II. მედიაციის ინსტიტუტის თანამედროვე სამართლებრივი მნიშვნელობა და არსობრივი მახასიათებლები

1. მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება

ნებისმიერ სამართლებრივ სისტემაში და რა თქმა უნდა საქართველოს მაგალითზეც, მოდავე მხარეებს უზრუნველყოფილი აქვთ სასამართლოსათვის მიმართვის კონსტიტუციური უფლება⁵⁹, რაც ასევე საერთაშორისო სტანდარტებით⁶⁰ დაცული და უზრუნველყოფილი, გარანტირებული უფლებაა. სასამართლო საუკუნეებია დამკვიდრებულია⁶¹, როგორც მხარეებს შორის არსებული დავის ბუნებრივი გადაწყვეტის ადგილი⁶²; თუმცა საუკუნეების მანძილზე სასამართლო საქმისწარმოების გამოყენების გამოცდილებამ საზოგადოებას და სასამართლო საქმისწარმოების სერვისით მომხმარებლებს დაარწმუნა მსგავსი ფორმით და საშუალებით დავის გადაწყვეტის არაეფექტურობაში, რაც განსაკუთრებით თვალშისაცემია სასამართლო წარმოების დროში გახანგრძლივებულობით და პროცესის წარმოებასთან დაკავშირებული ფინანსური დანახარჯებით; ისევე როგორც სასამართლოში დავის ინიცირებით მხარეები რეალურ კონტროლს კარგავენ და ხელიდან უშვებენ სადავეებს საქმის მიმდინარეობასა და შედეგზე⁶³. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ყოველგვარი სამართლებრივი დავის, განურჩევლად მისი ხასიათისა და სირთულისა, სასამართლოსთვის მინდობა, რიგ შემთხვევაში გაუმართლებელი შეიძლება აღმოჩნდეს, რაც თავისთავად იწვევს საჭიროებას სასამართლოს ალტერნატიული ეფექტური მექანიზმების გაჩენისა პრაქტიკაში. ფაქტია, რომ ტრადიციული ფორმები დავის გადაწყვეტის, ისეთი როგორც არის სასამართლოს წინაშე საქმისწაროება ან თუნდაც საარბიტრაჟო საქმისწარმოება, აღარ წარმოადგენს ეფექტურ მექანიზმს, რათა გაუმკლავდეს დღითი დღე

⁵⁹ იხ. საქართველოს კონსტიტუცია, 42-ე მუხლი.

⁶⁰ იხ. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენცია, მე-6 მუხლი.

⁶¹ *წულაძე ა.*, ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ, 2017, 13.

⁶² *Wendenburg F.*, Differenzierte Verfahrensentscheidungen in zivilrechtlichen Konflikten, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2013, 21.

⁶³ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 35.

მზარდ დავებს მხარეებს შორის, მათ შორის დაბალი ღირებულების და საზღვართშორისი დავების მატების ფონზე⁶⁴.

მედიაციის ფართოდ გავრცელებას და დამკვიდრებას აქვს ობიექტური მრავალი წინაპირობა, თუმცა ყველაზე მეტად გავრცელებულ საფუძვლებს⁶⁵ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ამ ფორმის დანერგვისა წარმოადგენს მისი თვალშისაცემი უპირატესობა ხარჯების და დროის დანახარჯის კუთხით, ხოლო საზღვართშორისი მედიაციის შემთხვევაში მხარეების ნაკლები ცოდნა და ნდობა დავის წარმოების ადგილის იურისდიქციისა⁶⁶, შესაბამისად, ნამდვილად არ არის გასაკვირი, რომ მედიაცია იმკვიდრებს თავს, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური ინსტრუმენტი⁶⁷.

1.1 მედიაცია დავის გადაწყვეტის არაფორმალური და ფორმალური პროცესების ჯაჭვში

ბოლო ორმოცი წლის მანძილზე დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები (ADR) საგრძნობლად განვითარდა და წარმატებით დამკვიდრდა⁶⁸ იურიდიულ საზოგადოებაში⁶⁹, დღეს ის უკვე ნაწილია იურიდიული პრაქტიკის და აზროვნების. ბოლო დროს ვრცელდება მოსაზრებებიც, რომ ADR არის არა ალტერნატივა მართლმსაჯულების, არამედ არის ალტერნატიული მართლმსაჯულება⁷⁰, თუმცა მთავარია რომ ამ ფორმის გამოყენებით დავის მხარეებმა მიიღონ კონკრეტული შედეგი. დავის ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენებით დავის გადაწყვეტის სტატისტიკა სამართლის თითქმის ყველა მიმართულებით დღითიდღე მატულობს⁷¹.

⁶⁴ Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 101.

⁶⁵ Rashda R., *Alternative Dispute Resolution*, Lexis Nexis, 2014, 3.

⁶⁶ Deixler-Hübner A., Schauer M., (Hrsg) *Alternative Formen der Konfliktbereinigung*, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 2.

⁶⁷ Berkel G., *Deal Mediation: Erfolgsfaktoren professioneller Vertragsverhandlungen*, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2015, 4.

⁶⁸ Blake S., Browne J., Sime S., *The Jackson ADR Handbook*, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 9.

⁶⁹ Brown H., Marriott A., *ADR Principles and Practice*, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 1.

⁷⁰ Lindblom P.H., *Progressive Procedure*, Iustus, 2017, 405.

⁷¹ Carvalho J.M., Nemeth K., *Implementation of the Consumer ADR Directive in the EU Member States*, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018, 81.

ევროპის კავშირის ეგიდით ხდება დავის ალტერნატიული მექანიზმების შესახებ სპეციალური დირექტივების მიღება⁷², რაც ევროპის მასშტაბით დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების კიდევ უფრო დამკვიდრების წინაპირობაა⁷³.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, როგორც ტერმინი გამოიყენება როგორც ზოგადი ფრაზა, რომელიც იგვივდება კონფლიქტის გადაწყვეტის პროცესთან, რომელიც თავისი ბუნებით არის არაფორმალური პროცესი, დავაში ჩართული მხარეებისათვის აბსოლიტურად მიუკერძოებელი, დამოუკიდებელი მესამე პირის ჩართულობით (შესაძლებელია ასეთი პირი იყოს ერთზე მეტი), რომელიც მხარეებს მათ შორის არსებული კონფლიქტის აღმოფხვრაში ეხმარება, იმაზე უფრო არაფორმალური ფორმით და საშუალებებით, ვიდრე ეს სასამართლო საქმისწარმოებას ახასიათებს⁷⁴, მარტივად, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება განიმარტება, როგორც არასასამართლო მექანიზმით დავის გადაწყვეტა⁷⁵, ხოლო მსგავსი ფორმა დავის გადაწყვეტის წარმოადგენს სასამართლო საქმისწარმოების ალტერნატიულ⁷⁶ მექანიზმს.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მიმართ დიდია მსოფლიო საზოგადოების ყურადღება, როგორც განვითარებულ, ასევე განვითარებად დემოკრატიულ ქვეყნებში, რადგან იმ უპირატესობების გათვალისწინებით (დროის ნაკლები დანახარჯი, ფინანსების ნაკლები დანახარჯი, ნაკლებ შეჯიბრებითი პროცესი), რაც ADR-ს გააჩნია, მისი სერვისის გამოყენების ინტერესი დავაში მყოფ მხარეებს შორის სულ უფრო იზრდება⁷⁷; ADR მომხმარებელს სთავაზობს იაფ, დროულ და კიდევ უფრო ხელმისაწვდომ დავის გადაწყვეტის მექანიზმებს, ვიდრე ეს სასამართლოს წინაშე საქმისწარმოებაა⁷⁸.

ეს ტერმინი ერთგვარი „ქოლგა დასათაურებაა“⁷⁹, რომელიც თავის თავში რამდენიმე არაფორმალურ მექანიზმს მოიაზრებს, რომლებიც ფორმით და

⁷² იხ. <<http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj>>. [15.05.2018]

⁷³ *Steffek F.*, The Relationship between Mediation and Other Forms of Alternative Dispute Resolution in The Implementation of the Mediation Directive, (Compilation of in-depth Analysis) European Parliament Directorate-General for Internal Policies, 2016, 51. <<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>. [15.05.2018]

⁷⁴ *Rana R.*, Alternative Dispute Resolution, Lexis Nexis, 2014, 2.

⁷⁵ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 4.

⁷⁶ *Ferz S., Lison A., Wolfart E.M.*, Zivilgerichte und Mediation, Universitätsverlag, Wien, 2004, 28.

⁷⁷ *Kumar A.*, Alternative Dispute Resolution System, Global And National Perspective, K.K. Publications, 2016, 55.

⁷⁸ *Pinto-Ferreira J.P., Carvalho J.C.*, Consumer ADR in Portugal, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018, 89.

⁷⁹ *Rana R.*, Alternative Dispute Resolution, Lexis Nexis, 2014, 3.

მნიშვნელობით განსხვავდებიან ერთმანეთისგან, თუმცა ყველა მათგანს აქვს ერთი მნიშვნელოვანი მსგავსება და კერძოდ, ყველა ეს საშუალება და მექანიზმი წარმოადგენს ალტერნატივას სასამართლო საქმისწარმოების გზით მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტისა, როდესაც სასამართლოს გარეთ, დამოუკიდებლად მიმდინარე წარმოებაში ხდება საკითხის გადაწყვეტა ან უშუალოდ კონფლიქტში ჩართული მხარეების მხრიდან საკუთარი დავის შესახებ შეთანხმების მიღწევის მცდელობა, რა დროსაც მხარეები ორიენტირებულნი არიან მიაღწიონ შეთანხმებას და აქცენტირება ხდება მათ საერთო ინტერესებზე, ხოლო მოთხოვნები და სამართლებრივი არგუმენტაცია მეორეხარისხოვანი ხდება. აღნიშნული პროცედურების წარმოება მაინცდამაინც სასამართლო წარმოების დაწყებამდე ან მის დასრულებამდე არ ხდება, არამედ ეს ყველაფერი შესაძლებელია მიმდინარეობდეს სასამართლოს საქმისწარმოების პარალელურადაც. რიგ შემთხვევაში დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალებებს ლიტერატურაში დავის „მეგობრულად“ (*amicable*⁸⁰) დასრულების საშუალებასაც უწოდებენ, რადგან ამ ალტერნატიული საშუალებების მთავარი მიზანი სწორედ მხარეებისთვის ნორმალური ურთიერთობების შენარჩუნება წარმოადგენს.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების პოპულარიზაცია და გამოყენებადობა დიდწილად დამოკიდებულია საზოგადოების, ბიზნეს სექტორის მხრიდან ამ შესაძლებლობის და მისი ფორმების შესახებ ცნობადობის გაზრდაზე⁸¹. მნიშვნელოვანია, რათა ხდებოდეს კონკრეტული საქმეების მაგალითებზე დავის ალტერნატიული საშუალების ფორმების პრაქტიკული გამოყენება, რაც შექმნის ამ ინსტიტუტის მიმართ სანდოობას. მეორე მხრივ, არანაკლებ მნიშვნელოვანია უშუალოდ მართლმსაჯულების მხრიდან, იგულისხმება სასამართლო ხელისუფლება დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მიმართ მხარდამჭერი სასამართლო პოლიტიკის გატარება, განსაკუთრებით ასეთი ახალი ინსტიტუციების დანერგვის სტადიაზე, რადგან საზოგადოების იმ ნაწილს, რომელსაც გააჩნია ნდობა სასამართლოსადმი, ამ უკანასკნელის პოზიციას ენიჭება გარკვეული დატვირთვა, თუმცა სასამართლომ ამ ყველაფერს წმინდა პრაგმატული კუთხით, რომ შეხედოს, საქმეთა ნაკადის შემცირების თვალსაზრისით სასამართლოებისთვის ნამდვილად სასარგებლოა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების ფართო გამოყენებადობა საზოგადოების მხრიდან⁸². მექანიზმის საკანონმდებლო დონეზე მყარი და სტრუქტურირებული

⁸⁰ იქვე, 3.

⁸¹ *Lord Justice Jackson., New Approach to Civil Justice: From Woolf to Jackson., Conference on Civil Justice Reform :What Has it Achieved?., Hong Kong., 15 April 2010.*

⁸² *Kwan Lun M.I., Alternative Dispute Resolution of Shareholder Disputes in Hong Kong., Cambridge University Press., Cambridge., 2017, 24.*

ინსტიტუციონალიზაცია დამატებითი წინაპირობაა მისდამი ნდობის მოპოვებისა.

დავის გადაწყვეტის არასასამართლო მექანიზმების გამოყენება მხარეთა ავტონომიურობის პრინციპზეა დამყარებული, რადგან მათ თავად, საკუთარი ნებით, კონსენსუსის⁸³ გზით უნდა აირჩიონ დავის გადაწყვეტის ეს ფორმა, შესაბამისად მექანიზმი მათთვის გარდა იმისა, რომ უნდა იყოს ცნობილი, უნდა იყოს სანდო და ეფექტური. ამასთანავე გასათვალისწინებელია დავის გადაწყვეტასთან დაკავშირებული ფინანსური დანახარჯი⁸⁴, რაც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენების ფონზე სასამართლო საქმისწარმოებასთან შედარებით გაცილებით იაფი⁸⁵ და მომხიბვლელია⁸⁶.

უნდა აღინიშნოს, რომ ერთიანი მიდგომა ტერმინი „ADR“-ს მიმართ საერთაშორისო იურიდიულ საზოგადოებაში არ შეინიშნება⁸⁷, კერძოდ, ბევრი ფიქრობს რომ სიტყვა ალტერნატიულის გამოყენება მიზანშეწონილი არ არის, თუმცა მეორე და უფრო ფართოდ გავრცელებული ხედვით სიტყვა „ალტერნატიულის“ გამოყენება მართებულია ყველა იმ პროცესისადმი, რომელიც მხარეებს სთავაზობს სასამართლოსა და სახელმწიფო სერვისებისგან ალტერნატიულ მექანიზმს დავის გადაწყვეტისა, თუმცა რიგ შემთხვევაში ტერმინი მათ შორის მოლაპარაკებების და თავად სხვა არასასამართლო მექანიზმების ალტერნატივადაც აღიქმება ხოლმე⁸⁸. ფაქტია, რომ აღნიშნული აკრონიზმის (ADR) გამოყენებაზე ავტორიტეტული ორგანიზაციებიც სხვადასხვა პოზიციებზე არიან, მაგალითად საერთაშორისო სავაჭრო პალატა ნაცვლად ალტერნატიულისა ხმარობს ტერმინს „მეგობრული“ (Amicable), მსოფლიოში აღიარებული მედიაციის ორგანიზაცია CEDR (დავის ეფექტურად გადაწყვეტის ცენტრი) სიტყვა ალტერნატიულის ნაცვლად სიტყვა „ეფექტურს“ ამჯობინებს, ისეთი ინსტიტუცია, როგორცაა ევროპის იურიდიული კომისია სიტყვა „პროპორციულს“ (Proportionate) ანიჭებს უპირატესობას, ისევე როგორც

⁸³ *Kathy M.*, Court Referral to ADR: Criteria and Research. 2003, para.6.6. , <www.aija.org.au>. [15.05.2018]

⁸⁴ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 38.

⁸⁵ *Alexander N.*, Four Mediation Stories from Across the Globe, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute fur auslandisches und internationals Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 734.

⁸⁶ *Tunay K.*, Contract Management&Dispute Resolution in International Construction Business, BILGE, 2016, 182.

⁸⁷ *Blake S., Browne J., Sime S.*, The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 2.

⁸⁸ *Brown H., Marriott A.*, Adr Principles and Pracice, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 2.

გამოყენებაშია ტერმინი „შესაბამისი“⁸⁹ (appropriate⁹⁰), მათ შორის ლიტერატურაში შეგვხვდება შემთხვევები, როდესაც გამოიყენება „ინოვაციური დავის გადაწყვეტის მექანიზმის სახელით“⁹¹, თუმცა გამოყენებადობის სიხშირე და პოპულარიზაცია ინტერნეტ საძიებო სისტემა Google-ს მეშვეობით რომ გავზომოთ აკრონიზმი ADR-ს გამოყენება დაახლოებით 7 მილიონამდე შედეგს მოგვეძიოს, მაშინ როდესაც სხვა დანარჩენ შემთხვევაში რამდენიმე ათასი იქნება შედეგი ტერმინის გამოყენების⁹². საბოლოო ჯამში არ აქვს დიდი მნიშვნელობა თუ როგორ ხდება დავის ალტერნატიული საშუალების მოხსენიება, მთავარია ყველა თანხმდება იმაზე, რომ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები და განსაკუთრებით მედიაცია კერძო დავებზე მნიშვნელოვან როლს თამაშობს თანამედროვე განვითარებული ბიზნეს დავების გადაწყვეტის სფეროში⁹³.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები წარმოადგენს მოქნილ ფორმებს მხარეთა შორის კონფლიქტის აღმოფხვრის, როდესაც მხარეები თავად ირჩევენ დავის ალტერნატიული საშუალების კონკრეტულ მექანიზმს, თავად არჩევენ ინსტიტუციას თუ პიროვნებას ვინც იქნება შერჩეულ ალტერნატიულ საშუალებაში ჩართული, როგორც არბიტრი, მედიატორი ან ნებისმიერი სხვა ფორმით, თავად მხარეები არჩევენ კანონმდებლობას და მათი ჩართულობის ფორმას კონფლიქტის მოგვარებაში, კერძოდ, იქნებიან წარმოდგენილნი ადვოკატით თუ უშუალოდ მიიღებენ პროცესში მონაწილეობას⁹⁴.

აკრონიზმი ADR-ს მეორე ნაწილი - დავის - მიმართ ასევე არის მრავალფეროვანი მიდგომა იურიდიულ ლიტერატურაში და იურიდიულ წრეებში; ალბათ ყველას კარგად მოგვეხსენება თუ რა არის დავა, მიუხედავად იმისა ამ ტერმინის აღწერილობითი ნაწილის მიმართ რა მოსაზრებაც არ უნდა არსებობდეს, როგორც ლორდი სკრუტონი იტყოდა: მე შეიძლება ვერ აღვწერო სპილო, თუმცა დანამდვილებით ვიცი რომ მას ვუცქერ, როცა დავინახავ სპილოს.

⁸⁹ *Menkel-Meadow C.*, Developments in `A`DR in the United States, Verlag Otto Schmidt, Koln, Heft 4/2013, 126.

⁹⁰ *Deixler-Hübner A., Schauer M.*, (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 3.

⁹¹ *Kwan Lun M.I.*, Alternative Dispute Resolution of Shareholder Disputes in Hong Kong., Cambridge University Press., Cambridge., 2017, 14.

⁹² *Brown H., Marriott A.*, *Adr Principles and Practice*, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 3.

⁹³ *Schonewille M.A., Fox K.H.*, Moving beyond `Just` a Deal, a Bad Deal or No Deal in Ingen-Housz A., *ADR in Business*, Vol. II, Wolters Kluwer Law&Business, the Netherlands, 2011, 82.

⁹⁴ European Commission, Green Paper on Alternative Dispute Resolution in Civil and Commercial Law (2002), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0196&from=EN>.[15.05.2018]

თუმცა სამართლებრივი მნიშვნელობისთვის უპრიანია გვექონდეს ნათელი წარმოდგენა იმასთან დაკავშირებით, თუ როდის გადაიზრდება მხარეთა შორის შეუთანხმებლობა დავაში, მათ შორის სახელშეკრულებო დათქმის დეფინირებისას, როდესაც მხარეები თანხმდებიან მათ შორის არსებული დავა განიხილოს ამა თუ იმ ინსტიტუციამ, იყოს გაწერილი თუ შეუთანხმებლობის რა სტადია და ეტაპი წარმოადგენს დავას, რათა მართებულად ამოქმედდეს სახელშეკრულებო დათქმა და მოხდეს ხელშეკრულებით შეთანხმებული ინსტიტუციის მიერ საჩივრის თაობაზე წარმოების ინიცირება ან პირიქით უარის თქმა იმაზე მითითებით რომ დავის ფაქტობრივ სახეზე არსებობას არ აქვს ადგილი და შემხებლობა გვაქვს მხარეთა შორის შეუთანხმებლობასთან⁹⁵. რა თქმა უნდა, ერთი შეხედვით ეს ყოველივე ძაან თეორიული სახის მატერებელია, თუმცა სიღრმეებში თუ ჩავალთ, თეორიულ ნაწილში არის პრაქტიკული რეალობის ამსახველი მარცვალი.

ყოველ დავაში მონაწილე მხარეებს აქვთ თავისი კონკრეტული ინტერესი⁹⁶, უფრო მეტიც, დავის სამართლიანი გადაწყვეტის წინაპირობას რიგ შემთხვევაში მხარეების კონკრეტული უფლებები განაპირობებს, თუმცა მხარეებს გააჩნიათ თავისი ძალაუფლება და გავლენა ერთმანეთის მიმართ; დავის დროს მხარეების ინტერესები, უფლებები და ძალაუფლება წარმოადგენს სამ ძირითად ელემენტს ნებისმიერი დავისთვის მახასიათებელს. შესაბამისად, დავაში მხარეები ცდილობენ გაატარონ საკუთარი ინტერესები, გაარკვიონ ვინ არის მართალი და დაადგინონ თუ ვინ არის უფრო ძალამოსილი.

ინგლისურ სასამართლოებს აქვთ დაგროვილი სასამართლო პრაქტიკა, როდესაც ტერმინი „dispute“ განუხილიათ ისეთ შემთხვევებთან კავშირში, როდესაც მხარეებს ჰქონდათ შეთანხმება სწორედ დავის წარმოშობისას მიემართათ არბიტრაჟისთვის, ხოლო ნებისმიერ სხვა საკითხზე, რომელიც მაგალითად ხელშეკრულების ამა თუ იმ ნორმის შესრულებას ეხებოდა მიუმართავთ სასამართლოსთვის, რადგან მხარეს მიაჩნდა, რომ სახეზე დავა, როგორც ასეთი არ ყოფილა.

საქმეში *Ellerine Bros Pty Ltd v Klinger*⁹⁷ იყო ხელშეკრულება რომლის თანახმად დავის (dispute) წარმოშობის შემთხვევაში მხარეებს უნდა მიემართათ არბიტრაჟისთვის. მოპასუხე მხარემ სახელშეკრულებო ვალდებულება თანხის გადახდისა არ შეასრულა, თუმცა არ მიაჩნდა რომ სახეზე იყო დავა, მანამდე

⁹⁵ *Brown H., Marriott A.*, *Adr Principles and Practice*, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 1.

⁹⁵ იქვე, 3.

⁹⁶ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, *Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes*, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 17.

⁹⁷ [1982] 1 W.L.R. 1375 CA (Civ Div).

სანამ არ მიიღო მოთხოვნა თანხის თაობაზე. აღნიშნულ დავაზე სააპელაციო სასამართლომ განმარტა, რომ „დუმილი არ ნიშნავს თანხმობას“ და აღნიშნა, რომ ფაქტი იმის შესახებ რომ მოპასუხე არც უარყოფს დავალიანებას და არც ადასტურებს, არამედ დუმს, და არის უმოქმედოდ, არ ნიშნავს დავის არ არსებობას, დავა არსებობს იმ სტადიამდე სანამ მოპასუხე აღიარებს დავალიანებას⁹⁸.

შესაბამისად მნიშვნელოვანია დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის თეზის სწორედ აღქმისთვის მოვახდინოთ ერთმანეთისგან „დავის“ (dispute) და „კონფლიქტის“ (conflict) განსხვავება, თუმცა უნდა ითქვას, რომ ერთი მეორეს არ გამორიცხავს და პირიქით, კერძოდ, დავას ახასიათებს მათ შორის კონფლიქტის ნიშნები და კონფლიქტს ცალსახად ახასიათებს დავის ნიშნები. თუმცა კონფლიქტი ადამიანური ქცევის განუყოფელი ნაწილია და პიროვნების განვითარება ამ მოვლენის გარეშე არ ხდება⁹⁹.

აკრონიზმი ADR -ს ბოლო ნაწილი დავის „გადაწყვეტა“-ს შეეხება, რაც შინაარსობრივად დავის მართვას მოიცავს თავის თავში (dispute management), რადგან რიგ შემთხვევაში ADR-ს ამა თუ იმ ფორმის გამოყენებისას რეალურად ხდება ამა თუ იმ დავის, კონფლიქტური სიტუაციის მართვა, თუმცა ყოველთვის მისი გადაწყვეტა როდი არის შესაძლებელი, თუმცა ერთი ფაქტია, როცა შემხებლობა გვაქვს დავასთან, კონფლიქტთან, მიზანი არის მისი გადაწყვეტა¹⁰⁰.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ სიტყვა სიტყვითმა მნიშვნელობამ არ უნდა მოახდინოს ტერმინის მნიშვნელობის დავიწროება, რადგან ADR იძლევა უფრო ფართო შესაძლებლობებს, ვიდრე ამ აკრონიზმის სიტყვა სიტყვითი მნიშვნელობა შეიძლება გულისხმობდეს თავის თავში.

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების დაფუძნების არსი და საჭიროება გამომდინარეობდა იქიდან, რომ მხარეებს მიეცეთ საშუალება თავიდან აირიდონ სასამართლოში სიარული და ოფიციალური პროცედურების გავლით ერთმანეთთან ურთიერთობის გარკვევა, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს მხარეებს შორის შესაძლო შემდგომი თანამშრომლობის და ურთიერთობის ყველა რესურსის გამორიცხვა, ისევე როგორც სასამართლო საქმისწარმოების შედეგის წინასწარ გათვლა შეუძლებელია, შესაბამისად ის არის შედეგობრივად ორივე მხარისათვის სარისკო, და ამასთანავე სასამართლო საქმისწარმოება

⁹⁸ *Brown H., Marriott A.*, *Adr Principles and Pracice*, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 4.

⁹⁹ *Acland A.F.*, *A Sudden Outbreak of Common Sense: Managing Conflict through Mediation*, (London: Random House Business Books, 1990), 69.

¹⁰⁰ *Brown H., Marriott A.*, *Adr Principles and Pracice*, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 9.

შესაძლოა იყოს გარკვეული რეპუტაციული საფრთხის მომტანი მხარეებისათვის¹⁰¹. სწორედ ამ რესურსის შენარჩუნებას და არა მხოლოდ უნდა მოემსახუროს დავის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენება. ADR ფართოდ გამოიყენება ისეთ შემთხვევებში, როდესაც დავის მხარეებს არანაირი პირადი ურთიერთობა არ აკავშირებთ, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა იმ მხარეებს შორის, რომელთაც ერთმანეთთან პირადი თუ ხანგრძლივი ბიზნეს ურთიერთობა აკავშირებთ, მათთვის ADR-ს გამოყენება მიზანშეწონილი ნაბიჯია¹⁰², მით უფრო, რომ ამ ალტერნატივას ახასიათებს ისეთი უპირატესობა, როგორცაა მხარეების დროის, ფინანსების დაზოგვა და დავიდან გამომდინარე შესაძლო რისკების შემცირება¹⁰³.

1.1.1. მოლაპარაკება

მოლაპარაკებები წარმოადგენს კონფლიქტის გადაწყვეტის პირველად¹⁰⁴ მექანიზმს, ის აღწერილია, როგორც „პროცესი, რომელსაც ჩვენ ვიყენებთ, რათა დავიკმაყოფილოთ ჩვენი საჭიროებები, როდესაც ვინმე სხვა აკონტროლებს¹⁰⁵ იმას რაც გვსურს რომ მივიღოთ¹⁰⁶“. მოლაპარაკება ზოგადად ჩვენი ყოფიერების განუყოფელ ნაწილად არის აღქმული¹⁰⁷ და ბევრი მსგავსება აქვს მედიაციასთან, ხშირად მედიაციას ე.წ. „მხარდაჭერილ, ფასილიტირებულ“ მოლაპარაკებასაც უწოდებენ¹⁰⁸, თუმცა მედიაცია საკმაოდ განსხვავდება მოლაპარაკებისგან¹⁰⁹.

დავის გადაწყვეტის ყველაზე გავრცელებულ¹¹⁰ ფორმას წარმოადგენს მოლაპარაკება¹¹¹, რაც არის ჩართული მხარეების პირდაპირი¹¹² დიალოგის,

¹⁰¹ *Eileen C., Mackie K.*, International Mediation –The Art of Business Diplomacy, 2nd edition, Kluwer Law International, Tottel Publishing, 2006, 35.

¹⁰² *Brown H., Marriott A.*, Adr Principles and Pracice, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 35.

¹⁰³ *Rana R.*, Alternative Dispute Resolution, Lexis Nexis, 2014, 85.

¹⁰⁴ *Boulle L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 72.

¹⁰⁵ *Frascozna X.M., Hetherington H.L.*, The Lawyer’s Guide to Negotiation, Second Ed., American Bar Association, Chicago, 2009, 93.

¹⁰⁶ *Maddux R.*, Successful Negotiation, 2nd Ed, Kogan Page, London, 1999, 5.

¹⁰⁷ *Fisher R., Ury W.*, Patton, 1993, 15.

¹⁰⁸ *Alexander N.*, International and Comparative Mediation, Wolters Kluwer, 2009, 26.

¹⁰⁹ *Lee J., Lim M.*, Contemporary Issues in Mediation, World Scientific Publishing, 2016, 17.

¹¹⁰ *Давыденко Д.Л.*, Примириательные процедуры в европейской правовой традиции, infotropic media, Moscow, 2013, 9.

¹¹¹ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotioanion, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 1.

¹¹² *Kajkowska E.*, Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 6.

კონტაქტის ფორმა. სხვა ფორმებთან შედარებით, სადაც მესამე პირი ერთვება ურთიერთობაში მოლაპარაკების დროს მხარეებს თავად აქვთ სრული შესაძლებლობა ყველას გარეშე გაარკვიონ ერთმანეთთან ურთიერთობა¹¹³, თუმცა თუ მხარეები ხედავენ რომ უჭირთ შეთანხმების მიღწევა, მათ მუდამ შეუძლიათ ჩართონ პროცესში მესამე პირი, რითაც მაინც არ კარგავენ ბერკეტს გადაწყვეტილების მიღებაზე.

მოლაპარაკებასა და მედიაციას შორის არის ბევრი მსგავსება და საერთო¹¹⁴, რადგან ორივე ფორმა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებისა მოიცავს თავის თავში მოლაპარაკების ტექნიკას, თუმცა მედიაცია წარმოადენს მოლაპარაკების ფორმას, თუ როგორ უნდა განხორციელდეს მოლაპარაკება, მაშინ როდესაც მოლაპარაკება კონკრეტული ფორმის გამოყენების გარეშე მხარეების ერთმანეთთან საუბარს წარმოადგენს, რამაც შეიძლება რიგი ფაქტორების გათვალისწინებით შედეგი არ მოიტანოს. მოლაპარაკებისგან განსხვავებით მედიატორი ორიენტირებულია ორივე მხარის მხრიდან მათი საერთო ინტერესების გამოკვეთაში დაეხმაროს მხარეებს, სპეციალური უნარების და ტექნიკის გამოყენებით, და ამ საერთო ინტერესებზე შეთანხმების შესაძლებლობები დაანახვოს ორივე მხარეს, რაც მესამე პირის ჩართულობით ხშირ შემთხვევაში უადვილებთ კონფლიქტის მხარეებს რეალური შესაძლებლობების სწორ ანალიზს და შეთანხმებას.

როგორც ზემოთ აღინიშნა მოლაპარაკებას და მედიაციას შორის ბევრი არის საერთო, ორივე მექანიზმი უშუალოდ დავის მხარეებს ანიჭებს სრულ შესაძლებლობას მიიღონ კონფლიქტის ამა თუ იმ ფორმით დასრულების ან გაგრძელების შესახებ დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება, ორივე დროს მხარეებს შორის გაცვლილი ინფორმაცია შესაძლებელია დაემორჩილოს კონფიდენციალურობის სტანდარტს, თუმცა მთავარი განმასხვავებელი გარემოება ამ ორ ფორმას შორის არის ის ფუნდამენტური ფაქტორი, რომ მედიაცია წარმოებს მესამე დამოუკიდებელი და ნეიტრალური პირის ჩართულობით, რომელიც დამატებითი მექანიზმია, მისი სპეციალური ცოდნის და უნარების გამოყენებით იმისა, რათა მხარეებმა მიაღწიონ შეთანხმებას და სრულად ამოწურონ კონფლიქტური სიტუაცია, თუმცა მეორე მხრივ, მედიაცია მოლაპარაკებებთან შედარებით ფორმალური პროცესია, რადგან მესამე ნეიტრალური პირის ფასილიტაციის ქვეშ მოქცეული პროცესი მაინც გარკვეულ წესებს ემორჩილება, რაც მათ შორის მედიაციის შესახებ ქვეყნის შიდა კანონმდებლობით და რიგ შემთხვევაში უშუალოდ მედიატორის მიერ ნაკარნახევი წესია, რაც სრულიად არ ითვლება მედიაციისთვის უარყოფით

¹¹³ *Tunay K.*, Contract Management&Dispute Resolution in International Construction Business, BILGE, 2016, 188.

¹¹⁴ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 22.

მხარედ, პირიქით, მოლაპარაკებასთან შედარებით ეს შეიძლება ერთგვარ უპირატესობადაც ჩაითვალოს, რადგან მოლაპარაკებების წარმოებაში გაწვრთნილი და სპეციალური უნარებით აღჭურვილი პირი უწყვეტ მხარეებს ფასილიტაციას, რათა მათ მიაღწიონ შეთანხმებას¹¹⁵. თუმცა მედიაციისგან განსხვავებით მოლაპარაკებებში მესამე ნეიტრალური პირის ფიგურირება, რომელიც მხარეებს რეალურად ეხმარება შეთანხმების მიღწევაში არ ფიქსირდება, ისევე როგორც კითხვის ნიშნის ქვეშ დგება მედიაციაში მიღწეული შეთანხმებისგან განსხვავებით მოლაპარაკების ფარგლებში მიღწეული შედეგის რეალური აღსრულების შესაძლებლობა, და რა თქმა უნდა მედიაციას ახასიათებს უფრო სტრუქტურული ფაზები და სტადიები პროცესის წარმოების ვიდრე ეს მოლაპარაკებაში შეინიშნება¹¹⁶.

მოლაპარაკების წარმოების მრავალი ფორმა არსებობს თუმცა ძირითადად გამოყოფენ ორ მთავარ მიმართულებას, კერძოდ, ინტერესზე დაფუძნებული პრობლემის გადაჭრის ფორმა (an interest –based problem-solving approach) და შეჯიბრებითი ფორმა (competitive approach) მოლაპარაკების.

ინტერესზე დაფუძნებული მოლაპარაკების ფორმა ძალზედ პრაქტიკულია და ორიენტირებულია კონსენსუსის ძიებაზე, მას ხშირად ინტეგრირებულ (integrative) მოლაპარაკებასაც უწოდებენ, რადგან ალბათობა იმისა რომ მხარეების ინტერესების ერთმანეთში ინტეგრირება განხორციელდეს მაღალია. ამ ტიპის მოპალარაკებიდან ორივე მხარე მიდის კონკრეტული შედეგით საკუთარი თავისთვის. აღნიშნული მოლაპარაკების ნაირსახეობა ემყარება შემდეგ პრინციპებს¹¹⁷:

- ერიდები პოზიციონირებას, უფრო მეტად ხარ კონცენტრირებული მხარის ინტერესებზე;
- იღებ პრობლემის გადაჭრის მიდგომას და პიროვნულ დაპირისპირებას დებ გვერდზე;
- სანამ იღებ გადაწყვეტილებას, კარგად აანალიზებ ყველა იმ დაგროვებულ ოფციას, რაც პროცესმა მოგცათ მხარეებს;
- ადგენ ობიექტურ და სამართლიან კრიტერიუმებს საკითხის გადაწყვეტის, რაც ორივე მხარის ინტერესს შეესაბამება და არ იღებ გადაწყვეტილებას ერთ-ერთი მხარის ინტერესების გათვალისწინებით.

¹¹⁵ *Rana R.*, *Alternative Dispute Resolution*, Lexis Nexis, 2014, 85.

¹¹⁶ *Alexander N.*, *International and Comparative Mediation*, Wolters Kluwer, 2009, 26, 27.

¹¹⁷ *Fisher R., Ury W.*, *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*, 2nd Ed, 1981.

აღნიშნული პრინციპების გამოყენებით, იგივე BATNA¹¹⁸ (best alternative to a negotiated agreement) -ს კონცენფიაზე¹¹⁹ დაყრდნობით მხარეების ეძლევათ საშუალება, ამ მეთოდის გამოყენებით, სრულად ნახონ თუ რა პირობები პასუხობს მათ მოთხოვნებს, თავად დასახონ საკითხის გადაწყვეტის საუკეთესო ალტერნატივები და შეთანხმდნენ¹²⁰.

ინტერესზე დაფუძნებული მოლაპარაკების პროცესში მნიშვნელოვანია მხარეებმა ხაზი გაუსვან იმ საჭიროებებს, რაც თითოეულ მათგანს რეალობაში გააჩნია, რადგან მოლაპარაკება შედეგის მომტანია, როდესაც ორივე მხარეს მოლაპარაკებისადმი ინტერესი გააჩნია¹²¹, რა დროსაც რეალურად იქმნება ერთობლივი ღირებულება ანუ ორივე მხარისათვის კონკრეტული შედეგი¹²².

როდესაც საუბარია ე.წ. შეჯიბრებით მოლაპარაკებებზე მას ზემოაღნიშნული ფორმისგან რიგი განმასხვავებელი ნიშნები ახასიათებს, ხშირად ამ ფორმას მოლაპარაკებისა პოზიციონერულ ფორმასაც უწოდებენ, რადგან მასში ჩართული მხარეები აწარმოებენ მოლაპარაკებებს რომელიც მიზნად ისახავს მოლაპარაკების შედეგად „მოგებას“ პოზიციის, რაც მხარეებისგან საჭიროებს ხისტი მომლაპარაკებლის უნარებს¹²³. შეჯიბრებითი მოლაპარაკების დროს მეორე მხარისადმი კეთილგამწყობილი მიდგომა, შეიძლება აღქმულ იქნეს, როგორც მხარის სისუსტე¹²⁴, თუმცა ამ ფორმას აქვს თავისი რისკები, კერძოდ, მოლაპარაკება მოიცავს კონფრონტაციულ მიდგომას, რა დროსაც უფრო მეტი აქცენტირება კეთდება მანიპულაციაზე და შეფარულ „მუქარაზე“ ვიდრე ორმხრივი ინტერესის ძიებაზე, რამაც შეიძლება შედეგი არ მოიტანოს, რა დროსაც პროცესი შეიძლება შევიდეს ჩიხში.

¹¹⁸ *Lax D., Sebenius J.*, 3-D Negotiation: Powerful Tools to Change the Game in Your Most Important Deals, Boston, Harvard Business School Press, 2006, 23, 256. (ხშირია როდესაც ამ ტერმინის ნაცვლად გამოიყენება no-deal option, რომ არ მოხდეს ბიზნეს საზოგადოების დაბნევა)

¹¹⁹ *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlösung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen., Werner Verlag, 2006, 244.

¹²⁰ *Haynes J., Haynes G.*, Mediating Divorce, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 1989, 11.

ჯონ ჰეინსმა განავითარა BATNA-ს ალტერნატიული კონცეფცია WATNA (Worst Alternative to a Negotiated Agreement), რაც მოლაპარაკების მხარეებს ეხმარებათ დაინახონ თუ რა იქნება ის უარესი შედეგი რასაც მიიღებენ თუ მოლაპარაკებებით არ შედეგება შეთანხმება.

¹²¹ *Ury W.*, The Power of a Positive No: How to say No and Still Get to Yes, Bentam Dell Publishing Group, 2007, 4.

¹²² მაგ: როდესაც სახეზეა კომპანიაში პარტნიორებს შორის კონფლიქტი, რა დროსაც გამორიცხულია ერთობლივად საქმიანობის გაგრძელება და ორივე მხარეს უნდა ერთმანეთის წილის შესყიდვა თუმცა ვერ თანხმდებიან, გამოსავლის სახით შესაძლებელია ორივეს გააჩნდეს ინტერესი კომპანია გაიყონ და გადაინაწილონ ის სფეროები რაც მათ ინტერესებში შედის.

¹²³ *Murray J.S.*, Understanding Competing Theories of Negotiation, 1986, 179.

¹²⁴ *Kennedy G.*, Everything is Negotiable: How to Negotiate and Win, 4th Edition, 2008.

მოლაპარაკებების წარმოებისას კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვის საჭიროება განსხვავებულად არის აღქმული, კერძოდ, Civil Law ქვეყნებისთვის მნიშვნელოვანია როგორც წესი კეთილსინდისიერების პრინციპის დაცვა (*good faith*), მაშინ როდესაც Common Law სისტემის ქვეყნებისთვის აღნიშნული პრინციპის დაცვა არ წარმოადგენს გადამწყვეტი მნიშვნელობის საკითხს, უფრო მეტიც ინგლისის ლორდთა პალატამ ის სტანდარტიც დაადგინა, რომ შეჯიბრებითი პროცესისთვის, მათ შორის მოლაპარაკების წარმოებისთვის, რომელიც მიმართული უნდა იყოს ორივე მხარისთვის ინდივიდუალურად თავის სასარგებლო შედეგის დადგომისკენ, მსგავსი პრინციპის დაცვა ხელისშემშლელი ფაქტორია¹²⁵. აქვე შეიძლება აღინიშნოს, რომ მსგავსი ორმაგი მიდგომა მათ შორის მედიაციის კონფიდენციალურობის პრინციპის მიმართ, რიგ ქვეყნებში მედიაციის კონფიდენციალურობას არ განიხილავენ მნიშვნელოვან პრინციპად, რაც უნდა იქნეს დაცული¹²⁶ (ე.წ. mediation privilege).

მოლაპარაკებასა და მედიაციას შორის მთავარ განმასხვავებელს წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მოლაპარაკებაში ერთმანეთს ხვდებიან უშუალოდ მხარეები და თავად ცდილობენ კონფლიქტის მოგვარებას, მაშინ როდესაც მედიაციაში იგივე მხარეები ხვდებიან, თუმცა კონფლიქტის მოგვარებას ცდილობენ მესამე ნეიტრალური პირის მედიატორის ჩართულობით, რომელიც თავად არ იღებს რაიმე სახის გადაწყვეტილებას, თუმცა ფასილიტაციას უწევს მხარეების მოლაპარაკების პროცესს¹²⁷.

1.1.2. კონსილიაცია

დავის გადაწყვეტის კიდევ ერთ არასასამართლო მექანიზმს წარმოადგენს ე.წ. კონსილიაციის პროცესი¹²⁸. კონსილიაციასა და მედიაციას შორის მკვეთრი განსხვავების დაჭერა შედარებით რთულია¹²⁹, რადგან ამ ორივე მექანიზმის მაგალითზე პროცესში ჩართული მესამე პირი არ არის აღჭურვილი უფლებამოსილებით¹³⁰ მიიღოს რაიმე სახის მბოჭავი გადაწყვეტილება მხარეებს შორის მიმდინარე კონფლიქტის გადაწყვეტის მიზნით¹³¹.

¹²⁵ *Lord Ackner in Walford v Miles* [1992] 2 A.C. 128 [1992] 2 W.L.R. 174 HL at 181.

¹²⁶ *Goodman A.*, *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, Nova, 2010, 140.

¹²⁷ *Nelson M.R.*, *Nelson on ADR*, Thomson Carswell, 2003, 57.

¹²⁸ *The Arbitration and Conciliation Act*, 1996.

¹²⁹ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 16.

¹³⁰ *Brand J., Steadman F., Todd C.*, *Commercial Mediation*, Second Ed., JUTA, Cape Town, 2016.

¹³¹ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 16.

კონსილიაცია თავისი ბუნებით არის „დავის გადაწყვეტა სასამართლო საქმისწარმოების გარეშე“¹³², როდესაც დავაში ჩართულ მხარეებს შორის დისკუსია და მოლაპარაკება კონსილიატორის მეშვეობით მიმდინარეობს. კონსილიაცია წარმოადგენს მხარეებს შორის მოლაპარაკების ფორმას, როდესაც პროცესში ჩართულია მესამე ნეიტრალური პირი, რომელიც ხელმძღვანელობს მხარეებს შორის მიმდინარე მოლაპარაკებას¹³³.

ამ პროცესს ასევე ახასიათებს ნებაყოფლობითობა, მხარეები აბსოლიტურად თავისუფალნი არიან პროცესის დაგეგმარებაში; პროცესი როგორც წესი არ არის საჯარო, არის კონფიდენციალური¹³⁴ და ორიენტირებულია მხარეთა კონკრეტულ ინტერესების გათვალისწინებაზე, რა დროსაც შესაძლებელი ხდება შეთანხმების მიღწევა. კონსილიაცია მედიაციასთან შედარებით უფრო ფორმალური პროცესია, რომელიც ხშირ შემთხვევაში გაცილებით ძვირი პროცესია ვიდრე მედიაცია შეიძლება იყოს მხარეებისათვის¹³⁵.

მედიაციის კონსილიაციასთან (conciliation) შედარებისას დავინახავთ, რომ ე.წ. შერიგების პროცესისთვის მახასიათებელია, რომ ჩართული მესამე პირი გაცილებით აქტიური¹³⁶ უფლებამოსილებით აღჭურვილია¹³⁷ ვიდრე მედიატორი, და რიგ შემთხვევაში სთავაზობს მხარეებს კონკრეტულ შეთანხმების პირობებს¹³⁸, თუმცა როგორც მედიაციის მაგალითზე, რაიმე სახის მბოჭავი გადაწყვეტილების მიღება არც ამ შემთხვევაში ხდება¹³⁹. კონსილიატორის შერჩევის რაიმე ოფიციალური კრიტერიუმები გაწერილი არ არის, პრაქტიკით დაინერგა მიდგომა, რომ მხარეები როგორც წესი, დავის საგნიდან გამომდინარე დარგში გამოცდილების და პროფესიული ცოდნის მიხედვით მათთვის მისაღებ პირს არჩევენ, რა დროსაც მხარეებს მათ შორის უწევთ კონსილიატორის ენობრივი, კულტურული და მრავალი სხვა პირადი უნარების შესახებ ასევე სწორი გადაწყვეტილების მიღება და ამის შესაბამისად პირის შერჩევა¹⁴⁰. ხშირია შემთხვევა, როდესაც მედიაციას და კონსილიაციას

¹³² *Warrier V.S.*, Arbitration, Conciliation and Mediation, Lexis Nexis, 2015, 5.

¹³³ *Steffek F., Unberath H., Genn H., Greger R., Menkel-Meadow C.*, Regulating Dispute Resolution: ADR and Access to Justice at the Crossroads, Hart Publishing, Portland, 2013, 110.

¹³⁴ *Warrier V.S.*, Arbitration, Conciliation and Mediation, Lexis Nexis, 2015, 168.

¹³⁵ იქვე, 5.

¹³⁶ UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation.

¹³⁷ *Steffek F.*, Mediation, in The Max Planck Encyclopedia of European Private Law, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

¹³⁸ Conciliation Rules of UNCITRAL, the United Nations Commission on International Trade Law, 1980.

[კონსილიაციის პროცესში კონსილიატორს აქვს უფლებამოსილება მხარეებს გაუკეთოს კონკრეტული შეთავაზება დავის შეთანხმებით დასრულების პირობის შესახებ. მსგავსი შეთავაზებები უნდა იყოს წერილობით ფორმით შესრულებული და არგუმენტირებული]

¹³⁹ *Boulle L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 74.

¹⁴⁰ *Warrier V.S.*, Arbitration, Conciliation and Mediation, Lexis Nexis, 2015, 168.

სინონიმების¹⁴¹ სახით იყენებენ¹⁴² რიგ იუსტისდიქციებში¹⁴³, რადგან მათ შორის ძალზედ დიდია მსგავსება, და მკვეთრი სხვაობის გავლება ამ ორ ფორმას შორის რთულია, რადგან ორივე შემთხვევაში მესამე ნეიტრალური პირის მიერ არ ხდება საკითხზე საბოლოო მბოჭავი გადაწყვეტილების მიღება, თუმცა კონსილიატორის შემთხვევაში ამ უკანასკნელს მეტად აქვს ლიდერის¹⁴⁴ ფუნქციის შესრულების შესაძლებლობა და რიგ შემთხვევაში არამბოჭავი კონსილიაციის ფარგლებში გადაწყვეტილების პროექტის შეთავაზებაც შეუძლია მხარეებისთვის¹⁴⁵. კონსილიატორი აქტიურად არის ჩართული მხარეების მოსაზრებების ანალიზში, ტრანსფორმირებაში და თავისი მხრივ ალტერნატიული შეთანხმების პირობების შეთავაზებაში¹⁴⁶. აღსანიშნავია ასევე რომ ისეთ ევროპულ ქვეყნებში, როგორც არის ჩეხეთი¹⁴⁷ და საბერძნეთი¹⁴⁸ მედიაციასა და კონსილიაციას შორის მკვეთრი ზღვარი დღემდე არ არის გავლებული.

1.2.3. საარბიტრაჟო და სასამართლო საქმისწარმოება

მედიაცია, როგორც კონფლიქტის კონსენსუსის გზით გადაჭრის მექანიზმი¹⁴⁹ მძლავრად იმკვიდრებს თავს ისეთი ფართოდ დამკვიდრებული დავის გადაწყვეტის მექანიზმების პარალელურად, როგორც არის სასამართლოს მემვეობით მხარეების მორიგება და დავის ალტერნატიული საშუალება არბიტრაჟის სახით¹⁵⁰. მედიაცია ამ ორივე ფორმისგან მისი შინაარსით და

¹⁴¹ ესეთი ქვეყანაა ირლანდია: Reinhard Ellger in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.11, A (2)(c), 636; ესეთი ქვეყანაა საფრანგეთი: Katrin Deckert in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.7,A(2)(b)(iii), 459; ესეთი ქვეყანაა იაპონია: Harald Baum in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.20, A(2)(d), 1033, 1034. ესეთი ქვეყანაა ჩინეთი: Knut B. Pissler in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.19, A(2), 965.

¹⁴² ესეთი ქვეყანაა საფრანგეთი, სადაც მედიაციის შესახებ ევროდირექტივის მიღებამდე, სინონიმად გამოიყენებოდა ეს ორი ტერმინი.

¹⁴³ *Esplugues C., Barona S.*, *Global Perspectives on ADR*, Intersentia, Cambridge, 2014, 42.

¹⁴⁴ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 16.

¹⁴⁵ კანადის მაგალითი: *Ellger R.*, *Mediation in Canada: One Goal –Different Approaches to Mediation in a State with Federal and Provincial Jurisdictions*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 914.

¹⁴⁶ *Warrier V.*, *Arbitration, Conciliation and Mediation*, Lexis Nexis, 2015, 170.

¹⁴⁷ *Pauknerova M., Brodec J., Pfeiffer M.*, Czech Republic, in C.Esplugues, J.L.Iglesias and G.Palao, supra n.156, 102.

¹⁴⁸ *Kourtis V., Sivena E.*, `Greece` in Esplugues C., Iglesias J.L., and Palao G., supra 156, 194, 196.

¹⁴⁹ *Trams K.*, *Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse*, Tectum Verlag, 2008, 12.

¹⁵⁰ *Duve C., Haft F.*, *Der Rechtsanwalt als Verhandlungs-und Konfliktmanager*, 2003, 109, 113.

პროცესში ჩართული მედიატორის, მესამე ნეიტრალური პირის როლით და დანიშნულებით განსხვავდება. ყველა სხვა ზემოაღნიშნული პროცესისგან განსხვავებით მედიაციაში გადაწყვეტილებას იღებენ და მის შინაარსზე პასუხისმგებლები არიან თავად კონფლიქტის მხარეები¹⁵¹. საარბიტრაჟო საქმისწარმოებისას, რა თქმა უნდა არბიტრი ორივე მოდავე მხარეს უქმნის თანაბარ პირობებს¹⁵², თუმცა წარმოების დასასრულს მას გამოაქვს მაინც საბოლოო გადაწყვეტილება და ეს კონკრეტული სამართლის ნორმეზე დაყრდნობით ხორციელდება, მაშინ როდესაც მედიაციაში სამართლებრივი შინაარსის რაიმე სახის გადაწყვეტილებას მედიატორი არ იღებს¹⁵³. რა თქმა უნდა არბიტრაჟი, მსგავსად მედიაციისა წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებას, თუმცა ეს უკანასკნელი კონფლიქტის ამოწურვას ემსახურება მრავალი მიმართულებით, და არა მხოლოდ მხარეებს შორის დავაზე გადაწყვეტილების მიღებით¹⁵⁴. მედიაციაში მყოფ მხარეებს უადვილდებათ¹⁵⁵ ნეიტრალური¹⁵⁶ მესამე პირის წინაშე მათი რეალური ინტერესების და პოზიციების ფიქსირება, ესმით რა რომ ეს კონფიდენციალური პროცესია და რომ მედიატორი ვერ იღებს საქმეზე რაიმე სახის გადაწყვეტილებას, მაშინ როდესაც სასამართლოს შიგნით მორიგების პროცესში, როდესაც მოსამართლის წინაშე მხარეებს უწევთ შეთანხმების მიზნით პოზიციების ფიქსირება, ეს ერთგვარ დისკომფორტს უქმნით მოდავე მხარეებს, რადგან აანალიზებენ იმ გარემოებას, რომ შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, იგივე მოსამართლე რომელსაც აქვს უკვე ინფორმაცია მხარეების მორიგების მიზნით დაფიქსირებული პოზიციების და მათი წინაპირობების შესახებ, იქნება ის პირი რომელსაც მოუწევს შეუთანხმებლობის შემთხვევაში დავის გადაწყვეტილებით დასრულება, რა დროსაც მოსამართლის შინაგანი რწმენა შესაძლოა გავლენის ქვეშ აღმოჩნდეს, როდესაც მორიგების მიზნით ისმენდა მხარეების გულწრფელ მოსაზრებებს¹⁵⁷. კიდევ ერთი განმასხვავებელი გარემოება რაც მედიაციას სასამართლო მორიგებასა და საარბიტრაჟო საქმისწარმოებისგან ნათლად განასხვავებს, არის ის გარემოება, რომ სასამართლო მორიგების პროცესი და დავის გადაწყვეტის

¹⁵¹ *Trams K.*, Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 13.

¹⁵² *Effer-Uhe D.*, Schiedsrichterliche Unabhängigkeit bei wissenschaftlichen Äußerungen in SchiedsVZ (Zeitschrift für Schiedsverfahren/German Arbitration Journal), Verlag C.H.Beck, München, 16. Jahrgang, Heft 2, März/April 2018, 75.

¹⁵³ *Tochtermann P.*, Die Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des Mediators, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, 40.

¹⁵⁴ *Malacka M.*, Mediation als Appropriate Dispute Resolution im Tschechischen und Slowakischen Rechtssystem in Osteuropa Recht Zeitschrift, Nomos, Baden-Baden, 2018, 91.

¹⁵⁵ *Trams K.*, Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 13.

¹⁵⁶ *Alexander N.*, International and Comparative Mediation, Wolters Kluwer, 2009, 26, 27.

¹⁵⁷ *Eidenmüller H.*, Verhandlungsmanagement durch Mediation, in Henssler L.K (Hrsg) Mediation in der Anwaltspraxis, Deutscher Anwaltverlag, 2. Aufl, 2004, 62.

კიდევ ერთი ალტერნატიული საშუალება, საარბიტრაჟო¹⁵⁸ საქმისწარმოების პროცესის სახით, ორივე კანონით დადგენილ ჩარჩოებს ემორჩილებიან¹⁵⁹ და მხარეების შესაძლო ერთ შემთხვევაში მორიგების შესაძლებლობა, ხოლო მეორე შემთხვევაში საარბიტრაჟო გადაწყვეტილების მიღების შესაძლო მიმართულება სამართლის¹⁶⁰ კონკრეტული ნორმების გავლენის ქვეშ ექცევა და პროცესი არ იძლევა მხარეთა შემოქმედებითად საკითხისადმი მიდგომის შესაძლებლობას, მაშინ როდესაც მედიაციის პროცესში სამართლის როლი და მნიშვნელობა არ ბოჭავთ მხარეებს, მედიაციის დროს ორივე მხარე შეუზღუდავია მათ კრეატიულ მიდგომებში იმაზე მიაღწიონ შეთანხმება, რაც მათ ინტერესებში თავსდება, ერთადერთი მნიშვნელოვანია ეს ინტერესები ორივე მხარისთვის იქნეს მისაღები, რაზეც რეალურად იხარჯება კიდევ მედიაციაში რესურსი, რათა ორი მოდავე მხარის პოზიციების დაახლოება მოხდეს¹⁶¹, მაშინ როდესაც საარბიტრაჟო საქმისწარმოებისას, რა თქმა უნდა მხარეებს თავისი ინტერესები ამოძრავებთ¹⁶², თუმცა მათ ინტერესების გატარება კონკრეტული სამართლის ნორმებზე დაყრდნობით უნდა მოახდინონ და ეს უნდა არბიტრის გადაწყვეტილების საფუძველზე გამყარდეს. მარტივად რომ ითქვას, სასამართლო და საარბიტრაჟო საქმისწარმოება სამართლებრივ ნორმებზე დაყრდნობით წარმოებული პროცესია¹⁶³, მათ შორის სავალდებულო მხოკავი გადაწყვეტილების მიღებით სრულდება, მაშინ როდესაც მედიაციის მაგალითზე რაიმე სახის სამართლებრივი ნორმებით მხარეების მიერ საწარმოებელი პროცესი მკაცრად კანონით შეზღუდული არ არის და ის შეთანხმებაც, რომელიც საბოლოოდ რა თქმა უნდა აღსრულებადი აქტი უნდა იყოს, მხარეთა ნებაზე დაფუძნებული შეთანხმებაა და არა სხვა გარეშე პირის მიერ მიღებული მხარეებისთვის სავალდებულოდ აღსასრულებელი გადაწყვეტილება. შესაბამისად განსხვავება ძალზედ თვალშისაცემია, რადგან სასამართლოსა და არბიტრაჟის დროს მოსამართლე და არბიტრი სამართალშეფარდების და საქმის განხილვის უფლებამოსილებით აღჭურვილი პირები არიან, მაშინ როდესაც მედიატორს მსგავსი უფლებამოსილება არ გააჩნია¹⁶⁴.

¹⁵⁸ *Olakanmi J.*, Alternative Dispute Resolution, cases&materials, Panaf Press, Abuja, Nigeria, 2013, 28.

¹⁵⁹ *Duve C.*, Forum des Internationalen Rechts, 1998, 8.

¹⁶⁰ *Alexander N.*, International and Comparative Mediation, Wolters Kluwer, 2009, 28.

¹⁶¹ *Trams K.*, Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 13.

¹⁶² *Schütze R.A.*, Die Bestimmung des schiedsrichterlichen Verfahrens, insbesondere bei Anwendung dem deutschem Prozessrecht unbekannter Beweisformen in SchiedsVZ (Zeitschrift für Schiedsverfahren/German Arbitration Journal), Verlag C.H.Beck, München, 16. Jahrgang, Heft 2, März/April 2018, 103.

¹⁶³ *Brown J.H., Marriott A.*, Adr Principles and Pracice, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 121.

¹⁶⁴ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation: Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 16.

არბიტრაჟის მედიაციასთან შედარებისას თვალშისაცემია ის გარემოება, რომ საარბიტრაჟო საქმისწარმოების დროს სახეზე გვაქვს იგივე სასამართლო¹⁶⁵, რომელიც თავისი ფორმით თუ განსხვავდება სასამართლოსგან, სხვა მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ რიგ იურისდიქციებში საარბიტრაჟო საქმისწარმოება სასამართლოს ალტერნატიულ ფორმად არც განიხილება (რიგ შემთხვევაში გარკვეული კატეგორიის დავებს მხოლოდ არბიტრაჟის მეშვეობით წყვეტენ მოდავე მხარეები საერთო სამართლის ქვეყნებში, მაგ: სამომხმარებლო დავები¹⁶⁶), ხოლო გაერთანებულ სამეფოში უკვე მკვიდრდება მიდგომა, რომ ADR ძირითადად მედიაციას და მის ფორმებს მოიაზრებს, რომელსაც მესამე ნეიტრალური პირი ანხორციელებს, ხოლო არბიტრაჟი განიხილება, როგორც სასამართლოს „ახლო ბიძაშვილი¹⁶⁷“, რომელიც რამდენიმე ნიშნით თუ განსხვავდება სასამართლოსგან. დღეისათვის უკვე ღიად აღიარებენ, რომ საარბიტრაჟო საქმისწარმოება გახდა ძალზედ ფორმალური და უფრო დაემსგავსა სასამართლო საქმისწარმოებას, ისევე როგორც დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული მექანიზმი გაცილებით ძვირი ხდება და მეტ დროს მოითხოვს ვიდრე ეს მედიაციას ახასიათებს¹⁶⁸.

ADR-ს მჭიდრო კავშირი აქვს სასამართლო საქმის წარმოებასთან, ერთი მხრივ, მისი ალტერნატივაა, რომელიც გაცილებით უფრო ეფექტურ და ნაკლებხარჯიან პროცესს სთავაზობს მხარეებს, თუმცა სასამართლო მედიაციის მაგალითზე (court –attached mediation/court-annexed, court related, court-linked) კარგად ვლინდება, რომ ალტერნატიული საშუალება კავშირშია სასამართლოსთან¹⁶⁹, რომელიც თავის მხრივ მეტი დროის და ფინანსების საჭიროებას იწვევს, ხშირად შევხვდებით იურიდიულ ლიტერატურაში მითითებას იმასთან დაკავშირებით, რომ „რაც გვიან მიაღწევნ მხარეები სასამართლო დავაზე შეთანხმებას, მით უფრო ძვირი უჯდება ეს ორივე მხარეს¹⁷⁰“. სასამართლო მედიაციის მაგალითზე ევროპული ქვეყნების გამოცდილებით შეინიშნება მოდელები, როდესაც მხარეებს მესამე დამოუკიდებელი ნეიტრალური პირის ჩართულობით შეუძლიათ მედიაციის პროცესის წარმოება და არის შემთხვევები, სადაც

¹⁶⁵ *Horton D.*, Arbitration about Arbitration, Stanford Law Review, Stanford, California, Volume 70, #2, February 2018, 387.

¹⁶⁶ *Nehf J.P.* The Impact of Mandatory Arbitration on the Common Law Regulation of Standard Terms in Consumer Contracts, The George Washington Law Review, Volume 85, No 6, 2017, 1710.

¹⁶⁷ *Willis T., Wood W.*, Alternative Dispute Resolution in Golden J., Lamm C., International Financial Disputes, Arbitration and Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2015, 72.

¹⁶⁸ *Kreindler R., Wolff R., Rieder M.S.*, Commercial Arbitration in Germany, Oxford University Press, Oxford, 2016, 16.

¹⁶⁹ *Brown H., Marriott A.*, Adr Principles and Pracice, third edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 75.

¹⁷⁰ *Hakimah Y.*, Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 37.

უშუალოდ მოსამართლე¹⁷¹ ანხორციელებს მედიაციას (მაგ: გერმანია, კანადა, ავსტრალია, ახალი ზელანდია) რომელიც დავის გაგრძელების შემთხვევაში დავის განმხილველ მოსამართლედ არ მოგვევლინება (რიგ შემთხვევაში დავათა კატეგორია არის საოჯახო კატეგორიის და მცირე ქონებრივი შინაარსის დავები), მსგავსი მოსამართლეები ხშირად სამოსამართლეო კარიერის შემდგომ აგრძელებენ მედიატორის საქმიანობას¹⁷², თუმცა უშუალოდ მოსამართლის მიერ მედიაციის ჩატარებას გარკვეული თანმდევი რისკები გააჩნია, რადგან მოსამართლე თავის მხრივ უნდა იყოს პირდაპირი და თამამი მიდგომებში, მაშინ როდესაც მედიაციაში ის მსგავსი ფუნქციებით ვერ იქნება აღჭურვილი, რაც სასამართლო სისტემის მიუკერძოებლობასა და ნეიტრალიტეტზე საზოგადოების აღქმადობაში შეიძლება შექმნას ცრუ შთაბეჭდილება¹⁷³, თუმცა რეალურად ემსახურებოდა საზოგადოების საჭიროებებს, როგორც მედიაცია¹⁷⁴.

სასამართლო მედიაციის ფორმების კუთხით, ხშირია ტენდენცია, როდესაც სხვადასხვა ქვეყნის მაგალითზე მედიაციაში მონაწილეობის მიუღებლობა საბოლოო გადაწყვეტილებით სასამართლოს მხრიდან თუნდაც ეს იყოს მოგებული მხარე ფინანსურ სანქციას ითვალისწინებს, ამ მხრივ ფუნდამენტურია Halsey-ს საქმეა, რომელი გადაწყვეტილებაც სასამართლოს მხრიდან ADR-ს მხარდაჭერის მაგალითია¹⁷⁵, როდესაც მხარეს დაეკისრა ფინანსური სანქცია მედიაციაში მონაწილეობაზე უარის გამო.

ამ ყველაფრის მიუხედავად გვმართებს დაფიქრება, თუ რამდენად შეიძლება დაირღვეს ადამიანის უფლებები სასამართლოს მხრიდან, როდესაც ხდება ADR-ს გამოყენების სავალდებულობაზე აქცენტირება, კერძოდ, ვგულისხმობ

¹⁷¹ *Otis L., Reiter E.H.*, Mediation by Judges: A New Phenomenon in the Transformation of Justice, *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal* 351, 2006, 6.

¹⁷² Sir Laurence Street, *Mediation and the Judicial Institution*, 1997, 71 *Australian Law Journal* 794.

სერ ლოურენს სტრიტმა, სამხრეთ უელსის უზენაესი სასამართლოს ყოფილმა თავმჯდომარემ, სამოსამართლეო პრაქტიკის დასრულების შემდეგ თქვა: სისტემა რომელიც მოსამართლეს აძლევს მედიატორად ფიქსირების საშუალებას საფრთხეს უქმნის სასამართლოსადმი საზოგადოების ნდობას.

¹⁷³ *Limbury A.*, Why judges shouldn't be mediators' and 'mandatory mediation' - an Australian perspective, 2006, 11(1).

¹⁷⁴ *Otis L., Reiter E.H.*, Mediation by Judges, *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*, 351, 2006, 6.

¹⁷⁵ *Halsey v Milton Keynes General NHS Trust* [2004] EWCA (Civ) 576; [2004] 1 W.L.R. 3002. სასამართლო გადაწყვეტილებაში მოსამართლე ლორდმა დისონმა თქვა: ADR-ს ღირებულება და მნიშვნელობა დადგენილია. იურიდიული პროფესიის ყველა წარმომადგენელს, ვინც ანხორციელებს სასამართლოში წარმომადგენლობას, მართებს თავის კლიენტებს კარგად აუხსნას თუ რამდენად შესაბამისია მათი საქმე დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მიზნებისთვის“.

ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის მიმართებაში ადამიანის უფლებების დარღვევას¹⁷⁶.

აღნიშნულ არგუმენტაციასთან დაკავშირებით არსებობს მეორე მოსაზრებაც, რომლის თანახმად სავალდებულო მედიაციის ეტაპის გავლა არ წარმოადგენს ადამიანის უფლებების მე-6 მუხლის დარღვევას, კერძოდ, სასამართლოსათვის მიმართვის უფლების დარღვევას, რადგან მედიაციის წარუმატებლად დასრულების შემთხვევაში არაფერი ზღუდავს მხარეებს მიმართონ სასამართლოს¹⁷⁷.

მედიაცია სთავაზობს მხარეებს მათ ინტერესებზე მორგებული სტრუქტურირებული მოლაპარაკებების¹⁷⁸ წარმოების შესაძლებლობას, რა დროსაც სასამართლოს¹⁷⁹ და არბიტრაჟისგან განსხვავებით საქმეზე გადაწყვეტილებას იღებენ თავად მხარეები და არა მედიატორი¹⁸⁰, სწორედ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღების პირდაპირი შესაძლებლობა და ვალდებულება მოსამართლის და არბიტრის მიერ, რაც სასამართლოს შემთხვევაში და არბიტრაჟის ფარგლებში დავის გადაწყვეტას გულისხმობს, არის ის მთავარი განმსახვავებელი ნიშანი, რაც მედიაციას გააჩნია არბიტრაჟთან, როგორც დავის გადაწყვეტის ასევე ალტერნატიულ საშუალებასთან და სასამართლოსთან შედარებით¹⁸¹. გასათვალისწინებელია ის გარემოებაც, რომ მედიაციაში განსხვავებით სხვა დავის გადაწყვეტის მექანიზმებისგან, ეს იქნება სასამართლო თუ არასასამართლო ფორმები, არ დგება ოქმი¹⁸² და რაიმე წერილობითი დოკუმენტი, გარდა იმ საბოლოო შეთანხმებისა, რასაც მედიაციის პროცესში მხარეები მიაღწევენ შეთანხმების სახით. ბოლო პერიოდია საარბიტრაჟო საქმისწარმოება გაცილებით ფორმალური ხდება და ემსგავსება სასამართლო საქმისწარმოებას, მაშინ როდესაც ის ტრადიციულად რეალურად წარმოადგენდა სასამართლოს ალტერნატივას და არაფორმალურ და ხელმისაწვდომ დავის გამომწვევს საშუალებას¹⁸³, თუმცა დროთა გასვლასთან

¹⁷⁶ იხ. ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი.

¹⁷⁷ Professor Hazel Genn, Professor Paul Fenn, Marc Mason, Andrew Lane, Nadia Bechai, Lauren Gray & Dev Vencappa, *Twisting arms: court referred and court linked mediation under judicial pressure*, Ministry of Justice Research Series 1, 2007.

¹⁷⁸ *Schiffer, J.*, *Schiedsverfahren und Mediation*, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 6.

¹⁷⁹ *McLaren H.R., Sanderson J.*, *Innovative Dispute Resolution: The Alternative.*, Thomson Carswell, 2006, 4-1.

¹⁸⁰ *von Schubert M., Haase M.*, in *Schiffer, J.*, *Schiedsverfahren und Mediation*, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 249.

¹⁸¹ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 16.

¹⁸² *Hollander J.*, *Mediation for Civil Litigators*, Irwin Law Inc, 2013, xix

¹⁸³ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, *Dispute Resolution: Beyond the Adversarial Model*, Second Ed., Aspen Publishers, New York, 2011, 110.

ერთად საარბიტრაჟო საქმისწარმოებისთვის სულ უფრო მახასიათებელი ხდება დროის და ფინანსების ხარჯვის საჭიროება, ისევე როგორც მასში ადვოკატის მონაწილეობით მხარეების წარმომადგენლობა, როდესაც ხშირ შემთხვევაში ადვოკატის საჭიროება საარბიტრაჟო საქმისწარმოების დროს არ იყო საჭირო; სწორედ აღნიშნულის გათვალისწინებით, მედიაცია რეალურად კონკურენტუნარიან გარემოს უქმნის საარბიტრაჟო საქმისწარმოებას და გაცილებით მიმზიდველი ფორმა ხდება დავის გადაწყვეტის.

ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში ხშირია შემთხვევები, როდესაც არბიტრაჟი და მედიაცია კომბინირებულად არის მოდავე მხარეების მიერ გამოყენებული, რიგ შემთხვევაში მსგავსი დათქმები კანონის დონეზეც არსებობს, ხოლო მხარეები იმაზე თანხმდებიან ჯერ სინჯონ მედიაცია¹⁸⁴ და შეუთანხმებლობის შემთხვევაში გააგრძელონ არბიტრაჟში დავა¹⁸⁵ (ე.წ. med-arb), თუ პირიქით, დაიწყონ საარბიტრაჟო პროცედურები იმის შესაძლებლობით რომ გააგრძელონ ურთიერთობა მედიაციის (ე.წ. arb-med / arbitration-connected mediation) პროცესში შეთანხმების მიღწევის მიზნით.

1.2 მედიაციის ინსტიტუციონალიზაციის ისტორია საერთაშორისო სივრცეში და წარმატების განმაპირობებელი მიზეზები

იურიდიული საზოგადოება საერთაშორისო მასშტაბით თანხმდება იმაზე, რომ მე-20 საუკუნის ბოლო მეოთხედიდან და განსაკუთრებით 21-ე საუკუნეში მედიაცია ფართოდ მკვიდრდება და მისი პოპულარიზაცია ყოველდღიურად იზრდება. მედიაციის პოპულარიზაციას და მასზე მოთხოვნის ზრდას ძირითადად აქვს შემდეგი წინაპირობები¹⁸⁶:

- დამკვიდრებულია მოსაზრება, რაც ხშირ შემთხვევაში წარმოადგენს რეალობას, რომ სასამართლო საქმისწარმოება არის გაუთვლელი, მისი შედეგის კონტროლი მხარეებს არ შეუძლიათ და ვერასდროს იქნებიან დარწმუნებული თავის სასარგებლოდ გადაწყვეტილების მიღებაში, რაც მხარეებს აიძულებს დაფიქრდნენ ისეთი დავის გადაწყვეტის მექანიზმებზე, რაც მისცემთ მათ საშაულებას მეტად აკონტროლონ პროცესის შედეგი;

¹⁸⁴ Berg H., Mediation in New Zealand: Widely Accepted and Successful, in Hopt&Steffek, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1105.

¹⁸⁵ Roth M., Gherdane D., Mediation in Austria: The European Pioneer in Mediation Law and Practice, in Hopt&Steffek, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 287.

¹⁸⁶ Neil A., Andrews ---on Civil Processes, Arbitration&Mediation, Volume II, Intersentia, Cambridge, 2013, 13.

- მედიაციაში მესამე დამოუკიდებელი პირის მეშვეობით მხარეებს უწევთ შეთანხმების იმ სახის ალტერნატიული პირობების გენერირება და მათზე მუშაობა, რაზეც მანამდე, დამოუკიდებლად არ უფიქრიათ, შესაბამისად მედიაცია აძლევს მათ ახალ შესაძლებლობებს დაგეგმონ დავის აღმოფხვრის გზები და მომავალი¹⁸⁷;
- სასამართლო საქმისწარმოება, მისი ყველა ეტაპის გავლა დაკავშირებულია დიდი დროის ხარჯვასთან, ფინანსების ხარჯვასთან და დამაბულობასთან; პროცესის დასაწყისში მხარეებს არ ეცოდინებათ, თუ რა დრო და ფინანსები იქნება მათი მხრიდან გასაწევი საქმისწარმოების სრულად დასრულებისათვის, რადგან სასამართლო საქმისწარმოების მიმდინარეობამ შეიძლება გამოიწვიოს გაუთვალისწინებელი დამატებითი ხარჯების გაწევის საჭიროება და გაგრძელდეს იმაზე მეტი დრო, ვიდრე იყო მოსალოდნელი, თუმცა არც ისე უნდა იქნეს გაგებული, რომ მედიაცია მხოლოდ სასამართლოს საქმისწარმოების გადატვირთულობის ხარჯზე იხვეჭს პოპულარობას, არამედ ეს პროცესი თავად არის მოქნილი და მომხიბვლელი და უზრუნველყოფს მხარეების მეტ დაინტერესებას უშუალოდ მისთვის მახასიათებელი უპირატესობების ხარჯზე¹⁸⁸;
- სასამართლო საქმისწარმოების დროში გახანგრძლივების კუთხით აღსანიშნავია ის გარემოება რომ რიგი სასამართლო პროცესები დავის შინაარსიდან გამომდინარე ხშირად დაკავშირებულია ამა თუ იმ სახის საექსპერტო კვლევის ჩატარებასთან, რაც თავის მხრივ პროცესის მხარეებს აძლევს საშუალებას ითხოვონ ალტერნატიული საექსპერტო კვლევის¹⁸⁹ ჩატარება და მსგავსი პროცესუალური კანონიერი საშუალებებით პროცესი ავტომატურად ჭიანჭურდება, რაც დამატებითი არგუმენტია მედიაციის სასარგებლოდ, როდესაც მხარეებს აქვთ საშუალება საქმის ფაქტობრივი და სამართლებრივი გარემოებების წინა პლანზე წამოწევის გარეშე მოახდინონ მათთვის სასარგებლო ინტერესებზე აქცენტირებით ერთმანეთთან შეთანხმების მიღწევა, რაც მათ შორის ამ აბზაცში მოცემული საქმისწარმოების აბსოლიტურად კანონიერი გზით გახანგრძლივების შესაძლებლობას ასევე აირიდეებს თავიდან, იგულისხმება ამ კანონიერი გზის განხორციელებისათვის საჭირო ფინანსური ხარჯის დაზოგვის უპირატესობაც;

¹⁸⁷ *Hakimah Y.*, Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 49.

¹⁸⁸ *Zalar A.*, Managing Judicial Change Through Mediation – Part 1, ADR Bulletin, Vol.6, No.8, 2004, 1.

¹⁸⁹ *Deguchi M.*, Das flexible Streitbelegungsmodell zwischen Zivilprozess und ADR in Japan, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 824.

- სასამართლო საქმისწარმოება უშუალოდ მხარეების ჩართულობით საკითხის მათთვის სასარგებლოდ გადაწყვეტის ფართო შესაძლებლობას არ იძლევა და წარმოება შეზღუდულია სამართლებრივი ჩარჩოებით, შესაბამისად, მხარეებს ყოველთვის ურჩევნიათ მეტად იყვნენ პროცესის მსვლელობასა და დაგეგმარებაში ჩართული, რადგან შედეგი უნდათ, რომ იყოს გათვლადი და საკუთარი გავლენის ქვეშ მოქცეული;
- მედიაციას აქვს პოტენციური იმუშაოს ისეთ სიტუაციებში, სადაც ორი მხარე მესამე დამოუკიდებელი პირის გარეშე მოლაპარაკებების ჩიხში შევიდა, ანუ მედიაციით უმჯობესდება მოლაპარაკებების პერსპექტივა¹⁹⁰;
- სასამართლო საქმისწარმოების შედეგად საქმეზე მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილება, როგორც წესი მხოლოდ ერთი მხარისთვის არის მისაღები და ისიც რიგ შემთხვევაში შეიძლება არც-ერთი მხარისთვის არ იყოს მისაღები, რაც ავტომატურად ნიშნავს იმას, რომ საქმეზე გაწეული ფინანსური და დროის დანახარჯი აღმოჩნდება ერთ-ერთი ან ორივე მხარისთვის არაგონივრულად გაწეული ხარჯი;
- სასამართლოში საქმისწარმოება არის ღია და საჯარო, რაც როგორც ასეთი დადებითი მოვლენაა მართლმსაჯულების მიზნებისთვის, თუმცა კონფლიქტის მონაწილე მხარეების ვიწრო ინტერესებიდან გამომდინარე, რიგ შემთხვევაში არ არის მიზანშეწონილი საჯარო, ღია პროცესზე ხდებოდეს მათი პირადი თუ ბიზნეს ინტერესის მატარებელი დავის განხილვა და წარმოება, რაც აბსოლიტურად გონივრული მიდგომაა მოდავე მხარის ინტერესებიდან გამომდინარე;
- სასამართლო საქმისწარმოება არის ერთგვარი სამართლებრივი „ბრძოლა“ მხარეებს შორის, „ბრძოლისთვის“ მახასიათებელი თავისი შედეგებით, რაც ხანგრძლივადიან პერსპექტივაში მხარეების ინტერესებს და შემდგომ ურთიერთობას დადებით შედეგს ვერ მოუტანს, რის გამოც ყველა მომავალზე და შედეგზე ორიენტირებული მხარე ცდილობს მინიმუმამდე დაიყვანოს წარუმატებლობის და უპერსპექტივობის რისკი;
- მედიაცია იძლევა შესაძლებლობას კონფლიქტის მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის შეთანხმებული პირობებით შედგეს შეთანხმება, ანუ

¹⁹⁰ *Blake S., Browne J., Sime S., The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 18.*

გადაწყვეტილება საკითხის გარშემო იყოს მხარეების წინასწარ შეთანხმებული პროდუქტი¹⁹¹, რაც წარმოუდგენელი და ხელმიუწვდომელი შესაძლებლობაა სასამართლო და საარბიტრაჟო საქმისწარმოების შემთხვევაში;

- მედიაციის შესახებ მხარეების ინფორმირების შემთხვევაში მოტივაცია დავის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალების გამოყენების იზრდება, რადგან მედიაცია ერთდროულად სთავაზობს მხარეებს ნაკლები ფინანსური დანახარჯით, ნაკლები დროის დანახარჯით, პროცესის და მისი წესების სრული კონტროლის მხარეებისათვის შეთავაზებით, კონფიდენციალური პროცესის ფორმატში, მხარეებმა მომავალზე ორიენტირებული შეთანხმებას მიაღწიონ¹⁹².

მედიაციის პრინციპების გამოყენება ყოველდღიურ ცხოვრებაშიც ძალზედ სასარგებლო და შედეგის მომტანია, რაც დამატებითი წინაპირობაა მისი ფართოდ საზოგადოებაში გავრცელების და პოპულარიზაციის, უფრო მეტიც, მას ხშირად მიმართავენ გლობალურ პოლიტიკაშიც¹⁹³, რისი გამორჩეული მაგალითი¹⁹⁴ ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტები თეოდორე¹⁹⁵ რუზველტი¹⁹⁶, ჯიმი კარტერი¹⁹⁷ და მათ შორის ბილ კლინტონი¹⁹⁸ არიან, რომლებიც თავს მედიატორად და აქტიურ მომლაპარაკებლად მიიჩნევდნენ.

¹⁹¹ Willis T., Wood W., *Alternative Dispute Resolution in* Golden J., Lamm C., International Financial Disputes, Arbitration and Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2015, 73.

¹⁹² Blake S., Browne J., Sime S., *The Jackson ADR Handbook*, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 21, 22.

¹⁹³ Groß M., *IP-/IT-Mediation*, 2. Auflage, Deutschen Fachverlag GmbH, Fachmedien Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2013, 1.

¹⁹⁴ Esplugues C., Barona S., *Global Perspectives on ADR*, Intersentia, Cambridge, 2014, 539.

¹⁹⁵ Morris E., *Theodore Rex*, Random House Inc, New York, 2001.

¹⁹⁶ 1902 წელს პრეზიდენტი რუზველტი საზოგადოებას მოეწვინა ამერიკის საბადოების მუშათა გაფიცვის პროცესის მედიატორად, კერძოდ, 1902 წლის მაისის თვეში 147,000 ნახშირის საბადოს მუშა, პენსილვანიის შტატში გაიფიცა ხელფასების გაზრდის და პროფესიული კავშირის შექმნის უფლების მიღების მოთხოვნით. აღნიშნულმა პროცესმა მიიღო ფართო მასშტაბი და გამოიწვია მთლიანი შტატის პარალიზება. პროცესის სოციალური და ეკონომიკური შედეგების გათვალისწინებით პრეზიდენტ რუზველტს და მის ადმინისტრაციას პირადად მოუწიათ კერძო დავაში ჩართვა, რადგან პროცესი იმ დროისათვის ატარებდა უპრეცედენტო ხასიათს და მისი შესაძლო შედეგები სავალალოდ შეიძლება გამხდარიყო მთელი სახელმწიფოსთვის. შესაბამისად, 1902 წლის ოქტომბერში, პრეზიდენტი რუზველტი უშუალოდ ჩაერთო გაფიცულებსა და დამსაქმებელს შორის მოლაპარაკებებში, რათა მხარეები შეეთანხმებინა და მოახლოებული ზამთრისთვის დამატებითი კრიზისი თავიდან აერიდებინა. უშუალოდ პირველადი მოლაპარაკებები არ გამოდგა წარმატებული, თუმცა საბოლოოდ მათ შორის ბანკირი J.P.Morgan-ს პროცესში ჩართვის ხარჯზე კონფლიქტი განიმუხტა და როგორც კომპრომისის ერთ-ერთი პირობა შეიქმნა მენახშირეთა საგაფიცვო კომისია.

¹⁹⁷ პოლიტიკაში „ჯიმი კარტერის მედიაცია Camp David-ში“ სახელით ცნობილი მოვლენაა, როდესაც ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტმა ჯიმი კარტერმა, რომელიც თავს

ის მხარდაჭერა რაც მედიაციას დღეს აქვს მოპოვებული და მიღებული საერთაშორისო თუ ქვეყნის შიდა საკანონმდებლო ინსტიტუციების მხრიდან გვაფიქრებინებს, რომ ის დღესდღეობით მართლაც ხდება დავის გადაწყვეტის ყველაზე პოპულარული ფორმა და მექანიზმი, თუმცა ის დღეს გზაგასაყარზე მდგომი ინსტიტუციაა, რომელიც ერთდროულად დიდი შესაძლებლობების და საფრთხეების წინაშეა, რათა არ გაიზაროს ერთ დროს ყველაზე პოპულარული დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის არბიტრაჟის ბედი¹⁹⁹.

მართლმსაჯულების პოლიტიკის მიზნებისთვის²⁰⁰ მნიშვნელოვანია, რათა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული, უკვე კანონის დონეზე რეგულირებული მექანიზმი, (ხოლო იქ სადაც კანონის დონეზე არ არის რეგულირებული: მაგ.საქართველო, მოხდეს მისი რეგულირება) საზოგადოებრივი ინტერესის და გამოყენების საგანი გახდეს, რა მიმართულებით ყველა სახელმწიფოს მოუწევს კიდევ უფრო მეტად ეფექტური ნაბიჯების გადადგმა.

1.3 მედიაციის რეგულირების ინსტიტუციური მოდელები

მედიაციის განვითარების ისტორიას რომ გადავხედოთ ევროპულ ქვეყნებსა და ამერიკის შეერთებული შტატების მაგალითზე, თვალშისაცემია მედიაციის რეგულირების ორი ძირითადი მოდელის არსებობა²⁰¹ : ქვეყნები სადაც მედიაციის პროცესი ვრცელ (ე.წ. extensive regulation) რეგულირებას ექვემდებარება და ქვეყნები, სადაც მედიაციის პროცესი ვიწრო (ე.წ. restrained regulation) რეგულირების საგანია; თუმცა ყველა შემთხვევაში მედიაციის პროცესი მედიაციის მთავარ არსს წარმოადგენს²⁰².

აქტიურ მომლაპარაკებელს და მედიატორს უწოდებდა მოლაპარაკებების წარმოების მიზნით მედიატორის ფუნქცია იტვირთა და ამერიკაში მიიწვია იმდროინდელი ისრაელის პრემიერი ბეგინი და ეგვიპტის პრეზიდენტი სადათი, რათა მხარეებს შორის მშვიდობის დამყარების შესახებ შეთანხმება შემდგარიყო. მოლაპარაკებები ორ რაუნდად ჩატარდა (დაიწყო 17.09.1978) და დასრულდა 1979 წლის 26 მარტს. ჯიმი კარტერი 2002 წელს მშვიდობის დარგში ნობელის პრემიით იქნა დაჯილდოებული.

¹⁹⁸ ბილ კლინტონი ცნობილია ახლო აღმოსავლეთში მშვიდობის დამყარების მიზნით ჩატარებული არაერთი მედიაციისთვის პოლიტიკურ დონეზე.

¹⁹⁹ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 40.

²⁰⁰ *Bamberger H.G.*, Mediation und Justiz in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3.Auflage, 2016, 242.

²⁰¹ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 17.

²⁰² *Golann D.*, Mediating Legal Disputes, American Bar Association, Chicago, 2009, 51.

აქვე აღსანიშნავია რომ მედიაციის სამართალთან შემხებლობა ყველა ქვეყანაში დაბალანსებულად უზრუნველყოფილია შიდა რეგულაციებით²⁰³, კერძოდ, მედიაციის უმრავლეს შემთხვევაში, უშუალოდ მისი პროცესი ზედმეტად სამართლებრივი რეგულაციებით შეზღუდული არ არის, მაშინ როდესაც თავად მედიაციის არსი და კანონმდებლობის დონეზე არსებობა გარანტირებულია მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო ან სპეციალური კანონებით.

ა. ვრცელი რეგულირების მოდელი

ქვეყნები, სადაც მედიაცია დაქვემდებარებულია ვრცელ, დეტალურ რეგულირებას პირითადად მიღებულია იმ ტიპის საკანონმდებლო რეგულაცია კანონის სახით მედიაციის შესახებ, რომელიც ფართოდ მიმოიხილავს შესაძლო საკითხებს დაკავშირებულს მედიაციის პროცესთან, მათ შორის ავლებს მკვეთრ ზღვარს მედიაციასა და სხვა იურიდიულ პროფესიებსა და სერვისებს შორის.

მსგავსი მოდელის ყველაზე კარგი მაგალითი არის ავსტრიის მაგალითი²⁰⁴, სადაც სამოქალაქო საქმეების მედიაციის შესახებ მიღებულია ცალკე კანონი „სამოქალაქო სამართლის მედიაციის აქტი²⁰⁵“, ისევე როგორც ცალკე რეგულირების სახით არის მიღებული „სამოქალაქო სამართლის მედიაციის მედიატორთა ტრენინგ რეგულაციები²⁰⁶“, სადაც დეტალურად არის გაწერილი მედიატორთა ტრენინგ საჭიროებები და უშუალოდ პროცესი. ავსტრიამ აირჩია სხვა ევროპული ქვეყნებისგან განსხვავებით ძან დეტალური რეგულირების მოდელი და ისეთი საკითხიც კი, როგორც არის საზღვართშორისი²⁰⁷ მედიაციის ასპექტები, ცალკე კანონით რეგულირდება, რასაც „ევროკავშირის მედიაციის აქტი²⁰⁸“ დაარქვეს.

ცალკე რეგულირება აქვს დათმობილი სამოქალაქო საპროცესო ნორმებს, რაც გამოიყენება მედიაციაში, და ნორმებს, რაც არეგულირებს ნოტარიუსების და ადვოკატების მიერ მედიაციის წარმოების წესებს, ისევე როგორც ცალკე კოდექსი აქვთ მიღებული, რითაც მედიატორის ეთიკური სტანდარტები არის გაწერილი²⁰⁹.

²⁰³ *Glasser U.*, *Mediation und Beziehungsgewalt*, NOMOS, 2008, 109.

²⁰⁴ *Roth M., Gherdane D.*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.4, A (3), 253.

²⁰⁵ *Zivilrechts-Mediations-Gesetz*

²⁰⁶ *Zivilrechts-Mediations-Ausbildungsverordnung*

²⁰⁷ ე.წ. cross-border mediation

²⁰⁸ Bundesgesetz über bestimmte Aspekte der grenzüberschreitenden Mediation in Zivil und Handelssachen in der Europäischen Union (EU-Mediations-Gesetz-EU-MediatG), BGBl.I 2011/21.

²⁰⁹ <http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf>. [15.05.2018]

მედიაციის ვრცლად რეგულირების ქვეყნების რიცხვს განეკუთვნება ასევე საფრანგეთი²¹⁰, იმ განსხვავებით, რომ ფრანგული რეგულირების მაგალითზე ნაცვლად მედიაციის მარეგულირებელი რამდენიმე კანონის მიღებისა, საკითხების ინტეგრირება მოხდა საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსში, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსსა და შრომის სამართლის კოდექსში.

ბ. ვიწრო რეგულირების მოდელი

ვიწრო რეგულირების მომხრე ქვეყნების მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ მათ აირჩიეს შემდეგი მიდგომა: მედიაციის ინსტიტუტი არ არის საკმარისად განვითარებული და გავრცელებული, რათა მოხდეს მისი ფართო რეგულირება და გაწერა კანონმდებლობაში²¹¹.

აღნიშნულ მიდგომას ძირითადად ხსნიან ორი ფაქტორით²¹², კერძოდ, ერთი, რომ ზედმეტი რეგულაციებით შეიძლება ხელი შეეშალოს ინსტიტუტის შემდგომ განვითარებას, და მოხდება მისი ჩარჩოებში მოქცევა, მაშინ როდესაც დასაწყის ეტაპზე ამის საჭიროება არ დგას და მეორე მხრივ, მედიაციას განიხილავენ, როგორც სამოქალაქო საპროცესო რეგულირებიდან გამოსულ მოვლენას²¹³ და მისი ჩარჩოში მოქცევა განიხილება, როგორც პროცესის შეზღუდვა.

ამ ტიპის რეგულაციის ფონზე ქვეყნები არ ადგენენ მედიაციის პროცესუალურ წესებს და არც მედიატორთა ტრენინგ ვალდებულებებს, რაც კერძო ინიციატივების რეგულირების საგანს წარმოადგენს. მსგავსი ქვეყნები²¹⁴ თავის მხრივ ერევიან მხოლოდ მედიაციის წარმოების პროცესუალური ხარჯების

²¹⁰ *Deckert K.*, *Mediation in France: Legal Framework and Practical Experiences*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 461.

²¹¹ *Schmiedel L.*, *Mediation in the Netherlands: Between State Promotion and Private Regulation*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 702.

²¹² *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 19.

²¹³ *Kumpan C., Bauer-Bulst C.*, *Mediation in Switzerland: A new Approach in a Conciliation-oriented Tradition*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 1207.

²¹⁴ *Scherpe J.M., Marten B.*, *Mediation in England and Wales : Regulation and Practice*, in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 370.

რეგულირების ნაწილში, რითაც ბაზრის რეგულირების საგნად აქცევენ მედიაციის გამოყენებას და მის მოხმარებადობას საზოგადოებაში²¹⁵.

რიგი ქვეყნები, მეტწილად ანგლო-ამერიკული სამართლის ოჯახის წარმომადგენლები²¹⁶, დავის ალტერნატიული საშუალებებისთვის ინსტიტუციონალური სტატუსის მიცემის კუთხით, საკუთარ კანონმდებლობაში, დავის გადაწყვეტის აღნიშნულ მექანიზმებს უშუალოდ სასამართლო

²¹⁵ ინგლისი და ნიდერლანდები წარმოადგენენ იმ სახელმწიფოთა თვალსაჩინო მაგალითებს, სადაც მედიაცია ფართოდ გამოყენებული ინსტიტუტია დავების მოგვარების და საზოგადოება, ბიზნესი აქტიურად მოიხმარს მედიატორთა სერვისს. ორივე სახელმწიფოს მაგალითზე ქვეყნები მოერიდნენ მედიაციის პროცესის კანონმდებლობის დონეზე მკაცრ რეგულირებას, გარდა ხარჯების ნაწილში სტანდარტების გაწერისა. ინგლისში არსებობს სახელმწიფოს მიერ მხარდაჭერილი, თუმცა კერძო სექტორის წარმომადგენლების მიერ დაკომპლექტებული სამოქალაქო მედიაციის საბჭო (Civil Mediation Council), რომელიც მედიაციაში მოქმედ კერძო ასოციაციებს და ინსტიტუციებს მათთან დანერგილი ხარისხის მოთხოვნებიდან გამომდინარე მოთხოვნის შემთხვევაში გადასცემს ე.წ. „ხარისხის ბეჭედს“.

²¹⁶ მაგ ინგლისში სასამართლომდე საქმის წარმოების პრაქტიკის და ქვეყის კოდექსის თანახმად (Practice direction on pre-action conduct: <www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/pdf/practice_directions/pd_pre-action_conduct.pdf> . [15.05.2018] პოტენციური მოსარჩელე ვადლებულია თავისი მოთხოვნების შესახებ აცნობოს პოტენციურ მოპასუხეს, ჩააყენოს საქმის კურსში და შესთავაზოს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი სასამართლო საქმისწარმოების დაწყებამდე. პოტენციური მოპასუხის ვალდებულებას წარმოადგენს მოსარჩელეს აცნობოს საკუთარი პოზიცია თუ რამდენად მისაღებია მისთვის შემოთავაზებული დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, და თუ არ არის მისაღები მიუთითოს მიზეზები და დასაბუთება, ისევე როგორც შესთავაზოს მისთვის მისაღები მექანიზმი (იხ. კოდექსის 4.2(4) პუნქტი) ან თუ არც-ერთი ამ ფორმის გავლა მხარეს არ მიაჩნია მიზანშეწონილად ესეც უნდა დასაბუთებული პასუხის საფუძველზე მოსარჩელეს აცნობოს პოტენციურმა მოპასუხემ. იმ შემთხვევაში თუ დავა გადაინაცვლებს სასამართლოში, სასამართლო ამოწმებს მხარეების მხრიდან წინასასამართლო პროცედურების გავლის ეტაპებს და მათ შორის ითხოვს პასუხს ორივე მხარისგან ამ პროცედურების გაუვლელობის მიზეზებთან დაკავშირებით, მსგავსი პრაქტიკა აქვს ავსტრალიასაც.ის მხარე, რომელიც დაუსაბუთებლად აცხადებს პროცედურაში მონაწილეობას შეიძლება გახდეს სასამართლოს მხრიდან ფინანსური სანქციის მსხვერპლი და მას დაეკისროს მეორე მხარის მიერ გასაწევი სასამართლო ხარჯი. სასამართლოსადმი წარსადგენ სარჩელის ფორმულარებში ადვოკატის მხრიდან არის შესავსები სპეციალური ნაწილი, სადაც ადვოკატი უთითებს, რომ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების შესახებ აცნობა კლიენტს, მისცა რჩევა და მათ შორის გააფრთხილა მასში მონაწილეობაზე უარის შემთხვევაში შესაძლო ფინანსურ სანქციებზე. მსგავსი პროცედურა არის გათვალისწინებული უმრავლეს ამერიკის შტატში (მაგ: კალიფორნიის შტატი), და კანადაში.

საქმისწარმოების დაწყებამდე ანიჭებს პრიორიტეტულად მხარეთა მხრიდან მონაწილეობის ვალდებულებას, რაც თანაბრად ეხება მხარეს და მის იურიდიულ მრჩევლებსაც²¹⁷. სავალდებულო მედიაცია, როგორც სასამართლოსადმი მიმართვის წინაპირობა²¹⁸ უკვე გამოიყენება რამდენიმე ქვეყანაში²¹⁹, რაც ძირითადად ხარჯის და დროის შემცირების მიზნით არის დასაბუთებული.

მსგავსი მიდგომა და პრაქტიკა არ შეიმჩნევა კონტინენტური ევროპის ქვეყნებში²²⁰, სადაც მხარეებს არ მოეთხოვებათ სავალდებულო სახით, სასამართლოსთვის მიმართვამდე, მოახდინონ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენება²²¹.

ასეთ ქვეყნებში მედიაცია არის ინსტიტუციური კუთხით საპროცესო კანონმდებლობასა და ცალკე აქტად ინტეგრირებული ქვეყნის ნორმატიულ სისტემაში²²² და მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა ასეთი ინტერესის შემთხვევაში გამოიყენონ დავის ალტერნატიული საშუალება²²³.

²¹⁷ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 23.

²¹⁸ იქვე, 25.

²¹⁹ იტალიასა და ონტარიოში (კანადა) მსგავსი მიდგომა გამართლდა საქმეთა ნაკადის მართვის მიზეზით. იტალიაში თავდაპირველად იყო მიდგომა, როდესაც ყველა სახის დავა დაუქვემდებარეს სამედიაციო პროცედურებს, თუმცა შემდგომ კანონმა გააკეთა საქმეთა ჩამონათვალი, როდესაც მედიაცია სავალდებულო სახით უნდა გაიარონ მხარეებმა : დავები დაკავშირებული მიწის საკუთრებასთან, სასესხო დავები, სამედიცინო დავები, სახელშეკრულებო, საბანკო, სადაზღვევო, ამხანაგობების დავები, ავტოავარიასთან დაკავშირებული დავები და სასოფლო სამეურნეო დავები. გერმანიაში სავალდებულო ხასიათი მედიაციას მიენიჭა ფედერალური სასამართლოს დონეზე 750ევრომდე არსებულ დავებს, სამეზობლო და დეფიციტური კატეგორიის დავებს. ნორვეგიაში სავალდებულო მედიაციას ექვემდებარება ბავშვის უფლებებთან დაკავშირებული საოჯახო დავები. აშშ-ში მსგავსი პრაქტიკა კიდევ უფრო მდიდარია, მაგ: ფლორიდაში საოჯახო და სადაზღვევო დავები სავალდებულო მედიაციას არის დაქვემდებარებული.

²²⁰ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 24.

²²¹ ავსტრია, ბულგარეთი, ნიდერლანდები, საბერძნეთი, შვეიცარია

²²² მაგ: გერმანიაში მედიაციის შესახებ კანონსა და ადვოკატთა შესახებ კანონში პირდაპირ არის გაწერილი ადვოკატის ვალდებულება კლიენტს რჩევა მისცეს დავის ალტერნატიული საშუალებების შესახებ დავის დაწყებამდე. იტალიაში კლიენტს აქვს შესაძლებლობა ადვოკატთან დადებული იურიდიული მომსახურების შესახებ ხელშეკრულება გააუქმოს თუ დადგინდა, რომ ადვოკატმა შესაბამისი რჩევა და განმარტებები არ მისცა კლიენტს დავის ალტერნატიული საშუალებების შესახებ. პოლონეთში მსგავსი პრაქტიკა დაინერგა, როდესაც ადვოკატები მათ შორის ადვოკატთა ეთიკის კოდექსის მოთხოვნების შესაბამისად ვალდებული არიან კლიენტს მიაწოდონ სრული და ამომწურავი ინფორმაცია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების თაობაზე.

²²³ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 24.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მსგავსი ქვეყნებიდან რამდენიმე მათგანში²²⁴ სასამართლოს აქვს პირდაპირი ვალდებულება საპროცესო კანონმდებლობით, რათა ინფორმაცია მიაწოდოს მხარეებს მედიაციის შესახებ, მისცეს განმარტებები მედიაციის დადებით და უარყოფით მხარეებზე, და ასევე შეუძლია მოსამართლეს დააფიქსიროს საკუთარი პოზიცია თუ რამდენად მიმდინარე დავა შეიძლება შეესაბამებოდეს მედიაციით გადაწყვეტის საუკეთესო პრაქტიკას, თუმცა რაიმე სახის დავალდებულება მხარეების მიიღონ მონაწილეობა მედიაციაში სასამართლოს არ შეუძლია²²⁵. იშვიათ გამონაკლის წარმოადგენს ნორვეგია²²⁶, სადაც სასამართლო თუ დარწმუნდა, რომ დავა მედიაციის ფორმატში უნდა გადაწყდეს, მხარეების წინააღმდეგობის მიუხედავად მოსამართლეს შეუძლია საქმე გადასცეს მედიაციას. დაახლოებით მსგავსი მოდელი ამოქმედდა გერმანიაში²²⁷ მედიაციის შესახებ ახალ კანონში, რომლის თანახმად სასამართლოს აღარ აქვს უფლება მიმდინარე დავა გარე მედიაციას გადასცეს, თუმცა ე.წ. სასამართლო მედიაციას“ (Guterichter) შეუძლია დაუქვემდებაროს მის წარმოებაში არსებული დავა.

1.4 მედიაციის უპირატესობები და შესაძლო ნაკლოვანებები

მხარეებს შორის წარმოშობილი კონფლიქტი იძლევა იმის საშუალებას მოხდეს ურთიერთობის კრიტიკული მომენტების იდენტიფიცირება²²⁸, რაც დაძლევის შემთხვევაში კიდევ უფრო წარმატებული შემდგომი ურთიერთობის წინაპირობაა, რაშიც მედიაცია დადებით როლს ასრულებს. ლიტერატურაში ხშირად ხდება მითითება იმაზე, რომ მედიაციის პროცესის მონაწილე მხარეებს პროცესის შემდგომ უადვილდებათ საკითხის ანალიზი, რადგან მათ ჰქონდათ შესაძლებლობა უშუალოდ მხარის არგუმენტაცია მოესმინათ²²⁹, არა სამართლებრივი დასაბუთებები, არამედ მხარისეული „სიმართლე“, რადგან

²²⁴ ავსტრია

²²⁵ ნიდერლანდები : სასამართლოში კანონის დონეზე შექმნილია მოხელის თანამდებობა, რომელიც სასამართლოს რჩევას გათვალისწინების შემთხვევაში მხარეებს აწვდის კონკრეტულ ინფორმაციას მედიაციის შესახებ და სურვილის შემთხვევაში აკავშირებს მხარეებს მედიატორთან.

²²⁶ *Anneken S.K.*, Mediation in Norway : Faster, Cheaper and more Friendly, in Hopt&Steffek, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1144.

²²⁷ *Tochtermann P.*, Mediation in Germany: The German Mediation Act – Alternative Dispute Resolution at the Corossroads, in Hopt&Steffek, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 538.

²²⁸ *Ulrich H.*, in Klowitz J., Gläßer U., MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 469

²²⁹ *Hakimah Y.*, Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 36.

როგორც ცნობილია „მედალს ორი მხარე აქვს²³⁰“ და მხარეებს სწორედ მეორე მხარის სიმართლე ეხმარებათ საკითხის სრულყოფილ ანალიზში, თუმცა მთავარია მხარეებს ჰქონდეთ შეთანხმების მიღწევისთვის სათანადო რესურსი, რაც ყოველთვის გამოიძებნება თუ მოდავე მხარეების პირველად ინტერესს²³¹ დავის აღმოფხვრა წარმოადგენს.

მედიაციის დამკვიდრებას და დანერგვას რამდენიმე ფაქტორი უწყობს ხელს, მათ შორის უმთავრესი თავად სასამართლოების და საარბიტრაჟო ინსტიტუციების ბიუროკრატიული ბუნება, დროში გახანგრძლივებული პროცედურები და ხარჯია, რაც ამ წარმოებებს უკავშირდება, შესაბამისად „წესრიგი კანონის გარეშე²³²“ და მისი გამოყენებადობის პერსპექტივა ავტომატურად ფეხს იკიდებს თითქმის ყველა იურისდიქციაში²³³. ისევე როგორც მხარეების რეალური ინტერესი, რათა მიაღწიონ კონფლიქტის დასრულებას და ერთმანეთში შეთანხმების მიღწევას, ხშირია როდესაც მედიაციაში მხარეები მათ სამართლებრივი სახის მოთხოვნების უკან არსებულ რეალურ ინტერესებს²³⁴ აამკარავებენ და სწორედ მათი მიღწევის კონკრეტულ გზებზე და საშუალებებზე უთანხმდებიან ერთმანეთს.

მედიაცია დავის მონაწილე მხარეებს სთავაზობს ლავირებად (ფლექსიბელურ²³⁵) ალტერნატიულ საშუალებას თუ როგორ გადაწყდეს კონფლიქტი, ნაკლები დროის²³⁶, ნაკლები ხარჯის²³⁷ გაწევის სანაცვლოდ და მათ შორის სასამართლო საქმისწარმოების გადატვირთულობის შემცირებით. მედიაციის დადებითი მხარეა ის რომ პროცესში შეუთანხმებლობის შემთხვევაში მხარეებს ყოველთვის რჩებათ შესაძლებლობა დავის გადასაწყვეტად მიმართონ სასამართლოს²³⁸. მედიაცია ორიენტირებულია მხარეთა ინტერესებზე მეტად, ვიდრე მათ სამართლებრივ უფლებებზე, რა დროსაც მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება

²³⁰ *Bhatt J.N.*, A Round Table Justice through Lok-Adalat (People's Court) –A vibrant –ADR-in India, 2002, 1.

²³¹ *von Maik B.*, Guterichter und Mediatoren im Wettbewerb, Duncker & Humblot, Berlin.2015, 21.

²³² *Ellickson R.C.*, Order Without Law: How Neighbours Settle Disputes, Harvard University Press, Cambridge MA, 1991.

²³³ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 5.

²³⁴ *von Maik B.*, Guterichter und Mediatoren im Wettbewerb, Duncker & Humblot, Berlin.2015, 22.

²³⁵ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, V.

²³⁶ *Malacka M.*, Mediation als Appropriate Dispute Resolution im Tschechischen und Slowakischen Rechtssystem in Osteuropa Recht Zeitschrift, Nomos, Baden-Baden, 2018, 91.

²³⁷ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 38.

²³⁸ *Lindblom P.H.*, Progressive Procedure, Iustus, 2017, 422.

ხშირ შემთხვევაში წარმოადგენს მხარეების კომერციულ კომპრომისს²³⁹, ვიდრე სამართლებრივად უფლებების კუთხით მიღებულ გადაწყვეტილებას; ეს არის პროცესი, რომელიც ხელს უწყობს მოლაპარაკებას²⁴⁰.

მედიაციის მეშვეობით²⁴¹ მხარეებს აქვთ კარგი საშუალება მოახდინონ ერთმანეთს შორის არსებული კონფლიქტის დეფინირება, გაერკვნენ ერთმანეთთან არსებული პრობლემის არსში, ჩაწვდნენ დაპირისპირების რეალურ მიზეზებს²⁴², დაარეგულირონ აღნიშნული კონფლიქტი მშვიდობიანად, მართონ კონფლიქტი, დარჩეს ორივე მხარე მოგებულ²⁴³ (ე.წ. win-win situation²⁴⁴), ისევე როგორც მოახდინონ კონფლიქტის შემდგომი გაღვივების პრევენცია და შეინარჩუნონ ურთიერთობა²⁴⁵, მათ შორის ქრისტიანული მოძღვრებაც ადამიანებს ურჩევს კონფლიქტი აირიდონ თავიდან²⁴⁶. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ისლამი მხარეებს მოუწოდებს კონფლიქტის აღმოსაფხვრელად გამოიყენონ მედიაცია²⁴⁷ (არაბულად Sulh).

მედიაცია კარგი საშუალებაა მხარეებმა მოახდინონ ერთგვარი თვითგამორკვევა²⁴⁸, ნაცვლად სასამართლო პროცედურებისა, სადაც ამ ფუნქციით მოსამართლე არის დაკავებული ანუ „მედიაცია ეხმარება მხარეებს თავად გადაწყვიტონ საკუთარი საქმე, ხოლო სასამართლო და არბიტრაჟი მხარეების საქმეში „ერევა“, რათა გადაუწყვიტოს მათ საქმე²⁴⁹“.

დღევანდელი აღქმით მედიაცია წარმოადგენს ერთგვარ საშუალებას, რათა მიიღწეს მართლმსაჯულების განხორციელების მიზანი²⁵⁰, ის არის საკმაოდ ძლიერი ინსტრუმენტი თუმცა ჯერ კიდევ ნაკლებად გამოყენებადი, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება²⁵¹. მედიაციის მიზანია

²³⁹ *Kajkowska E.*, Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 10.

²⁴⁰ *Stephen W.J.*, Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 7.

²⁴¹ *Boullé L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998.12.16.

²⁴² *Kumar A.*, Alternative Dispute Resolution System, K.K. Publications, 2016, 233.

²⁴³ იქვე, 233.

²⁴⁴ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 85.

²⁴⁵ *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen., Werner Verlag, 2006. 242.

²⁴⁶ *Roebuck D.*, Mediation and Arbitration in the middle Ages (England 1154-1558), Holo Books, The Arbitration Press Oxford, 2013, 51.

²⁴⁷ *Hakimah Y.*, Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 97.

²⁴⁸ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 224.

²⁴⁹ *Meyer A.S.*, Chairman, New York State Mediation Board, 1969, 164.

²⁵⁰ *Eidenmuller H., Wagner G.*, Mediationsrecht, otto schmidt, 2015, 7.

²⁵¹ *Filler E.*, Commercial Mediation in Europe, Wolters Kluwer, 2012, 277.

მხარეებს შორის შეთანხმება შედგეს²⁵², ხოლო მოდავე მხარეებს შორის ურთიერთობა მაშინ დამშვიდდება, როდესაც დავის შეთანხმებით გადაჭრა ხელს შეუწყობს მათი სამომავლო ურთიერთობების შემდგომ გაგრძელებას, რადროსაც მედიაციის მიზანი მიიღწევა²⁵³. მეორე მხრივ, მედიაციას ახასიათებს, როდესაც ის შეთანხმებით ვერ სრულდება, თუმცა მხარეები მედიაციის პროცესში არკვევენ ერთმანეთისადმი პოზიციებს და რეალურ ინტერესებს, რაც ასევე შეიძლება გახდეს წინაპირობა იმისა, რომ მედიაციაში კონკრეტული შეთანხმების მიუღწევლად მხარეებმა ან არ გააგრძელონ ერთმანეთთან სამართლებრივი დავა ან არ მოახდინონ სამართლებრივი დავის ინიცირება, რაც საბოლოო ჯამში ნამდვილად დადებით შედეგად²⁵⁴ უნდა შეფასდეს და მედიაციის კონკრეტულ შედეგად.

მედიაციის, ისევე როგორც დავის გადაწყვეტის სხვა ალტერნატიული საშუალებების ფართო გამოყენების ერთ-ერთი მთავარი წინაპირობა, ისევე როგორც მართლმსაჯულების მხრიდან მათი ინსტიტუციური განვითარებისთვის ხელისშეწყობა იმით არის განპირობებული, რომ მათი გამოყენებით შესაძლებელი უნდა გახდეს სასამართლოების განმუხტვა²⁵⁵ გადატვირთული საქმეთა ნაკადისგან, რაც მათ შორის ხარისხიანი მართლმსაჯულების განხორციელების ხელისშემშლელი ფაქტორია რიგ შემთხვევაში.

მედიაციის მიზანი იურიდიულ ლიტერატურაში სხვადასხვაგვარად არის შეფასებული²⁵⁶, მთავარი მიზანი ცალსახად არის მხარეთა ჩართულობით კონფლიქტის ამოწურვა და შეთანხმების მიღწევა, რაც მათ შორის უნდა გახდეს მხარეებისთვის სამომავლო ურთიერთობების წინაპირობა²⁵⁷ და წარმოადგენს მედიაციის დადებით მხარეს.

და ბოლოს, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მედიაციის დამატებითი ღირებულება მართლაც ის არ არის, რომ იზოგება ხარჯები²⁵⁸, სასამართლოსა და მოსამართლის დრო, არის ნაკლებ შეჯიბრებითი პროცესი ვიდრე სასამართლო, მაგრამ არანაკლებ მნიშვნელოვანია ის გარემოება, რომ მედიაციის გამოყენებით მხარეებს ეძლევათ საშუალება თავად გადაწყვიტონ საკუთარი პრობლემები, იტვირთონ პასუხისმგებლობა და გაწიონ კონტროლი პროცესის მიმდინარეობის,

²⁵² *Goodman A.*, Basic Skills for the New Mediator, Solomon Publications, 2nd Ed, Maryland, 2005, 20.

²⁵³ *Glenewinkel W.*, Mediation als ausergerichtliches Konfliktlosungsmodell, ibidem-Verlag, 1999, 44.

²⁵⁴ *Waring M.*, Commercial Dispute Resolution, CLP Legal Practice Guides/College of Law Publishing, 2016, 160.

²⁵⁵ *Bhatia K.V., Candlin C., Gotti M.*, Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 211.

²⁵⁶ *Zenk K.*, Mediation im Rahmen des Rechts, Nomos, 2008, 36.

²⁵⁷ შეად. Schlieffen 2002, p.7; Walker 2001, p.24; Faller 1998, 36.

²⁵⁸ *Penny B.*, Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 9.

რა დროსაც შეუძლიათ აღადგინონ ან დაიწყონ მეორე მხარესთან უკვე დაზიანებული ურთიერთობის დათბობა, ანუ კონსტრუქციულად წინ წაწიონ საკუთარი ბიზნეს ინტერესი და პირადი ცხოვრება სტრესის და დამაბულობის გარეშე²⁵⁹, რა დროსაც მხარეებს მეტი კმაყოფილების განცდა გააჩნიათ საქმისწარმოებისადმი²⁶⁰. ისევე როგორც მედიაციის გამოყენებით ხდება იურიდიული პროფესიის ჩართულობა დავების განეიტრალებაში, რაშიც კონკრეტული პროფესიონალი მედიატორები თამაშობენ გადამწყვეტ როლს²⁶¹.

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, როგორც ზემოთ აღნიშნა, წარმოადგენს კონფლიქტში მყოფ მხარეებს შორის არსებული დავის გადაწყვეტის მართლაც ეფექტურ საშუალებას, რომლის მიმართ საზოგადოების ინტერესი ყოველდღიურად მზარდია, თუმცა გარკვეული უარყოფითი მხარე მედიაციას გარკვეულწილად ასევე ახასიათებს, რაც მისი მნიშვნელობის და გამოყენების სიკეთეების გათვალისწინებით, მართლაც ვერ აუფერულებს მედიაციის იმ უპირატესობებს, რაც თან სდევს დავის გადაწყვეტის აღნიშნულ ალტერნატიულ საშუალებას, კერძოდ, აქტუალურად შეინიშნება როგორც იურიდიულ ლიტერატურაში, ასევე პრაქტიკული კუთხით მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ მედიაციის დამკვიდრებამ, შესაძლებელია მოახდინოს მართლმსაჯულების „პრივატიზაცია“ და მართლმსაჯულების განხორციელების კერძო პირთა ხელში აღმოჩენა, რითაც საფრთხე შეექმნება სამართლის სისტემის ნორმალურ ფუნქციონირებას²⁶², რაც ერთი მხრივ, წარმოადგენს გარკვეულ საფრთხეს, თუმცა აღნიშნული უფრო ჰიპოთეტურ მოსაზრებად უნდა იქნეს მიჩნეული და მსგავსი იდეების გამავრცელებელთა ნაკლებ ინფორმირებულობით უნდა აიხსნას მედიაციის შესახებ, ვიდრე მედიაციის უარყოფით მხარედ იქნეს აღნიშნული მიჩნეული, რადგან დავის ალტერნატიული საშუალების ამ მექანიზმის სწორე დანერგვა

²⁵⁹ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 107.

²⁶⁰ *Penny B.*, Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 9.

²⁶¹ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 559.

[ზშირად ისმის კითხვა სტუდენტი იურისტების და პრაქტიკოსი ადვოკატების მხრიდან, თუ რამდენად შეიძლება ვუზრუნველყოთ თავი ნეიტრალური დავის გადაწყვეტის საშუალებების შეთავაზებით ბაზარზე. 1985 წელს, როდესაც წიგნის პირველი გამოცემა იბეჭდებოდა პასუხი იქნებოდა, რომ ეს შეძლებისდაგვარად იყო შესაძლებელი მხოლოდ შრომით დავების არბიტრად მუშაობისას, ან განქორწინების დავების მედიატორად მუშაობისას. 1992 წელს, როდესაც წიგნის მერე გამოცემა მზადდებოდა აღნიშნულ კითხვაზე პასუხმა უკვე მოიცვა მცირე ქონებრივი დავების განხილვის მედიატორის ფუნქციაც, ხოლო დღეს უკვე მსგავსი საქმიანობით შემოსავლის მიღების პერსპექტივამ საგრძნობლად იმატა, რასაც თავის მხრივ ხელი შეუწყო სასამართლო სავალდებულო მედიაციის წარმატებულმა პილოტებმა სხვადასხვა ქვეყანაში].

²⁶² *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 9.

ნებისმიერ სახელმწიფოში, ისევე როგორც მის შესახებ საზოგადოების სრული ინფორმირებულობა აღნიშნულ რისკებს მინიმუმამდე დაიყვანს.

ამასთანავე, ხშირია მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით, რომ მედიაში, მხარე, რომელიც გარკვეული ძალამოსილებით სარგებლობს კონფლიქტში მყოფ მეორე მხარესთან შედარებით, შეუძლია თავისი გავლენის გამოყენებით საკუთარი ინტერესების სასარგებლოდ შეითანხმოს მეორე მხარე²⁶³. აღნიშნულ მოსაზრებას აქვს არსებობის უფლება, თუმცა მსგავსი რისკი ნებისმიერი ფორმით დავის გადაწყვეტისას შეიძლება არსებობდეს და ამ შემთხვევაშიც მხარეების მხრიდან მედიაციის ინსტიტუტის სწორი გამოყენების შემთხვევაში, აღნიშნული უარყოფითი მხარის ნიველირება სავსებით რეალური და შესაძლებელია.

მედიაციის უარყოფით მხარეს რიგ შემთხვევაში, სხვადასხვა სახელმწიფოს მაგალითზე მისი ზედმეტად რეგულირებაც წარმოადგენს, რადგან ასეთ შემთხვევაში, მედიაში, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება კარგავს იმ ლავირებად ბუნებას, რაც მას განასხვავებს სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცეულ სასამართლო საქმისწარმოებასა და თუნდაც ნებისმიერ სხვა სახის დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული ფორმებისაგან და რაც რეალურად მისი უპირატესობა და დადებით მხარეა, ვიდრე რისკი, რომელსაც რეგულირება ესაჭიროებოდა ან ზედმეტი რეგულირებით რაიმე რისკის თავიდან აშორება იქნეს შესაძლებელი.

აღნიშნული და ბევრი სხვა უარყოფითი მხარე თავს გამოავლენს და მოახდენს რეალურ გავლენას მხოლოდ ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მედიაში ქვეყანაში ინსტიტუციურ სახეს არ ატარებს და მისი გამოვლინება ფრაგმენტული ხასიათისაა, ხოლო ისეთ შემთხვევებში, სადაც მედიაციის რეგულირება საკანონმდებლო დონეზე არსებობს, თუნდაც ელემენტარული სახით და სადაც მედიაციის პროცესი პრაქტიკაში აპრობირებულია და რეალურ მოხმარებაშია მოდავე მხარეების მიერ, ფაქტობრივ განეიტრალებულია ნებისმიერი სახის უარყოფითი მხარის გავლენა მედიაციის პროცესში მონაწილე სუბიექტებზე და თავად პროცესზე²⁶⁴.

ამ კუთხით ასევე ხაზი უნდა გაესვას მედიაციის შესახებ ინფორმაციის ფართოდ გავრცელების საჭიროებას საზოგადოებაში და იურიდიული პროფესიის მხრიდან მედიაციის მიმართ კეთილგანწყობის არსებობის საჭიროებას, რა

²⁶³ იქვე, 10.

²⁶⁴ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 38.

შემთხვევაშიც მედიაცია განწირულია წარმატებით დანერგვისთვის და ფუნქციონირებისთვის ნებისმიერ სახელმწიფოში.

1.5 მართლმსაჯულებისადმი ხელმისაწვდომობის პრინციპის ახლებური ინტერპრეტაცია XXI-ე საუკუნეში

თანამედროვე საზოგადოება ძლიერ არის სასამართლო საქმისწარმოებაზე დამოკიდებული, ერთგვარად დაუწერელი წესი დაინერგა, რომ საზოგადოება და სახელმწიფო, რაც უფრო განვითარებულია, მით უფრო ხშირია ასეთ შემთხვევებში სასამართლოსადმი მიმართვიანობის სტატისტიკა²⁶⁵, როგორც იტყვიან სახეზეა „სამართალწარმოების“²⁶⁶ აფეთქება“²⁶⁷.

აღნიშნული „აფეთქება“ ავტომატურად იწვევს სასამართლოების გადატვირთულობას, მიმდინარე საქმისწარმოებების დროში გაჭიანურებას და დამატებითი ხარჯების გაწევის საჭიროებას მოდავე მხარეების მხრიდან²⁶⁸.

შესაბამისად, სახელმწიფოები ფაქტობრივ ვერ სთავაზობენ მომხმარებელს ეფექტურ და დროულ მართლმსაჯულებას, რაც განაპირობებს მის პარალელურად დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების დანერგვას და მის მზარდ განვითარებას მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში²⁶⁹, მიუხედავად რიგ შემთხვევებში ამ მექანიზმების გამოყენებით მიღწეული გადაწყვეტილებებისა თუ შეთანხმებების სუსტი აღსრულების მექანიზმების არსებობისა²⁷⁰, რაც თავის მხრივ 21-ე საუკუნის მართლმსაჯულების ეფექტური ფორმის სტატუსს იმკვიდრებს.

მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებას კონკრეტული ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე მრავლად ჰყავს მომხმარებელი და მიმდევარი მსოფლიოს მრავალ კუთხეში, მათ შორის უნდა აღინიშნოს ამ ყველაფრის გამომწვევი ქვემოთე დირითადი წინაპირობები:

ა) პროცესის ნაკლებ ხარჯიანობა²⁷¹.

²⁶⁵ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 48, 49.

²⁶⁶ ტერმინის წარმომავლობა მოდის: Olson, W.K., *The Litigation Explosion: What Happened When America Unleashed the Law Suit*, Truman Talley Books, New York, 1991.

²⁶⁷ `Litigation Explosion`.

²⁶⁸ European Commission, Green Paper on Alternative Dispute Resolution in Civil and Commercial Law, Brussels, 19.04.2002, COM (2002) 196 final, p.7, n.5 (available at: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002/com2002_0196en01.pdf>. [15.05.2018]

²⁶⁹ *Alfini J.J., Press S., Sternlight B.*, supra n.182, 13ff.

²⁷⁰ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 49.

²⁷¹ *De Palo G., Feasley A., Orecchini F.*, Quantifying the Cost of Not Using Mediation – A Data Analysis, European Parliament, Directorate-General for Internal Policies. Policy Department Citizen’s Rights and Constitutional Affairs, Brussels 2010, p.3. (Available at:

ბ) მედიაციის პროცესი ხელს უწყობს სახელმწიფოებს განტვირთონ სასამართლოები გადატვირთული საქმეთა ნაკადისგან.

გ) მედიაცია სთავაზობს მოდავე მხარეებს ნაკლები დროის დანახარჯით კონკრეტულ შედეგს, რომელშიც მხოლოდ მხარეთა სასარგებლოდ შეთანხმების მიღწევა არ იგულისხმება, არამედ მოიაზრება მხარეთა შესაძლებლობა სრულად და ამომწურავად გაერკვნენ ერთმანეთის მიმართ არსებულ კონფლიქტში, მის გამომწვევ მიზეზებში და მათ შორის მხარეების ერთმანეთის მიმართ მიდგომებში და სამომავლო ხედვებში.

აღსანიშნავია, რომ მკვიდრდება მიდგომა იმასთან დაკავშირებით, რომ კონფლიქტში მყოფმა მხარეებმა სასამართლოს მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში უნდა მიმართონ²⁷², მაშინ, როდესაც რეალურად ამოწურულია მხარეებს შორის ყველა რესურსი საკითხის მშვიდობიანი გზით გადაწყვეტისა და დარეგულირების. მსგავსი მიდგომა ცალსახად საჭიროებს კიდევ უფრო მეტ პოპულარიზაციას და პრაქტიკაში დანერგვას, რადგან ამ სტანდარტის დამკვიდრებით, გარდა იმისა, რომ სასამართლო განიტვირთება, მხარეებს ეძლევათ საშუალება არ ხარჯონ ზედმეტი დრო და ფინანსები, ნერვები და ენერჯია წლებით მიმდინარე სასამართლო საქმისწარმოებაში, არამედ ეცადონ და კონფლიქტი ამოწურონ საკუთარი ხელით და საკუთარი ინტერესების შესაბამისად, თუ რა თქმა უნდა, საქმის მოცემულობა ამის შესაძლებლობას იძლევა.

ზემოაღნიშნული რეალობის და არგუმენტაციის გათვალისწინებით დოქტრინაში უკვე განიხილება მოსაზრება იმასთან დაკავშირებით თუ რამდენად დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები, წარმოადგენს სახელმწიფო სასამართლო საქმისწარმოების ალტერნატივას²⁷³, რადგან ის რეალურად მართლმსაჯულების მიზნებს ემსახურება, როგორც ღია დემონსტრირებული ფორმით, ასევე თუნდაც ფარული შინაარსით, რადგან მომხმარებლებს აძლევს საშუალებას სწორედ რომ დავა აღმოფხვრან, ანუ რეალურად ის შედეგი მიიღონ, რაც მართლმსაჯულების ამოცანას წარმოადგენს, თუმცა მეორე მხრივ, ეს ყველაფერი სახელმწიფო საქმეს ემსახურება, რადგან სახელმწიფო სასამართლოები ამ ალტერნატივების დანერგვის და განვითარების ფონზე რეალურად ინტვირთებიან საქმეთა მზარდი ნაკადისგან და გარდა ადამიანური და ფინანსური რესურსი დაზოგვისა, უფრო ეფექტური და მომხმარებლებისთვის ხელმისაწვდომი ხდებიან ანუ სხვა სიტყვებით რომ ითქვას, მედიაციის პროცესის უპირატესობებით და სიკეთეებით ერთდროულად

www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201105/20110518ATT19592/20110518ATT19592EN.pdf]. [15.05.2018]

²⁷² *Bamberger H.G.*, Mediation und Justiz in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.Beck, Munchen, 3 Auflage, 2016, 236.

²⁷³ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 50.

ყველა კმაყოფილი რჩება, ერთი მხრივ, თავად მხარეები : რომელიც ახერხებენ მათი ინტერესების შესაბამისად დავის ამოწურვას²⁷⁴, ნაკლები დანახარჯის²⁷⁵ გაწევით; კონკრეტული მომსამართლეები : რომელთაც უმსუბუქდებათ საქმეთა ნაკადი და ეზოგებათ ადამიანური რესურსი და სახელმწიფო : რომელსაც სასამართლო სისტემის შენახვის და მომსახურების ხარჯი ეზოგება.

საკითხის რეზუმირების სახით უნდა აღინიშნოს, რომ ზემოაღნიშნული არგუმენტაციის ანალიზის და განხილვის საფუძველზე, ცალსახად შეიძლება ითქვას, რომ მედიაცია, ზოგადად დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები არ უნდა იქნეს სასამართლოს რადიკალურ ალტერნატივად აღქმული და გაგებული, არამედ ეს არის რეალურად მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის რეალური რეალიზაციის საშუალება, ისევე როგორც ინსტიტუციონალურად რიგ შემთვევაში მართლმსაჯულების განხორციელების უშუალო მექანიზმი, ხოლო მეორე მხრივ, თუმცა არა კრიტიკულად, არამედ იდეის დონეზე შესაფასებლად ხშირია ლიტერატურაში განვითარებული ხედვა იმასთან დაკავშირებით, რომ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულმა საშუალებებმა რაღაც ეტაპზე შესაძლოა შექმნან „კერძო ავტონომიური ინსტრუმენტი დავის გადაწყვეტის მექანიზმის“²⁷⁶, რაც ასევე მართლმსაჯულების ამ მიმართულების პრივატიზაციის ერთგვარ რისკად მოიხსენიება²⁷⁷.

როდესაც მედიაციის სავალდებულო სახით ყველა ევროპული ქვეყნის იურისდიქციაში დანერგვაზე მიდის საუბარი მათ შორის ცალკე ანალიზს საჭიროებს საკითხი იმასთან დაკავშირებით, თუ რამდენად შეიძლება მედიაციის გამოყენება ან მისი რომელიმე იურისდიქციაში სავალდებულო სახით დანერგვა წინააღმდეგობაში მოდიოდეს ადამიანის უფლებების და ძირითადი თავისუფლებების დაცვის ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლით დადგენილ სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლებასთან²⁷⁸.

ამ კუთხით საკითხის ანალიზის მხრივ ნიშანდობლივია ორი ძირითადი მოსაზრება, ერთი, რომ აბსოლიტური სავალდებულობა მედიაციის გამოყენების, როგორც სასამართლოსთვის მიმართვის ხელისშემშლის ფაქტორი რეალურად თითქმის არსად არ გვხვდება, და მეორე, რომ მედიაცია თავისი

²⁷⁴ *Relis T.*, *Perceptions in Litigation and Mediation: Lawyers, Defendants, Plaintiffs and Gendered Parties*, Cambridge University Press, Cambridge, 2009, 65, 66, 67.

²⁷⁵ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 38.

²⁷⁶ *Wagner G.*, *Harmonization of Civil Procedure –Policy Perspective*, in X.W.Kramer and C.H.van Rhee, *Civil Litigation in a Globalising World*, Springer, Heidelberg, 2012, 112.

²⁷⁷ *Esplugues C., Barona S.*, *Global Perspectives on ADR*, Intersentia, Cambridge, 2014, 52.

²⁷⁸ *Cortes P.*, *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2016, 83.

ბუნებით აბსოლიტურად მხარეთა ნებაზე დამყარებული, მხარეთა ნების ავტონომიურობაზე დაფუძნებული პროცესია და საბოლოოდ მისი როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის სახით გამოყენების საკითხი ისევ და ისევ მხარეთა თავისუფალი ნების გამოვლენის საგანი შეილება გახდეს. შესაბამისად, მედიაციის იდეა, მისი არსი და განვითარების პერსპექტივა გვაფიქრებინებს, რომ მედიაცია არ მოდის რაიმე რადიკალურ წინააღმდეგობაში სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უნივერსალურ პრინციპთან.

1.6 მედიაციის წინაშე არსებული გამოწვევები

დღესდღეობით მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი დიდი გამოწვევის წინაშე დგას იმის გათვალისწინებით, რომ ის ახალი მოვლენაა სამართლებრივ სივრცეში და საერთაშორისო მასშტაბით კომერციული დავების გადაწყვეტის²⁷⁹ არბიტრაჟის გზა უკვე კარგად დანერგილი მეთოდია და ფართოდ გამოყენებადი, რაც მედიაციის განვითარებისთვის და ფართოდ გამოყენებადობისთვის საკმაო გამოწვევაა.

მედიაციის შესახებ ხშირად გამოთქმულა სკეპტიკური მოსაზრება, მას „დაუპატიჟებელ სტუმრადაც (`ungeladener Gast`)²⁸⁰“ მოიხსენიებენ სხვადასხვა ლიტერატურაში, რომ ის წარმოადგენს ზედმეტ დანამატს მხარეთა შორის კონფლიქტის გადაწყვეტის პროცესში, რადგან თავად მხარეები ყველაზე კარგად შეძლებენ ერთმანეთს შორის არსებული უთანხმოების გარშემო გამოსავლის მოძიებას, თუმცა პრაქტიკამ აჩვენა, რომ კონფლიქტში მყოფ მხარეებს რეალურად უჭირთ დამოუკიდებლად ერთმანეთთან ცივილური ურთიერთობა, რადგან მათ შორის არსებული უთანხმოების წინამძღვრები ამის საშუალებას როგორც წესი არ აძლევს მხარეებს, ხოლო მესამე დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი პირის ჩართულობით გამოსავლის ძიების პროცესში მხარეები უფრო პროდუქტიულად ყოფილან პროცესში ჩართული²⁸¹.

მედიაციის დროს მხარეებს საკუთარ ინტერესებზე უწევთ საუბარი და არა საკანონმდებლო ნორმებზე²⁸², რაც მათ პროცესში ჩართულობას ხელს უწყობს, რადგან მათთვის ყველაფერი გასაგებია, რაზეც მიმდინარეობს მოლაპარაკება. ლიტერატურაში შევხვდებით მოსაზრებას, რომ როდესაც მედიაცია

²⁷⁹ *Bhatia K.V., Candlin C., Gotti M.*, Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 3.

²⁸⁰ *Lilja A.J., von Lucius J., Tietz A.*, in Kloweit Jurgen, Gläßer Ulla, MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos Kommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 65.

²⁸¹ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 3.

²⁸² Greger R., Unberath H., Die Zukunft der Mediation in Deutschland, 2008, Verlag C.H.Beck, Munchen 2008, 5.

სამართალწარმოების რეალური ალტერნატივა ხდება, არის რისკი იმისა, რომ ობიექტური სამართალზე დაფუძნებული პროცესის ნაცვლად, სუბიექტური მხარეთა კონტროლ ქვეშ მოქცეული სამართალწარმოება მივიღოთ²⁸³, მსგავსი მიდგომების არსებობა ნამდვილად წარმოადგენს მედიაციისთვის დიდ გამოწვევას, თუმცა უმრავლესობა თანხმდება, რომ მედიაცია წარმოადგენს ჩვენი საზოგადოებრივი ყოფიერების ახლებურად მოწესრიგების ფორმას²⁸⁴, რაც ყველას თანაბრად აძლევს საშუალებას კონსენსუსის გზით აღმოფხვრან არსებული კონფლიქტი²⁸⁵;

თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ბოლო წლების მანძილზე მედიაცია მართლაც მკვიდრდება თითქმის ყველა სახელმწიფოში, როგორც დავის გადაწყვეტის ყველაზე ეფექტური ალტერნატიული საშუალება, მედიაციისთვის მახასიათებელი ფორმების²⁸⁶ ჩათვლით. მედიაციას რიგ შემთხვევაში, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ ფორმას, მართლმსაჯულების ერთ-ერთ რგოლად და განხორციელებად²⁸⁷ მოიაზრებენ სხვადასხვა მკვლევარები და ქვეყნები, მათ შორის თავად მართლმსაჯულების წარმომადგენლები²⁸⁸.

მიუხედავად ყველაფრისა, დღესდღეობით, მედიაცია ჯერ კიდევ ვერ თამაშობს იმ როლს²⁸⁹ და ვერ ასრულებს იმ ფუნქციას სრულად, რისი რეალური პოტენციალი ამ ინსტიტუტს გააჩნია, მისი სწორე ფორმით დანერგვის და რეალურად მოხმარების შემთხვევაში. თუმცა ყველა თანხმდება, რომ მედიაცია თავის თავში აირეკლავს გადაწყვეტილების დემოკრატიულად მიღების საუკეთესო ფორმას²⁹⁰, ისევე როგორც ასახავს დღევანდელი მთავარ მოთხოვნას²⁹¹, რომ დავები და კონფლიქტები უნდა გადაწყდეს რაც შეიძლება

²⁸³ *Wendland M.*, *Mediation und Zivilprozess*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, 194.

²⁸⁴ *Gerhard F.*, in *Topel Elisabeth, Pritz Alfred, Mediation in Österreich, Die Kunst der Konsensfindung, 2. Auflage, Lexis Nexis Verlag, Wien, 2005, 29.*

²⁸⁵ *von Maik B.*, *Guterichter und Mediatoren im Wettbewerb*, Duncker & Humblot, Berlin, 2015, 24.

²⁸⁶ *Joeng S.*, *Kritische Betrachtung über die Gerichtsmediation in Korea*, in *Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S.*, *Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung*, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 831.

²⁸⁷ *Esplugues C., Barona S.*, *Global Perspectives on ADR*, Intersentia, Cambridge, 2014, 1.

²⁸⁸ *Seidel v. TELUS Communications Inc.*, 2011 SCC 15 (Can LII), *Lebal and Deschamps JJ (dissenting)* [54], 50

(აღნიშნულ სასამართლო გადაწყვეტილებაში მითითებულა, რომ „ჩაბარდა წარსულს დრო, როდესაც სასამართლო სისტემა კანადაში დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებებს არასერიოზულად აღიქვამდა, და რომ დღეს მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის სტანდარტი მოიაზრებს ამ ფორმებსაც“).

²⁸⁹ *Niedostadek A.*, *Mediation bei Arbeitsplatzkonflikten und der Grundsatz der Freiwilligkeit*, *Zeitschrift für Konflikt-Management*, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 58.

²⁹⁰ *Kumar A.*, *Alternative Dispute Resolution System, Global and National Perspective*, K.K. Publications, 2016, 226.

²⁹¹ იქვე, 55.

დროულად, რაც შეიძლება ნაკლები დანახარჯის და დანაკარგის ფონზე და იძლეოდეს შესაძლებლობას მხარეებმა გააგრძელონ შემდგომი ურთიერთობები.

დოქტრინისეულად მიჩნეულია რომ მედიაციის დროს მნიშვნელოვანია შემდეგი ოთხი წინაპირობის²⁹² სახეზე არსებობა, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში მედიაციის განვითარებას ზოგადად და მიმდინარე მედიაციის წარმატებით დასრულებას საფრთხე ექმნება, კერძოდ:

ა) მედიაციაში ჩართულ პირებს მედიატორის ხელმძღვანელობით კარგად უნდა ესმოდეთ, რომ ერთმანეთისგან უნდა გამოიჯნონ მხარე და კონკრეტული პრობლემა, ანუ რეალურად მედიაციაში იმ კონკრეტული პრობლემის მოგვარება, რის გამოც კონფლიქტია წარმოშობილი შეიძლება ვერ მიიღწეოდეს, რადგან კომპრომისია მისაღწევი და ბალანსი დასაჭერი პრობლემის გადაწყვეტას და ამ დავაში ჩართულ მეორე მხარის იტნერესს შორის; შესაბამისად მხარეებს რეალურად მხარდამხარ²⁹³ მოუწევთ შეთანხმების შინაარსზე და კონკრეტულ პირობებზე მუშაობა, რაც კონფლიქტში მყოფი მოდავე მხარეებისთვის რიგ შემთხვევაში არ არის მარტივი, რადგან სახეზე ხშირად არის დაძაბული ურთიერთობა, მხარეებს შორის კომუნიკაციის ნაკლებობა, ანტაგონიზმი ერთმანეთის მიმართ და ერთმანეთთან დალაპარაკების მიუღებლობა. ეს ყველა გამოწვევა უპირველესად მედიატორის სწორი მიდგომით უნდა განეიტრალდეს და რა თქმა უნდა მხარეების წარმომადგენლების სწორი და საქმიანო პოზიციონირებით, რომელთაც თავად ურჩიეს მხარეებს მედიაცია, როგორც მათ შორის არსებული დავის გადაწყვეტის საშუალება და შესაბამისად მათი როლი ამ ყველაფრის რეგულირებაში როგორც წესი გადამწყვეტი ხდება ხოლმე.

ბ) მედიაციაში ჩართულ პირებს მედიატორის ხელმძღვანელობით კარგად უნდა ესმოდეთ, რომ წინა პლანზე მოლაპარაკების წარმოებისას უნდა წამოწეულ იქნეს მხარეების ინტერესები და არა მათი კონკრეტული პოზიციები²⁹⁴, რადგან პოზიციონირება სასამართლო დავის სტადიაზე მოუწევთ, ხოლო შეთანხმების ძიების პროცესში საბოლოო შედეგი მათ ინტერესებს უნდა მოარგონ, იგულისხმება ორივე მხარის ინტერესი, რადგან კონკრეტული მხარის პოზიცია, თუნდაც სამართლებრივი შეიძლება საერთოდ არ მოიცავდეს და არ გულისხმობდეს თავის თავში მეორე მხარის ინტერესის დაკმაყოფილებას და გათვალისწინებას.

²⁹² *Glenewinkel W.*, Mediation als aussergerichtliches Konfliktlosungsmodell, Ibdidem Verlag, 1999, 45.

²⁹³ *Fisher R., Ury L. W., Patton B.*, Getting to Yes, 1993, 31.

²⁹⁴ *Glenewinkel W.*, Mediation als aussergerichtliches Konfliktlosungsmodell, Ibdidem Verlag, 1999, 45, 46.

გ) მედიაში ჩართული ყველა პირი და მხარე აქცენტს უნდა აკეთებდეს შესაძლებლობებზე, რა შესაძლებლობების გარშემოც უნდა ხდებოდეს მოლაპარაკებების წარმოება, ხოლო ამ შესაძლებლობების შექმნა თავად მხარეების ხელთ არსებული რესურსია, რისი წამოწევა წინა პლანზე მედიატორის ფუნქციაა, რომ შეძლოს და მხარეებს ყველა შესაძლებლობა აფიქრებინოს მოლაპარაკების პროცესში, რადგან მხარეების მაქსიმალური შესაძლებლობები, ისევე როგორც მათი შესაძლებლობების ქვედა ზღვარი, რომლის ფარგლებშიც შეიძლება შედგეს შეთანხმება სწორედ მხარეებმა იციან და არავინ სხვამ, ხოლო მხარეების მიერ საკუთარი შესაძლებლობების რესურსების ზღვარის დადგენა ხშირ შემთხვევაში მნიშვნელოვანი გამოწვევაა მედიაციის მსვლელობისას.

დ) მედიაში ჩართული ყველა მხარის მხრიდან უნდა მაქსიმალურად იქნეს ის წინაპირობები და კრიტერიუმები²⁹⁵ გენერირებული, რის გარშემოც მათთვის მისაღები იქნება შეთანხმების მიღწევა.

²⁹⁵ იქვე, 45, 46.

III. მედიაცია და მისი ფუნდამენტური ეთიკური საფუძვლები

მედიაციის²⁹⁶ უნიფიცირებული ერთიანი განმარტება²⁹⁷ არ²⁹⁸ არსებობს²⁹⁹. ტერმინი³⁰⁰ მედიაცია³⁰¹ წარმოადგენს ძველ³⁰², ტრადიციულ და მე-20 საუკუნეში ხელახლა აღმოჩენილ სწრაფი ტემპით მზარდ³⁰³ კონფლიქტის გადაწყვეტის ახლებურ, განვითარებულ³⁰⁴, ეფექტურ საშუალებას³⁰⁵. მედიაცია ჯერ კიდევ საუკუნეების წინ³⁰⁶ იყო გამოყენებაში³⁰⁷. მედიაციის პოპულარობა, ე.წ. „ხელახლა აღმოჩენა“³⁰⁸, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის, განსაკუთრებით 1970-იანი წლებიდან იზრდება³⁰⁹, როდესაც დასავლეთში,

²⁹⁶ სიტყვა მედიაციას აქვს ლათინური ძირი (mediation) და მომდინარეობს სიტყვა medius-დან, რაც შუაში ყოფნას ნიშნავს, ბერძნულად mesitäs -დან, ხოლო ტერმინი მედიაციის მნიშვნელობა მომდინარეობს ინგლისური სიტყვა mediation/to mediate (გერმანულად vermitteln) რაც ნიშნავს შუამავლობას.

²⁹⁷ *Wendenburg F.*, Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 3.

²⁹⁸ *Längsfeld A.*, Anwaltspflichten und Mediation, Duncker&Humblot, Berlin, 2015, 25.

²⁹⁹ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 176.

³⁰⁰ *Deixler-Hübner A., Schauer M.*,(Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 14.

³⁰¹ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 80.

ტერმინი მედიაცია მისი ლათინური (`medius`; `mederi`) და ბერძნული (`medos`) ძირიდან მომდინარეობს ცნებიდან „შუამავლობა კონფლიქტში“.

³⁰² *Penny B.*, Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 1.

(მედიაცია არ წარმოადგენს მე-20 საუკუნის პროდუქტს, არსებობს სამედიაციო პროცესების 4000 წლის წინანდელი მტკიცებულებები შუმერულ და ჩინურ კულტურებში).

³⁰³ *McLaren R.H., Sanderson J.*, Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 4-1.

³⁰⁴ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 78.

³⁰⁵ *Glenewinkel W.*, Mediation als ausergerichtliches Konfliktlosungsmodell, Ibidiem Verlag, 1999, 68.

³⁰⁶ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, New York, 2015, 15.

(მაგ: ჩინური ისტორიული წყაროს მიხედვით მედიაცია ჯერ კიდევ 4,000 წლის წინ იყო ჩინეთში განვითარებული, წყარო უთითებს იმპერატორ შუენზე, რომელიც საკუთარ სამეფოში მცხოვრები მოსახლეობის კონფლიქტს პირადად სწავლობდა და ცდილობდა მხარეებს შორის შეთანხმება შემდგარიყო).

³⁰⁷ *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen., Werner Verlag, 2006, 239.

³⁰⁸ *Von Barga J. M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, 2008, 5.

³⁰⁹ *Penny B.*, Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 20.

(ინგლისში მედიაციის დამკვიდრება, როგორც სამოქალაქო მართლმსაჯულების მთავარი ნაწილი 1996წლიდან იწყება, რაც Lord Woolf Reforms-სახელით არის ცნობილი, რის შედეგად

ამერიკის შეერთებულ შტატებში³¹⁰, მათ შორის ინგლისურენოვან საერთო სამართლის სისტემის ქვეყნებში³¹¹ ე.წ. ADR-ს მოძრაობა³¹² დაიწყო, ხოლო ამ მოძრაობაში მთავარი აქცენტი მედიაციაზე³¹³, როგორც ყველაზე პრაქტიკულ და ეფექტურ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მექანიზმზე კეთდებოდა³¹⁴. უნდა აღინიშნოს, რომ კავკასიის³¹⁵ რეგიონში ტრადიციულად კონფლიქტების გადაწყვეტის მხრივ გამოირჩეოდა ფორმა, როდესაც უხუცესების გამოყენებით ხდებოდა მოდავე მხარეებს შორის კონფლიქტის მოგვარება, რაც მედიაციის გამოყენების ფაქტობრივი მაგალითია.

დავის გადაწყვეტის აღნიშნული მექანიზმი „არ წარმოადგენს სიახლეს იურიდიულ ლექსიკონში³¹⁶“. მედიაცია ჩამოყალიბდა ერთგვარ ჰიბრიდად, რადგან მეცნიერული კუთხით ერთდროულად მოიცავს თავის თავში სამართლის, ფსიქოლოგიის, ფსიქიატრიის, ეთნოლოგიის, კომუნიკაციის უნარების ელემენტებს³¹⁷.

მედიაცია წარმოადგენს ფორმას³¹⁸ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის ნაირსახეობისა, რომლის მეშვეობით დავაში ნებაყოფლობით³¹⁹ ჩართული მხარეები ცდილობენ დაარეგულირონ კონფლიქტი, ისევე როგორც

შევიდა ცვლილებები სამოქალაქო საპროცესო ნორმებში და სამოქალაქო დავის მხარეებს შეეთავაზათ კონფლიქტის სასამართლოს გარეთ გადაწყვეტის მექანიზმები. კერძოდ, ლორდი ვულფის ცვლილებების შედეგად სასამართლო აღიჭურვა უფლებამოსილებით შეეთავაზებინა მხარეთათვის დავის ალტერნატიული საშუალება, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ მხარე დაუსაბუთებლად იტყოდა უარს მასში მონაწილეობის მიღებაზე სასამართლოს მიეცა უფლება დაეჯარიმებინა ასეთი მხარე.)

³¹⁰ *Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 89.*

³¹¹ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 37.*

³¹² `ADR Movement`

³¹³ *Alfini J.J., Press S.B., Sternlight J., Stulberg J.B., Mediation Theory and Practice 2, 2001.*

³¹⁴ *Stephen W.J., Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 387.*

³¹⁵ *Давыденко Д.Л., Примирительные процедуры в европейской правовой традиции, infotropic media, Moscow, 2013, 44.*

³¹⁶ *Wieviorka M., Buono C., Poli A., Tietze N., Die Mediation ein Europaischer Vergleich, 2002, 21.*

³¹⁷ *Englert K., Franke H., Grieger W., Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen., Werner Verlag, 2006, 244.*

³¹⁸ *Poon G.P., The Corporate Counsel's Guide to Mediation, First Chair Press, American Bar Association, United States of America, 2010, 1.*

³¹⁹ *Caponi R., „Just Settlement“ or „Just About Settlement“?, Mediated Agreements: A comparative Overview of the Basics, Rabels Zeitschrift, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute fur auslandisches und internationals Privatrecht, Mohr Siebeck, 79.Jahrgang 2015, 120.*

ხშირად მედიაცია მოიხსენიება, როგორც „დავის რეგულირების ტექნიკა³²⁰“, რომელშიც მესამე ნეიტრალური პირია ჩართული ფასილიტატორის ფუნქციით და ეხმარება მხარეებს შეთანხმებით დაასრულონ მათი კონფლიქტი, რა დროსაც იყენებს აღიარებულ მეთოდებს³²¹ მხარეებს შორის მოლაპარაკების და მედიაციის წარმოების. მედიაცია წარმოადგენს იგივე მოლაპარაკების პროცესს ორ მოდავე მხარეს შორის იმ განსხვავებით, რომ მათ ამ პროცესში მესამე დამოუკიდებელი და სპეციალური უნარებით აღჭურვილი პირი ეხმარებათ³²². მედიაციაში მხარეები აღწევენ შეთანხმებას (ხელშეკრულებას, რომლის პირობები მხარეთა ნებას გამოხატავს და მხარეებს შესაბამისი ნება³²³ აქვთ მისი აღსრულების), შესაბამისად, თავისი ბუნებით მედიაცია ხელშეკრულების³²⁴ ერთგვარ ნაირსახეობად გვევლინება.

მედიაციის პროცესის შედეგი არ უკავშირდება მაინც და მაინც „სამართლიან³²⁵“ (just settlement) შეთანხმების მიღწევას, არამედ შეთანხმების მიღწევა არის პროცესის შედეგი (just about settlement) და მიზანი, შესაბამისად, მხარეებს უნდა ესმოდეთ, რომ ამ მექანიზმის გამოყენებით მათ აბსოლიტური სამართლიანობა არ უნდა ეპიონ, არამედ არსებული კონფლიქტის მათი და მეორე მხარის ინტერესების გათვალისწინებით დასრულება უნდა მოახერხონ. მედიაციის პროცესის მიზანი კონფლიქტში მყოფი მხარეების მიერ საკუთარი ხელით კონკრეტული პირობების შეთანხმებაა³²⁶, რა დროსაც შეთანხმება მყარი და სამომავლო ურთიერთობის წინაპირობას იძლევა³²⁷. შეთანხმება სრულად უნდა ასახავდეს მედიაციის პროცესში ჩართული მოდავე მხარეების ინტერესებს³²⁸.

მრავალ მეცნიერს და მკვლევარს მიაჩნია³²⁹, რომ მედიაციის გამორჩეულობა მდგომარეობს იმაში, რომ ის ერთდროულად მოიცავს თავის თავში

³²⁰ ICC, Guide to ICC ADR, 2001, 12. The ICC's Guide is available:<http://www.iccwbo.org/drs/english/adr/pdf_documents/adr_guide.pdf>. [15.05.2018]

³²¹ ავსტრიის კანონი მედიაციის შესახებ სამოქალაქო საქმეებზე, იხ: Ferz S., Filler E., Mediation Gesetzstexte und Kommentar, Universitätsverlag, Wien, 2003, 25.

³²² *Abramson H.I.*, Mediation Representation, 3rd Ed, Wolters Kluwer, Aspen Casebook Series, 2013, 20.

³²³ *Neuner J.*, Natürlicher und freier Wille in Archiv für die civilistische Praxis, 218.Band, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2018, 4.

³²⁴ *Steffek F.*, Mediation, in The Max Planck Encyclopedia of European Private Law, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

³²⁵ *Genn H.*, Judging Civil Justice, Cambridge University Press, New York, 2010, 117.

³²⁶ *Andrews N.*, Mediation Agreements : time for a more creative approach by the English courts, Uniform Law Review, Revue de droit uniforme, Volume 18, Number 1, Oxford University Press (Unidroit), Oxford, 2013, 12. <www.ulr.oxfordjournals.org>. [15.05.2018]

³²⁷ *Steffek F.*, Mediation, in The Max Planck Encyclopedia of European Private Law, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

³²⁸ *Warne J.*, International Commercial Dispute Resolution, Tottel Publishing, 2009, 31.

³²⁹ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 3.

პროცესისადმი აბსოლიტურ ნებაყოფლობითობას მხარეების მხრიდან, უზრუნველყოფილია სრული პროცესის კონფიდენციალურობა, პროცესს ახასიათებს მიუკერძოებლობა და ნეიტრალიტეტის პრინციპი, პროცესი სთავაზობს კონფლიქტის მხარეებს თავად დაარეგულირონ დავა³³⁰ და მოიძიონ დავის აღმოფხვრისთვის ყველაზე სწორი გამოსავალი, რაც ამლიერებს, ამტკიცებს მხარეებს შორის პირად თუ ბიზნეს ურთიერთობას.

მედიაციაში მთავარი არის კონკრეტულ ინტერესებზე³³¹ აქცენტირება და მხარეების სრული კონცენტრაცია ამ მიმართულებით, ამ მხრივ ეს მიდგომები მეცნიერულ დონეზე არის დამუშავებული და ეს მიდგომა³³² „ჰარვარდის კონცეფციის³³³/Harvard Concept³³⁴ სახელით მოიხსენიება ლიტერატურაში³³⁵.

გასათვალისწინებელია, რომ მხარეებს შორის არსებული კონფლიქტი, ხელს უწყობს მათ დაპირისპირებას, რომელიც რთულდება დროთა გასვლასთან ერთად და მხარეებს მეტად უჩნდებათ მისი გადაწყვეტის ინტერესი, რა დროსაც მათ მესამე დამოუკიდებელი ადამიანის გამოყენება კონფლიქტის აღმოფხვრაში ყველაზე მეტ სარგებელს მოუტანთ, რადგან მხარეებს უკვე თავად უჭირთ ერთმანეთთან ურთიერთობა გაღვივებული კონფლიქტის გამო³³⁶.

მედიაცია განიმარტება, როგორც ნდობაზე დამყარებული სტრუქტურირებული პროცესი³³⁷, რომელშიც მხარეებს ერთი ან მეტი ნეიტრალური³³⁸ ფიზიკური³³⁹

³³⁰ *Roebuck D.*, *Mediation and Arbitration in Middle Ages*, Holo Books, The Arbitration Press Oxford, Oxford, 2013, 39.

³³¹ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, *Handbuch Mediation*, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 106, 107.

³³² *Längsfeld A.*, *Anwaltspflichten und Mediation*, Duncker&Humblot, Berlin, 2015, 81.

(აღნიშნული მიდგომის შესაბამისად მხარეებმა: 1.მედიაციის პროცესში გამიჯნონ ერთმანეთისგან პირადი და საქმესთან დაკავშირებული გარემოებები; 2.მედიაციის პროცესში ეძიონ ორივე მხარისთვის მისაღები შეთანხმების პირობები; 3.მედიაციის პროცესში ეძიონ ობიექტური კრიტერიუმები კონსენსუსის მიღწევის;)

³³³ გახლავთ ყველაზე ცნობილი მეთოდი თანამშრომლობითი მოლაპარაკებების წარმოების, რაც შექმნილ იქნა ჰარვარდის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის პროფესორი როჯერ ფიშერის მიერ. ეს გახლავთ რაციონალური მოლაპარაკებების წარმოების მეთოდოლოგია, რომელიც ეფუძნება მოლაპარაკებაში ჩართლი მხარეების ინტერესებს, ე.წ. საგნობრივი მოლაპარაკება.

³³⁴ *Fisher R., Ury W.*, *Getting To Yes: Negotiating Agreement without Giving In*, 1993, 59.

³³⁵ *Ponschab R.*, *Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlosungen*, ADR-Verfahren im Vergleich – Teil 9, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 6.

³³⁶ *Rogers H.N., Bordone R., Sander F., Mcewen C.*, *Designing Systems and Processes for Managing Disputes*, Aspen Coursebook Series, Wolters Kluwer Law& Business, 2013, 238.

³³⁷ *Alexander N., Steffek F.*, *Making Mediation Law*, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016, 1.

³³⁸ *Kajkowska E.*, *Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses*, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9.

პირი³⁴⁰ მედიატორის სახით, კონფლიქტისგან გარე პირი³⁴¹, ეხმარება კონფლიქტის ნებაყოფლობით და მხარეთა პასუხისმგებლობით დასრულებაში³⁴² ანუ მედიაციის არსი იმაში მდგომარეობს, რათა მხარეებმა თავად შეეცადონ და უზრუნველყონ მათ შორის არსებული კონფლიქტის სტრუქტურირებული პროცესის ჩარჩოებში მედიატორის დახმარებით³⁴³ შეთანხმებით დასრულება³⁴⁴. ეს არის საშუალება³⁴⁵, რათა მოლაპარაკებები წარიმართოს სტრუქტურირებულად და კონკრეტული შედეგის მისაღწევად³⁴⁶. მედიაცია, როგორც წესი მხარეებს ეხმარება აღმოფხვრან კონფლიქტი და დავა შეთანხმებით დაასრულონ, თუმცა რიგ შემთხვევაში დაეხმაროს მხარეებს გაერკვნენ ერთმანეთის მიმართ არსებულ პრეტენზიებში და ისე რომ რაიმე სახის დავის დასრულების შესახებ შეთანხმებას არ მიაღწიონ, კონფლიქტი ამოწურონ მათი თანხვედრი ნაბიჯებით, რითაც რეალურად გარკვეული პრეტენზიების ფაქტობრივ განეიტრალებაზე იმუშავენ დამოუკიდებლად, ყოველგვარი დავისა თუ შეთანხმებელი პროცედურების გამოყენების გარეშე³⁴⁷.

არსებობს მყარი სოციალური და კონსტიტუციური წინამძღვრები³⁴⁸ იმისა თუ რატომ უნდა ჰქონდეთ დავის მხარეებს შესაძლებლობა მესამე ნეიტრალური პირის მეშვეობით ეცადონ დავის შეთანხმებით დასრულებას, რადგან დავის ალტერნატიული საშუალების მსგავსი ფორმა იძლევა საშუალებას, რათა მხარეებმა კონფლიქტი ამოწურონ, რაც მათ შორის თავის მხრივ კანონის უზენაესობის მიზანს ემსახურება. დავის გადაწყვეტის ეს ფორმა ეხმარება მხარეებს იქონიონ ერთმანეთთან უშუალო კავშირი³⁴⁹, რასაც როგორც წესი სასამართლო დავის დროს ადგილი არ აქვს, ხოლო მედიაციაში მხარეებს აქვთ საშუალება დაძლიონ გაუცხოების ის დიდი ზღვარი რაც მათ შორის კონფლიქტის დროს შეიმჩნევა.

³³⁹ Law on Mediation in Civil Disputes, Turkey, Article 2, 2012.

³⁴⁰ *Goksu M.*, Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu., 2016, 275.

³⁴¹ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 154.

³⁴² *Eidenmuller H., Wagner G.*, Mediationsrecht, otto schmidt, 2015, 3.

³⁴³ *Partridge M. V. B.*, Alternative Dispute Resplution, Oxford University Press, Oxford, 2009, 89.

³⁴⁴ *Duve C., Eidenmuller H., Hacke A.*, Mediation in der Wirtschaft, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2011, 83.

³⁴⁵ *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes., fourth edition, Ashgate, 2014, 8.

³⁴⁶ *Haft F., von Schlieffen K. G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 79.

³⁴⁷ *Moore C. W.*, The Mediation Process, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 15.

³⁴⁸ *Brand J., Steadman F., Todd C.*, Commercial Mediation, Iuta & Company, 2nd Ed, 2016, 13.

³⁴⁹ *Partridge M. V. B.*, Alternative Dispute Resplution, Oxford University Press, Oxford, 2009, 90.

მედიაცია არის მიუკერძოებელი მესამე პირის ჩართულობით არასავალდებულო პროცესში შეთანხმების შესახებ მოლაპარაკებების წარმოება³⁵⁰, ხშირად მას „კონფლიქტის აღმოფხვრის პროცესს“ უწოდებენ³⁵¹. ამ პროცესში მედიატორს არ აქვს რაიმე უფლებამოსილება³⁵² მხარეთა შორის არსებული კონფლიქტი გადაწყვიტოს და მიიღოს გადაწყვეტილება³⁵³, სწორედ ეს არის ის მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი, რითაც მედიაციის პროცესი, როგორც ასეთი განსხვავდება სასამართლოსგან³⁵⁴ და დავის გადაწყვეტის ისეთი ალტერნატიული საშუალებისგან, როგორც არის არბიტრაჟი, ხოლო მედიატორის უფლებამოსილებები განსხვავდება მოსამართლისა და არბიტრის უფლებამოსილებისგან³⁵⁵. მედიაცია სთავაზობს მხარეებს მათ ინტერესებზე მორგებული სტრუქტურირებული მოლაპარაკებების³⁵⁶ წარმოების შესაძლებლობას, რა დროსაც სასამართლოსა და არბიტრაჟისგან განსხვავებით საქმეზე გადაწყვეტილებას იღებენ თავად მხარეები და არა მედიატორი³⁵⁷, მხარეები თავად მოიძიებენ გამოსავალს³⁵⁸ სიტუაციიდან, სარგებლობენ რა მედიაციის მთავარი პრინციპით: ინტერესები და არა მოთხოვნები³⁵⁹. მედიაცია თანამედროვე გაგებით მათ შორის განიმარტება, როგორც პროცესი, რომელშიც მხარეები ახდენენ თვითგამორკვევას³⁶⁰ და თავად იღებენ საქმეზე გადაწყვეტილებას. საერთაშორისო მასშტაბით დამკვიდრდა პრაქტიკა, რომ რა თქმა უნდა სასამართლოებმა უნდა განახორციელონ მართლმსაჯულება, თუმცა არა „ყველაფრის ფასად“, და შესაბამისად ყველა იმ საქმეზე, სადაც შესაძლებელია ხარჯების დაზოგვა, სასამართლო თავად ურჩევს³⁶¹ მხარეებს მიმართონ მედიაციას.

ყველანი თანხმდებიან იმაზე, რომ ამ პროცესისთვის აუცილებელი მახასიათებელი უნდა იყოს მხარეთა ნებაყოფლობითობა; მხოლოდ მცირე იუსრისდიქციებში სასამართლოს შეუძლია აიძულოს (compel) მხარეები

³⁵⁰ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 176.

³⁵¹ *Von Bargaen J.M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck., 2008, 13.

³⁵² იქვე, 15.

³⁵³ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotioanion, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 121.

³⁵⁴ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 31.

³⁵⁵ *Eidenmuller H, Wagner G.*, Mediationsrecht, otto schmidt, 2015, 5.

³⁵⁶ *Schiffer, J.*, Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 6.

³⁵⁷ *von Schubert M., Haase M.*, in Schiffer, J., Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 249.

³⁵⁸ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 108.

³⁵⁹ *von Schubert M, Haase M.*, in Schiffer, J., Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 250.

³⁶⁰ *Boullé L., Field R.*, Australian Dispute Resolution, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 58.

³⁶¹ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 15.

ჩაერთონ მედიაციაში³⁶², მაშინ როდესაც ყველა სხვა შემთხვევებში მსგავსი რამ გამორიცხულია³⁶³.

ასევე ყველანი თანხმდებიან, რომ მედიაციის პროცესში ჩართულ მესამე პირს არ უნდა გააჩნდეს, რაიმე სახის უფლება საკითხზე მიიღოს გადაწყვეტილება, არსი მდგომარეობს იმაში, რომ სწორედ მხარეებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა მიიღონ საკითხზე გადაწყვეტილება³⁶⁴, ერთადერთი ნაირსახეობა მიდგომის შეინიშნება იმ საკითხში, თუ რამდენად მესამე ნეიტრალურ პირს უნდა ჰქონდეს თუ არ გააჩნდეს იმის შესაძლებლობა გამოსავალი თავისი ხედვის სახით შესთავაზოს პროცესში ჩართულ პირებს³⁶⁵ ან რამდენად მსგავსი გამოსავლის შეთავაზების უფლება არ უნდა გააჩნდეს მესამე ნეიტრალურ პირს³⁶⁶.

შესაბამისად, საკითხი იმის შესახებ თუ რა დოზით უნდა ხდებოდეს კომუნიკაციის წარმოება მესამე ნეიტრალური პირის მხრიდან რჩება რიგ შემთხვევაში ქვეყნების შიდა რეგულაციების, პროფესიული კოდექსებისა თუ soft law-ს რეგულირების საკითხი.

შესაბამისად ერთგვარი რეზუმირების სახით შეიძლება ითქვას, რომ მედიაციის ცნებიდან, რომელიც ფართო კონსენსუსით სარგებლობს³⁶⁷, სახეზე უნდა ფიგურირებდეს შემდეგი სავალდებულო ნიშნები :

(1) სახეზე უნდა იყოს დავა ;

³⁶² *Kulms R.*, Mediation in USA: Alternative Dispute Resolution between Legalism and Self-Determination in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1262.

³⁶³ *Roth M., Gherdane D.*, Mediation in Austria : The European Pioneer in Mediation Law and Practice in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 260.

³⁶⁴ Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 12.

³⁶⁵ Schmiedel L., Mediation in the Netherlands: Between State Promotion and Private Regulation in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 729.

Ellger R., Mediation in Canada: One Goal –Different Approaches to Mediation in a State with Federal and Provincial Jurisdictions in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 920.

Sperr A.K., Mediation in Norway: Faster, Cheaper and more Friendly in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1138.

³⁶⁶ Chapter 4, A (2), (b) (i) 251, (Austria) Markus Roth and David Gherdane, and the standard definition of the National Alternative Dispute Resolution Advisory Council (NADRAC) OF Australia (chapter 17, A(2) 873, Ulrich Magnus.

³⁶⁷ *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

(2) მასში მონაწილეობა უნდა იყოს ნებაყოფლობითი;

(3) უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მესამე ნეიტრალური პირის ჩართულობა პროცესში, რომელიც სისტემატიურად ახდენს მხარეებს შორის კომუნიკაციას და

(4) საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება მხარეთა პასუხისმგებლობის საგანს წარმოადგენს;

მედიაციის მიზანი არის შეთანხმება, თუმცა არა შეთანხმება ნებისმიერ ფასად³⁶⁸. ლიტერატურაში მითითებები არის გაკეთებული იმაზეც, რომ მაშინ როდესაც მედიაცია პირველად იდგამდა ფეხს, საზოგადოების დიდ ნაწილს³⁶⁹ მედიტაციაშიც ერეოდა მედიაციის ტერმინი³⁷⁰, თუმცა დროთა განმავლობაში დამკვიდრდა აღქმადობა, რომ მედიაციის გაგონებაზე ყველას კონფლიქტი და კონფლიქტის გადაწყვეტა ახსენდება³⁷¹.

³⁶⁸ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 122.

³⁶⁹ Munster/Montasser (1995), 12.

³⁷⁰ *Glenewinkel W.*, Mediation als aussergerichtliches Konfliktlosungsmodell, ibidem-Verlag, 1999, 34.

³⁷¹ იქვე, 35.

1. ნებაყოფლობითობა

მედიაციას ახასიათებს ნებაყოფლობითობა³⁷², რაც მჭიდრო კავშირში მდგომი პრინციპია მედიაციის პროცესში ჩართული მხარეების პასუხისმგებლობის სტანდარტისა, რადგან სწორედ ეს პირები საკუთარი პასუხისმგებლობის ქვეშ ახდენენ მედიაციის ნებაყოფლობით ინიცირებას, იღებენ მასში მონაწილეობას, მათ შორის აბსოლიტურად თავისუფალი არიან მათი შეხედულებისამებრ, ნებისმიერ დროს შეწყვიტონ³⁷³ მედიაციის პროცესი³⁷⁴, ისევე როგორც მიდიან მათი ნების შესაბამის დასასრულისკენ მედიაციის, რა დროსაც მედიატორი მხოლოდ დამხმარე ფუნქციის მატარებელია და ვერ იქნება ვერც ერთ ამ ეპიზოდში რაიმე სახის პასუხისმგებლობის მატარებელი პირი.

აღსანიშნავია, რომ ნებაყოფლობითობა მედიაციის ცნების შემადგენელი ნაწილია³⁷⁵ და თითქმის ყველა ქვეყანაში, სადაც მედიაცია კანონის დონეზე არის განმარტებული, ისევე როგორც იურიდიულ ლიტერატურაში, ყველგან მედიაციის ცნება ტერმინის დონეზე მოიცავს მითითებას ნებაყოფლობითობის შესახებ, რაც ხაზს უსვამს ამ პრინციპს და რეალურად წარმოადგენს მედიაციის არსის ქვაკუთხედს.

ნებაყოფლობითობა ერთგვარად განაპირობებს მხარეების სრულ ჩართულობას პროცესში, აღნიშნული პრინციპი მედიაციის არსის კარგად მახასიათებელი თვისებაა³⁷⁶, რადგან მათ მიერ ინიცირებული შერჩეული პროცესის მონაწილეები ხდებიან მხარეები და ენთუზიაზმი³⁷⁷ მეტი გააჩნიათ შედეგისადმი, ასევე იციან, რა რომ ნებისმიერ დროს ასევე ნებაყოფლობით შეუძლიათ პროცესის შეწყვეტა, მათ დამატებით სტიმულს აძლევთ სრულად დაიხარჯონ მიმდინარე პროცესში, რათა ამოწურონ ყველა რესურსი კონფლიქტის მშვიდობიანად, საკუთარი ინტერესების შესაბამისად დასრულებისა. ზოგადად მიიჩნევა, რომ მხარის მხრიდან ნებაყოფლობით ამა თუ იმ პროცესში ჩართულობა გულისხმობს იმას, რომ ისინი ითანამშრომლებენ შეთანხმების მიღწევის მიზნით³⁷⁸, ისევე როგორც

³⁷² Eidenmuller H., Wagner G., Mediationsrecht, ottoschmidt, 2015, 7.

³⁷³ Von Bargaen J. M., Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck., 2008, 18.

³⁷⁴ Goodman A., Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 5.

³⁷⁵ Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 11, 12.

³⁷⁶ იქვე, 109.

³⁷⁷ Steadman B.J., Todd F., Commercial Mediation, Iuta & Company, 2nd Ed, 2016, Iuta and Company, 24.

³⁷⁸ Spencer D., Brogan M., Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 85.

მიიჩნევა, რომ მედიაციის შედეგიანობის ეფექტურობის მოლოდინების მაქსიმალიზაციის მიზნით³⁷⁹, კონფლიქტში მყოფი მხარეები ნებაყოფლობით უნდა მოქმედებდნენ და ჩაერთონ მედიაციის პროცესში ნებაყოფლობით³⁸⁰, რადგან თუ მხარეები იძულებით იქნებიან პროცესში ჩართული, მათი მოტივაცია მიაღწიონ შეთანხმებას იქნება დაბალი. აქვე ისიც აღსანიშნავია, რომ მხარეები, რომლებიც იქნებიან მედიაციაში ჩართული, ნებაყოფლობით, მათ კარგად უნდა ჰქონდეთ გააზრებული მედიაციის მნიშვნელობა და არსი, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში, თუ მხარეებს კარგად არ ესმით დავის გადაწყვეტის აღნიშნული მექანიზმის შინაარსი და მისი შესაძლებლობა, თუ რას აძლევს მედიაცია მხარეებს, პროცესში მათი ჩართულობა შეიძლება კონტრპროდუქტიულიც აღმოჩნდეს³⁸¹.

ნებაყოფლობითობა, როგორც მედიაციის მთავარი მახასიათებელი ელემენტი, იმ ჭრილშიც უნდა იქნეს გააზრებული, რომ უშუალოდ გადაწყვეტილების მიღება, ეს იქნება მედიაციის შეთანხმებით დასრულებისა თუ თუნდაც კონფლიქტში მონაწილე მხარეების მიერ მედიაციის შეწყვეტის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილება, თუ მხარეები ვერ ხედავენ შეთანხმების მიღწევის პერსპექტივას, ნაკარნახევი უნდა იყოს მხოლოდ მხარეთა უშუალო ნებიდან და სურვილიდან გამომდინარე. აღნიშნულს ხაზი ესმება იმ მიზნით, რომ რიგ შემთხვევაში შესაძლებელია ამა თუ იმ ქვეყნის კანონმდებლობის მაგალითზე, არსებობდეს შესაძლებლობა განხორციელდეს მედიაციის ინიცირება კანონმდებლობის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, თუმცა ეს სრულებით არ უნდა იქნეს აღქმული იმ სახით³⁸², რომ მხარეების ნება ილახება ან ისინი ვალდებული არიან მიაღწიონ მედიაციაში რაიმე სახის შეთანხმებას³⁸³.

³⁷⁹ იქვე, 265.

³⁸⁰ აღნიშნული მოიხსენიება ლიტერატურაში, როგორც „სურვილის ფაქტორი“ / willingness factor

³⁸¹ *Spencer D., Brogan M., Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 265.

³⁸² *Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 109.

³⁸³ აღნიშნულზე უფრო ვრცლად იქნება საუბარი ნაშრომის მე-4 თავში, კონკრეტული ქვეყნის : იტალიის მაგალითზე, სადაც აღნიშნული საკითხი მათ შორის საკონსტიტუციო სასამართლოს განხილვის საგანი გახდა. იხილეთ იტალიის საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 24 ოქტომბრის #272/2012 გადაწყვეტილება ელექტრონულ გვერდზე:

<<http://www.corteconstituzionale.it/actionSchedaPronuncia.do?anno=2012&numero=272>>.

[15.05.2018]

2. მხარეთა თვითგამორკვევა

მედიაციისთვის მახასიათებელია მასში მონაწილე მხარეთა თვითგამორკვევის პრინციპი³⁸⁴, რაც ნაწილობრივ ნებაყოფლობითობის პრინციპთან მოდის კორელაციაში, თუმცა რიგ შემთხვევაში დამოუკიდებელ პრინციპად არის მოხსენიებული დოქტრინაში, რაც მედიაციას და მასში ჩართულ მხარეებს ახასიათებთ, როგორც მედიაციის უშუალოდ დაწყებამდე ასევე მათ შორის მედიაციის დასრულების შემდგომ გასდევს ეს პრინციპი მედიაციის შედეგებს თანმდევ შედეგად³⁸⁵.

მედიაციის არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ეს პროცესი არ წარმოადგენს მხოქავს კონფლიქტში მყოფი მხარეების ნებაზე, რადგან აძლევს საშუალებას თავად მხარეებს მიიღონ მათ შორის არსებული კონფლიქტური სიტუაციის რეგულირებისთვის საუკეთესო გადაწყვეტილება³⁸⁶, რა დროსაც უზრუნველყოფილი უნდა იყოს, რათა არ მოხდეს მხარეთა ნებაზე რაიმე სახის გავლენა, თუნდაც მედიატორის ან პროცესში ჩართული მეორე მხარის მხრიდან, რამაც შეიძლება იქონიოს გავლენა მხარის დამოუკიდებელ ნებაზე³⁸⁷, რადგან მხარეები მედიაციაში უზრუნველყოფილი უნდა იყვნენ თავისუფალი გარემოთი, როდესაც ისინი დამოუკიდებლად და ყოველგვარი შიშისა და გავლენის გარეშე შეძლებენ საკუთარი ნების საფუძველზე მოახდინონ მოლაპარაკების წარმოების შედეგად გადაწყვეტილების მიღება.

მნიშვნელოვანია აღნიშნული პრინციპი გაანალიზდეს ორი მიმართულებით, ერთი მხრივ, თუ რა კუთხით ვლინდება იგი მედიაციის დაწყებამდე და მეორე მხრივ, რა თვალსაზრისით აისახება მისი გამოვლინება მედიაციის დასრულების შემდგომ მხარეებზე.

³⁸⁴ Mediation Directive 2008/52/EC : ევროდირექტივით განსაზღვრული მედიაციის პროცესი უნდა იყოს ნებაყოფლობითი პროცესი იმ გაგებით, რომ მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა თავად მართონ მედიაცია, მოახდინონ პროცესის ორგანიზება, ისევე როგორც შეწყვიტონ მედიაცია მათი ნების შესაბამისად მისი მიმდინარეობის ნებისმიერ დროს

³⁸⁵ *Alfini J.J., Press Sh.B., Stulberg J.B., Mediation, Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd Ed, Lexis Nexis, 2013, 617.*

³⁸⁶ დოქტრინაში აღნიშნულ პრინციპს ხშირად მოიხსენიებენ როგორც `Empowerment of the parties`, ანუ როდესაც კონფლიქტში ჩართულ მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა თავად მიიღონ გადაწყვეტილება დავის გადაწყვეტის შესახებ, რა დროსაც მხარეების მხრიდან გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მინიმუმამდეა დაყვანილი მხარეების რაიმე სახით მესამე პირებზე დამოკიდებულება.

³⁸⁷ *Brown H.J., Marriott A., ADR Principles and Practice, Third Ed., Sweet&Maxwell, Thomson Reuters, London, 2011, 161, 163.*

თავდაპირველად აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, რომ იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაცია არის აბსოლიტურად ნებაყოფლობითი პროცესი, ეს ავტომატურად განაპირობებს კონფლიქტში მყოფი მხარეების შესაძლებლობას კარგად გაერკვნენ თუ რა სახის დაპირისპირება და უთანხმოება გააჩნიათ მეორე მხარესთან, შესაბამისად თავად ჩამოყალიბდნენ თუ რა ფორმებით და გზებით ესახებათ არსებული ჩიხური სიტუაციის განმუხტვა და გადაწყვეტა, სწორედ ამ ნაწილში უკვე ანხორციელებენ მხარეები თვითგამორკვევას, რადგან ადგენენ კონკრეტულ ფაქტს მეორე მხარესთან არსებული კონფლიქტის შესახებ, აანალიზებენ მისი გადაჭრის მათთვის საჭიროებას და თავად ყალიბდებიან საკითხის გადაჭრის მათთვის ყველაზე უფრო მისაღებ და ეფექტურ ფორმაზე.

მეორე მხრივ, უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაციის დასრულების შემდგომ მხარეთა თვითგამორკვევის პრინციპი ორი მიმართულებით ვლინდება მხარეების სამომავლო ყოფაზე და მათ შორის ერთმანეთთან ურთიერთობაზე, კერძოდ, მედიაციის შეთანხმებით დასრულების შემთვევაში, სახეზეა მოცემულობა, როდესაც მხარეებმა თავად მოახდინეს კონკრეტული კონფლიქტური სიტუაციის ამოწურვა და გაწერეს ერთმანეთს შორის სამომავლო ურთიერთობის წესი, რაც უკვე რეალიზებაა თვითგამორკვევის პრინციპის და მეორე მხრივ, თუნდაც მხარეთა შორის ვერ შედგეს შეთანხმება, მედიაცია აძლევს მხარეებს იმ შესაძლებლობას, რომ არაფორმალურ გარემოში და ვითარებაში, მათ შორის სრული კონფიდენციალურობის დაცვით, მოხდეს მხარეებს შორის პოზიციების დაფიქსირება ერთმანეთის მიმართ არსებული პრეტენზიების და მათი საფუძვლების შესახებ, რაც მხარეებს კარნახობს სამომავლოდ ერთმანეთთან ურთიერთობის წესს და მიდგომების საჭიროებას, რაც სხვა არაფერია თუ არა რეალურად კონფლიქტში მყოფი მხარეების ერთმანეთის მიმართ თვითგამორკვევის პრინციპის პრაქტიკული რეალიზაცია და შესაძლებლობის მიცემა მხარეებისთვის სრულად აკონტროლონ ერთმანეთს შორის მიმდინარე მედიაციის პროცესის შედეგი³⁸⁸.

³⁸⁸ *Brown H.J., Marriott A., ADR Principles and Practice, Third Ed., Sweet&Maxwell, Thomson Reuters, London, 2011, 168.*

3. კონფიდენციალურობა

მედიაციისთვის მახასიათებელი ძირითადი ნიშანია მედიაციის პროცესის³⁸⁹ კონფიდენციალურობა³⁹⁰. მედიაციის კონფიდენციალურობის პრინციპი³⁹¹ მეტად მნიშვნელოვანია³⁹², რაც განსაკუთრებით დამატებით ღირებულებას იძენს მხარეთა შორის შეთანხმების მიუღწევლობის შემთხვევაში, როდესაც მხარეებს უწევთ დავის სასამართლოში გაგრძელება ან გადატანა³⁹³, რა დროსაც მხარეებმა იციან, რომ მათ მიერ მედიაციის პროცესში გამხელილი რაიმე ფაქტობრივი გარემოება მათ ინტერესებს სასამართლო საქმისწარმოების დროს არ დააზარალებს³⁹⁴.

კონფიდენციალურობა მედიაციის აუცილებელი პრინციპია³⁹⁵, ეს პრინციპი მნიშვნელოვანია³⁹⁶, როგორც კონკრეტული მედიაციის მიმდინარეობის პროცესისათვის ასევე ზოგადად ამ ინსტიტუტის დამკვიდრებისა და მისდამი საზოგადოების ნდობის³⁹⁷ გაჩენისათვის³⁹⁸. კონფიდენციალურობა³⁹⁹ ფუნდამენტურ⁴⁰⁰ პრინციპს წარმოადგენს, რაც განაპირობებს მედიაციაში ჩართული მხარეების კიდევ უფრო გულწრფელობას და ღიაობას პროცესისადმი, იციან რა რომ მათი კომენტარები და მოსაზრებები რჩება კონფიდენციალური⁴⁰¹, რაც წინაპირობაა მათი მეტი ჩათულობის შეთანხმების მიღწევის

³⁸⁹ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

³⁹⁰ *Cremer K.*, Die Vertraulichkeit der Mediation, Schneider Verlag Hohengehren GmbH, Germany, 2007, 27.

³⁹¹ The Mediation Directive, Art 7;

³⁹² *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

³⁹³ იქვე, 48.

³⁹⁴ *წულაძე ა.*, ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 30.

³⁹⁵ *ცერცვაძე გ.*, მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ., 2010, 48.

³⁹⁶ *Blake S., Browne J., Sime S.*, The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 50.

³⁹⁷ *Kovach K.K.*, Mediation in a Nutshell, 2nd Ed, West a Thomson Reuters Business, USA, 2010, 191.

³⁹⁸ *Steffek F.*, Mediation und Güterichterverfahren, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, (ZEuP) #3, Verlag C.H.Beck, München, 2013, 550.

³⁹⁹ *Ferz S., Filler E.*, Mediation Gesetzestexte und Kommentar, Universitätsverlag, Wien 2003, 54.

⁴⁰⁰ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 25.

⁴⁰¹ *Tutzel S., Wegen G., Wilske S.*, Commercial Dispute Resolution in Germany, 2nd Ed, C.H.BECK, 2016, 191.

პროცედურებში. კონფიდენციალურობის პრინციპი⁴⁰² მედიაციის წარმატებულობის ერთ-ერთი მთავარი წინაპირობაა⁴⁰³, ეს პრინციპი არ ემსახურება იმ დანიშნულებას, რომ მედიატორების მხრიდან გადადგმული ნაბიჯები იქნეს კონფიდენციალური ან დაცული მესამე პირების ინტერესისგან, არამედ აქცენტი კონფლიქტში ჩართული მხარეების დაცულობას⁴⁰⁴ და მათი მხრიდან გაცვლილი ინფორმაციის კონფიდენციალურობას ეხება⁴⁰⁵, რაც მათ შორის კონფიდენციალურობის პრინციპის დაცვას გულისხმობს სასამართლოს საქმისწარმოების პროცესში თუ ასეთს ადგილი ექნება მედიაციის წარუმატებლად დამთავრების შემთხვევაში⁴⁰⁶.

კონფიდენციალურობის პრინციპი მართლაც უნდა მივიჩნიოთ მედიაციის მთავარ მახასიათებელ ნიშნად და ძირითად შემადგენელ ნაწილად⁴⁰⁷.

ევროპული დირექტივა 2008/52/EC წევრ ქვეყნებს ავალდებულებს კონფიდენციალური იყოს პროცესი მედიაციის მსვლელობის ასევე მის შემდგომ პერიოდშიც⁴⁰⁸. შესაბამისად, მედიატორების მოწმედ დაბარება სასამართლოების მიერ სამოქალაქო და კომერციულ დავებზე, რათა დაიკითხონ მედიაციის პროცესში მიღებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით არ დაიშვება⁴⁰⁹. თუმცა დირექტივა უშვებს მხარეთა შეთანხმებით მედიატორისთვის იმ უფლების მიცემას გათავისუფლდეს კონფიდენციალურობის ვალდებულებებისგან საჯარო წესრიგისა თუ მედიაციის შეთანხმების აღსრულებადობის მიზნით, თუმცა დირექტივა წევრ ქვეყნებს უტოვებს⁴¹⁰ სივრცეს დააწესონ კონფიდენციალურობის დაცვის უფრო მკაცრი წესები⁴¹¹, მაგალითისთვის

⁴⁰² *Andrews N.*, Mediation Agreements : time for a more creative approach by the English courts, Uniform Law Review, Revue de droit uniforme, Volume 18, Number 1, Oxford University Press (Unidroit), Oxford, 2013, 12. <www.ulr.oxfordjournals.org>. [15.05.2018]

⁴⁰³ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 49.

⁴⁰⁴ *Pruckner M.*, Recht der Mediation, Linde Verlag Wien, Wien, 2003, 33.

⁴⁰⁵ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 85.

⁴⁰⁶ *Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012, 126.

⁴⁰⁷ *Alfini J.J., Press S.B., Sternlight J.R.*, Mediation Theory and Practice, 2nd Ed., LexisNexis, Newark, 2006, 205

⁴⁰⁸ *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 7.

⁴⁰⁹ *Cremer K.*, Die Vertraulichkeit der Mediation, Schneider Verlag Hohengehren GmbH, Germany, 2007, 55.

⁴¹⁰ *Penny B.*, Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 20.

⁴¹¹ *Ibis, FrauenBerger-Pfeiler U.*, in Civil and Commercial Mediation in Europe, Vol.II, 2014, 7.

შეიძლება მედიაციის „ევროპული პიონერი“⁴¹² ქვეყნის ავსტრიის შემთხვევის აღნიშვნა, სადაც რეგისტრირებულ მედიატორებს⁴¹³, აქვთ ვალდებულება კონფიდენციალურად დაიცვან ის ფაქტები, რაც შეიტყვეს მედიაციის პროცესში მხარეებისგან, ან მედიაციის პროცესის მსვლელობის პერიოდში რაიმე სხვა საშუალებით, ისევე როგორც კონფიდენციალურობა ვრცელდება ყველა იმ დოკუმენტზე, რასაც მედიატორი პროცესის მსვლელობის დროს გაეცნობა ან მიიღებს. მსგავსი ვალდებულება ვრცელდება ასევე მედიაციის პროცესში ჩართულ ტექნიკურ პერსონალზე, ვინც მედიატორის მეთვალყურეობის ქვეშ⁴¹⁴ არის პროცესში ჩართული პირი⁴¹⁵.

აღსანიშნავია, რომ როდესაც მიმდინარეობდა მუშაობა ევროდირექტივის ტექსტზე, თავდაპირველი რედაქცია გამორიცხავდა კონფიდენციალური ინფორმაციის რაიმე სახით გამჟღავნების შესაძლებლობას⁴¹⁶, თუმცა დამტკიცებული რედაქციის მე-7 მუხლი⁴¹⁷ გამონაკლის შემთხვევებს უშვებს, როდესაც საქმე ეხება ისეთ შემთხვევებს, როდესაც :

- ა) სახეზეა საჯარო ინტერესის საჭიროება;
- ბ) მედიაციის შეთანხმების აღსრულების საჭიროება;
- გ) ინფორმაციის გამჟღავნება წარმოადგენს რაიმე სახის გადაცდომის ან დანაშაულის თავიდან არიდების საშუალებას;
- დ) განპირობებულია არასრულწლოვნის ინტერესების დაცვით;
- ე) სახეზეა ორივე მხარის თანხმობა.

ევროდირექტივის ამ მუხლს მრავლად ჰყავს კრიტიკოსები⁴¹⁸, რომლებსაც მიაჩნიათ, რომ კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების შესაძლებლობის დათქმის გაჩენა არის მედიაციის ინსტიტუტისთვის მაზარალებელი, რადგან ქვეყნის შიდა კანონმდებლობით აღნიშნული საკითხის თვითრეგულირებამ შეიძლება მიიღოს ისეთი ხასიათი, რაც საფრთხეს შეუქმნის კონფიდენციალურობის პრინციპს.

ამ ნაწილში უნდა აღინიშნოს, რომ ყურადსაღებია ის გარემოება, რომ რიგ ქვეყნებში ორი ქვემორე საკითხი სხვაგვარად არის რეგულირებული და აღნიშნულიც მინდობილია წევრი ქვეყნების შიდა კანონმდებლობას, და

⁴¹² <<http://m.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199653485.001.001/acprof-9780199653485-chapter-4>>.[15.05.2018]

⁴¹³ Scheuer in Fucik/Komecny/Oberhammer(eds) 2011, 207-209.

⁴¹⁴ Fuchshuber C., Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 16.

⁴¹⁵ §18 Austrian Code of Mediation in Civil Matters (ACMC).

⁴¹⁶ Penny B., Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 209.

⁴¹⁷ The Mediation Directive, Art 7.

⁴¹⁸ Penny B., Mediation Law, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 209.

მნიშვნელოვანია ამ კუთხით ჩვენი კანონმდებლის სწორი პოზიცია იქნეს შემუშავებული, კერძოდ, საკითხი ეხება ერთი მხრივ იმ გარემოებას, რომ მედიატორის მხრიდან კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების შემთხვევაში სასამართლოში ამ ინფორმაციის გამოყენებაზე რაიმე სახის აკრძალვა არ ვრცელდება, და სასამართლოსთვის ეს ინფორმაცია იქნება გამოსაყენებელი⁴¹⁹ და მეორე მხრივ, ზედმიწევნით ზუსტად გაწერილი პასუხისმგებლობის ზღვარი ასევე არ არის დადგენილი.

ცალსახად შეიძლება ითქვას, რომ მედიაციის ხიბლი მათ შორის მის კონფიდენციალურობაშია⁴²⁰ (mediation privilege and confidentiality) რაც განაპირობებს მისდამი განსაკუთრებით კომერციული დავების გადაწყვეტის ინტერესს ევროპის ქვეყნების მაგალითზე.

მედიაციის დოქტრინაში ესე ცალსახად კონფიდენციალურობის პრივილეგია⁴²¹ აბსოლიტურ უფლებად არ განიხილება. როდესაც საქმე მიდის სასამართლო დავამდე არსებობს სტანდარტი, რომ ყველა მტკიცებულება, რასაც აქვს საქმესთან შემხებლობა და შეიძლება იქონიოს გავლენა საქმის შედეგზე უნდა იყოს ხელმისაწვდომი და დასაშვები მტკიცებულება⁴²², რადგან საჯარო ინტერესია⁴²³ საქმეზე განხორციელდეს ჭეშმარიტი მართლმსაჯულება, რაც სასამართლოს ინფორმატიულობაზეც არის რიგ შემთხვევაში დამოკიდებული.

მედიაციისადმი თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ვრცელდება სტანდარტი, რომ დაცულია კონფიდენციალურობის პრივილეგიით პროცესში გაჟღერებული ინფორმაცია თუ გაცვლილი მტკიცებულებები, ანუ ეს ყველაფერი არ არის ხელმისაწვდომი, თუმცა არსებობს რიგი გამონაკლისები, როდესაც კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნების სავალდებულოობა დგება, თუმცა ამოსავალი არის ამ ორი დიდი ინტერესის, ერთი მხრივ, მედიაციის

⁴¹⁹ *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 8.

⁴²⁰ *Goodman A.*, Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 139.

⁴²¹ ე.წ. Confidentiality privilege.

⁴²² *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 26.

⁴²³ კანადის უზენაესის სასამართლოს მიერ განხილულ *Gruenke*-ს საქმეში [R.v.Gruenke,[1991] 3S.C.R.263 AT 288,per Lamer,C.J.] აღნიშნულ საჯარო ინტერესზე, ყველა სახის მტკიცებულებების დასაშვებობის კუთხით ითქვა: შეჯიბრებითი პროცესის მთავარი მიზანი არის საქმეზე დადგინდეს ობიექტური ჭეშმარიტება. აღნიშნულის მიზნით ყველა პირი ვალდებულია, საჭიროების შემთხვევაში გამოცხადდეს სასამართლოს წინაშე და მისცეს განმარტებები მათთვის ცნობილი ფაქტების შესახებ. აღნიშნული ვალდებულება ისტორიული ხასიათისაა საერთო სამართლის ქვეყნებში და დღეს უკვე შეიძლება ამ დათქმის ნახვა ქვეყნების შიდა კანონმდებლობაში, მათ შორის მტკიცებულებების შესახებ კანონებში [Evidence Act], და თუ მართლმსაჯულების მიზანს წარმოადგენს სიმართლის ძიება, საზოგადოება და სასამართლო სისტემას უნდა გააჩნდეთ უფლება წვდომა ჰქონდეთ ყველა სახის ინფორმაციასთან, შესაბამისად შესაბამისი ინფორმაცია არის პრეზუმირებულად ხელმისაწვდომი“.

კონფიდენციალურობის პრივილეგიის სტანდარტის და საჯარო ინტერესის ბალანსი⁴²⁴ იქნეს დაცული.

პრივილეგიის უფლებამოსილება და კონფიდენციალურობა არ არის ერთი და იგივე თეზა, თუმცა ხშირად მათ შეცდომით ერთმანეთთან აიგივებენ. მნიშვნელოვანია მედიაციაში ჩართულმა პირებმა ნათლად დაინახონ ამ ორ ცნებას შორის სად გადის ზღვარი, და კერძოდ, რიგი კონფიდენციალური კომუნიკაცია არ არის პრივილეგიით დაცული, თუმცა ყველა პრივილეგირებული კომუნიკაცია არის კონფიდენციალური⁴²⁵. ყურადღება უნდა მიექცეს იმ გარემოებას, რომ მხარეებმა შეიძლება კონფიდენციალურობის დათქმით მოახდინეს ინფორმაციის გაცვლა, თუმცა მაინც შესაძლებელია შეიქმნას ისეთი ვითარება, როდესაც მათ მოუწიოთ კონფიდენციალურობის დათქმით გაცვლილი ინფორმაციის გასაჯაროება⁴²⁶ სასამართლოს წინაშე⁴²⁷.

⁴²⁴ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 27.

⁴²⁵ იქვე, 27.

⁴²⁶ *Harper v. Kami's Eating & Meeting Place* (1996), 16.O.T.C.153 (Gen.Div.); *Dos Santos v. Waite* (1995), [1995] O.J.No.1803, 1995 CarswellOnt 3384 (Gen.Div.), affirmed (1996), 1996 CarswellOnt 3554 (C.A).

აღნიშნულ საქმეებში ადვოკატის მიმართ კლიენტის მხრიდან იქნა აღძრული სარჩელი, ადვოკატის მიერ მედიაციაში კლიენტისთვის არასწორი რჩევის მიცემის თაობაზე, რა დროსაც საკუთარი ინტერესის სასარგებლოდ, საკუთარი უფლების რეალიზაციის მიზნით, მედიაციაში კონფიდენციალურად გაცვლილი ინფორმაციის გამჟღავნების უფლებამოსილება მხარეს დაერთო.

⁴²⁷ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 27

მედიაციის პროცესში კონფიდენციალურობით დაცული ინფორმაციის გამჟღავნების შესაძლებლობა არსებობს თუ ეს კონკრეტული შემთხვევა იმ გამონაკლისებში ხვდება, რაც სავალდებულოს ხდის კონფიდენციალურ პროცესში გავრცელებული ინფორმაციის გამჟღავნებას: ა) თუ ასეთი ვალდებულება გაწერილია ამა თუ იმ კონკრეტულ კანონში, რასაც შეხება აქვს მედიაციის მიმდინარეობასთან (მაგ: რაიმე სახის ინფორმაცია, რაც არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესს ეხება, მისი კონფიდენციალურად შენახვა ვერ მოხდება, რადგან არასრულწლოვნის კანონიერი ინტერესები დაცულია კანონმდებლობით). ბ) თუ კონფიდენციალური ინფორმაციის გამჟღავნება უშუალოდ ეხება მხარის კანონიერი ინტერესების რეალიზაცია (მაგ: როდესაც მხარეს მედიაციის პროცესში მედაიტორის ან ადვოკატის მხრიდან მიადგა ზიანი, მედაიტორის ან ადვოკატის კონკრეტული ქმედებით, რა თქმა უნდა მხარე საკუთარი ინტერესების დაცვის მიზნებისთვის თავისუფალია შესაძლებლობაში გაამჟავნოს მედიაციის პროცესში მისთვის ცნობილი კონფიდენციალური ინფორმაცია). გ) Uniform Mediation Act მე-6 მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად: გამჟღავნებას ექვემდებარება შემდეგი ინფორმაცია: ინფორმაცია, რაც ასახულია სამედიაციო შეთანხმებაში, რომელიც ხელმოწერილია ორივე მხარის მიერ; ინფორმაცია, რაც საჯარო კანონმდებლობის მოთხოვნების გათვალისწინებით; ინფორმაცია რომელიც შეიცავს მუქარას ან ძალადობის თუ დანაშაულის განხორციელებას; ინფორმაცია რომელიც აღკვეთავს დანაშაულს; ინფორმაცია, რომელიც ადასტურებს მედაიტორის მიერ გადაცდომის ჩადენას; ინფორმაცია, რომელიც ადასტურებს მხარის ან მისი წარმომადგენლის თუ მესამე პირის მიერ დანაშაულის ჩადენას თუ პროფესიული სტანდარტის დარღვევას;

4. მხარეთა თანასწორობა

მედიაციისთვის მახასიათებელ პრინციპად ლიტერატურაში გაჟღერებულია ასევე პროცესში ჩართული პირების თანასწორობის⁴²⁸ პრინციპი, კერძოდ, ორივე მხარეს აქვს აბსოლიტურად თანაბარი პირობები⁴²⁹ უზრუნველყოფილი თანაბრად ისარგებლონ მედიაციის პროცესში ყველა მათთვის გარანტირებული შესაძლებლობით. უფრო მეტიც, მედიაციის ინიცირების სტადიაზე, ორივე მხარე თანაბარი უფლებებით არის წარმოდგენილი თავად შეარჩიონ საკუთარი მედიაციის მიზნებისათვის მედიატორი და განსაზღვრონ მედიაციის წარმოების დღის წესრიგი, მოახდინონ მედიაციაში საჭირო მონაწილე პირების ნომინირება და შეადგინონ მედიაციაში მუშაობის განრიგი⁴³⁰.

მედიაციის პროცესში ჩართული მხარეები თანასწორნი არიან მათ შორის იმ კუთხით, რომ ორივეს გააჩნია თანასწორი ვალდებულება საკუთარი ნებით ინიცირებულ მედიაციაში იმოქმედონ კეთილსინდისიერად და ეცადონ მიაღწიონ შეთანხმებას, ანუ სხვა სიტყვებით, რომ ითქვას, მედიაციის ცნების ცენტრალურ მახასიათებელს წარმოადგენს მხარეების ავტონომია დამოუკიდებლად მიიღონ გადაწყვეტილება შეთანხმების შესახებ და შეთანხმების შინაარსი თავად განსაზღვრონ⁴³¹, ამ ნაწილში ორივე მხარე სრულად თანასწორი და დამოუკიდებელია, ისევე როგორც ორივე მხარე თანასწორია აბსოლიტურად იმ უფლებაში, შეწყვიტონ მედიაციაში მონაწილეობა, თუ ვერ დაინახავენ შეთანხმების მიღწევის პერსპექტივას⁴³², რაც წარმოადგენს მედიაციის, როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების წარმატებით დანერგვის ერთ-ერთ მთავარ ფაქტორს⁴³³, რადგან მხარეებმა იციან, რომ მათი დავა, აბსოლიტურად მათ ხელშია მოქცეული და თავად განსაზღვრავენ მის მიმდინარეობას.

⁴²⁸ *Goksu M.*, Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu, 2016, 276.

⁴²⁹ *Alexander N., Steffek F.*, Making Mediation Law, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016, 19.

⁴³⁰ *Rana R.*, Alternative Dispute Resolution: A Handbook for In-House Council in Asia, LexisNexis, Singapore, 2014, 89.

⁴³¹ *Brand J., Steadman F., Todd C.*, Commercial Mediation, Second Ed., JUTA, Cape Town, 2016, 26.

⁴³² *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 63, 64.

⁴³³ იქვე, 110.

5. ნეიტრალურობა, მიუკერძოებლობა

მედიაციისთვის მახასიათებელი ძირითადი ნიშანია მედიაციის პროცესის⁴³⁴ ჩართული მედიატორ(ებ)ის ნეიტრალიტეტი⁴³⁵. მედიატორის ნეიტრალურობის⁴³⁶ პრინციპი ამოსავალი წერტილია ყველა იურისდიქციაში და მედიაციის ტერმინის განმარტებაში⁴³⁷, ხოლო იმ შემთხვევებში სადაც მედიაციის ცნებაში აღნიშნული პრინციპი არ ფიგურირებს, სახეზეა ამ პრინციპის რეალური ინტეგრირება მედიატორის ვალდებულებებსა და პროფესიულ კანონებში თითოეული იურისდიქციის მაგალითზე ან მეორე მხრივ, არის ქვეყნები, სადაც ნეიტრალიტეტის⁴³⁸ პრინციპის ნაცვლად მოხსენიებულია მედიატორის დამოუკიდებლობა⁴³⁹ ან/და მიუკერძოებლობის პრინციპი⁴⁴⁰.

მედიატორის ნეიტრალიტეტი განმსაზღვრელი⁴⁴¹ ფაქტორია ინიცირებული მედიაციის წარმატებით დასრულებისა, რა დროსაც მხარეები სწორედ მისი ნეიტრალურობის⁴⁴² გათვალისწინებით სრულად ენდობიან და ეხსნებიან მედიატორს პროცესის მსვლელობისას⁴⁴³.

მედიატორის ნეიტრალიტეტს რიგ შემთხვევაში დოქტრინაში ორი⁴⁴⁴ სახის ნეიტრალიტეტად ყოფენ, კერძოდ, პერსონალური ნეიტრალიტეტი (Personliche Neutralitat) და მედიაციის პროცესისადმი მედიატორის ნეიტრალიტეტი

⁴³⁴ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

⁴³⁵ The Mediation Directive, Art 3 (b);

⁴³⁶ *Goksu M.*, Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey., Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu., 2016, 275

⁴³⁷ *Roth M., Gherane D.*, Austria, in *Hopt/Steffek*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 252. [იქვე, *Scherpe M.J., Marden B.*, England, 368. *Jessel-Holst C.*, Hungary, 606. *Schmiedel L.*, the Netherlands, 700. *Ellger R.*, Canada, 912. *Kulms R.*, USA, 1248.]

⁴³⁸ *Andrews N.*, Mediation Agreements : time for a more creative approach by the English courts, Uniform Law Review, Revue de droit uniforme, Vol. 18, Number 1, Oxford University Press (Unidroit), Oxford, 2013, 12. <www.ulr.oxfordjournals.org>. [15.05.2018]

⁴³⁹ *Tochtermann P.*, Die Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des Mediators, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, 9.

⁴⁴⁰ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

⁴⁴¹ *Goodman A.*, Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 6.

⁴⁴² *Schreiber A.*, Obligatorische Beratung und Mediation, Duncker&Humblot, Berlin, 2007, 94.

⁴⁴³ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 44, 45.

⁴⁴⁴ *Von Barga J.M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, 2008, 21, 22.

(Verfahrensneutralität). პერსონალურ ნეიტრალიტეტში მოიაზრება მედიატორის, როგორც პიროვნული ნეიტრალიტეტი პროცესის მხარეებისადმი, რადგან ის აბსოლიტურად დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი⁴⁴⁵ უნდა იყოს ორივე მხარისადმი, ეს მათ შორის გარეგნული კუთხითაც კითხვის ნიშანს არ უნდა ტოვებდეს⁴⁴⁶, საუბარია მედიატორის რაიმე სახის ურთიერთობაში ყოფნა რომელიმე მხარესთან, რის შესახებ მინიმუმ მისი მხრიდან ინფორმაცია უნდა იქნეს მიწოდებული ორივე მხარისადმი ან მოახდინოს თავის პროცესიდან აცილება, ხოლო რაც შეეხება პროცესისადმი მედიატორის ნეიტრალიტეტს, აქ მოიაზრება, რომ მედიატორი მედიაციის წარმოებისას არ უნდა მოექცეს, რაიმე სახის გავლენის ან ინტერესის ქვეშ რომელიმე მხარის სასარგებლოდ.

ამასთანავე, რიგ იურისდიქციებში, ნეიტრალიტეტის პრინციპთან ერთად, მითითება კეთდება მედიატორის დამოუკიდებლობაზე⁴⁴⁷ და მიუკერძოებლობაზე⁴⁴⁸. აღნიშნული პრინციპები ხშირად ლიტერატურაში ერთიან ცნებად მოიაზრება, თუმცა მათ რეალურად აქვთ გარკვეული განმასხვავებელი ნიშანთვისებები⁴⁴⁹. აღსანიშნავია, რომ მედიატორის მხრიდან დამოუკიდებლობის დაცვა მრავალწილად არის დამოკიდებული უშუალოდ მედიატორის მხრიდან პროცესის გაძღოლის სტილზე, იმაზე თუ რამდენად არ მოექცევა მოდავე მხარეების გავლენის ქვეშ მედიაციის მსვლელობისას, თუნდაც პროცესის დაგეგმარების და გაძღოლის თვალსაზრისით, ამ კუთხით ყოველთვის მისასალმებელია, როდესაც მედიატორი არის ძლიერი პიროვნული თვისებებით დაჯილდოებული და პროცესის მსვლელობაზე რეალურად ახდენს გავლენას, მართავს პროცესს⁴⁵⁰.

მედიაციისთვის ფუნდამენტური მნიშვნელობისაა⁴⁵¹, რომ მედიატორი წარუძღვეს პროცესს მიუკერძოებლად⁴⁵². თუმცა აქვე აღსანიშნავია, რომ

⁴⁴⁵ *Roberts M.*, *Mediation in Family Disputes*, Ashgate, 2014, 10.

⁴⁴⁶ *ბიტაშვილი ნ.*, მედიაციის ეთიკის რეგულირების ფარგლები და ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის ადრესატები, სამართლის ჟურნალი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, #1, 2016, 32.

⁴⁴⁷ *Schmidt J.P.*, Portugal, in *Hopt/Steffek*, *Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 812.

⁴⁴⁸ *Schmiedel L.*, the Netherlands, in *Hopt/Steffek*, *Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 700.

⁴⁴⁹ *Tochtermann P.*, *Die Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des Mediators*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, 24, 27.

(ნეიტრალიტეტის პრინციპი დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის პრინციპთან ერთად განიხილება, რიგ შემთხვევაში მსგავსი დატვირთვის მატარებელ ცნებად აღიქმება, თუმცა მათ მნიშვნელოვანი განმასხვავებელი ნიშანთვისებები ახასიათებთ; მედიატორის ნეიტრალიტეტი და დამოუკიდებლობა ობიექტურ კრიტერიუმად არის შეფასებული, ხოლო მიუკერძოებლობის პრინციპი უფრო მეტად შეფასებით კატეგორიაში ხვდება და მას სუბიექტური აღქმა ახასიათებს მხარეების მხრიდან.)

⁴⁵⁰ იქვე, 64.

⁴⁵¹ *Brown H., Marriott A.*, *ADR Principles and Practice*, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 159

მედიაციის დროს დავის ბედის გადაწყვეტა და მოლაპარაკებების მსვლელობის კონტროლი სრულად მხარეების ხელშია მოქცეული⁴⁵³. მედიატორი მიუკერძოებლად უნდა უძღვებოდეს პროცესს და არც-ერთ მხარეს არ უნდა აძლევდეს რაიმე სახის რჩევას ან მითითებას მოლაპარაკების ფარგლებში მიმდინარე დავასთან დაკავშირებით⁴⁵⁴.

მედიატორის ნეიტრალურობა, დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა წარმოადგენს მედიაციის მთავარ ხიზლს, იმ განმპირობებელ წინაპირობას, რაც განსაზღვრავს მედიაციისადმი საზოგადოების და მისი მომხმარებლების ნდობას. მედიატორი წარმოადგენს ნეიტრალურ პირს⁴⁵⁵, რომლისთვისაც მხარის კონკრეტული ინტერესები და შეთანხმების მიღწევის კონკრეტული პირობები არ არის მნიშვნელოვანი, სწორედ მედიატორის ნეიტრალიტეტი⁴⁵⁶ და მიუკერძოებლობა არის წინაპირობა მხარეების მიერ მედიაციის როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების პრეფერენციისა დავის სხვა ფორმებთან შედარებით. მედიატორის ნეიტრალურობა⁴⁵⁷ მედიაციის მთავარ ქვაკუთხედს წარმოადგენს⁴⁵⁸. მედიატორისთვის მახასიათებელ აღნიშნულ თვისებასთან ასოცირდება ასევე მედიატორის დამოუკიდებლობის პრინციპი, რადგან მედიატორი თავის საქმიანობაში სრულად დამოუკიდებელია და რაიმე ფაქტორზე ან მით უფრო მედიაციის რომელიმე მხარეზე რაიმე სახის დამოკიდებულებაში ან მართვის ქვეშ არ უნდა მოექცეს⁴⁵⁹, ამაში მოიაზრება მათ შორის პიროვნული, ისევე ფინანსური დამოუკიდებლობის სტანდარტი. მედიაციაში სამართალი არ განიხილება და სამართალს მეორე ხარისხოვანი დატვირთვა ენიჭება, რადგან მედიატორი სამართლებრივ საკითხებზე მხარეებს არ აძლევს კონსულტაციას და არც სამართლებრივი კუთხით საკითხის გადაწყვეტა წარმოადგენს მედიატორის ფუნქციას მედიაციაში⁴⁶⁰.

⁴⁵² The Code of Conduct, the Law Society of England and Wales. [მიუკერძოებლობა მედიაციის ფუნდამენტური პრინციპია, რაც მოიცავს შემდეგს : (1) მედიატორს არ აქვს რაიმე პერსონალური დაინტერესება მედიაციის შედეგისადმი; (2) მედიატორი წარუძღვება პროცესს სამართლიანად და არც-ერთ მხარეს არ მიემხრობა;

⁴⁵³ von Schubert M., Haase M., in Schiffer, J., Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 261.

⁴⁵⁴ Niedostadek A., (Hrsg) Praxishandbuch Mediation, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 46.

⁴⁵⁵ Wendenburg F., Mediation –flexible Gestaltung innerhalb fester Strukturen, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 37.

⁴⁵⁶ Wendland M., Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, 171.

⁴⁵⁷ Kracht S., Rolle und Aufgabe des Mediators-Prinzipien der Mediation in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 3 Auflage, 2016, 303.

⁴⁵⁸ Margaret H.S., The Blackwell Handbook of Mediation, Blackwell Publishing, Great Britain, Oxford, 2006, 415.

⁴⁵⁹ Kracht S., Rolle und Aufgabe des Mediators-Prinzipien der Mediation in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 3 Auflage, 2016, 304.

⁴⁶⁰ Duve C., Eidenmüller H., Mediation in der Wirtschaft, Verlag Dr.Otto Schmidt, Köln, 2011, 95.

მედიატორს რაიმე სახის ინტერესთა კონფლიქტი⁴⁶¹ არ უნდა გააჩნდეს მხარეებისადმი, ისევე როგორც რაიმე სახის ფინანსური დაინტერესება არ უნდა ჰქონდეს დავის ამა თუ იმ შედეგით დასრულების კუთხით⁴⁶². თუმცა დოქტრინაში რიგ შემთხვევაში განარჩევენ აბსოლიტური და შედარებითი ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევებს⁴⁶³. მედიატორს მხოლოდ ერთი ინტერესი ამოქმედებს, ეს არის კონფლიქტის ამოწურვაში დაეხმაროს მოდავე მხარეებს⁴⁶⁴.

ამასთანავე, მნიშვნელოვანია მედიატორებს ჰქონდეთ უმწიკლო რეპუტაცია და წარსული, რადგან ხშირად ადამიანების შესახებ იქმნება გარკვეული შთაბეჭდილება საზოგადოებაში, რისი შემდგომი დაძლევა ჭირს, შესაბამისად, მედიატორის წარსული და დადებითი რეპუტაცია⁴⁶⁵ ხელს უწყობს მოდავე მხარეებს ენდონ მედიაციას და მედიატორს, მათ შორის უადვილდებათ მედიატორის შერჩევა საკუთარი საქმისთვის. ხშირია შემთხვევები, როდესაც მედიატორის შერჩევაში უშუალოდ მხარეა ჩართული და ის იღებს გადაწყვეტილებას, რა დროსაც მისთვის მედიატორის საზოგადოებრივი აღქმადობა გარკვეულ გავლენას ახდენს. ადვოკატის შემთხვევაში სიტუაცია ოდნავ განსხვავებულია, რადგან მას მეტი გამოცდილება აქვს დაგროვილი მედიაციაში, ხშირი შეხება უწევს მედიატორებთან და მათ შორის ამ გამოცდილებით იღებენ ადვოკატები გადაწყვეტილებას მედიატორის შერჩევის კუთხით.

მედიატორის მყარი პიროვნული მახასიათებელი და თვითდაჯერებულობა მნიშვნელოვანი ელემენტია მედიაციის პროცესის სწორად წარმართვისთვის, რადგან მედიატორს პროცესის მართვა და კონტროლი უწევს და ამისთვის მნიშვნელოვანია მან მოიპოვოს პატივისცემა მხარეებში, რის წინაპირობას მათ

⁴⁶¹ *Andrews N.*, *Andrews ---on Civil Processes, Arbitration&Mediation, Volume II, Intersentia, Cmabridge*, 2013, 12.

⁴⁶² *Brown H., Marriott A.*, *ADR: Principles and Practice*, 3rd Ed, 2011, 24-075.

⁴⁶³ აბსოლიტური ინტერესთა კონფლიქტის (absolute bar) დროს სახეზეა იმ სახის ფუნდამენტური წინაპირობები, რომლის დაძლევა შეუძლებელია, თუნდაც მხარეების სრული ინფორმირებულობისა და თანხმობის ხარჯზე ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის შესახებ. მაგ: მედიატორს აღნიშნული საქმის შესახებ მედიაციის დაწყებამდე არ უნდა ჰქონდეს ერთ-ერთი მხარისათვის იურიდიული ან/და პროფესიული ან ჰქონდეს რაიმე სახის პირდაპირი ინტერესი ამ საქმის მიმდინარეობისადმი. მაშინ როდესაც შედარებითი ინტერესთა კონფლიქტის (relative bar) დროს მედიატორს შეუძლია პროცესში მონაწილეობა ორივე მხარის წინასწარი ინფორმირებულობისა და მხოლოდ მათგან თანხმობის მიღების საფუძველზე. მაგ: ისეთი შემთხვევა, როდესაც მედიატორი არის იურისტი და მისი ბიუროს თანამშრომელი ანხორციელებს ან ანხორციელებდა ერთ-ერთი მხარის წარმომადგენლობას ან უწევს კონსულტაციას სხვა რაიმე საკითხთან მიმართებაში, რომელიც არ არის დაკავშირებული მიმდინარე მედიაციის საკითხთა ჩამონათვალთან.

⁴⁶⁴ *Andrews N.*, *Landbrecht Johannes, Schiedsverfahren und Mediation in England*, C.H.BECK, Stampfli Verlag AG Bern, 2015, 202.

⁴⁶⁵ *Filler E.*, *Commercial Mediation in Europe*, 2012, 123.

შორის მედიატორის პიროვნული თვისებები და თვითდაჯერებულობა თამაშობს დიდ როლს, თუ არა ეს პიროვნული თვისება, მედიატორს რეალურად შეიძლება გაუჭირდეს ორი დაპირისპირებული მხარეის და მათი წარმომადგენლების როგორც ემოციური გამოხატულობის კონტროლი, ასევე მათი საქმიან გარემოში ჩართვა, კონსტრუქციულ სამუშაო ვითარების შექმნა.

მედიაცია მოითხოვს მედიატორის მხრიდან სხვადასხვა ბუნებრივი ტალანტის ქონას⁴⁶⁶, რა დროსაც მედიატორი გახდება წინაპირობა მხარეების ჩართულობით წარმატების მიღწევის.

⁴⁶⁶ *Andrews N.*, Andrews - on Civil Processes, Arbitration&Mediation, Vol II, Intersentia, Cmabridge, 2013, 11.

IV. მედიაცია როგორც სტრუქტურირებული პროცესი

მედიაცია როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი მძლავრად იკიდებს ფეხს საზოგადოებაში, კონფლიქტში მყოფი მხარეების მხრიდან მათ შორის არსებული კონფლიქტის გადაწყვეტის ეფექტურ საშუალებად. მომხმარებელს მედიაციით დავის გადაწყვეტა უშუალოდ სასამართლოსთვის მიმართვამდეც შეუძლია და ძალზედ მნიშვნელოვანია მედიაციის შესაძლებლობის ეფექტური მექანიზმი იყოს შემუშავებული უშუალოდ სასამართლო საქმისწარმოების პროცესში, როდესაც მხარეებს შეეთავაზებათ დავის ალტერნატიული საშუალებით დავის მცირე დროში და ფინანსურად კიდევ უფრო მომგებიანი მექანიზმით გადაწყვეტის შესაძლებლობა⁴⁶⁷.

სახელმწიფოები შიდა კანონმდებლობაში ცდილობენ ნათლად და ამომწურავად გაწერონ მედიაციის გამოყენების პროცედურები, რაც აბსოლიტურად ნებაყოფლობითი⁴⁶⁸ პროცესია, რათა სამართლის ძიებაში მყოფ ხალხს სახელმწიფოს მხრიდან შეეთავაზოთ სწორი, დროული, ნაკლებ ხარჯიანი და გაცილებით ეფექტური⁴⁶⁹ მექანიზმები საკუთარი უფლებების რეალიზაციის და ინტერესების დაკმაყოფილების⁴⁷⁰.

მედიაციის პროცესს მხარეების მხრიდან გადაწყვეტილების მიღების მშვიდობიანი გზა ახასიათებს, რაც მხარეთა კონსენსუსზე არის დამყარებული, ნაცვლად რაიმე ავტორიტარული ფორმით მათ ნებაზე გავლენის მოხდენისა; მხარეები მოქმედებენ საკუთარი მიხედულობის შესაბამისად და თავად არიან პასუხისმგებელი მიღებულ გადაწყვეტილებაზე და მის თანმდევ შედეგებზე⁴⁷¹.

მედიაციის პროცესში როგორც მედიატორის ასევე ორივე მხარის მხრიდან პროცესის არსის კარგად ცოდნა მნიშვნელოვანია, რადგან როდესაც სამივე⁴⁷²

⁴⁶⁷ Cortes P., *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2016, 58, 59.

⁴⁶⁸ Wendenburg F., *Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 9.

⁴⁶⁹ Kumar A., *Alternative Dispute Resolution System, Global and National Perspective*, K.K. Publications, 2016, 75.

⁴⁷⁰ Cortes P., *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2016, 81.

⁴⁷¹ Wendenburg F., *Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 38.

⁴⁷² Abramson H.I., *Mediation Representation*, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2011, 8, 9.

მხარე სწორედ რომ შეთანხმების მიღწევის მიზნით მოქმედებს, ყველა თავისი როლის შესრულების ფორმატში, რა თქმა უნდა, შედეგი უფრო რეალური ხდება.

მკაცრად გაწერილი წესები იმისა, თუ მედიაცია როგორ იწყება არ არსებობს, ზოგი მედიატორი პრაქტიკაში მხარეებს ერთად კრიბავს არაფორმალურ ვითარებაში და აცნობს პირველად ინფორმაციას თუ რა პროცესის მონაწილენი არიან და რა მოლოდინები უნდა ჰქონდეთ მხარეებს მედიაციისგან და უშუალოდ მედიატორისგან, ზოგი მედიატორი კი ფორმალურ პროცესს მიყვება პირველივე შეხვედრიდან. მათ შორის მკაცრად გაწერილი სტანდარტი იმისა თუ რომელ მხარესთან უნდა მოახდინოს პირველი შეხვედრა მედიატორმა არ არსებობს, თუმცა ერთი ცალსახაა, რომ ყველა შემთხვევაში მედიატორის ფუნქციაა მხარეებს თავი კომფორტულ გარემოში აგრძნობინოს⁴⁷³.

მედიაციაში მედიატორი არის პროცესის დაგეგმარებაზე და გაძლოლაზე პასუხისმგებელი, მაშინ როდესაც შედეგის მიღწევაზე პასუხისმგებელი არიან მხარეები⁴⁷⁴. დასაშვებია და მათ შორის ხშირია პრაქტიკაში, როდესაც მედიატორი ნაცვლად ორივე მხარის ერთად შეხვედრისა ინდივიდუალური შეხვედრით იწყებს ამა თუ იმ მხარესთან, როდესაც ხედავს გარკვეულ რისკს მხარეების ერთად შეკრებისა, რადგან დავის არსი და დატვირთვა ამის წინაპირობას იძლევა.

გასათვალისწინებელია, რომ ყველა მედიატორი დამოუკიდებელი და თავისუფალია იმაში თუ როგორ სტილს აირჩევს მედიაციის, ისევე როგორც როგორ დაგეგმავს მედიაციის პროცესის სტადიებს და თანმიმდევრობას, თუმცა ყველა შემთხვევაში მან ამის შესახებ მხარეებს წინასწარ უნდა აცნობოს, რადგან პროცესის მონაწილეებს არ ჰქონდეთ პროცესისადმი გაუცხოება და სწორედ ჰქონდეთ შექმნილი მოლოდინები იმ ყველაფრის შესახებ, რაშიც არიან ჩართულები და უნდა მიიღონ გადაწყვეტილება დავის დასრულების შესახებ⁴⁷⁵.

მედიაციის პროცესის სტადიების მკაცრად გაწერილი სავალდებულო თანმიმდევრობა კანონმდებლობაში არ გვაქვს⁴⁷⁶, თუმცა სტრუქტურირებული

⁴⁷³ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 93.

⁴⁷⁴ *Spencer D.*, Principles of Dispute Resolution, 2nd Edition, Thomson Reuters, 2016, 65.

⁴⁷⁵ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 93.

⁴⁷⁶ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 49.

(მედიაციის პროცესის კლასიკური მოდელის აღქმა შემდეგია: მედიაციისთვის მომზადება; მედიატორის მისასალმებელი სიტყვა; მხარეთა ახსნა-განმარტებითი სიტყვა; კონფლიქტის მთავარი საკითხების და ინტერესების იდენტიფიცირება; მხარეების საერთო ინტერესების იდენტიფიცირება; კონფლიქტის გადაწყვეტის შესაძლო შეთანხმების ადრეული პირობების

წარმოებაა, რომელსაც მედიატორი გეგმავს⁴⁷⁷. ლიტერატურაში და პრაქტიკაში ხშირად შევხვდებით სხვადასხვა სტადიებს⁴⁷⁸, რაც ამა თუ იმ ქვეყანაში მედიაციის ჩატარებას ახასიათებს. ყველა მედიატორი თავისუფალია დაგეგმარებაში, თუმცა მხარეებს ასევე ეძლევათ საშუალება თავად მიიღონ მონაწილეობა მედიაციის დაწყების შემდგომ სტადიების განსაზღვრასა და დაგეგმარებაში. აქვე ისიც გასათვალისწინებელი და აღსანიშნავია, რომ მედიაცია მხარეებს მათ შორის არსებული კონფლიქტის ნებისმიერ სტადიაზე შეუძლიათ (აბსოლუტურად ნებაყოფლობითი პროცესია, როგორც მისი ინიცირება, ასევე მასში მონაწილეობის მიღება⁴⁷⁹), როგორც სასამართლოსთვის მიმართვამდე, ასევე სასამართლოში ზეპირი სხდომების დანიშვნამდე⁴⁸⁰, ისევე როგორც მის შემდგომ, მთავარია რომ მხარეებს კარგად ესმოდეთ თუ რა შეუძლიათ მედიაციის ინიცირებით და რამდენად აქვთ შეთანხმების რეალური რესურსი ხელთ და ამ კუთხით უმნიშვნელოვანესია მედიაციაში მონაწილე მხარეების წარმომადგენლის როლი და დანიშნულება, რომელმაც სწორი მოლოდინები უნდა შეუქმნას მხარეს, თავის მარწმუნებელს, როგორც მედიაციის პროცესის შესახებ, ასევე იმ შესაძლო განვითარების პერსპექტივების შესახებ, რაც მედიაციის პროცესში შეიძლება იქნეს მიღწეული.

მედიაციის დაწყების სტადიაზე კონფლიქტში მყოფი მხარეები აფორმებენ სამედიაციო შეთანხმებას⁴⁸¹ მათ მიერ შერჩეულ მედიატორთან ან სამედიაციო ინსტიტუციასთან, რომელიც დავის გადაწყვეტის მიზნით გამოყოფს მედიატორს. აღნიშნულ შეთანხმებაში გაწერილი უნდა იყოს ყველა ტექნიკური დეტალი მხარეებს და მედიატორს შორის, მათ შორის მედიაციასთან დაკავშირებული ხარჯების ჩათვლით. შეთანხმება ხშირ შემთხვევაში სრულად ასახავს მხარეების უფლებებს და ვალდებულებებს, პრინციპებს რაც მედიაციას ახასიათებს, ისევე როგორც იმ სტადიებს, რაც მედიაციაში მხარეებმა და მედიატორმა უნდა გაიარონ.

ევროპის ქვეყნებში სამედიაციო შეთანხმებისადმი სხვადასხვაგვარია მიდგომა, თუმცა ხშირ შემთხვევაში ეს გარიგება სახელშეკრულებო გარიგებათა რიცხვს მიეკუთვნება. აღსანიშნავია, რამდენიმე შემთხვევა, მაგალითად, ავსტრიაში

იდენტიფიცირება; ინდივიდუალური სესიები; საბოლოო ერთობლივი შეხვედრა; მედიაციის დასრულება შეთანხმების აქტზე ხელმოწერით ან მედიაციის პროცესის შეწყვეტა შეთანხმების მიუღწევლობის გამო)

⁴⁷⁷ *Wendenburg F.*, Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 9.

⁴⁷⁸ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 59, 60.

⁴⁷⁹ *Schreiber A.*, Obligatorische Beratung und Mediation, Duncker&Humblot, Berlin, 2007, 36.

⁴⁸⁰ *von Maik B.*, Guterichter und Mediatoren im Wettbewerb, Duncker & Humblot, Berlin, 2015, 39, 40.

⁴⁸¹ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 55.

აღნიშნული ხელშეკრულება ერთგვარ ჰიბრიდ ხელეკრულებად არის მიჩნეული, კერძოდ, განიხილება მომსახურების ხელშეკრულებად, რომელსაც ახასიათებს შრომის ხელშეკრულების გარკვეული ნიშნები⁴⁸². ჰოლანდიის⁴⁸³ მაგალითზე მსგავსი გარიგება დავალების ხელშეკრულების ნაირსახეობას წარმოადგენს, მაშინ როდესაც საბერძნეთსა⁴⁸⁴ და ესპანეთში⁴⁸⁵ ცალსახად ნარდობის ხელშეკრულებათა კატეგორიას მიაკუთვნებენ. ევროპულ ქვეყნებს აქვთ ერთიანი ხედვა იმასთან დაკავშირებით, რომ მსგავსი ხელშეკრულების შესაბამისად მედიატორი პასუხისმგებელი პირია პროცესის ხელმძღვანელობაზე და არა დავის სავალდებულო სახით შეთანხმებით დასრულებაზე.

⁴⁸² *Roth M., Gherdane D.*, Mediation in Austria, in *Hopt/Steffek*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 284.

⁴⁸³ *Schmiedel L.*, Mediation in Netherlands in *Hopt/Steffek*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 727.

⁴⁸⁴ *Klamaris N., Chronopoulou C.G.*, Mediation in Greece in *Hopt/Steffek*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 597.

⁴⁸⁵ *Lopez M.L.V.*, Mediation in Spain, in *Hopt/Steffek*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 851.

1. მომზადება

პირველი კონტაქტი მედიატორის მხარეებთან მათ პირველ შეხვედრაზე ხდება და სწორედ ეს არის ის სტადია, როდესაც მედიატორმა პირველი დადებითი შთაბეჭდილება უნდა შეუქმნას მხარეებს პროცესის და მისი პიროვნების შესახებ⁴⁸⁶, შეუქმნას მხარეებს კეთილგანწყობა და განცდა მისი მიუკერძოებლობისა და პროფესიონალიზმისა.

მრავალი კვლევა⁴⁸⁷ ჩატარებულა იმასთან დაკავშირებით თუ როგორ უნდა დასვას/განათავსოს მედიატორმა მხარეები, რათა ხელი შეუწყოს მხარეების მეტ ჩართულობას პროცესში და შექმნას შეთანხმების მიღწევის მათ შორის გარეგნული ფონი. აღნიშნული საკითხი მათ შორის მოითხოვს მედიატორის მხრიდან კარგ ფსიქოლოგიურ უნარებს, რათა ყველა კონკრეტულ დავაზე მხარეთა ემოციონალური და საქმიანი მიდგომის გათვალისწინებით სწორი გათვლა გააკეთოს, ისევე როგორც უშუალოდ პროცესის მსვლელობისას შეიძლება შერჩეული მიდგომის ცვლილების საჭიროებაც დაუდგეს მედიატორს, რისთვისაც ასევე უნდა იყოს მზად. ამ კუთხით ნიშანდობლივია მხარეთა წარმომადგენლის როლი, რომელმაც მედიაციის პროცესისთვის და მეტწილად პირველი შეხვედრისთვის სწორედ უნდა მოამზადოს თავისი მხარე, რათა ისედაც კონფლიქტურ სიტუაციაში მყოფი მხარე თავს გაუცხოებულად არ გრძნობდეს მისთვის უცხო პროცესში, არამედ პირიქით, ჰქონდეს განცდა იმისა, რომ მედიაცია მისთვის არ არის უცხო და წარმოადგენს იმ სახის პროცესს, რომელსაც თავად განკარგავს, რათა მიაღწიოს მისი კონკრეტული კონფლიქტის ამოწურვის ყველაზე სასურველ და პერსპექტიულ შედეგს, რაც შესაძლებელია რომ მიიღწეს მედიაციის გზით.

გავრცელებულია მიდგომა, როდესაც მხარეების განთავსება ხდება მრგვალი მაგიდის გარშემო, რაც ამცირებს გაუცხოების შეგრძნებას, ქმნის პროცესში უფრო ეფექტურად ჩართულობის ტექნიკურ ფონს და მხარეებს უჩენს განცდას თანაბრობისა, თუმცა რიგ შემთხვევაში შესაძლებელია მხარეების სხვადასხვა მაგიდასთან განთავსებაც. ამ ყველაფერზე მედიატორს წინასწარ უნდა ჰქონდეს ნაფიქრი და გადადგმული შესაბამისი ნაბიჯები, რაც უკვე შემდეგი სტადიის დაწყების წინაპირობა იქნება⁴⁸⁸.

⁴⁸⁶ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 122.

⁴⁸⁷ *Moore C.*, The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict, 2nd Ed, San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1996.

⁴⁸⁸ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 94.

ხშირია პრაქტიკაში, როდესაც მედიატორი მხარეებთან პირველად შეხვედრამდე მათ უგზავნის წერილობით კითხვარს⁴⁸⁹ მედიატორისთვის საინტერესო საკითხებზე და პირველად შეხვედრამდე ეცნობა რა კითხვარის შინაარსს, რომელზეც ივარაუდება, რომ მხარე საკუთარ წარმომადგენელთან ერთად მუშაობს და აბსოლიტურად გულწრფელ და ამომწურავ პასუხებს უგზავნის მედიატორს, იქმნის შთაბეჭდილებას თუ რასთან აქვს შემხებლობა პროცესის დაწყებამდე და რა მოლოდინები ან ინტერესები შეიძლება ჰქონდეთ მხარეებს, მათ შორის მედიატორისგან.

⁴⁸⁹ *Prokop-Zischka A.*, Langer in Topel Elisabeth, Pritz Alfred, *Mediation in Österreich, Die Kunst der Konsensfindung*, 2 Auflage, Lexis Nexis Verlag, Wien, 2005, 30.

2. გახსნა - მედიატორისა და მხარის გახსნითი სიტყვა

მედიაციის პროცესი ტრადიციულად იწყება მედიატორის მისასალმებელი სიტყვით, რაც წარმოადგენს მედიაციის პროცესის პირველ ეტაპს, ეს ეტაპი ემსახურება მედიაციაში ჩართული ყველა მხარის უშუალოდ გაცნობას⁴⁹⁰, მედიატორის მიერ მხარეებში ნდობის მოპოვებას⁴⁹¹ და სამუშაო ატმოსფეროს შექმნას, რა დროსაც როგორც მედიატორი ასევე მხარეები პირველად ვერბალურ კონტაქტს ახდენენ ერთმანეთთან. ამ ეტაპის მთავარი მიზანი მხარეებისთვის მედიაციის შესახებ სრული ინფორმაციის მიწოდება⁴⁹² და მხარეებთან ნდობაში შესვლა, მხარეების ერთმანეთისადმი კონსტრუქციულად განწყობის წინაპირობების შექმნაა მედიატორის მხრიდან⁴⁹³. მედიატორი ამ ეტაპზე კიდევ ერთხელ იდასტურებს მხარეების პოზიციას მისი მედიატორად შერჩევის თაობაზე⁴⁹⁴, მხარეების პროცესში ნებაყოფლობით ჩართვის თაობაზე⁴⁹⁵, ასევე მხარეების ჩართულობით არკვევს შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის⁴⁹⁶ შესაძლებლობას მასსა და მხარეებს შორის⁴⁹⁷, რა დროსაც მხარეებს აქვთ სრული შესაძლებლობა და უფლება მოახდინონ მედიატორის აცილება, რის შემდგომ მხარეებს აწვდის სრულ და ამომწურავ ინფორმაციას⁴⁹⁸ მედიაციის მნიშვნელობაზე, მიზანზე, პრინციპების, სტადიების და მოსალოდნელი ქმედებების შესახებ⁴⁹⁹, მედიატორის როლზე⁵⁰⁰ და მედიაციის პროცესის დანიშნულებაზე, იმ ყველაფერზე, რაც ამ კონკრეტულ მედიაციაში არის დაგეგმილი მისი მხრიდან, ისევე როგორც ითანხმებს მხარეებს კონსტრუქციულ ურთიერთდამოკიდებულებაზე მისდამი და ერთმანეთის მიმართ რა დროსაც ხაზს უსვამს პროცესის კონფიდენციალურ ხასიათს⁵⁰¹. მედიატორის მხრიდან მსგავსი სრული და ამომწურავი ინფორმაციის მიწოდება ემსახურება

⁴⁹⁰ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 99.

⁴⁹¹ *Nolting H.*, Mediatoren-vertrage, Centrale fur Mediation Verlag, 2003, 15.

⁴⁹² *Blake S., Browne J., Sime S.*, The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 198.

⁴⁹³ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 293.

⁴⁹⁴ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 94.

⁴⁹⁵ *Stoldt M.*, Verfahren und Ablauf der Mediation in Hinrichs U., Praxishandbuch Mediationsgesetz, Verlag Walter de Gruyter, Berlin, 2014, 109.

⁴⁹⁶ *Kerim B.*, Dispute Resolution Mechanisms in Merger and Acquisition Transactions, Legal, 2016, 69.

⁴⁹⁷ *Golann D.*, Mediating Legal Disputes, American Bar Association, Chicago, 2009, 36.

⁴⁹⁸ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 181.

⁴⁹⁹ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 12.

⁵⁰⁰ *Trams K.*, Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 19.

⁵⁰¹ *Partridge M.V.B.*, Alternative Dispute Resplution, Oxford University Press, Oxford, 2009, 91.

მნიშვნელოვან მიზანს, რათა მხარეებს ჰქონდეთ შესაძლებლობა ინფორმაციული გადაწყვეტილება მიიღონ მედიაციის პროცესში⁵⁰². ეს არის ეტაპი, როდესაც მხარეებს ეძლევათ შესაძლებლობა ყველა მათთვის საინტერესო საკითხზე პროცესის მიმდინარეობის შესახებ, საკუთარი უფლებების და მოვალეობების შესახებ⁵⁰³, ისევე როგორც შინაარსობრივ საკითხზე დასვან კითხვები და მიიღონ ამომწურავი პასუხები მედიატორისგან⁵⁰⁴, მათ შორის შეიტყონ მეტი მედიატორის პიროვნების შესახებ, რადგან მედიატორს აქვს პირველი საშუალება გაეცნოს და გააცნოს საკუთარი თავი მხარეებს, რაც მხარეებში ნდობის მოპოვებაში ეხმარება პროცესის წარმმართველს⁵⁰⁵. ეს არის ეტაპი, როდესაც მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა მიიღონ ნათელი და სრული სურათი მედიაციის შესახებ და შეიქმნან პირველადი შთაბეჭდილება, რაც ხშირ შემთხვევაში დიდ წილად განმსაზღვრელია მათი შემდგომი აღქმის და მიდგომის მედიაციის პროცესისადმი⁵⁰⁶.

როდესაც მხარეებს აქვთ სრული ინფორმაცია⁵⁰⁷ იმის შესახებ თუ რა წესით და რა პროცესის მონაწილეები ხდებიან, მათ მეტად აქვთ გააზრებული თუ როგორ უნდა იმოქმედონ მათთვის სასარგებლო საბოლოო შედეგის მისაღებად, რაშიც მათ შორის უნდა გამოიყენონ მედიატორი.

მედიატორს კარგად უნდა ესმოდეს, რომ პირველადი კონტაქტის დროს მან უნდა შექმნას ის წინაპრიობა, რომ მოიპოვოს⁵⁰⁸ მხარეების ნდობა და კეთილგანწყობა. მედიატორის უშუალო და ნეიტრალური მიდგომა დავის საკითხისადმი და ორივე მხარეებისადმი განაპირობებს მოდავე მხარეების კეთილგანწყობას მედიატორისადმი⁵⁰⁹. მედიატორს ყოველთვის კარგად უნდა ესმოდეს ის თუ რას ამბობენ და რას გულისხმობენ ნათქვამში მხარეები, რისთვისაც მედიატორი ხშირად უნდა იყენებდეს ე.წ. „სარკის“ პრინციპს⁵¹⁰, როდესაც მხარეს უმეორებს მის ნათქვამს და ეკითხება თუ რამდენად გაიგო ის, რაც მხარემ თქვა და ასევე ახსნევენებს მხარეს თუ რა იგულისხმა ამა თუ იმ დაფიქსირებულ პოზიციაში, ამ ტექნიკის გამოყენება ეხმარება მედიატორს

⁵⁰² *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 61.

⁵⁰³ *Von Barga J.M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, 2008, 45.

⁵⁰⁴ *Spencer D.*, Principles of Dispute Resolution, 2nd Edition, Thomson Reuters, 2016, 65.

⁵⁰⁵ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 293.

⁵⁰⁶ *Krabbe H.*, Werkstattbericht –Hochstrittige Parteien in der Mediation, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten PVSt 47561, 59.

⁵⁰⁷ *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes, Ashgate, 2014, 38.

⁵⁰⁸ *Kovach K.K.*, Mediation: Principles and Practice, 2004, 158, 159.

⁵⁰⁹ *Kaiser P., Gabler A.M.*, Prozessqualität und Langzeiteffekte in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 6/2014, 181.

⁵¹⁰ *Wode M., Rabe C.S.*, Mediation, Springer, Berlin, 2014, 64.

მოიპოვოს მხარის ნდობა და მეორე მხრივ, გამორიცხოს რაიმე გაუგებრობა ან ფაქტების და ინტერესების არასწორედ აღქმა⁵¹¹.

უპრიანია მედიატორის მხრიდან მხარეებთან პირველადი შეხვედრისას ზეპირი საუბრით განახორციელოს მედიატორმა კონტაქტი ვიდრე წაუკითხოს მხარეებს ტექნიკური რეგლამენტი, რადგან პარალელურად ექნება საშუალება დაამყაროს მათთან თვალის კონტაქტი და შეისწავლოს მხარეების ფსიქოლოგიური უკუგება მიმდინარე პროცესისადმი. გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ მედიაციაში მხარეები რიგ შემთხვევაში შეიძლება საერთოდ არ იყვნენ წარმომადგენლით წარმოდგენილი ან წარმომადგენელი არ იყოს იურისტი და მხარეებს რეალურად არ გააჩნდეთ ცოდნა მედიაციის პროცესუალური ნაწილის შესახებ და რა თქმა უნდა მედიატორი რჩება ის ერთადერთი რგოლი ვინც მათ ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს⁵¹².

ახსნა-განმარტების სტადია ორ ძირითად მიზანს ემსახურება⁵¹³, ერთი, რომ მედიატორს მიეწოდოს უშუალოდ მხარეებისგან ინფორმაცია მათი ურთიერთობის, არსებული დავის მხარეების განსხვავებული პოზიციების⁵¹⁴ შესახებ, რაც ძალზედ მნიშვნელოვანი სტადიაა, რადგან მხარეებს ეძლევათ საშუალება მედიატორს, პირს რომელმაც უნდა შეათანხმოს დაპირისპირებული მხარეები, ჰქონდეს სრული ინფორმაცია დაპირისპირების პრეისტორიის და არსებული მდგომარეობის შესახებ; ამ დროს მედიატორს ეძლევა საშუალება ე.წ. ფაქტების დადგენა⁵¹⁵ მოახდინოს (fact-finding stage), ანუ დავაში არსებული ფაქტების შესახებ ორივე მხარისგან მოისმინოს პოზიცია, ისევე როგორც შეითანხმოს მხარეები იმ ფაქტების ჩამონათვალზე, რასაც ჰქონია ადგილი კონფლიქტის ინიცირებამდე; ისევე როგორც მხარეებს ეძლევათ შესაძლებლობა სავარაუდო გაუცხოების ფონზე დასხდნენ ერთად მრგვალი მაგიდის გარშემო და იგრძნონ, რომ არიან შეთანხმების მიღწევის პროცესში ჩართულები, რითაც ფსიქოლოგიურად აანალიზებენ რომ დაპირისპირება დაძლეულია, საჭიროა

⁵¹¹ *Glasl F., Methoden der Mediation in Trenzek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 306.*

(მედიაციას წარმართვას ახასიათებს რამდენიმე ძირითადი მეთოდი, რაც მედიატორს ეხმარება ერთი მხრივ იქონიოს მუდმივი კავშირი მხარეებთან, მეორე მხრივ, ეხმარება მოიპოვოს ნდობა მხარეებში და მესამე მხრივ, ხელს უწყობს კარგად გაერკვეს სიტუაციაში და არ დაუშვას, რაიმე ფაქტების არასწორე აღქმა ან მხარეებს შორის მისკომუნიკაცია, კერძოდ: ა. კარგად აპრობირებული მეთოდია მხარეებისთვის ღია და დახურული კითხვების დასმა; ბ. მხარის მიერ ნათქვამის პერეფრაზირება და მხარის დამოწმება პერეფრაზის დროს, რომ სწორედ ხდება მისი ნათქვამის აღქმა; გ. სარკის მეთოდი;)

⁵¹² <www.mediationinlaw.org>.[15.05.2018]

⁵¹³ *Chern C., International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 95.*

⁵¹⁴ *Nolting H., Mediatoren-vertrage, Centrale fur Mediation Verlag, 2003, 15.*

⁵¹⁵ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 181.*

მხოლოდ ურთიერთმისაღები პირობების შემუშავება, რითაც ოფიციალურად დასრულდება კიდევ დავა. ეს არის ეტაპი, როდესაც ორივე მხარეს თანაბრად ეძლევა იმის საშუალება მედიატორის და მხარის წინაშე დააფიქსიროს საკუთარი პოზიციები დავის შესახებ და შესთავაზოს თავისებური ხედვა შეთანხმების მიღწევის მიზნით მეორე მხარეს⁵¹⁶.

მხარის ახსნა-განმარტებითი სიტყვა უპრიანია არ იყოს ვრცელი და არ იმეორებდეს სარჩელის შინაარსს, არამედ იყოს მოკლე და კომპაქტური, რომელიც მოიცავს მხარის ძირითად არგუმენტებს მორიგების პერსპექტივაზე კონკრეტული მინიშნებით⁵¹⁷. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ ახსნა განმარტების გაკეთებისას ის მხარე, რომელიც მეორე იქნება განმარტებების გაკეთებისას არ დაიწყოს⁵¹⁸ თავის სიტყვაში პირველი გამომსვლელის მიერ დაფიქსირებული პოზიციების შეფასება და ქილიკი, არამედ წარმოადგინოს მხოლოდ საკუთარი ხედვა არსებულ დავასთან მიმართებაში და დააფიქსიროს მორიგების კუთხით მოსაზრებები, აღნიშნულის მხარეთათვის განმარტება ერთი მხრივ, მედიატორის ფუნქციაა, თუმცა მეორე მხრივ, წარმომადგენლით მონაწილე მხარეს ადვოკატი ამზადებს წინასწარ.

მედიაციაციის უპირატესობა იმაში მდგომარეობს, რომ მხარეებს თავად აქვთ საშუალება ყოველგვარი სამართლებრივი მნიშვნელობის ტერმინების და დატვირთვის გარეშე ესაუბრონ ერთმანეთს, რაც სასამართლოში ხშირ შემთხვევაში არ ხდება, და მარტივი წინადადებებით და სიტყვებით⁵¹⁹ (სიტყვებს, რომელთაც აქვთ მარტივი ახსნა და შეიძლება ყოველთვის მხარეების მიერ იქნეს ერთმანეთისთვის ლინგვისტურად განმარტებული), რაც ორივე მხარისთვის არის აღქმადი ეცადონ მიაღწიონ შეთანხმებას, რა დროსაც ერთმანეთთან გაცვლილი შეთავაზებების სიტყვითი მნიშვნელობის უკან სამართლებრივი დატვირთვა, როგორც წესი პირველად ეტაპზე არ იკვეთება.

ამ ეტაპს სხვა მრავალი დადებითი მხარეც გააჩნია, მათ შორის ის რომ უშუალოდ ეძლევათ მხარეებს საშუალება ხანგრძლივი დაპირისპირების ფონზე დაამყარონ პირველადი კონტაქტი ერთმანეთთან, ისევე როგორც დარწმუნდნენ რომ კონფლიქტი დაძლევადა თუ გარკვეულ დათმობაზე შეძლებენ წასვლას. მათ შორის მედიატორს ეძლევა საშუალება შეადგინოს და შეუთანხმოს მხარეებს დღის წესრიგი⁵²⁰ მედიაციის პროცესის მსვლელობისა, რითაც მედიატორი ფაქტობრივ სადავეებს პროცესის მართვისა ხელთ იღებს და მხარეებს ითანხმებს

⁵¹⁶ *Trams K.*, Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 19.

⁵¹⁷ *Hollander J.*, Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, 2013, 37.

⁵¹⁸ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 101.

⁵¹⁹ *Lee R.T., Mouritsen C.S.*, Judging Ordinary Meaning, The Yale Law Journal, Volume 127, #4, New Haven, Connecticut, February 2018, 795.

⁵²⁰ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 100.

დღის წესრიგით გათვალისწინებულ თანმიმდევრობაზე, თუმცა დღის წესრიგი პირველად კონტაქტამდე⁵²¹ შეიძლება იქნეს შემუშავებული და შეხვედრამდე მხარეებთან კომუნიცირებული, რაც ასევე დანერგილი პრაქტიკაა, განსაკუთრებით რთულ კომერციულ დავებში, რომელიც რამდენიმე შეხვედრის საჭიროებას მოითხოვს. მედიაციის შესახებ ჩატარებულ არაერთ კვლევაში მოდავე მხარეებს დაუფიქსირებიათ პოზიცია, რომ პირველადი⁵²² შეხვედრა მეორე მხარესთან, რომელთანაც კონფლიქტში იმყოფებიან და დიდი ხნის მანძილზე არ ჰქონიათ უშუალო კონტაქტი, როგორც წესი ჭირს და უქმნის მხარეს ურთიერთობის დაწყების სირთულეს, თუმცა მედიატორის მხრიდან პროცესის სწორი ფასილიტაციის შემთხვევაში ეს პრობლემა როგორც წესი დროულად აღმოფხვრილა.

მედიაციის ამ ეტაპის დაგეგმარებას ახდენს მხარის ადვოკატი და მიზანშეწონილია მან ქვემოთ საკითხებს დაუთმოს ყურადღება⁵²³:

ა) ადვოკატმა უნდა გაანალიზოს რა კატეგორიის დავაზე მიმდინარეობს მედიაცია და გაითვალისწინოს თავისი მხარის პიროვნება, ემოციური მდგრადობა მათ შორის.

ბ) ადვოკატმა კარგად უნდა დაგეგმოს თუ რა ფორმით და დოზით მოახდენს ან თუ საერთოდ მოახდენს კლიენტის ჩართულობას ახსნა-განმარტების გაკეთების პროცესში. მიაქციოს ყურადღება იმას თუ კლიენტის სახე რა კუთხით სჯობს პირველად შემხებლობაში დაანახოს მეორე მხარეს.

გ) მოამზადოს პრეზენტაცია და გააცნოს კლიენტს, ისევე როგორც იმსჯელოს მისი ჩართულობის შესახებ ახსნა-განმარტებით სიტყვაში.

უშუალოდ მხარის მიერ ახსნა-განმარტებითი სიტყვის გაკეთებას აქვს თავისი დადებითი მხარეები, კერძოდ:

- მხარის მიერ პირველივე სტადიიდან პოზიციის ფიქსაცია აღიქმება, როგორც ნიშანი იმისა, რომ მხარე უშუალოდ და აქტიურად იქნება ჩართული მედიაციაში, რაც სასიკეთო მინიშნებაა იმისა, რომ მხარე მზად არის საკითხის შეთანხმებით დასრულებისა⁵²⁴.

⁵²¹ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 180, 181.*

⁵²² *Trams K., Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, 2008, 19.*

⁵²³ *Hollander J., Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, 2013, 40, 41.*

⁵²⁴ ადვოკატის გადმოსახედიდან: ეს ადვოკატის მიერ შემუშავებული სტრატეგიაა, ხოლო უშუალოდ მისი როლი მედიაციის პროცესში არაერთხელ იქნება წინა პლანზე წამოწეული, რაც ყველა ადვოკატს კარგად ესმის და მოეხსენება.

- მხარეების ჩართულობა უზრუნველყოფს პროცესის სამართლებრივი ჟარგონისგან დაცვლას და მხარეებს აძლევს საშუალებას თავად ახსნან და დაახასიათონ დავა საკუთარი სიტყვებით და შეფასებით, რასთან აქვთ შემხებლობა და რა ჰგონიათ ხდება მათ შორის.
- მხარეების უშუალო ჩართულობა არის პირდაპირი სიგნალი ერთმანეთის მიმართ, რომ ღია და მზად არიან გადალახონ წინააღმდეგობები და აწარმოონ პირდაპირი დიალოგი, რაც როგორც წესი შედეგის მომტანია მედიაციაში.

შეიძლება ითქვას, რომ რიგ შემთხვევაში, როდესაც მხარეები კვალიფიციური წარმომადგენლით არ მონაწილეობენ მედიაციაში, მათი რეალური ჩართულობის კოეფიციენტი დაბალია, რადგან ვერ ახერხებენ იმ მთავარი გზავნილის სწორედ ფორმულირებას და დაფიქსირებას, რაც მათ ინტერესებს უნდა ემსახურებოდეს, ისევე როგორც ხშირია მათ შორის წარმომადგენლების ჩართულობით მიმდინარე მედიაციაშიც, როდესაც წარმომადგენლები ირჩევენ სტრატეგიას და ფორმალური პოზიციების დაფიქსირებით იფარგლებიან ახსნა-განმარტების სტადიაზე და მხოლოდ ისედაც მეორე მხარისთვის ცნობილ ინფორმაციას აფიქსირებენ, ელოდებიან რა მედიატორთან დამოუკიდებელ შეხვედრას, როდესაც რეალურ ინტერესებს და შესაძლო შეთანხმების ფორმულას დააფიქსირებენ. ერთობლივი შეხვედრის დროს მნიშვნელოვანია მხარეებმა არ მოახდინონ იმ სახის მიმართვების და შეფასებების⁵²⁵ განხორციელება ერთმანეთის და ფაქტების მიმართ, რაც დამატებით დამაბულობას და დაპირისპირებას გამოიწვევს. ეს ერთი მხრივ, მედიატორის მხრიდან სწორედ დასაგეგმია, თუმცა მეორე მხრივ, მხარეთა სწორ პოზიციონირებას ამ კუთხით უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება.

⁵²⁵ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 104.

3. ინტერესების გამოკვლევა

მედიაციის პროცესისათვის მნიშვნელოვანია როგორც მედიატორს ესმოდეს დავის მხარეების რეალური ინტერესები და მიზნები, ასევე მოდავე მხარეებს ჰქონდეთ სწორი წარმოდგენა საკუთარი და მეორე მხარის ინტერესებზე და მიზნებზე.

მედიაცია წარმოადგენს მოლაპარაკების ერთგვარ ფორმას, რა დროსაც თითოეულ მხარეს უნდა ჰქონდეს ნათელი და სრული პოზიცია ჩამოყალიბებული საკუთარ მიზნებზე და მის საფუძვლებზე, ისევე როგორც უნდა შეიქმნას საკუთარი ხედვა მეორე მხარის მიზნებსა და გეგმებზე; ამის შემგომ შეძლებს თითოეული მხარე დაასკვნას, თუ რას შეიძლება მეორე მხარე ფიქრობდეს მათ დასახულ გეგმებზე, რის მიღწევასაც ცდილობენ მედიაციაში⁵²⁶.

მნიშვნელოვანია, რათა მედიაციის მსვლელობისას მხარეებმა მოახდინონ საკუთარი ინტერესების შესახებ მედიატორის სისტემატიური ინფორმირება, რადგან პროცესის მანძილზე, იმის და მიხედვით, თუ როგორ იცვლება მხარეების პოზიციები, ავტომატურად ტრანსფორმირდება მათი ინტერესები და მიზნები⁵²⁷, რის შესახებ მედიატორი მხარეებმა საქმის კურსში უნდა ამყოფონ, რათა მედიატორმა შეძლოს შესაბამისი და ადექვატური საჭიროებებით პროცესის დაგეგმარება⁵²⁸. ხშირია როდესაც მხარეები მედიაციას ერთი კონკრეტული გაჟღერებული ინტერესით იწყებენ და მათ შორის აღნიშნულ პოზიციას უფიქსირებენ მედიატორს, თუმცა ამ უკანასკნელს ის ფუნქციაც გააჩნია, გაერკვეს იმაში თუ რამდენად არის მხარის მიერ დემონსტრირებული ღია ინტერესი მხარის რეალური ინტერესი, უფრო მეტიც მედიატორზეა დამოკიდებული თუ რამდენად შეძლებს მხარის ნდობის მოპოვებას, რათა დავის

⁵²⁶ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, New York, 2015, 72, 73.

⁵²⁷ აღნიშნულს როგორც წესი მედიატორი უნდა აკონტროლებდეს; ხშირია როდესაც ამა თუ იმ სიახლის ან პოზიციის დაფიქსირების შემდგომ მედიატორი ეკითხება მეორე მხარეს: „რას ფიქრობთ, რადმენად შეიძლება ამან იმოქმედოს თქვენს პოზიციაზე?“ „როგორი იქნება თქვენი მიდგომა აღნიშნულისადმი?“, რაც ავტომატურად აძლევს მედიატორს საშუალებას აკონტროლოს მხარის პოზიცია და მუდმივად იცოდეს თუ რას წარმოადგენს მხარის ინტერესი და მიზნები მედიაციაში.

მნიშვნელოვანია, რათა მედიატორს არ გამოეჩეს პროცესის მსვლელობისას განვითარებული მოვლენები, რამაც შეიძლება მნიშვნელოვნად იმოქმედოს მხარის პოზიციის ჩამოყალიბებაზე.

⁵²⁸ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, New York, 2015, 73.

მონაწილე მხარე/მხარეები თავად გაენდნონ მედიატორს და ამცნონ დავის შეთანხმებით დასრულების კონკრეტული ხედვა მხარის გადმოსახედიდან⁵²⁹.

ამ ყოველივეს მხარის წარმომადგენელი უნდა აანალიზებდეს და მათ შორის პროცესის კოორდინაციას ანხორციელებდეს, რათა შესაფერისი დრო და მომენტი იქნეს შერჩეული, რათა მხარის რეალური ინტერესი დააფიქსიროს მხარემ მედიატორის წინაშე, ამ კუთხით მხარე მედიაციის სხვადასხვა ეტაპებს უნდა სწორედ იყენებდეს, რა დროსაც თავად მხარეს ეძლევა საშუალება გამოიკვლიოს მეორე მხარის რეალური ინტერესები, ხოლო მედიატორს კი ორივე მხარის ინტერესის დადგენაში ეხმარება; მედიაცია ხომ ინტერესებზე მორგებული მოლაპარაკების წარმოების პროცესია.

⁵²⁹ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, New York, 2015, 86.

4. მოლაპარაკების პროცესი მედიაციაში

როგორც ზემოთ აღინიშნა მედიაცია მხარეთა ინტერესებზე ორიენტირებულ მოლაპარაკებას წარმოადგენს და შესაბამისად ძალზედ მნიშვნელოვანია, რათა მედიატორს გააჩნდეს ერთი მხრივ, კარგი ცოდნა მოლაპარაკებების წარმოების ხელოვნების შესახებ და მეორე მხრივ, პრაქტიკული გამოცდილება და უნარები მოლაპარაკების წარმოების, ისევე როგორც თავად მხარეებს, თუმცა როდესაც მხარეება საუბარი დოქტრინისეულად, ძირითად შემთხვევებში, მათ წარმომადგენელზე კეთდება აქცენტი⁵³⁰.

მედიაციის მიზნებისათვის მხარეებს მუდამ უნდა ახსოვდეთ, რომ თითქმის გამორიცხულია შემთხვევები, როდესაც პროცესის ინიცირების სტადიაზე ორივე მხარე იმ პირობით მოდიოდეს მოლაპარაკებათა მაგიდასთან, რაც შეთანხმების ტოლფასი იქნებოდა⁵³¹, მაშინ არც მედიატორის საჭიროება დადგებოდა დღის წესრიგში, არამედ სახეზე არის მოცემულობა, როდესაც ორივე მხარეს აქვს ინტერესი დავის შეთანხმებით დასრულებისა, რაშიც ესაჭიროება მესამე ნეიტრალური მხარის - მედიატორის ჩართულობით, ორი - დასაწყისში დაშორებული პოზიციის დაახლოება, რის საშუალებას იძლევა კიდევ მედიაციის პროცესი, თუმცა იმ დათქმით, რომ ყველა მხარეს, მედიატორის ჩათვლით, გააზრებული აქვს და ესმის ის როლი და ფუნქცია, რაც ამ პროცესში მათ აკისრიათ.

მედიაციაში შეთანხმების მიღწევისთვის მნიშვნელოვანია, რათა მოლაპარაკების პროცესში ორივე მხარე იყოს ჩართული, ორიენტირებული იყვნენ არსებული კონფლიქტის ამოწურვაზე და ამ ყველაფერს თავისთავად უნდა ხელმძღვანელობდეს მედიატორი, რომელიც უნდა უზრუნველყოფდეს მხარეთა მოლაპარაკებათა პროცესით დაინტერესებას, რა დროსაც შეთანხმების შესახებ და მის შინაარსთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილებას მხარეები იღებენ.

⁵³⁰ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, New York, 2015, 88.

⁵³¹ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, New York, 2015, 89.

5. შეთანხმება და მისი აღსრულება

როგორც წესი ინდივიდუალური შეხვედრების ბოლოს, რამაც შესაძლოა საკმაოდ დრო წაიღოს, რადგან სწორედ ამ დროს ხდება ძირითადი პირობების შესახებ მხარეების მუშაობა და შეჯერება პოზიციების, მედიატორი ახდენს მხარეებთან შემაჯამებელი შეხვედრის გამართვას⁵³², რა დროსაც მედიატორი იმის და მიხედვით თუ რა შედეგი აქვთ მხარეებს პროცესის დასასრულს აჯამებს პროცესს, ან დამატებით დროს აძლევს მხარეებს შეთანხმებისთვის, თუ ამის საჭიროება დგას და მხარეების მხრიდან ფიქსირდება ასეთი ნება, ან წყვეტს⁵³³ მედიაციის პროცესს, თუ გაგრძელების პერსპექტივას ვერცერთი მხარე ვერ ხედავს, რა დროსაც რაიმე დასაბუთებული გადაწყვეტილების დაწერის ვალდებულება მედიატორს არ აკისრია⁵³⁴, ან საუკეთესო შემთხვევაში, როდესაც სახეზეა მხარეებს შორის მიღწეული შეთანხმება ავალებს მხარეებს, მათ წარმომადგენლებს, როგორც წესი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, შეადგინონ შეთანხმების პროექტი, რომელსაც დამატებით ორივე მხარე გაეცნობა და მოაწერენ ხელს. მნიშვნელოვანია, რათა მხარეებმა შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში ყველა საკითხი გაწერონ, რათა სრულად აღმოიფხვრას მათ შორის კონფლიქტი და არ დარჩეს რაიმე გაურკვეველი, რომ გამოირიცხოს შემდგომში რაიმე სახის დამატებითი კონფლიქტის წარმოშობა⁵³⁵; მედიატორი უნდა დარწმუნდეს, რომ ორივე მხარეს ნათლად ესმის თუ რაზე თანხმდება და გააზრებული აქვს შეთანხმების შემდგომი შედეგები და მნიშვნელობა⁵³⁶. მნიშვნელოვანია, რათა შეთანხმება პასუხობდეს სამართლიანობის სტანდარტს⁵³⁷, რათა მედიაციისადმი ნდობა და ინტერესი არ შენელდეს მის მომხმარებლებში.

სხვა ეტაპებისგან განსხვავებით⁵³⁸ ამ სტადიაზე ყველაზე მეტად საჭირო არის კვალიფიციური იურისტის წარმომადგენლობა, რადგან რეალურად დგება

⁵³² *Buhring-Uhle G, Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 183.

⁵³³ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 14.

⁵³⁴ *Lambert L.*, in Klowait Jurgen, Gläßer Ulla, MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos Kommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 331.

⁵³⁵ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 301.

⁵³⁶ *Greger R., Unberath H., Steffek F.*, Recht der alternativen Konfliktlösung, 2.Auflage, C.H.BECK, München, 2016, 122.

⁵³⁷ *ხიტაშვილი ნ.*, სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, წელიწდეული, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2016, 13.

⁵³⁸ *Von Bargaen J.M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, 2008, 46.

მხარეებს შორის შეთანხმება, რომელიც ერთი მხრივ, რა თქმა უნდა მხარეთა ნებას გამოხატავს თუმცა მეორე მხრივ, ის უნდა მოექცეს სამართლებრივ რეგულირებაში, რათა მათ შორის შედგეს როგორც აღსრულებადი აქტი სამართლებრივი პერსპექტივიდან და მათ შორის შესაძლებელი იყოს მისი სასამართლოს მხრიდან დამტკიცება⁵³⁹, ხოლო იმის გათვალისწინებით, რომ მედიატორი სამართლებრივი კუთხით რაიმე რჩევას მხარეებს ვერ და არ აძლევს და არც საბოლოო შეთანხმების ტექსტის სამართლებრივი რევიზირება შედის მედიატორის უფლებამოსილებებში, ამ სტადიაზე ორმაგად მნიშვნელოვანია მხარეებს ჰყავდეთ იურისტი წარმომადგენელი, რომელიც ან დაწერს სამართლებრივად გამართულ შეთანხმებას, ან მინიმუმ მოახდენს მხარეების მიერ გაწერილი შეთანხმების სამართლებრივ ჭრილში რევიზიას. მედიაციის შეთანხმებას მედიატორი როგორც წესი, არ აწერს ხელს⁵⁴⁰, არამედ ადგენს ანგარიშს⁵⁴¹ ასეთი ვალდებულების არსებობის შემთხვევაში⁵⁴² (მაგ: ავსტრია⁵⁴³, საფრანგეთი⁵⁴⁴, გერმანია⁵⁴⁵ - ოქმის წარმოება შესაძლებელია მხოლოდ ორივე მხარის წინასწარი თანხმობის შემთხვევაში), რაც ძირითად შემთხვევებში გვხვდება სასამართლოსთან დაკავშირებული მედიაციის ფორმების დროს⁵⁴⁶.

მედიატორის მხრიდან საბოლოო შეთანხმებაზე ხელისმოწერა ძან იშვიათ⁵⁴⁷ შემთხვევებში ხდება⁵⁴⁸.

⁵³⁹ *Niedostadek A.*, (Hrsg) *Praxishandbuch Mediation*, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 44.

⁵⁴⁰ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulations in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 44.

⁵⁴¹ *De Palo G., Keller L.*, *Mediation in Italy*, in Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 676.

⁵⁴² *Spencer D.*, *Principles of Dispute Resolution*, 2nd Edition, Thomson Reuters, 2016, 78.

[რიგ ქვეყნებში და იურისდიქციაში შეიძლება იყოს დადგენილი მედიატორის ვალდებულებად, რათა მან შეადგინოს პროცესის დასრულების შემდგომ ოქმი, რაც მიეწოდება სასამართლოს, რომელიც არ არის დეტალური არამედ უთითებდეს მიზეზებზე იმისა თუ რა გახდა შეუთანხმებლობის შემთხვევაში გადაწყვეტი საკითხი]

⁵⁴³ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 69.

(ავსტრიაში მედიატორის კანონისმიერ ვალდებულებას წარმოადგენს მედიაციის დასრულების შემდგომ 7 წლის მანძილზე შეინახოს მედიაციის პროცესში შედგენილი წარმოების ოქმები)

⁵⁴⁴ *Deckert K.*, *Mediation in France*, in Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 485.

⁵⁴⁵ *Tochtermann P.*, *Mediation in Germany*, in Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 556.

⁵⁴⁶ *Partridge M.V.B.*, *Alternative Dispute Resplution*, Oxford University Press, Oxford, 2009, 92.

⁵⁴⁷ *Jessel-Holst C.*, *Mediation in Hungary*, in Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 613.

⁵⁴⁸ *Lopez M.L.V.*, *Mediation in Spain*, in Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 848.

მედიაციისთვის მახასიათებელი და მნიშვნელოვანი საკითხია, როდესაც მხარეები ბოლომდე დაიხარჯნენ პროცესში და ერთგვარად შეჯერებულები არიან შეთანხმებასა და მის პირობებზე, მედიატორმა მოახდინოს პროცესის იმ ფორმით გაგრძელება, რათა მხარეებმა რეალურად მოაწერონ ხელი⁵⁴⁹ მედიაციის შეთანხმებას იმ დღესვე, რა თქმა უნდა, დამატებით პირობების გაანალიზებით და შეფასებით, რათა არ მოხდეს პროცესის სხვა დროისთვის გადადება, რადგან ალბათობა მაღალია იმისა, რომ მოხდება რომელიმე მხარის მხრიდან აზრის ცვლილება ან ისეთი დამატებითი პირობის ინიცირება, რაც გამოიწვევს პროცესის გახანგრძლივებას, შესაძლებელია ჩაშლას. მედიაციის მთავარი და ცენტრალური საკითხია, რომ მედიატორი უწყვეტად უნდა ახდენდეს მხარეების ინტერესების სისტემატიურ ანალიზს, რადგან სწორედ მხარეთა ინტერესები წარმოადგენს საშუალებას შეთანხმების მიღწევის მედიაციაში⁵⁵⁰.

ევროპული დირექტივა მედიაციის შესახებ⁵⁵¹ ავალდებულებს წევრ ქვეყნებს, რათა მათ საკუთარ კანონმდებლობაში უზრუნველყონ წერილობით შედგენილი მედიაციის შეთანხმების აღსრულების შესაძლებლობა, თუმცა დაზუსტებული არ არის ეს უნდა ხდებოდეს ცალსახად სასამართლოს თუ სხვა კომპეტენტური რგოლის მიერ⁵⁵². ყურადღება უნდა მიექცეს, რომ ევროპული დირექტივის მიხედვით უზრუნველყოფილი უნდა იყოს სტანდარტი, რომ მედიაცია არ უნდა იქნეს მიჩნეული, როგორც „სუსტი“ ალტერნატივა⁵⁵³ სამართლებრივ სამართალწარმოებასთან შედარებით, აღსრულების კუთხით. შეიძლება ითქვას, რომ ევროპული დირექტივის მიღებამ განაპირობა მრავალ ევროპულ ქვეყანაში მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების აღსრულების მექანიზმის კუთხით ეფექტური რეფორმის განხორციელება⁵⁵⁴.

ამ კუთხით ნიშანდობლივია შემდეგი, რომ რიგ ქვეყნებში აღსრულების საკითხი რეგულირებულია სასამართლოს ფორმატში, კერძოდ, მოსამართლის მიერ ხდება სამედიაციო შეთანხმების საბოლოო დამტკიცება და საჭიროების შემთხვევაში საქმეზე სააღსრულებო ფურცლის გაცემა (ისევე როგორც რიგ შემთხვევაში შესაძლებელია შეთანხმების სანოტარო აღსრულების გამოყენებით

⁵⁴⁹ *Waring M.*, Commercial Dispute Resolution, CLP Legal Practice Guides/College of Law Publishing, 2016, 160.

⁵⁵⁰ *Wendenburg F.*, Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 39.

⁵⁵¹ Directive 2008/52/EC, of the European Parliament and of the Council, on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21 May 2008, იხ.:

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>>, [15.05.2018]

⁵⁵² *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 10.

⁵⁵³ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 48.

⁵⁵⁴ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 47.

უზრუნველყოფა), ანუ სასამართლოს მიერ დამტკიცებული მედიაციის შეთანხმება, როგორც წესი უზრუნველყოფილია სასამართლოს აღსრულების პროცედურებით⁵⁵⁵. მედიაციის პროცესში მიღწეული შეთანხმება მხარეთა მონაპოვარია და პასუხისმგებლები არიან ერთმანეთის მიმართ მის ნებაყოფლობით⁵⁵⁶ აღსრულებაზე, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში საკუთარი შეხედულებით შეუძლიათ მიმართონ შეთანხმების დადასტურების ფორმას სასამართლოს მეშვეობით⁵⁵⁷.

თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ არც ერთი ეს ფორმა სრულად არ აკმაყოფილებს დირექტივის მოთხოვნას⁵⁵⁸, რადგან ეს ფორმები ითხოვს მხარისგან ან დამატებით შეთანხმების გაფორმებას, ან სასამართლოში სარჩელის შეტანას, მაშინ როდესაც დირექტივა წევრ ქვეყნებს ავალდებულებს უზრუნველყონ ისეთი მექანიზმი, ისეთი პროცედურა, რომელიც მხარეებს აძლევს საშუალებას ორივეს თანხმობის შემთხვევაში შეთანხმება იყოს აღსრულებადი⁵⁵⁹.

მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება არის ჩვეულებრივი ხელშეკრულება მხარეებს შორის, რომელიც მიღწეულია უშუალოდ მხარეების ხელით და მათი მონაწილეობით, ეს არ არის გარეშე მესამე პირის მიერ მიღებული რაიმე გადაწყვეტილება, რომელსაც სავალდებულო ხასიათი აქვს, უფრო მეტიც მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება ის ნებაყოფლობითი აქტია, რომელსაც უფრო მეტი პერსპექტივა უნდა გააჩნდეს აღსრულების, ვიდრე ნებისმიერი სავალდებულო ხასიათის გადაწყვეტილებას, რადგან მისი ნებაყოფლობითი აღსრულება წარმოადგენს მხარეების ნებას და ინტერესს, რადგან მათ თავად ამ ფორმის შეთანხმებას მიაღწიეს, რაც ივარაუდება რომ უნდა ნებაყოფლობით ადასრულონ კიდევ. მხარეები სწორედ იმიტომ ეთანხმებიან იმ შეთანხმებას, რასაც აწერენ ხელს რომ ის პირობები მათთვის მისაღებია, შესაბამისად, რა თქმა უნდა მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების აღსრულებისადმი ნაკლები უნდა იყოს პრობლემა.

⁵⁵⁵ ICLG – The International Comparative Legal Guide to: Litigation & Dispute Resolution, Global Legal Group, 6th edition, 2013, 21.

⁵⁵⁶ *Esplugues C., Barona S.*, Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014, 48.

⁵⁵⁷ *Shamir Y., Kutner R.*, Alternative Dispute Resolution Approaches and Their Application., Unesco 2003, 30 (ვებ გვერდიდან: http://www.academia.edu/download/37348802/alternative_dispute_resolution_approaches.pdf)>. [15.05.2018]

⁵⁵⁸ *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 10.

⁵⁵⁹ Frauenberger-Pfeiler in Fucik/Konecny/Lovrek/Oberhammer (eds) 2010, 242.

ეს მახასიათებელი ნიშანი მედიაციაში მიღწეულ შეთანხმებას უპირატესობად⁵⁶⁰ უნდა ჩავუთვალოთ, ვიდრე თუნდაც სასამართლო გადაწყვეტილებასთან შედარებით, რომელი გადაწყვეტილებისადმი როგორც წესი ორივე მხარე არ არის კეთილგანწყობით გამსჭვალული.

აღსანიშნავია, რომ მეორე მხრივ, ყველა ქვეყნის იურისდიქციას აქვს ინტერესი მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება შედგეს როგორც აღსრულებადი აქტი, რადგან წინააღმდეგ შემთხვევაში მედიაციამ, როგორც პროცესმა დავის გადაწყვეტისა შეიძლება ბუტაფორიული და არაპრაქტიკული მექანიზმის სახე მიიღოს, შესაბამისად მათ შორის ევროდირექტივაში რაიმე სახის პირდაპირი გაწერილი წესი არ არის მოცემული, თუმცა ცალსახაა მითითება იმაზე, რომ საჭიროა წევრმა ქვეყნებმა შექმნან მიღწეული შეთანხმების აღსრულების წინაპირობები⁵⁶¹.

ისეთ იურისდიქციებში სადაც მედიაცია წარმოადგენს სასამართლოს ფორმატში წარმოებულ პროცესს, უზრუნველყოფილია მისი როგორც სასამართლოს აქტის სახით აღსრულების შესაძლებლობა⁵⁶².

აღნიშნულზე მათ შორის საუბარია მედიაციის შესახებ მიღებულ ევროდირექტივაში⁵⁶³, რომელიც წევრ სახელმწიფოებს ავალებს, რათა შიდა კანონმდებლობით უზრუნველყოფილ იქნეს მედიაციის შეთანხმების აღსრულების პროცედურა⁵⁶⁴ სასამართლოს ან სხვა კომპეტენტური ორგანოს მიერ, რა დროსაც დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების კანონიერებას, რათა ის პასუხობდეს ქვეყანაში მოქმედი საჯარო

⁵⁶⁰ Hopt J.K., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 45.

⁵⁶¹ Steffek F., *Mediation*, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1165.

⁵⁶² Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J., *Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model*, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 326.

⁵⁶³ Bolten Kerim., *Dispute Resolution Mechanisms in Merger and Acquisition Transactions*, Legal, 2016, 55.

⁵⁶⁴ *Mediation Directive 2008/52/EC*, Article 6 : წევრმა ქვეყნებმა უნდა უზრუნველყონ ორივე მხარისთვის, ან ერთ-ერთი მხარისთვის, მეორე მხარის თანხმობით, რათა მედიაციაში მიღწეული წერილობითი შეთანხმება იქნეს აღსრულებადი აქტი, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც აღნიშნული შეთანხმება ეწინააღმდეგება წევრი ქვეყნის კანონმდებლობას ან კანონმდებლობა არ იცნობს შეთანხმებაში გაწერილი შინაარსის აღსრულების შესაძლებლობას.

წესრიგის და კანონმდებლობის მოთხოვნებს და არ იყოს უკანონო აქტი⁵⁶⁵ და არ ეწინააღმდეგებოდეს კანონის იმპერატიულ მოთხოვნებს⁵⁶⁶.

⁵⁶⁵ ჩიტაშვილი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, წელიწდეული, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2016, 17.

⁵⁶⁶ *Esplugues C., Louis M.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Global Comparative Perspectives, Ius Comparatum, Springer International Publishing Switzerland, 2015, 286.

6. მედიაციის პროცედურული წესები და მათი ეფექტიანი გამოყენების მექანიზმები

6.1 საერთო და ინდივიდუალური შეხვედრების მნიშვნელობა მედიაციის პროცესში

პირველი ერთობლივი შეხვედრისა და ახსნა-განმარტებების დასრულების შემდგომ მედიატორი ორივე მხარეს ცალ-ცალკე⁵⁶⁷ მათთვის გამოყოფილ ფართში ანთავსებს და იწყებს მხარეებთან ინდივიდუალური⁵⁶⁸ (ე.წ. *caucus* / *Einzelgespräche*) შეხვედრის სესიას⁵⁶⁹, რა დროსაც მედიატორს და მხარეებს ეძლევათ საშუალება უფრო დეტალურად, მათთვის კომფორტულ კონფიდენციალურ გარემოში მედიატორის პირისპირ შეეხონ დავის არსს, მის გამომწვევ მიზეზებს და მხარის ინტერესებს, რომლის გარშემოც ის მზად არის მიაღწიოს შეთანხმებას.

ინდივიდუალური შეხვედრის სესია ძაან მნიშვნელოვანი და სასარგებლო⁵⁷⁰ ეტაპია მედიაციაში, რადგან სწორედ ამ სტადიაზე ხდება მხარეთა მხრიდან ნათელი სურათის ჩამოყალიბება იმის შესახებ თუ რა მოტივები ამოძრავებთ და რისი მიღწევა სურთ; მნიშვნელოვანია მედიატორის მიერ მისი უნარების გამოყენებით მხარეს მიეცეს საშუალება კარგად დაინახოს მისი რეალური პოზიციები⁵⁷¹. იმის გათვალისწინებით, რომ პრაქტიკაში ხშირია, როდესაც პირველი ერთობლივი შეხვედრა მხარეთა მიერ არჩეული ტაქტიკის შედეგად მხოლოდ ფორმალურია და არ ავლენენ რეალურ მზაობას კონკრეტულ შეთანხმების პირობებით დავის დასრულებაზე, ინდივიდუალურ სესიაზე მედიატორს ეძლევა საშუალება გაარკვიოს რეალური სურათი მხარის მოლოდინების და ინტერესების შესახებ. ამ ეტაპზე მედიატორი მხარეებს ალაპარაკებს მათი გადმოსახედიდან იმ ალტერნატივებზე⁵⁷² რაც შესაძლებელია განხილულ იქნეს დავის შეთანხმებით დასრულების მიზნით, ცდილობს მხარეებს შეუქმნას სრული თავისუფლება პოზიციების ჩამოყალიბებისა⁵⁷³ და

⁵⁶⁷ *Cooley W.J.*, *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, NITA, Notre Dame, 2002, 140, 149.

⁵⁶⁸ *Längsfeld A.*, *Anwaltspflichten und Mediation*, Duncker&Humblot, Berlin, 2015,144.

⁵⁶⁹ *Chern C.*, *International Commercial Mediation*, Informa London, 2008, 96.

⁵⁷⁰ *Kolodej C.*, *Settingstechniken und Prozessgestaltung bei (hoch)eskalierten Konflikten*, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561,13.

⁵⁷¹ *Buhring-Uhle C., Kirchoff L., Scherer G.*, *Arbitration and Mediation in International Business*, Kluwer Law International, 2006, 182.

⁵⁷² *Trams K.*, *Die Mediationsvereinbarung-eine vertragsrechtliche Analyse*, Tectum Verlag, 2008, 21.

⁵⁷³ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, *Mediation und Konfliktmanagement*, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 296, 297.

შეფასებისთვის, რათა თითოეულ მოდავე მხარეს ზუსტად ესმოდეს თუ რა პირობებზე არიან მზად წავიდნენ შეთანხმებაზე.

მსგავსი ინდივიდუალური შეხვედრა მედიაციის პროცესის მსვლელობისას შესაძლებელია რამდენჯერმე გაიმართოს მედიატორსა და მხარეს შორის, რა დროსაც მედიატორი ერთი მხრივ, ისმენს მხარის მოსაზრებებს და ინტერესებს, ხოლო მეორე მხრივ, უზიარებს მეორე მხარის მოსაზრებებს და შეთავაზებას მორიგების პირობის შესახებ და ერთობლივად მსჯელობენ პოზიციის მიზანშეწონილობაზე მხარის ინტერესებიდან გამომდინარე. დოქტრინისეულად არ არის გაწერილი თუ რომელ მხარეს უნდა ან შეიძლება შეხვდეს მედიატორი პირველად⁵⁷⁴, თუმცა ამას პრაქტიკაში თავად მედიატორი წყვეტს და ათანხმებს ორივე მხარესთან, რათა მათ ჰქონდეს ერთი მხრივ, სწორი ინფორმაცია და მეორე მხრივ, არ დაკარგონ ნდობა მედიატორის მიმართ ან არ ჩათვალონ ის მიკერძოებულად ამა თუ იმ მხარის შერჩევის შემთხვევაში პირველი ინდივიდუალური სესიის მიზნებისათვის. ხშირია შემთხვევა, როდესაც პრაქტიკაში მედიატორი პირველ სესიას მასთან მართავს, ვინც პირველ ერთობლივ გაცნობით შეხვედრაზე გააკეთა ახსნა-განმარტებითი სიტყვა, რითაც ტაქტიკურად გამოირიცხება შერჩევითობის განცდა მხარეებში. თუმცა, ამ კუთხით მედიატორმა უნდა იხელმძღვანელოს პრაქტიკული საჭიროებებიდან გამომდინარე, რაც საქმის მსვლელობისას ფიქსირდება. ამასთანავე, გასათვალისწინებელია, რომ მხარეებს წინასწარ უნდა ჰქონდეთ ინფორმაცია იმის შესახებ თუ რა დროს გასტანს ინდივიდუალური შეხვედრა და რა თემატიკას შეეხება ის.

ინდივიდუალური შეხვედრის წარმოებისას მედიატორს რიგ შემთხვევაში მოუწევს მხარეებისთვის იმის შეხსენება, რომ მხარეებმა თავად უნდა შეთავაზონ ერთმანეთს დავის შეთანხმებით დასრულების პირობები და რომ მედიაციაში მათი ნების შესაბამისად მოვიდნენ, რადგან ხშირი შეიძლება იყოს შემთხვევა, როდესაც მხარე ვერ ან არ ერთვება მედიაციაში მისი პირველადი დანიშნულებით და აქვს შთაბეჭდილება, რომ მის სამართლებრივ პოზიციას ალტერნატივა არ აქვს სასამართლოში⁵⁷⁵, რა დროსაც უწევს მედიატორს იმ შესაძლო რისკებისთვის ხაზგასმა, რაც სასამართლო საქმისწარმოებას სდევს თან, რის პარალელურად ახდენს მედიაციის უპირატესობების წინა პლანზე წამოწევას. რეალურად ამ ყველაფრის თავიდან არიდების წინაპირობა, ხშირ შემთხვევაში მხარეების ადვოკატით წარმომადგენლობა წარმოადგენს.

ინდივიდუალური შეხვედრების განმავლობაში რეალურად ყალიბდება მხარის პოზიცია და შეთავაზებები დავის შეთანხმებით დასრულების შესახებ, ისევე

⁵⁷⁴ Chern C., *International Commercial Mediation*, Informa London, 2008, 96.

⁵⁷⁵ იქვე, 96.

როგორც ანალიზი საკუთარი და მეორე მხარის შეთავაზებების მიზანშეწონილობისა, რაშიც მედიატორი ინტენსიურად არის ჩართული და მხარეს სრულ შესაძლებლობას ანიჭებს იმსჯელოს და შეაფასოს დავის შეთანხმებით დასრულების ყველა შესაძლო ვარიანტი⁵⁷⁶.

ამ სტადიის ნაწილია მხარეების მიერ რეალური წინადადებების შემუშავება და მათ პერსპექტივაზე ფიქრი, რაშიც მედიატორი უნდა დაეხმაროს მხარეებს, როცა ყოველგვარი შეფასებების გარეშე პირველად მედიატორის დახმარებით მხარე ახდენს მისი მხრიდან შემუშავებული და მეორე მხარის მიერ შემოთავაზებული მორიგების პირობების გენერირებას⁵⁷⁷, რის შემდგომ გარკვეული დრო მხარე და მისი წარმომადგენელი, რიგ შემთხვევაში მედიატორის დასწრებით აფასებენ და აკეთებენ არჩევანს თუ რომელი პირობა იქნებოდა მათი ინტერესებისთვის ყველაზე მისაღები გამოსავალი. როგორც წესი, აღნიშნული ეტაპი ყველაზე შრომატევადია, რა დროსაც პარალელურ რეჟიმში მედიატორის გამოყენებით მხარე მეორე მხარესთან ახდენს პირობების შევაჭრებას და შესაბამისად ანალიზებს თავისი პოზიციების პერსპექტივას⁵⁷⁸, ისევე როგორც საჭიროების შემთხვევაში მედიატორს შეუძლია ინდივიდუალური შეხვედრა გადაიყვანოს ერთობლივ შეხვედრაში⁵⁷⁹ ორივე მხარის მონაწილეობით, კონკრეტული საკითხის ერთად შეფასების მიზნით და შემდგომ დაუბრუნდეს ინდივიდუალური შეხვედრის სესიას.

მნიშვნელოვანია რომ ამ დროს მხარეებმა შეძლონ და ყველა იმ შესაძლო ოფციაზე იფიქრონ, შეიმუშაონ და გაცვალონ შეთავაზებები⁵⁸⁰, რაც შესაძლოა მათ ინტერესებს შეეფერებოდეს და ჰქონდეთ მზაობა შეთანხმებას მიაღწიონ. სწორედ ასეთი სამუშაო პროცესის შექმნა, დროულად და სწორი დანიშნულებით მხარეების ინდივიდუალური და ერთობლივი შეხვედრების ორგანიზება, წარმოადგენს მედიატორის ფუნქციას, თუმცა ამ პროცესში ყველას თავისი როლი და დატვირთვა გააჩნია, რის სწორად შესრულების გარეშე მედიატორი მხარეებს შედეგს ვერ მოუტანს.

⁵⁷⁶ იქვე, 97.

⁵⁷⁷ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 182.

⁵⁷⁸ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 182.

⁵⁷⁹ იქვე, 185.

⁵⁸⁰ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 299.

6.2 ალტერნატივების შეუზღუდავობა

მედიაციის პროცესს ახასიათებს ალტერნატივების შეუზღუდავობა⁵⁸¹, რაც გულისხმობს პროცესში ჩართული მხარეთა მხრიდან შეთანხმების მიზნით სხვადასხვა შესაძლო პირობის გაცვლას და შეთავაზებას ერთმანეთისათვის, რაც რეალურად იძლევა საშუალებას დავა სრულად იქნეს ამოწურული და დარეგულირდეს მხარეთა შორის არსებული ნებისმიერი საკთხი მათი ნების შესაბამისად.

აღნიშნული პრინციპი მეტად მნიშვნელოვანია და რეალურად ასახავს თავის თავში მედიაციის ხიზლს და არსს, რადგან სასამართლოსგან და დავის გადაწყვეტის სხვა ალტერნატიული საშუალებებისგან განსხვავებით მედიაცია აძლევს კონფლიქტში მყოფ მხარეებს შესაძლებლობას, დავის რეალურად და სრულყოფილად ამოწურვის და შეთანხმების მიღწევის კუთხით, ერთდროულად იმუშაონ გადაწყვეტილების რამდენიმე ვერსიაზე, ისევე როგორც კონკრეტული პირობის შეუთანხმებლობის შემთხვევაში სინჯონ სხვა ალტერნატივები და ეცადონ მათზე შეთანხმების მიღწევა, რაც რეალური ფუფუნებაა მხარეებისთვის, რომელთაც აქვთ ინტერესი კონფლიქტის შეთანხმებით დასრულების.

აღნიშნული პრინციპის რეალური მნიშვნელობის გათვალისწინებით მხარეები არ არიან შეზღუდული რაიმე სახის პროცესუალური დოკუმენტის შინაარსით ან სტადიით, ნებისმიერ დროს მათი ინტერესებიდან გამომდინარე მოახდინონ სიტუაციის შესაბამისობა საჭიროებებთან, რა დროსაც მხარეთა შემოქმედებით მიდგომას გამოსავლის ძიებისადმი დამატებითი მნიშვნელობა ენიჭება⁵⁸².

მედიაცია აძლევს კონფლიქტში ჩართულ მხარეებს იმის შესაძლებლობას კარგად გაიაზრონ თუ რა წარმოადგენს მათთვის შეთანხმების მიღწევის რეალურ წინაპირობას, ისევე როგორც გაცვალონ მხარეებმა ერთმანეთს შორის შეთანხმების მიღწევის რამდენიმე ალტერნატივა, რათა შემოწმდეს ერთმანეთს შორის თუ რა არის ის რეალური და იდეალური პირობა შეთანხმებისა, რომელზე შეთანხმებაც გახდება არსებული კონფლიქტის დროული, ეფექტური და სრულყოფილი ამოწურვის წინაპირობა⁵⁸³.

ალტერნატივების შეუზღუდაობის პრინციპი აძლევს მხარეებს რეალურ საშუალებას ამოწურონ ყველა შესაძლებლობა კონფლიქტის შეთანხმებით დასრულების, რაც მეტად მომგებიანი პროცესია, რადგან პრაქტიკაში ხშირია,

⁵⁸¹ *Kerim B.*, Dispute Resolution Mechanisms in Merger and Acquisition Transactions., Legal, 2016, 73.

⁵⁸² *Brand J., Steadman F., Todd C.*, Commercial Mediation, Second Ed., JUTA, Cape Town, 2016, 29.

⁵⁸³ *Duve C., Eidenmüller H., Hacke A.*, Mediation in der Wirtschaft, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2011, 235, 236.

როდესაც მხარეებს შორის შეთანხმების მიღწევის მიზნით პირველადად გაცვლილი პირობა შეიძლება არ იყოს მისაღები ორივე მოდავე მხარისთვის, მაშინ როდესაც ამ პირობის ტრანსფორმირების შემთხვევაში რეალური ხდება შეთანხმების მიღწევა.

შესაბამისად, ალტერნატივების შეუზღუდაობა წარმოადგენს ერთგვარ უპირატესობას და დადებით მხარეს მედიაციის, რაც მას ერთი მხრივ, განასხვავებს სასამართლოს და დავის გადაწყვეტის სხვა ალტერნატიული საშუალებებისგან და მეორე მხრივ, კიდევ უფრო მიმზიდველს და გამოყენებადს ქმნის თავად მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის მექანიზმს.

6.3 პროცესის მოქნილობა და არაფორმალური გარემო

მედიაციას ახასიათებს არაფორმალური⁵⁸⁴ გარემო, რაც კონფლიქტის მხარეებს მეტად უშუალოს ხდის და მათ ეხსენებათ ის დამაბულობა, რაც ფორმალურ პროცესს, სასამართლო დარბაზში მიმდინარე მოვლენებს ახასიათებს. დავის გადაწყვეტის აღნიშნულ ალტერნატიულ საშუალებაში რაიმე სახის გაწერილ პროცესუალურ ნორმებს მხარეები არ ემორჩილებიან⁵⁸⁵.

არაფორმალური გარემო განაპირობებს კონფლიქტში მყოფი მხარეების პროცესში უფრო აქტიურად ჩართულობას, მათთვის როგორც წესი არ არის რაიმე დამაბრკოლებელი ან უცხო, რაც ხშირია სასამართლო დარბაზებში საქმისწარმოების სტადიაზე, როდესაც დავის მხარეებს აქვთ ერთგვარი შემკავებელი კომპლექსი მანტიაში წარმოდგენილი მოსამართლის წინაშე და სასამართლო დარბაზის მიმართ ერთგვარი რიდი, მათ შორის იმის გათვალისწინებით, რომ მხარეებს შესაძლოა პირველად უწევდეთ სასამართლოსთან შემხებლობა და ელემენტარულად არ იცოდნენ დარბაზში ქცევის წესი, რაც აბსოლიტურად განსხვავებულია მედიაციის მაგალითზე, როდესაც ეს პროცესი თავიდან ბოლომდე ისე უნდა იქნეს ორკესტრირებული მედიატორის მხრიდან, რომ მხარეების პროცესში ჩართვა მაქსილამალურად იქნეს გარანტირებული. მედიაციაში მხარეებს გააჩნიათ სრული შესაძლებლობა თავად განსაზღვრონ მოლაპარაკების მიზნებისთვის საკთხთა წრე, რომლის გარშემოც უნდა წარიმართოს დისკუსია, განსაზღვრონ რიგ შემთხვევაში ის თუ სად უნდა შედგეს ფაქტობრივად მედიაციის პროცესი და ვინ დაესწროს მას, ისევე როგორც მედიაციის მსვლელობისას მხარეთა ხელთ არის შესაძლებლობა მოახდინონ მიმდინარე პროცესში ცვლილებები და კორექტივები შეიტანონ დაგეგმილ მედიაციაში, განპირობებულია იმ არაფორმალური გარემოსთვის

⁵⁸⁴ *Brand J., Steadman B.J., Todd F.*, Commercial Mediation, JUTA, 2nd Ed, Cape Town, 2016, 25.

⁵⁸⁵ *Kerim B.*, Dispute Resolution Mechanisms in Merger and Acquisition Transactions, Legal, 2016, 73.

მახასიათებელი უპირატესობებით, რაც მედიაციას ახასიათებს და ქმნის მხარეთა წარმოდგენაში განცდას, რომ მედიაცია არის მათი ინტერესების რეალიზაციის ეფექტური საშუალება, რომელიც ნაკლებ სტრესულ და მომხმარებლისთვის, იგულისხმება კონფლიქტში მყოფი მედიაციის მხარეები, მეგობრულ გარემოს წარმოადგენს, ვიდრე ეს ფორმალურობით გადატვირთულ სასამართლო თუ თუნდაც საარბიტრაჟო საქმისწარმოებას ახასიათებს⁵⁸⁶.

და ბოლოს, უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაციით მხარეთა მიერ კონფლიქტის წარმატებით დასრულების შესაძლებლობა მისმა არაფორმალურმა ბუნებამ უნდა განაპირობოს, რადგან წარმატების წინაპირობა მხარეთა პროცესში აქტიური ჩართლობაა, როდესაც კონფლიქტში მყოფ მხარეებს აქვთ სრული თავისუფლება და შესაძლებლობა იმუშაონ არსებული ჩიხური სიტუაციის განმუხტვაზე, რა დროსაც არავინ ახვევთ თავზე გადაწვეტილებას და თავად განაპირობებენ შეთანხმების შედეგს⁵⁸⁷.

⁵⁸⁶ *Brand J., Steadman B.J., Todd F.*, Commercial Mediation, JUTA, 2nd Ed, Cape Town, 2016, 25.

⁵⁸⁷ *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 43.

V. მედიაციის მონაწილე სუბიექტები

1. მედიატორი და მისი როლი მედიაციის პროცესის წარმართვაში

მედიაციის პროცესში მედიატორი არ არის რომელიმე მხარის წარმომადგენელი, ან მრჩეველი, ის არის მიმდინარე საქმეში ინტერესის არმქონე/დაუინტერესებელი მესამე პირი⁵⁸⁸, ფიზიკური⁵⁸⁹ პირი⁵⁹⁰, რომელმაც სპეციალური ცოდნის⁵⁹¹ და უნარების გამოყენებით უნდა შეძლოს და შეათანხმოს⁵⁹² მოდავე მხარეები ანუ ფიზიკური პირი⁵⁹³ რომელიც აწარმოებს მედიაციას⁵⁹⁴. მედიატორი წარმოადგენს მედიაციის პროცესში ჩართული მოდავე მხარეების კომუნიკაციის საშუალებას⁵⁹⁵.

ტერმინ მედიატორს, ეტიმოლოგიურად ლათინური და ბერძნული ძირი გააჩნია და შუაკაცს, შუამავალს ნიშნავდა⁵⁹⁶, პირს რომელიც მხარეებს შორის ურთიერთობის გარკვევას და დაპირისპირებული მხარეების შეთანხმებას ცდილობს.

მედიატორი არის სპეციალური ცოდნით დაჯილდოებული და უნარებით აღჭურვილი პირი⁵⁹⁷, რომელიც მედიაციის წარმოებისთვის აღიარებული მეთოდების⁵⁹⁸ გამოყენებით ხელმძღვანელობს მხარეებს შორის მიმდინარე მოლაპარაკებას, რა დროსაც ხელს უწყობს მხარეებს გამონახონ ერთმანეთთან შეთანხმების და არსებული დავის აღმოფხვრის საუკეთესო პირობა⁵⁹⁹.

⁵⁸⁸ *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 193.

⁵⁸⁹ Law on Mediation in Civil Disputes, Article 2, 2012.

⁵⁹⁰ *Goksu M.*, Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey., Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu, 2016, 275.

⁵⁹¹ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien 2004, 1.

⁵⁹² *Duve C., Eidenmüller H., Hacke A.*, Mediation in der Wirtschaft, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2011, 87.

⁵⁹³ *Hagel U.*, in Kloweit Jurgen, Gläßer Ulla, MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos Kommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 104.

⁵⁹⁴ The Uniform Mediation Act, Section 2, 2010.

⁵⁹⁵ *Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012, 132.

⁵⁹⁶ *Gläßer U.*, Mediation und Beziehungsgewalt, NOMOS, 2008, 59.

⁵⁹⁷ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien 2004, 2.

⁵⁹⁸ მაგ: ავსტრია, სადაც მედიატორი უშუალოდ კანონით გაწერილი სასწავლო პროგრამის ფარგლებში შემეცნებული მეთოდების გამოყენებით ვალდებულია აწარმოოს სამედიაციო პროცესი

⁵⁹⁹ *Wendland M.*, Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, 169.

მედიატორის, როგორც მხარეებისგან დამოუკიდებელი მესამე პირის, ორ მხარეს შორის მიმდინარე კონფლიქტში ჩართვა, იწვევს მხარეების კონცენტრირებას საკითხის შეთანხმებით გადაწყვეტისკენ⁶⁰⁰.

მედიაციის პროცესში მედიატორის როლი ორმაგად მნიშვნელოვანი ხდება, როდესაც ის ნებაყოფლობით პროცესში ჩართული მხარეებისთვის ავტორიტეტს⁶⁰¹ წარმოადგენს ან ასეთი ხდება მხარეებისთვის პროცესის მსვლელობისას, რაც ცალსახად მედიატორის პიროვნებიდან და პიროვნული თვისებებიდან უნდა გამომდინარეობდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მის ჩართულობას და სიტყვას დადებითი გავლენის მოხდენა პროცესის მსვლელობაზე რეალურად არ შეუძლია.

მედიაცია არ არის მარტო სამართლებრივი მოვლენა, არამედ მჭიდრო კავშირშია პიროვნების ფსიქოლოგიასთან და საჭიროებს მედიატორის მხრიდან ფსიქოლოგიურ უნარებს ადამიანებთან ურთიერთობის, შეიძლება ითქვას, რომ მედიაციას ფსიქოლოგიის პრაქტიკასთან აქვს ერთგვარი მსგავსება. შედარებისთვის, ადვოკატს შეუძლია თავის მარწმუნებელს უთხრას, რომ მომსახურებას მისთვის სწევს და მისი ინტერესებისთვის იბრძვის, ხოლო მედიატორი ამას ვერ იტყვის, არამედ პროცესის მხარეებს შეუძლია მხოლოდ ის უთხრას, რომ ერთად შეეცდებიან მხარის კონფლიქტის ორივე მხარის სასარგებლოდ გადაწყვეტას⁶⁰², რაც მოდავე მხარეების ფსიქიკისთვის კონკრეტული მესიჯია, იმისა, რომ მხარეებმა უნდა დავა მშვიდობიანად მოაგვარონ, ხოლო თავად მხარეებმა ამას უნდა შეუწყონ ხელი, რადგან მათი ჩართულობის და ნების გარეშე ეს შეუძლებელი იქნება.

მედიატორი არ ასრულებს უბრალოდ ინფორმაციის მიმტანი პიროვნების როლს⁶⁰³ ორ მხარეს შორის, არამედ მას მნიშვნელოვანი ფუნქცია აკისრია მიღებული ინფორმაციის სწორი ანალიზის საფუძველზე კონკრეტული მიმართულება მისცეს მხარეებს შორის მიმდინარე მოლაპარაკებათა პროცესს, სწორი ფასილიტაცია გაუწიოს კონფლიქტში ჩართული მხარეების მცდელობას მიაღწიონ შეთანხმებას.

მედიაციის დასაწყისში⁶⁰⁴ ჯერ კიდევ მხარეებთან უშუალოდ შეხვედრამდე მედიატორს აქვს საშუალება შეიქმნას მედიაციის დაგეგმარების შესახებ

⁶⁰⁰ Eileen C., Mackie K., International Mediation –The Art of Business Diplomacy, 2nd edition, Kluwer Law International, Tottel Publishing, 2006, 21.

⁶⁰¹ Zenk K., Mediation im Rahmen des Rechts, Nomos, 2008, 22.

⁶⁰² Fischer C., Unberath H., Grundlagen und Methoden der Mediation, C.H.BECK, München, 2014, 8.

⁶⁰³ Waring M., Commercial Dispute Resolution, Colege of Law Publishing, 2016, 160.

⁶⁰⁴ Schwarz K., Mediation Collaborative Law -Collaborative Practice, Schriften der Johannes-Kepler-Universität Linz, Trauner Verlag, 2010, 53.

გარკვეული შთაბეჭდილება, როდესაც სამედიაციო საქმის გარემოებებს გაეცნობა, ხოლო მხარეებთან პირველი შეხვედრის შემდგომ მისი გეგმა და მიდგომები საბოლოო სახეს იღებს.

მედიატორს არ აქვს უფლებამოსილება რაიმე პირობები შესთავაზოს მხარეებს⁶⁰⁵ ან შეათანხმოს სავალდებულო სახით კონკრეტულ პირობებზე, ის იქამდე ანხორციელებს ორი მხარის ერთმანეთთან მოლაპარაკების ფასილიტაციას, სადამდეც თავად მხარეები არიან დაინტერესებული აწარმოონ ერთმანეთთან კონკრეტული პირობების შეთანხმების პროცესი მესამე ნეიტრალური⁶⁰⁶ პირის ან პირების⁶⁰⁷ (ე.წ. co-mediation) გამოყენებით, რა დროსაც მედიატორი ორივე მხარის პოზიციებს ეცნობა⁶⁰⁸, არკვევს მათ რეალურ ინტერესებს და ცდილობს აღნიშნულის შესახებ შეათანხმოს ორივე მხარე⁶⁰⁹.

მედიატორი უპირველესად თავის ფუნქციას და როლს აცნობს მხარეებს, ისევე როგორც ზუსტად ათვითცნობიერებს მხარეებს საკუთარ უფლებამოსილებებში⁶¹⁰, ცდილობს დაეხმაროს იმის აღქმაში თუ „საიდან მოდიან დაპირისპირებული მხარეები და საითკენ უნდათ სვლა“⁶¹¹.

მედიაციაში მედიატორის როლი დამოკიდებულია მხარეების სურვილზე⁶¹² და ხედვებზე თუ როგორ ესახებათ მესამე ნეიტრალური პირის გამოყენებით ერთმანეთს შორის მოლაპარაკებების წარმოება. მედიატორის თითოეულ ნაბიჯზე თუ მოქმედებაზე რეალურად არის დამოკიდებული მედიაციის პროცესის წარმატებულობა და მხარეების ჩართულობის ენთუზიაზმი და ნდობა პროცესისადმი⁶¹³. მედიაციის შეთანხმებით დასრულება აბსოლიტურად მხარეებზეა დამოკიდებული და მათ მზაობაზე მიიღონ შეთანხმება, რომელიც ორივე მხარის ინტერესებში შედის, თუმცა მედიატორზე მხარეების სწორედ მომზადება და მათი სრულად პროცესში სწორედ ჩართვა არის

⁶⁰⁵ *Kajkowska E.*, Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9.

⁶⁰⁶ *Boulle L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 21.

⁶⁰⁷ *Golden J., Lamm C.*, International Financial Disputes (arbitration and mediation), Oxford University Press, Oxford, 2015, 73.

⁶⁰⁸ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 32.

⁶⁰⁹ *Hakimah Y.*, Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 36.

⁶¹⁰ *Duve C., Eidenmüller H., Hacke A.*, Mediation in der Wirtschaft, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2011, 87.

⁶¹¹ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 15.

⁶¹² *Andrews N., Landbrecht Johannes.*, Schiedsverfahren und Mediation in England, C.H.BECK., Stampfli Verlag AG Bern, 2015, 188.

⁶¹³ *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlösung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen, Werner Verlag, Amersfort, 2006, 242.

დამოკიდებული⁶¹⁴, ყოველგვარი პასუხისმგებლობის გარეშე შედეგზე, რაც მედიაციის პროცესში დადგება, ეს როგორც აღვნიშნეთ მხარეების საქმე და პასუხისმგებლობას წარმოადგენს სრულად, მაშინ როდესაც მედიატორი პასუხისმგებელია პროცესის დაგეგმარებაზე და მის წარმართვაზე⁶¹⁵. იმის მიუხედავად, რომ მედიატორს საკითხზე გადაწყვეტილების მიღების უფლება არ გააჩნია სრულებით არ აკნინებს მედიატორის როლს ან მნიშვნელობას მოდავე მხარეების თვალში, რადგან მხარეებს კარგად ესმით რომ მედიატორი სწორედ მსგავსი სიტუაციების მართვის მიზნით ყველაზე გამოცდილია მათ შორის და მედიატორის ნეიტრალურობის გათვალისწინებით სიამოვნებით ექცევიან მედიატორის ფასილიტაციის ქვეშ, რათა შედგეს მხარეებს შორის შეთანხმება, ხოლო თუ მედიატორი რიგ შემთხვევაში მხარეებისთვის აღიარებული და პატივსაცემი ექსპერტია ამა თუ იმ დარგში ან პიროვნება მხარეებისთვის, ეს დამატებითი აქტივია, რასაც მედიატორი პროცესის მსვლელობისას შესაბამისად იყენებს პროცესის მართვის მიზნებისთვის⁶¹⁶.

მედიაციის პროცესში მედიატორმა უნდა უზრუნველყოს მხარეების უფლებრივი თანასწორობა⁶¹⁷ და კონფლიქტის მონაწილე ორივე მხარის თანაბრად⁶¹⁸ ჩართვა მის ხელმძღვანელობის ქვეშ მიმდინარე მოლაპარაკებებში. მედიატორის მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა ორივე მხარისგან და მიმდინარე მოლაპარაკებების შინაარსისგან არის წინაპირობა მისი ნეიტრალურობის⁶¹⁹. თუ მხარეებმა რეალურად არ დაინახეს და არ ირწმუნეს მედიატორის მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა მათ ნდობა არ ექნებათ მედიატორის და მედიაციის პროცესისადმი, შესაბამისად, დავის გადაწყვეტის ეს ალტერნატიული მექანიზმი რეალურად მხარეების პროცესისადმი ნდობაზე და მედიატორის მიუკერძოებლობაზეა დამყარებული⁶²⁰.

მედიატორისთვის მახასიათებელია პროცესის ფასილიტაცია⁶²¹, მედიაციის დასაწყისში, როგორც წესი, მხარეებმა არ იციან საკუთარი უფლებების და

⁶¹⁴ *Haaß S.K.*, Mediation in Abgrenzung zu anderen Verfahren außergerichtlicher Konfliktbewältigung in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 3 Auflage, 2016, 191.

⁶¹⁵ *Steffek F.*, Mediation und Güterichterverfahren, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, (ZEuP) #3, Verlag C.H.Beck, München, 2013, 555.

⁶¹⁶ *Moore C.W.*, The Mediation Process, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 18.

⁶¹⁷ *Tutzel S., Wegen G., Wilske S.*, Commercial Dispute Resolution in Germany, 2nd Ed, C.H.BECK, München, 2016, 202.

⁶¹⁸ *Greger R., Unberath H., Steffek F.*, Recht der alternativen Konfliktlösung, 2.Auflage, C.H.BECK, München, 2016, 33.

⁶¹⁹ *Haaß S.K.*, Mediation in Abgrenzung zu anderen Verfahren außergerichtlicher Konfliktbewältigung in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 3 Auflage, 2016, 191.

⁶²⁰ *Rule C.*, Online Dispute Resolution for Business, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 40.

⁶²¹ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 160.

როლის შესახებ⁶²², რაც სწორედ მედიატორმა უნდა განუმარტოს მხარეებს, როგორც მედიაციის პროცესის ფასილიტატორმა. მედიატორის მხრიდან პროცესის ფასილიტაცია მედიაციის მთავარი მახასიათებელი ასპექტია, ის გამოიხატება მედიატორის სწორ კომუნიკაციაში მხარეებისადმი, მათ შორის მათ დახმარებაში აწარმოონ ინტერესზე ორიენტირებული მოლაპარაკების პროცესი, გაანალიზონ გამოწვევები და ეცადონ საერთო ენა იქნეს გამონახული. მედიატორი მხარეებს მიუთითებს მათ საერთო ინტერესებზე და ცდილობს მხარეების კონკურენტული ინტერესები მხარეებსვე ჩაანაცვლებინოს ორივესთვის დამაკმაყოფილებელი შეთანხმებით⁶²³. მედიატორი წარმოადგენს მედიაციის პროცესის კარგად დაგეგმარებაზე და გაძლოლაზე პასუხისმგებელ პირს⁶²⁴, მაშინ როდესაც მედიაციაში შეთანხმების მიღწევაზე პასუხისმგებელი⁶²⁵ თავად მხარეები არიან⁶²⁶, ეს ისეთი შემთხვევაა, როდესაც თავად მხარეებზე უკეთ კონფლიქტის ამოწურვის რესურსი სხვას მართლაც არ გააჩნია⁶²⁷, რადგან მედიატორს რაიმე სახის უფლებამოსილება სამართლებრივი კუთხით გადაწყვიტოს საკითხი ან მიიღოს რაიმე სახის სამართლებრივი ბუნების გადაწყვეტილება მხარეების დავის შესახებ არ შეუძლია⁶²⁸.

მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყნებში, შიდა კანონმდებლობით უპირატესად არ არის წახალისებული მედიატორის მხრიდან მხარეებისთვის რაიმე რჩევის⁶²⁹ მიცემა და საქმის შეთანხმებით დასრულებასთან დაკავშირებით რეკომენდაციის⁶³⁰ გაცემა, უფრო მეტიც რიგ შემთხვევაში მსგავს საკითხზე პირდაპირი აკრძალვაც ფიქსირდება ამა თუ იმ ქვეყნის კანონმდებლობაში⁶³¹, რაც ხშირად იწვევს მედიაციაში ჩართული კონფლიქტის მხარეების უკმაყოფილებას⁶³².

⁶²² *Duve C., Eidenmuller H.*, Mediation in der Wirtschaft, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2011, 88.

⁶²³ *Cortes P.*, The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 25.

⁶²⁴ *Pruckner M.*, Recht der Mediation, Linde Verlag Wien, Wien, 2003, 28.

⁶²⁵ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 2.

⁶²⁶ *Spencer D.*, Principles of Dispute Resolution., 2nd Edition, Thomson Reuters, 2016, 65

⁶²⁷ *Wendenburg F.*, Mediation –flexible Gestaltung innerhalb fester Strukturen, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 36.

⁶²⁸ *Golden J., Lam, C.*, International Financial Disputes (arbitration and mediation), Oxford University Press, Oxford, 2015, 72.

⁶²⁹ *Deixler-Hübner A., Schauer M.*, (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 29.

⁶³⁰ *Wode M., Rabe C.S.*, Mediation, Springer, Berlin, 2014, 24.

⁶³¹ *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 58.

⁶³² *Pruitt D.G.*, Mediation at the Millennium in Herrman M., The Blackwell Handbook of Mediation, Blackwell Publishing, 2006, 397.

მაგალითად ინგლისის⁶³³ კანონმდებლობა მედიატორს პირდაპირ მიუთითებს ნეიტრალური პოზიციის დაჭერის საჭიროებაზე და მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევაში, უშუალოდ მხარეების თანხმობით და დადასტურებით რთავს მედიატორს ნებას დააფიქსიროს თავისი პოზიცია არამბოჭავი რჩევის სახით. მსგავსი მიდგომა საკითხისადმი ფიქსირდება მათ შორის რუსეთის ფედერაციის⁶³⁴ მაგალითზე, სადაც ასევე ორივე მხარის თანხმობის შემთხვევაში მედიატორს აქვს უფლება მოახდინოს საკუთარი პოზიციის დაფიქსირება. მსგავსი სახის შესაძლებლობა არ არის დაშვებული ნიდერლანდების⁶³⁵, ესპანეთის⁶³⁶, ამერიკის შეერთებული შტატების⁶³⁷ უმრავლეს შტატში.

მედიატორის მხრიდან კონფლიქტში მყოფი მხარეების დიალოგის პროცესში, რომელსაც თავად უწევს ფასილიტაციას, ჩართულობის/ჩარევის⁶³⁸ მოცულობა დამოკიდებულია ერთი მხრივ მედიაციის დავის შინაარსზე⁶³⁹, ისევე როგორც თუ რა ტიპის მედიაციას აქვს ადგილი, კერძოდ, მიმდინარეობს ინტერესზე დაფუძნებული თუ უფლებებზე დამყარებული მედიაცია მხარეებს შორის. თუმცა მედიატორს ყოველთვის უნდა ახსოვდეს, რომ ამ პროცესში მხარეებს უნდა მისცეს შესაძლებლობა და ინიციატივა წარმართონ პროცესი და თავად გადაწყვიტონ საკუთარი კონფლიქტის ბედი⁶⁴⁰, რითაც მედიატორი ბუნებრივად იწვევს მხარეების პროცესში აქტიურ ჩართულობას, რადგან მხარეები ყოველთვის მეტი ენთუზიაზმით ერთვებიან პროცესში, როდესაც ხედავენ, რომ საუბარია მათ ინტერესებზე და მოლაპარაკება დაცლილია სამართლებრივი ნორმების და შეფასებებისგან, რაც მათ უმარტივებთ პროცესის აღქმას. მედიატორი მხარეებს უძღვება კომპრომისის მიღწევის გზაზე⁶⁴¹.

სტანდარტები იმისა თუ ვინ შეიძლება გახდეს მედიატორი მრავალფეროვანია, არის რიგი ქვეყნები სადაც ზედმიწევნით ზუსტად არის გაწერილი მედიატორად

⁶³³ *Scherpe J.M., Marten B.*, Mediation in England and Wales, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 405.

⁶³⁴ *Davydenko D.*, Mediation in Russia, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1179.

⁶³⁵ *Schmiedel L.*, Mediation in the Netherlands, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 729.

⁶³⁶ *Lopez M.L.V.*, Mediation in Spain, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 851.

⁶³⁷ *Kulms R.*, Mediation in the USA, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1248.

⁶³⁸ *Boullé L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 26.

⁶³⁹ ხშირია ლიტერატურაში მითითება გაკეთებული იმაზე, რომ საოჯახო დავებში, სადაც ბავშვის ინტერესი ფიგურირებს მედიატორი უნდა იყოს უფრო მომთხოვნი მხარეების მიმართ რათა მიიღწეს საკითხზე შეთანხმება.

⁶⁴⁰ *Greger R., Unberath H.*, Die Zukunft der Mediation in Deutschland, Verlag C.H.Beck Munchen 2008, 123.

⁶⁴¹ *Wentzel C.*, Internationale Mediation, Logos Verlag Berlin, Berlin, 2016, 194.

გახდომის წინაპირობები, თუმცა არის ქვეყნები სადაც მსგავსი მიდგომა არ შეინიშნება. მაგალითად ავსტრიის⁶⁴² მაგალითზე, რომელიც პიონერია ევროპულ ქვეყნებში მედიაციის მიმართლებით, მხარეებმა შეიძლება აირჩიონ ნებისმიერი პირი თავიანთი დავის მედიატორად, რომელსაც რაიმე კვალიფიკაცია შეიძლება არ გააჩნდეს მედიაციაში, თუმცა იყოს იმ პროფესიის წარმომადგენელი, რომელიც რელევანტურია მხარეთა დავის მიზნებისთვის⁶⁴³, თუმცა რიგ შემთხვევაში როდესაც საუბარია რეგისტრირებული მედიატორის შერჩევაზე სახეზე უნდა იყოს მედიატორად გახდომის კონკრეტული წინაპირობები⁶⁴⁴.

საერთაშორისო დონეზე საინტერესო დისკუსია მიმდინარეობს იმასთან დაკავშირებით მედიატორი უნდა იყოს თუ არა სავალდებულოდ იურისტი⁶⁴⁵, რაზეც იურიდიული საზოგადოების დიდი ნაწილი შეჯერდა, რომ ეს ყველა ინდივიდუალურ შემთხვევაში ქვეყნის შიდა კანონმდებლის გადასაწყვეტია, ყველა კონკრეტული ქვეყნის საჭიროებების და რეალობის გათვალისწინებით⁶⁴⁶. მართალია, ზოგადი სტანდარტია, რომ მედიატორი შეიძლება იყოს ნებისმიერი პროფესიის პირი⁶⁴⁷, თუმცა წლებია დამკვიდრდა პრაქტიკა საერთაშორისო დონეზე, რომ ადვოკატი მედიატორის შემთხვევაში დამატებითი ღირებულება აქვს პროცესს, განსაკუთრებით რთული კომერციული დავების მედიაციის დროს, რადგან დარგის სპეციალისტი ადვოკატის⁶⁴⁸ მიერ შესრულებული მედიაცია მხარეებს ხშირ შემთხვევაში წარმატების წინაპირობად მიაჩნიათ. იმის გათვალისწინებით რომ სამართლებრივი სისტემა და სამართლებრივი ნორმები მხარეებისთვის ვინც მედიაციაში ცდილობენ შეთანხმებას არ არის მეორე ხარისხოვანი, რადგან სწორედ სამართლებრივად რეგულირებას ექვემდებარება საბოლოოდ მიღწეული შეთანხმება, ისევე როგორც აღსრულების კუთხით სამართლებრივი ნიუანსები გადმოდის წინა პლანზე, ალბათ უპრიანია რომ მედიატორს ჰქონდეს ცოდნა იმ სამართლებრივი სისტემის, რა სისტემის

⁶⁴² *Fuchshuber C.*, *Mediation im Zivilrecht*, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 27, 28.

ავსტრიაში მედიატორთა რეესტრს აწარმოებს ავსტრიის იუსტიციის სამინისტრო (კანონის მე-8 მუხლი), მედიატორთა რეესტრში შეიძლება შევიდეს ნებისმიერი პირი, რომელიც არის 28 წლის, არ არის ნასამართლევ პირი, პროფესიულად კვალიფიციური და გააჩნია პროფესიული დაზღვევა (კანონის მე-9 მუხლი)

⁶⁴³ *Esplugues C.*, *Civil and Commercial Mediation in Europe*, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 18.

⁶⁴⁴ ავსტრიის მაგალითზე: პირი უნდა იყოს 28 წლის, ჰქონდეს პროფესიული გამოცდილება, სარგებლობდეს ნდობით საზოგადოებაში და გააჩნდეს 400 000 ევროს პროფესიული დაზღვევა. ამასთანავე, პირებს უნდა გავლილი ჰქონდეს ტრენინგი, რათა შეიძინოს სამართლებრივი და ფსიქოლოგიური ცოდნა და უნარები.

⁶⁴⁵ *von Schubert M.*, in Schiffer, J., *Schiedsverfahren und Mediation*, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 274.

⁶⁴⁶ §1 Abs. 1 RBerg; zur Frage der Erlaubnispflicht im Falle 'gerichtsnaher' Mediation ausführlich Volkmann, *SchiedsVZ*, 2004, S.245 ff.

⁶⁴⁷ *Dingle J., Sephton J.*, *Practical Mediation*, Law Brief Publishing, Somerset, 2017, 70.

⁶⁴⁸ *Goodman A.*, *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, Nova, 2010, 1.

ფარგლებშიც, როგორც მედიატორი ანხორციელებს საქმიანობას⁶⁴⁹. უმრავლეს ვეროპულ იურისდიქციებში მედიატორის სავალდებულო სახით იურისტად ყოფნის ვალდებულება არ გვხვდება, თუმცა არის ამ წესისგან გამონაკლისებიც⁶⁵⁰. მაგალითად ავსტრიაში⁶⁵¹ დასაშვებია, რომ მედიატორი გახდეს მოქმედი ადვოკატი, რა დროსაც მედიატორის ფუნქციით აღჭურვილ ადვოკატზე ვრცელდება ის ეთიკური სტანდარტები, რაც ადვოკატის პროფესიისთვის არის დადგენილი და დამატებითი რეგულაციები ასეთ შემთხვევისთვის არ არის გაწერილი, მსგავსი პრაქტიკა შეინიშნება მრავალ იურისდიქციაში. ლიტერატურაში მედიაციის პროცესს, ხშირად ადვოკატთა „ჯვარედინ პროფესიულ პრაქტიკად“⁶⁵² მოიხსენიებენ.

მედიატორზე დიდწილად დამოკიდებულია მედიაციის წარმატებით დასრულება, რადგან ის არის მთავარი მოქმედი პირი, თუმცა მხარეებს უნდა გაუჩინოს განცდა, რომ ისინი არიან პროცესის მთავარი შემოქმედნი და რეალურად ასეც არის გადაწყვეტილების მიღების ნაწილში, თუმცა მედიატორის მხრიდან ამ ყველაფრის სწორი დაგეგმარების გარეშე მხარეები შედეგს ვერ მიაღწევენ, ეს რომ მათ შეძლებოდათ მედიატორის დახმარების გარეშე მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების გამოყენება მათ არ დასჭირდებოდათ. მრავალ იმ საკითხთან ერთად, რაც ზემოთ იქნა განხილული მნიშვნელოვანია მედიატორმა მიაქციოს ყურადღება შემდეგ მნიშვნელოვან ნიუანსებს⁶⁵³:

- რამდენად ის ხალხი არის მიმდინარე მედიაციაში ჩართული და მოწვეული ვინც რეალურად საკითხის გარშემო იღებს გადაწყვეტილებას? აღნიშნული ეხება, თანაბარი წარმატებით, როგორც საოჯახო კატეგორიის დავების მედიაციას, ასევე ბიზნეს კომერციული დავების მედიაციას, ისევე როგორც ნებისმიერი სახის დავას, და კერძოდ, მედიატორმა უნდა ეცადოს პროცესის დაწყებიდანვე გაანალიზოს თუ რამდენად არიან მედიაციაში მოსული მხარეები დამოუკიდებლად გადაწყვეტილების მიმღები და თუ იკვეთება სხვა უხილავი ხელის ჩართულობა, ეცადოს და მოიწვიოს ეს მხარე მედიაციაში. აღნიშნულით, ერთი რომ დრო დაიზოგება პროცესის მიმდინარეობის და მეორე მხრივ

⁶⁴⁹ *Fenn P.*, Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, 2012, 61.

⁶⁵⁰ მაგ: თურქეთი, სადაც თურქეთის ადვოკატთა ასოციაციის მოთხოვნის შედეგად 2012 წელს ამოქმედებული კანონის ბოლო რედაქციაში შევიდა დათქმა იმასთან დაკავშირებით, რომ მედიატორი შეიძლება იყოს მარტო პირი, რომელსაც აქვს დამთავრებული იურიდიული ფაკულტეტი და აქვს პროფესიული მინიმუმ 5 წლიანი გამოცდილება.

⁶⁵¹ *Fuchshuber C.*, Mediation im Zivilrecht, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 61.

⁶⁵² *ჩიტაშვილი ნ.*, ადვოკატ-მედიატორის ცალკეულ ეთიკურ ვალდებულებათა თავისებურება და რეგულირების აუცილებლობა, სამართლის ჟურნალი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, #2, 2016, 29.

⁶⁵³ *Newmark C.*, in Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, Rovine W.Arthur, Martinus Nijhoff Publishers, Netherlands/Leiden, 2013, 346.

რეალურად გამარტივდება საკითხზე გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა.

- ხშირია შემთხვევა როდესაც მხარეები საუბრობენ დავაში არსებულ ფაქტებზე, თუმცა შესაძლებელია რომ ფაქტები ეხებოდეთ გარეშე პირებს, რომლებიც უშუალოდ დავის მხარეებს არ წარმოადგენდნენ, ხოლო მხარეებს ჰქონდეთ ფაქტების ინტერპრეტირების საკუთარი ვერსიები, რაც მათ პოზიციებს აშორებდეს ერთმანეთისგან, რა დროსაც მედიატორი უნდა დაფიქრდეს თუ რამდენად საჭიროა და შეიძლება პროცესზე დადებითი გავლენა იქონიოს ფაქტებთან დაკავშირებით უშუალო მონაწილე და ინფორმაციის მქონე პირების მოწვევამ, რადგან სხვა ალერნატივა რიგ შემთხვევაში შეიძლება არ იყოს, თუ არა მსგავსი ქმედება მედიატორის მხრიდან.
- ამასთანავე მედიატორი მზად უნდა იყოს პროცესში ჩართოს მხარის მხრიდან ნომინირებული ნებისმიერი პირი, რომელიც კონფლიქტის მხარეს მიაჩნია, რომ სჭირდება საკუთარი ინტერესების წარმომადგენლად ან მასთან ერთად როგორც პროცესის მონაწილე პირი.

მედიატორის საქმიანობა სრულად მხარეების საუკეთესო ინტერესებს უნდა ემსახურებოდეს, ეს არის მთავარი და ამოსავალი მიზანი მედიატორის საქმიანობის. უფრო მეტიც, ევროპაში შეინიშნება პრაქტიკა მათ შორის მედიატორის პასუხისმგებლობის დაზღვევის, რაც დამატებითი დაცვაა პროცესში ჩართული მხარეების ინტერესების⁶⁵⁴.

ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია ქართული მოდელის ანალიზი და ამ მიმართულებით კონკრეტული რეკომენდაციების შემუშავება საკითხის შემდგომი განვითარებისა და რეგულირების მიზნით.

ამასთანავე, ნიშანდობლივია ამა თუ იმ ქვეყანაში უცხო ქვეყნის მოქალაქის მიერ განხორციელებული მედიაციის პროცესის ვალიდურობა, რაც ასევე ყველა ქვეყნის შიდა რეგულაციით უნდა წესრიგდებოდეს, რადგან რიგ შემთხვევაში უცხოელები შეიძლება დაემატონ ქვეყანაში რეგისტრირებულ მედიატორთა სიას, თუ ისინი აკმაყოფილებენ ქვეყანაში დადგენილი მედიატორად გახდომის კრიტერიუმებს⁶⁵⁵.

⁶⁵⁴ *Fuchshuber C.*, *Mediation im Zivilrecht*, Lexis Nexis, ARD Orac, Wien, 2004, 18.

(ავსტრია ამ მიმართულებით ასევე პიონერი ევროპელი ქვეყანაა, სადაც კანონის დონეზე არის უზრუნველყოფილი მედიატორის ვალდებულება დააზღვიოს თავისი საქმიანობა მედიაციის პროცესის მხარეებისთვის შესაძლოდ მიყენებულ ზიანზე, 400 000 ევროს ოდენობით. მედიატორის აღნიშნული ვალდებულება გაწერილია კანონის მე-19 მუხლში.

⁶⁵⁵ *Frauenberger-Pfeiler U.*, in *Esplugues C.*, *Civil and Commercial Mediation in Europe*, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, 9.

1.1 მედიატორის პროფესიული უნარები და სახელმძღვანელო პროცედურული მექანიზმები

იმის გათვალისწინებით რომ დღეის მდგომარეობით მედიატორი შეიძლება გახდეს ნებისმიერი პროფესიის პიროვნება ნიშანდობლივია თუ რა ძირითადი თვისებებით უნდა გამოირჩეოდეს მედიატორი, გარდა იმ ყველა უნარისა, რაშიც წინასწარ იქნება მომზადებული, დადგენილი წინაპირობების გათვალისწინებით, რაც მას ხელს შეუწყობს იყოს წარმატებული მოდავე მხარეების კონფლიქტური სიტუაციის შეთანხმებით დასრულების პროცესში. მედიატორმა უნდა გაითვალისწინოს, რომ არ არსებობს ერთი უნიფიცირებული მეთოდი მოლაპარაკების წარმატებით გაძღოლის, ხშირ შემთხვევაში ყველაფერი დამოკიდებულია ინდივიდუალური საქმის მახასიათებელ გარემოებებზე, თუმცა არსებობს ერთი წესი, რომელიც ხშირ შემთხვევაში წინაპირობაა წარმატებული მოლაპარაკების წარმოების : რაც უფრო მეტ ინფორმაციას იღებს მედიატორი ორივე მხარისგან, მით უფრო უკეთესად განახორციელებს მოლაპარაკებას და დაეხმარება მხარეებს მიაღწიონ მათთვის სასურველ შეთანხმების პირობას⁶⁵⁶. ქვემოთ არის საუბარი იმ ძირითად თვისებებზე და მახასიათებლებზე, რაც აუცილებლად უნდა ახასიათებდეს მედიატორს.

მედიატორს უნდა ახასიათებდეს შემდეგი ძირითადი პიროვნული და პროფესიული უნარები⁶⁵⁷:

- თანაგრძნობა (empathy) - უნარი თანაგრძნობს მხარეებს, აღიქვას მათი პოზიციები, თუნდაც არ ეთანხმებოდეს მხარეების დაფიქსირებულ ხედვას, უნარი შეეცადოს მხარეებს დაანახვოს რეალობა სხვა გადმოსახედიდან;
- მოთმინება (patience) - მედიატორმა უნდა აცალოს მხარეებს თავად მიიღონ მათ მიერ შერჩეულ დროს გადაწყვეტილებები და თავად გადადგან ნაბიჯები მეორე მხარისადმი მათ მიერ შერჩეულ მომენტში, მედიატორმა არ უნდა ააჩქაროს მოვლენების თანამიმდევრობა, როგორც ეს შეიძლება საჭიროდ არ მიაჩნდეს; თუმცა მედიატორს კარგად უნდა ჰქონდეს აღქმული მხარეების მოლოდინები ამ პროცესიდან და შესაბამისი სტილის და ფორმის მედიაცია უნდა აწარმოოს, რათა მიღწეულ იქნეს არსებული მოცემულობით საუკეთესო შედეგი მხარეებისთვის⁶⁵⁸.

⁶⁵⁶ Ponschab R., Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlösungen, ADR-Verfahren im Vergleich – Teil 9, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 7.

⁶⁵⁷ Newman P., in M Liebmann (ed), Mediation in Context, 2000, 183-4.

⁶⁵⁸ Wendland M., Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017, 390.

- თვითდამაჯერებლობა (self-assurance) - მედიატორს უნდა გააჩნდეს უნარი გაუჩინოს მხარეებს თვითდაჯერებულობის განცდა, რათა მხარეებმა სხვისი კარნახის გარეშე იცოდნენ, რომ თავად მართავენ პროცესს და უფლებამოსილნი არიან მიიღონ დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება;
- აზრის სიცხადე (clarity of thought) - მედიატორს უნდა გააჩნდეს უნარი დასვას იმ სახის კითხვები და მოახდინოს მხარის საუბარში იმ სახით ჩართულობა, რაც გახდება კიდევ უფრო მეტი ინფორმაციის მიღების საფუძველი მხარისგან და შეთანხმების მიღწევისთვის ახალი პერსპექტივების გაჩენის მასტიმულირებელი.
- კრეატიულობა (ingenuity) - მედიატორს უნდა გააჩნდეს უნარი მხარეების საუბარში შემოიტანოს ახალი იდეები და ბიძგი მისცეს ახალი პოზიციების ჩამოყალიბებას, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მხარეები შედიან მოლაპარაკებების პროცესში ჩიხში და უჩნდებათ განცდა რომ მედიაციაში შეთანხმებას ვერ აღწევენ.
- გამძლეობა (Stamina) - მედიაციის სესიებმა შეიძლება დიდი დრო წაიღოს და ხანგრძლივად გაგრძელდეს, და რიგ შემთხვევაში შეუსვენებლივ მოითხოვდეს პროცესის მსვლელობას, რადგან შესვენებამ ან სხვა დროისთვის სესიის გადატანა შეიძლება კონტრპროდუქციული აღმოჩნდეს და ამის გათვალისწინებით მედიატორს უნდა შეეძლოს სრულად წარუძღვეს პროცესს და არ შეწყვიტოს მხარეებს შორის მიმდინარე დიალოგი.

ამასთანავე მნიშვნელოვანია მედიატორმა ყურადღება მიაქციოს ქვემოთ საკითხებს⁶⁵⁹:

ა) მედიაციის მთავარი და ცენტრალური საკითხია, რომ მედიატორი უწყვეტად ახდენდეს მხარეების ინტერესების სისტემატიურ ანალიზს, რადგან სწორედ მხარეთა ინტერესები წარმოადგენს საშუალებას შეთანხმების მიღწევის მედიაციაში⁶⁶⁰.

ბ) მედიაციის პროცესში, მედიატორი უნდა ცდილობდეს მხარეებს მისცეს თვითგამოხატვის სრული შესაძლებლობა და არ შეაწყვეტინოს მხარეს და მის წარმოადგენელს საუბარი.

გ) მედიატორი უნდა მოერიდოს გააკეთოს რაიმე შეურაცხმყოფელი განცხადება ან გამოიყენოს უხამსი სიტყვა მხარეების მიმართ.

დ) თავისი ლექსიკით, ჟესტიკულაციით და მიდგომით აგრძნობინოს პროცესში ჩართულ მხარეებს პატივისცემა.

⁶⁵⁹ Nelson M.R., Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 57, 58.

⁶⁶⁰ Wendenburg F., Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 39.

ე) მედიატორი უნდა ცდილობდეს თანაბრად⁶⁶¹ დაუთმოს ორივე მხარეს ყურადღება⁶⁶² და დრო, რათა არ გააჩინოს თავისი ქცევით ნებისით თუ უნებლიეთ რაიმე კითხვა და უნდობლობა რომელიმე მხარის მხრიდან საკუთარი პიროვნების მიმართ, რადგან დიდწილად მხარეთა ნდობა განაპირობებს მათ შორის ამ პროცესში მათ ჩართულობას და გულწრფელობას, ხოლო მედიატორი მხარეებთან ურთიერთობის დაწყების პირველი წუთიდან იწყებს მათთან ურთიერთობის შენებას, რაც მედიაციის პროცესის სრული პერიოდის მანძილზე თანაბრად და თანაზომიერად უნდა მიმდინარეობდეს. ეს ყველაფერი მედიატორისგან გარდა გამომუშავებული უნარებისა, რიგ შემთხვევაში გამოცდილებასაც მოითხოვს.

ვ) მედიატორს უნდა ეხერხებოდეს ჩიხური სიტუაციიდან გამოსავლის ძიება⁶⁶³, რიგ შემთხვევაში მხარეებთან მოლაპარაკებების წარმოებისას მაღალია ალბათობა ჩიხურ სიტუაციაში აღმოჩენის, რა დროსაც დიდ წილად მედიატორზე არის დამოკიდებული თუ რა სახის და რამდენად დროულად მოაძიებინებს მხარეებს სიტუაციიდან საუკეთესო გამოსავალს, წინააღმდეგ შემთხვევაში შესაძლოა მედიაცია შეწყდეს.

1.1.1. შეკითხვების დასმის ტექნიკა

მედიატორისთვის კითხვის დასმის უნარი მნიშვნელოვანი თვისებაა, რადგან ის სწორი კითხვის დასმით არამარტო დამატებით ინფორმაციას იღებს მხარეებისგან⁶⁶⁴, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, არამედ მათ შორის მხარეებს აფიქრებს რიგ საკითხებზე და უჩენს ეჭვს თუ რამდენად მხარე არის მყარი თავის პოზიციაში⁶⁶⁵, და ხომ არ უნდა დაფიქრდეს პოზიციის სისწორეში. მსგავსი უნარის გამოყენებით მედიატორს შეუძლია მოახდინოს მხარეში ამა თუ იმ კუთხით მისი დამატებითი დაფიქრების პროვოცირება, რადგან მედიატორს თავის მხრიდან პოზიციის დაფიქსირება მოლაპარაკების პირობებთან დაკავშირებით პირდაპირ არ შეუძლია, ისევე როგორც კითხვების დასმით მედიატორი ეხმარება მხარეებს მოახდინონ პოზიციების გადახედვა და გადამოწმება მათი ხედვების სისწორეში.

⁶⁶¹ *Tutzel S., Wegen G., Wilske S., Commercial Dispute Resolution in Germany, 2nd Ed, C.H.BECK, Munchen, 2016, 202.*

⁶⁶² *Krabbe H., Werkstattbericht –Hochstrittige Parteien in der Mediation, 17 Jahrgang,Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten PVSt 47561, 59.*

⁶⁶³ *Eidenmüller H., Wege aus der Sackgasse: Wie lassen sich Blockaden in Mediations- und Güteverfahren lösen? Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2013, 4, 5.*

⁶⁶⁴ *Kovach K.K., Mediation in a Nutshell, 2nd Ed, West a Thomson Reuters Business, USA, 2010, 53.*

⁶⁶⁵ *Buhring-Uhle C., Kirchoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.*

1.1.2. აქტიური მოსმენის უნარი

მედიატორი უნდა იყოს კარგი (აქტიური) მოსმენის⁶⁶⁶ უნარით დაჯილდოებული პიროვნება⁶⁶⁷. მოსმენა ფუნდამენტური⁶⁶⁸ ტექნიკაა მედიატორის⁶⁶⁹, რასაც ის უნდა ფლობდეს. მოსმენით მედიატორი ერთი მხრივ, სრულად იმეცნებს საქმის ვითარებას, თუმცა მეორე მხრივ, შედის ნდობაში მხარესთან, რომლისთვის ასევე მნიშვნელოვანია, რომ მას მოუსმინონ, მისი საკითხით დაინტერესდნენ, რის ხარჯზეც მედიატორი რეალურად იძენს პატივისცემას და ნდობას მხარეში⁶⁷⁰. მხარეების მოსმენის შემდეგ მედიატორმა უნდა გარკვეული უკუგება⁶⁷¹ მისცეს მხარეს მის მიერ გაჟღერებულ ფაქტებთან დაკავშირებით, რათა მხარეს გაუჩნდეს განცდა, რომ მას ყურადღებით მოუსმინეს და გულისყურით უდგება მხარის ინტერესს⁶⁷².

1.1.3. ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაცია

ძალზედ მნიშვნელოვანია მედიატორს ჰქონდეს კარგად განვითარებული ვერბალური უნარები, მათ შორის შეეძლოს საჭიროების დროს საკუთარი ორატორული ნიჭით მიიპყროს მხარის ყურადღება და ჩართოს ის დიალოგში, ისევე როგორც არანაკლებ მნიშვნელოვანია შეეძლოს მედიატორს დააკვირდეს და მხარეების არავერბალური კომუნიკაციის ანალიზით დაადგინოს მხარეებს შორის არსებული პიროვნული ურთიერთობა, რადგან ხშირად მხარეები პირდაპირ პოზიციების ფიქსირებას შეიძლება მოერიდონ, თუმცა შესტიკულაციით გამოავლინონ მეორე მხარისადმი მიდგომა. მედიატორი უნდა ცდილობდეს გამუდმებით იქონიოს მხარეებთან თვალის კონტაქტი⁶⁷³; არავერბალური კომუნიკაცია მეორე მხრივაც მნიშვნელოვანი უნარია მედიატორისთვის, როდესაც მისი უშუალო ურთიერთობის ამ ფორმით მას

⁶⁶⁶ *Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012, 30.

⁶⁶⁷ *Goldberg S.B., Sander F., Rogers E.A., Nancy H., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, 6th Ed, Wolters Kluwer, 2012, 128.

⁶⁶⁸ *Buhning-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.

⁶⁶⁹ *Kovach K.K.*, Mediation in a Nutshell, 2nd Ed, West a Thomson Reuters Business, USA, 2010, 52.

⁶⁷⁰ *Buhning-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.

⁶⁷¹ *McLaren H.R., Sanderson J.*, Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 4-2.

⁶⁷² *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 163.

⁶⁷³ *Krabbe H.*, Werkstattbericht –Hochstrittige Parteien in der Mediation, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten PVSt 47561, 59.

შეუძლია დაამყაროს მხარესთან კავშირი და შევიდეს დამატებით ნდობაში მხარესთან, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია მედიაციის წარმატებით განხორციელებისთვის⁶⁷⁴.

1.1.4. პროცესის კონტროლის უნარი

მედიაციის პროცესის მსვლელობა და მასში ჩართულობა, ისევე როგორც საბოლოო შედეგი აბსოლიტურად მხარეების ნებაზე და შეხედულებაზეა დამოკიდებული, თუმცა ფაქტობრივ მედიატორი უნდა ანხორციელებდეს პროცესის რეალურ მართვას⁶⁷⁵ და კონტროლს, რაც რა თქმა უნდა მედიატორის უნარებზე დამოკიდებული გარემოებაა⁶⁷⁶. მედიატორმა პროცესის დაწყებამდე უნდა განსაზღვროს თუ რა ურთიერთობებში არიან ან შეიძლება იყვნენ კონფლიქტის მხარეები ერთმანეთთან, მათ შორის გაანალიზოს ის დაძაბული ფონი, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, რაც თან სდევს პროცესს, და სწორად განსაზღვროს და შეარჩიოს გარემო⁶⁷⁷, რომელ გარემოშიც დაიგეგმება მხარეების პირველადი შეხვედრა თუ შემდგომი პროცესის მსვლელობა.

მედიატორი პროცესის დაწყების პირველი სტადიიდან, ჯერ კიდევ მისასაღმებელ სტადიაზე ფაქტობრივ უნდა ფიქსირდებოდეს და იპოვებდეს მხარეებში ავტორიტეტს და პროცესის წარმმართველის სტატუსს, ისევე როგორც მთელი პროცესის ფასილიტაციის მანძილზე მას აქვს ყველა ის ბერკეტი, რომ მხარეებს მოუწოდოს და აქტიურად ჩართოს მოლაპარაკებებში, რამაც შედეგად შეთანხმების პირობა უნდა მოიტანოს⁶⁷⁸. მედიატორებმა ყურადღება უნდა მიაქციონ იმ გარემოებას, რომ ერთობლივ თუ ინდივიდუალურ შეხვედრაზე სამუშაო დღის წესრიგს მედიატორი სთავაზობს მხარეებს, და შესაბამისად დიდწილად თუ როგორ წარმართება მხარეების მხრიდან საკითხის გადაწყვეტაში ჩართულობა დამოკიდებულია მედიატორის მიერ გადადგმულ სწორ ნაბიჯებზე და პროცესის სწორ დაგეგმარებაზე.

⁶⁷⁴ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.

⁶⁷⁵ *Herrman M.*, The Blackwell Handbook of Mediation, Blackwell Publishing, 2006, 40.

⁶⁷⁶ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.

⁶⁷⁷ *Kolodej C.*, Settingstechniken und Prozessgestaltung bei (hoch)eskalierten Konflikten, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 12.

⁶⁷⁸ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.

1.1.5. ჯგუფური მუშაობის უნარი

მედიატორს უნდა ახასიათებდეს გუნდური მუშაობის უნარი, რაც ხშირ შემთხვევაში შეიძლება დასჭირდეს ნებისმიერ მედიატორს, რადგან რთულ კომპლექსურ კომერციულ დავებში, მათ შორის საოჯახო კატეგორიის დავებში ფართოდ დაინერგა ე.წ. კო-მედიაციის პრაქტიკა⁶⁷⁹, რა დროსაც მედიატორებს შორის უნდა ეფექტურად გადანაწილდეს ფუნქციები და როლები, რათა მხარეებთან კოორდინირებულად და შედეგიანად განახორციელონ პროცესის ფასილიტაცია. კო-მედიაცია იძლევა საშუალებას უფრო ეფექტური გახდეს პროცესი, რადგან მედიატორთაგან ერთ-ერთი როგორც წესი კონკრეტული დარგის სპეციალისტს წარმოადგენს, რა კატეგორიის დავაც არის განხილვაში, რაც აორმაგებს წარმატების შესაძლებლობას, ისევე როგორც კო-მედიაციის შემთხვევაში ადვილდება პროცესის მართვა და ანალიზი დაგროვილი ინფორმაციის.

1.1.6. მედიატორის მიერ პროცესის წარმართვის სტილი და ინოვაციური ფორმები

უშუალოდ მედიაციის პროცესის წარმოების⁶⁸⁰ კუთხით ამერიკული ტრადიციით⁶⁸¹ დამკვიდრდა, შემდეგი მოდელები⁶⁸² მედიაციის წარმოების:

ა) მხარდამჭერი/ხელის შემწყობი⁶⁸³, როდესაც მედიატორის როლი პასიურია⁶⁸⁴, აღნიშნულ მოდელს ხშირად ინტერესებზე დაფუძნებულ მედიაციის წარმოების მოდელს უწოდებენ (facilitative/Interest-based⁶⁸⁵);

ბ) შემფასებლითი/შეფასებითი⁶⁸⁶, როდესაც მედიატორის როლი აქტიურია,⁶⁸⁷ აღნიშნულ მოდელს ხშირად უფლებებზე დაფუძნებულ მედიაციის წარმოების მოდელს უწოდებენ (evaluative/rights-based)⁶⁸⁸ და

⁶⁷⁹ *Buhring-Uhle C., Kirchoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 190.*

⁶⁸⁰ *Steadman B.J., Todd F., Commercial Mediation, IUTA&Company, 2nd Ed, 2016, 21,22.*

⁶⁸¹ American Arbitration Association, Handbook on Mediation, 2, 2010, 28, 30.

⁶⁸² *Spencer D., Principles of Dispute Resolution, 2nd Edition, Thomson Reuters, 2016, 61.*

⁶⁸³ *ცერცვაძე გ., მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ., 2010, 141.*

⁶⁸⁴ *Wendland M., Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tubingen, 2017, 170.*

⁶⁸⁵ *Fenn P., Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, 2012, 62.*

⁶⁸⁶ *ცერცვაძე გ., მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ., 2010, 141.*

⁶⁸⁷ *Wendland M., Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tubingen, 2017, 170.*

⁶⁸⁸ *Boulle L., Kathleen K.J., Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 12, 31.*

გ) ტრანსფორმატიული (transformative) მედიაცია⁶⁸⁹.

აღსანიშნავია, ასევე რომ მათ შორის ავსტრალიის მაგალითზე დამკვიდრდა მედიაციის დისტანციაზე წარმოების ე.წ. Shuttle Mediation⁶⁹⁰, რა დროსაც მხარეები ტერიტორიულად სხვადასხვა ლოკაციაზე არიან განთავსებული და მედიატორი მათთან ფიზიკურად მისვლის საფუძველზე, ინდივიდუალურ რეჟიმში აწარმოებს მედიაციას. მედიაციის წარმოების აღნიშნულ მოდელს ასევე ახასიათებს ზემოთნიშნული ნიშნები, რასაც ავსტრალიურ დოქტრინაში ხაზგასმით გამოყოფენ მეცნიერები⁶⁹¹.

1.1.6.1 ხელშემწყობი

ე.წ. მხარდამჭერი მედიაციის წარმოებისას მედიატორი არ არის უფლებამოსილი მხარეებს მისცეს რაიმე რჩევა ან რეკომენდაცია დავის ამა თუ იმ ფორმით გადაწყვეტის კუთხით⁶⁹², არამედ მედიატორი მხოლოდ ფასილიტაციას⁶⁹³ გასწევს და მხარეებს სპეციალური უნარების გამოყენებით ცდილობს აქტიურად შეუწყოს ხელი კონკრეტული შეთანხმების მიღწევაში, ის თავისი უნარებით მაქსიმალურად უზრუნველყოფს მხარეების პროცესში ჩართულობას⁶⁹⁴. ამ დროს მხარეები თავად ახდენენ საკუთარი ინტერესების პოზიციონირებას და ლობირებას, რაც მათ მეტად რთავს პროცესში და ერთგვარი საკუთრების განცდა უჩნდებათ შეთანხმების პირობებისადმი, რადგან ეს მათ უშუალო ჩართულობის ინტელექტუალურ შედეგს წარმოადგენს⁶⁹⁵ და ხელს უწყობს მხარეებს აწარმოონ ეფექტური მოლაპარაკებები⁶⁹⁶.

უფლებებზე დაფუძნებული მედიაციის წარმოების კონცეფცია იმას გულისხმობს, რომ მხარეები მოლაპარაკების გზით ცდილობენ მიაღწიონ იმ შედეგს, რაც შეეძლოთ დავის სასამართლოს გზით წარმართვის შემთხვევაში

(Evaluative Mediation-ს მსგავსი ნიშნებით ხასიათდება დოქტრინაში გავრცელებული კიდევ ერთი მოდელი მედიაციის Settlement Mediation /Result-based Mediation, რომლის ფარგლებშიც მედიატორი კონკრეტული შედეგის მიღწევის გარშემო ამუშავებს მხარეებს)

⁶⁸⁹ Eidenmuller H., Wagner G., Mediationsrecht, otto schmidt, 2015, 31.

⁶⁹⁰ ე.წ. „მომრავი მედიაცია“

⁶⁹¹ Boule L., Field R., Australian Dispute Resolution, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 272.

⁶⁹² Mantle M., Mediation: A practical guide for lawyers, Dundee University Press, Dundee, 2011, 132.

⁶⁹³ Chern C., The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 240.

⁶⁹⁴ Spencer D., Brogan M., Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, New York, 2006, 174.

⁶⁹⁵ Kumar A., Alternative Dispute Resolution System, Global and National Perspective, K.K. Publications, 2016, 106.

⁶⁹⁶ Ponte L., Cavenagh T., Alternative Dispute Resolution in Business, West Educational Publishing, Ohio, 1999, 97.

მიეღწიათ, მაშინ როდესაც ინტერესზე დაფუძნებული მედიაციის წარმოების დროს მხარეები აქცენტს აკეთებენ საკუთარ ინტერესებზე, და ეძიებენ ისეთ გამოსავალს, რომელიც საუკეთესოდ შეეფერება მათ კონკრეტულ ინტერესს, საჭიროებას⁶⁹⁷.

ინტერესზე დამყარებული მედიაციის დროს მედიატორი მხარეებს ხელს უწყობს მაქსიმალურად მხარეების ინტერესზე მორგებული მოლაპარაკებების პროცესი აწარმოონ, რათა შედგეს ორივე მხარის ინტერესის გათვალისწინებით საბოლოო შეთანხმება საქმეზე⁶⁹⁸. მედიატორი ამ დროს ეხმარება მხარეებს თავად⁶⁹⁹ მიაღწიონ შეთანხმებას.

ამ ტიპის მედიაციას ახასიათებს ოთხი ძირითადი ელემენტი⁷⁰⁰:

1. მედიატორი აქცენტირებულია პროცესზე, უშუალოდ მის წინაშე მიმდინარე პროცესის მსვლელობაზე, უზრუნველყოფს მის სრულად მხარეების მიერ გაძლოლას.
2. მედიატორი აქცენტირებულია მხარეებზე, უქმნის მხარეებს სრულ შესაძლებლობას მაქსიმალურად ჩაერთონ პროცესში და მიიღონ მათთვის სასარგებლო გადაწყვეტილება, რაც იქნება მათი საკუთარი მსჯელობის და ინტერესების ანალიზზე მიღებული გადაწყვეტილება⁷⁰¹.
3. მედიატორი აქცენტირებულია მხარეებს შორის ეფექტური კომუნიკაციის წარმართვაზე, უქმნის მხარეებს სრულ შესაძლებლობას აწარმოონ ეფექტური კომუნიკაცია ერთმანეთს შორის;
4. მედიატორი აქცენტირებულია მხარეებს აწარმოებინოს მათ ინტერესებზე აქცენტირებული მოლაპარაკება;

მსგავსი მედიაციის მიმდინარეობისას მედიატორი სვამს იმ სახის კითხვებს, რაც ერთი მხრივ მხარეებს ეხმარება დაანახოს ერთმანეთის ინტერესი, ისევე როგორც მეორე მხრივ, მედიატორი ცდილობს თავად შეიქმნას წარმოდგენა თუ რა სახის ურთიერთობის გარშემო ატარებს მედიაციას, რათა ესმოდეს თუ რაში მდგომარეობს მხარეების რეალური ინტერესი დავისადმი ან დავის შეთანხმებით დასრულებისადმი⁷⁰². მსგავს პროცესში მედიატორი არ აძლევს მხარეებს რაიმე სახის რეკომენდაციას, ან რჩევას, ასევე არ აფიქსირებს თავის მოსაზრებას იმასთან დაკავშირებით თუ რა შეიძლება იყოს საუკეთესო პირობა

⁶⁹⁷ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 169.

⁶⁹⁸ *Fenn P.*, Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, 2012, 62.

⁶⁹⁹ *Kajkowska E.*, Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9.

⁷⁰⁰ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 37, 38.

⁷⁰¹ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 240.

⁷⁰² *Fenn P.*, Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, 2012, 62.

შეთანხმებისთვის ან რა შედეგით შეიძლება დასრულდეს დავა თუ ის გადაინაცვლებს სასამართლო დარბაზში, არამედ მედიატორი უბრალოდ პროცესის კონტროლის სადავეებთან არის, და ხელს უწყობს მხარეებს მიიღონ კონკრეტული გადაწყვეტილება შეთანხმების პირობებთან დაკავშირებით⁷⁰³, რაც გარანტი უნდა იყოს და მომავალში მოემსახურება მხარეებს შორის კარგი პირადი თუ ბიზნეს ურთიერთობის შენარჩუნებას⁷⁰⁴.

ამ სტილით მედიაციის გაძლიერებას მედიატორი უფრო მეტად „იცავს“ უშუალოდ მედიაციის პროცესის მსვლელობას, და ნაკლებად ერევა პროცესის შედეგში და მის შინაარსში, ამით ის მხარეებს უბიძგებს მიიღონ საკუთარი გადაწყვეტილება დავის გადაწყვეტასთან დაკავშირებით⁷⁰⁵.

1.1.6.2 შეფასებითი

ე.წ. შემფასებლით მედიაციის წარმოებისას მედიატორი არ არის შეზღუდული შეფასება გააკეთოს მიმდინარე მოლაპარაკებების პროცესის და რიგ შემთხვევაში კონკრეტული არაბოჭვითი ხასიათის რჩევა და რეკომენდაცია მისცეს დავაში ჩართულ მხარეებს თუ როგორ შეიძლებოდა უკეთესად მიიღწეს საკითხზე შეთანხმება. თუმცა მსგავსი სახის ჩარევა მხარეებს შორის მიმდინარე მედიაციაში მედიატორის მხრიდან დასაშვებია მხოლოდ უშუალოდ ორივე მხარის მოთხოვნის შემთხვევაში⁷⁰⁶. მსგავსი სტილი მედიაციის წარმოების ამერიკის შეერთებულ შტატებში იღებს სათავეს⁷⁰⁷; მას ხშირად „სარეკომენდაციო მედიაციას“ და ხელშემწყობი მედიაციის ჰიბრიდულ ფორმას უწოდებენ⁷⁰⁸.

უფლებებზე დამყარებული მედიაციის წარმოებისას მედიატორი ეხმარება მხარეებს მიაღწიონ შეთანხმებას, რა დროსაც უთითებს მხარეებს მათი პოზიციის სისუსტეებზე და ირიბად მიანიშნებს თუ რა შედეგით შეიძლება დასრულდეს მხარეებს შორის სამართლებრივი დავა, თუ მედიაციიდან საქმე სასამართლო დარბაზში გადაინაცვლებს⁷⁰⁹. მსგავსი მედიაციის წარმოებისას მედიატორი მხარეებს ფორმალურ და არაფორმალურ რეკომენდაციას აძლევს⁷¹⁰ იმასთან

⁷⁰³ იქვე, 62.

⁷⁰⁴ *Kwan Lun M.I.*, *Alternative Dispute Resolution of Shareholder Disputes in Hong Kong*, Cambridge University Press, Cambridge, 2017, 9.

⁷⁰⁵ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, 2015, 37.

⁷⁰⁶ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, 2015, 35.

⁷⁰⁷ იქვე, 241.

⁷⁰⁸ *Ponte L., Cavenagh T.*, *Alternative Dispute Resolution in Business*, West Educational Publishing, Ohio, 1999, 97.

⁷⁰⁹ *Fenn P.*, *Commercial Conflict Management and Dispute Resolution*, Spon Press, 2012, 63.

⁷¹⁰ იქვე, 63.

დაკავშირებით, თუ რა იქნება მედიაციის მიზნებისთვის საუკეთესო შეთანხმების პირობა ანუ თავად სთავაზობს მხარეებს თავის ხედვას დავის შეთანხმებით დასრულების კონკრეტული პირობების შესახებ⁷¹¹. მსგავსი ტიპის მედიაციის დროს მედიატორი მთავარ აქცენტებს მხარეთა უფლებრივ ნაწილზე და სამართლიანობის პრინციპზე აკეთებს და არა ინტერესებზე, რაც შეიძლება მხარეებს ამოძრავებდეთ.

უფლებებზე დამყარებული მედიაციის ფორმის განვითარებამ საკმაოდ დიდი კრიტიკა⁷¹² დაიმსახურა მედიაციის ფასილიტაციური ფორმის მხარდამჭერებში, ისევე როგორც მედიაციისადმი ზოგადად სკეპტიკურად განწყობილ იურიდიულ საზოგადოებაში. კრიტიკის მთავარ საფუძველს წარმოადგენდა ის გარემოება, რომ მედიატორს არ უნდა ჰქონოდა მხარეებისთვის რაიმე სახის რეკომენდაციის გაკეთების უფლება და არ უნდა ჩარეულიყო მხარეთა ნების ავტონომიაში, რითაც მიაჩნდათ, რომ ხდებოდა მედიაციის მთავარი მახასიათებელი ნიშნის დაკნინება. ამ კუთხით ნიშანდობლივია, რომ მედიატორის ნეიტრალიტეტს არ უნდა დაემუქროს საფრთხე, ისევე როგორც პროცესის წარმოება არ უნდა დაემსგავსოს შეჯიბრებით პროცესს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მედიაცია დაკარგავს ნდობას საზოგადოებაში. მათ შორის იქნება რისკი იმისა, რომ მხარე რომლის ინტერესის საწინააღმდეგო შეიძლება აღმოჩნდეს მედიატორის შეთავაზება დატოვებს მედიაციის პროცესს⁷¹³. შესაბამისად, მსგავსი სტილით მედიაციის წარმოებისას მედიატორს რეალურად უწევს დაიჭიროს ბალანსი მხარეების ინტერესებს შორის და არ გააჩინოს რაიმე სახის კითხვის ნიშანი მისი ნეიტრალურობის და მიუკერძოებლობის მიმართ⁷¹⁴.

თუმცა უფლებებზე დამყარებული მედიაციის წარმოება დღესაც წარმატებით მიმდინარეობს და ამ ფორმის მხარდამჭერთა პოზიციით მედიაციას არ ადგება ჩირქი, იმის გათვალისწინებით, რომ მედიატორმა რაც არ უნდა ურჩიოს მხარეებს ან შესთავაზოს საბოლოო გადაწყვეტილების მიმღები მაინც თავად მხარეები არიან და მათ არ ეზღუდებათ არჩევანი იყვნენ საკუთარი კონფლიქტის გადაჭრის საქმეში დამოუკიდებლები და ერთადერთი მხარე ვინც იღებს გადაწყვეტილებას.

⁷¹¹ *Kajkowska E.*, *Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses*, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9.

⁷¹² *Penny B.*, *Mediation Law*, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 6, 7.

⁷¹³ *Penny B.*, *Mediation Law*, Routledge Taylor&Francis Group, 2013, 7.

⁷¹⁴ *Chern C.*, *The Commercial Mediator's Handbook*, informa Law from Routledge, 2015, 242.

1.1.6.3 გარდაქმნითი

მედიაციის აღნიშნული სტილი უკავშირდება რობერტ ბუშის და ჯოზეფ ფოლგერის სახელს, რომელთაც მიაჩნდათ, რომ მედიაციის გამოყენებით შეიძლება კონფლიქტის მხარეების ურთიერთობების სახეცვლილება⁷¹⁵. ე.წ. ტრანსფორმაციული მედიაციის წარმოებისას მედიატორი ნაწილობრივ იყენებს ფასილიტაციურ სტილს პროცესის წარმოების და რიგ შემთხვევაში იმავე მედიაციის წარმოებისას იყენებს შემფასებლით სტილს მედიაციის წარმოების პროცესის მსვლელობისას დაფიქსირებული საჭიროებების შესაბამისად, რა დროსაც ორივე მხარეს ერთი მეორეს პერსპექტივიდან და გადმოსახედიდან ცდილობს შეახედოს საკითხის აქტუალურ მხარეს⁷¹⁶. აღნიშნული სტილით მედიაციის წარმოების დროს მედიატორი ახდენს მხარეების საკუთარ თავში გაძლიერებას, რათა მონახონ რესურსი მიიღონ საკუთარი გადაწყვეტილება და მეორე მხრივ, მხარეებს მოუწოდებს აღიარონ მეორე მხარე და მისი პოზიციები გაითვალისწინონ⁷¹⁷.

ტრანსფორმაციული მედიაციის დროს, რაც უახლესი კონცეფციაა მედიაციის პროცესის წარმართვის, ორივე მხარე ფაქტობრივ ადასტურებს ერთმანეთის რეალურ ინტერესებს და ღირებულებებს ერთობლივ შეხვედრაზე და წინასწარ გაცხადებული პოზიციებით მიმდინარეობს მოლაპარაკებები რათა მოხდეს ერთობლივად შეჯერება საერთო მისაღებ პოზიციაზე, რასაც თავის მხრივ მედიატორი ხელს უწყობს და ახდენს პროცესის ფასილიტაციას, მიყვება მხარეების მიერ დასახულ გეგმას და სტრუქტურას პროცესის მსვლელობის⁷¹⁸, რა დროსაც ეხმარება მხარეებს უკეთ გაიაზრონ ერთმანეთის პოზიციები, ისევე როგორც მხარეებს შორის წარმოშობილი კონფლიქტის რეალური მიზეზები, რათა ამის საფუძველზე მხარეებმა მიაღწიონ კონფლიქტის გადაჭრას. ამ სტილით მედიაციის წარმოებას ახასიათებს, რომ მხარეებს კარგად ესმით ერთმანეთის საჭიროებები და ინტერესები და ცდილობენ მიიღონ ამ ყველაფრის გათვალისწინებით ყველასთვის მისაღები შეთანხმება⁷¹⁹.

აღსანიშნავია, რომ მედიაციის წარმოების მოდელების მიხედვით მხარეები ხშირ შემთხვევაში არჩევენ ამა თუ იმ მიმართულებით გამოცდილების მქონე მედიატორებს, იგულისხმება გამოცდილება მედიატორების აწარმოონ ინტერესზე ან უფლებებზე დამყარებული მედიაცია⁷²⁰.

⁷¹⁵ *Mantle M.*, Mediation: A practical guide for lawyers, Dundee University Press, Dundee, 2011, 132.

⁷¹⁶ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 244.

⁷¹⁷ *Mantle M.*, Mediation: A practical guide for lawyers, Dundee University Press, Dundee, 2011, 132.

⁷¹⁸ *Peter F.*, Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, 2012, 63.

⁷¹⁹ *Chern C.*, The Commercial Mediator's Handbook, informa Law from Routledge, 2015, 244.

⁷²⁰ *Partridge M. V. B.*, Alternative Dispute Resplution, Oxford University Press, Oxford, 2009, 93.

1.1.6.4 პროცესის წარმართვის ინოვაციური ფორმები

1.1.6.4.1 „მომრავი მედიაცია“

ავსტრალიაში მათ შორის დაინერგა სპეციალური ფორმა მედიაციის, რომელსაც Shuttle⁷²¹ mediation-ს უწოდებენ, რა დროსაც მედიატორი სხვადასხვა ტერიტორიულ ერთეულში განლაგებულ მხარეებს შორის, ტრანსპორტის გამოყენებით გადაადგილდება და ათანხმებს პირობებს. მედიაციის ამ ფორმისათვის მახასიათებელია სწორედ ის, რომ მხარეებს ერთად მედიატორი არ კრიზავს.

აღნიშნული ფორმის გამოყენებამ ბიძგი მისცა აღნიშნული სახელწოდებით მედიაციის პროცესის ისეთი სტილით გაძღოლას მედიატორის მხრიდან, როდესაც ის მხარეებს ერთად არ ახვედრებს და თავად მათ შორის მიმოსვლით და ინფორმაციის გაცვლით ცდილობს მართოს პროცესი⁷²². აღნიშნული ფორმის გამოყენებას მედიატორის მხრიდან ხშირად აქვს თავისი ახსნა და წინაპირობა, რადგან რიგ შემთხვევაში ბარიერი მართლაც შეიძლება იყოს ტერიტორიული დაშორება მხარეების, თუმცა რიგ შემთხვევაში სახეზე არის ისეთი ტიპის მოლაპარაკებები, როდესაც მხარეებს არ სურთ ერთმანეთთან პირდაპირი კომუნიკაცია და ამისთვის მედიატორს იყენებენ (მაგ: საერთაშორისო დავებში, საოჯახო დავებში ნაწილობრივ, შრომით დავებში).

დოქტრინისეულად სამ⁷²³ ძირითად წინაპირობას გამოყოფენ რის გამოც მედიაციის ამ ფორმით წარმოებამ ფეხი მოიკიდა პრაქტიკაში:

ა) თავიდან იქნეს არიდებული კონფრონტაცია, როდესაც მედიაცია მიმდინარეობს მაღალი დამაბულობის ფონზე;

ბ) მხარეებს აქვთ კონფიდენციალური ინფორმაცია და მისი დოზირებულად მეორე მხარისთვის მიწოდებას მესამე ნეიტრალური პირის გამოყენებით არჩევენ;

გ) მედიატორს ეძლევა საშუალება ღიად ასაუბროს მხარეები ისეთ თუნდაც არაკონფიდენციალური ხასიათის ინფორმაციის შესახებ, რაზეც მხარეები ერთმანეთის თანდასწრებით ვერ ისაუბრებდნენ.

⁷²¹ Boulle L., Field R., Australian Dispute Resolution, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 286.

⁷²² Wode M., Rabe C.S., Mediation, Springer, Berlin, 2014, 6.

⁷²³ Roberts M., Mediation in Family Disputes, Ashgate, 2014, 133.

თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ამ სტილით მედიაციის ჩატარებას თავისი უარყოფითი მხარეებიც გააჩნია, კერძოდ, მსგავსი მედიაცია ცალსახად უფრო მეტ დროს მოითხოვს, ვიდრე ორივე მხარის ჩართულობით ერთობლივი შეხვედრების წარმოებისას, ისევე როგორც ალბათობა იზრდება იმისა, რომ მედიატორის მიუკერძოებლობას შესაძლოა ერთ-ერთი მხარის მხრიდან დაესვას კითხვის ნიშანი, ისევე როგორც ასეთი მედიაციის დროს მთელი დატვირთულობა მედიატორზე მოდის და მხარეები ერთგვარად აქტიური პროცესისგან გამოთიშულ მდგომარეობაში იმყოფებიან.

1.1.6.4.2 ონლაინ მედიაცია

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალება იმდენად მოხმარებადი და პოპულარული ხდება, რომ მისი მომხმარებლებისთვის მედიაციის კიდევ უფრო ეფექტურად და კომფორტულად მოხმარების შეთავაზების მექანიზმებზე გამუდმებით ფიქრობს საერთაშორისო სამართლებრივი საზოგადოება, რაც მათ შორის მის დამატებით ფართოდ გავრცელებას კიდევ უფრო მეტად უწყობს ხელს.

მედიაციის, როგორც დავების გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალების დამკვიდრების პარალელურად, მათ შორის საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის ფორმად მედიაციის სულ უფრო და უფრო გამოყენების კვალდაკვალ ვითარდება და ერთგვარად ბიძგი ეძლევა ევროპულ ქვეყნებში კიდევ ერთი ახალი ნოვაციის დამკვიდრებას მედიაციის მიმართულებით, კერძოდ, საუბარია ე.წ. E-Justice -ზე მედიაციის პროცესში, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მიმართულების დანერგვაში ამერიკის შეერთებული შტატები ნამდვილად პიონერია⁷²⁴, თუმცა დღეისთვის არაერთ ევროპულ ქვეყანაში მსგავსი ფორმა მედიაციის წარმოების უკვე კარგად არის დანერგილი⁷²⁵. ფაქტია,

⁷²⁴ *Bhatia K.V., Candlin C., Gotti M., Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 213.*

ე.წ. „ონლაინ მედიაცია“ -ს საფუძველი ჩაეყარა 1996 წლის ივლისში ამერიკის შეერთებულ შტატებში, კანზასის შტატში. კერძოდ, კომპიუტერით გატაცებულმა პიროვნებამ შექმნა ვებ გვერდი, რომელზეც აქვეყნებდა ადგილობრივ სიახლეებს, მათ შორის აკოპირებდა ინფორმაციას რადიოდან, ტელევიზიიდან, გაზეთებიდან, მათ შორის სიტყვა სიტყვით იმეორებდა მათ შორის საგაზეთო პუბლიკაციებში დაფიქსირებულ ტექსტს, რამაც გამოიწვია ადგილობრივი ზეჭდური მედიის რედაქტორის მხრიდან მასთან დაკავშირება და დადანაშაულება საავტორო უფლებების უხეშ დარღვევაში, შედეგად საიტის საქმიანობა დროებით შეჩერდა, თუმცა აღნიშნულმა პიროვნებამ მიმართა სამართლებრივ რჩევას, მათ შორის დაუკავშირდა ონლაინ ომბუდსმენის ოფისს, რომელიც რამდენიმე თვის დაფუძნებული პროექტი იყო მასაჩუსეტის ინფორმაციული ტექნოლოგიის და დავის გადაწყვეტის ცენტრში, (ამკერსტი) ჯენეტ რიფკინისა და ითან კატის მიერ, რომელთაც ამ კონკრეტულ დავაში გაწიეს მედიატორის ფუნქცია ელექტრონული საშუალებების (მეილი, სკაიპი და ა.შ.) გამოყენებით და მხარეთა შორის შედგა შეთანხმება.

⁷²⁵ იტალიაში ODR-ს განვითარება დაკავშირებულია მილანის საარბიტრაჟო პალატასთან 2003

წილად, <<http://www.risolvionline.it>>.[15.05.2018]

რომ ტრადიციული ფორმები დავის გადაწყვეტის, ისეთი როგორც არის სასამართლოს წინაშე საქმისწარმოება ან თუნდაც საარბიტრაჟო საქმისწარმოება, აღარ წარმოადგენს ეფექტურ მექანიზმს, რათა გაუმკლავდეს დღითი დღე მზარდ დავებს მხარეებს შორის, მათ შორის დაბალი ღირებულების და საზღვართშორისი დავების მატების ფონზე⁷²⁶. ევროპული გადმოსახედიდან მარტივი, ეფექტური, დროული და ხელმისაწვდომი ფორმების არსებობა დავის გადაწყვეტის მექანიზმებისა არის დღევანდელი საჭიროება⁷²⁷, რაც კარგად მოეხსენება ევროპელ კანონმდებელს⁷²⁸, რომელმაც მიიღო შესაბამისი ევროპული დირექტივა და რეგულაციები, რაზეც ქვემოთ იქნება საუბარი.

ახალი ევროპული ჩარჩო რეგულაციები ხელს უწყობს დავის გადაწყვეტის მექანიზმების იმპლემენტაციას და ინტეგრაციას სამოქალაქო მართლმსაჯულების სისტემაში ევროპის მასშტაბით⁷²⁹.

2013 წლის 21 მაისს ევროპის პარლამენტმა მიიღო ონლაინდ დავების გადაწყვეტის მხარდამჭერი რეგულაცია (Regulation no 524/2013⁷³⁰), რაც მათ შორის დამატებითი ბიძგი გახდა ევროპის ქვეყნებში ონლაინ დავების გადაწყვეტის ფორმის და პლატფორმის დანერგვისთვის⁷³¹. აღნიშნული რეგულაციის მიზანს წარმოადგენს მომხმარებლებს და მწარმოებლებს შეუქმნას კომფორტული გარემო, როდესაც ნაკლები დანახარჯით და სასამართლო პროცედურების გარეშე შეძლებენ დავების მოგვარებას, მათ შორის ონლაინ ვაჭრობის სივრციდან წარმოშობილ დავებზე⁷³².

აღსანიშნავია, რომ ევროკომისიამ 2011 წელს ჩატარებული კვლევის შედეგად (რომელი კვლევაც მათ შორის საფუძვლად დაედო 2013 წლის დავის

⁷²⁶ Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 101.

⁷²⁷ Carvalho J.M., Carvalho C., *Online Dispute Resolution Platform in Alberto de Franceschi (ed), European Contract Law and the Digital Single Market –The Implications of the Digital Revolution*, Intersentia, 2016, 245, 246.

⁷²⁸ Carvalho J.M., Nemeth K., *Implementation of the Consumer ADR Directive in the EU Member States*, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018, 81.

⁷²⁹ Cortes P., *Consumer ADR in Spain and the United Kingdom*, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018, 82.

⁷³⁰ იხ. <<http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/524/oj>>. [15.05.2018]

⁷³¹ Steffek F., *The Relationship between Mediation and Other Forms of Alternative Dispute Resolution in The Implementation of the Mediation Directive, (Compilation of in-depth Analysis) European Parliament Directorate-General for Internal Policies*, 2016, 52, 53.
<<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>. [15.05.2018]

⁷³² Van Gelder E.M., Biard A.B., *The Online Dispute Resolution Platform after one Year of Operation: A Work in Progress with Promising Potential*, Legal Journal Consumenten &Recht, TvC UITGEVERIJ, Paris, 2018, 77.

ალტერნატიული საშუალების ევროპულ დირექტივას⁷³³), გამოვლინდა, რომ დაახლოებით 78% მცირე დავების მონაწილეების, აღარ აგრძელებდნენ წარმოშობილ სამართლებრივ დავას, მასთან დაკავშირებული ხარჯების და საქმისწარმოებისთვის საჭირო დროის დანახარჯის გათვალისწინებით⁷³⁴.

ინტერნეტ სივრცის, ინტერნეტ პლატფორმის განვითარება ხელს უწყობს⁷³⁵ ახალი კომუნიკაციის სფეროების ჩამოყალიბებას, სადაც მათ შორის უკვე შესაძლებელია კონფლიქტის მხარეების ჩართულობით სადავო საკითხების შესახებ შეთანხმებების მიღწევა. ბოლო წლების მანძილზე ხდება ინფორმაციული ტექნოლოგიის ინფორმაციული კომუნიკაციურ ტექნოლოგიად გარდაქმნა, რა დროსაც ელექტრონული კომუნიკაციის ფართო ტექნიკური შესაძლებლობები იძლევა. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ ელექტრონული კომერციის (e-commerce) განვითარების პარალელურად ჩნდება საჭიროება შესაბამისი მექანიზმის შექმნისა, რომელიც დავის ალტერნატიული საშუალების ელექტრონულ საშუალებად ჩამოყალიბდება⁷³⁶.

ინტერნეტი აყალიბებს ონლაინ ვაჭრობის და კომერციის მსოფლიოს⁷³⁷, რაც ყოველდღიურად მზარდი კატეგორიაა⁷³⁸, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა ბაზარი ეს ბაზარიც ორიენტირებულია კლიენტის კმაყოფილებაზე და ეფექტურ მუშაობაზე, თუმცა ხშირია ხარვეზები ონლაინ ვაჭრობასთან დაკავშირებით, რაც იწვევს ხშირ კონფლიქტურ სიტუაციას და ხელი ეშლება⁷³⁹ ბაზრის ჰარმონიულ განვითარებას ხანგრძლივადიანი დავების ფონზე. მსგავსი სიტუაცია გახდა ერთგვარი მაპროვოცირებელი ფაქტორი ონლაინ დავების სისტემის დანერგვისა, რათა მომხმარებლებს შეეთავაზოთ წარმოშობილი დავების დროული და კომფორტული გადაჭრის გზები და მექანიზმები⁷⁴⁰.

ელექტრონული ტექნოლოგიების განვითარებას არ აქვს მასშტაბი, შესაბამისად დღითი დღე იქმნება და იხვეწება დავების ელექტრონულ სივრცეში

⁷³³ იხ. EU Directive 2013/11/EU.

⁷³⁴ *Van Gelder E.M., Biard A.B.*, The Online Dispute Resolution Platform after one Year of Operation: A Work in Progress with Promising Potential, *Legal Journal Consumenten &Recht, TvC UITGEVERIJ*, Paris, 2018, 77.

⁷³⁵ Brinkmann M.C., E-mediation im öffentlichen Bereich in *Niedostadek A.*,(hrsg) *Praxishandbuch Mediation*, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 376.

⁷³⁶ *Brown H., Marriott A.*, *ADR Principles and Practice*, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 587.

⁷³⁷ *Christopher H., Astrid S.*, *Resolving Mass Disputes*, Edward Elgar Publishing, UK, 2013, 240.

⁷³⁸ Commission Staff Working Document Report on cross-border e-commerce in the EU SEC (2009), 283.

⁷³⁹ *Cortes P.*, *Developing Online Dispute Resolution for Consumers in the EU : a proposal for the regulation of accredited providers*, 2010, 19, *International Journal of Law and Information Technology* #1.

⁷⁴⁰ *Christopher H, Astrid H.*, *Resolving Mass Disputes*, Edward Elgar Publishing, UK, 2013, 240.

გადაწყვეტის შესაძლებლობები⁷⁴¹. ამ მიმართულებით აღსანიშნავია მათ შორის WIPO⁷⁴² (ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაცია) –ს არბიტრაჟის და მედიაციის ცენტრის ODR -ს პროგრამა, რომლის გამოყენებით ინტელექტუალური საკუთრების შესახებ დავების მედიაციით მოგვარებას ონლაინ სთავაზობს დაინტერესებულ მხარეებს.

2011 წლის 25 ოქტომბერს ევრო პარლამენტმა მიიღო კიდევ ერთი რეზოლუცია ADR-ს მხარდასაჭერი, რომელშიც მათ შორის ნახსენებია და მითითებაა გაკეთებული ODR-ს განვითარების დიდ პოტენციალზე⁷⁴³ მცირე ზომის სარჩელებზე⁷⁴⁴, თუ საზღვართშორისი დავების წარმოებისას⁷⁴⁵ (cross-border litigation), თუმცა ამ ფორმას დავის გადაწყვეტისა ჰყავს კრიტიკოსებიც, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ რეგულირების სიმცირე და თვითონ ელექტრონული ტექნოლოგიების სიძვირე არის ის გამოწვევა, რაც ელექტრონული ფორმით დავის გადაწყვეტის დამკვიდრებას ხელს შეუშლის და ხდის არაეფექტურს⁷⁴⁶, მეორე მხრივ, ონლაინ დავის გადაწყვეტის შემდგომი განვითარების პრობლემას სწორედ ამ ფორმით სარგებლობის ტენდენციის ზრდას ასახელებენ, რაც ონლაინ წარმოების გადატვირთვას გამოიწვევს⁷⁴⁷, რაც მათ შორის ამ სახის სერვისის მომწოდებელი ორგანიზაციებისთვის შეიძლება გახდეს პრობლემა⁷⁴⁸. UNCITRAL თავის ODR წესებში პროგნოზირებს წელიწადში რამდენიმე მილიონამდე შემთხვევის ფიქსირებას⁷⁴⁹ უახლოეს პერიოდში⁷⁵⁰, როდესაც გამოყენებული

⁷⁴¹ ონლაინ მედიაციის სერვისი Juripax (სთავაზობს მედიატორებს შესაძლებლობას იქონიონ ონლაინ პროგრამა პროცესის წარმოების, იგულისხმება ონლაინ ფორმები, ონლაინ ჩართვების პლატფორმა, საქმისწარმოების პროგრამა)

⁷⁴² World Intellectual Property Organisation

⁷⁴³ Civil Justice Council, ODR-report, 5.

⁷⁴⁴ Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 44.

(აღნიშნული დირექტივის შესაბამისად მომხმარებლებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება დავის გადაწყვეტა შეძლონ ონლაინ, და შესაბამისად ADR სერვისის მიმწოდებლებს უწევთ ODR ტექნიკის ქონა, რადგან სხვანაირად გაჭირდება ევროპის მასშტაბით მცირე ზომის დავების, როგორც ძირითადად მომხმარებლების სფეროში არსებულ დავებს ეხებათ გადაწყდეს ნაკლები ფინანსური დანახარჯით, მით უფრო როდესაც სახეზეა საზღვართშორისო (cross border) დავა მხარეებს შორის.

⁷⁴⁵ Susskind R., *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 10.

⁷⁴⁶ Cortes P., *Online Dispute Resolution for Consumers in the European Union*, 2010, 183.

⁷⁴⁷ Heetkamp S.J., *Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen*, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabrück, 2018, 54.

⁷⁴⁸ Rule C., Rogers V., *Del Duca F.L.*, *Designing a Global Consumer Online Dispute Resolution (ODR) System for Cross-Border Small Value –High Volume Claims-OAS Developments in Uniform Commercial Code Law Journal (UCCLJ) 2010, 221, 228.*

⁷⁴⁹ Rogers V in Wahab M.A., Katsh E., Rainey D., *Online Dispute Resolution (ODR): Theory and Practice*, Eleven International Publishing, 2011, 122.

⁷⁵⁰ Vgl. UNCITRAL, A/CN.9/WG.III/XXIV/CRP.2,

იქნება ODR, ხოლო E-Commerce-ს განვითარების კვალდაკვალ ეს მოხმარება ასობით მილიონამდე⁷⁵¹ შეიძლება ავიდეს. ცალსახად შეიძლება ითქვას, რომ ევროკომისიისთვის ODR - ს გამოყენების იდეა მისაღები გახდა იმ გარემოების გათვალისწინებით, რათა დამატებით დაეჭირა მხარი ევროკავშირის საზღვრებში ციფრული ვაჭრობისთვის⁷⁵², ხოლო თავის მხრივ UNCITRAL ელექტრონული კომერციის შემდგომ განვითარებას ავტომატურად უკავშირებს ონლაინ დავის გადაწყვეტის სისტემის ჩამოყალიბებას⁷⁵³.

ონლაინ დავის გადაწყვეტის მექანიზმი, რომელიც წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების „ახალგაზრდა“⁷⁵⁴ წარმომადგენელს, განსაკუთრებით სხვადასხვა ქვეყანაში არსებული მოდავე მხარეების მაგალითზე კარგად მუშაობს⁷⁵⁵ და კიდევ უფრო გაამართლებს, რადგან რეალურად მხარეებს აქვთ ეფექტური საშუალება ისე, რომ ბილეთის ხარჯიც არ გაწიონ და არ მოუწიოთ ამა თუ იმ იურისდიქციაში ჩასვლა, ადგილობრივი სამართლებრივი სისტემის გაცნობა, მოახერხონ და აწარმოონ მოლაპარაკებები მათი ინტერესების დაცვის მიზნით და დასაცავად⁷⁵⁶. ონლაინ საშუალება იძლევა შესაძლებლობას ახალი ინოვაციური მიდგომით და ორგანიზებული ფორმით მოხდეს დავის გადაწყვეტა⁷⁵⁷.

რიგი ქვეყნების კანონმდებლობაში შეიძლება პირდაპირ არ იყოს მსგავსი ტერმინი გაწერილი და გათვალისწინებული, თუმცა არაფერი კრძალავდეს მსგავსი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით მედიაციის განხორციელებას⁷⁵⁸.

⁷⁵¹ *Rule C., Rogers V., Del Duca F.L.*, Designing a Global Consumer Online Dispute Resolution (ODR) System for Cross-Border Small Value –High Volume Claims-OAS Developments in Uniform Commercial Code Law Journal (UCCLJ) 2010, 221.

⁷⁵² *Christopher H, Astrid S.*, Resolving Mass Disputes, Edward Elgar Publishing, UK, 2013, 241.

⁷⁵³ <http://www.uncitral.org/pdf/english/workinggroups/wg_3/26th_WG_III/wp_117_e.pdf>.
[15.05.2018]

⁷⁵⁴ *Meller-Hannich C., Hóland A., Krausbeck E.*, „ADR“ und „ODR“ : Kreationen der europäischen Rechtspolitik. Eine kritische Würdigung, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, ZEuP, Verlag C.H.BECK, München, 2014 (1), 9.

⁷⁵⁵ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 423.

⁷⁵⁶ *Rule C.*, Online Dispute Resolution for Business, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 3, 4.

⁷⁵⁷ Brinkmann M.C., E-Mediation im öffentlichen Bereich in *Niedostadek A.*, (Hrsg) Praxishandbuch Mediation, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 376.

⁷⁵⁸ *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II, 2014, ISBN 978-1-78068-130-6, 52-53.

ODR-ს განმარტება ლიტერატურაში სხვადასხვაგვარად არის მოცემული⁷⁵⁹, თუმცა ერთი აქვს ყველას საერთო, რომ საქმე ეხება დავის წარმოებას იმ საშუალებით, სადაც ფიგურირებს ელექტრონული ტექნოლოგიის კომპონენტი, თუმცა ამ ნაწილშიც სხვადასხვაობა შეიმჩნევა, ერთნი მიიჩნევენ, რომ „დავა ელექტრონული ტექნოლოგიის გამოყენებით“⁷⁶⁰ უნდა გადაწყდეს, მაშინ როდესაც მეორე მოსაზრებაც არის დამკვიდრებული, რომლის თანახმად „დავა ელექტრონულ გარემოში საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით წყდება“⁷⁶¹.“ ორივე შემთხვევაში ტექნოლოგიები თამაშობს მნიშვნელოვან როლს⁷⁶², როდესაც პროცესი და კომუნიკაცია მოდავე მხარეებს შორის⁷⁶³ მიმდინარეობს ძირითადად ონლაინ ელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებების გამოყენებით⁷⁶⁴ და მოდავე მხარეები ერთდროულად ფიზიკურად არ არიან ერთ სივრცეში მოლაპარაკების წარმოების დროს წარმოდგენილი⁷⁶⁵.

ონლაინ დავის გადაწყვეტა (ODR⁷⁶⁶) აღქმულია, როგორც დავის გადაწყვეტის⁷⁶⁷ ალტერნატიული საშუალება, რომელიც ხორციელდება დისტანციურად ინტერნეტ ტექნოლოგიის კომუნიკაციის გამოყენებით⁷⁶⁸, რაც აძლევს მხარეებს

⁷⁵⁹ Heetkamp S.J, Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabrück, 2018, 31.

⁷⁶⁰ Duve C., Eidenmuller H., Hacke A., Mediation in der Wirtschaft, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2011, 209.

⁷⁶¹ Phillippe, IJODR 2014, 57,57

⁷⁶² Rainey D., Mediator Ethics and the Fourth Party, ACRResolution Magazine, <www.acrnet.org>. 2014, 10. [15.05.2015]

⁷⁶³ Weimann/Nagel, NJ 2012, 413, 415.

⁷⁶⁴ Cortes, C.T.L.R. 2014, 172, 172.

⁷⁶⁵ Lapp T., Online-Mediation in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 3.Auflage, 2016, 506.

⁷⁶⁶ ლიტერატურაში აღნიშნულ აბრევიატურას ხშირად ვნახავთ ასევე E-Mediation-ს ტერმინის გამოყენებით.

⁷⁶⁷ ბოლო წლებია საერთაშორისო ბაზარზე შეიქმნა ონლაინ დავის გადაწყვეტის კერძო სერვის მიმწოდებლები: ა) eBay's Dispute Resolution Center - რომელიც თავის სივრცეში განხორციელებულ ტრანზაქციების ნაწილში მხარეებს სთავაზობს დავის ონლაინ გადაჭრის პლატფორმას; ბ) Modria - წარმოადგენს eBay და Pay Pal - ს ODR მიმართულების ყოფილი დირექტორის კოლინ რულის (2003; 2011) კომპანიას, რომელმაც eBay- გან შეიძინა ლიცენზია ონლაინ დავების წარმოების და განავითარა თავისი ელექტრონული პროგრამა; გ) The Rechtwijzer – 2007 წელს ჰოლანდიის იურიდიული დახმარების სამსახურის საბჭომ შეიმუშავა ონლაინ პორტალი, რომლის მიზანი იყო დავაში ჩართულ მხარეებს დახმარებოდნენ ელექტრონულ სივრცეში მოეძიებინათ ადვოკატი, რაც 2014 წელს გადაიხარდა კომპანია Hill-თან (www.hiil.org/project/rechtwijzer) ერთად ონლაინ დავების გადაწყვეტის პლატფორმად. დ) Youstice - ასევე გახლავთ ონლაინ პლატფორმა, რომელიც 2014 წელს ამოქმედდა და ემსახურება მცირე ღირებულების დავების ონლაინ გადაწყვეტას; ე) resolver – www.Resolver.co.uk - კერძო პლატფორმაა, რომელიც მომხმარებლებს აძლევს საშუალებას მოახდინონ პლატფორმის გამოყენებით დავის ონლაინ წარმოება. [15.05.2018]

⁷⁶⁸ ODR-ს ცნებაზე მათ შორის იმუშავა UNCITRAL -ს მე-3 სამუშაო ჯგუფმა, რომელმაც ტექნიკური მახასიათებლები გაწერა

საშუალებას მიიღონ მედიაციაში მონაწილეობა⁷⁶⁹ ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით⁷⁷⁰, უყურებდნენ ერთმანეთს, უსმენდნენ ერთმანეთს⁷⁷¹, გაუგზავნონ⁷⁷² ერთმანეთს ონლაინ ინფორმაცია და შეინახონ ონლაინ ინფორმაცია⁷⁷³. ხშირად მოისმენთ მოსაზრებას, რომ ესოდენ მზარდი ელექტრონული პლატფორმების და შესაძლებლობების ზრდის ფონზე ხომ არ არის საფრთხე იურისტის საქმიანობის სამომავლოდ საჭიროების შემცირებისა⁷⁷⁴, თუმცა ალბათ უნდა შევთანხმდეთ, რომ მსგავსი საფრთხე ნაკლებია, რადგან რა ფორმითაც არ უნდა გადაწყდეს დავა და რაოდენ ეფექტური პროცესი არ შეეთავაზოთ მხარეებს, მათ ყოველთვის დასჭირდებათ და დამოკიდებული იქნებიან კვალიფიციურ იურიდიულ მრჩეველზე⁷⁷⁵, რომელიც მათ შორის მედიაციაში უდიდეს როლს თამაშობს, რადგან ყველა იმ შეთავაზების თუ შეთანხმების პირობის სამართლებრივ ანალიზს აკეთებს, რომელსაც მის მარწმუნებელს უკეთებს მეორე მხარე, წინააღმდეგ შემთხვევაში მხარე ნამდვილად წამგებიან პოზიციაში აღმოჩნდებოდა.

ხშირად ონლაინ ფორმით დავის სასამართლოს გარე მექანიზმის სახით გამოყენებისას ონლაინ ფორმას დავის „მეოთხე მხარეს“ უწოდებენ⁷⁷⁶ (fourth party⁷⁷⁷). დავის ონლაინ გადაწყვეტის ფორმები ვითარდება და რიგ შემთხვევაში უკვე საჩივრის ელექტრონულად რეგისტრაციაც ხდება შესაძლებელი და სრულად პროცესის ონლაინ მართვა⁷⁷⁸, რითაც უშუალოდ დავის გადაწყვეტის

⁷⁶⁹ *Brinkmann M.C.*, E-mediation im öffentlichen Bereich in *Niedostadek A.*,(hrsg) Praxishandbuch Mediation, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010, 377, 378, 379, 380, 381.

(ონლაინ მედიაციის განვითარების მიზნით გერმანიამ შექმნა რამდენიმე ელექტრონული პლატფორმა, რასაც აქტიურად სთავაზობენ კერძო კომპანიები მედიაციით დაინტერესებულ მომხმარებლებს, კერძოდ გავრცელებულია შემდეგი ონლაინ მედიაციის პროგრამები: Wiki, Weblog, Chat, Mikro-Blogging)

⁷⁷⁰ *Behme C., Probst R.*, Die neuen Mediationsregeln der ICC – ein Meilenstein für die administrierte Mediation?, *Zeitschrift für Konflikt-Management*, 17 Jahrgang, Heft, 1/2014, Januar / Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 10.

⁷⁷¹ Ashok K., *Alternative Dispute Resolution System*, K.K. Publications, 2016, 106.

⁷⁷² *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, *Mediation und Konfliktmanagement*, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017,424.

⁷⁷³ *Cortes P.*, *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 44.

⁷⁷⁴ *Susskind R.*, *The End of Lawyers?* Oxford University Press, Oxford, 2010,115.

⁷⁷⁵ *Meller-Hannich C., Hóland A.,Krausbeck E.*, „ADR“ und „ODR“ : Kreationen der europäischen Rechtspolitik. Eine kritische Würdigung, *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, ZEuP, Verlag C.H.BECK, München, 2014 (1), 36.

⁷⁷⁶ *Heetkamp S.J.*, *Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen*, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabruck,2018, 36-37.

⁷⁷⁷ *Katsh E., Rifkin J.*, *Online Dispute Resolution: Resolving Conflicts in Cyberspace*, Jossey-Bass Publishing, 2001, 93.

⁷⁷⁸ Thompson, *The Growth of ODR*, 2.

ალტერნატიული მექანიზმის სახეს⁷⁷⁹ იღებს ეს ახალი მიმართულება. ფაქტია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმები⁷⁸⁰ და განსაკუთრებით მედიაცია, მათ შორის ონლაინ მედიაციის სახით, განსაკუთრებით იძენს პოპულარობას და მომხმარებლებში ინტერესს.

ელექტრონული საშუალებებით დავის გადაწყვეტის ფორმა და გზა ხდება ინოვაციური მიდგომა, რაც დამატებით კომფორტს უქმნის მომხმარებელს, განსაკუთრებით შეიმჩნევა ამ მეთოდით ევროპასა და ამერიკის სხვადასხვა შტატებში კონკრეტული სპეციფიკური დავების მოგვარების პრაქტიკის ჩამოყალიბება, ისეთი როგორც არის სამომხმარებლო⁷⁸¹ თუ მცირე ბიზნესის დავები. ბიზნესისთვის დავის წარმოება ყოველდღიური რეალობაა⁷⁸², ეს იქნება დავა მომხმარებლებთან თუ თვით ბიზნესის შიგნით პარტნიორებს შორის სამართლებრივი გაუგებრობები, თუ სახელმწიფოსთან, რასაც ვერ აიცილებს ბიზნესი და მის ინტერესებშიც შედის ხელთ იქონიოს დროული და ეფექტური მექანიზმები წარმოშობილი დავის რეგულირების მისი ინტერესების მაქსიმალურად დაცვის ხარჯზე (მაგ: მცირე ბიზნესის წარმომადგენელ კომპანიებს შორის, ბიზნესის წარმომადგენელ კომპანიასა და მის მომხმარებელს შორის და ა.შ), რადგან სასამართლოში საქმისწარმოება რიგ შემთხვევაში არაგონივრულ დროსთან და ხარჯებთან ასოცირდება, რაც ხშირ შემთხვევაში მცირე მნიშვნელობის ან მცირე ღირებულების დავების შემთხვევაში მხარეებისთვის მიუღებელი ხდება⁷⁸³. ხშირ შემთხვევაში ინგლისურენოვან საზოგადოებაში მას სპეციფიკურ ტერმინს უწოდებენ - ODR⁷⁸⁴ (online dispute resolution). უფრო მეტიც, არიან მეცნიერები, რომელთაც მიაჩნიათ რომ ODR-ს აქვს პოტენცია და შესაძლებლობა მის გამოყენებით გადაწყდეს კომპლექსური დიდი ღირებულების დავები⁷⁸⁵. აღსანიშნავია, რომ მსგავსი ფორმით დავების გადაწყვეტა თავდაპირველად იწყებოდა ელექტრონულ საშუალებებთან დაკავშირებული კონფლიქტებით, როდესაც მხარეებს შორის მათ შორის

⁷⁷⁹ *Heetkamp S.J.*, Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabrück, 2018, 38.

⁷⁸⁰ *Hofmeister L., Slopek D.E.F.*, Schutzzfähigkeit von Online Dispute Resolution Verfahren, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2013, 29.

⁷⁸¹ იხ. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის 2016 წლის 19 თებერვლის კანონი სამომხმარებლო დავის წარმოების შესახებ: Verbraucherstreitbeilegungsgesetz, BGBl. 2016, Teil I Nr. 9 vom 25.02.2016, S. 254-274.

⁷⁸² *Rule C.*, Online Dispute Resolution for Business, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 1.

⁷⁸³ *Hodges C.*, Mass Collective Redress: Consumer ADR and Regulatory Techniques, European Review of Private Law, Vol 23. No. 5-2015. Wolters Kluwer Law&Business, UK, 2015, 831.

⁷⁸⁴ *Bhatia K.V., Candlin C., Gotti M.*, Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 212.

⁷⁸⁵ *Susskind R.*, Online Dispute Resolution : for low value civil claims, Civil Justice Council, <<https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2015/02/Online-Dispute-Resolution-Final-Web-Version1.pdf>>. 2015. [15.05.2018]

ურთიერთობა ელექტრონული საშუალებებს და სერვისებს უკავშირდებოდა, თუმცა დღესდღეისობით ეს კრიტერიუმი აღარ არის განმსაზღვრელი და მხარეთა ინტერესის შემთხვევაში ნებისმიერი დავის და კონფლიქტის ონლაინ მედიაციის გზით გადაწყვეტის რესურსი არის შექმნილი⁷⁸⁶.

ონლაინ მედიაციის პროპონენტები მათ შორის მედიაციისთვის მახასიათებელი პრინციპების ონლაინ ინტეგრირებას უთმობენ დიდ ყურადღებას, რაც მათ შორის გამოიხატება კონფიდენციალურობის დაცვის ვალდებულებაზე ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებით მხარეებისთვის სპეციალურ ფორმაზე შეთანხმებაში⁷⁸⁷.

ონლაინ მედიაციას⁷⁸⁸ ახასიათებს ყველა ის უპირატესობა, რაც ტრადიციულ ფორმებს დავის ალტერნატიული გადაწყვეტისა, რიგ შემთხვევაში კიდევ უფრო ნაკლები დროის და ფინანსების დანახარჯის მომტანი შეილება იყოს⁷⁸⁹.

ონლაინ მედიაციის უპირატესობებს შეიძლება მივაკუთვნოთ⁷⁹⁰:

- მარტივია დასაგეგმად, მხარეებით და უფრო მეტად მათი წარმომადგენლების გადავრთული სამუშაო გრაფიკის გათვალისწინებით;
- მხარეებს სახლიდან ან/და ოფისიდან გაუსვლელად შეუძლიათ მოახდინონ მედიაციის პროცესში ჩართვა, მოკუნნიკაცია, საკითხის გარშემო მსჯელობა და პრობლემების განხილვა, რა დროსაც ჩამოაყალიბებენ დავის დასრულების შესაძლო პირობებს, ისევე როგორც შეუძლიათ შეიმუშაონ კონკრეტული შეთანხმების პირობები და პროექტები გაცვალონ ონლაინ შემდგომი გადამუშავების მიზნით⁷⁹¹.
- ონლაინ მედიაციამ უნდა დაზოგოს ხარჯები, მათ შორის გადაადგილებასთან დაკავშირებული, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საზღვართშორისი მედიაციის წარმოებისას, როდესაც მხარეები თავიდან იცილებენ შორეულ დისტანციებზე მგზავრობას⁷⁹².

⁷⁸⁶ *Susskind R.*, *The End of Lawyers?* Oxford University Press, Oxford, 2010, 220, 221.

⁷⁸⁷ *Brown H., Marriott A.*, *ADR Principles and Practice*, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 593.

⁷⁸⁸ *McLaren R.H., Sanderson J.*, *Innovative Dispute Resolution: The Alternative*, Thomson Carswell., 2006, 4-32.7.

⁷⁸⁹ Prof. Fred Galves, *Virtual Justice as Reality: Making the Resolution of E-commerce Disputes More Convenient, Legitimate, Efficient, and Secure*, 2009, (1) *Journal of Law, Technology & Policy*

⁷⁹⁰ *McLaren R.H., Sanderson J.*, *Innovative Dispute Resolution: The Alternative.*, Thomson Carswell., 2006, 4-32. 8.3

⁷⁹¹ *Kumar A.*, *Alternative Dispute Resolution System, Global and National Perspective*, K.K. Publications, 2016, 106.

⁷⁹² *Alexander N.*, *Global Trends in Mediation*, 2nd Ed, Kluwer Law International, the Netherlands, 2006, 27.

- ონლაინ სივრცეში ყოფნა აძლევს მხარეებს მეტ დროს და საშუალებას მედიაციის მსვლელობისას მომზადებული პასუხები გასცენ.
- ონლაინ მედიაცია განსაკუთრებით მომხიბვლელია მცირე დავების და სამომხმარებლო სექტორში არსებული კონფლიქტების გადაწყვეტის მიზნებისათვის⁷⁹³.
- ონლაინ მედიაცია იძლევა საშუალებას დოკუმენტები სწრაფად და თითქმის არანაირი დამატებითი ხარჯის სანაცვლოდ ელექტრონულად გაიცვალოს მხარეებს შორის.

მეორე მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ E-Justice-ს დამკვიდრების პირველ ეტაპზე მისი მთავარი გამოწვევა თითონ მედიაციისთვის მახასიათებელი მნიშვნელოვანი თვისება წარმოადგენს, როგორც არის მედიაციის მხარეების ერთმანეთთან პერსონალური კონტაქტის⁷⁹⁴ (ე.წ. face-to-face mediation /contact) საჭიროება, რაც რიგ შემთხვევაში მედიაციის წარმატებით დასრულების მთავარ წინაპირობად არის მოხსენიებული ლიტერატურაში და მათ შორის პრაქტიკული მაგალითებიც ამაზე მეტყველებს, თუმცა საჭიროება როცა დგას და სხვა ალტერნატიული შესაძლებლობა არ არის, რა თქმა უნდა ელექტრონული საშუალებების გამოყენებას ალტერნატივა არ აქვს. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ რიგ შემთხვევაში, ემოციურ ფონზე მიმდინარე მხარეთა შორის დავის დროს⁷⁹⁵, ელექტრონული საშუალების გამოყენებით მედიაციის წარმოებამ ერთი მხრივ შეიძლება დააცხროს მხარეთა ვნებათაღელვა და მეორე მხრივ, შესაძლებლობა მისცეს მედიატორს აწარმოოს პროცესი მშვიდ გარემოში, რაც საბოლოოდ შედეგის მომტანი უნდა გამოდგეს⁷⁹⁶. ონლაინ მედიაციის გამოწვევების კუთხით აუცილებელია აღინიშნოს, პროცესის კონფიდენციალურად განხორციელების პრინციპისადმი გარკვეული რისკი, რაც იმისთვის, რომ ამ ფორმამ მედიაციის გაამართლოს, აუცილებლად უნდა იქნეს თავიდან არიდებული ამ პრინციპის დარღვევის შესაძლებლობა მხარეების მიერ⁷⁹⁷.

ელექტრონული ფორმით დავების გადაწყვეტას, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მექანიზმს მომავალი ნამდვილად გააჩნია, მინიმუმ იმ კატეგორიის დავებზე, სადაც დავის საგნის ღირებულება მცირეა⁷⁹⁸ და

⁷⁹³ *Hodges C.*, Mass Collective Redress: Consumer ADR and Regulatory Techniques, *European Review of Private Law*, Vol 23.No.5-2015.Wolters Kluwer Law&Business, UK, 2015, 867.

⁷⁹⁴ *Traest M.*, in *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland),Vol. II , 2014 , ISBN 978-1-78068-130-6, 52-53.

⁷⁹⁵ *Eidenmuller H.*, *Wagner G.*, *Mediationsrecht*, otto schmidt, 2015, 34.

⁷⁹⁶ *Alexander N.*, *Global Trends in Mediation*, 2nd Ed, Kluwer Law International, the Netherlands, 2006, 27.

⁷⁹⁷ *Blake S.*, *Browne J.*,*Sime S.*, *The Jackson ADR Handbook*, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 258.

⁷⁹⁸ *Rule C.*, *Online Dispute Resolution for Business*, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 5.

რეალურად მხარეებს სასამართლოსთვის მიმართვის ინტერესი თუნდაც ფინანსური დანახარჯის გათვალისწინებით არ ექნებათ, თუმცა ამ ფორმის სტრუქტურული და ინსტიტუციური განვითარების კვალდაკვალ, რიგ შემთხვევაში დიდი კომერციული დავების გადაწყვეტის⁷⁹⁹ ან ამ პროცესის ნაწილობრივი გადაწყვეტის ფორმა მართლაც შეუძლია ODR-ს რომ შეასრულოს მომავალში⁸⁰⁰, მით უფრო იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაციის ამ ფორმის გამოყენებას კიდევ უფრო მეტი უპირატესობა ახასიათებს ზოგადად მედიაციისგან განსხვავებით, კერძოდ, იგულისხმება კიდევ უფრო ნაკლები ფინანსური დანახარჯი და მათ შორის ნაკლები დროის დანახარჯი⁸⁰¹.

ამ კუთხით აღსანიშნავია მათ შორის ქართული რეალობა, და კერძოდ, ჯერ კიდევ მედიაციის ჩანასახოვან მდგომარეობაში, ჩვენ პრაქტიკაში დაგვიდგა საჭიროება მედიაციის განხორციელებისას ელექტრონული ტექნიკური საშუალებების გამოყენების, როდესაც დავა უცხო ქვეყნის რეზიდენტის ჩართულობით მიმდინარეობდა⁸⁰² ან თუნდაც ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ქართველი რეზიდენტი პირების ჩართულობით მიმდინარე მედიაციის წარმოებისას გამოყენებულა ელექტრონული ტექნიკური საშუალებები.

1.2 მედიატორის „პროფესიული“ განათლება და სერტიფიცირების სტანდარტები

მედიატორის განათლებასთან და განათლების სტანდარტებთან დაკავშირებით წლებია მიდის დისკუსია და მსჯელობა თუნდაც ისეთ ელემენტარულ საკითხზე, თუ რამდენად არის სავალდებულო მედიატორს ჰქონდეს სპეციალური განათლება მიღებული მედიაციის პროცესში⁸⁰³. წლების წინ იყო ხედვა განვითარებული, რომ მედიატორს უნარები ბუნებით უნდა მოსდგამდეს და რაიმე დამატებითი ამ კუთხით სწავლება მიზანშეწონილი არ იყო, რადგან მედიაციის ფილოსოფია ითხოვდა მედიატორებისგან ყოფილიყვნენ ჩვეულებრივი ადამიანები და არა რაიმე კასტა დატრენინგებული პირების⁸⁰⁴.

⁷⁹⁹ Schultz T., *The Roles of Dispute Settlement and ODR in Ingen-Housz A.*, (Arnold) *ADR in Business*, Volume II, Wolters Kluwer Law&Business, the Netherlands, 2011, 137.

⁸⁰⁰ *Susskind R.*, *The End of Lawyers?* Oxford University Press, Oxford, 2010, 223, 224.

⁸⁰¹ *Rule C.*, *Online Dispute Resolution for Business*, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 61.

⁸⁰² თბილისის საქალაქო სასამართლოს მედიაციის ცენტრის ეგიდით მიმდინარე მედიაცია რონალდ უილემ ჰორდეიკსა (წარმომადგენელი: ადვოკატი ირაკლი ყანდაშვილი) და ვიოლეტა გობოზოვა/ჰორდეიკს შორის, 2015წ. საქმე #2/21878-14, დავა სამედიაციო შეთანხმებით დასრულდა.

⁸⁰³ *Bouille L., Kathleen K.J.*, *Mediation Principles, Process, Practice*, Butterworths Canada, 1998, 237.

⁸⁰⁴ იქვე, 237.

დღეის მდგომარეობით მსგავსი დისკუსია ესოდენ მძლავრად არ მიმდინარეობს და უმრავლესობა ყალიბდება მედიატორთა მომზადების სავალდებულობაზე, თუმცა ქვეყნების მიხედვით მიდგომები განსხვავებულია კონკრეტული მომზადების კურსების და შინაარსთან დაკავშირებით; ისევე როგორც იმ საკითხთან დაკავშირებით თუ ვინ უნდა გააკონტროლოს მედიატორად მიღების წინაპირობად გათვალისწინებული საგანმანათლებლო სტანდარტი, კერძოდ, რამდენად უპრიანია ის ექვემდებარებოდეს სახელმწიფოს, თუ მსგავსი უფლებამოსილების მატარებელი რამდენიმე სუბიექტი შეიძლება თანაარსებობდნენ⁸⁰⁵.

დღეისათვის მედიატორად მომზადების და მედიატორის განათლების სტანდარტები პირდაპირ ასოცირდება მათ პროფესიონალიზმთან და შესაბამისად ყველა ქვეყანაში მოქმედი მედიაციის სისტემები ცდილობენ ორიენტირება აიღონ თუნდაც მინიმალური დოზით სტანდარტების არსებობაზე ამ პროცესში⁸⁰⁶. მედიატორად გახდომის წინაპირობებზე დიდია ყველა ქვეყანაში დისკუსია, და ამ სტანდარტებს ძირითადად სამ კატეგორიად ჰყოფენ:

ა) ზოგადი წინაპირობები, ანუ მედიატორობის მსურველის ასაკი, შესაძლო პროფესია, განათლების სფერო და არ უნდა იყოს ნასამართლევი (მაგ: ავსტრიაში და პორტუგალიაში პიროვნება უნდა იყოს მინიმუმ 28 წლის; მაგ: ესპანეთსა და რუსეთის ფედერაციაში სავალდებულოა უმაღლესი განათლების ქონა).

ბ) მედიატორად გახდომის წინაპირობა : კონკრეტული საგანმანათლებლო კურსის გავლა, რაც ყველა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარი სტანდარტით რეგულირდება (მაგ: ავსტრალიაში, ჰონგ-კონგში, კანადაში, ჩინეთში, ახალ ზელანდიასა და აშშ-ში 40 საათიანი სწავლებაა დანერგული ; ბევრ სამოქალაქო სამართლის ქვეყნებში ეს საათები გაცილებით მეტია, მაგ: ავსტრიაში 370 საათი, გერმანიაში 150 საათი, ბელგიაში 90 საათი, რა საათებიც რიგ შემთხვევაში მაქსიმუმ 2 წლის მანძილზე უნდა იქნეს დაგროვებული კანდიდატების მხრიდან)

გ) მედიატორის სტატუსის მიღების შემდგომ სავალდებულო განგრძობადი განათლების სისტემის არსებობა, რომელიც ასევე ყველა ქვეყანაში სხვადასხვაგვარად რეგულირდება, ისევე როგორც ჯერ კიდევ ყველაგან სავალდებულო სტანდარტს არ წარმოადგენს (მაგ: ავსტრიაში სავალდებულოა 50 კრედიტ საათის დაგროვება 5 წელიწადში, ავსტრიაში 25 საათი 2 წელიწადში, ბელგიაში 18 საათი 2 წელიწადში და ა.შ).

⁸⁰⁵ *Röthemeyer P.*, Die Zertifizierungsfiktion, 17 Jahrgang, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 2/2014, Januar/Februar, 66.

⁸⁰⁶ *Alexander N., Steffek F.*, Making Mediation Law, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016, 30.

აღსანიშნავია, რომ იმ ქვეყნებში სადაც დადგენილი არ არის რაიმე სახის ტრენინგის გავლის ვალდებულება, ყოველგვარი დაბრკოლების გარეშე პირს შეუძლია განახორციელოს მედიატორის საქმიანობა, თუმცა მსგავსი შემთხვევები საგამონაკლისოა, ძირითადად ყველა ქვეყანაში გარკვეული სტანდარტები არის დადგენილი, რათა პირს მიეცეს ოფიციალური სტატუსი მედიატორის და მათ შორის იქნეს ინტეგრირებული სასამართლოს თუ ამა თუ იმ მედიატორთა გაერთიანების რეესტრში⁸⁰⁷, რითაც უმთავრესად მომხმარებელი სარგებლობს⁸⁰⁸. ამასთანავე, სულ უფრო აქტუალური ხდება მედიატორთა სავალდებულო განგრძობადი განათლების/გადამზადების⁸⁰⁹ საკითხი მრავალ ქვეყანაში, რაც მათ შორის მნიშვნელოვანი გამოწვევა და თემა გახდება უახლოეს მომავალში საქართველოს მაგალითზე, ამ ახალი ინსტიტუციის კიდევ უფრო ინტეგრირების შემდგომ საქართველოში. მედიაციისადმი მოთხოვნის გაზრდასთან ერთად ივარაუდება, რომ სტანდარტები მედიატორთა მომზადებისადმი გაცილებით უფრო გამკაცრდება, მათ შორის ეს გამკაცრება სახელმწიფოს მხრიდან იქნება ინიცირებული, რადგან უშუალოდ სახელმწიფო უმთავრეს შემთხვევაში აკანონებს ამ ფორმას როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების კანონის დონეზე და მეორე მხრივ, უზრუნველყოფს აღნიშნული პროცესის ფარგლებში მიღწერილი შეთანხმების აღსრულების შესაძლებლობებს.

მედიაციაში სწავლება ძირითადად არის ორიენტირებული მედიატორის უნარების განვითარებაზე და პრაქტიკულ როლურ თამაშებზე კეთდება აქცენტი, მედიატორს უნდა ჰქონდეს როგორც თეორიული ცოდნა ასევე პრაქტიკული უნარები მიღებული მედიაციის წარმოების⁸¹⁰. როგორც წესი მედიაციაში სწავლების პროგრამებს უძღვებიან უშუალოდ მედიაციის განმხორციელებელი ინსტიტუციების წარმომადგენლები⁸¹¹. აღსანიშნავია, რომ შესაძლებელია ამა თუ იმ ქვეყნის კანონმდებლობაში პირდაპირ იყოს გაწერილი თუ ვის აქვს

⁸⁰⁷ აღსანიშნავია, რომ რიგ შემთხვევაში რეესტრს აწარმოებს სახელმწიფოს კონკრეტული წარმომადგენელი უწყება, მაგალითად თურქეთში ასეთი არის იუსტიციის სამინისტრო. <http://www.adbadalet.gov.tr/arabulucu> [15.05.2018]

⁸⁰⁸ *Boulle L., Kathleen K.J.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 237.

⁸⁰⁹ *Fritz R.*, Das Gütesiegel `Zertifizierter Mediator`, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten PVSt 47561, 62, 63.

⁸¹⁰ *Greger R., Unberath H., Steffek F.*, Recht der alternativen Konfliktlösung, 2. Auflage, C.H. BECK, München, 2016, 185.

⁸¹¹ ტრენინგზე მსმენელებს მიეწოდებათ თეორიული ინფორმაცია კონფლიქტის თეორიებზე, მოლაპარაკების მოდელებზე და მედიაციის პროცესზე და განსაკუთრებული აქცენტი არის გადატანილი მედიატორის უნარების სწავლებაზე პრაქტიკული სავარჯიშოების შესრულების ხარჯზე, ისევე როგორც ისწავლება კომუნიკაციის უნარები, კონფლიქტის მართვის ხელოვნება და მედიაციის ეთიკური სტანდარტები.

ტრენინგის ჩატარების უფლებამოსილება, მსგავსი პრაქტიკა ძაან იშვიათ⁸¹² ქვეყნებში გვხვდება, რომ აღნიშნულს პირდაპირ კანონი არეგულირებდეს სახელობით⁸¹³.

მედაციის ტრენინგის გავლის შედეგად მედიატორის სტატუსის მიღებისას ხდება პირის მედიატორად აკრედიტაცია, დასტურად იმისა, რომ კონკრეტული ინსტიტუცია ადასტურებს მედიატორის მიერ სწავლების წარმატებით დასრულების ფაქტს და მისი მომზადების დონე პასუხობს კონკრეტულ მინიმალურ დადგენილ სტანდარტებს საქმიანობის განხორციელების.

აღსანიშნავია, რომ რიგ ქვეყნებში⁸¹⁴ მედიატორებს აკისრიათ ვალდებულება მონაწილეობა მიიღონ ყოველწლიურ სავალდებულო განგრძობადი განათლების პროგრამაში, წინააღმდეგ შემთხვევაში მათ შეუჩერდებათ მედიატორის სტატუსი.

1.3 მედიატორის შერჩევის ობიექტური და სუბიექტური კრიტერიუმები

მედაციის მომხმარებლები მედიატორის შერჩევისას თავად აკეთებენ არჩევანს თუ ვინ მიაჩნიათ შესაფერის კანდიდატურად საკუთარი დავის მიზნებისათვის, რა დროსაც მხარეები უმთავრესად ქვემოთ ობიექტურ და სუბიექტურ კრიტერიუმებს⁸¹⁵ იყენებენ:

ა) მედიატორის შერჩევის ობიექტური კრიტერიუმები:

- მედიატორის თეორიული ცოდნა / ტრენინგები;
- მედიატორად საქმიანობის პრაქტიკული გამოცდილება;
- დავის კონკრეტულ საგანში ექსპერტიზა;
- ამა თუ იმ პროფესიული გაერთიანების წევრობა;
- მედიატორის ეთიკური სტანდარტები;

⁸¹² ასეთ ქვეყანას წარმოადგენს თურქეთი, სადაც მედაციის შესახებ კანონის 23-ე მუხლი ითვალისწინებს რომ მედაციაში ტრენინგების ჩატარების უფლება გააჩნიათ: ა) უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტებს; ბ) თურქეთის ადვოკატთა ასოციაციას; გ) თურქეთის იუსტიციის აკადემიას.

⁸¹³ *Goksu M., Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey., Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu, 2016, 279.*

⁸¹⁴ ავსტრალია

⁸¹⁵ *Boulle L., Kathleen K.J., Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths Canada, 1998, 90, 91.*

- მედიატორის ფინანსური ნიხრები;

ბ) მედიატორის შერჩევის სუბიექტური კრიტერიუმები:

- მედიატორის საზოგადოებაში ადგილი, ზოგადად და მისი ვიწრო მიმართულებით;
- პროფესიული რეპუტაცია, როგორც მედიატორის ან იმ პროფესიის წარმომადგენლის, რა სფეროშიც საქმიანობს;
- პიროვნული მახასიათებლები;
- მხარისთვის და მისი ადვოკატისთვის მედიატორის პიროვნების მიმღებლობა;

2. მხარეები და მათი წარმომადგენლები მედიაციის პროცესში

2.1 მედიაციის პროცესში მხარეთა უშუალოდ მონაწილეობის მიზანშეწონილობა და უპირატესობები

მედიაციის პროცესი აბსოლუტურად ნებაყოფლობითია ანუ მისი ინიცირება და მასში მონაწილეობა მხარეების მიხედულობაზე და ნება სურვილზეა დამოკიდებული, ისევე როგორც მხარეები განსაზღვრავენ მედიაციის შინაარსს და მიზანს და მათ შორის საკუთარი გადაწყვეტილებით⁸¹⁶ ასრულებენ მათივე ხელით ინიცირებულ მედიაციის პროცესს⁸¹⁷.

კონფლიქტის მხარეები თავად ირჩევენ მედიაციას როგორც მათ შორის არსებული დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებას, აქვთ სრული შესაძლებლობა აირჩიონ საკუთარი დავის გადაწყვეტის მიზნებისთვის კონკრეტული მედიატორი⁸¹⁸, ისევე როგორც სრულიად შეუზღუდავები არიან თავად განსაზღვრონ მედიაციის პროცესის შედეგი, კერძოდ, დაასრულონ დავა შეთანხმებით ან თუნდაც მათთვის სასურველ ეტაპზე შეწყვიტონ მედიაცია და დავა გააგრძელონ სასამართლოში ასეთი ინტერესის შემთხვევაში. მედიაციის პროცესის შედეგებზე სრული პასუხისმგებლობა⁸¹⁹ კონფლიქტის მხარეებს, როგორც დავაში ყველაზე კარგად გარკვეულ „ექსპერტებს“⁸²⁰ ეკისრებათ, იგულისხმება ის თუ რამდენად შეძლებენ მხარეები კონკრეტული პირობების გარშემო შეთანხმების მიღწევას და თუ რამდენად ეს პირობები არის მათი ინტერესებისთვის მისაღები და შესაბამისი; მხარეების ხელთ არის მედიაციაში კონკრეტული მიზნების მიღწევის შესაძლებლობა, რაშიც მათ მედიატორი უნდა სწორედ დაიხმარონ და გამოიყენონ, ისევე როგორც სწორედ უნდა მოახდინონ

⁸¹⁶ Walker S., Smith D., *Advising and Representing Clients at Mediation*, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013, 108.

⁸¹⁷ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch*, 2. Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 48.

⁸¹⁸ *Stoldt M., Verfahren und Ablauf der Mediation in Hinrichs U., Praxishandbuch Mediationsgesetz*, Verlag Walter de Gruyter, Berlin, 2014, 107.

⁸¹⁹ *Kracht S., Rolle und Aufgabe des Mediators – Prinzipien der Mediation in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation*, C.H.Beck, Munchen, 3. Auflage, 2016, 320.

⁸²⁰ *Wendland M., Mediation und Zivilprozess*, Mohr Siebeck, Tubingen, 2017, 168.

მხარეებმა მათი დავის სპეციფიკიდან გამომდინარე საჭირო მედიატორის შერჩევა, რა დროსაც მხარეები როგორც წესი ყურადღებას აქცევენ მედიატორის პიროვნულ თვისებებს, გამოცდილებას, როგორც მედიატორის და მათი დავის სპეციფიკის გათვალისწინებით⁸²¹, მის შესახებ საზოგადოებაში არსებულ ინფორმაციას, სანაცნობო წრის რჩევას და რეკომენდაციას ამა თუ იმ მედიატორის შესახებ⁸²².

ამ ყველაფრის ფონზე, რა თქმა უნდა, მედიატორი თავის ფუნქციას ასრულებს და მიუხედავად იმისა, რომ ის რეალურად არ არის გადაწყვეტილების მიმღები პირი, მაინც მნიშვნელოვანი როლის მატარებელია, რადგან სწორედ მის ფასილიტაციას არიან მხარეები დაქვემდებარებული და მის მიერ შეთავაზებული და დადგენილი წესების მიხედვით დგამენ მხარეები ნაბიჯებს, რადგან სწორედ მედიატორის უნარებს, ცოდნას და გამოცდილებას ანდობენ მხარეები კონფლიქტის გადაწყვეტის პროცესის მიმდინარეობას, იმ დათქმით, რომ საბოლოო სიტყვა თავად მხარეებზეა⁸²³. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ რაც არ უნდა მედიატორი იყოს გამოცდილი და მედიაციის პროცესის დაგეგმარებაში შეუდარებელი, დავის მონაწილე მხარეების რეალური შესაძლებლობა დავა შეთანხმებით გადაწყვიტონ ძლიერ ეფექტს⁸²⁴ ახდენს მედიატორის მიერ თუნდაც კარგად დაგეგმილ მედიაციის სტრატეგიაზე, ანუ რაც უფრო რაციონალურია თავად მხარე, რაც უფრო კარგად ესმის საკუთარი ინტერესების მიღწევის საშუალებები და კარგად აქვს შექმნილი წარმოდგენა თუ რა პროცესის მონაწილეა, მით უფრო წარმატებული იქნება მედიაციის პროცესი და გაუადვილდება მედიატორს მის მიერ დაგეგმილი ნაბიჯები დროულად და ეფექტურად გადაიდგას. ისევე როგორც პროპორციულად აღიბეჭდება მედიატორის როლი და ჩართულობის კოეფიციენტი მაღალია მედიაციაში, როდესაც მხარეები გამოუცდელნი არიან დავის წარმოებაში და მათ შორის კარგად არ აქვთ ჩამოყალიბებული თუ რა უნდათ დავიდან, რა შედეგი იქნება მათი ინტერესების შესაბამისი⁸²⁵. ამ ყველაფრის ფონზე მნიშვნელოვანია, რათა მხარეებს ჰქონდეთ სრული ინფორმაცია მედიაციის შესახებ, იმ წესების და ვალდებულებების შესახებ რაც მედიაციაში მოქმედებს, რადგან მათ ჰქონდეთ საშუალება ნებისმიერ ეტაპზე მიიღონ ინფორმირებული გადაწყვეტილება⁸²⁶, რათა მოახდინონ საკუთარი ინტერესების საუკეთესოდ წარმოჩინება

⁸²¹ *Pratt S., Niculita V.A., The Lawyer's Business Valuation Handbook, American Bar Association, Chicago, 2010, 516.*

⁸²² *Alexander N., International and Comparative Mediation, Wolters Kluwer, 2009, 116.*

⁸²³ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 48.*

⁸²⁴ *Moore C.W., The Mediation Process, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 71.*

⁸²⁵ იქვე, 71.

⁸²⁶ *Kracht S., Rolle und Aufgabe des Mediators – Prinzipien der Mediation in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.Beck, Munchen, 3.Auflage, 2016, 322.*

შეთანხმების პირობებში, რაც უნდათ რომ მიაღწიონ მეორე მხარესთან. ამ კუთხით, რა თქმა უნდა დიდია მხარეთა წარმომადგენლების როლი და ჩართულობის საჭიროება, თუმცა შესაძლებელია და ხშირია, როდესაც მხარეებს მედიაციაში წარმომადგენელი არ ჰყავთ (ფინანსური ან სხვა მიზეზის გამო, რიგ შემთხვევაში მხარეები თავად არიან გამოცდილი მოლაპარაკებების წარმოებაში⁸²⁷), რა დროსაც მედიატორს მოუწევს ორმაგი ყურადღების გამოჩენა, რომ მხარეებს მიაწოდოს სრული ინფორმაცია მედიაციის და იმ წესების შესახებ რითაც მხარეები უნდა ხელმძღვანელობდნენ პროცესში გადაწყვეტილების მიღების კუთხით.

მხარეებმა მედიაციისთვის მზადების პროცესში უნდა გაითვალისწინონ, რომ რაიმე გაწერილი სამართლებრივი ფორმულით მედიაციის დაწყება, როდესაც რაიმე სხვა ოფციას შეთანხმების მიზნებისათვის აღარ განიხილავენ შეიძლება მაზარალეული პოზიცია იყოს მათთვის მედიაციის წარმატებით დასრულების თვალსაზრისით, რადგან მედიაციას ახასიათებს ალტერნატივების შეუზღუდაობა და კონკრეტულ ერთ პოზიციაზე აქცენტირება ხელს არ უწყობს მედიაციის შედეგიანად წარმართვას⁸²⁸.

მედიაციაში მხარეები საკუთარ ინტერესებზე⁸²⁹ არიან აქცენტირებულნი და მათზე უკეთ არავინ იცის თუ რა კონკრეტული ინტერესები ამომრავებთ მათ და რა შედეგით უნდათ რომ მედიაცია დასრულდეს, შესაბამისად, მხარეები არიან მედიაციის მსვლელობის ფაქტობრივი ხელმძღვანელები⁸³⁰, ისევე როგორც ხშირია შემთხვევა, რომ მხარის კონკრეტული ინტერესის დაკმაყოფილება მეორე მხარის ფიზიკურ და ადამიანურ რესურსებს აღემატება, მიუხედავად ამ მხარის სოციალური თუ ფინანსური მდგომარეობისა, რაც ასევე შეუთანხმებლობის წინაპირობა შეიძლება გახდეს, რაც რიგ შემთხვევაში უკვე მეცნიერულ, თეორიული კვლევის საკითხად არის ქცეული თანამედროვე დოქტრინისეულ კვლევებში⁸³¹; ზოგადად ნებისმიერ ურთიერთობაში ინტერესების თანხვედრა კონსენსუსის წინაპირობაა⁸³², რაც მათ შორის მედიაციაშიც არ არის

⁸²⁷ Walker S., Smith D., *Advising and Representing Clients at Mediation*, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013, 146.

⁸²⁸ Diez H., Krabbe H., Thomsen C.S., *Familien – Mediation und Kinder*, Bundesanzeiger Verlag, 3.überarbeitete und aktualisierte Auflage, 2009, 115.

⁸²⁹ Steffek F., *Prinzipiengeleitete Regelung der Konfliktlösung*, Zeitschrift für KonfliktManagement (ZKM), #5, Verlag Dr.Otto Schmidt, Köln, 2013, 141.

⁸³⁰ Schwarz K., *Mediation Collaborative Law –Collaborative Practice*, Schriften der Johannes-Kepler-Universität Linz, Trauner Verlag, 2010, 9.

⁸³¹ Wendenburg F., *Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 119.

⁸³² Steffek F., *Skizzen einer Gerechtigkeitstheorie für das Privatrecht –Individuen, Interessen, Kohärenz, Konsens und Ausgleich in Gedächtnisschrift für Hannes Unberath, Arnold Stefan, Lorenz Stephan.*, C.H.Beck, München, 2015, 436.

საგამონაკლისო შემთხვევა; მედიაცია ელის მხარეებისგან შეთანხმებისკენ სწრაფვას და ამის რეალურად გამოვლინებას, რაც მხარეების პროცესის მსვლელობაში აქტიური ჩართულობით ვლინდება⁸³³. მედიაციამ უნდა უზრუნველყოს ორივე მოდავე მხარის კმაყოფილება⁸³⁴, როდესაც პროცესს მხარეები იწყებენ, როგორც დაპირისპირებულები⁸³⁵, ხოლო ასრულებენ შეთანხმებით.

აქვე არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ ნებისმიერი ტიპის მოლაპარაკებაში, და მით უფრო მედიაციაში, ყოველთვის მნიშვნელოვან გარემოებას წარმოადგენს მხარეების რესურსი იქონიონ ერთმანეთის ინტერესზე გარკვეული გავლენა⁸³⁶, სხვა სიტყვებით რომ ითქვას ისინი ერთმანეთისთვის უნდა იყვნენ საინტერესო მოდავე მხარეები, რათა მათ კონკრეტულ პოზიციას გააჩნდეს რაიმე სახის დამატებითი ღირებულება მეორე მოდავე მხარის თვალში და პირიქით, რა დროსაც მხარეებს უადვილდებათ კონკრეტული სამოქმედო დღის წესრიგის შედგენა ერთმანეთთან მოლაპარაკებების პროცესის მიზნებისთვის, ხოლო მედიატორს უადვილდება პროცესის მართვა, რადგან მან ორივე მხარის უპირატესობების შესახებ სრული ინფორმაცია მიიღო და შესაბამისად გეგმავს მხარეების ერთმანეთთან სასაუბრო თემას, რათა მედიაციამ კონკრეტული შედეგი მოუტანოს ორივე მხარეს, რასაც სწორედ იმ უნარების და გამოცდილების ხარჯზე ანხორციელებს მედიატორი, რაც ზოგადად ამ სტატუსის მიღებასთან არის დაკავშირებული ამა თუ იმ იურისდიქციაში, თუ მედიატორის პრაქტიკულ გამოცდილებასთან, რაც კონკრეტული სამედიაციო საქმეებში მონაწილეობით უგროვდება მედიატორს.

ზემოაღნიშნულ არგუმენტს შეიძლება სხვა ჭრილშიც შეეხედოს, კერძოდ, მედიაციის პროცესში ე.წ. სუსტი მხარის დაცვის საჭიროებაზე⁸³⁷, თუმცა ეს შეფასებითი კრიტერიუმია და მსგავსი რაიმე ნორმატიული ფორმით გაწერილი წესი და სტანდარტი აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით არ არსებობს, თუმცა კონფლიქტში მყოფი მხარეების მაგალითზე რა თქმა უნდა ხშირია იმის შესაძლებლობა, რომ ერთი მხარე მეორე მხარის გავლენის ქვეშ ექცეოდეს რიგი ფაქტორების გამო, რაც მათ შორის შეიძლება დაკავშირებული იყოს მხარეებისთვის მედიაციისგან გარე ფაქტორებზე, თუ კონკრეტული მედიაციის პროცესის მიზნებისთვის ამა თუ იმ საპროცესო საკითხთან.

⁸³³ Walker S., Smith D., *Advising and Representing Clients at Mediation*, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013, 8.

⁸³⁴ Schreiber A., *Obligatorische Beratung und Mediation*, Duncker & Humblot, Berlin, 2007, 87.

⁸³⁵ Dieter A., Montada L., Schulze A., *Gerechtigkeit im Konfliktmanagement und in der Mediation*, Campus Verlag, Frankfurt/New York, 2000, 33.

⁸³⁶ Moore C. W., *The Mediation Process*, 3rd Ed, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003, 72.

⁸³⁷ Wendenburg F., *Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013, 118.

გასათვალისწინებელია, რომ ე.წ. „პიროვნული ძალაუფლება“⁸³⁸ (Private Macht) უმეტესწილად ფაქტობრივი მოვლენაა და სამართლებრივ ფაქტორს ან რეგულირებას, როგორც წესი არ ემორჩილება, ეს ფენომენი ან ფიგურირებს ამა თუ იმ კონკრეტულ შემთხვევაში ან სახეზე არ არის. სწორედ ამ მიმართულებით მხარეებს შორის არსებული ურთიერთობების შეძლებისდაგვარად თანაბარი პირობების შექმნის საჭიროებაზე მიდის საუბარი მედიაციის მაგალითზე. მსგავს მოვლენას სხვადასხვაგვარი გამოვლინება შეიძლება გააჩნდეს და მას სწორი ამოცნობა ესაჭიროება, რადგან ნებაყოფლობით პროცესში ჩართულ მხარეებს შესაძლოა ერთმანეთთან აკავშირებდეთ იმ სახის მედიაციისგან გარე ურთიერთობები, რაც ირიბად კარნახობდეთ მათ მედიაციის პროცესში შეთანხმების პირობების შინაარს, რაც შეიძლება ერთ-ერთი მხარისათვის უკუპროპორციული შედეგის მომტანი აღმოჩნდეს, ვიდრე მისთვის სასარგებლო შედეგით შეთანხმების მიღწევის მოლოდინი, შესაბამისად ამ საკითხს რიგ შემთხვევაში ჩაღრმავება სჭირდება თავად მხარის და მისი წარმომადგენლის მხრიდან, რადგან დასაწყის ეტაპზე მსგავსი მოვლენის არსებობა მედიატორისთვის შესაძლოა საერთოდ არ იყოს ხელშესახებად ცნობილი ან თუნდაც არ იქნეს ამაზე მიქცეული სათანადო ყურადღება, რადგან თავად ეს მოვლენა და შესაძლებლობა მათ შორის მეცნიერულ დონეზე ახალი დამუშავების ტენდენციას წარმოადგენს.

მხარე ყოველთვის უნდა უკვირდებოდეს თუ რამდენად არის სახეზე მის მიმართ შესაძლო იმ სახის გავლენის გამოყენება, რაც მეორე მხარეს მის მიმართ შეიძლება გააჩნდეს და რა საშუალებებით⁸³⁹ და გზების გამოყენებით შეიძლება ეს მედიაციის პროცესში მისი ინტერესების გატარების საპირწონე გარემოება აღმოჩნდეს, რათა ამის შესაძლებლობის შემთხვევაში მოახდინოს მისი პრევენცირება.

მსგავსი სიტუაცია რა თქმა უნდა ბევრი შეიძლება შეიქმნას და მათი წინასწარი გათვლა და რეგულაცია ამ ეტაპზე ფაქტობრივ არ ხდება, თუმცა თვით მედიაციის იდეიდან გამომდინარე, რომელიც პროცესში ჩართული მხარეების აბსოლიტურ დამოუკიდებლობაზე, თანაბრობაზე და მედიაციაში ჩართვის ნებაყოფლობითობაზე მიგვითითებს, მსგავსი სახის საკითხის იდენტიფიცირება და საკითხის განეიტრალების ერთადერთი ბერკეტი მედიატორი რჩება, რომელმაც ყველა ის ღონე უნდა იხმაროს, რაც მხარეებს უზრუნველყოფს მისაღები გადაწყვეტილების დამოუკიდებლობაში და გარანტირებული იქნება მათი თვითგამოხატვის და გადაწყვეტილების მიღების თავისუფლება.

⁸³⁸ *Möslein F.*, Private Macht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2016, 9.

⁸³⁹ *Witte E.H., Van Quaquebeke N., Eckloff T.*, Machts als sozialpsychologisches Konzept in *Möslein F.*, Private Macht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2016, 67.

ამ კუთხით რეალურად ბევრია კიდევ რეგლამენტაციას დასაქვემდებარებელი, იგულისხმება ან საკანონმდებლო ან თუნდაც პრაქტიკის მიზნებისთვის წესების გაწერა, რათა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება არ გამოიყენოს ერთ-ერთმა მხარემ საკუთარი ბუნებრივი თუ სოციალური⁸⁴⁰ უპირატესობების გამოყენებით თავის სასარგებლოდ.

მსოფლიოს უმრავლეს ქვეყნებში გაბატონებულია მოსაზრება და მიდგომა, რომ მედიაციის მიმდინარეობისას უპრიანია უშუალოდ მხარეები ესწრებოდნენ მედიაციის პროცესს, რადგან მათი ჩართლობით ალბათობა შეთანხმების მიღწევის მაღალია. ამასთანავე, მხარეთა დასწრებას აქვს ის დატვირთვაც, რომ გარდა საკითხის გადაწყვეტისა, მხარეების უშუალო ჩართლობა და ერთმანეთთან ურთიერთობა მათ ერთმანეთთან დაახლოებას და კონფლიქტის პირადულ დონეზე აღმოფხვრას უწყობს ხელს⁸⁴¹. შესაბამისად მედიაციის ვირტუალური წარმოება (მაგ: ავსტრიაში⁸⁴² ონლაინ მედიაციის წარმოება კრიტიკის საგანია, და განსაკუთრებით იშვიათ შემთხვევაში დაიშვება, როდესაც სხვა შესაძლებლობა ფიზიკურად არ არსებობს და ორივე მხარე აღნიშნულზე თანხმობას აცხადებს) ან პროცესში მხოლოდ წარმომადგენლების მონაწილეობა არ არის მიზანშეწონილი, მაგალითად ნორვეგიასა⁸⁴³ და ფლორიდის შტატში⁸⁴⁴ უშუალოდ მხარეების დასწრება სავალდებულო წინაპირობას წარმოადგენს მედიაციის წარმოების, ისევე როგორც უნგრეთი⁸⁴⁵, სადაც მხარის გამოუცხადებლობა მედიაციის პროცესში ხელს უშლის პროცესის გახსნას, ხოლო კანადის პროვინცია ონტარიოს⁸⁴⁶ მაგალითზე მხარეების უშუალო დასწრება სავალდებულოა მედიაციის დაწყებიდან პირველი ოცდაათი წუთის მანძილზე

მანც.

⁸⁴⁰ *Wendenburg F.*, Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013,107.

⁸⁴¹ *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 65.

⁸⁴² *Roth M., Gherdane D.*, Mediation in Austria, in *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 291.

⁸⁴³ *Sperr A.K.*, Mediation in Norway, in *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1152.

⁸⁴⁴ *Kulms R.*, Mediation in the USA, in *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1263.

⁸⁴⁵ *Jassel-Holst C.*, Mediation in Hungary, in *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 617.

⁸⁴⁶ *Ellger R.*, Mediation in Canada, in *Hopt K.J., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 937.

2.2 წარმომადგენლის როლი, მონაწილეობის ფარგლები და ეთიკური საფუძვლები მედიაციის პროცესში

დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებებზე როდესაც მიდის მსჯელობა ხშირად მოისმენთ მოსაზრებას, რომ ამ ეტაპზე და განსაკუთრებით მედიაციაში ადვოკატის საჭიროება არ დგას, რადგან მხარეებს თავად შეუძლიათ სამართლისგან დაცლილ და არაშეჯიბრებით პროცესში დაიცვან საკუთარი ინტერესები, რის ხარჯზეც ფინანსებიც დაეზოგებათ; არის ასევე მოსაზრება, რომ ადვოკატები, თავისი ბუნებით, კლიენტის ინტერესებზე იქნებიან ორიენტირებულნი და ხელს ვერ შეუწყობენ შემათანხმებელი პროცესის წარმატებით წარმართვას, თუმცა საკითხის არსის სწორედ ანალიზის შემთხვევაში მივდივართ იმ დასკვნამდე, რომ ადვოკატი მხოლოდ დამატებითი ღირებულების შემქმნელია მსგავს პროცესში, რადგან მას შეუძლია მოახდინოს ინფორმაციის გადამუშავება, ფაქტობრივი გარემოებების უკან მდგომი სამართლებრივი რისკების ანალიზი, რაც სწორი პოზიციის ჩამოყალიბებაში დაეხმარება კლიენტს⁸⁴⁷. წარმომადგენელი მედიაციაში ერთგვარად მშვიდობის „დამმყარებელია⁸⁴⁸“.

დღეისათვის მრავალი იურისტი არის მედიაციაში ჩართული როგორც მედიატორი⁸⁴⁹ ან მხარეების წარმომადგენელი მედიაციაში, ეს უკანასკნელი იურიდიულ პრაქტიკაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს⁸⁵⁰. იურისტების ჩართულობა მედიაციაში ფუნდამენტური მნიშვნელობის არის⁸⁵¹, რადგან იურისტებს აქვთ უშუალო შესაძლებლობა მარწმუნებლებს გაუჩინონ მედიაციისადმი სწორი აღქმა და მოახდინონ მათი ეფექტური ჩართულობა მედიაციის პროცესში⁸⁵². მეორე მხრივ, იურისტები მხარეებისთვის მედიაციის შესახებ პირველადი წყაროს წარმოადგენენ და განმსაზღვრელ ფაქტორს დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალებისადმი ნდობის გაჩენის. მართალია მედიაციის ფუნქციისა და შედეგებისადმი საზოგადოების გარკვეულ

⁸⁴⁷ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 53.

⁸⁴⁸ *Walker S., Smith D.*, Advising and Representing Clients at Mediation, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013, 3.

⁸⁴⁹ *Haft F., von Schlieffen K.G.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, Munchen, 3 Auflage, 2016, 107, 108.

⁸⁵⁰ *Reuben C.R.*, The Lawyer Turns Peacemaker, A.B.A.J, 1996, 54, 55.

⁸⁵¹ *Margaret S.H.*, The Blackwell Handbook of Mediation, Blackwell Publishing, Great Britain, Oxford, 2006, 89.

⁸⁵² *Dingle J., Kelbie J.*, The Mediation Handbook, 2nd Ed, Unity Press, 2014, 114.

ნაწილს მცდარი წარმოდგენა აქვს⁸⁵³, თუმცა ეს ახალი ინსტიტუტი ყოველდღიურად უფრო პოპულარული ხდება.

იმისათვის, რათა მედიაციამ როგორც ახალმა ინსტიტუტმა გაამართლოს და პრაქტიკული შედეგები მოიტანოს, იგულისხმება ერთი მხრივ, დავების რეალურად შეთანხმებით დასრულების სტატისტიკა, რაც მეორე მხრივ, ავტომატურად უკავშირდება სასამართლოს გადატვირთულობის განტვირთვის მიზანს, მნიშვნელოვანია მასში ჩართულმა ყველა მხარემ სრულყოფილად და ზუსტად შეასრულოს მასზე ნაკისრი ვალდებულებები, იგულისხმება რა თქმა უნდა უპირველესად მედიატორი და მხარეები პროცესის მონაწილე, თუმცა თამამად შეიძლება ითქვას, რომ გადამწყვეტი როლი ამ პროცესში მხარეთა წარმომადგენლებს ენიჭებათ, რადგან სწორედ ადვოკატი არის ის პირი, რომელიც განსაზღვრავს მედიაციის წარმატებულად მიმდინარეობას, შესაბამისად მხარეთა მხრიდან მედიაციის მიზნებისთვის ადვოკატის შერჩევას დიდი ყურადღება უნდა დაეთმოს, რადგან ერთი მხრივ, ადვოკატს კარგად უნდა ესმოდეს მედიაციის არსი და მეორე მხრივ, ჰქონდეს შესაბამისი გამოცდილება პრაქტიკული სახით მედიაციაში წარმომადგენლობის, რადგან ადვოკატის თუნდაც ერთი შეუსაბამო სიტყვით და მიდგომით მეორე მხარისადმი, მედიაცია შეიძლება წარუმატებლობით⁸⁵⁴ დასრულდეს, ამაში მოიაზრება, რა თქმა უნდა ადვოკატის მხრიდან თავისი კლიენტის მომზადება მედიაციისთვის. მედიაციაში წარმომადგენლის ფუნქციით აღჭურვილმა პირმა, რომელიც რა თქმა უნდა ხშირ შემთხვევაში სწორედ ადვოკატია, უნდა მოახერხოს და მხარეს დაანახოს სხვაობა⁸⁵⁵ მის რეალურ ინტერესებსა და მის მიერ დაყენებულ სამართლებრივ მოთხოვნებს შორის, რათა მხარემ მის რეალურ ინტერესებზე მოახდინოს აქცენტირება და შეთანხმების მიღწევის მიზნით ოფციების შემუშავება თავის წარმომადგენელთან ერთად.

მარწმუნებელი ჯერ კიდევ მედიაციის თავდაპირველ ინიცირების ეტაპზე სწორედ ადვოკატთან გადის კონსულტაციას იმის შესახებ თუ რამდენად არის მედიაცია დადებითი მოვლენა მისი დავისთვის და ალბათ მარტივი წარმოსადგენია რომ ქართულ რეალობაში, როდესაც მედიაცია არ არის დავის გადაწყვეტის ტრადიციული ალტერნატიული მექანიზმი და საზოგადოებრივი ინფორმირებულობის დონე მედიაციის შესახებ საკმაოდ დაბალია, ადვოკატის როლს და დანიშნულებას კიდევ უფრო დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, თუ არა ადვოკატის რეკომენდაცია⁸⁵⁶ მედიაციის ინიცირების თაობაზე, მხარე მედიაციის

⁸⁵³ *Leung E.*, Mediation: A Cultural Change, *Asian Pacific Law Review*, 2009, 17.

⁸⁵⁴ *McLaren H.R., Sanderson J.*, Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 4-12.

⁸⁵⁵ *von Maik B.*, Guterichter und Mediatoren im Wettbewerb, Duncker & Humblot, Berlin, 2015, 23.

⁸⁵⁶ *Goodman A.*, Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 5.

გამოყენებისგან თავს შეიკავებს⁸⁵⁷. მედიაცია არის ყველაზე კარგი საშუალება ადვოკატმა ერთი მხრივ, გაივარჯიშოს მოლაპარაკებებში და მეორე მხრივ, კლიენტის ინტერესებს მოემსახუროს, რადგან აძლევს მათ საშუალებას თავად გადაწყვიტონ საკუთარი ბედი⁸⁵⁸.

ბევრი ადვოკატი მედიაციაში იღებს მონაწილეობას⁸⁵⁹, ან როგორც მხარის წარმომადგენელი ან როგორც უშუალოდ მედიატორი და მათი პროცესში ჩართულობა ხელს უწყობს მედიაციის დამატებით პოპულარიზაციას და ცნობადობის გაზრდას საზოგადოებაში. მედიაციის პროცესში წარმომადგენლის სტატუსით ჩართული ადვოკატები, ერთგვარად პროცესში მონაწილეობით იღებენ ვალდებულებას კონსტრუქციული⁸⁶⁰ ჩართულობის და მხარეებისათვის მოლაპარაკების წარმოებაში დახმარების, რათა საკუთარი როლის წინა პლანზე წამოწევით ხელი არ შეეშალოს მხარეთა შორის მორიგების მიღწევის პერსპექტივას.

აღსანიშნავია, რომ მედიაციის დანერგვის პარალელურად ყველა იურისდიქციაში ადვოკატის ერთგვარ ვალდებულებად⁸⁶¹ იქცა მხარეს მიაწოდოს სრული და ამომწურავი ინფორმაცია დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალების შესახებ, რა თქმა უნდა, საბოლოო გადაწყვეტილება აღნიშნული მექანიზმის გამოყენების შესახებ მხარის პრეროგატივა⁸⁶², თუმცა ადვოკატი თავის მხრივ ვალდებულია მინიმუმ ინფორმაცია მიაწოდოს ასეთი საშუალების არსებობის და მისი დადებითი თუ უარყოფითი მხარეების შესახებ კონკრეტული დავის მიზნებისთვის მისცეს მარწმუნებელს რჩევა. ადვოკატმა მარწმუნებელს ისიც ნათლად უნდა აუხსნას, რომ მედიაციაში მხარემ საკუთარ ინტერესებზე და არა სამართლებრივ საფუძვლებზე უნდა გააკეთოს მთავარი აქცენტი, ისევე როგორც თავად უნდა განსაზღვროს მედიაციის შინაარსი და მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება, რა კუთხითაც ადვოკატი იქნება მისი მრჩეველი და წარმომადგენელი, თუმცა სრული პასუხისმგებლობა შედეგზე მხარეს ეკისრება. მედიაციაში წარმომადგენლობა მათ შორის ადვოკატის მხრიდან გულისხმობს საკუთარი მარწმუნებლისთვის პროცესის შესახებ სრული ინფორმაციის მიწოდებას, სწორი

⁸⁵⁷ *McLaren H.R., Sanderson J.*, Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 4-2.

⁸⁵⁸ *Hollander J.*, Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, 2013, xviii.

⁸⁵⁹ *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen, Werner Verlag, 2006, 253.

⁸⁶⁰ *Pruckner M.*, Recht der Mediation, Linde Verlag Wien, Wien, 2003, 32.

⁸⁶¹ *Steffek F.*, Mediation und Justiz in Das Neue Mediationsgesetz, Fischer Christian., Unberath Hannes., Verlag C.H.Beck, Munchen, 2013, 35.

⁸⁶² *Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012, 22.

რჩევის მიცემას მედიაციის საჭიროების შესახებ კონკრეტული დავის მიზნებისთვის და მათ შორის დავის შინაარსიდან გამომდინარე შესაფერისი ცოდნის, გამოცდილების და უნარების მქონე მედიატორის შერჩევას⁸⁶³.

ამ კუთხით არც საქართველო წარმოადგენს გამონაკლისს და 2012 წლის 8 დეკემბრის ცვლილებებით, რაც გატარდა ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კოდექსში, მსგავსი ეთიკური ვალდებულება გაჩნდა ასევე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კოდექსში⁸⁶⁴.

მედიაცია არ წარმოადგენს ყველაფრის მკურნალს⁸⁶⁵, მედიაციის მიუხედავად მხარეები მაინც შეიძლება სასამართლოს იურისდიქციამდე მივიდნენ⁸⁶⁶, თუმცა მის შესახებ ყველა იმ პირმა უნდა იცოდეს ვისაც დავასთან აქვს შემხებლობა, განსაკუთრებით ადვოკატებმა კარგად უნდა იცოდნენ მედიაციის ადგილის და როლის შესახებ სამართლებრივ სისტემაში, რადგან მისი გამოუყენებლობით კარგავენ ახალი შესაძლებლობებით სარგებლობის შესაძლებლობას. მედიაცია შეიძლება გახდეს მკურნალი, თუ მოხდება მიმდინარე დავის სწორი ანალიზი, ერთგვარი „კონფლიქტის სკრინინგი“⁸⁶⁷, რაც გახდება წინაპირობა მისი გადაწყვეტის, მინიმუმ გადაწყვეტის სწორი გზების დასახვის.

მედიაციაში ადვოკატებს უწევთ სამართლებრივი მიდგომის ტრანსფორმირება და წლების მანძილზე გამომუშავებული მიდგომების დროებითი ცვლა, კერძოდ, ისეთი მნიშვნელოვანი სამართლებრივი დავისთვის საკითხი როგორც არის მთავარი არის სამართლებრივი საქმისწარმოების თუ ვინ ვის რას სთხოვს და რის საფუძველზე⁸⁶⁸ მედიაციაში დროებით ერთგვარად ნიველირდება, რადგან მედიაციაში შეთანხმების მიღწევის მიზნებისთვის მხარეებს უწევთ ერთგვარ კომპრომისებზე წასვლა, თუ მათთვის შეთანხმების მიღწევა და საკითხის საფუძვლიანად ამოწურვა წარმოადგენს მთავარ პრიორიტეტს, რის შესაძლებლობას მედიაცია აძლევს მხარეებს. ამ პროცესში მხარეები არიან ის პირები⁸⁶⁹ ვინც ყველაზე კარგად იცის თუ რა არის შესაძლებელი შეთანხმების მიღწევისთვის და რაზე არიან მზად რომ შეთანხმდნენ. მედიაციაში არ ხდება

⁸⁶³ იქვე, 23.

⁸⁶⁴ იხ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კოდექსი.

<www.gba.ge/uploads/files/regulaciebi/eTikis_kodexi.pdf>. [28.06.2018]

⁸⁶⁵ Brand J., Steadman F., Todd C., Commercial Mediation, Iuta&Company, 2nd Ed, 2016, v.

⁸⁶⁶ Niedostadek A., Mediation bei Arbeitsplatzkonflikten und der Grundsatz der Freiwilligkeit, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 55.

⁸⁶⁷ Ponschab R., Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlösungen, ADR-Verfahren im Vergleich – Teil 9, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 7.

⁸⁶⁸ იქვე, 4.

⁸⁶⁹ Wendenburg F., Mediation –flexible Gestaltung innerhalb fester Strukturen, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 36.

საკითხის სამართლებრივი სისწორის მიხედვით გადაწყვეტა, არამედ ხდება კონფლიქტის, დაპირისპირების, დავის შესახებ მხარეების მხრიდან შეთანხმება⁸⁷⁰. შესაბამისად, ალბათობა მაღალია, რომ ამ ნაწილში გაჟღერებულ მთავარ კითხვას თუ ვინ ვის რას და რის საფუძველზე, მედიაციაში დასახული მიზნებისთვის ამა თუ იმ მხარისთვის არ იყოს მთავარი პრიორიტეტი, რის სწორად კონსტრუირებაში ადვოკატმა აუნდა შეასრულოს მნიშვნელოვანი როლი მარწმუნებლის სასარგებლოდ და ინტერესების გათვალისწინებით.

იმისთვის, რომ ადვოკატი იყოს წარმატებული წარმომადგენელი მედიაციაში მას ესაჭიროება სპეციალური მომზადება, რადგან ის უნარები რაც ადვოკატს აქვს საადვოკატო საქმიანობის განხორციელებისთვის შეძენილი, არ არის საკმარისი მედიაციაში სრულფასოვანი წარმომადგენლობისთვის⁸⁷¹. ამ პროცესში, რასაც მედიაცია ჰქვია ადვოკატს უნდა ჰქონდეს ზუსტი წარმოდგენა თუ რასთან აქვს შემხებლობა, მას უნდა ჰქონდეს ერთი მხრივ, სრული ინფორმაცია მათ შორის მედიატორების შესახებ, მათი საქმიანობის შესახებ, ისევე როგორც, იცოდეს თუ როგორ უნდა შეარჩიოს საქმისთვის სწორი და საჭირო მედიატორი⁸⁷², რას უნდა მოელოდეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში აღმოჩნდება წამგებიან მდგომარეობაში, რითაც მისი კლიენტის ინტერესი ზარალდება. გასათვალისწინებელია, რომ იურიდიული სკოლები მედიაციის პრაქტიკულ უნარებში არ ამზადებენ⁸⁷³ მომავალ იურისტებს და შესაბამისად ჩნდება ლოგიკური კითხვა თუ როგორ შეიძლება იურისტი იყოს წარმატებული მედიაციაში?

ხშირია როდესაც ადვოკატები ამა თუ იმ საქმის წარმოებას და მის შედეგს თავის თავს უკავშირებენ და საკუთარ საქმედ აღიქვამენ, მაშინ როდესაც ეს საქმე კონკრეტული კლიენტის საქმეა და ის იგებს ან აგებს დავას⁸⁷⁴, შესაბამისად, კლიენტებს ყოველთვის ურჩევნიათ ნაკლები დროის და ფინანსების დანახარჯით მოუგვარდეთ კონფლიქტი და თუ ამაში ადვოკატი ეფექტურად დაეხმარებათ, კლიენტი ამ ყველაფეს ორმაგად ითვალისწინებს, შესაბამისად მედიაციის სწორი გამოყენება ადვოკატების მხრიდან და მისი სწორი აღქმა ურთიერთსასარგებლო პროცესია დავის მიმდინარეობისას, მთავარია ადვოკატს სწორად ესმოდეს მედიაციის მიზნები და მხოლოდ ამის შემდგომ გაუადვილდება მედიაციის პროცესის აღქმა⁸⁷⁵.

⁸⁷⁰ *Ponschab R.*, Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlösungen, ADR-Verfahren im Vergleich – Teil 9, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 4.

⁸⁷¹ *Goodman A.*, Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 1.

⁸⁷² იქვე, 6.

⁸⁷³ *Hollander J.*, Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, 2013, xix.

⁸⁷⁴ იქვე, 1.

⁸⁷⁵ *Stephen W.J.*, Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 391.

შესაბამისად, ერთი მხრივ ადვოკატებს უნდა სჯეროდეთ მედიაციის ეფექტურობის, რომ მედიაცია რეალურად შედეგის მომტანია, და ადვოკატებს არ უნდა ჰქონდეთ მედიაციის მიმართ საკუთარი თავის კონკურენტის ან საქმიანობის „წარმთმევის“ განცდა, ამ მიმართულებით ადვოკატთა ასოციაციის და მისი სწორი პოლიტიკის გარეშე მედიაცია საქართველოში თამამად შეიძლება ითქვას რომ ვერ გაამართლებს ან გაცილებით დიდი დრო დასჭირდება მის რეალურ წარმატებულ ინსტიტუტად ჩამოყალიბებას, ვიდრე ადვოკატთა ასოციაციის სწორი ჩართულობით ამ დიდ პროცესში, რასაც მედიაციის საქართველოში დამკვიდრება ჰქვია.

საერთაშორისო დონეზე საინტერესო დისკუსია მიმდინარეობს იმასთან დაკავშირებით მედიაციაში ჩართული წარმომადგენელი უნდა იყოს თუ არა სავალდებულოდ ადვოკატი⁸⁷⁶, რაზეც იურიდიული საზოგადოების დიდი ნაწილი შეჯერდა, რომ ეს ყველა ინდივიდუალურ შემთხვევაში ქვეყნის შიდა კანონმდებლის გადასაწყვეტია, ყველა კონკრეტული ქვეყნის საჭიროებების და რეალობის გათვალისწინებით⁸⁷⁷. თუმცა წლებია დამკვიდრდა პრაქტიკა საერთაშორისო დონეზე, რომ ადვოკატი წარმომადგენლის შემთხვევაში დამატებითი ღირებულება აქვს პროცესს, განსაკუთრებით რთულ კომერციულ დავების მედიაციის დროს, რადგან დარგის სპეციალისტი ადვოკატის⁸⁷⁸ მიერ შესრულებული მედიაცია მხარეებს ხშირ შემთხვევაში წარმატების წინაპირობად მიაჩნიათ, თუმცა ადვოკატი მედიაციაში უპირატესად მხარეების ინტერესებზე ორიენტირებულ დიალოგს აწარმოებს და არა სამართლებრივი ნორმების⁸⁷⁹ შინაარსზე და სამართლებრივ შეფასებებზე აკეთებს აქცენტებს, რაც თავის მხრივ მათ მარწმუნებლებსაც უადვილებთ საკითხში გარკვევას და ერთვებიან პროცესის მიმდინარეობაში აქტიურად. უფრო მეტიც, არაადვოკატი წარმომადგენლებიც ხშირ შემთხვევაში ადასტურებენ, რომ ადვოკატი წარმომადგენლობის ჩართულობით მედიაცია უფრო წარმატებული პროცესია⁸⁸⁰.

იურისტების ჩართულობა მედიაციაში ფუნდამენტური მნიშვნელობის არის⁸⁸¹, რადგან იურისტებს აქვთ უშუალო შესაძლებლობა მარწმუნებლებს გაუჩინონ მედიაციისადმი სწორი აღქმა და მოახდინონ მათი ეფექტური ჩართულობა

⁸⁷⁶ *Goodman A.*, *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, Nova, 2010, 25.

⁸⁷⁷ §1 Abs. 1 RBerg; zur Frage der Erlaubnispflicht im Falle `gerichtsnaher` Mediation ausführlich Volkmann, SchiedsVZ, 2004, S.245 ff.

⁸⁷⁸ *Goodman A.*, *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, Nova, 2010, 1.

⁸⁷⁹ *Greger R., Unberath H.*, *Die Zukunft der Mediation in Deutschland*, 2008, Verlag C.H.Beck Munchen 2008, 5.

⁸⁸⁰ *Walker S., Smith D.*, *Advising and Representing Clients at Mediation*, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013, 55.

⁸⁸¹ *Margaret S.H.*, *The Blackwell Handbook of Mediation*, Blackwell Publishing, Great Britain, Oxford, 2006, 89.

მედიაციის პროცესში. მეორე მხრივ, იურისტები მხარეებისთვის მედიაციის შესახებ პირველადი წყაროს წარმოადგენენ და განმსაზღვრელ ფაქტორს დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალებისადმი ნდობის გაჩენის.

ამასთანავე, ადვოკატი წარმომადგენლის შემთხვევაში მედიაციაში მასზე ვრცელდება ის ეთიკური წესები და სტანდარტები, რაც იმ კონკრეტულ ქვეყანაში ადვოკატთა ეთიკის კოდექსით⁸⁸² არის გათვალისწინებული, თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ როგორც წესი შესაძლებელია წარმომადგენლის ფუნქცია შეასრულოს არაადვოკატმა პირმაც, უპრიანია მედიაციის კუთხით დაწესდეს ის მინიმალური სტანდარტები, რასაც მედიაციაში ჩართული მონაწილე პირები, როგორც წარმომადგენლები დაექვემდებარებიან. ფაქტი ერთია, წარმომადგენელი იქნება ადვოკატი თუ არაადვოკატი პირი, მათ თანაბრად ეკისრებათ ის ვალდებულება რაც წარმომადგენლის მთავარი ფუნქციაა მედიაციაში:

- სწორედ შეაფასონ საქმე და ურჩიონ მარწმუნებელს თუ რამდენად სამედიაციოდ შესაფერისია აღნიშნული დავა⁸⁸³;
- აუხსნან მარწმუნებელს მედიაციის დადებითი და უარყოფითი მხარეები და დანიშნულება;
- მარწმუნებლის ინტერესებისთვის „მებრძოლის“ ფუნქცია „სწორი მრჩევლის“ ფუნქციით უნდა ჩაანაცვლონ, რათა მარწმუნებელს შეთანხმების მიღწევაში დაეხმარონ⁸⁸⁴.
- სწორ დროს⁸⁸⁵ ურჩიონ მარწმუნებელს მედიაციის ინიცირება, რადგან ხშირია შემთხვევა, როდესაც მხარეები არ არიან მზად მედიაციისთვის და მის ინიცირებას ასეთ დროს როგორც წესი არ მოჰყვება წარმატება, შესაბამისად, ის თუ რამდენად შესაფერისი დრო და ეტაპია მედიაციის დაწყებისთვის კარგად უნდა შეაფასოს ადვოკატმა და ურჩიოს თავის კლიენტს.
- მოახდინონ საკითხის სწორე ანალიზი, კერძოდ, მეორე მხარის მხრიდან მედიაციის ინიცირებას ხომ არ აქვს ის მიზანი, რათა მედიაციის პროცესში შესწავლილ იქნეს მეორე მხარის სუსტი პოზიციები⁸⁸⁶ და მედიაცია რეალურად არ ემსახურება საქმეზე შეთანხმების მიღწევას, ან პირიქით, ასეთის საჭიროების

⁸⁸² Chern C., International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 122.

⁸⁸³ Eberhardt H., Rechtschutzversicherung und außergerichtliche Konfliktlösung, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 3/2014, 85.

⁸⁸⁴ Pramhofer K., Gerichtsnaher Mediation beim Handelsgericht Wien-ein Erfolgsprojekt, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 3/2014, 82.

⁸⁸⁵ McLaren H.R., Sanderson J., Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 4-2.

⁸⁸⁶ Genn H., Judging Civil Justice, The Hamlyn Lectures 59th series, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, 113.

შეთხვევაში თავად მოახდინოს მსგავსი პროცესუალური ნაბიჯის ინიცირება, კლიენტთან შეთანხმებით და თანხმობით (ე.წ. „თევზაობის პრინციპი“⁸⁸⁷)

- შეარჩიონ სწორი მედიატორი საქმეზე;
- განსაზღვრონ პირთა წრე თუ ვინ არის საჭირო მედიაციაში ჩართვის მიზნით;
- გასწიონ სრული კონტროლი მედიაციის ყველა ეტაპზე;
- იმუშაონ მედიაციის პროცესში გაჟღერებულ შეთანხმების პირობებზე;
- შეარჩიონ და შეათანხმონ კლიენტისთვის საუკეთესო პირობა მხარესთან;
- იურიდიულ მრჩევლებს მედიაციაში კარგად უნდა ესმოდეთ, რომ ის რჩევა რაც მედიაციის დაწყებამდე აქვთ მხარისთვის მიცემული, შესაძლოა რამდენჯერმე შეცვალონ⁸⁸⁸ უშუალოდ მედიაციის დაწყების შემდგომ, რადგან მხარეების მიერ შეთანხმების მიზნებისთვის გაცვლილი პირობები ხშირად მოითხოვს სამართლებრივად პოზიციის ტრანსფორმირებას. შესაბამისად, ერთი მხრივ იურიდიული წარმომადგენლები ამისთვის მზად უნდა იყვნენ, თუმცე მეორე მხრივ, საკუთარი მარწმუნებელი ასევე გაფრთხილებული უნდა ჰყავდეთ წინასწარ, რომ მედიაციას მსგავსი თავისებურება ახასიათებს, რათა თავად არ დაკარგონ კლიენტის რწმენა მისი კვალიფიკაციისადმი.
- შეადგინონ შეთანხმების აქტი და სამართლებრივად უზრუნველყონ მისი გამართულობა;
- ისევე როგორც დროულად მოახდინონ მედიაციის გაგრძელების უპერსპექტივობის იდენტიფიცირება და შეწყვიტონ მედიაცია;

იმის გათვალისწინებით, რომ დღეს რეალურად მართლმსაჯულებისთვის გამოწვევად რჩება სამოქალაქო დავებზე პირველ ინსტანციაში ნებისმიერი პირის წარმომადგენლად დაშვების შესაძლებლობა, რაც ხარისხიანი მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის ერთ-ერთ ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს და თუ გავითვალისწინებთ იმ პოზიციას, რაც ერთი მხრივ ადვოკატთა ასოციაციის ღია პოზიციას, ისევე როგორც იურიდიული საზოგადოების დიდი ნაწილის, რომ სავალდებულო უნდა გახდეს ადვოკატის ყოლა პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, გასაგები ხდება, რომ უახლოეს პერიოდში მათ შორის მედიაციის პროცესის წარმოებაც ადვოკატის გარეშე შეიძლება წარმოუდგენელი გახდეს, რაც დამატებით ზრდის ადვოკატთა როლს და მნიშვნელობას მედიაციის როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების წარმატებით გამოყენებისა ქართულ რეალობაში.

ამ ყველაფერზე ბევრი შეიძლება ითქვას და დაიწეროს, თუმცა ამ ეტაპზე დავავიწროვებ სათქმელს იმ უალტერნატივო საკთხზე, რასაც მედიაციაში

⁸⁸⁷ *Kwan Lun M.I.*, *Alternative Dispute Resolution of Shareholder Disputes in Hong Kong.*, Cambridge University Press., Cambridge, 2017, 95.

⁸⁸⁸ *Arthur W.R.*, *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation*, Martinus Nijhoff Publishers, Netherlands/Leiden, 2013, 349.

ჩართული ადვოკატისთვის უნდა იყოს მახასიათებელი თვისება⁸⁸⁹, რაც მათ თავად როგორც მედიაციაში წარმომადგენლებს შეუწყობთ ხელს მიმდინარე დავის შეთანხმებით დასრულებისკენ წაიყვანონ პროცესი, რადგან ადვოკატებისთვის ერთგვარი გამოწვევაა მედიაცია, იმის გათვალისწინებით, რომ მათი მთავარი ფუნქცია იყო კლიენტის ინტერესებისთვის ბრძოლა და იმის მტკიცება, რომ კლიენტს მოთხოვნები სრულად უნდა კმაყოფილდებოდეს, ხოლო მედიაციაში მათ სხვაგვარად უნდა შეხედონ რეალობას, რაც მათში გარკვეულ ფსიქოლოგიურ⁸⁹⁰ სწორ მიდგომას და ანალიზს საჭიროებს, რაც სიახლეა მოქმედი, მით უფრო დიდი გამოცდილების მქონე ადვოკატებისთვის.

მსგავსი უნარები და მედიაციის წარმოების ტექნიკა რთულია ამოწურვადი იყოს, თუმცა რამდენიმე ძირითად საკუთხს შეიძლება შევხებით, რაც მათ შორის აღიარებულია საერთაშორისო პრაქტიკაში გამოყენებით⁸⁹¹:

ა) იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაციაში მედიატორის ფუნქცია არის მიმდინარე პროცესისთვის ფასილიტაციის გაწევა, რა დროსაც ძირითად საქმეს მხარეები და მათი წარმომადგენლები ანხორციელებენ, თავისთავად ცხადია, რომ ადვოკატს და მის კომუნიკაციის უნარს გადამწყვეტი დატვირთვა ენიჭება, რადგან ერთი მხრივ, ადვოკატის მხრიდან უშუალოდ თავის მარწმუნებელთან სწორ და დროულ კომუნიკაციას შეუძლია გადაწყვიტოს მედიაციის საბოლოო ბედი. აქ ისიც გასათვალისწინებელია, რომ მედიაციაში მედიატორს რაიმე სახის სამართლებრივი რჩევის ან შეფასების მიცემის შესაძლებლობა მხარეებისათვის შეზღუდული აქვს, ამიტომ რა თქმა უნდა მხარე სრულად დამოკიდებულია თავისი წარმომადგენლის რჩევისა და ანალიზის უნარზე, რაც მათ შორის დროულ კომუნიკაციას მოითხოვს ადვოკატების მხრიდან კლიენტთან, მათ შორის მედიატორთან და რა თქმა უნდა მეორე მხარესა და მის ადვოკატთან ურთიერთობის პროცესში.

ბ) მედიაციაში მონაწილე ადვოკატი კარგად უნდა ფლობდეს მოლაპარაკებების ტექნიკას, კარგად იცოდეს თუ როგორ შეუძლია მედიატორის სწორედ გამოყენება კლიენტის ინტერესების მიზნებისათვის და კარგად უნდა ფლობდეს ინფორმაციის მიღების და გადამუშავების უნარს, რადგან სწორედ ინფორმაციის სწორი ანალიზი აძლევს მხარეს მედიაციაში საკუთარი ინტერესების გათვალისწინებით შეთანხმების მიღწევის შესაძლებლობას⁸⁹².

⁸⁸⁹ *Dingle J., Kelbie J., The Mediation Handbook, 2nd Ed, Unity Press, 2014, 113.*

⁸⁹⁰ *Goodman A., Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 17.*

⁸⁹¹ *Eidenmuller H., Wagner G., Mediationsrecht, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2015, 35.*

⁸⁹² *Abramson H., Ingen-Housz A., ADR in Business, Vol. II, Wolters Kluwer Law&Business, the Netherlands, 2011, 312.*

გ) ძაან მნიშვნელოვანია ადვოკატი ფლობდეს კითხვის დასმის ტექნიკას⁸⁹³, რათა სწორედ გაანალიზოს პროცესის მიმდინარეობისას ინფორმაცია, რომელიც ჯერ უნდა მიიღოს მედიატორსგან და მეორე მხარისგან, აქ ხაზგასასმელია ის გარემოება, რომ მედიაციის პროცესში მედიატორს აქვს როგორც წესი სრული ინფორმაცია ორივე მხარისგან, თუმცა მისი გამჟღავნების უფლებამოსილება ჯერ მისთვის მხარეებს არ მიუციათ ამიტომ ორმაგად მნიშვნელოვანია ადვოკატის უნარი დაუსვას მედიატორს სწორი კითხვა და ის ინფორმაცია მიიღოს, რისი ანალიზი მის მარწმუნებელს გარკვეულ დასკვნებს გააკეთებინებს პროცესის შემდგომი დაგეგმარების კუთხით.

დ) მნიშვნელოვანია ასევე ადვოკატის უნარი იყოს „აქტიური მსმენელი“⁸⁹⁴, რადგან მედიაციის პროცესში გროვდება დიდი ინფორმაცია და ამ ინფორმაციას რომელიც მომდინარეობს მეორე მხარისგან და პროცესის მედიატორისგან სჭირდება სრულად მიღება, როგორც პრაქტიკა აჩვენებს ხშირია შემთხვევები, როდესაც წარმომადგენელი იღლება ინფორმაციის მიღებისგან ან მიაჩნია, რომ ისმენს არარელევანტურ ინფორმაციას, რაც შეიძლება იყოს კიდევ სახეზე, თუმცა მას უნდა გააჩნდეს უნარი მოისმინოს სრულად, ხოლო შემდგომ ამისა განახორციელოს მნიშვნელოვან და მეორე ხარისხოვან ინფორმაციას შორის დიფერენცირება.

ე) ზემოაღნიშნული თვისებიდან ურთიერთგამომდინარეა ადვოკატისთვის სავალდებულოდ საჭირო თვისება, რაც მედიაციის პროცესში წარმომადგენელს სჭირდება, ეს არის ანალიტიკური აზროვნების უნარი, რაც რიგ შემთხვევაში განმსაზღვრელი ფაქტორი ხდება პროცესის სწორედ განვითარების, რადგან მოსმენილი და დაგროვილი ინფორმაცია ითხოვს მხარისგან სწორ ანალიზს, რასაც მხარე ცხელ გულზე ვერ მოახდენს და ეს ფუნქცია და ვალდებულება ადვოკატის სატვირთია, როგორც წესი. როდესაც ანალიზზე მიდის საუბარი, აუცილებელია აღინიშნოს, რომ ადვოკატი არის ის ფიგურა, რომელიც მედიაციის პროცესში მეორე მხარისგან უხვად შეთავაზებული შეთანხმების პირობებს ანალიზებს, და ახდენს მათგან მისი მარწმუნებლისთვის საუკეთესო პირობის არჩევას.

ვ) მნიშვნელოვანია ადვოკატს ჰქონდეს კრეატიული აზროვნების უნარი, რადგან რიგ შემთხვევაში, იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაციაში არ ხდება საკითხის სამართლებრივი გადაწყვეტა, და რიგ შემთხვევაში ხდება მხარეთა შორის არსებული სამართლებრივი მოთხოვნებისგან ალტერნატიულ პირობებზე შეთანხმება, მნიშვნელოვანია ადვოკატს შეეძლოს აღნიშნული ოფციების

⁸⁹³ *Picker B.*, Mediation Practice Guide : A Handbook for Resolving Business Disputes, American Bar Association, 2nd ED, Washington, 2003, 91.

⁸⁹⁴ *Eidenmuller H., Wagner G.*, Mediationsrecht, ottoschmidt, 2015, 36.

შემუშავება, მხარის სამართლებრივი მიზნის გათვალისწინებით, რაც მართლაც მოითხოვს საკითხისადმი კრეატიულად და შემოქმედებითად მიდგომას, და არა შაბლონური სამართლებრივი დოგმატიკით საკითხის გადაწყვეტის მცდელობა.

ზ) ამასთანავე მნიშვნელოვანია ადვოკატს გააჩნდეს უნარი მოახდინოს ვიზუალიზება იმ ინფორმაციის რაც მედიაციის პროცესში იცვლება, რადგან ხშირია შემტხვევები, როდესაც ვიზუალური საშუალებების გამოყენებისას მათ შორის მარწმუნებელი ახდენს აღქმას თუ რა პირობები იცვლება შეთანხმების პროცესში და რომელი პირობა როგორი შინაარსის შემცველია, შესაბამისად, ამ ყველაფერში ვიზუალიზაციის უნარების ქონას, რიგ შემთხვევაში გადამწყვეტი როლი ეკისრება.

თ) მედიაციაში ადვოკატი ყველა სხვა ფუნქციასთან ერთად აწარმოებს მოლაპარაკებას მეორე მხარესთან და მის წარმომადგენელთან, რაშიც რა თქმა უნდა იყენებს მედიატორს, თუმცა მოლაპარაკების დამგეგმავი, სტრატეგიის განმსაზღვრელი და უშუალოდ განმხორციელებელი თავად ადვოკატი გახლავთ. მედიატორის როლს და გამოყენების ყველაზე ეფექტურ შემთხვევებს და საჭიროებებს ასევე ადვოკატი გეგმავს და შესაბამისად ათანხმებს კლიენტთან. მედიაციაში ადვოკატს ერთდროულად მრავალ საკითხთან უწევს შემხებლობა, გამკლავება, დაგეგმარება და შესაბამისად ამ ყველაფრის ნაწილში ადვოკატის მომზადება აუცილებელია იურიდიული პროფესიის მიერ, შეიძლება ითქვას, რომ წარმომადგენლის ფუნქცია კიდევ უფრო რთულია მედიაციაში, მრავალი ფაქტორის გათვალისწინებით, ვიდრე ის ფუნქცია, რასაც ადვოკატი სასამართლოებში ანხორციელებს, როდესაც სამართლებრივ ჩარჩოში ანთავსებს მხარის მოთხოვნებს და პოზიციებს და შემდგომ ამ პოზიციის დასაბუთებას ახდენს უშუალოდ პროცესზე. მედიაციაში წარმომადგენლად ჩართულ პირს კარგად უნდა ესმოდეს⁸⁹⁵ თუ რა სახის დავის მოლაპარაკებაშია ჩართლი, ვისთან აქვს უშუალოდ შეხება, იგულისხმება მეორე მხარე თავისი ინტერესებით და რიგ შემთხვევაში მეორე მხარის წარმომადგენელი მისი უნარებით მოლაპარაკებაში, თავად მის მარწმუნებელს რა ინტერესების შეთანხმება და გაწერა სურს მედიაციის შეთანხმებაში, რა კონკრეტული ნაბიჯების გადადგმა ესახება ადვოკატს საჭიროდ რომ მიიღოს დაგეგმილი შედეგი და რა არის ის კონკრეტული ამ დავისთვის მახასიათებელი ფაქტობრივი გარემოებები, რითაც წარმატებით შეუძლია „ვაჭრობა“ მეორე მხარესთან და რამდენა არის ეს ყოველივე მყარი და რა სუსტი წერტილები შეიძლება გამოუჩნდეს მის ამ გეგმას.

⁸⁹⁵ *Frascogna J., Hetherington H.L., The Lawyer's Guide to Negotiation, American Bar Association, 2009, 11.*

მედიაციაში ჩართულმა ადვოკატებმა იმისთვის რათა მიაღწიონ წარმატებას დამატებით⁸⁹⁶ რამდენიმე საკითხს უნდა მიაქციონ ყურადღება, კერძოდ:

ა) ადვოკატებმა უნდა გააკონტროლონ მედიაციაში ერთმანეთის მიმართ და მოწინააღმდეგე მხარისადმი გამოსაყენებელი ლექსიკა, უფრო მეტიც, რაიმე სახის ბრალდებითი შინაარსის მიმართვა და წინადადებების გამოყენება შეიძლება გახდეს მეორე მხარის მხრიდან უარყოფით მიდგომის გამომწვევი, შესაბამისად ამ გარემოებას მედიაციაში ჩართულმა ადვოკატებმა დიდი მნიშვნელობა უნდა მიაქციონ, რათა უნებლიედ ნაცვლად შეთანხმებისკენ სვლისა, არ გამოიწვიონ მხარეების ერთმანეთსადმი კიდევ უფრო გაუცხოება და დამაბულობა.

ბ) ადვოკატებმა უნდა თავი ჩააყენონ მეორე მხარის ადგილას და ამ კუთხით შეაფასონ საკუთარი შეთავაზებები მეორე მხარისადმი, თუ რამდენად შეიძლება მეორე მხარისთვის მისაღები იყოს ის შეთავაზება, რასაც თავად აჟღერებენ.

გ) ადვოკატებმა უნდა გააკეთონ ის რაც ყველაზე კარგად ეხერხებათ: მოემზადონ, კერძოდ, კარგად იცოდნენ საკუთარი საქმის ყველა ძლიერი და სუსტი მხარე და საკუთარი კლიენტის ყველა ინტერესი და სურვილი, ისევე როგორც მისი შეთანხმების შესაძლებლობების მაქსიმუმი და მინიმუმი, რაზეც კლიენტი არის შეთანხმების მიღწევის მიზნით წამსვლელი. მედიაციის შესახებ ჩატარებული არაერთი კვლევა აჩვენებს, რომ მედიაციისთვის კარგად მომზადებული მხარეები არის უპირობო წინაპირობა⁸⁹⁷ დავის შეთანხმებით დასრულებისა.

დ) მედიაციის პროცესში ადვოკატმა უნდა მოახდინოს სწორი დროის შერჩევა იმისთვის, რათა მისმა მხარემ (თავად ან ადვოკატის მეშვეობით) მეორე მხარეს გაუკეთოს პირველი შეთავაზება კონკრეტული პირობებით დავის შეთანხმებით დასრულების მიზნებისათვის, ისევე როგორც სწორედ იყოს ის გააზრებული თუ რა მოცულობის შეთავაზება უნდა გაკეთდეს, ანუ მაქსიმალური თუ მინიმალური, რათა დაიტოვოს საკუთარი მხარისთვის შესაძლებლობა ერთგვარად ილავიროს შეთავაზების ფარგლებში მოისმენს რა მეორე მხარის უკუგებას განხორციელებულ შეთავაზებაზე⁸⁹⁸.

⁸⁹⁶ *Hollander J.*, *Mediation for Civil Litigators*, Irwin Law Inc, 2013, 6, 7.

⁸⁹⁷ *Hollander J.*, *Mediation for Civil Litigators*, Irwin Law Inc, 2013, 28.

⁸⁹⁸ *Ponschab R.*, *Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlösungen, ADR-Verfahren im Vergleich – Teil 9, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 5.*

ე) თავისი ვერბალური და არავერბალური გამოხატვით, ქესტიკულაციით და მიმართვით დაუფიქსიროს პატივისცემა პროცესში ჩართულ ყველა მხარეს⁸⁹⁹.

მედიაციისთვის მომზადების ეტაპად განიხილება მათ შორის დავისთვის სწორი მედიატორის შერჩევა მხარის მხრიდან, ხშირია იურისდიქციები, სადაც მხარეების შეუთანხმებლობის შემთხვევაში მედიატორს ნიშნავს სასამართლო, შესაბამისად უპრიანია ორივე მხარე თავად შეჯერდეს მათი დავის სპეციფიკიდან და შინაარსის გათვალისწინებით იმ მედიატორის კანდიდატურაზე, რომელიც მათ დავასთან თავისი გამოცდილებით და ცოდნით ყველაზე ახლოს მდგომია, რადგან შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით საქმეში დანიშნული მედიატორი, შეიძლება არ აღმოჩნდეს შესაფერისი ცოდნის და უნარების მქონე მედიატორი და საბოლოოდ დაზარალდება მხარის ინტერესი⁹⁰⁰.

ადვოკატის მხრიდან სწორი ფორმით მოლაპარაკებების წარმართვა არის მთავარი ინსტრუმენტი⁹⁰¹ კლიენტის ინტერესების გატარების მედიაციაში შეთანხმების მიღწევის მიზნით. მოლაპარაკება არის პროცესი, რომელშიც ერთმანეთს ერწყმის ერთდროულად იურიდიული მომზადება და გამოცდილება, პიროვნულ უნარებს და მხოლოდ ამ ყველაფრის კარგი ნაზავი იძლევა რეზულტატის მიღების საშუალებას მოლაპარაკებების გზით⁹⁰². დამკვიდრებული აღქმადობა აქვს საზოგადოებაში ადვოკატის პერსონას, რომ ის „უნდა იყოს“ კარგი მომლაპარაკებელი, ამ აღქმადობის ქვეშ მათ შორის ექვევან სახელმწიფოები, როდესაც მათ შორის ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობა⁹⁰³, რიგ სამართლებრივი დავების (ისეთი როგორც არის საერთაშორისო სავაჭრო ურთიერთობების მიზნით მოლაპარაკებები, მაგ: North American Free Trade Agreement, მოლაპარაკებები საავტორო სამართლის სფეროში ვაჭრობასთან დაკავშირებული საკითხები და სხვა) მოლაპარაკებით დასრულების მიზნით ქირაობს ადვოკატებს.

ადვოკატებისთვის მედიაციის პროცესში იგივე სტანდარტი ვრცელდება, რაც სასამართლოში წარმომადგენლობის განხორციელებისას, კერძოდ, დაიცვან საკუთარი მარწმუნებლის საუკეთესო ინტერესი⁹⁰⁴, თუმცა განსხვავებაა იმ ფორმაში რომლის ფარგლებშიც ადვოკატმა უნდა განახორციელოს საკუთარი უფლებამოსილება, რადგან კარგად უნდა ესმოდეს, რომ იმყოფება კლიენტის

⁸⁹⁹ *Nelson M.R.*, Nelson on ADR, Thomson Carswell, 2003, 58.

⁹⁰⁰ *Hollander J.*, Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, 2013, 27.

⁹⁰¹ *Frasco J., Hetherington H.L.*, The Lawyer's Guide to Negotiation, American Bar Association, 2009,

1.

⁹⁰² იქვე, 2.

⁹⁰³ იქვე, 2.

⁹⁰⁴ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 405.

მიერ არჩეულ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ ფორმატში, რა დროსაც მიმდინარე კონფლიქტის შეთანხმებით დასრულება უნდა მიიღწეს კონსენსუსის⁹⁰⁵ გზით და არა შეჯიბრებითი პროცესის ფარგლებში იქნეს მიღწერილი გამარჯვება, ეს რიგ შემთხვევაში ადვოკატებისთვის დიდი გამოწვევაა. ბოლო პერიოდია ევროპასა და ამერიკის შეერთებულ შტატებში ვითარდება ადვოკატებისთვის სწავლების პროგრამა რომელსაც ჰქვია mediation advocacy⁹⁰⁶, რის ფარგლებშიც ადვოკატებს ყველა ის უნარი გადაეცემათ, რაც მათ მედიაციის სწორედ და წარმატებით წარმართვაში უნდა დაეხმაროთ.

წარმომადგენლის მთავარი ფუნქცია მედიაციაში არის სწორედ შეაფასოს ის თუ რამდენად მედიაციისთვის შესაფერისია მისი კლიენტის დავა და მედიაციის წარმოებისას რა სტრატეგია იქნეს შერჩეული მედიაციის კონკრეტული ფორმის გამოყენების თვალსაზრისით.

მედიაციის პროცესში შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში შეთანხმების პროექტის შედგენა⁹⁰⁷ და მეორე მხარესთან მის გარშემო მუშაობა სწორედ ადვოკატის პრეროგატივას წარმოადგენს⁹⁰⁸.

სამოქალაქო და კომერციული დავების მედიაციის მაგალითზე ევროპაში მკვიდრდება მიდგომა, რომ მედიაციაში წარმომადგენლობა⁹⁰⁹ აბსოლიტურად განსხვავებული მიმართულებაა საადვოკატო საქმიანობით დაკავებული პირების, და საჭიროებს გარდა სპეციფიკური მომზადებისა, ამასთანავე შესაბამის საბაზრო მარკეტინგს, რათა მომხმარებლებსაც ჰქონდეთ წვდომა იმ პირებზე, ვინც მედიაციაში წარმომადგენლობას ანხორციელებენ. ადვოკატები ტრადიციულად ასოცირდებიან სასამართლოსთან და შეჯიბრებით პროცესთან, რაც უკვე საადვოკატო საქმიანობის ისტორიულ შეფასებად მიიჩნევა, თუმცა თანამედროვე აღქმა და გაგება ადვოკატის საქმიანობისა მედიაციითი მათგან ეფექტურ ჩართულობას და მოქმედებას მოითხოვს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მატრიცაში⁹¹⁰.

⁹⁰⁵ იქვე, 405.

⁹⁰⁶ <<http://www.mediationadvocates.org.uk>>. [15.05.2018]

⁹⁰⁷ *Blake S., Browne J., Sime S.*, The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 40.

⁹⁰⁸ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, London, 2011, 423.

⁹⁰⁹ *Goodman A.*, Mediation Advocacy, 2nd Ed, Nova, 2010, 175.

⁹¹⁰ *Boulle L., Field R.*, Australian Dispute Resolution, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 152.

2.3 მესამე პირები

მედიაციის მიზნებისთვის რიგ შემთხვევაში შეიძლება დადგეს საკითხი მედიაციაში მონაწილე პირთა წრის გაფართოებისა, როდესაც ამა თუ იმ საკითხის გარშემო რომელიმე მხარისთვის მნიშვნელოვანია გარეშე პირის აზრი ან მისი ინტერესის ან მოსაზრების გათვალისწინების გარეშე უჭირს შეთანხმების პირობებზე ჩამოყალიბება.

სწორედ ასეთი შემთხვევების რეგულირების მიზნებისათვის არსებობს ე.წ. მესამე პირის ინსტიტუტი მედიაციაში, როდესაც მედიატორს აქვს შესაძლებლობა, მხარეთა თხოვნით, მსგავსი პირის პროცესში ჩართვისა, რათა ამა თუ იმ მხარეს ან მხარეებს გაუადვილდეთ შეთანხმების მიღწევა.

აღსანიშნავია, რომ მსგავსი პირის მედიაციაში ჩართვის შესაძლებლობას არაერთი ევროპული ქვეყნის კანონმდებლობა ითვალისწინებს და ამ მიმართულებით უპირანია გადაიდგას შესაბამისი ნაბიჯები ქართული კანონმდებლობის სრულყოფის მიზნით⁹¹¹.

2.4 სამედიაციო ცენტრები, როგორც მედიაციის სუბიექტები

მედიაციის ზემოაღნიშნული სუბიექტების გარდა, რომლებიც წარმოადგენენ მედიაციის პროცესის უშუალო მონაწილეებს, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ასევე ის სამედიაციო ცენტრები, რომლებსაც რიგ შემთხვევაში მიმართავენ კონფლიქტში მყოფი მხარეები ან რომელთა სერვისის გამოყენებაზე ჯერ კიდევ სახელშეკრულებო სტადიაზე თანხმდებიან კონტრაქტები, რომ მათ შორის დავის წარმოშობის შემთხვევაში ისარგებლებენ ამა თუ იმ სამედიაციო ცენტრის და მათი მედიატორების სერვისით.

⁹¹¹ მედიაციის შესახებ შემუშავებული კანონის პროექტის ტერმინთა განმარტების მუხლი შეიცავს მესამე პირის დეფინიციას, რომლის თანახმად მესამე პირს წარმოადგენს ნებისმიერი პირი, რომელიც არ არის მედიაციის მხარე და რომელიც მხარეთა შეთანხმებით ან კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში მონაწილეობს მედიაციის პროცესში. აღსანიშნავია, რომ ქართული მედიაციის პრაქტიკის მაგალითზე ყოფილა არაერთი შემთხვევა, როდესაც მედიაციის პროცესში ჩართული მხარეების მიერ მიღწეულა შეთანხმება, თუმცა გარეშე პირების (მაგ: განქორწინების დავებზე, მხარის მშობლის მიერ ან ბიზნეს დავებზე ე.წ. „ჩრდილოვანი პარტნიორის“ მიერ) მეშვეობით მედიაციის მხარეებს ხელი არ მოუწერიათ მათ მიერ გაწერილი შეთანხმების პირობებზე ან/და მოსამართლის წინაშე არ დაუჭერიათ მხარი შეთანხმების აქტის დამტკიცებისთვის.

ამ კუთხით აუცილებლად უნდა აღინიშნოს ისეთი ცნობილი სამედიაციო ცენტრები, როგორც არიან CEDR (დავების ეფექტური გადაწყვეტის ცენტრი)⁹¹², JAMS⁹¹³, საერთაშორისო მედიატორთა აკადემია⁹¹⁴, მსოფლიოს მედიაციის ფორუმი⁹¹⁵, ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაციის მედიაციის ცენტრი⁹¹⁶ და სხვა მსგავსი დაწესებულებები, რომელთაც თავის მხრივ მძლავრი ბიძგი მისცეს მედიაციის დანერგვას მსოფლიოს მასშტაბით.

⁹¹² <www.cedr.com>. [25.06.2018]

⁹¹³ <www.jamsadr.com>. [25.06.2018]

⁹¹⁴ <www.iamed.org>. [25.05.2018]

⁹¹⁵ <www.worldmediationforum.com>. [25.06.2018]

⁹¹⁶ <www.wipo/int/amc/en>. [25.05.2018]

VI. მედიაციის ინსტიტუტის რეგულირება უნიფიცირებულ აქტებსა და ევროპის საბჭოს სამართალში - გავლენა წევრი ქვეყნებისა და ასოცირებული წევრების შიდა კანონმდებლობაზე

მედიაციის საერთაშორისო და ევროპული რეგულირების სტანდარტები რეალურად განაპირობებს ქვეყნების შიდა კანონმდებლობის დონეზე მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის სამართლებრივ რეგულირებას, რადგან სწორედ საერთაშორისო დონეზე აღიარებული მიდგომების და გაწერილი პროცედურების შესაბამისად ხდება ყველა კონკრეტულ სახელმწიფოს მაგალითზე მედიაციის მარეგულირებელი ნორმების შემუშავება, რაც ცალსახად ადასტურებს საერთაშორისო და ევროპული რეგულირების გავლენას ქვეყნების შიდა კანონმდებლობაზე. აღნიშნულის ნათელი დადასტურებაა 2008 წელს ევროპარლამენტის მიერ „სამოქალაქო და კომერციულ საქმეებზე მედიაციის გარკვეული ასპექტების შესახებ“⁹¹⁷ დირექტივის მიღება, რომლის თანახმად ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს შიდა კანონმდებლობის დირექტივის მოთხოვნებისადმი მისადაგება უნდა განეხორციელებინათ, რაც რეალურად ევროკავშირის წევრმა ყველა ქვეყანამ განახორციელა; უფრო მეტიც, დირექტივის სტანდარტებისა და პრინციპებისადმი მრავალი არაევროკავშირის წევრი ქვეყანა აკეთებს სწორებას, მათ შორის საქართველო, რაც ნათლად ადასტურებს მედიაციაში საერთაშორისო და ევროპული რეგულაციების ქვეყნების შიდა კანონმდებლობაზე მძლავრი გავლენის ქონის ფაქტს.

საერთაშორისო სამართლებრივი საზოგადოება მედიაციის რეგულირების საერთაშორისო სტანდარტებზე მუშაობს და ანვითარებს⁹¹⁸, მათ შორის საუბარია საერთაშორისო დონეზე უნიფიცირებული სტანდარტით მედიატორთა აკრედიტაციის⁹¹⁹ რეგულაციების შემუშავებაზე სამოქალაქო და კომერციულ

⁹¹⁷ Directive 2008/52/EC, იხ: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>. [15.05.2018]

⁹¹⁸ მედიაციის სტანდარტებისა და კრიტერიუმების საერთაშორისო დონეზე შემუშავების მიზნით დაარსდა მედიაციის საერთაშორისო ინსტიტუტი (*IMI*), იხ: <http://www.imimediation.org/home>. [15.05.2018]

⁹¹⁹ *Alexander N.*, Harmonisation and Diversity in the Private International Law of Mediation: The Rhythms of Regulatory Reform in *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 164.

დავებზე მომუშავე მედიატორთათვის⁹²⁰; თუმცა ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ დღეისათვის საერთაშორისო მედიაციის პროცესის მარეგულირებელი აქტები არცთუ ბევრია⁹²¹, რაც ნამდვილად არ არის გასაკვირი, რადგან სახელმწიფოთა უმრავლესობა მედიაციის პროცესს, როგორც შიდა, ისე საერთაშორისო დავებზე ერთგვაროვნად აწესრიგებს⁹²².

⁹²⁰ *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet&Maxwell, Thomson Reuters, London, 2011, 614.

⁹²¹ აღსანიშნავია, რომ 2008 წლის ევროპული დირექტივის მიღებამდე ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა შეიმუშავა შემდეგი ოთხი რეკომენდაცია დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების (მედიაციის) შესახებ: 1. საოჯახო სამართლის საქმეებზე მედიაციის შესახებ(Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation No.R(98)1 of the Committee of Ministers to Member States on Family Mediation; იხ: <<http://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1153972&SecMode=1&DocId=450792&Usage=2>>).[15.05.2018]

2. სისხლის სამართლის საქმეებზე მედიაციის შესახებ (Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation No.R (99)19 of the Committee of Ministers to member States concerning Mediation in Penal Matters; იხ: <[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(99\)19&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(99)19&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>).[15.05.2018]

3. ადმინისტრაციულ ორგანოებსა და კერძო პირებს შორის მედიაციის შესახებ (Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation No.R (2001) 9 of the Committee of Ministers to member states on alternatives to litigation between administrative authorities and private parties; იხ: <[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(2001\)9&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(2001)9&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>).[15.05.2018]

4. სამოქალაქო საქმეებზე მედიაციის შესახებ (Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation No.R(2002) 10 of the Committee of Ministers to Member States on Mediation in Civil Matters; იხ: <[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(2002\)10&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(2002)10&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>).[15.05.2018]

⁹²² *წულაძე ა.*, ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 51.

1. UNCITRAL როგორც მედიაციის რეგულირების უნიფიცირებული ფორმა

საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის მოდერნიზების, პარმონიზებისა და უნიფიცირების მიზნით, 1966 წელს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის მიერ დაარსდა საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია - უნსიტრალი⁹²³, რომლის ამოცანას საერთაშორისო ვაჭრობის ხელშეწყობა წარმოადგენს⁹²⁴.

მედიაციის საერთაშორისო რეგულირების აქტი გაერთიანებული ერების საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისიის (UNCITRAL) მიერ 2002 წლის 19 ნოემბრის საერთაშორისო კონსილიაციის შესახებ მიღებული მოდელური კანონია⁹²⁵ (Model Law on International Commercial Conciliation⁹²⁶), რომელმაც მედიაციის პოლიტიკის რეგულირების შესახებ საერთაშორისო დისკუსიებზე გავლენა იქონია⁹²⁷. აღსანიშნავია, რომ გაერთიანებული ერების საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია „პიონერი“ იყო როგორც ინსტიტუცია რომელიც ცდილობდა მოეხდინა საერთაშორისო დონეზე მედიაციის წესების ჰარმონიზაცია, ჯერ კიდევ 1980 წელს „კონცილიაციის წესების“ მიღებით⁹²⁸.

მართალია UNCITRAL Model Law არ წარმოადგენს სავალდებულო ბუნების სამართლებრივ რეგულაციას⁹²⁹, თუმცა მან 25-ზე მეტ იურისდიქციაზე მოახდინა ასახვა მსოფლიოს მასშტაბით და აღნიშნულ ქვეყნებში შიდა

⁹²³ UNCITRAL - უნსიტრალი ანუ გაერთიანებული ერების საერთაშორისო სავაჭრო სამართლის კომისია; იხ: <www.uncitral.org>.[15.05.2018]

⁹²⁴ წულაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 51.

⁹²⁵ იქვე, 49.

⁹²⁶ UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, A/RES/57/18, 19 November 2002, იხ: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953-Ebook.pdf>>.[15.05.2018]

⁹²⁷ Alexander N., Four Mediation Stories from Across the Globe, *Rabels Zeitschrift für Ausländisches und Internationales Privatrecht (the Rabel Journal)*, No.4, Mohr Siebeck, Tübingen 2010, 755.

⁹²⁸ *Rützel S., Wegen G., Wilske S., Commercial Dispute Resolution in Germany, Second Ed., C.H.BECK, München, 2016, 193.*

⁹²⁹ უნსიტრალის მოდელური კანონები წარმოადგენს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ რეზოლუციის სახით მიღებულ აქტებს, გაეროს წევრი ქვეყნების შიდა კანონმდებლობისათვის მოდელურ კანონმდებლობად გამოსაყენებლად.

რეგულაციების მისადაგება განხორციელდა მოდელური კანონის სტანდარტებისადმი⁹³⁰.

მოდელური კანონი⁹³¹ გაერთიანებული ერების წევრი ქვეყნების მასშტაბით ძირითადად არეგულირებს საერთაშორისო კომერციული დავების გადაწყვეტის პროცედურას მედიაციის მეშვეობით⁹³² და სთავაზობს წევრ ქვეყნებს რეკომენდაციის სახით აღიარებული სტანდარტების ქვეყნის შიდა რეგულაციებში ინტეგრირებას, რაც ფაქტობრივ გაზიარებულია ევროპისა და მსოფლიოს მასშტაბით არაერთი ქვეყნის მიერ და ასახულია სახელმწიფოების შიდა კანონმდებლობებში⁹³³.

მოდელური კანონი პრიმა ფასიე ეხება ყველა სახის ნებაყოფლობით თუ სავალდებულო ხასიათის დათქმებს საერთაშორისო კომერციული დავების შემათანხმებელი პროცედურის გამოყენებით გადაწყვეტასთან დაკავშირებით⁹³⁴.

მოდელური კანონის ანალიზის შედეგად შეიძლება დავასკვნათ, რომ ის ხუთ ძირითად საკითხთა წრეს ეხება მედიაციისა და კონსილიაციის წარმოების კუთხით და უზრუნველყოფს მისი მომხმარებლებისთვის თემის შესახებ სასარგებლო ორიენტირის მიცემას⁹³⁵, კერძოდ, აღნიშნული საკითხები შეიძლება დავაჯგუფოდ შემდეგი სახით:

1. პირველი საკითხი უშუალოდ კონსილიაციის განმარტებას აქვს დათმობილი⁹³⁶;
2. მეორე საკითხთა წრე კონსილიაციასა და მედიაციაში ჩართული მხარეების ავტონომიურობის პრინციპს ეხება, რაც მოდელური კანონის ქვაკუთხედ პრინციპს წარმოადგენს;
3. მესამე საკითხთა წრე პროცესში ჩართული მხარეების თანასწორობის და თანაბრობის საკითხს და ამ პრინციპის უზრუნველყოფის საჭიროებას აქვს დათმობილი;

⁹³⁰ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 108.

⁹³¹ იხ. კანონის პირველი მუხლის მე-3 ნაწილი

⁹³² *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 107.

⁹³³ იქვე, 9.

⁹³⁴ *Alexander N., International and Comparative Mediation : Legal Perspectives*, Vol.4, Kluwer Law International, Austin, 2009, 387.

⁹³⁵ იქვე, 345.

⁹³⁶ მოდელური კანონის მე-3 მუხლი: „კონსილიაცია ნიშნავს პროცესს (რიგ შემთხვევაში იგი შეიძლება მოხსენიებულ იქნეს მედიაციად), რომელშიც მოდავე მხარეთა თხოვნით მონაწილეობს მესამე პირი (ან პირები), რათა დაეხმაროს მათ სახელშეკრულებო ან სხვაგვარი ურთიერთობიდან წარმოშობილი დავის მორიგებით დასრულებაში. კონსილიატორს არ აქვს დავის საგანზე საკუთარი გადაწყვეტილების მიღების უფლებამოსილება“.

4. მეოთხე საკითხთა წრე პროცესის კონფიდენციალურობას, როგორც მთავარ მახასიათებელ კრიტერიუმს აქვს დათმობილი და
5. მეხუთე საკითხთა წრე პროცესში მიღწეული შეთანხმების აღსრულების საკითხებს აქვს დათმობილი.

უნდა აღინიშნოს, რომ უნსიტრალის მოდელური კანონის მიმართ საერთაშორისო სამართლებრივი საზოგადოების კრიტიკაც გაისმა⁹³⁷, კერძოდ, კრიტიკოსების ძირითადი აქცენტი გადატანილი იყო იმ გარემოებაზე, რომ მოდელური კანონით არ მოხდა მკაცრი საერთაშორისო სტანდარტების შემუშავება, რითაც მოხდებოდა პროცესის მხარეთა ავტონომიის პრინციპისა და მოქნილი პროცესის დაცვა, თუმცა მეორე მხრივ, კრიტიკის მნიშვნელოვანი საგანი გახდა ასევე კანონის მე-2 თავის სულისკვეთება⁹³⁸, რომ მედიაციის გარკვეული ასპექტების კანონმდებლობით რეგულირებას სჯობს ამ პროცესების ბაზარზე თვითრეგულირება;

ზემოაღნიშნულის მიუხედავად, თამამად შეიძლება აღინიშნოს, რომ მოდელური კანონის მცდელობა შეეთავაზებინა სახელმწიფოებისთვის საერთაშორისო სტანდარტები და პრინციპები მედიაციის რეგულირების, ნამდვილად მისასაღმებელია, მით უფრო იმ მნიშვნელოვანი ფაქტორის გათვალისწინებით, რომ მოდელური კანონის არსი და მთავარი გზავნილი იმაში მდგომარეობს, რომ სახელმწიფოებს აქვთ სრული შესაძლებლობა და ლავირების საშუალება მოახდინონ აღნიშნულ პრინციპებზე დაყრდნობით საკუთარი ქვეყნების შიდა რეგულაციების ქვეყნის შიდა საჭიროებების გათვალისწინებით გაწერა.

⁹³⁷ *Alexander N.*, International and Comparative Mediation : Legal Perspectives, Vol.4, Kluwer Law International, Austin, 2009, 347.

⁹³⁸ *წულაძე ა.*, ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 55.

2. მედიაციის ევროპული რეგულირების ფორმები - ევროკავშირის დირექტივები

მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის (2008/52/EC⁹³⁹) მიღებამ, რომლის იმპლემენტაციის ვალდებულება წევრ სახელმწიფოებს დაეკისრათ 2011 წლიდან, ახალი განვითარების პერსპექტივა გაუჩინა მედიაციას ევროპაში⁹⁴⁰, რათა ჩამოყალიბებულიყო ერთიანი ჩარჩო მედიაციის სტანდარტი და მათ შორის ხელი შეწყობოდა საზღვრებს მიღმა/საზღვართშორის მედიაციას⁹⁴¹. საერთაშორისო დონეზე მედიაციის სტანდარტის დამკვიდრებამ აიძულა წევრი ქვეყნები მოეხდინათ მედიაციის შესახებ საკანონმდებლო აქტის ინტეგრირება მათი ქვეყნის შიდა კანონმდებლობაში, რამაც მათ შორის ევროპის გარეთ დანარჩენ მსოფლიოში მედიაციისადმი მოთხოვნა და როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური მექანიზმის დანერგვის შემდგომი განვითარების საჭიროება ასევე გაზარდა⁹⁴².

2008 წლის 21 მაისს ევროპის პარლამენტმა მიიღო დირექტივა⁹⁴³ „სამოქალაქო და კომერციულ დავებში მედიაციის კონკრეტულ ასპექტებთან დაკავშირებით“⁹⁴⁴, რომელსაც შემოკლებით მედიაციის შესახებ დირექტივას უწოდებენ ლიტერატურაში, რომელიც 24 მაისს გამოქვეყნდა ევროპის კავშირის ოფიციალურ ჟურნალში და ძალაში შევიდა გამოქვეყნებიდან მე-20 დღეს, ხოლო ევროპის წევრ ქვეყნებს დაევალოთ 2011 წლის 21 მაისამდე მოეხდინათ მედიაციის დირექტივის ეროვნულ კანონმდებლობაში ინტეგრირება⁹⁴⁵.

⁹³⁹ Directive 2008/52/EC, of the European Parliament and of the Council, on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21 May 2008, იხ.: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>> [15.05.2018].

⁹⁴⁰ Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013. v

⁹⁴¹ ე.წ. cross-border mediation

⁹⁴² Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation: Global Comparative Perspectives, Springer, New York, 2015, 74.

⁹⁴³ RL Directive 2008/52/EC, of the European Parliament and of the Council, on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21 May 2008, იხ.: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>>. [15.05.2018].

⁹⁴⁴ Tutzel S., Wegen G., Wilske S., Commercial Dispute Resolution in Germany , 2nd edition, C.H.BECK, Munchen, 2016, 193.

⁹⁴⁵ Blake S., Browne J., Sime S., The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016, 230.

აღნიშნული დირექტივა მოიხსენიება, როგორც „დასასრულის დასაწყისი პროცესი“⁹⁴⁶, კერძოდ, მისი ამოქმედებით მედიაციის მიმართ მდგომარეობა ევროპულ ქვეყნებში (გამონაკლისია დანია⁹⁴⁷) რადიკალურად შეიცვალა, შესამჩნევი გახდა ამ ინსტიტუტის მიმართ ინტერესი და ფაქტობრივ დაინერგა ევროპის ქვეყნებში სავალდებულო სახით მედიაცია⁹⁴⁸, ისევე როგორც ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ ფართო გზა მიეცა ე.წ. cross-border mediation-ს გამოყენებას ევროპის მასშტაბით⁹⁴⁹, რადგან დირექტივა ევროკავშირის წევრ ქვეყნებისგან მოითხოვს საზღვრებს შორის მედიაციის დაწესების და განვითარების წინაპირობების შექმნას თითოეულ სახელმწიფოში⁹⁵⁰. აღნიშნული დირექტივის ამოქმედებით დამატებითი ხიბლი⁹⁵¹ და მძლავრი ბიძგი მიეცა დავების არასასამართლო გზით გადაწყვეტის პოპულარიზაციას და განვითარებას ევროპაში⁹⁵², ევროპის კავშირის ყველა ქვეყანამ სხვადასხვა ინოვაციური⁹⁵³ ფორმით მოახდინა მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების დაწესება თავის შიდა კანონმდებლობაში.

მედიაციის დირექტივის, როგორც მას მოიხსენიებენ გაცხადებულ მიზანს წარმოადგენს დავის ალტერნატიული მექანიზმებისათვის ხელის შეწყობა და კონფლიქტების შეთანხმებით დასრულების პროპაგანდირება სავალდებულო მედიაციის დაწესებით და განვითარებით, ისევე როგორც საზღვრებს შორის მედიაციის ინსტიტუციონალიზაცია და მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების აღსრულებისთვის სამართლებრივი წინაპირობების შექმნა⁹⁵⁴.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სავალდებულო სახით მედიაციის დაწესება თავის თავში არ მოიაზრებს მედიაციას როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ ფორმას სავალდებულო სახით გამოყენებას, არამედ მოიაზრებს სავალდებულო

⁹⁴⁶ `Preliminary end of a process`

⁹⁴⁷ იხ. EC Directive 2008/52 Art 1 (2), (3),2.

⁹⁴⁸ *Golden J., Lamm C., International Financial Disputes (arbitration and mediation)*, Oxford University Press, Oxford, 2015, 73.

⁹⁴⁹ *Vallender H., Mediation in Nationalen und Grenzüberschreitenden Insolvenzverfahren*, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 909.

⁹⁵⁰ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 107.

⁹⁵¹ *Greger R., Unberath H., MediationsG : Recht der Alternativen Konfliktlösung, Kommentar*, C.H.BECK, München, 2012, 34.

⁹⁵² *Wentzel C., Internationale Mediation*, Logos Verlag Berlin, Berlin, 2016, 43.

⁹⁵³ *Steffek F., The Relationship between Mediation and Other Forms of Alternative Dispute Resolution in The Implementation of the Mediation Directive, (Compilation of in-depth Analysis) European Parliament Directorate-General for Internal Policies*, 2016,50.
<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> [15.05.2018]

⁹⁵⁴ *Chern C., The Commercial Mediator's Handbook*, Informa Law, New York, 2015, 30, 31.

სახით ევროპის კავშირის წევრი ქვეყნების მხრიდან საკუთარ საკანონმდებლო სისტემაში ამ ინსტიტუციის შესახებ მარეგულირებელი ნორმების ინტეგრირებას, თუ არ ჩავთვლით მსოფლიოს რამდენიმე ქვეყანას, რომელიც ისე შორს წავიდა, რომ სავალდებულო სახით დანერგა მედიაცია⁹⁵⁵ (მაგ: ავსტრალია, რომელმაც დააკანონა, ყველა შტატში მოსამართლეების უფლებამოსილება მხარეებს აიძულოს მედიაციაში ჩართვა).

ევროპული დირექტივის შესაბამისად მედიაცია წარმოადგენს სტრუქტურირებულ პროცესს კონფლიქტის გადაწყვეტის, როდესაც უშუალოდ დავის მხარეები იღებენ გადაწყვეტილებას, ხოლო ამ ნებაყოფლობით პროცესს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მესამე პირ(ებ)ი მედიატორის სახით უწევს ფასილიტაციას, რომელსაც საკითხის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების რაიმე უფლებამოსილება არ გააჩნია⁹⁵⁶.

მიღებული დირექტივის ტექსტი სრულ შესაბამისობაშია იმ საერთო პოზიციასთან, რაც ჯერ კიდევ 2008 წლის 28 თებერვალს დააფიქსირა ევროპის საბჭომ, რითაც დასრულდა ის გზა რაც ჯერ კიდევ 2002 წელს დაიწყო ევროკომისიამ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენების შესახებ ე.წ. მწვანე დოკუმენტის მიღებით, რაც გაგრძელდა 2004 წლის ევროკომისიის დირექტივით და 2007 წელს ევროპარლამენტის მიერ ზემოაღნიშნული ევროდირექტივის პირველი მოსმენით ტექსტის დამტკიცებით⁹⁵⁷.

მედიაციის შესახებ დირექტივა ადგენს და კიდევ უფრო გაუმჯობესებულ ვარიანტს გვთავაზობს ევროპაში დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების გამოყენების შესახებ⁹⁵⁸, ისევე როგორც ახდენს მედიაციის და სასამართლო საქმისწარმოების პროცედურების დაბალანსებულ ურთიერთმიმართებაზე მითითებას⁹⁵⁹.

⁹⁵⁵ *Willis T., Wood W.*, Alternative Dispute Resolution in Golden J., Lamm C., International Financial Disputes, Arbitration and Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2015,73.

⁹⁵⁶ *Bamberger H.G.*, Mediation und Justiz in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.Beck, Munchen, 3.Auflage, 2016, 241.

⁹⁵⁷ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 5, 6.

⁹⁵⁸ გამონაკლისია დანია, რომელიც მედიაციის შესახებ ევროპულ დირექტივას არ შეუერთდა და არ არის შეზღუდული მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის საგნით და გამოყენების ვალდებულებით, რაც გაწერილია დირექტივის 1(3) მუხლში.

⁹⁵⁹ *Steffek F.*, The Relationship between Mediation and Other Forms of Alternative Dispute Resolution in The Implementation of the Mediation Directive, (Compilation of in-depth Analysis) European Parliament Directorate-General for Internal Policies, 2016, 49, 50. <<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>.[15.05.2018]

მედიაციის შესახებ დირექტივის მიზანი არის მედიაციის როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების პოპულარიზაცია, რომელიც იძლევა დავის სასამართლო საქმისწარმოების გარეშე დასრულების შესაძლებლობას. დირექტივა არის ერთგვარი მცდელობა გამოიძებნოს ბალანსი სამართალწარმოების წესებს და მედიაციას შორის, ისევე როგორც დირექტივა იგეგმება იმაზე რათა ერთი მხრივ, გააუმჯობესოს ევროპის წევრ სახელმწიფოებს შორის მართლმსაჯულების მიმართულებით ინსტიტუციური თანამშრომლობა⁹⁶⁰, ხოლო მეორე მხრივ უზრუნველყოს მომხმარებლებისთვის კიდევ უფრო ეფექტური ფორმები მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის⁹⁶¹.

ევროპული დირექტივის გამოყენების სფერო სამი ძირითადი ასპექტით შემოიფარგლება. პირველი, ის ახდენს ფოკუსირებას სამოქალაქო და კომერციულ დავებზე, მაშინ როდესაც ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართლის საკითხებს ერთგვარად გამოირიცხავს; მეორე, აღნიშნული დირექტივა არეგულირებს და ერთგვარ ახალისებს ევროპის წევრი ქვეყნებში საზღვართშორისი დავების⁹⁶² რეგულირებას და მესამე, ევროპული დირექტივის მიღებით არ ხდება მედიაციასთან დაკავშირებული ყველა საკითხის რეგულირება, არამედ ეს არის კონკრეტული ასპექტების კუთხით რეგულაციის შეთავაზება ევროპის წევრი ქვეყნებისთვის, კერძოდ, ისეთი საკითხების, როგორცაა მედიაციაში მიღწეული შეთანხმებების აღსრულებადობა და სხვა, ხოლო ყველა დირექტივით მოუწესრიგებელ საკითხთან დაკავშირებით წევრ სახელმწიფოებს ეძლევათ აბსოლიტური თავისუფლება საკითხები მოაწესრიგონ ქვეყნის შიდა კანონმდებლობით, მათ შორის მედიაციის შესახებ კანონის ტექსტით⁹⁶³.

ზემოაღნიშნულის შედეგად რამდენიმე ქვეყანამ, კერძოდ, გერმანიამ და საფრანგეთმა მიიღეს მედიაციის შესახებ კომპლექსური კანონები. აღნიშნული რეგულაციები ხშირ შემთხვევაში არ ითვალისწინებენ მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივით გათვალისწინებულ რეგულირების სფეროს, არამედ მთელ რიგ დამატებით საკითხებს ეხებიან, ძირითადად აქცენტი გაკეთებულია საზღვართშორისო მედიაციის წარმოების საკითხებზე. ევროპული დირექტივის ამოქმედების შედეგად ევროპული ქვეყნების ერთმა ნაწილმა დირექტივის საკითხებზე მორგებული შიდა კანონი მიიღო, ხოლო მეორე ნაწილმა კანონი, რომელიც ერთი მხრივ, მოიცავს დირექტივის სულისკვეთებას თუმცა დამატებით აქცენტი კეთდება საზღვართშორისი მედიაციის წარმოებაზე, რაც

⁹⁶⁰ იხ. ევროპული დირექტივის პირველი ნაწილი

⁹⁶¹ იხ. ევროპული დირექტივის მეორე ნაწილი

⁹⁶² იგულისხმება cross-border litigation / cross-border disputes

⁹⁶³ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 6.

ხანგრძლივადიან პერსპექტივაში მსგავსი დიხოტომია⁹⁶⁴ უნდა გახდეს ამ ქვეყნების კანონმდებლობის მედიაციის შესახებ კანონმდებლობის ჰარმონიზაციის წინაპირობა.

2008 წელს ევროპული დირექტივის მიღებით, რეალურად ფართო გზა ეხსნება ევროპის მასშტაბით საზღვრებს მიღმა / საზღვრებსშორისი (cross-border) მედიაციის წარმოების პერსპექტივას⁹⁶⁵ და მართლაც ბოლო პერიოდია ძალზედ პოპულარული ხდება ე.წ. cross-border მედიაციის საკითხი და სწრაფი ტემპით იზრდება მისი მოხმარება სხვადასხვა ქვეყნებში⁹⁶⁶, რასაც აქვს თავისი ახსნა, იმის გათვალისწინებით, რომ ხშირია ამა თუ იმ იურისდიქციაში უცხოელემენტის ფიგურირება, რომელსაც აქვს მიმდინარე სამართლებრივი დავა, რომლის გადაწყვეტა სასამართლოს გარეშე სურს და მიმართავს სამედიაციო პროცედურას. ევროპული დირექტივა რეალურად ხელს უწყობს საზღვრებსშორისი დავის გადაწყვეტის მშვიდობიან ფორმებს და მექანიზმებს და ფართო საზოგადოებას სთავაზობს მედიაციის გზით და საშუალებით მოახდინონ არსებული კონფლიქტის რეგულირება⁹⁶⁷. აღნიშნული სამართლებრივი ინსტრუმენტი ქმნის კარგ ნიადაგს ტრანსნაციონალური დავების დროში კიდე უფრო ეფექტური რეგულაციისა⁹⁶⁸.

ევროპის მასშტაბით არის რიგი ქვეყნები, რომელთაც კანონმდებლობაში ასე პირდაპირ cross-border მედიაციის წარმოების კონკრეტული პროცედურა არ აქვს გათვალისწინებული, რაც არ გამორიცხავს იმის შესაძლებლობას, რომ ქვეყანაში არსებული მედიაციის კანონმდებლობა იქნეს გამოყენებული მსგავსი ტიპის სამედიაციო შემთხვევის დროს⁹⁶⁹.

ამასთანავე, ევროპის ქვეყნებში ინერგება პრაქტიკა, როდესაც სხვადასხვა ქვეყნის მოდავე მხარეებს დავის გადაწყვეტის მექანიზმად სწორედ რომ მედიაცია აქვთ სახელშეკრულებო დათქმით შეთანხმებული და მითითება აქვთ გაკეთებული ამა თუ იმ კონკრეტული ქვეყნის სამედიაციო რეგულაციებით დავის გადაწყვეტაზე⁹⁷⁰, რაც ასევე დასაშვებია და პირიქით მისასაღმებელია დავების საერთაშორისო სამედიაციო რეგულირების კუთხით.

⁹⁶⁴ იქვე, 7.

⁹⁶⁵ *Palo G.D., Trevor M.B.*, EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 2.

⁹⁶⁶ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation: Global Comparative Perspectives, Springer, New York, 2015, 74.

⁹⁶⁷ *Cortes P.*, The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 82.

⁹⁶⁸ *Rutherglen G.A.*, Transnational Civil Litigation, Principles and Prospects, Foundation Press, 2016, 192.

⁹⁶⁹ *Traest M.*, in Carlos, Esplugues., Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II , 2014 , ISBN 978-1-78068-130-6, 40.

⁹⁷⁰ იქვე, 7.

ზემოაღნიშნული ტრენდის უფრო და უფრო ფაქტობრივი დამკვიდრება, როგორც სამართლებრივი ტერმინი და მორეს მხრივ, ფაქტობრივი შემთხვევების სიმრავლე თავის მხრივ, ბიძგს აძლევს ევროპულ ქვეყნებში კიდევ ერთი ახალი ნოვაციის დამკვიდრებას მედიაციის მიმართულებით, კერძოდ, საუბარია ე.წ. E-Justice -ზე მედიაციის პროცესში. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ რიგ ევროპულ ქვეყნებში კანონმდებლობაში შეიძლება პირდაპირ არ იყოს მსგავსი ტერმინი გაწერილი და გათვალისწინებული, თუმცა არაფერი კრძალავდეს მსგავსი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით მედიაციის განხორციელებას⁹⁷¹.

2016 წლის 26 აგვისტოს ევროპულმა კომისიამ გამოაქვეყნა ევროპული პარლამენტის, ევროპის საბჭოს და სოციალურ ეკონომიკურ საკითხთა კომიტეტის სახელზე მომზადებული ანგარიში⁹⁷², რომელშიც დადებითად შეაფასა 2008 წლის დირექტივის ამოქმედების პრაქტიკული საკითხები.

ნიშანდობლივია, რომ 2011 წელს ევროპულმა კომისიამ მიიღო შეთავაზება მომხმარებელთა სფეროში დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმის⁹⁷³ შესახებ და შეთავაზება მომხმარებელთა დავის ონლაინ გადაწყვეტის შესახებ⁹⁷⁴,

⁹⁷¹ *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia (Cambridge-Antwerp-Poland), Vol. II , 2014, 52-53.

⁹⁷² Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee. Brussels 26.8.2016. COM (2016) 542 final on the Application of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2016%3A542%3AFIN> >.[15.05.2018] (ანგარიშის მიხედვით ევროპული დირექტივის ამოქმედების დროისთვის ევროპის წევრი ქვეყნებიდან 15-ში უკვე მოქმედებდა მედიაციის შესახებ კანონმდებლობა, 9 წევრ ქვეყანაში მედიაციას ფაქტობრივ ჰქონდა ადგილი, ხოლო 4 წევრ ქვეყანაში მედიაცია არც საკანონმდებლო დონეზე და არც ფაქტობრივ არ ხორციელდებოდა. ანგარიშში აღნიშნულია, რომ რიგ წევრ ქვეყნებში მედიაციის დანერგვას ჰქონდა პრობლემები, რადგან სხვადასხვა ქვეყნების კულტურული განვითარების ისტორიიდან გამომდინარე მედიაცია არ იყო საზოგადოებისთვის სრულად მისაღები, ხოლო რიგ შემთხვევაში ანგარიშის მომზადების დროისთვისაც შეიმჩნეოდა საზოგადოების ნაკლებ ინფორმირებულობა ევროპული დირექტივის ამოქმედების და ქვეყნის შიგნით ავტომატურად გატარებული საკანონმდებლო რეფორმის შესახებ. ანგარიშში რეკომენდაციის სახით აქვს ევროპულ კომისიას დაფიქსირებული რომ წევრმა ქვეყნებმა უნდა კიდევ უფრო გააქტიურონ ძალისხმევა მედიაციის პოპულარიზაციის კუთხით, ხოლო ევროპის კავშირმა გააგრძელოს სამართლის პროგრამის ფარგლებში მედიაციის და შესაბამისი პროგრამების დაფინანსება და მხარდაჭერა.)

⁹⁷³ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Alternative Dispute Resolution for Consumer Disputes and Amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Directive on Consumer ADR), COM (2011) 793 final, 29 November 2011.

⁹⁷⁴ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Online Dispute Resolution for Consumer Disputes (Regulation on Consumer ODR), COM(2011) 794 final, 29 November, 2011.

აღნიშნულ სფეროებშიც წევრ ქვეყნებში მოსალოდნელი გახდა ცვლილებების გატარება, რადგან მედიაციის განვითარებასთან ერთად მრავალი დამატებითი კითხვა და საჭიროება ჩნდება, რაც აფართოებს დავის გადაწყვეტის ჰორიზონტს⁹⁷⁵ და მართლაც 2013 წლის 21 მაისს ევროპარლამენტმა მიიღო კიდევ ერთი დირექტივა 2013/11⁹⁷⁶ სამომხმარებლო დავებზე დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების შესახებ⁹⁷⁷.

აღნიშნული დირექტივის მიზანი მომხმარებელთა უფლებების დაცვაა, კერძოდ, ნასყიდობისა და მომსახურების ხელშეკრულებებიდან მხარეებს შორის წარმოშობილ უთანხმოებათა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებებით რეგულირება⁹⁷⁸, რადგან ხშირია, როდესაც მცირე ღირებულების დავებს აქვს ადგილი მომხმარებელთა შორის და სასამართლოში საქმისწარმოების სიძვირის გამო მოდავე მხარეები ვერ და არ მიდიან სასამართლოში, ხოლო მსგავსი ოფციის არსებობით მომხმარებლებს უჩნდებათ ეფექტური საშუალება ნაკლები ფინანსების და დროის დანახარჯით გადაწყვიტონ არსებული სადავო საკითხები და უარი არ თქვან დავაზე.

ამასთანავე, დირექტივის მეორად მიზანს მომხმარებელთა ნდობის მოპოვება წარმოადგენს სამომხმარებლო ბაზრისადმი, რათა მომხმარებლებს გააჩნდეთ განცდა იმისა, რომ საბაზრო ეკონომიკა მათ შორის მათ ინტერესებს ითვალისწინებს და მათზეა მორგებული⁹⁷⁹.

ზემოაღნიშნული თეზის განმტკიცებაა მათ შორის ევროპის საბჭოს 2013 წლის რეგულაცია EC 524/2013⁹⁸⁰, რომელიც მედიაციის ონლაინ წარმოების საკითხს ეხება⁹⁸¹, რაც ამარტივებს და კიდევ უფრო ხელმისაწვდომს ხდის მედიაციას მისი მომხმარებლებისთვის. აღნიშნული რეგულაცია, ევროპარლამენტის ზემოაღნიშნული დირექტივის მიღების შემდგომ, სწორედ მომხმარებელთა დავის გადაწყვეტის მექანიზმის გამარტივების კუთხით იქნა მიღებული⁹⁸²,

⁹⁷⁵ *Hodges C., Benohr I., Creutzfeldt-Banda N., Consumer ADR in Europe, in Steffek F., Unberath H., Genn H., Greger R., Regulating Dispute Resolution: ADR and Access to Justice at the Crossroads, 2012.*

⁹⁷⁶ ე.წ. Consumer ADR Directive.

⁹⁷⁷ 2013/11/EU, The European Directive on Consumer Alternative Dispute Resolution (CADR) ob: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013L0011>>.[15.05.2018]

⁹⁷⁸ *წულაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 58.*

⁹⁷⁹ *Cortes P., The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 17.*

⁹⁸⁰ *Cortes P., The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 18.*

⁹⁸¹ ODR Regulation EC/524/2013.

⁹⁸² *Cortes P., The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 30.*

თუმცა ამ ფორმამ მედიაციის წარმოების მოიპოვა იმხელა პოპულარობა, მისი უპირატესობების გათვალისწინებით, რომ დღეისთვის სხვა კატეგორიის დავებზეც აპრობირებული ფორმაა მედიაციის, რაზეც უფრო ვრცლად არის საუბარი ნაშრომის მეორე თავში. აღნიშნული რეგულაციის ფაქტობრივი იმპლემენტაცია 2016 წლის იანვარში განხორციელდა და იძლევა საშუალებას როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საზღვრებს შორისი დავა, დაკავშირებული E-commerce-თან მხარეებმა გადაწყვიტონ ონლაინ მედიაციის პლატფორმის გამოყენებით⁹⁸³.

აქვე აღსანიშნავია, რომ ერთ-ერთი მთავარი მიზანი ევროკავშირის 2013/11/EU დირექტივის გახლავთ დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის სერვისის მომწოდებლების ბაზრის განვითარება, მათი ხარისხის ამაღლება შესაბამისი სერტიფიცირების სქემის მიხედვით, და შერჩეული სერვისის მომწოდებლების დაშვება ონლაინ მედიაციის პლატფორმაზე⁹⁸⁴, თუმცა დირექტივა არ კრძალავს არააკრედიტირებული სერვისის მიმწოდებლების დაშვებას ბაზარზე, თუმცა ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოები ადგენენ შესაბამის რეესტრს, რათა მომხმარებლებს ჰქონდეთ სრული ინფორმაცია სერტიფიცირების შესახებ დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების მიმწოდებელი ორგანიზაციის შესახებ სამომხმარებლო სფეროში⁹⁸⁵.

⁹⁸³ იქვე, 19.

⁹⁸⁴ *Biard A.*, Monitoring Consumer ADR Quality in the EU: A critical Perspective, *European Review of Private Law*, Law Journal, Vol. 26, No.2, Wolters Kluwer International, The Netherlands, 2018, 174.

⁹⁸⁵ იქვე, 189.

VII. მედიაციის წარმოების ფორმები და ევროპის ქვეყნების გამოცდილება

1. მედიაციის წარმოების ფორმები: სასამართლო, სასამართლოსთან არსებული და კერძო მედიაცია

მედიაციას განურჩევლად იმისა ის მიმდინარეობს კერძო კომერციული მედიაციის ფორმატში თუ სასამართლო ან სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფარგლებში ახასიათებს ნებაყოფლობითობა, რაც წარმოადგენს ამ პროცესის მთავარ განმსაზღვრელ თვისებას და ვლინდება მოდავე მხარეების შესაძლებლობაში საკუთარი ნებით მოახდინონ მედიაციის ინიცირება და რაც ყველაზე მთავარია მხოლოდ მათი ნების შესაბამისად დაასრულონ მედიაცია შეთანხმებით ან შეუთანხმებლობით თუ ესეთია მათი სურვილი⁹⁸⁶. დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალებისთვის შესაძლებელია რიგ შემთხვევებში არსებობდეს ე.წ. სავალდებულო მედიაციის ფორმა, თუმცა ამ შემთხვევაშიც კარგად უნდა მოვახდინოთ გამიჯვნა ნებაყოფლობითობის და სავალდებულოობის აღქმისა, რადგან მედიაციით დავის გადაწყვეტა შეთანხმებით ვერ გახდება სავალდებულო, რადგან მხარეების ნების ავტონომიურობაში მიიღონ მაინცდამაინც შეთანხმების პირობები კანონმდებელი ვერ ჩაერევა და ამ კუთხით მედიაციის აღქმა, როგორც სავალდებულო მექანიზმი დავის გადაწყვეტისა, არ უნდა მოხდეს და რიგ შემთხვევაში მედიაციაში ჩართვის სავალდებულოობა არ უნდა გაიგივდეს მხარის ნების შეზღუდვასთან დავა სავალდებულოდ დაასრულოს შეთანხმებით.

ფორმის მიხედვით განარჩევენ სამი⁹⁸⁷ ტიპის მედიაციის წარმოების ფორმას:

ა) კერძო მედიაცია, რომელიც სრულად დამოუკიდებელია სასამართლო სისტემაში საქმისწარმოებისგან და თავად სასამართლოსგან⁹⁸⁸;

ბ) სასამართლოსთან დაკავშირებული მედიაცია (court-annexed mediation⁹⁸⁹) , რომელიც ინსტიტუციურად არის კოორდინაციაში სასამართლოსთან თუმცა

⁹⁸⁶ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation: Global Comparative Perspectives, Springer, New York, 2015, 14.

⁹⁸⁷ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 20.

⁹⁸⁸ *Steffek F.*, Mediation, in The Max Planck Encyclopedia of European Private Law, Vol. II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

პროცედურულად⁹⁹⁰ აბსოლიტურად დამოუკიდებელია სასამართლოსგან, როგორც ცალკე მდგომი ინსტიტუცია⁹⁹¹;

გ) სასამართლო მედიაცია (judicial mediation), რომელიც დაკავშირებულია⁹⁹² სასამართლოსთან შენობის და პერსონალის კუთხით⁹⁹³, თუმცა მედიატორი რა თქმა უნდა არ იღებს რაიმე სახის მზოჭავ გადაწყვეტილებას. მედიაციის მსგავსი ფორმის დროს მედიატორი შეიძლება რიგ შემთხვევაში იყოს მოქმედი მოსამართლე (დამოკიდებულია ამა თუ იმ ქვეყნის ეროვნულ რეგულაციაზე), რომელიც იმ კონკრეტული სასამართლო საქმისწარმოებაში, რაზეც ინიცირებულია მედიაცია არ არის ჩართული, როგორც მოსამართლე⁹⁹⁴, არამედ პროცესუალურად სრულად დამოუკიდებელი პირია.

ეს ბოლო ფორმა ხშირი არ არის ევროპის მაგალითზე, თუმცა რიგ შემთხვევაში ჯერ კიდევ არის გამოყენებაში რამდენიმე ქვეყანაში⁹⁹⁵. სასამართლოში მიმდინარე დავიდან გამომდინარე მედიაციის ინიცირება შესაძლებელია

⁹⁸⁹ *Hakimah Y.*, *Alternative Dispute Resolution (ADR)*, International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance (ISRA), Malaysia, 2012, 51.

(ამ ფორმის მედიაცია 1983 წელს ავსტრალიაში, ვიქტორია, სამშენებლო დავების გადასაწყვეტად იქნა პირველად გამოყენებული, შემდგომ დაინერგა 1987 წლიდან ფედრალურ სასამართლოებში, რა დროსაც სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას გახდა შესაძლებელი საქმის მედიატორისთვის გადაცემა)

⁹⁹⁰ *Steffek F.*, *Mediation*, in *The Max Planck Encyclopedia of European Private Law*, Volume II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012, 1163.

⁹⁹¹ *Lindblom P.H.*, *Progressive Procedure*, Iustus, 2017, 422.

Court-affiliated mediation: შვედეთის მაგალითზე სასამართლო თავად ნიშნავს საქმეზე მედიატორს მხარეებთან წინასწარი გასაუბრების შედეგად

⁹⁹² ამ ფორმის მედიაციის წარმოებისას მედიატორს წარმოადგენს ადვოკატი, რომელსაც აქვს გავლილი სპეციალური სწავლება, ან მოსამართლე ან სასამართლოს ADR თანამშრომელი რიგ შემთხვევაში

⁹⁹³ *Menkel-Meadow J.C., Love P.L., Schneider A.K., Sternlight R.J.*, *Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model*, Wolters Kluwer Law&Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 34.

⁹⁹⁴ *Steffek F.*, *Mediation und Güterichterverfahren*, *Zeitschrift für Europäisches Privatrecht*, (ZEuP) #3, Verlag C.H.Beck, München, 2013, 538.

⁹⁹⁵ ბულგარეთი: Evgeni Georgiev and Christa Jessel-Holst in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.5, B(1)(b), 338; ინგლისი: Jens M.Scherpe and Bevan Marten in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.6, B(1)(c), 374; გერმანია : Peter Tochtermann in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch. 8, B(1)(c),530. კანადა: Reinhard Ellger in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.18,B(4)(a), 941; ნორვეგია: Anneken Kari Sperr in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.22, B(1), 1144; და ავსტრია: Markus Roth and David Gherdane in Hopt&Steffek, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Ch.4, B(1)(c), 259.

განხორციელდეს თავად დავის მონაწილე მხარის მიმართვის საფუძველზე⁹⁹⁶, რა დროსაც რა თქმა უნდა მეორე მხარის თანხმობაც არის საჭირო, ისევე როგორც თავად სასამართლოს მხრიდან (mediation ex officio) მოხდეს დავის ერთი მხრივ, მედიაციისთვის გადამისამართება ან მეორე მხრივ, მედიაციის მხარეთათვის შეთავაზება, რაც დამოკიდებულია კონკრეტული ქვეყნის შიდა რეგულაციაზე, თუ როგორ არის ინსტიტუციურად მედიაცია რეგულირებული, იგულისხმება სასამართლოს მხრიდან მედიაციის ინიცირების სამართლებრივი ჩარჩო მექანიზმი. თეორიაში მათ შორის მედიაციას ორ კატეგორიად ჰყოფენ⁹⁹⁷, ე.წ. გარიგებიდან გამომდინარე⁹⁹⁸ და დავიდან⁹⁹⁹ გამომდინარე მედიაციას.

მედიაციის წარმოების კუთხით საინტერესო გამოცდილება აქვს გერმანიის ფედერაციულ სახელმწიფოს, სადაც თავდაპირველად ქვემოთ სამი ტიპის მედიაციის წარმოების ფორმა იყო გამოყენებაში :

1) სასამართლოს გარე მედიაცია, როგორც სასამართლო წარმოებისგან სრულიად დამოუკიდებელი პროცესი, რომელიც მოქმედებს კერძო ინიციატივის საფუძველზე¹⁰⁰⁰;

2) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (gerichtsnahe Mediation), როგორც სასამართლოს პროცესის ფარგლებში სასამართლოს შიგნით მიმდინარე პროცესი, რომელიც დამოუკიდებელია სასამართლოსგან, როგორც სახელმწიფო ინსტიტუციისგან¹⁰⁰¹;

3) სასამართლოს შიგნით არსებული მედიაცია (gerichtsinterne), რომელსაც წარმართავდა მოსამართლე, რომელიც ძირითად სარჩელზე არ იყო განმხილველი მოსამართლე, რათა დაცული ყოფილიყო მედიაციის უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელი კონფიდენციალურობის პრინციპი. მედიაციის წარმოების აღნიშნული ფორმა დღეის მდგომარეობით ჩანაცვლდა¹⁰⁰²

⁹⁹⁶ Joeng S., Kritische Betrachtung über die Gerichtsmediation in Korea, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 832.

⁹⁹⁷ Stephen W.J., Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 390.

⁹⁹⁸ ე.წ. transactional mediation

⁹⁹⁹ ე.წ. dispute mediation

¹⁰⁰⁰ გერცვაძე გ., მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ, 2010, 150.

¹⁰⁰¹ იქვე, 150.

¹⁰⁰² Baumbach A., Lauterbach W., Albers J., Hartmann P., Zivilprozessordnung, C.H.BECK, München, 76.Auflage, 2018, 1186, 1187.

გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის §278-ე მუხლის შესაბამისად სასამართლოს შეუძლია შემდგომი შეთანხმების მიღწევის მიზნით გადაამისამართოს მოსამართლესთან (Güterichter), რომელიც საკითხზე ვერ იღებს გადაწყვეტილებას, თუმცა არის აღჭურვილი მედიატორის ფუნქციით და მხარეების ჩართულობით ფაქტობრივ წარმართავს მედიაციას, თუმცა ის არ წარმოადგენს მედიაციის შესახებ კანონის მიზნებისთვის მედიატორს და მასზე

ე.წ. Guterichtermodell¹⁰⁰³ მედიაციის ფორმით¹⁰⁰⁴, რაზეც ქვემოთ ცალკე იქნება საუბარი.

მსგავსად სხვა ფორმებისა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის, ისეთი როგორცაა არბიტრაჟი, მედიაციაშიც შეინიშნება ინსტიტუციური მედიაციისა და ე.წ. Ad-hoc მედიაციის პროცესის ნაირსახეობები¹⁰⁰⁵; კერძოდ, ინსტიტუციურ მედიაციის ნაირსახეობას განეკუთვნება შემთხვევები, როდესაც მედიაციის პროცესის მენეჯმენტი თავად ინსტიტუციურად არის სტრუქტურირებული და მას ესა თუ ის ინსტიტუცია აწარმოებს, რისი დიდი გამოცდილება უკვე შეიქმნა საერთაშორისო ასპარეზზე, მათ შორის სახელმეკრულებო ურთიერთობის მხარეები, როგორც წესი მიმართავენ მათ შორის შესაძლო დავის გადაწყვეტის მექანიზმად ინსტიტუციური მედიაციის გამოყენებას¹⁰⁰⁶.

უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაციის წარმოების ფორმების მიხედვით ორი ძირითადი ფორმა არის დღეს-დღეობით მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში გავრცელებული, ეს გახლავთ სასამართლო და სასამართლოს გარე მედიაცია. მათ შორის სხვადასხვა მოდელები გვხვდება უშუალოდ სასამართლოს შიგნით თუ მის გარეთ მედიაციის წარმოების, რაც უშუალოდ ყოველი ქვეყნის შიდა კანონმდებლობით რეგულირებადი საკითხია, თუმცა როგორც ასეთი ფორმა ეს ორი ნაირსახეობა დომინირებს. ლიტერატურაში ხშირად ვნახავთ, როდესაც ზოგადად მედიაცია, ისევე როგორც სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა, რიგ შემთხვევაში სასამართლო მედიაციის სახელით მოიხსენიება, რადგან დასაწყის ეტაპზე სასამართლო მედიაციის ფორმები იდგამდა ფეხს¹⁰⁰⁷.

სასამართლო მედიაციის ფორმებში განარჩევენ უშუალოდ სასამართლო მედიაციას¹⁰⁰⁸, ამ ფორმისთვის მახასიათებელია, რომ მედიაცია იმართება სასამართლოს შენობაში, სასამართლოს მოხელის ან სასამართლოს მიერ აკრედიტირებული მედიატორთა სიაში არსებული მედიატორის მიერ, ისევე როგორც რიგ იურისდიქციაში მოსამართლის მხრიდან, და მედიაციის ხარჯი შესულია სამართალწარმოების ხარჯში. ეს ფორმა კარგად არის დანერგილი გერმანიაში, სკანდინავიურ ქვეყნებში, სლოვენიაში და სხვა სამოქალაქო

კანონის მოთხოვნები არ ვრცელდება, არამედ ის არის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ფარგლებში სასამართლოს მიერ დანიშნული სასამართლო მედიატორი

¹⁰⁰³ *Bamberger H.G.*, *Mediation und Justiz in Haft F.*, von Schlieffen K.G., *Handbuch Mediation*, C.H.Beck, Munchen, 3.Auflage, 2016, 243.

¹⁰⁰⁴ *Eidenmuller H., Wagner G.*, *Mediationsrecht*, ottoschmidt, 2015, 12.

¹⁰⁰⁵ Vgl. Greger/Unberath, *Einl.Rz.48*.

¹⁰⁰⁶ *Eidenmuller H., Wagner G.*, *Mediationsrecht*, ottoschmidt, 2015, 26-27.

¹⁰⁰⁷ *Gläßer U., Schroeter K.*, *Gerichtliche Mediation: Grundsatzfragen, Etablierungsverfahren und Zukunftsperspektiven*, Nomos, 2011, 14.

¹⁰⁰⁸ *Alexander N., Steffek F.*, *Making Mediation Law*, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016, 9.

სამართლის ქვეყნებში, მაშინ როდესაც სასამართლო მედიაციის კიდევ ერთი ფორმა, რომელიც სასამართლოსთან დაკავშირებულ¹⁰⁰⁹ მედიაციას წარმოადგენს დაინერგა საერთო სამართლის ქვეყნებში პირველად (ავსტრალია, ჰონგ-კონგი, კანადა, ჩინეთი, გაერთიანებული სამეფო, აშშ), რა დროსაც მედიაციას სასამართლოს გარე მედიატორი ან მედიაციის სერვისის მიმწოდებელი ინსტიტუციები აწარმოებენ, რომელთა არჩევა მოდავე მხარეებს შეუძლიათ თავად ან სასამართლოს მედიატორთა რეესტრიდან, ისევე როგორც მედიაციის ხარჯები უშუალოდ მხარეების მიერ იქნება დასაფარი.

ზემოაღნიშნული ფორმისგან განსხვავებით ფართო მოხმარებაშია კერძო მედიაციის ფორმა, როდესაც მხარეებს სასამართლოსთან ყოველგვარი კავშირის გარეშე აქვთ შესაძლებლობა ერთმანეთს შორის არსებული კონფლიქტის გადასაწყვეტად თავად შეარჩიონ საკუთარი ინიციატივით დაწყებული შემათანხმებელი პროცედურის მიზნებისთვის მედიატორი. მსგავსი ფორმა მედიაციისა ფართოდ არის დანერგილი, როგორც საერთო სამართლის, ასევე სამოქალაქო სამართლის ქვეყნებში და ძირითადად კომერციული დავების გადაწყვეტის საუკეთესო საშუალებაა¹⁰¹⁰.

არასასამართლო მედიაციის დროს (მაგ: გერმანიაში მოიხსენიება ad-hoc-mediation/außergerichtliche Mediation¹⁰¹¹) მხარეები თავად უშუალოდ ახდენენ მათთვის მისაღები მედიატორის იდენტიფიცირებას და შერჩევას, რის შედეგად უშუალოდ მედიატორთან თანხმდებიან მედიაციის წარმოების წესზე და პროცედურაზე. ლიტერატურაში არასასამართლო მედიაცია მოიხსენიება, როგორც ყველაზე სწრაფი და არაბიუროკრატიული ფორმა მხარეებს შორის მედიაციის წარმოების¹⁰¹². ეს ის შემთხვევაა, როდესაც მხარეებს წინასწარ რაიმე სახელშეკრულებო დათქმით მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის მექანიზმი ან თუნდაც კონკრეტული მედიატორი, როგორც მათი დავის ალტერნატიული ფორმით გადაწყვეტაში ჩართული პირი არ ყავთ შერჩეული და ამის საჭიროების დროს ნებაყოფლობით თანხმდებიან მედიაციის პროცესის წარმოებაზე¹⁰¹³, საუბარია ისეთ შემთხვევებზე, როდესაც დავის წარმოშობის შემდგომ¹⁰¹⁴

¹⁰⁰⁹ იქვე, 10.

¹⁰¹⁰ *Alexander N., Steffek F.*, Making Mediation Law, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016,11.

¹⁰¹¹ *Ulrich H.*, in Klowitz J., Gläßer U., MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 87.

¹⁰¹² *Groß M.*, IP-/IT-Mediation, 2.Auflage, Deutschen Fachverlag GmbH, Fachmedien Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2013, 50, 51.

¹⁰¹³ *Ulrich H.*, in Klowitz J., Gläßer U., MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 97.

¹⁰¹⁴ *Deckert K.*, Mediation in France, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 480.

მხარეები იღებენ გადაწყვეტილებას¹⁰¹⁵ კონფლიქტის აღმოფხვრის მექანიზმად მედიაცია გამოიყენონ¹⁰¹⁶.

არასასამართლო ფორმით მედიაციის წარმოების კიდევ ერთ ნაირსახეობას ინსტიტუციური მედიაცია წარმოადგენს, როდესაც მხარეები ჯერ კიდევ სახელშეკრულებო დათქმით¹⁰¹⁷ თანხმდებიან მათ შორის კონფლიქტის წარმოშობის შემთხვევაში დავის გადაწყვეტის მექანიზმად სასამართლოსთვის მიმართვამდე დაიწყონ მედიაცია. სახელშეკრულებო დათქმით მხარეები წინასწარ არიან შეთანხმებული თუ მსგავსი საჭიროების დროს რომელ სამედიაციო ინსტიტუციას მიმართონ და რა პროცედურის შესაბამისად და რა ვადებში აწარმოონ სამედიაციო ფორმატის მოლაპარაკებები, რა დროსაც მედიაციის ფაქტობრივ ადმინისტრირებას აღნიშნული ინსტიტუცია გასწევს, იგულისხმება ტექნიკური და საორგანიზაციო ორგანიზება და დაგეგმარება მედიაციის პროცესის წარმოების. სამედიაციო ინსტიტუცია მოდავე მხარეებს შესთავაზებს მის ინსტიტუციასთან აფილირებად მედიატორებს, ე.წ. მედიატორთა რეესტრიდან და მხარეებს ექნებათ შესაძლებლობა მოახდინონ კონკრეტული მედიატორის შერჩევა მისი პროფესიული გამოცდილების თუ პიროვნებიდან გამომდინარე¹⁰¹⁸. ამ ფორმის გამოყენებით მხარეები აზღვევენ რისკს იმისა, რომ დავის წარმოშობის შემთხვევაში გაჭიანურდეს დრო, რადგან მსგავსი დათქმა აძლევს მხარეებს საშუალებას დროულად დაიწყონ საკითხის გარშემო საუბარი და თუ არსებობს რაიმე რესურსი შეთანხმების მიღწევის მოახდინონ დავის ამოწურვა.

არასასამართლო მედიაციისგან განსხვავებით სასამართლო მედიაციის დროს უშუალოდ სასამართლოს საქმისწარმოების პროცესში მიმდინარე საქმის გადამისამართება ხდება მედიაციის პროცესში. აღნიშნული მედიაციის წარმოების ფორმა და ნიუანსები რიგ ქვეყნებში განსხვავებულია¹⁰¹⁹, თუმცა მოდელი და არსი სასამართლო მედიაციის წარმოების მსგავსია. სასამართლო მედიაციის ფარგლებში მედიატორის წარმოებაში ხვდება იმ კატეგორიის საქმე,

¹⁰¹⁵ *Tochtermann P.*, Mediation in Germany: The German Mediation Act- Alternative Dispute Resolutiion at the Crossroads in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 54.

¹⁰¹⁶ *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 54.

¹⁰¹⁷ იქვე, 54.

¹⁰¹⁸ *Groß M.*, IP-/IT-Mediation, 2.Auflage, Deutschen Fachverlag GmbH, Fachmedien Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2013, 51.

¹⁰¹⁹ *Baumbach A., Lauterbach W., Albers J., Hartmann P.*, Zivilprozessordnung, C.H.BECK, Munchen, 76.Auflage, 2018, 1192. მაგ. გერმანიაში ამ ფორმის მედიაცია Güterichtermodell სახელით იცნობენ. მედიატორის ფუნქციას მოსამართლე ასრულებს, რომელსაც დამატებითი აკრედიტაცია და განათლება მედიაციაში როგორც წესი არ მოეთხოვება, ის წარმოადგენს საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ მედიატორს და მასზე მედიაციის კანონი არ ვრცელდება

რომელიც უშუალოდ სასამართლო საქმისწარმოებაში იხილება მოსამართლესთან, რომელიც უშუალოდ მხარეებს ათანხმებს მედიაციის ინიცირებაზე, თუმცა არის რიგი ქვეყნები სადაც გარკვეულ კატეგორიის საქმეებზე ავტომატურად იწყება სასამართლო მედიაცია. მხარეთა შეთანხმების შემთხვევაში ან ავტომატურად საქმეთა მედიაციაში გადამისამართების დროს საქმე ხვდება სასამართლო მედიატორის წარმოებაში, რომელიც რიგ შემთხვევაში არის ან ქვეყანაში მოქმედი მედიაციის კანონმდებლობით დადგენილი მედიატორთა რეესტრში არსებული შესაბამისი პროცედურით აკრედიტირებული მედიატორი, ან უშუალოდ სასამართლოს მოხელე ან მოსამართლე. ამ უკანასკნელის შემთხვევაში უნიფიცირებული მიდგომაა, რომ მოსამართლე აღნიშნული საქმისწარმოების სასამართლო წარმოებაში გაგრძელების შემთხვევაში აღნიშნული საქმის განმხილველი მოსამართლე ვერ იქნება¹⁰²⁰. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ უშუალოდ მოსამართლე მედიატორების ჩართულობით მედიაციის წარმოების ფორმა მრავალ ქვეყანაში კრიტიკის საგანია, იმის გათვალისწინებით, რომ ფაქტობრივ მხარეები მაინც მოსამართლის სტატუსის მქონე მესამე პირად იღებენ მოსამართლე მედიატორს, და ხშირია შემთხვევები, როდესაც სწორედ მოსამართლე მედიატორის მიერ საკითხის შეთანხმებით დასრულების კონკრეტული მოსაზრების და პირობების შესაბამისად დაუსრულებიათ მხარეებს მედიაცია, რაც ფაქტობრივ მხარეთა ნების ავტონომიურობისთვის მედიაციის პროცესში შემაფერხებელ ფაქტობრივ წინაპირობას წარმოადგენს¹⁰²¹ (მაგ: *კორეა*¹⁰²², *სადაც მედიაცია მრავალ ევროპულ სახელმწიფოზე ადრე ვერ კიდევ 1990 წელს კანონის დონეზე გაიწერა, და სასამართლო მედიაცია მოქმედი მოსამართლს მეშვეობით ერთ-ერთ სასამართლო მედიაციის ფორმას წარმოადგენს, რაც წლებია კორეაში იურიდიულ წრეებში ღია კრიტიკის საგნად არის ქცეული*).

სასამართლო მედიაციას რაც ზემოაღნიშნულთან ერთად გამოარჩევს არასასამართლო მედიაციის წარმოების წესისგან გახლავთ ის გარემოება, რომ მხარეებს რაიმე დამატებითი ხარჯის გაწევა არ უხდებათ უშუალოდ სასამართლო საქმისწარმოების ეტაპზე ინიცირებული სასამართლო მედიაციის მომსახურების მიღებისთვის. სასამართლო მედიაციას დამატებით ის პლიუსი ახასიათებს, რომ მხარეებს შეუთანხმებლობის შემთხვევაში ყოველთვის

¹⁰²⁰ Ulrich H., in Kloweit J., Gläßer U., MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 87. (გერმანიის მაგალითზე ე.წ die gerichtssinterne Mediation, რომელიც დღეს გვევლინება Guterichter-ს სახელით)

¹⁰²¹ Jeong S., Kritische Betrachtung über die Gerichtsmediation in Korea, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018, 831.

¹⁰²² იქვე, 831.

შეუძლიათ გააგრძელონ დავა სასამართლოს ფორმატში და დამატებითი ხარჯი არც აღნიშნული წარმოებისთვის არ მოუწევთ¹⁰²³.

მედიაციის სასამართლო და არასასამართლო ფორმის ერთგვარი ჰიბრიდული ფორმაა (ნაზავი) , როდესაც სასამართლო წარმოებაში არსებული დავის ფარგლებში მხარეები თანხმდებიან დავის შეჩერების და მედიაციის, როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების გამოყენების შესახებ, თუმცა მედიატორად გარე მესამე პირს¹⁰²⁴ არჩევენ და იწვევენ მხარეები, რომელიც უშუალოდ სასამართლოს მოხელეს არ წარმოადგენს¹⁰²⁵.

მედიაციის წარმოებისას ხშირია შემთხვევები როდესაც მედიაციას ერთზე მეტი მედიატორი უძღვება¹⁰²⁶ (ე.წ. Co-Mediation Model) , ხშირად ეს სპეციფიკურ საქმეებზე ხდება¹⁰²⁷, როდესაც ერთ-ერთი მედიატორი იმ კონკრეტული დარგის სპეციალისტია, რაც წარმოადგენს მხარეებს შორის დავის საგანს, როგორც წესი ამ დროს მედიატორები სხვადასხვა პროფესიის წარმომადგენლები არიან, თუმცა ერთიან მიზანს ემსახურება მათი პროცესში ჩართულობა¹⁰²⁸.

რიგ შემთხვევაში ხშირია როდესაც გენდერის გათვალისწინებით ხდება მედიატორთა კომპლექტაცია. მედიაციის წარმოება ამ ფორმატით ძაან ხშირი არ არის¹⁰²⁹, თუმცა მისი უპირატესობების გათვალისწინებით მისი მოხმარებისადმი მოთხოვნა იზრდება. თუმცა ამ ყველაფრის მიღმა ამ ფორმის გამოყენებას თავისი პრაქტიკული დადებითი მხარეებიც გააჩნია და კერძოდ¹⁰³⁰:

ა) მედიატორებს შორის ნაწილდება შრომა;

ბ) მედიატორებს აქვთ მეტი საშუალება გაანალიზონ დაგროვილი ინფორმაცია და გადაინაწილონ როლები და ინფორმაცია, რაზეც ინდივიდუალურად მოუწევთ მუშაობა;

გ) მედიატორებს ეძლევათ საშუალება ორივე მხარეს დაუთმონ თანაბარი დრო, განსაკუთრებით აღნიშნულის საჭიროება შეინიშნება ინდივიდუალური

¹⁰²³ *Groß M.*, IP-/IT-Mediation, 2.Auflage, Deutschen Fachverlag GmbH, Fachmedien Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2013,51, 52.

¹⁰²⁴ იქვე, 52.

¹⁰²⁵ მაგ. გერმანიაში მედიაციის ასეთი ფორმა მოხსენიებულია, როგორც Gerichtsnahe Mediation

¹⁰²⁶ *Ulrich H.*, in Kloweit J., Gläßer U., MediationsGesetz, Handkommentar, Nomos, Baden-Baden, 2014, 95.

¹⁰²⁷ *Traja M.*, Co-Mediation in *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 367.

¹⁰²⁸ *ცერცვაძე გ.*, მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ, 2010, 145.

¹⁰²⁹ *Loer L.*, Umsetzung des Güterichtermodells in der Praxis, Zeitschrift für Konflikt-Management, 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten 1-32, PVSt 47561, 43.

¹⁰³⁰ *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes, Ashgate, 2014, 135.

შეხვედრების დროს, ამასთანავე, ამ ფორმით ჩატარებულმა მედიაციამ შეიძლება გაცილებით ნაკლები დროის დანახარჯი მოითხოვოს საბოლოო შედეგის მიღებამდე.

მედიაციის ამ ფორმით წარმოებას ხშირად მიმათვან მედიატორები რთული კომპლექსური დავის წარმოებისას, ისევე როგორც მხარეებს ნებისმიერ დროს აქვთ უფლება და შესაძლებლობა საკუთარი დავის მედიაციის მიზნებისთვის შეარჩიონ ორი ან თუნდაც მეტი მედიატორი¹⁰³¹. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ევროპაში არის რამდენიმე იურისდიქცია, სადაც მსგავსი ფორმით მედიაციის წარმოება კანონის დონეზე არ არის დაშვებული¹⁰³² (მაგ: საფრანგეთი¹⁰³³, გერმანია¹⁰³⁴).

¹⁰³¹ *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 76, 77.

¹⁰³² *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 59.

¹⁰³³ *Deckert K.*, Mediation in France, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 483.

¹⁰³⁴ *Tochtermann P.*, Mediation in Germany: The German Mediation Act- Alternative Dispute Resolutiin at the Crossroads in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 59.

2. მედიაციის ფორმების საკანონმდებლო მოწესრიგების ევროპული გამოცდილება

წინამდებარე თავში მიმოხილულია ძირითადში ევროპის კავშირის წევრი ქვეყნების და არამხოლოდ, იურისდიქციებში დამკვიდრებული და დღეისთვის მოქმედი მედიაციის წარმოების ფორმები, რის საფუძველზეც ნაშრომის მეცხრე თავში შედარებითი და ანალიზის მეთოდის საფუძველზე შემოთავაზებულია საბოლოო რეკომენდაციები და მოსაზრებები ქართული რეალობისთვის მედიაციის დანერგვის მიზნით მიზანშეწონილი ფორმების შესახებ.

ავსტრია¹⁰³⁵ : ავსტრია ევროპის მასშტაბით პიონერ ქვეყანას წარმოადგენს მედიაციის კანონმდებლობის და პრაქტიკის თვალსაზრისით, ჯერ კიდევ 1999 წელს ავსტრიამ საოჯახო დავების მედიაციის გზით გადაწყვეტის შესახებ მიიღო საკანონმდებლო რეგულაციები, ხოლო 2004 წელს კი ევროპის სხვა ქვეყნებთან შედარებით ყველაზე პირველმა მიიღო კანონი მედიაციის შესახებ¹⁰³⁶. აღნიშნული რეგულაცია დღემდე წარმოადგენს ყველაზე ვრცელ და დეტალურად მედიაციის როგორც ინსტიტუტის რეგულაციის მაგალითს, რაც ხშირ შემთხვევაში გამხდარა კრიტიკის საგანი ევროპის წევრ ქვეყნებში, რადგან რიგ შემთხვევაში მედიაციის ესოდენ დეტალურ საკანონმდებლო ჩარჩოებში ჩასმას უმრავლეს ევროპულ ქვეყნებში არ მიესალმებიან. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ავსტრიის მედიაციის კანონი სამოქალაქო სამართლის სფეროში არსებული მედიაციის მარეგულირებელი ნორმატიული აქტია, რაც პირდაპირ მის სახელწოდებაში არის კიდევ ასახული¹⁰³⁷.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჯერ კიდევ ევროპული დირექტივის მიღებამდე და ამოქმედებამდე ავსტრია იყო ერთადერთი ევროპული ქვეყანა, სადაც მედიაციის შესახებ კანონმდებლობა¹⁰³⁸ ჯერ კიდევ 2004 წლიდან იყო ამოქმედებული, რის

¹⁰³⁵ Roth M., Gherdane D., Mediation in Austria: The European Pioneer in Mediation Law and Practice in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 248-332.

¹⁰³⁶ Zivilrechts Mediations-Gesetz. ინგ: Civil Law Mediation Act.

¹⁰³⁷ Deixler-Hübner A., Schauer M., (Hrsg) Alternative Formen der Konfliktbereinigung, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016, 5.

¹⁰³⁸ ავსტრია ევროპულ ქვეყნებს შორის იყო პირველი სახელმწიფო, სადაც მედიაციის შესახებ კანონმდებლობა ამოქმედდა, ჯერ კიდევ სანამ ევროპული დირექტივა იქნებოდა მიღებული. 1999 წელს ავსტრიაში ამოქმედდა საოჯახო მედიაციის წესები, ხოლო 2004 წელს ამოქმედდა კანონი მედიაციის შესახებ: „სამოქალაქო სამართლის მედიაციის აქტი“

გამოც ხშირად ავსტრიას „ევროპელ პიონერად“¹⁰³⁹ მოიხსენიებენ მედიაციის კანონმდებლობასა და პრაქტიკაში¹⁰⁴⁰.

ავსტრიის კანონი მედიაციის პროცესის ძალზედ კარგ და დეტალურ განმარტებას იძლევა, კერძოდ:

მედიაცია წარმოადგენს მხარეთა ნებაყოფლობით საქმიანობას, რა დროსაც, სპეციალური განათლების მქონე ნეიტრალური პირი (მედიატორი) აღიარებული მეთოდების გამოყენებით აწარმოებს მედიაციაში ჩართულ მხარეებთან სისტემატიურ კომუნიკაციას იმ მიზნით, რათა მხარეებმა საკუთარი პასუხისმგებლობით მიაღწიონ საკუთარი კონფლიქტის შესახებ შეთანხმებას¹⁰⁴¹.

მედიაციის ფორმების კუთხით ავსტრიაში შემდეგი სამი ფორმა არის დამკვიდრებული:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation/gerichtsnahe mediation¹⁰⁴²) და უშუალოდ გ) სასამართლო მედიაცია (Judicial Mediation)

ავსტრიაში, ისევე როგორც, საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპია, რომ მედიაცია მხარეთა ნებაყოფლობით პროცესს წარმოადგენს და შესაბამისად წახალისებულია კერძო, არასასამართლო მედიაცია, როდესაც მხარეებს სასამართლოათვის მიმართვის გარეშე თავისუფლად შეუძლიათ ერთმანეთს შორის არსებული კონფლიქტური საკითხის გადასაწყვეტად დავის ალტერნატიული ფორმა მედიაციის სახით აირჩიონ, რა დროსაც მხარეებს აქვთ საშუალება მიმართონ მათი სურვილის შესაბამისად ამა თუ იმ აკრედიტირებულ მედიატორს ან სპეციალიზირებულ პროფესიულ მედიატორთა ასოციაციას (რაც რამდენიმე არსებობს ავსტრიის მაგალითზე¹⁰⁴³), რა დროსაც მედიატორი

¹⁰³⁹ <<http://m.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199653485.001.001/acprof-9780199653485-chapter-4>>.[15.05.2018]

¹⁰⁴⁰ Roth M., Gherdane D., Mediation in Austria: The European Pioneer in Mediation Law and Practice in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 249.

¹⁰⁴¹ იხ. Zivilrechts Mediations-Gesetz, §1.1.

¹⁰⁴² აღნიშნული ტერმინი კრიტიკის საგანი გახდა ავსტრიაში, რადგან არის მოსაზრება, რომ მსგავსი ტერმინი სასამართლოსთან არსებული მედიაციის სასამართლოსთან ინსტიტუციურ კავშირს უსვამს ხაზს, მაშინ როდესაც სასამართლოსთან არსებული მედიაცია დამოუკიდებელ ინსტიტუციას წარმოადგენს.

¹⁰⁴³ Roth M., Gherdane D., Mediation in Austria: The European Pioneer in Mediation Law and Practice in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 249.

(ავსტრიაში მედიატორები გაერთიანებული არიან რამდენიმე პროფესიულ ასოციაციაში, მათგან ორი არის ყველაზე დიდი და ცნობადი, კერძოდ, „ავსტრიის კავშირი მედიაციისთვის“

ცდილობს დაეხმაროს მოდავე მხარეებს მოახდინონ საკუთარი პოზიციების ჩამოყალიბება და იდენტიფიცირება საკუთარი მოთხოვნების, ისევე როგორც მხარეებმა მოახდინონ საერთო და განსხვავებული ინტერესების გამოკვეთა, რომლის გარშემოც მედიატორი ცდილობს მხარეებმა მიაღწიონ შეთანხმებას¹⁰⁴⁴.

ავსტრიაში მედიატორთა ერთიან რეესტრს და მედიატორთა განათლების პროგრამებს კურირებს იუსტიციის სამინისტრო, დღეს მოქმედი სტანდარტით მედიატორი შეიძლება გახდეს პირი, ვისაც შეუსრულდა 28 წელი, გააჩნია პროფესიული კვალიფიკაცია და პროფესიული დაზღვევა და არ არის ნასამართლევ¹⁰⁴⁵. მსგავსი კვალიფიკაციის პირები იუსტიციის სამინისტროს შეჰყავს მედიატორთა რეესტრში 5 წლის ვადით, ხოლო შემდგომ დამატებით 10 წლის ვადით უგრძელებს სტატუს¹⁰⁴⁶, სამინისტრო არეგულირებს მათ შორის იმ ინსტიტუციების აკრედიტაციას, ვინც უფლებამოსილია ჩაატაროს სასწავლო ღონისძიებები მედიატორობის მსურველთათვის.

ავსტრიის სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობაში, მედიაციის შესახებ კანონის ამოქმედების შემდგომ შევიდა შესაბამისი ცვლილებები და სასამართლო ვალდებული გახდა მოდავე მხარეებს რჩევა და რეკომენდაცია მისცეს მათ შორის მიმდინარე დავის მედიაციისთვის გადაცემის თაობაზე, რა შემთხვევაშიც თუ სახეზე იქნება მხარეთა თანხმობა სასამართლო დავას გადაამისამართებს სასამართლოსთან არსებულ მედიაციაში, თუმცა ეს არ წარმოადგენს სასამართლო მედიაციის ფორმას, არამედ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმაა, როდესაც დავა სასამართლოს გარეთ, თუმცა სასამართლოში მიმდინარე სამართლებრივი დავის, რომელიც შეჩერდება მედიაციის ვადით, პარალელურად განხორციელდება¹⁰⁴⁷. მედიაციის წარმატებით ანუ შეთანხმებით დასრულების შემთხვევაში, ევროპული დირექტივის ამოქმედების შემდგომ (დირექტივის მე-6 მუხლის შესაბამისად), მხარეებს შეუძლიათ შეთანხმების სასამართლოს წინაშე წარდგენა დამტკიცების მიზნით, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს მიღწეული შეთანხმების აღსრულება¹⁰⁴⁸,

(Österreichische Bundesverband für Mediation - ÖBM) და „ევროპული კავშირი“ (European Union), <www.oebm.at>.[15.05.2018]

¹⁰⁴⁴ Roth M., Gherdane D., Mediation in Austria: The European Pioneer in Mediation Law and Practice in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 258.

¹⁰⁴⁵ Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 15.

¹⁰⁴⁶ Hopf V.G., Gerichtsexterne Mediation Erfahrungen mit dem österreichischen Mediationsgesetz, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 780.

¹⁰⁴⁷ Pramhofer K., Gerichtsnaher Mediation beim Handelsgericht Wien-ein Erfolgsprojekt, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 3/2014, 81.

¹⁰⁴⁸ Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 13.

ან მხარეებს აქვთ უფლება მიღწეული შეთანხმება დაამტკიცონ ნოტარიული ფორმით, ხოლო პარალელურად შეთანხმდნენ, რომ სასამართლო დავას მათ შორის აღნიშნულ საკითხზე აღარ მიმართავენ, ავსტრიაში მსგავს შეთანხმებას „სამუდამო სიმშვიდის შეთანხმებას“¹⁰⁴⁹ უწოდებენ (Vereinbarung Ewigen Ruhens).

და აქვე უნდა აღინიშნოს, ავსტრიაში მოქმედი სასამართლო მედიაციის ფორმა, რომელიც მხოლოდ საოჯახო დავებზე კონცენტრირდება და მხარეებს რომლებიც მონაწილე არიან საოჯახო დავის უშუალოდ სასამართლოში დავის სამართლებრივად გადაწყვეტამდე უწევთ შემათანხმებელი პროცედურების გავლა, რაც ავსტრიის მაგალითზე სასამართლო მედიაციის ფორმას წარმოადგენს.

ბელგია¹⁰⁵⁰ : მედიაცია ბელგიაში ჯერ კიდევ ევროპული დირექტივის ამოქმედებამდე იყო დანერგილი საოჯახო დავებზე, კერძოდ, 2005 წელს იყო მიღებული კანონი მედიაციის შესახებ ბელგიაში¹⁰⁵¹, ხოლო ევროპული დირექტივის ამოქმედების შემდგომ ასახვა ჰპოვა სამოქალაქო და კომერციული დავების გადაწყვეტის ერთ-ერთ ფართოდ გამოყენებად ალტერნატიულ საშუალებად.

ბელგიის მაგალითზე მედიაციის პროცესუალური რეგულირება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მართლმსაჯულების თავში არის მოქცეული¹⁰⁵² და სპეციალური საკანონმდებლო აქტის მიღება არც ევროპული დირექტივის ძალაში შესვლის შემდგომ მომხდარა, თუმცა მასთან სრულ შესაბამისობაშია მოსული სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დანაწესები და 2005 წელს მიღებული კანონი მედიაციის შესახებ.

აღსანიშნავია, რომ ბელგიამ 2008 წლის მედიაციის დირექტივის ფორმალური რატიფიცირება არ მოახდინა, რის შესახებ ბელგიის მთავრობამ ოფიციალური ნოტა გაუგზავნა ევროპის კომისიას და დაეყრდნო მათ ქვეყანაში უკვე მოქმედ კანონს მედიაციის შესახებ, რითაც ახსნა ახალი კანონის მიუღებლობის საფუძვლები ბელგიის მაგალითზე¹⁰⁵³.

¹⁰⁴⁹ *Pramhofer K.*, Gerichtsnahe Mediation beim Handelsgericht Wien-ein Erfolgsprojekt, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 3/2014, 81.

¹⁰⁵⁰ Verougstraete I., Belgium in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 19.

¹⁰⁵¹ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 89.

¹⁰⁵² Verougstraete I., Belgium in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 19.

¹⁰⁵³ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 94.

ბელგიაში განვითარებულია, როგორც კერძო მედიაცია, ასევე სასამართლო მედიაციის ფორმა და ორივე შემთხვევაში სახეზეა მედიაციის ნებაყოფლობითი ფორმა, რაიმე სახის სავალდებულო მედიაციის გამოვლინება ბელგიის მაგალითზე არ შეიმჩნევა, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, თუ სახელშეკრულებო ურთიერთობის სტადიაზე მხარეები არ შეიბოჭავენ თავს დავის წარმოშობის შემთხვევაში მიმართონ მედიაციას¹⁰⁵⁴.

კერძო მედიაციას მხარეებმა ყოველთვის შეუძლიათ რომ მიმართონ ბელგიაში, როგორც სასამართლომდე, ასევე მისი მსვლელობისას ან სასამართლო განხილვების დასრულების შემდგომ, ხოლო სასამართლო მედიაცია მიმდინარე საქმისწარმოების დროს, მოსამართლის სათათბიროდ გასვლამდე, შეიძლება იქნეს მხარეთა თანხმობით და მოსამართლის გადაწყვეტილებით ინიცირებული¹⁰⁵⁵, რომელიც მათ შორის თავისი გადაწყვეტილებით მხარეთა შერჩეულ მედიატორს ნიშნავს¹⁰⁵⁶.

უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო მედიაცია (judicial mediation) წარმოადგენს დასათაურებას, თუმცა რეალურად ბელგიაში ამ ფორმის მედიაციის ქვეშ მოიაზრება და ხორციელდება სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა¹⁰⁵⁷, როდესაც საქმე გადაეცემა სასამართლოსთან არსებულ სამედიაციო ცენტრს და არა უშუალოდ მოსამართლეს ან სასამართლოს მოხელეს¹⁰⁵⁸, რადგან ბელგიური კანონმდებლობის მიხედვით მოსამართლე არ შეიძლება იყოს მედიატორი და მხოლოდ კერძო პირს (ჩამონათვალი: ადვოკატი, ნოტარიუსი ან სოციალური მუშაკი) შეუძლია იყოს მედიატორი¹⁰⁵⁹.

¹⁰⁵⁴ *Palo G.D., Trevor M.B.*, EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 28, 29.

¹⁰⁵⁵ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 105.

¹⁰⁵⁶ მხარეებმა უნდა შეარჩიონ აკრედიტირებული მედიატორი, თუმცა თუ დასაბუთებენ მოსამართლის წინაშე, რომ არც-ერთ აკრედიტირებულ მედიატორს ფიზიკურად არ სცალია და შეთანხმდებიან არაკრედიტირებულ მედიატორის კანდიდატურაზე, სასამართლო მაინც დანიშნავს ასეთ პირს მედიატორად, თუ დარწმუნდება, რომ ის აკმაყოფილებას აკრედიტაციის მინიმალურ სტანდარტებს, რაც ბელგიაში მოქმედებს.

¹⁰⁵⁷ აღსანიშნავია, რომ ბელგიაში იურიდიულ წრეებში კამათის საგანს წარმოადგენდა ტერმინი „სასამართლო მედიაცია“ გამოყენება, რადგან მიაჩნდათ, რომ შეიძლება ვინმემ მიიჩნიოს, რომ აღნიშნული ფორმა არ არის ნებაყოფლობითი, და რომ შეიძლება ვინმემ ჩათვალოს, რომ რადგან მედიაციის ამ ფორმას ეწოდება „სასამართლო მედიაცია“ ვინმემ მოიაზროს, რომ ის არის სავალდებულო და რომ სასამართლოს აქვს უფლებამოსილება აიძულოს მხარეები ჩაერთონ მედიაციაში, რაც რეალურად არ შეესაბამება რეალობას.

¹⁰⁵⁸ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 93.

¹⁰⁵⁹ იქვე, 93.

ბულგარეთი¹⁰⁶⁰ : მედიაციის შესახებ კანონი 2004 წელს იქნა ბულგარეთში მიღებული¹⁰⁶¹. აღნიშნული საკანონმდებლო აქტი იძლევა საშუალებას მედიაციას დაექვემდებაროს სამოქალაქო, კომერციული, შრომის სამართლის, საოჯახო და ადმინისტრაციული კატეგორიის დავები, რომლებიც მომხმარებლის უფლებებს ეხება, ისევე როგორც მცირე სისხლის სამართლის დავები, რაც სამოქალაქო სამართლებრივ თანდმევ შედეგს იწვევს.

მედიაციის ფორმების კუთხით ბულგარეთში შემდეგი ორი ფორმა არის დამკვიდრებული:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation / Judicial Mediation).

ბულგარეთში მედიატორები ერთიანდებიან იუსტიციის სამინისტროსთან არსებულ მედიატორთა ერთიან რეესტრში¹⁰⁶² და მომხმარებლებს თავად შეუძლიათ კერძო მედიაციის შემთხვევაში შეარჩიონ მათთვის სასურველი მედიატორი და მისი დახმარებით აწარმოონ საკუთარი კონფლიქტის რეგულირების პროცედურა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ იუსტიციის სამინისტროს მხოლოდ მედიატორთა რეესტრის წარმოების ფუნქცია აკისრია და რაიმე სხვა ინსტიტუციური ზედამხედველობა მედიატორებზე სამინისტროს არ გააჩნია¹⁰⁶³.

სასამართლოსთან არსებული მედიაცია ბულგარეთში, რომელიც სასამართლო მედიაციად მოიხსენიება, რადგან მოდავე მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში, სასამართლო ახდენს საქმეთა მედიაციის ცენტრებში გადამისამართებას, დაიწყო 2010 წელს, ყველაზე დიდი საქალაქო სასამართლოს, სოფიას საქალაქო სასამართლოს ბაზაზე, სადაც შეიქმნა მედიაციის სასამართლო ცენტრი, რომელშიც მედიატორები და სურვილის შემთხვევაში ყოფილი მოსამართლეები უფასო სამედიაციო სესიებს სთავაზობენ მოდავე მხარეებს, რა შემთხვევაშიც შეთანხმების მიღწევა მოდავე მხარეებს აძლევს საშუალებას დაიბრუნონ დავის მიზნებისთვის გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის 50%¹⁰⁶⁴.

¹⁰⁶⁰ *Georgiev E., Jessel-Holst C.*, Mediation in Bulgaria: Legal Regime, EU Harmonization and Practical Experience in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 334, 335.

¹⁰⁶¹ The Bulgarian Mediation Act, 2004.

¹⁰⁶² Uniform Register of Mediators, see <www.justice.government.bg/MPPublic-Web/default.aspx?id=2>. [15.05.2018]

¹⁰⁶³ *Dimcheva E.*, Mediation Country Report Bulgaria, available at: <www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Mediation_Country_Report_Bulgaria.pdf>. [15.05.2018]

¹⁰⁶⁴ *Palo G.D., Trevor M.B.*, EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 44.

ბულგარეთში კანონმდებლობით (მედიაციის შესახებ კანონის მე-4 მუხლი) აკრძალულია სასამართლოს რომელიმე მოხელის მიერ მედიაციის წარმოება¹⁰⁶⁵, რაც სასამართლოს მხრიდან მედიაციისთვის მხარედაჭერის ერთგვარ წინაღობას წარმოადგენს, რადგან სასამართლოს აქვს ხედვა იმასთან დაკავშირებით, რომ მათ თავად შეუძლიათ მოარიგონ მათ წარმოებაში არსებული კონფლიქტის მხარეები. შესაბამისად სასამართლოსთან დაკავშირებული მედიაცია კანონის დონეზე არსებობს, თუმცა მხოლოდ რამდენიმე სასამართლოსთან არსებული საპილოტე მაგალითის სახით¹⁰⁶⁶.

კვიპროსი¹⁰⁶⁷: კვიპროსი წარმოადგენს საერთო სამართლის იურისდიქციის ქვეყანას და 2004 წელს შეუერთდა ევროკავშირს. კვიპროსში რეგიონების მიხედვით ფუნქციონირებს ექვსი რეგიონალური სასამართლო და მიუხედავად დავების მორიგებით დასრულების ძაან მაღალი სტატისტიკისა, სასამართლოები მაინც გადატვირთული იყო საქმეთა ნაკადით, რადგან ქვეყანაში არ იყო განვითარებული სასამართლო დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმები¹⁰⁶⁸.

ევროპული დირექტივის ამოქმედებისთანავე კვიპროსმა დაიწყო მედიაციის შესახებ ცალკე კანონის შემუშავება და იურიდიულ საზოგადოებაში გაჩნდა დიდი მოლოდინი მიმდინარე დავების დროულად და ეფექტურად გადაწყვეტისა, მათ შორის მედიაციის დასაწყის ეტაპზე დაფიქსირდა იურიდიული საზოგადოების, კვიპროსის ადვოკატთა ასოციაციის ფართო მხარდაჭერა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების მიმართ¹⁰⁶⁹.

კვიპროსში დაინერგა ნებაყოფლობითი კერძო მედიაციის ფორმა, რა დროსაც მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა სასამართლოში სარჩელის აღძვრამდე მოახდინონ მედიაციის ინიცირება, ისევე როგორც სასამართლო საქმისწარმოების

¹⁰⁶⁵ *Georgiev E., Jessel-Holst C., Mediation in Bulgaria: Legal Regime, EU Harmonization and Practical Experience in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 338.*

¹⁰⁶⁶ მაგ: 2004-2006წწ პლოვდივის რეგიონალური სასამართლოსთან არსებობდა მედიაციის ცენტრი, და სასამართლო ბულგარეთის დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების ასოციაციის მხარდაჭერით, ინტერესის შემთხვევაში სთავაზობდა მოდავე მხარეებს მედიატორთა კანდიდატურებს, რასაც ფინანსურად ABA CEELI და USAID უზრუნველყოფდა. 2010 წლის შემდგომ მსგავსი პროექტები აღარ ფუნქციონირებს.

¹⁰⁶⁷ *Georgiades A., Cyprus in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 47.*

¹⁰⁶⁸ იქვე, 47.

¹⁰⁶⁹ იქვე, 48.

მსვლელობის პროცესში შეთანხმდნენ მედიაციაში დავის გადამისამართებაზე, რა დროსაც მოქმედ მოსამართლეს მედიატორის ფუნქციის შესრულება ეკრძალება¹⁰⁷⁰, ხოლო ინიცირებული მედიაცია შეიძლება გაგრძელდეს სამი თვიდან ექვს თვემდე ვადით სასამართლოს გადაწყვეტილების შესაბამისად.

ესტონეთი¹⁰⁷¹: ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს შორის ესტონეთი გახლდათ ერთ-ერთი პირველი სახელმწიფო, რომელმაც ევროპული დირექტივის ამოქმედების შემდგომ დაიწყო მუშაობა მედიაციის შესახებ საკანონმდებლო აქტზე და 2010 წლის 1 იანვრიდან ქვეყანაში ამოქმედდა შესაბამისი ნორმატიული ბაზა, თუმცა აღსანიშნავია, რომ კანონს, რომელიც მიიღო ესტონეთმა დაერქვა კანონი კონსილიაციის შესახებ, თუმცა შინაარსობრივად მასში ასახულია მედიაციის შესახებ დებულებები და გადმოცემულია მედიაციის არსი, ისევე როგორც კანონი სრულ შესაბამისობაშია მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის მოთხოვნებთან¹⁰⁷².

ესტონური კანონმდებლობის შესაბამისად მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება სრულად ნებაყოფლობითია, გარდა ისეთი შემთხვევებისა, როდესაც მხარეები სახელშეკრულებო დანაწესით იბოჭავენ თავს დავის წარმოშობის შემთხვევაში გამოიყენონ მედიაცია, ისევე როგორც კონსილიაციის შესახებ კანონში მითითებაა სავალდებულო მედიაციის გამოყენების შემთხვევაზე, როდესაც ამას პირდაპირ ითვალისწინებს კანონი, თუმცა დღეის მდგომარეობით, არც-ერთი ესტონური კანონი მსგავს სავალდებულო მედიაციის გამოყენებას არ ითვალისწინებს, თუმცა უშუალოდ მედიაციის მარეგულირებელმა აქტმა მსგავსი შესაძლებლობა დაუშვა, რათა გათვალისწინებული იყოს სამომავლოდ შესაძლო შემთხვევის სამართლებრივი საფუძვლები. მსგავსი რეგულირების პარალელურად შევიდა შესაბამისი ცვლილებები სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, რომელმაც ასევე გაითვალისწინა დათქმა იმის თაობაზე, რომ სასამართლო არ არის უფლებამოსილი მიიღოს საქმე წარმოებაში, თუ მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის საშუალებად შეთანხმებულია მედიაცია.

¹⁰⁷⁰ იქვე, 48.

¹⁰⁷¹ *Ginter C.*, Estonia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 85.

¹⁰⁷² *Ginter C.*, Estonia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 85.

დღეისათვის ესტონეთში განვითარებულია ნებაყოფლობითი მედიაცია, ხოლო სასამართლოსთან არსებული ან სასამართლო მედიაცია კანონის დონეზე არ არსებობს¹⁰⁷³.

მედიაცია ესტონეთისთვის ერთგვარ სიახლეს წარმოადგენს და გარკვეული სკეპცისიზმი ამ ინსტიტუტისადმი ნამდვილად შეინიშნება, თუმცა საკანონმდებლო დონეზე სახელმწიფომ უზრუნველყო ყველა საჭირო მექანიზმის შემუშავება, რათა შექმნილიყო მისი განვითარებისთვის კარგი საფუძვლები.

ესტონეთში ღიად აღიარებენ, რომ მედიაციის პრაქტიკული განვითარება და დანერგვა დიდწილად დამოკიდებულია სასამართლოსა და ადვოკატებზე, რადგან საზოგადოება ერთი მხრივ, ენდობა სასამართლო სისტემას ესტონეთში და მოსამართლის რჩევას ითვალისწინებს და მეორე მხრივ, ყველა მარწმუნებელი ენდობა საკუთარი ადვოკატის კონსულტაციას და ისეთ შემთხვევებში, როდესაც ადვოკატი კლიენტს ურჩევს დავის გადაწყვეტის მიზნებისათვის მედიაციის გამოყენებას, როგორც წესი დავა ავტომატურად მედიაციის მიმართულებით ვითარდება ესტონურ მაგალითზე¹⁰⁷⁴.

ფინეთი¹⁰⁷⁵: ფინეთმა 2011 წელს მიიღო კანონი „სასამართლო მედიაციისა და სამედიაციო შეთანხმების სასამართლოში დამტკიცების შესახებ“, რითაც აღასრულა ევროპული დირექტივის მოთხოვნები, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ფინეთში ჯერ კიდევ 2006 წლიდან მოქმედებს სასამართლო მედიაცია¹⁰⁷⁶, რომლის მაგალითზე მოქმედი მოსამართლეები გამოდიან მედიატორის როლში და მოდავე მხარეებს შორის მიმდინარე კონფლიქტის მშვიდობიანად დასრულებას უწყობენ ხელს¹⁰⁷⁷.

ფინეთის მედიაციის თავისებურებას წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება სამოქალაქო და კომერციული დავების მაგალითზე ფინეთის ადვოკატთა ასოციაციის უშუალო ჩართულობით და ინიციატივით დაინერგა¹⁰⁷⁸, უფრო მეტიც ასოციაციის

¹⁰⁷³ იქვე, 95.

¹⁰⁷⁴ *Ginter C.*, Estonia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 95.

¹⁰⁷⁵ *Taivalkoski P.*, Finland in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 97.

¹⁰⁷⁶ სასამართლო მედიაციას ითვალისწინებდა ფინეთის 2006 წლის კანონი მედიაციის შესახებ, რომელიც ჩანაცვლდა 2011 წელს მიღებული კანონით.

¹⁰⁷⁷ *Taivalkoski P.*, Finland in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 97.

¹⁰⁷⁸ *Esplugues C., Marquis L.*, New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 275.

მაგალითზე ფუნქციონირებს სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ერთ-ერთი მსხვილი ცენტრი, რომელიც მედიაციის დანერგვის სტადიაზე წარმოადგენდა ყველაზე მსხვილ კერძო მედიაციის სერვისის მიმწოდებელს მომხმარებლებისთვის¹⁰⁷⁹.

სასამართლო მედიაცია ფინეთის მაგალითზე შესაძლებელია, როგორც მხარეთა ინიციატივით სარჩელის აღძვრით, სასამართლოსთვის მიმართვის გზით, ისევე უშუალოდ მიმდინარე სასამართლო დავის მსვლელობისას, როდესაც მხარეთა თანხმობის საფუძველზე სასამართლო დავას გადასცემს მედიატორ მოსამართლეს, უფრო მეტიც, მხარეებს აქვთ სრული შესაძლებლობა მედიაციის ინიცირების სტადიაზე თავად შეარჩიონ ის მოსამართლე, რომელიც მედიატორის რანგში სურთ მხარეებს იხილონ საკუთარი კონფლიქტის შეთანხმებით დასრულების მიზნებისათვის¹⁰⁸⁰. ამასთანავე, ფინეთში მოქმედებს სასამართლოსთან არსებული მედიაცია, როდესაც მიმდინარე სასამართლო საქმისწარმოების ეტაპზე, მხარეებს შეუძლიათ ითხოვონ დავის შეჩერება და საქმის მედიაციაში გადამისამართება, რა დროსაც თუ მხარეები სასამართლო მედიაციის ფორმას არ აირჩევენ, მოსამართლეს შეუძლია საქმე გადასცეს სასამართლოსთან არსებულ სამედიაციო ცენტრს ან მხარეთა შერჩევით დამოუკიდებელ მედიატორს¹⁰⁸¹.

ფინეთის მაგალითზე კერძო მედიაცია ასევე დაშვებულია, თუმცა სტატისტიკურად სასამართლო მედიაცია გაცილებით ფართოდ არის გავრცელებული და მედიაციის ამ ფორმის არსებობამ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ხელი შეუწყო დავის ალტერნატიული საშუალების ცნობადობის ზრდას და განვითარებას ფინეთის მაგალითზე. ამასთანავე, კერძო მედიაციაში მიღწეული შეთანხმებების აღსრულების საკთხი დაკავშირებულია მიღწეული შეთანხმებების სასამართლოს მიერ დამტკიცების პროცედურასთან, რაც ფინეთის მაგალითზე მოდავე მხარეების მეტად სასამართლოსთვის სარჩელით მიმართვის წინაპირობა ხდება, რათა მოხდეს სასამართლო მედიაციის ინიცირება¹⁰⁸².

¹⁰⁷⁹ იქვე, 277.

¹⁰⁸⁰ *Taivalkoski P.*, Finland in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012,99.

¹⁰⁸¹ *Taivalkoski P.*, Finland in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 111.

¹⁰⁸² იქვე, 97, 98.

მედიაცია, როგორც კერძო, ასევე სასამართლო და სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა, ფინეთის მაგალითზე აბსოლიტურად ნებაყოფლობითია და დამოკიდებულია მოდავე მხარეების ნებასა და ინტერესზე¹⁰⁸³.

ინგლისი¹⁰⁸⁴ და უელსი: ინგლისისა და უელსის მაგალითზე უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაცია არ წარმოადგენს ახალ ინსტრუმენტს დავების გადაწყვეტის, თუმცა საკანონმდებლო დონეზე 2011 წელს მოხდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსისა და საოჯახო დავების წარმოების კოდექსი¹⁰⁸⁵, 2008 წელს მიღებული ევროპული დირექტივის ვალდებულების შესრულების სახით მედიაციის კანონმდებლობის დონეზე დაფიქსირება.

ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებები, რაც 2008 წლის ევროპული დირექტივის გავლენით აიხსნება წარმოადგენს მედიაციის დღევანდელი სახის შემქმნელს დიდ ბრიტანეთში, თუმცა მედიაციამ განსაკუთრებული ყურადღება ჯერ კიდევ 1990 -იან წლებში მიიპყრო¹⁰⁸⁶, რაც მათ შორის უშუალოდ დაკავშირებულია ლორდი ვულფის ცნობილ კვლევასთან, „სასამართლო ხელმისაწვდომობა“ (Access to Justice), რომელმაც ინგლისის სასამართლო სისტემის რიგ პრობლემებში ღიად ჩაახედა საზოგადოება¹⁰⁸⁷, და გამოიკვეთა რეალობა, რომ სასამართლო არ იყო ხელმისაწვდომი მასთან დაკავშირებული ხარჯებისა და გახანგრძლივებული პროცესის წარმოების გამო; შესაბამისად, აღნიშნული კვლევა რეალურად გახდა დიდი ბრიტანეთის საზოგადოების დაინტერესების წინაპირობა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ფორმებისადმი და განსაკუთრებით მედიაციისადმი¹⁰⁸⁸. აღნიშნულის შემდგომ მედიაცია მართლაც სწრაფი ტემპით განვითარდა ინგლისურ სამართლის სისტემაში და ხშირ შემთხვევაში დავის გადაწყვეტის პირველად ფორმას წარმოადგენს ინგლისის მაგალითზე¹⁰⁸⁹.

მედიაციის ფორმების კუთხით ინგლისსა და უელსში შემდეგი ორი ფორმა არის დამკვიდრებული:

¹⁰⁸³ იქვე, 105.

¹⁰⁸⁴ *Scherpe J.M., Marten B., Mediation in England and Wales: Regulation and Practice* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 365-454.

¹⁰⁸⁵ იქვე, 368.

¹⁰⁸⁶ *Genn H., Judging Civil Justice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, 92.

¹⁰⁸⁷ *Woolf H., Access to Justice*, 2nd Ed, Stationery Office, London, 1996, para 11.08.

¹⁰⁸⁸ *Andrews N., The Modern Civil Process*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008, para 1.09.

¹⁰⁸⁹ *Scherpe J.M., Marten B., Mediation in England and Wales: Regulation and Practice* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 368.

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation).

ამ ქვეყნების მაგალითზე კერძო მედიაციის წარმოება, განსაკუთრებით კომერციულ დავებში კარგად აპრობირებული და მოხმარებაში არსებული მექანიზმია საზოგადოების და ბიზნეს გაერთიანებების მხრიდან.

მსგავსად კარგად დანერგილი კერძო მედიაციისა ინგლისის მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ კარგად ფუნქციონირებს სასამართლოსთან არსებული სამედიაციო სერვისი, რადგან სააპელაციო ინსტანციაში არსებობს სამედიაციო ცენტრი, რომელსაც უშუალო კურიერებას უწევს სასამართლოსთან ერთად, ევროპაში ყველაზე ცნობილი „დავების ეფექტურად გადაწყვეტის ცენტრი“¹⁰⁹⁰ (CEDR¹⁰⁹¹).

ინგლისში კანონმდებლობით სასამართლო მედიაცია არ არის გათვალისწინებული¹⁰⁹², თუმცა მრავალ სასამართლოში აპრობირებული ფორმაა, როდესაც მოსამართლე საქმის ზეპირი განხილვის დაწყებამდე ან უშუალოდ ან ონლაინ კონფერენციის გამოყენებით ცდილობს მხარეების შეთანხმებას, რაც ფაქტობრივ ერთგვარად სასამართლო მედიაციის ნაირსახეობას წარმოადგენს, თუმცა კიდევ ერთხელ ხაზგასმით უნდა აღნიშნოს, რომ მედიაციის სასამართლო ფორმას კანონმდებლობა არ იცნობს.

გასათვალისწინებელია, რომ ინგლისსა და უელსში მხარე რომელიც უმიზეზოდ უარს აცხადებს მედიაციაში მონაწილეობაზე სასამართლოს დისკრეციული უფლებამოსილების შესაბამისად შესაძლებელია დაექვემდებაროს ფინანსურ სანქციას¹⁰⁹³, თუნდაც ის წარმოადგენდეს პროცესის შედეგად დავაზე გამარჯვებულ მხარეს¹⁰⁹⁴.

¹⁰⁹⁰ <www.cedr.com>.[15.05.2018]

¹⁰⁹¹ CEDR –Center of Effective Dispute Resolution, ცენტრი რომელიც მათ შორის გახლავთ ქართველი აკრედიტირებული მედიატორების მომზადებელი და ახლო აღმოსავლეთ ევროპაში მედიაცია ამ ცენტრის ექსპერტების გამოყენებით ინერგება

¹⁰⁹² *Scherpe J.M., Marten B., Mediation in England and Wales: Regulation and Practice in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 374.*

¹⁰⁹³ *Hildebrand A., The United Kingdom in EU Mediation, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 385.*

¹⁰⁹⁴ ამ მხრივ პრეცედენტულ საქმეებს წარმოადგენენ: Halsey, per Dyson LJ, (PARA 17-23); Rolf v De Guerin [2011] EWCA Civ 78 ('Rolf, per Rix LJ').

საფრანგეთი¹⁰⁹⁵: მედიაცია საუკუნოვან ტრადიციას ითვლის საფრანგეთში, თუმცა კანონის დონეზე რეგულირება 1990 წელს განხორციელდა, ხოლო 2011 წელს საფრანგეთის მთავრობამ მიიღო კანონი #2011-1540, რომლის მიღებით მოახდინა მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის ფრანგულ კანონმდებლობაში იმპლემენტაცია¹⁰⁹⁶.

მედიაციის ფორმების კუთხით საფრანგეთში შემდეგი ორი ფორმა არის დამკვიდრებული¹⁰⁹⁷:

ა) კერძო მედიაცია/სახელშეკრულებო მედიაცია (private mediation/extrajudicial/mediation conventionnelle); ბ)სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed/court-related mediation/mediation judiciaire).

საფრანგეთში მედიაციას დაქვემდებარებული დავების კატეგორიას წარმოადგენს სამოქალაქო, კომერციული, საოჯახო, შრომითი დავები და მცირე მნიშვნელობის სისხლის სამართლის საქმეებიდან გამომდინარე სამოქალაქო მოთხოვნები მხარეებს შორის.

კერძო მედიაციას მხარეებმა ნებისმიერ დროს შეილება მიმართონ და საკუთარი შერჩევით შეთანხმდნენ კონკრეტულ მედიატორზე თუ სამედიაციო ცენტრზე, რომელიც მრავლად ფუნქციონირებს საფრანგეთში, ხოლო რაც შეეხება სასამართლოსთან არსებული მედიაციის გამოყენების შესაძლებლობა, ეს დამოკიდებულია მხარეების ნებაზე, რომლებიც სასამართლო დავაში არიან ჩართული, რა დროსაც მოსამართლე მხარეების ნების შესაბამისად არჩევს მედიატორს და ახდენს საქმისწარმოების მედიატორთან გადამისამართებას¹⁰⁹⁸, ხოლო მიმდინარე სასამართლო საქმისწარმოებას, მედიაციის ვადით შეჩერებას.

ერთი თავისებურება უნდა აღინიშნოს, რომ ფრანგულ მაგალითზე სასამართლოსთან დაკავშირებულ მედიაციას ფრანგულად ეწოდება mediation judiciaire, თუმცა თავის შინაარსით ის წარმოადგენს court-annexed mediation-ს.

¹⁰⁹⁵ *Deckert K.*, Mediation in France, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 455-519.

¹⁰⁹⁶ *Betto J.G., Canivet A.*, France in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012,112.

¹⁰⁹⁷ *Deckert K.*, Mediation in France, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 457.

¹⁰⁹⁸ იქვე, 457.

გერმანია¹⁰⁹⁹: მედიაციის მოძრაობა 1990-იანი წლებიდან გააქტიურდა გერმანიაში საოჯახო დავების მედიაციის მაგალითზე¹¹⁰⁰, რასაც ადგილი ჰქონდა კერძო პროექტების სახით სასამართლოების ბაზაზე, რაც მათ შორის დღესაც მოქმედი აპრობირებული მოდელია გერმანიის სასამართლოებში, ისევე როგორც ჩამოყალიბდა პირველი კერძო სამედიაციო ცენტრები¹¹⁰¹.

აღსანიშნავია, რომ გერმანიამ დაიგვიანა ევროპული დირექტივის ქვეყნის შიდა კანონმდებლობაში იმპლემენტაცია¹¹⁰², რაც იშვიათი გამონაკლისი შემთხვევაა, როდესაც გერმანია ნაკისრი ვალდებულებების ვადებს არღვევს, თუმცა აღნიშნული განპირობებული იყო იმ ობიექტური რეალობით, რომ გერმანია ცდილობდა შეემუშავებინა ის ფორმა და მიდგომა მედიაციით დავების გადაწყვეტისა, რაც კარგად იქნებოდა გააზრებული და პრაქტიკაში გაამართლებდა.

მედიაციის ფორმების კუთხით გერმანიაში შემდეგი სამი ფორმა არის დამკვიდრებული:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation, außergerichtliche Mediation/extrajudicial mediation) და უშუალოდ გ) სასამართლო მედიაცია (Judicial Mediation/Gerichtsinterne Mediation), რომელიც გარდაიქმნა ახალი ფორმით, რაც ასევე განხილულია წინარე ქვეთავში.

აღსანიშნავია, რომ მხარეებს სასამართლომდე ნებისმიერ დროს აქვთ შესაძლებლობა გამოიყენონ კერძო მედიაციის სერვისი, თუმცა სასამართლოში დავის მოხვედრის შემდგომ ფაქტობრივი რეალობაა, რომ მოსამართლეები დიდად სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პროპაგანდირებას არ სწევენ და არც მათ შორის მოდავე მხარეებს მიაჩნიათ ფაქტობრივ რომ სასამართლოში შესული სარჩელი სასამართლოს გარეთ თუნდაც შეთანხმების მიზნებისთვის უპრიანია რომ გავიდეს, შესაბამისად, ეს დღევანდელი რეალობაა გერმანიის

¹⁰⁹⁹ *Tochtermann P.*, Mediation in Germany: The German Mediation Act- Alternative Dispute Resolutiion at the Crossroads in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 522-584.

¹¹⁰⁰ *Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D.*, Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017, 69.

¹¹⁰¹ იქვე, 69. (1992: Bundesverbands Mediation (BM); Bundes-Arbeitsgemeinschaft für Familien-Mediation (BAFM). 1996: Bundesverband Mediation in Wirtschaft und Arbeitswelt (BMWA) ეს გახლდათ პირველი სამი კერძო საინიციატივო გაერთიანება, რასაც შემდგომში მოჰყვა სხვადასხვა მცირე და პატარა ზომის სამედიაციო ცენტრების დაფუძნება, მათ შორის სამართლის სხვადასხვა დარგის მიხედვით).

¹¹⁰² *Koenig S.*, Germany in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 131.

მაგალითზე, რაოდენ გასაკვირიც არ უნდა იყოს ეს, თუმცა ამას აქვს ახსნა, რაზეც გვექნება ქვემოთ საუბარი.

თუმცა ფედერალური სასამართლოს დონეზე რიგი სახის სარჩელები ექვემდებარებიან სავალდებულო მედიაციას, კერძოდ, როდესაც დავის საგნის ღირებულება არ აღემატება 750 ევროს, როდესაც სახეზე არის სამეზობლო დავა, ან თუ დავა ეხება იმ სახის დეფიციტს, რომელიც მედიის მეშვეობით არ გაცხადებულა ან თუ დავა პირთა შორის უფლებრივ თანასწორობას ეხება, ასეთ შემთხვევაში სახეზე არის სავალდებულო სასამართლოსთან არსებული სამედიაციო დავის წინაპირობა, და საქმე გადამისამართდება მედიაციაში, თუმცა ეს არ არის სასამართლოსთვის მიმართვის ხელისშემშლელი მედიაცია, რადგან სარჩელია ამ დროს შესული და საქმე წარმოებაში აქვს სასამართლოს მიღებული¹¹⁰³.

სასამართლოსთან არსებული მედიაციის საპირისპიროდ მრავალ გერმანულ მიწაზე, პოპულარობას იკრებს სასამართლო მედიაციის ფორმა, როდესაც მოსამართლეს თავად აქვს უფლება თუ ჩათვლის საქმეს სამედიაციო მიზნებისთვის შესაფერის დავად, აქვს შესაძლებლობა საქმე გადასცეს მის კოლეგა მოსამართლეს, რომელიც მედიატორის ფუნქციით იქნება დატვირთული, და შეუთანხმებლობის შემთხვევაში ამ დავასთან როგორც დავის განმხილველ მოსამართლეს არ ექნება შემხებლობა, ხოლო პროცესი რჩება კონფიდენციალური¹¹⁰⁴. უნდა აღინიშნოს, რომ მსგავსი საპილოტე პროგრამები მრავლად ფუნქციონირებს გერმანიის სხვადასხვა¹¹⁰⁵ მიწის იურისდიქციაში¹¹⁰⁶.

უნდა აღნიშნოს, რომ სასამართლოებთან არსებული სასამართლო მედიაციის საპილოტე პროგრამები წარმოადგენს უფასო სერვისს მომხმარებლებისათვის, რაზეც გერმანიის იურიდიულ პროფესიაში აზრთა სხვადასხვაობა შეიმჩნევა, რადგან ადვოკატთა პროფესიას მიაჩნია, რომ მსგავსი ფორმა სასამართლო მედიაციის წარმოების ხელს უშლის კერძო მედიაციის რეალურ დანერგვას, რადგან მხარეებს თუ აქვთ მედიაციის ინტერესი მიმართავენ სასამართლოს და გამოიყენებენ სასამართლო მედიაციის სერვისს, ნაცვლად კერძო სამედიაციო ცენტრებისა¹¹⁰⁷, თუმცა მოსამართლეებს ამ ეტაპზე პირიქით მიაჩნიათ და

¹¹⁰³ *Tutzel S., Wegen G., Wilske S., Commercial Dispute Resolution in Germany, 2nd Ed, C.H.Beck, Munchen, 2016, 197.*

¹¹⁰⁴ *Greger V.R., Gerichtsinterne Mediation, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max -Planck-Institute fur auslandisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, 2010, 793.*

¹¹⁰⁵ მაგ: ბერლინი, სადაც 34 მოქმედი მედიატორი მოსამართლეა.

¹¹⁰⁶ მაგ: საქსონიის იურისდიქციაში : Regional Court of Göttingen.

¹¹⁰⁷ Statement of the Munich Bar Association to the pilot project `Guterichter` (Bavaria) by Neuenhahn, in R.Greger, Final Report on the Pilot Project `Guterichter`, 96. www.reinhard-greger.de/aber.gueterichter-abschlussbericht.pdf.

მრავალი მათგანი მედიაციაში ფასიან კურსებს გადის, რათა შეასრულოს ეს მისთვის მეტად საპატიო მედიატორის ფუნქცია სასამართლო მედიაციის პროცესში. თუმცა ამ კატეგორიის მედიატორებს, სხვა ტერმინით მოიხსენიებს კანონმდებელი (Guterichter¹¹⁰⁸), და მათ მიჯნავს კერძო მედიატორებისგან, რათა ხელი არ შეეშალოთ კერძო მედიაციის ცენტრებს დანერგვასა და განვითარებაში. აღსანიშნავია, რომ თავად გერმანელი მეცნიერები ლიტერატურაში პირდაპირ უთითებენ¹¹⁰⁹, რომ ეს ახალი მოდელი „შინაარსობრივად არის გაუგებარი“, ხოლო „საერთაშორისო კონტექსტში რთულად ასახსნელი“. ამ ტიპის მოსამართლეს საქმეზე გადაწყვეტილების მიღების რაიმე უფლებამოსილება არ გააჩნია.

თუმცა თუ კარგად ჩავუღრმავდებით გერმანული მოდელის არსს, მივხვდებით, რომ ის რეალურად სწორედ რომ მედიაციის მხარდამჭერია, ვგულისხმობთ თავად იდეის, რომ მხარეებმა მიაღწიონ შეთანხმებას. ამ ყველაფერს აქვს პრე-ისტორია, კერძოდ, ბოლო წლებში გერმანიის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში გატარდა ცვლილებები, რომლის თანახმად წახალისებულია სასამართლოში მხარეებს შორის `მშვიდობის მიღწევა` (სპეციალური ტერმინი გერმანულ სამართალში „Rechtsfrieden“), რითაც მათ შორის უნდა განხორციელდეს სასამართლოს საქმისწარმოების შემსუბუქება, უფრო მეტიც 2007 წელს გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ¹¹¹⁰ დაადგინა, რომ „მეგობრული ფორმით დავის გადაწყვეტა, შეთანხმება“ (*amicable dispute resolution*) ზოგადად უფრო მისაღებია, ვიდრე სასამართლოს გადაწყვეტილებით, სასამართლოს მითითებით დამდგარი მხარეთა შორის შედეგი¹¹¹¹.

შესაბამისად, როგორც ზოგადი წესი სასამართლოს მხრიდან მცდელობა მიღწეულ იქნეს შეთანხმება წახალისებულია, სამართალწარმოების ნებისმიერ ეტაპზე. უფრო მეტიც, როგორც წესი, ყველა მოსმენას წინ უძღვის ე.წ.

¹¹⁰⁸ *Moltmann-Willisch A.R.*, Der Richter als Mediator-das erweiterte Guterichtermodell in der Zivilgerichtsbarkeit in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.Beck, München, 3 Auflage, 2016, 1199, 1200.

(2013 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის §278-ე მუხლის მე-5 ნაწილი, რის შედეგად მოქმედ მოსამართლეებს მიეცათ საშუალება განხორციელონ მხარეებს შორის შეთანხმებელი პროცედურები, გერმანიაში აღნიშნულს მედიაციის პირდაპირ ფორმად არ აღიქვამენ და აღნიშნული რეგულირდება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით).

¹¹⁰⁹ *Moltmann-Willisch A.R.*, Der Richter als Mediator-das erweiterte Guterichtermodell in der Zivilgerichtsbarkeit in Haft F., von Schlieffen K.G., Handbuch Mediation, C.H.Beck, München, 3 Auflage, 2016, 1199, 1201.

[Der Begriff `Güterichter` ist sprachlich nicht gelungen, inhaltlich unklar und- wichtig im internationalen Kontext – schwer übersetzbar]

¹¹¹⁰ *Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012, 7, 8.

¹¹¹¹ ob. Federal Constitutional Court of Germany (BVerfG), Decision of 14 February 2007 (Docket No.1 BvR 1351/01), Neue Juristische Wochenschrift Rechtsprechungs-Report, 2007, 1073.

კონსილიაციის პროცესი¹¹¹², რა დროსაც მოსამართლე ცდილობს მხარეებს შორის შეთანხმება შედგეს. ამ სახით შეთანხმების მიღწევას მათ შორის მხარეთა ფინანსურ ინტერესზე აქვს ასახვა, კერძოდ, მცირდება სასამართლოს ბაჟი, ხოლო ამის ხარჯზე იზრდება ადვოკატის მომსახურების საზღაურის ანაზღაურება ადვოკატის მომსახურების საზღაურის შესახებ კანონის სატარიფო სტანდარტის შესაბამისად, რაც დამატებითი წინაპირობაა იმისა, რომ მხარეც და ადვოკატიც იყოს დაინტერესებული დავის შეთანხმებით დასრულებაში. შესაბამისად, შეიძლება ეს ახსნა მიეცეს კიდევ იმ ფორმას ე.წ. სასამართლო მედიაციის დანერგვისა, რასაც აქვს ადგილი დღეისათვის გერმანიაში, რაზეც ამ თავის დასაწყისში გვექონდა საუბარი. შესაბამისად, რეალურად ე.წ. Guterichter ჩვენ გვევლინება არა მედიატორად, არამედ კონსილიაციის მწარმოებელ მოსამართლედ¹¹¹³, ხოლო ეს პროცესი კი წარმოადგენს სასამართლოს საქმისწარმოებასთან მჭიდროდ დაკავშირებულ ეტაპს, როდესაც სასამართლოს ზეპირ სხდომამდე მოსამართლე ცდილობს შეთანხმოს მოდავე მხარეები¹¹¹⁴. გერმანიის სხვადასხვა მიწაზე აღნიშნული სახის შემათანხმებელი პროცესების სტატისტიკა ბოლო წლებში დადებით ტენდენციას ამჟღავნებს¹¹¹⁵.

საბერძნეთი¹¹¹⁶: საბერძნეთში მედიაციის შესახებ კანონი 2010 წელს იქნა მიღებული¹¹¹⁷, რაც წარმოადგენდა ევროპული დირექტივის მიღების შემდგომ ქვეყნის შიგნით წარმოებული დისკუსიების¹¹¹⁸, კონსულტაციების და განხილვების შედეგს¹¹¹⁹, თუმცა დიდად მედიაციას ფაქტობრივი გამოყენება ამ ქვეყანაში არ აქვს¹¹²⁰.

¹¹¹² Tutzel S., Wegen G., Wilske S., *Commercial Dispute Resolution in Germany*, 2nd Ed, C.H.BECK, Munchen, 2016, 194.

¹¹¹³ Tutzel S., Wegen G., Wilske S., *Commercial Dispute Resolution in Germany*, 2nd Ed, C.H.BECK, Munchen, 2016, 195.

¹¹¹⁴ Bäumerich M., *Güterichter und Mediatoren im Wettbewerb*, Duncker&Humblot, Berlin, 2015, 38.

¹¹¹⁵ Greger R., *Gerichtsinterne Mediation auf dem Prüfstand*, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Köln, Heft 1/2013, 13, 14.

¹¹¹⁶ Klamiris N.K., Chronopoulou C.G., *Mediation in Greece: A Contemporary Procedural Approach to Resolving Disputes* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 585-604.

¹¹¹⁷ Greek Mediation Law (3898/2010)

¹¹¹⁸ Diamantopoulos G., Koumpli V., *Mediation: The Greek ADR Journey Through Time*, in Esplugues C., Marquis L., *New Developments in Civil and Commercial Mediation*, Springer International Publishing, London, 2015, 313.

¹¹¹⁹ Anthimos A., *Greece* in Palo G.D., Trevor M.B., *EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 148.

¹¹²⁰ Klamiris N.K., Chronopoulou C.G., *Mediation in Greece: A Contemporary Procedural Approach to Resolving Disputes* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 586.

აღსანიშნავია, რომ მედიაციის შესახებ კანონის მიღებამდე, დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებები სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის სპეციალური თავების რეგულირების საგანს წარმოადგენდა.

მედიაციის ფორმების კუთხით საბერძნეთში შემდეგი ორი ფორმა იყო დამკვიდრებული:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation), რა დროსაც მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა საკუთარი ნებით, დავის დაწყებამდე¹¹²¹, ისევე როგორც დავის მიმდინარეობისას მიიღონ გადაწყვეტილება დავის მედიაციის საშუალებით გადაწყვეტის შესახებ¹¹²².

აღნიშნული ფორმების პარალელურად, საბერძნეთში სასამართლო მედიაციის ფორმა არ იყო კანონმდებლობის დონეზე გათვალისწინებული¹¹²³, თუმცა 2013 წელს გატარებული ცვლილებების შედეგად სასამართლო მედიაცია, როგორც მედიაციის ფორმა დაინერგა და მოსამართლეებს მიენიჭათ უფლებამოსილება შეითავსონ მედიატორის ფუნქცია და უფლებამოსილებები¹¹²⁴.

საბერძნეთში მათ შორის რიგ შემთხვევებში მოქმედებს სავალდებულო მედიაციის ფორმა, კერძოდ, გაკოტრების საქმისწარმოების დავები, კოლექტიური შრომითი დავები და სამომხმარებლო დავები ექვემდებარება სავალდებულო მედიაციის გზით გადაწყვეტას¹¹²⁵.

საბერძნეთის მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ კანონის ამოქმედებამდე დიდი დისკუსიები გაიმართა იურიდიულ პროფესიაში, თუ რამდენად დასაშვებია იყო სასამართლოს მოხელეებისა და მოსამართლის, როგორც მედიატორის არსებობა ქვეყანაში, და იმ ეტაპზე ერთიანი აზრი ჩამოყალიბდა, რომ მოსამართლის მედიატორის ფუნქციით აღჭურვა არ იყოს მისაღები სტანდარტი საბერძნეთისთვის, თუმცა როგორც განვითარებული მოვლენები ცხადყოფს,

¹¹²¹ *Anthimos A.*, Greece in Palo G.D., Trevor M.B., *EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 150.

¹¹²² *Klamiris N.K., Chronopoulou C.G.*, *Mediation in Greece: A Contemporary Procedural Approach to Resolving Disputes* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 589.

¹¹²³ იქვე, 589.

¹¹²⁴ *Diamantopoulos G., Koumpli V.*, *Mediation: The Greek ADR Journey Through Time*, in Esplugues C., Marquis L., *New Developments in Civil and Commercial Mediation*, Springer International Publishing, London, 2015, 318.

¹¹²⁵ *Anthimos A.*, Greece in Palo G.D., Trevor M.B., *EU Mediation-Law and Practice*, Oxford University Press, Oxford, 2012, 150.

მედიაციის ამოქმედების შემდგომ, საბერძნეთი მივიდა იმ პრაქტიკულ საჭიროებამდე, რომ დაწერა მოსამართლეების მონაწილეობით სასამართლო მედიაციის ფორმა.

უნგრეთი:¹¹²⁶ უნგრეთში ჯერ კიდევ ქვეყნის ევროკავშირში გაწევრიანებამდე¹¹²⁷, 2002 წელს იქნა მიღებული მედიაციის შესახებ კანონი¹¹²⁸, რომელიც 2009 და 2010 წელს, ევროპული დირექტივის ამოქმედების შემდგომ, დაექვემდებარა კანონმდებლის მიერ სრულფასოვან რევიზიას და დღეისათვის უნგრეთში მედიაციას შეიძლება დაექვემდებაროს სამომხმარებლო, სამედიცინო სექტორში არსებული დავები, ისევე როგორც სამეწარმეო და საოჯახო შინაარსის დავები.

უნგრეთის მაგალითზე ფართო გამოყენებაშია კერძო მედიაცია, საერთოდ არ არსებობს სასამართლო მედიაცია¹¹²⁹, ხოლო სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში 2008 წელს შესული ცვლილებების შედეგად, რითაც შეიცვალა 1952 წელს მიღებული საპროცესო კოდექსის მუხლები, განჩნდა დათქმა იმასთან დაკავშირებით, რომ მხარეთა შეთანხმების შემთხვევაში სასამართლო დავის დროს, საქმე შეიძლება შეჩერდეს მაქსიმუმ 6 თვით და გადაეცეს მედიატორს, რაც წარმოადგენს სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმას¹¹³⁰. მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება ბრუნდება უკან მოსამართლესთან, რომელიც მას ადასტურებს¹¹³¹ და მიღებულ გადაწყვეტილებას აქვს სასამართლოს გადაწყვეტილების იდენტური იურიდიული ძალამოსილება.

უნგრეთის მაგალითზე მედიაცია აბსოლიტურად ნებაყოფლობითია და დამოკიდებულია მხარეთა სურვილზე¹¹³², როგორც მედიაციის ინიცირება, ასევე მისი ამა თუ იმ კონკრეტული შედეგით დასრულება. დღეისათვის მედიაცია დიდად გამოყენებადი არ არის უნგრეთის მაგალითზე, რაც მათ შორის გამოწვეულია მედიაციის სფეროში მოქმედი ძლიერი ინსტიტუციების სიმცირით¹¹³³.

¹¹²⁶ *Jessel-Holst C.*, Mediation in Hungary, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 605-627.

¹¹²⁷ უნგრეთი ევროკავშირში გაწევრიანდა 2004 წელს.

¹¹²⁸ <<http://www.mediationeurope.net/eng/documents/lawinhungary.pdf>>.[15.05.2018]

¹¹²⁹ *Jessel-Holst C.*, Mediation in Hungary, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 608.

¹¹³⁰ იქვე, 608, 609.

¹¹³¹ იხ. უნგრეთის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 148-ე მუხლის მე - 2 ნაწილი.

¹¹³² *Jessel-Holst C.*, Mediation in Hungary, in Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 610.

¹¹³³ *Okanyi Z., Laszlo G.*, Hungary, in EU Mediation, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 171.

ირლანდია: ¹¹³⁴ მედიაცია ირლანდიაში 1946 წელს ინდუსტრიული ურთიერთობების¹¹³⁵ მომწესრიგებელი აქტიდან იწყება, რომელიც ე.წ. კონსილიაციას ითვალისწინებდა ამ კატეგორიის დავებზე, ხოლო შემდგომ უკვე 1986 წელს საოჯახო სამართლის კანონში პირველად განჩნდა ტერმინი მედიაცია¹¹³⁶, რაც სრულად სახელმწიფოს მხრიდან დაფინანსებულ პროექტს წარმოადგენდა და მიზნად ისახავდა საოჯახო დავების სასამართლოს გარეთ გატანას.

სტატისტიკურად ირლანდია ამერიკის შეერთებული შტატების შემდგომ მეორე ქვეყანაა¹¹³⁷, სადაც ადვოკატების რაოდენობა ყველაზე ბევრია, ხოლო სასამართლო დავები ევროპაში ყველაზე მეტად ირლანდიაში წარმოებს, შესაბამისად დავის ალტერნატიული საშუალებების განვითარებას ირლანდიისთვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, თუმცა ამ მიმართულებას რაიმე სახის ინსტიტუციური რეგულაცია 2010 წლამდე არ მისცემია.

2010 წელს ირლანდიამ შექმნა დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმების შესახებ სამართლის რეფორმის კომისია, რომელმაც ირლანდიაში საფუძველი დაუდო მედიაციის, როგორც ინსტიტუციური მოვლენის დანერგვას, რაც თავის მხრივ 2008 წლის ევროპული დირექტივის მიღების გამოძახილს წარმოადგენდა.

2010 წელს შექმნილმა კომისიამ შეიმუშავა რეკომენდაციები მედიაციის განვითარებასთან დაკავშირებით, თუმცა სხვა ევროპული ქვეყნებისგან განსხვავებით ირლანდიაში ცალკე კანონი მედიაციის შესახებ არ არის მიღებული, ხოლო მედიაციის შესახებ წესები საპროცესო კოდექსში არის ინტეგრირებული და მხარეებს მისი წარმოება დავის წარმოშობიდან ნებისმიერ დროს შეუძლიათ ნებაყოფილობითი გადაწყვეტილების საფუძველზე¹¹³⁸.

ირლანდიაში მოქმედებს მედიაციის შემდეგი ფორმები¹¹³⁹:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation), რომელიც აბსოლიტურად ნებაყოფლობითია და მხარეებს აქვთ შესაძლებლობა სასამართლომდე ეცადონ

¹¹³⁴ *Ellger R.*, Mediation in Ireland: Growing Importance of ADR Driven by Budgetary Restraints and Docket Congestion – A Cheap and Easy Way Out? in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 629-665.

¹¹³⁵ Irish Industrial Relations Act 1946.

¹¹³⁶ *Ellger R.*, Mediation in Ireland: Growing Importance of ADR Driven by Budgetary Restraints and Docket Congestion – A Cheap and Easy Way Out? in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 630.

¹¹³⁷ იქვე, 631.

¹¹³⁸ იქვე, 631, 632.

¹¹³⁹ იქვე, 638,639.

დავა შეთანხმებით დაასრულონ; ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა (court-annexed mediation), რაც ასევე ნებაყოფლობითი ხასიათისაა;

გ) სასამართლო მედიაცია (court-related mediation), რა დროსაც მოსამართლემ სავალდებულო სახით უნდა ურჩიოს მხარეებს მედიაცია¹¹⁴⁰, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, თუმცა ამ ფორმის გამოყენებაზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება მხარეთა პრეროგატივას წარმოადგენს, გარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის სამოქალაქო პასუხისმგებლობისა და სასამართლო აქტების შესახებ 2004 წლის კანონის მე-15 პუნქტით გათვალისწინებული შემთხვევისა¹¹⁴¹, როდესაც დავის ერთ-ერთი მხარის წერილობითი მიმართვის შემთხვევაში სასამართლოს ეძლევა უფლება მხარეებს ჩაუტაროს სამედიაციო მიზნებისთვის შეხვედრა და შეთანხმოს მხარეები, თუმცა მეორე მხარის უარის შემთხვევაში ამ მხარეზე რაიმე პასუხისმგებლობის დაკისრების რეგულაციას კანონმდებლობა არ იცნობს, გარდა სასამართლოს დისკრეციისა პროცესის ხარჯები დააკისროს ასეთ მხარეს¹¹⁴², რაც რიგ შემთხვევაში თამამობს ხოლმე გადამწყვეტ როლს, რათა მხარე ჩაერთოს მედიაციის პროცესში¹¹⁴³.

იტალია¹¹⁴⁴: იტალიას მედიაციის საკანონმდებლო რეგულაციის ხანგრძლივი ისტორია გააჩნია, კერძოდ, 1931 წელს ჩნდება პირველად ტერმინი მედიაცია იტალიურ კანონმდებლობაში, ხოლო 1940 წელს მასზე ჩნდება დანაწესი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, როგორც შიდა სასამართლო მოხმარების პროცესი, რასაც მოსამართლეები ანხორციელებდნენ, 1960 წლიდან იტალიაში მედიაციის ფართო გამოყენება დაიწყო შრომით დავებზე, ხოლო 2003¹¹⁴⁵ წლიდან იტალიამ მიიღო კანონი მედიაციის შესახებ და მედიაციას დაუქვემდებარა სამეწარმეო და ფინანსური დავები.

იტალიის სასამართლო სისტემა ხშირად ყოფილა კრიტიკის საგანი, რადგან უზენაესი სასამართლოს ჩათვლით დავის დასრულებას, როგორც წესი 8

¹¹⁴⁰ *Ellger R.*, Mediation in Ireland: Growing Importance of ADR Driven by Budgetary Restraints and Docket Congestion – A Cheap and Easy Way Out? in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 639.

¹¹⁴¹ იბ: Civil Liability and Courts Act 2004 (No. 31/2004).

¹¹⁴² White N., Ireland, in EU Mediation, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 181.

¹¹⁴³ *Ellger R.*, Mediation in Ireland: Growing Importance of ADR Driven by Budgetary Restraints and Docket Congestion – A Cheap and Easy Way Out? in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 639.

¹¹⁴⁴ *De Palo G., Keller L.*, Mediation in Italy: Alternative Dispute Resolution for All in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 667-696.

¹¹⁴⁵ Decree 5/2003, www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/03005dl.htm.

წელი¹¹⁴⁶, ხშირად მეტი სჭირდებოდა¹¹⁴⁷, როდესაც სხვა ევროპულ ქვეყნებში ამ პროცედურას გაცილებით ნაკლები დრო მიაქვს.

თუმცა ევროპული დირექტივის ამოქმედებამდე იტალიაში მედიაციის დიდი მოხმარება და პოპულარიზაცია არ შეიმჩნეოდა, ხოლო დირექტივის ძალაში შესვლის შემდგომ იტალიამ მიიღო მედიაციის შესახებ საკანონმდებლო დეკრეტი (Decree 28/2010¹¹⁴⁸), რომლის თანახმად სამოქალაქო და კომერციული დავები სავალდებულო სახით დაუქვემდებარა მედიაციას, რითაც შეეცადა გადაეწყვიტა ქვეყნის შიგნით გახანგრძლივებული სასამართლო დავების პრობლემა, ხოლო აღნიშნული განმარტა ევროპული დირექტივის მე-3 მულის მე-2 ნაწილით, რომლის თანახმად ქვეყნებს შეუძლიათ საკუთარ იურისდიქციაში დაადგინონ სავალდებულო მედიაცია.

იტალიის ყველაზე დიდი საადვოკატო გაერთიანების¹¹⁴⁹ მძლავრი პროტესტის და გაფიცვის¹¹⁵⁰ ფონზე (საერთო ჯამში შედგა ადვოკატების სამი გაფიცვა), რა დროსაც გაპროტესტდა, როგორც სავალდებულო მედიაციის დანერგვის მცდელობა, ასევე ადვოკატები აყენებდნენ მოთხოვნას არ დანერგილიყო მედიაცია, რა დროსაც მხარეებს შეეძლებოდათ წარმომადგენლის გარეშე პროცესში მონაწილეობა¹¹⁵¹, 2012 წელს ზემოაღნიშნულს მოჰყვა იტალიის საკონსტიტუციო სასამართლოს მხრიდან საკანონმდებლო დეკრეტის შესაბამისი მუხლის ანტიკონსტიტუციურად ცნობა¹¹⁵², როგორც სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლების შემზღვეველი ნორმა.

იტალიის კანონმდებელმა 2013 წელს გაატარა მედიაციის კანონმდებლობაში შესაბამისი ცვლილებები, თუმცა კვლავ მედიაციის სასარგებლოდ და ამჯერად დაადგინა სარჩელის შეტანის შემდგომ მცირე მნიშვნელობის დავებზე მხარეთა სავალდებულო შეხვედრა მედიატორთან, სანამ უშუალოდ დაიწყება სასამართლოს საქმისწარმოება, რითაც სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება კანონის დონეზე დაცული დარჩა.

¹¹⁴⁶ *Sue P.*, Access to Court? In Cortes P., The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 87.

¹¹⁴⁷ *Alpa G.*, Arbitration and ADR Reforms in Italy, in European Business Law Review, Law Journal, Vol 29, Issue 2, Wolters Kluwer International, London, 2018, 313.

¹¹⁴⁸ <www.ismed.it/doc/D_Lgs_28-2010.pdf>. [15.05.2018]

¹¹⁴⁹ Organismo Unitario dell'Avvocatura (OUA)

¹¹⁵⁰ *Sue P.*, Access to Court? In Cortes P., The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2016, 87.

¹¹⁵¹ Marinari M., Italy in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 200, 201.

¹¹⁵² ob. Italian Constitutional Court award no 272/2012.

მედიაციის ფორმების კუთხით იტალიაში შემდეგი ორი ფორმა არის დამკვიდრებული:

ა) კერძო მედიაცია (private mediation); ბ) სასამართლოსთან არსებული მედიაცია (court-annexed mediation).

იტალიაში ფართოდ არის განვითარებული კერძო მედიაციის მოხმარება და მოდავე მხარეებს თავისუფლად შეუძლიათ დავის სასამართლოში წარმართვის ნაცვლად მოსინჯონ მედიაციის ეგიდით შეთანხმების მიღწევის პერსპექტივა, რა მიზნითაც შეუძლიათ მიმართონ სხვადასხვა მედიატორთა გაერთიანებებს, რომლებიც იტალიის მთავრობასთან სპეციალურ რეესტრში არიან რეგისტრირებული თავის მხრივ.

სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ძაან საინტერესო ფორმა მოქმედებს იტალიაში, სადაც 2010 წელს მიღებული საკანონმდებლო დეკრეტის შესაბამისად, ადვოკატთა ასოციაციებს შეუძლიათ შექმნან ცენტრები სასამართლოების ბაზაზე და შესთავაზონ მოდავე მხარეებს მედიაცია, რაც უკვე რამდენიმე სასამართლოში მოქმედი პროექტია.

რაც შეეხება სასამართლო მედიაციას, აღნიშნული ფორმა როგორც მედიაციის ნაირსახეობა არ არსებობს იტალიაში, არამედ მსგავსი პროცედურა არის გაწერილი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, კერძოდ, მოსამართლეს შეუძლია განახორციელოს მხარეებს შორის შემათანხმებელი პროცედურები შრომით, საოჯახო, და მცირე მნიშვნელობის დავებზე. თუმცა რეალურად ეს არ წარმოადგენს მედიაციის ფორმას, რადგან მას ახასიათებს უშუალოდ საქმის განმხილველი მოსამართლის მხრიდან დავის არსებითი დაწყების ეტაპამდე მხრეებთან შემათანხმებელი პროცესის გამართვა, რაც თავისი ბუნებით კონსილიაცია და სასამართლოში მორიგებაა, ვიდრე სასამართლო მედიაცია.

ნიდერლანდები¹¹⁵³: ნიდერლანდებში მედიაციის შესახებ სპეციალური დათქმები არის გაკეთებული იურიდიული დახმარების შესახებ კანონში, რომელიც 2009 წელს იქნა მიღებული და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში¹¹⁵⁴, ხოლო ნიდერლანდების მთავრობის მიერ 2008 წლის ევროდირექტივა მედიაციის შესახებ საკმაოდ მძლავრად იქნა გაკრიტიკებული, და მთავრობისთვის პრინციპის საკითხი გახდა მედიაციის შესახებ ცალკე კანონის არ მიღება.

¹¹⁵³ *Schmiedel L.*, Mediation in the Netherlands : Between State Promotion and Private Regulation in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 697-773.

¹¹⁵⁴ *Albers P.*, The Netherlands, in EU Mediation, De Palo., Trevor B.M., Oxford Mediation Press, Oxford, 2012, 358.

ზემოაღნიშნულის მიუხედავად უნდა აღინიშნოს, რომ მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მექანიზმს ნიდერლანდებში ყოველთვის დადებითად უყურებდნენ და ევროპული დირექტივის ამოქმედებამდეც ნიდერლანდების მთავრობა ამ ფორმას დავის გადაწყვეტის ყველა დონეზე უჭერდა მხარს¹¹⁵⁵, ჯერ კიდევ 1993 წელს ნიდერლანდებში დაფუძნდა ნიდერლანდების მედიაციის ინსტიტუტი¹¹⁵⁶, რომელიც გახდა კერა მედიაციის როგორც თეორიული კვლევის, ასევე მის პრაქტიკული ინტეგრირების დავის გადაწყვეტის ნიდერლანდების სისტემაში.

ნიდერლანდებში განვითარებულია კერძო მედიაცია¹¹⁵⁷ და მოდავე მხარეებს თავისუფლად შეუძლიათ მიმართონ სამედიაციო კერძო ცენტრებს, თუმცა მედიაცია რაიმე სახის წინაპირობად სასამართლომდე საქმისწარმოებისა არ გახლავთ და ის ეფუძნება სამ ძირითად მთავარ პრინციპს ნიდერლანდებში¹¹⁵⁸: კერძოდ, მედიაცია წარმოადგენს აბსოლიტურად ნებაყოფლობით პროცესს, მედიატორს, რომელიც არის დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მესამე პირი არ გააჩნია რაიმე უფლებამოსილება მიიღოს მხარეთა დავის შესახებ გადაწყვეტილება და მედიაციაში გაჟღერებული ნებისმიერი ინფორმაცია წარმოადგენს კონფიდენციალურ ინფორმაციას, როგორც მედიაციის მსვლელობის, ასევე მისი დასრულების შემდგომ.

სასამართლოსთან დაკავშირებული მედიაცია ასევე არსებობს ნიდერლანდებში შემდეგი ფორმით: სამოქალაქო და ადმინისტრაციულ დავებზე მოსამართლეს აქვს უფლება ურჩიოს მხარეებს მედიაცია, რეკომენდაციის სახით, რაც მოსამართლემ შეიძლება გააკეთოს, როგორც წერილობით ასევე ზეპირი ფორმით სხდომის მიმდინარეობისას¹¹⁵⁹, იმ შემთხვევაში თუ ჩათვლის რომ დავა მედიაციის მიზნებისთვის შესაბამისია და მხოლოდ მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში შესაძლებელია მედიაციის პრაქტიკული ინიცირება, წინააღმდეგ შემთხვევაში დავას სასამართლო აგრძელებს, თუმცა თავად მხარეებს სასამართლოში საქმის ინიცირების შემდგომ დამოუკიდებლად მედიაციის ინიცირების შესაძლებლობა არ გააჩნიათ და მხოლოდ მოსამართლის შეფასებაზე არიან დამოკიდებული. იმ შემთხვევაში თუ მხარეები გაიზიარებენ მოსამართლის

¹¹⁵⁵ *Schmiedel L.*, *Mediation in the Netherlands : Between State Promotion and Private Regulation in* Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 699.

¹¹⁵⁶ Netherlands Mediation Institute, NMI, <www.nmi-mediation.nl>. [15.05.2018]

¹¹⁵⁷ *Albers P.*, *The Netherlands*, in *EU Mediation*, De Palo., Trevor B.M., Oxford Mediation Press, Oxford, 2012, 361.

¹¹⁵⁸ *Schmiedel L.*, *Mediation in the Netherlands : Between State Promotion and Private Regulation in* Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 701.

¹¹⁵⁹ *Albers P.*, *The Netherlands*, in *EU Mediation*, De Palo., Trevor B.M., Oxford Mediation Press, Oxford, 2012, 361.

რჩევას და საქმე გადაეცემა მედიაციას, მედიატორის ფუნქციით მოსამართლე არ გამოდის, არამედ საქმე გარე მედიატორს გადაეცემა მხარეთა შერჩევის შესაბამისად, თუმცა მედიაცია უნდა ჩატარდეს სასამართლოს შენობაში¹¹⁶⁰.

სასამართლო მედიაცია ნიდერლანდებში არ არსებობს და ეს გახლდათ იუსტიციის სამინისტროს მკაცრი მოთხოვნა¹¹⁶¹, რათა არ მომხდარიყო დავის ალტერნატიული საშუალებების სასამართლოსთან გაიგივება და ზღვარი ამ ორ პროცესუალურ შესაძლებლობას შორის მკვეთრად ყოფილიყო გავლენილი.

პოლონეთი¹¹⁶²: პოლონეთში მედიაციის დანერგვას ძალზედ საინტერესო და მათ შორის ქართული რეალობისთვის ფაქტობრივად მსგავსი ისტორია გააჩნია, კერძოდ, პოლონეთში არსებობს რეგულაციები 1991 წლიდან, რითაც კოლექტიური შრომითი დავები რეგულირდება მედიაციის გამოყენებით, ხოლო 1997 წლიდან სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში აისახა განრიდება მედიაციის შესახებ შესაბამისი დათქმები, ხოლო ევროდირექტივის ამოქმედების შემდგომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შევიდა ცვლილებები, რითაც მითითება გაკეთდა მედიაციის შესახებ და ძირითადად დარეგულირდა მედიაციის წარმოების სასამართლო ხარჯებთან და პროცესუალურ რეგულაციებთან დაკავშირებული საკითხები პრიმა მუხლების საშუალებით, კერძოდ, 183¹ მუხლიდან 183¹⁵ პრიმა მუხლის ჩათვლით¹¹⁶³, რაც ნამდვილად გვაგონებს ქართულ რეალობაში განვლილ გზას.

პოლონეთში გარდა საკანონმდებლო დონეზე გაწერილი წესებისა მედიაციის შესახებ, გასათვალისწინებელია რამდენიმე სამედიაციო ცენტრი, რომელიც კანონმდებლობასთან შესაბამისობაში საქმიანობს და აქვს შემუშავებული საკუთარი მედიაციის წესები, რომელიც გამოიყენება მათ ცენტრში მედიაციის წარმოების დროს, კერძოდ, ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი მედიაციის ცენტრს წარმოადგენს პოლონეთის სავაჭრო პალატასთან არსებული საარბიტრაჟო სასამართლოს მედიაციის ცენტრი¹¹⁶⁴, რომელიც საკუთარი გაწერილი წესების შესაბამისად ანხორციელებს მედიაციას და ასევე მეორე ყველაზე მსხვილი

¹¹⁶⁰ ¹¹⁶⁰ *Schmiedel L.*, Mediation in the Netherlands : Between State Promotion and Private Regulation in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 706

¹¹⁶¹ იქვე, 706.

¹¹⁶² *Morek R.*, Rozdeiczner L., Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution? in Hopt K.J., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 775-807.

¹¹⁶³ იქვე, 778.

¹¹⁶⁴ იხ: <<http://sakig.pl/en/mediation/about-mediation>>.[15.05.2018]

სამედიაციო გაერთიანებას წარმოადგენს პოლონეთის საარბიტრაჟო ასოციაციის მიერ დაფუძნებული ბიზნესის მედიაციის ცენტრი¹¹⁶⁵.

ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ გარდა ზემოაღნიშნული სამედიაციო ცენტრებისა მედიაციას აქტიურად უჭერს მხარეს თავად სახელმწიფო იუსტიციის სამინისტროს მაგალითზე, კერძოდ, შექმნილია დაგების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების სამოქალაქო საბჭო¹¹⁶⁶, რომელიც გარდა პრაქტიკული მედიაციისა შეიმუშავებს მედიაციის წარმოების პრაქტიკულ წესებს და სტანდარტებს, რასაც პრაქტიკაში იყენებენ, როგორც სამედიაციო ცენტრები ასევე პრაქტიკოსი მედიატორები¹¹⁶⁷.

პოლონეთში საპროცესო კანონმდებლობით კერძო მედიაცია მოქმედებს და მხარეებს სასამართლოსთვის მიმართვის გარეშე თავად შეუძლიათ დავის მედიაციით გადაწყვეტა. სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმაც რეგულირდება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით, თუმცა სასამართლოს მხრიდან ფორმალური ჩარევით, კერძოდ, სასამართლო მხარეთა ინტერესის შემთხვევაში ახდენს დავის მედიატორთან გადამისამართებას, და შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში ახდენს შეთანხმების დამტკიცებას¹¹⁶⁸.

პოლონეთში საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული არ არის სასამართლო მედიაცია, გარდა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 184-186-ე მუხლებით გათვალისწინებული კვაზი მედიაციის შესაძლებლობისა, როდესაც მოსამართლეს აქვს უფლება მხარეებს შეხვდეს შეთანხმების მიღწევის მიზნით ერთ-ერთი მხარის წერილობითი მოთხოვნით, რაც უფრო კონსილიაციაა ვიდრე მედიაციის ფორმა¹¹⁶⁹.

ყოფილ მოსამართლეებს პოლონეთში არ აქვთ უფლება იყვნენ მედიატორები, გარდა კერძო მედიაციის შემთხვევებისა, რასაც შემხებლობა სასამართლოსთან არ აქვს¹¹⁷⁰.

¹¹⁶⁵ *Morek R., Rozdeicz L., Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution?* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 779.

¹¹⁶⁶ იხ: <<http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/>>. [15.05.2018]

¹¹⁶⁷ *Morek R., Rozdeicz L., Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution?* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 779.

¹¹⁶⁸ Gmurzynska E., Morek R., *Poland in EU Mediation*, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 271.

¹¹⁶⁹ იქვე, 271.

¹¹⁷⁰ *Morek R., Rozdeicz L., Mediation in Poland: Time for a Quiet Revolution?* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 781.

პორტუგალია¹¹⁷¹: მედიაცია პორტუგალიაში განვითარებულია და სახელმწიფო მას როგორც სასამართლოების განტვირთვის კარგ საშუალებას ისე განიხილავს. ჯერ კიდევ 2001 წელს იქნა მიღებული „სასამართლო მშვიდობის აქტი“¹¹⁷², რომელმაც გაწერა მედიაციის შესაძლებლობა საოჯახო, შრომით და სისხლის სამართლის დანაშაულიდან გამომდინარე სამოქალაქო მოთხოვნების დავებზე, რა დროსაც ე.წ. „მშვიდობის სასამართლოებში“ მედიატორი აწარმოებს მხარეებს შორის მედიაციას ზემოაღნიშნული კატეგორიის დავებზე¹¹⁷³.

ევროპული დირექტივის ამოქმედებასთან ერთად ბევრს მიაჩნდა რომ პორტუგალია მიიღებდა ცალკე კანონს მედიაციის შესახებ, თუმცა ქვეყნის მთავრობამ მხოლოდ ცვლილებები და დამატებები შეიტანა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შემდეგი ოთხი მიმართულებით¹¹⁷⁴: გაწერა კანონით მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების დამტკიცების პროცედურა, გაითვალისწინა საქმისწარმოების შეჩერების შესაძლებლობა მედიაციის ინიცირების დროს, გაწერა სასამართლოს უფლებამოსილება მოახდინოს საქმის მედიატორისათვის გადამისამართება და დაარეგულირა მედიაციის კონფიდენციალურონის პრინციპი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის დონეზე¹¹⁷⁵.

დღეისათვის პორტუგალიაში ფუნქციონირებს კერძო და სასამართლოსთან დაკავშირებული ნებაყოფლობითი მედიაციის ფორმები.

ესპანეთი¹¹⁷⁶: ესპანეთმა 2012 წლის 6 ივლისს მიიღო მედიაციის შესახებ სპეციალური კანონი¹¹⁷⁷, როგორც ევროპული დირექტივის ერთგვარი გამოძახილი, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ დავის გადაწყვეტის

¹¹⁷¹ Schmidt J.P., *Mediation in Portugal: Growing Up in a Sheltered Home* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 809-837.

¹¹⁷² Peace Courts Act (Lei dos Julgados de Paz)

¹¹⁷³ *Goncalves A.M.M., Gaultier T.*, Portugal in *EU Mediation*, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 273, 274.

¹¹⁷⁴ Schmidt J.P., *Mediation in Portugal: Growing Up in a Sheltered Home* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 811.

¹¹⁷⁵ *Goncalves A.M.M., Gaultier T.*, Portugal in *EU Mediation*, De Palo G., Trevor B.M., Oxford University Press, Oxford, 2012, 274.

¹¹⁷⁶ Lopez M.L.V., *Mediation in Spain: Dealing with its First National Regulation* in Hopt K.J., Steffek F., *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 839-865.

¹¹⁷⁷ Law on Mediation, RD5/2012.

ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენებით მოდავე მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის კულტურა ესპანეთში არ არის დიდად ჩამოყალიბებული¹¹⁷⁸.

ქვეყანაში დანერგილია კერძო მედიაცია და მხარეებს აქვთ სრული შესაძლებლობა დავის სასამართლოში ინიცირებამდე მიმართონ მედიაციას, ხოლო ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მხარეებს შორის სახელშეკრულებო დონეზე დავის გადაწყვეტის ფორმად მედიაცია არის შეთანხმებული სასამართლოს საქმის წარმოებაში მიღების უფლებამოსილება არ გააჩნია¹¹⁷⁹.

მედიაცია ესპანეთში ემყარება ნებაყოფლობითობის პრინციპს და არის კონფიდენციალური, ხოლო მასში ჩართლი მედიატორი უნდა იყოს მიუკერძოებელი და ნეიტრალური მესამე პირი, ხოლო მედიაციაში ჩართულ მხარეებს ეკისრებათ ურთიერთპატივისცემის და კონსტრუქციულად პროცესში ჩართულობის ვალდებულება¹¹⁸⁰.

ესპანეთში სასამართლო მედიაციის ფორმა არ არის კანონის დონეზე გათვალისწინებული, თუმცა რამდენიმე სასამართლოს მაგალითზე ფუნქციონირებს სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პილოტური ფორმა¹¹⁸¹, როდესაც სასამართლოს მხარეთა თანხმობის შემთხვევაში შეუძლია საქმის მედიაციაში გადამისამართება, თუმცა მოსამართლეს არ შეუძლია იყოს მედიატორი და არც სასამართლო მედიაცია არის კანონით გათვალისწინებული.

ლატვია: მედიაციის შესახებ დირექტივის მიღების შემდგომ ინტერესი დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმის მიმართ ლატვიაში გაიზარდა, მათ შორის განხორციელდა ქვეყნის შიდა კანონმდებლობის შესაბამისობაში მოყვანა მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის მოთხოვნებთან¹¹⁸², თუმცა დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმი, როგორც ასეთი დიდ პოპულარობით არ სარგებლობდა ლატვიაში და არც დღეის მდგომარეობით არის დიდი მოთხოვნა მის გამოყენებაზე საზოგადოების მხრიდან¹¹⁸³.

¹¹⁷⁸ *Monzonis C.A., Redondo P.Q.*, Mediation in Spain: Novelties Derived from the Boost of the European Legislator in New Developments in Civil and Commercial Mediation, Esplugues C., Marquis L., Springer International Publishing, London, 2015, 693.

¹¹⁷⁹ *Sanchez-Pedreno A.*, Spain in EU Mediation, De Palo G., Trevor B.M., Oxford Mediation Press, Oxford, 2012, 332.

¹¹⁸⁰ *Monzonis C.A., Redondo P.Q.*, Mediation in Spain: Novelties Derived from the Boost of the European Legislator in New Developments in Civil and Commercial Mediation, Esplugues C., Marquis L., Springer International Publishing, London, 2015, 698.

¹¹⁸¹ *Sanchez-Pedreno A.*, Spain in EU Mediation, De Palo G., Trevor B.M., Oxford Mediation Press, Oxford, 2012, 339.

¹¹⁸² *Bertaitis S., Matjusina R., Olevska I.*, Latvia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 204.

¹¹⁸³ იქვე, 204, 205.

ლატვიაში მოქმედებს ნებაყოფლობითი კერძო მედიაცია და სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ნებაყოფლობითი ფორმა. აღსანიშნავია, რომ იურიდიული პროფესიის გააქტიურება იზრდება ლატვიაში მედიაციის გამოყენებისადმი, რაც სავარაუდოდ უნდა გახდეს მისი მოხმარების სტატისტიკის ზრდის წინაპირობა¹¹⁸⁴.

ლიტვა: ევროკავშირის წევრ ქვეყნებს შორის ლიტვა იყო ერთ-ერთი პირველი ვინც მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის მიღებიდან ორ თვეში (2008 წელს) მიიღო კანონი მედიაციის შესახებ სამოქალაქო დავებში¹¹⁸⁵, რომელიც 2011 წელს დაექვემდებარა დამატებით ცვლილებებს და დღეისათვის შეიძლება ითქვას, რომ სრულ შესაბამისობაშია ევროპულ სტანდარტთან.

აღნიშნულით ლიტვამ ღიად დააფიქსირა მზაობა და დიდი ინტერესი მედიაციის დანერგვის მიმართულებით ქვეყანაში¹¹⁸⁶, თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლო მედიაციის წარმოების წესები ჯერ კიდევ 2005 წელს ჰქონდა შემუშავებული ლიტვის იუსტიციის საბჭოს, რომლის შესაბამისად მიმდინარეობდა კანონის მიღებამდე სასამართლოში მოდავე მხარეებს შორის შემათანხმებელი დავის გადაწყვეტის პროცედურები¹¹⁸⁷.

ლიტვაში მოქმედი მედიაცია წარმოადგენს აბსოლიტურად ნებაყოფლობით პროცესს და განვითარებულია, როგორც კერძო კომერციული მედიაცია, ასევე სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა, თუმცა ორივე შემთხვევაში მოდავე მხარეთა ნებაზეა დამოკიდებული მედიაციის ინიცირება, თუ მხარეებს შორის არ არსებობს რაიმე სახელშეკრულებო დათქმა, რითაც კონფლიქტის მხარეები შებოჭილები იქნებიან სავალდებულო სახით მედიაციის გზით ეცადონ დავის გადაწყვეტას.

უნდა აღინიშნოს, რომ ლიტვაში სასამართლო მედიაცია ჯერ კიდევ 2005 წელს იქნა დანერგილი, როდესაც რამდენიმე მსხვილი რაიონული სასამართლოს მაგალითზე დაიწყო საპილოტე პროგრამები მედიაციაში, რამაც ბიძგი მისცა მედიაციის შემდგომ პოპულარიზაციას და დანერგვას ლიტვაში, ისევე როგორც მოამზადა კარგი ნიადაგი მედიაციის შესახებ კანონის შემდგომი მიღებისთვის¹¹⁸⁸, თუმცა მედიაცია ლიტვაში, ლატვიის მსგავსად არ სარგებლობს დიდი პოპულარობით და გამოყენებით მოდავე მხარეებს შორის.

¹¹⁸⁴ იქვე, 205.

¹¹⁸⁵ Law on Conciliatory Mediation in Civil Disputes of the Republic of Lithuania, 2008, no 87-3462.

¹¹⁸⁶ Valancius V., Lithuania in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012,220.

¹¹⁸⁷ იქვე, 221.

¹¹⁸⁸ Valancius V., Lithuania in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012,236.

სლოვენია¹¹⁸⁹: სლოვენია გახლდათ ერთ-ერთი პირველი ევროპული ქვეყანა ლიტვასთან ერთად, რომელმაც ევროპული დირექტივის მიღებიდან ორ თვეში¹¹⁹⁰ შეძლო და მიიღო კანონი მედიაციის შესახებ¹¹⁹¹.

სლოვენიური მედიაციის შესახებ კანონმდებლობა იცნობს კერძო მედიაციის და სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ნებაყოფლობით ფორმებს¹¹⁹² კომერციული, ისევე როგორც საოჯახო და შრომითი დავებისთვის, თუმცა მხარეთა შეთანხმების შემთხვევაში მედიაციას შეიძლება დაექვემდებაროს ნებისმიერი ხასიათის სამოქალაქო დავა.

აღსანიშნავია, რომ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა სლოვენიის მაგალითზე ფეხს იკიდებდა ლუბლიანის სასამართლოსთან ინიცირებული საპილოტე პროგრამის ფარგლებში, ჯერ კიდევ 2005 წელს ევროკავშირის მიერ ინიცირებული სპეციალური პროგრამის ფარგლებში¹¹⁹³, რა პროგრამაც ევროკავშირში გაწევრიანებამდე ამზადებდა მომავალ წევრ სახელმწიფოებს, რომლის დასრულების შემდგომ სლოვენიური პილოტი ერთ-ერთ საუკეთესო წარმატებულ მაგალითად იქნა შეფასებული მედიაციაში¹¹⁹⁴.

მედიაციის შესახებ კანონის მიღების პარალელურად სლოვენიაში გატარდა შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებები სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობაში, რის თანახმად სასამართლო უფლებამოსილია მის წარმოებაში არსებული დავის მხარეებს შესთავაზოს დავის მედიაციის გზით გადაწყვეტა, და მხოლოდ მხარეთა თანხმობის დაფიქსირების შემდგომ სასამართლო უფლებამოსილია მხარეთა მითითების შესაბამისად მოახდინოს საქმის სასამართლოსთან არსებული მედიაციის¹¹⁹⁵ ან ნებისმიერი სხვა

¹¹⁸⁹ *Hrastnik B.J.*, Slovenia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012,317.

¹¹⁹⁰ კანონი მიღებულ იქნა 2008 წლის 23 მაისს, გამოქვეყნდა 2008 წლის 6 ივნისს და ამოქმედდა 2008 წლის 21 ივნისიდან.

¹¹⁹¹ The Mediation in Civil and Commercial Matters Act.

¹¹⁹² *Knez R., Weingerl P.*, Mediation in Slovenia: A Fruitful and Widespread Tool for Resolving Disputes in New Developments in Civil and Commercial Mediation, Esplugues C., Marquis L., Springer International Publishing, London, 2015, 648.

¹¹⁹³ Phare Program, წარმოადგენს სპეციალურ პროგრამას, რომელიც ევროკავშირში გასაწევრიანებელ სახელმწიფოებში ხორციელდება ცენტრალურ და აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში, რათა მომხდარიყო სახელმწიფოების ევროკავშირის წევრობისთვის მომზადება.

¹¹⁹⁴ *Hrastnik B.J.*, Slovenia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 324.

¹¹⁹⁵ *Knez R., Weingerl P.*, Mediation in Slovenia: A Fruitful and Widespread Tool for Resolving Disputes in New Developments in Civil and Commercial Mediation, Esplugues C., Marquis L., Springer International Publishing, London, 2015, 648.

მედიაციის პროგრამისთვის გადამისამართება¹¹⁹⁶, ისევე როგორც სასამართლოს მიენიჭა უფლებამოსილება დავის დაწყებამდე დანიშნოს მხარეებისთვის ე.წ. „საინფორმაციო სესია“, რა დროსაც უშუალოდ მოსამართლე ან მოსამართლის თანაშემწე ახდენს მხარეებისთვის მედიაციის შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას, ხოლო უმიზეზოდ მასში მონაწილეობაზე მხარის მიერ უარი, იწვევს სასამართლოს მხრიდან მსგავსი მხარისთვის მეორე მხარის მიერ გაწეული საპროცესო ხარჯების დაკისრებას¹¹⁹⁷.

¹¹⁹⁶ *Hrastnik B.J.*, Slovenia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 319.

¹¹⁹⁷ *Knez R., Weingerl P.*, Mediation in Slovenia: A Fruitful and Widespread Tool for Resolving Disputes in New Developments in Civil and Commercial Mediation, Esplugues C., Marquis L., Springer International Publishing, London, 2015, 649.

VIII. De lege lata - მედიაციის ინსტიტუტი ქართულ სამართლებრივ სივრცეში

1. მედიაცია ქართულ ისტორიულ წყაროებში

მართალია მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება დღეს იდგამს ფეხს საქართველოში, თუმცა ეს უფრო თანამედროვე სამართლებრივ ჭრილში, რადგან აღნიშნული ინსტიტუტის და ტერმინი „მედიაციის“ არსებობა არ არის უცხო¹¹⁹⁸ ქართული სახელმწიფოსთვის და სამართლებრივი ისტორიისთვის, უფრო მეტიც, მედიაცია და ამ ფორმით ადამიანებს შორის დავის შეთანხმებით დასრულების გამოცდილებას საუკუნოვანი წარსული გააჩნია საქართველოს. რა თქმა უნდა, წყარო იმისა, რომ მედიაცია ქართულ ისტორიულ წარსულში სასამართლო ინსტიტუტს¹¹⁹⁹ ან კერძო სამართლებრივი დავების გადაწყვეტის მექანიზმს¹²⁰⁰ წარმოადგენდა არ მოგვეპოვება, თუმცა ფაქტი მისი ისტორიული არსებობისა დადასტურებული და უდავოა.

მიუხედავად აღნიშნული ეფექტური ინსტიტუტის სამართლებრივი რეგულაციების არ არსებობისა მედიატორი, როგორც ასეთი და მედიაციის პრაქტიკული გამოყენება მრავალ ქართულ გეოგრაფიულ მხარეში წლებია დანერგული ტრადიციას, თუმცა წავაწყდებით შემთხვევებს, სადაც მედიატორი ისტორიულ წყაროებში სხვა დასახელებით თუმცა იგივე ფუნქციონალური დატვირთვით გვხვდება: მსაჯული, რჯულის კაცი¹²⁰¹, მახვში¹²⁰², ბჭე-მედიატორი, ხევისბერი, მორვი¹²⁰³ (მედიატორის მნიშვნელობა სვანეთში)¹²⁰⁴,

¹¹⁹⁸ ტყემალაძე ს., მედიაცია საქართველოში: ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, UNDP Georgia, თბ., 2016, 10.

¹¹⁹⁹ კეკელია მ., რედ, ქართული ჩვეულებითი სამართალი, ტ.4, მთავარი გამომცემლობა მეცნიერება, თბ. 1993, 165.

¹²⁰⁰ ისტორიული წარსული გამოცდილებით მედიაციით უფრო მეტად სისხლის სამართლებრივი საკითხები წყდებოდა.

¹²⁰¹ დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაცია და პროცესი ქართულ ჩვეულებით სამართალში, თსუ-ს გამომცემლობა, თბ., 2004, 34.

¹²⁰² აღაბეგოვი ყ., ეგნატე გაბლიანი და სვანეთის ჩვეულებითი სამართალი, მითითებული „ქართული ჩვეულებითი სამართალი“ მ.კეკელიას რედაქტორობით, 1993, 89.

¹²⁰³ დავითაშვილი გ., თსუ იურიდიული ფაკულტეტის სამართლის ჟურნალი #2, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ, 2011, 287.

¹²⁰⁴ წულუკიანი ა., სვანური ბჭემედიატორული სასამართლო, ჟურნალი: სახელმწიფო და სამართალი, 1990, 60.

შუაკაცი¹²⁰⁵, ხოლო XIX საუკუნის დასაწყისიდან ტერმინის „მედიატორი“-ს და „სამედიატორო სასამართლოს“¹²⁰⁶ გამოყენება ასევე შეინიშნება¹²⁰⁷ და მკვიდრდება საქართველოში¹²⁰⁸ (მათ შორის სვანეთის კუთხეში¹²⁰⁹). აღსანიშნავია, რომ ყველა ტერმინი, რაც მედიაციასთან იყო დაკავშირებული ისტორიულ ქართულ ტრადიციულ წყაროებში არ უკავშირდება სასამართლო მოხელეს და ოფიცოზს, ის უფრო მეტად ხალხის რჩეულის მნიშვნელობით გამოიყენება, ვისაც მოქალაქეები საკუთარი დავის გადაწყვეტას ანდობდნენ¹²¹⁰.

აღნიშნულმა ტერმინმა საინტერესო ისტორია განვლო და მისი არსობრივი დანიშნულებით სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ტერმინი გამოიყენებოდა, როგორც უკვე აღინიშნა. ტერმინი მედიატორი მომრიგებელი შუამავლის, შუაკაცის¹²¹¹, საქმის გამრჩევი კაცის¹²¹² მნიშვნელობის მატარებელ ტერმინს წარმოადგენდა, ხშირი იყო მისი შინაარსობრივი დატვირთვით ტერმინი ბჭე¹²¹³-ს გამოყენება, რაც ჩვეულებით სამართალში სწორედ მედიატორის მნიშვნელობით იხმარებოდა; თუმცა, როგორც სამეცნიერო ლიტერატურასა და წერილობით წყაროებში ჩანს, ბჭე არა მხოლოდ მხარეთა მიერ არჩეულ მედიატორს ნიშნავდა

¹²⁰⁵ საზოგადოებრივ-ლიტერატურული მოძრაობა XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, ტომი 4, 39, 415. იხილეთ: <http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/3003/1/Kartuli-Literaturisistoria_Tomi_IV.pdf>.[15.05.2018]

¹²⁰⁶ დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაციასთან და პროცესთან დაკავშირებული ძირითადი ასპექტები ქართულ ჩვეულებით სამართალში, „ქართული სამართლის ისტორია“, პირველი გამოცემა, საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ., 2011, 86, 91.

¹²⁰⁷ წულაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ., 2017, 176.

¹²⁰⁸ დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაცია და პროცესი ქართულ ჩვეულებით სამართალში, თსუ-ს გამომცემლობა, თბ., 2004, 4, 5.

დადგენილია, რომ ძველ საქართველოში საქმის გამრჩევი მედიატორი მოსამართლის აღმნიშვნელი ძირითადი ტერმინია „ბჭე“, VIII-XVIII საუკუნეებში ტერმინები „ბჭე“, „მსაჯული“ და „მოსამართლე“ ერთნაირი მნიშვნელობით იხმარებოდა, არ ჰქონდა მნიშვნელობა იმას თუ ვინ არჩევდა საქმეს - მოდავეთა მიერ ამორჩეული პირი, ე.ი. სამედიატორო სასამართლო თუ მოხელე - მოსამართლე. XVIII საუკუნიდან ქართლ-კახეთში „ბჭე“, მხოლოდ ჩვეულებითი სამართლის მიხედვით, მხარეთა მიერ ამორჩეული მოსამართლის აღმნიშვნელი ტერმინია, იმერეთის სამეფოში კი „ბჭე“ ეწოდება საქმის გამრჩევე ყოველ პირს.

¹²⁰⁹ მახარაძე ა., კონფლიქტის არსი და მედიაციის ინსტიტუტი ისტორიულ ასპექტში, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმი, 2011, ტომი III, 44.

¹²¹⁰ ონიანი ს., ტერმინი „ბჭი“ მნიშვნელობისთვის ძველ ქართულ სამართალში, თსუ იურიდიული ფაკულტეტის სამართლის ჟურნალი, #2, 2013, 16.

¹²¹¹ ბახია-ოქრუაშვილი ს., აფხაზთა ჩვეულებითი სამართალი, თბ., 2014, 130.

¹²¹² კეკელია მ., ტერმინ „ბჭის“ შინაარსისათვის ქართულ სამართლის წიგნებში, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“ #4, თბ., 1973, 169.

¹²¹³ კეკელია მ., ქართული ჩვეულებითი სამართლის სათავეებიდან, კრებული „ქართული ჩვეულებითი სამართალი“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბ., 1988, 36.

საქართველოში, არამედ საერთოდ მოსამართლეს, მსაჯულს¹²¹⁴; შესაბამისად, ბჭის დამკვიდრებული ორმაგი შინაარსიდან გამომდინარე, წყაროების მიხედვით რთულდება ამ ორი გაგების ერთმანეთისგან ნათლად გამიჯვნა¹²¹⁵.

აღსანიშნავია, რომ მედიატორი გარდა შუამავლისა, მომრიგებელ მოსამართლის მნიშვნელობასაც ითავსებდა, რომელთა უფლებამოსილება სამოქალაქო სამართლის კატეგორიის საქმეებზე¹²¹⁶ ვრცელდებოდა, ამასთანავე არაერთ ისტორიულ წყაროში, საქართველოს სხვადასხვა ტერიტორიული ერთეულის მაგალითზე მედიატორს რჯულის კაცის¹²¹⁷ ანუ მოსამართლის მნიშვნელობითაც იხსენიებდნენ¹²¹⁸.

საინტერესო და მნიშვნელოვან ფაქტს წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მედიაცია ტრადიციულ ჩვეულებით ქართულ სამართალში დღევანდელი გაგებით მედიატორისგან განსხვავებით გარდა მხარეთა შორის შემათანხმებლის ფუნქციის შესრულებისა, უფრო ფართო უფლებამოსილებით სარგებლობდა, მათ შორის მიმდინარე კონფლიქტზე შემაჯამებელი გადაწყვეტილების მიღების ვალდებულებით აღჭურვილ პირს წარმოადგენდა და მედიატორი (ბჭე) სწორედ ამ მიზნით ერთვებოდა მხარეთა შორის არსებულ კონფლიქტში, რათა ერთი მხრივ, მომხდარიყო მხარეებს შორის კონფლიქტის აღმოფხვრა და განეიტრალება, თუმცა მეორე მხრივ, მიღებულიყო სადაო საკითხზე

¹²¹⁴ დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაცია და პროცესი ქართულ ჩვეულებით სამართალში, თსუ-ს გამომცემლობა, თბ., 2004, 5.

¹²¹⁵ სურგულაძე ივ., საქართველოს სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორიისათვის, თბ., 1952, 354.

¹²¹⁶ გორგაძე ი., გურგენიძე ნ., ილია ჭავჭავაძე: ცხოვრებისა და შემოქმედების მატანიე, ბიბლიოგრაფიული ქრონიკა 1837-1907, „მეცნიერება“, თბ., 1987, 48.

¹²¹⁷ დავითაშვილი გ., სამედიატორო სასამართლო ანუ „რჯული“ ხევსურეთში, თბ., 2001, 14.

„ . . . უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღვნიშნოთ, რომ სამედიატორო სასამართლოს ხევსურეთში ჰქვია „რჯული“, ძალზედ საინტერესოა ის გარემოება, რომ ხევსურები რჯულს უწოდებდნენ ასევე სამართალსაც. უფრო ზუსტი იქნებოდა თუ ვიტყვით, რომ „რჯული“ ხევსურეთში ეს იყო უშუალოდ ხევსურული სამართალი, ხევსურული ჩვეულებითი სამართლის ნორმების ერთობლიობა. ამ იდენტურობის მიზეზი ის უნდა იყოს, რომ ხევსურული „რჯულის“, სამართლის გამოყენების ასპარეზი სწორედ სამედიატორო სასამართლოა, იგივე „რჯულია“. აქ არჩეული მედიატორი მოსამართლეები სადავო საქმეებს ხევსურული „რჯულის“ სამართლის ნორმების რეალიზაციის მეშვეობით წყვეტენ. ხევსურული სამართლის გამოვლინება სწორედ აქ ხდება...“

¹²¹⁸ ბახია-ოქრუაშვილი ს., აფხაზთა ჩვეულებითი სამართალი, თბ., 2014, 130.

მედიატორთა სასამართლოს შუამავალი მოსამართლეები ანუ „ამბცა“ უძღვებოდა, თვით მოსამართლეებს აფხაზები ქართველების მსგავსად მედიატორებს უწოდებდნენ. მედიატორი ტერმინი, აფხაზი მოსამართლეების მიმართ მე-19 საუკუნეში, ლიტერატურაშიც არის დადასტურებული. მედიატორი, მოსამართლის აღსანიშნავად, საქართველოში ადრეული პერიოდიდან უნდა გავრცელებულიყო, რადგან იგი ყველა კუთხის დიალექტში გვხვდება. მედიატორი „მედიანადან“ უნდა მომდინარეობდეს, რომელიც ლათინური სიტყვაა და „შუას“ აღნიშნავს.

გადაწყვეტილება და დადგენილიყო მხარეთა შორის სიმართლე¹²¹⁹, რომელსაც მხარეები საბოლოოდ დაემორჩილებოდნენ¹²²⁰, რადგან მედიაციის და მედიატორის მიმართ დიდი პატივისცემა და მოწიწება არსებობდა საზოგადოებაში და ამ პროცესით დადგენილი ჭეშმარიტების პატივისცემა ყველას ევალეობდა, აღსანიშნავია, რომ ისტორიულად მედიატორის ფუნქციას საზოგადოებაში ავტორიტეტული პიროვნებები ითავსებდნენ, რომელთა მიმართ მაღალი იყო საზოგადოების ნდობა და მოწიწება. აღნიშნული ავტორიტეტის და საზოგადოებაში მაღალი რეპუტაციის გამო საქართველოს ახლო წარსულის მაგალითზე მედიატორის, იმ ეპოქისთვის მომრიგებელი მოსამართლის შესანიშნავი მაგალითია დიდი ქართველი საზოგადო მოღვაწე ილია ჭავჭავაძე, რომელიც მომრიგებელი მოსამართლეების ინსტიტუტს დადებითად აფასებდა და საზოგადოების სამართლებრივი პრობლემების დროულად მოგვარების მექანიზმად აღიქვამდა¹²²¹;

დიდი ილია არაერთ თავის ნაწარმოებში წერდა მედიაციის დადებით მხარეზე და იმ გამოწვევებზე¹²²², რაც მართლმსაჯულების მომხმარებელთათვის დღესაც ხშირ შემთხვევაში დაუძლეველი გამოწვევაა, სასამართლოში გახანგრძლივებული საქმისწარმოებები და მაღალი საპროცესო ხარჯები, რომლის ალტერნატივად დღეს უკვე სამართლებრივი რეგულაციების საფუძველზე იწერება XXI- ე საუკუნის მართლმსაჯულება - მედიაციის სახით.

¹²¹⁹ *მაკალათია ს.*, ფშავი, მეორე გამოცემა, გამომცემლობა „ნაკადული“, თბ., 1985, 80.

¹²²⁰ *ტყემალაძე ს.*, მედიაცია საქართველოში: ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, UNDP Georgia, თბ., 2016, 11.

¹²²¹ *ჭავჭავაძე ი.*, მომრიგებელი სასამართლოების შესახებ, გაზეთი „ივერია“, #86, 22 აპრილი (სამშაბათი) 1886.

¹²²² *ჭავჭავაძე ი.*, მომრიგებელი მოსამართლეობა ჩვენში, წერილი მეექვსე, პუბლიცისტური წერილები, ტ.IV, გამომცემლობა საბჭოთა საქართველო, თბ., 1987, 358, 360.

2. მედიაციის თანამედროვე ინსტიტუციური მოდელი მოქმედი საკანონმდებლო რეგულირების ფარგლებში

2.1 სავალდებულო სასამართლო მედიაციის ინსტიტუტი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება 2012 წლის 1 იანვრიდან მოქმედებს საქართველოში და მოდავე მხარეებს აქვთ სრული შესაძლებლობა კონფლიქტის ამოწურვის მიზნებისათვის გამოიყენონ აღნიშნული შესაძლებლობა; კერძოდ, 2011 წლის 20 დეკემბრის #5550 საქართველოს კანონით ცვლილებები შევიდა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში¹²²³, რომლის თანახმად კოდექსს დაემატა XXI¹ თავი (187¹-187⁹ მუხლები) რომლის თანახმად სასამართლო მედიაცია ხელმისაწვდომი გახდა ქართული საზოგადოებისათვის¹²²⁴.

მოქმედი ნორმატიული ბაზის საფუძველზე საქართველოში მოქმედებს სასამართლო მედიაცია, რომლის თანახმად საოჯახო სამართლებრივ დავებზე (გარდა შვილად აყვანასთან, შვილად აყვანის ბათილად ცნობასთან, შვილად აყვანის გაუქმებასთან, მშობლის უფლების შეზღუდვასთან, მშობლის უფლების ჩამორთმევასთან, აგრეთვე ქალთა მიმართ ძალადობასთან ან/და ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული დავებისა), სამემკვიდრეო სამართლებრივ დავებზე, სამეზობლო სამართლებრივ დავებზე და მოდავე მხარეების თანხმობის შემთხვევაში, ნებისმიერი კატეგორიის სამოქალაქო დავაზე შესაძლებელია მედიაციის წარმოება¹²²⁵.

აღსანიშნავია, რომ ზემოაღნიშნული კატეგორიის დავები სამართლებრივი ნორმატიული აღქმით ექვემდებარება სავალდებულო მედიაციას, თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაცია მხოლოდ ახლა იკიდებს ფეხს და მათ შორის საზოგადოებაში არ სარგებლობს დიდი ნდობით და მოხმარების კოეფიციენტით, სასამართლო ხელისუფლებას ამ ეტაპზე არ აუმოქმედებია მედიაცია სავალდებულო ფორმით, რაც მეორე მხრივ, თვით ამ ინსტიტუტის დიდი

¹²²³ *Austermiller S., Swenson D.*, Alternative Dispute Resolution: Georgia, Meridiani Publishers, Tbilisi, 2014, 95.

¹²²⁴ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, XXI¹ თავი, 187¹-187⁹ მუხლები.

¹²²⁵ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 187³.

გამოწვევაა, რადგან მისი გამოყენების და ცნობადობის ზრდა არ ხდება იმ ტემპით და მოცულობით, რაც შეიძლება იყოს საჭირო.

დღეისათვის საქართველოში არსებობს სასამართლო მედიაცია, თუმცა ის ფაქტობრივ წარმოადგენს სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ევროპულ მოდელს, რადგან ქართულ რეალობაში მოსამართლე და სასამართლო მოხელე მედიატორის სტატუსით არ სარგებლობს, არამედ თბილისის საქალაქო სასამართლოსთან დაფუძნებულია მედიაციის ცენტრი, რომლის ბაზაზე საქართველოს იუსტიციის საბჭოს მიერ აკრედიტირებული მედიატორები,¹²²⁶ პილოტის ფარგლებში, უშუალოდ სასამართლოდან გადმოგზავნილი მედიაციის საქმეებს იღებენ წარმოებაში, ხოლო ცენტრის მედიატორები არ წარმოადგენენ სასამართლოსთან რაიმე სახით დაკავშირებულ ან ანგარიშვალდებულ პირებს.

დღევანდელი რეგულირების თანახმად კერძო მედიაცია, როგორც ასეთი კანონის დონეზე არ ფუნქციონირებს, რა თქმა უნდა, ყველას აქვს იმის უფლება სასამართლოს გარეშე მოახდინოს შეთანხმების მიღწევის მიზნით მედიაციის პროცესის წარმოება, თუნდაც აკრედიტირებული მედიატორის ჩართულობით, თუმცა მედიაციაში მიღწეული შეთანხმების აღსრულების ის სტანდარტი, რაც საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ სასამართლო მედიაციის დროს გამოიყენება¹²²⁷, არ არის გათვალისწინებული, რაც თავის მხრივ, კერძო მედიაციის დანერგვის ერთგვარი შემაფერხებელი გარემოებაა, თუმცა ამას აქვს ობიექტური ახსნა, რადგან თუ სასამართლო არ იქნა დარწმუნებული კერძო მედიაციის წარმოების სამართლებრივ საფუძვლებში და რეალობაში მედიაციის წარმოების, რისი სამართლებრივი გარანტიებიც ამ ეტაპზე არ არსებობს, მისაღებია ლოგიკა, რომ სასამართლო უარს იტყვის ასეთი სამედიაციო მორიგების დადასტურებაზე. შესაბამისად, ამ მიმართულებით თუ არა საკანონმდებლო ჩარჩო რეგულაციების შემოღება, კერძო მედიაციის დანერგვას რეალური განვითარება არ უწერია საქართველოში.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული სასამართლო მედიაცია აბსოლიტურად ნებაყოფლობითია მხარეებისთვის, რაშიც იგულისხმება მედიაციაში შეთანხმების მიღწევის კუთხით მხარეთა ნების თავისუფლება, თუმცა ინიცირებული მედიაციის პროცესში მონაწილეობის მიღება კანონმდებლობის თანახმად მხარეების საპროცესო ვალდებულებას წარმოადგენს, რომლის დარღვევა მხარის ფინანსურ სანქციონირებას იწვევს¹²²⁸.

აღსანიშნავია, რომ პრინციპების დონეზე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი სრულად ვერ ასახავს მედიაციის მახასიათებელ სტანდარტებს, რაც უახლოეს

¹²²⁶ იხ. <<http://www.tcc.gov.ge/index.php?m=586>>.[15.05.2018]

¹²²⁷ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 187⁷.

¹²²⁸ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 187⁶.

პერიოდში მედიაციის შესახებ კანონით განმტკიცდება, თუმცა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი შეიცავს მნიშვნელოვან მითითებას კონფიდენციალურობის პრინციპთან დაკავშირებით, რომლის თანახმად¹²²⁹:

„სასამართლო მედიაციის პროცესი კონფიდენციალურია. მედიატორს არ აქვს უფლება, გაამჟღავნოს ის ინფორმაცია, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა მედიატორის მოვალეობის შესრულებისას, თუ მხარეთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის დადგენილი“.

ისევე როგორც, მხარეს ან მის წარმომადგენელს არ აქვს უფლება, გაახმაუროს ის ინფორმაცია, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა სასამართლო მედიაციის პროცესში კონფიდენციალურობის პირობით, თუ მხარეთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის დადგენილი. აღნიშნული რეგულაცია მეტად მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებით მედიაციის დანერგვის პირველ ეტაპზე, რათა არ მოხდეს არაკეთილსინდისიერი მხარის მხრიდან მედიაციაში გაჟღერებული ინფორმაციის და თავად მედიაციის პროცესის საკუთარი ინტერესებისთვის, და მეორე მხარის ინტერესების უგულვებელყოფით, გამოყენება, რითაც შეიძლება მედიაციისადმი ნდობა დაეკარგოს მომხმარებელს, ისევე როგორც აღნიშნულით უზრუნველყოფილია მედიატორის საპროცესო გარანტიები და მის საქმიანობაში რაიმე სახის ჩარევა თუნდაც მოკვლევის ორგანოების მხრიდან გამორიცხულია.

2.2 მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი

დღეისათვის საქართველოში მიმდინარეობს ფუნდამენტური პროცესი მედიაციის შემდგომი განვითარებისთვის, კერძოდ, შემუშავებულია მედიაციის შესახებ¹²³⁰ კანონის პროექტი¹²³¹ და უახლოეს მომავალში დაგეგმილია პროექტის ინიცირება საპარალელურად განხილვებისთვის.

¹²²⁹ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, მუხლი 187⁸.

¹²³⁰ გაეროს განვითარების პროგრამის 2018 წლის 10 მაისის წერილი.

¹²³¹ ნაშრომის ავტორი წარმოადგენს შემუშავებული კანონის პროექტის ერთ-ერთ ავტორს. კანონზე მომუშავე ჯგუფი შეიქმნა UNDP-ს საქართველოს ოფისის ტექნიკური მხარდაჭერით და დაკომპლექტდა დარგში მოღვაწე სპეციალისტებისგან, რომელთაც 2016-2017წწ შეიმუშავეს კანონის პროექტი, რომელიც UNDP-საქართველოს ოფისის მიერ გადაეცა საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს შემდგომი რეაგირებისთვის.

კანონის პროექტი მოიცავს ოთხ თავს და 19 მუხლს და სრულ შესაბამისობაშია მედიაციის სფეროში არსებულ ევროპულ სტანდარტებთან¹²³².

მნიშვნელოვანია, რომ კანონით დაგეგმილია მისი იურიდიული ძალამოსილების განსაზღვრა, რაც დადებითი მოვლენაა, კერძოდ, კანონის პროექტით გათვალისწინებულია, რომ კანონის მოქმედება გავრცელდება მედიაციის თაობაზე მხარეთა შეთანხმების საფუძველზე წარმართულ მედიაციასა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXI¹ თავით გათვალისწინებულ სასამართლო მედიაციაზე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის თავისებურებათა გათვალისწინებით, ხოლო კანონის მოქმედება არ გავრცელდება „ნოტარიატის შესახებ“ საქართველოს კანონით, „სახელმწიფო პროექტის ფარგლებში მიწის ნაკვეთებზე უფლებათა სისტემური და სპორადული რეგისტრაციის სპეციალური წესისა და საკადასტრო მონაცემების სრულყოფის შესახებ“ საქართველოს კანონით, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით და კოლექტიური დავის განხილვისა და გადაწყვეტის მიზნით საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს შრომის კოდექსი“ განსაზღვრულ მედიაციაზე.

მედიაციის შესახებ კანონის პროექტის თანახმად კანონმდებლობაში იგეგმება მედიაციის, მედიატორის ცნებების განმარტების გაჩენა, რაც მისასაღმებელია, ისევე როგორც კანონის დონეზე იგეგმება სასამართლო და კერძო მედიაციის ფორმების დანერგვა, რა დროსაც ორივე ფორმის შედეგად წარმოებული მედიაციის საბოლოო შედეგი -სამედიაციო მორიგება დაექვემდებარება სასამართლოს ძალით აღსრულებას, რაც მათ შორის შესაბამისობაშია მედიაციის შესახებ ევროდირექტივის სტანდარტთან.

კანონის პროექტით გათვალისწინებულია საჯარო სამართლის იურიდიული პირის საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის დაფუძნება, რომელიც იქნება კანონის საფუძველზე დაფუძნებული ერთადერთი ქოლგა ორგანიზაცია, რომელიც გახდება პასუხისმგებელი მედიაციის ინსტიტუციონალურ განვითარებაზე, ისევე როგორც მედიატორთა პროფესიაში მიღებასა და მათ პროფესიულ გადამზადებაზე, მასვე დაექვემდებარება მედიატორთა ერთიანი სია.

პროექტით დაგეგმილია მედიაციის პრინციპების გაწერა, კერძოდ, კანონმდებლობაში უნდა გაჩნდეს ჩანაწერი იმასთან დაკავშირებით, რომ

¹²³² იხ. მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი :

http://gba.ge/uploads/files/reestri/kanonproekti_mediaciis_shesaxeb.pdf >.[18.05.2018]

მედიაცია ეფუძნება მხარეთა ნებაყოფლობითობის (გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა), კეთილსინდისიერების, თანასწორობის, კონფიდენციალურობის, მედიატორის დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის პრინციპებს. მედიაციის პროცესში წამოჭრილი საკითხები, რომლებიც ამ კანონით არ არის მოწესრიგებული, უნდა გადაწყდეს ამ პრინციპების შესაბამისად.

კანონის პროექტის დადებითი მახასიათებელია, რომ დაგეგმილია მედიაციის პროცესის სრული გაწერა და რეგულირება, რაც პროცესის მსვლელობის წესების საბაზისო სტანდარტის დადგენის კუთხით მისასალმებელი მოვლენაა.

აღსანიშნავია, რომ კანონის პროექტზე მომუშავე¹²³³ ჯგუფში¹²³⁴ შეინიშნებოდა აზრთა ძირითადი სხვადასხვაობა მედიატორთა ასოციაციის როგორც საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსის ფორმით დაფუძნებასთან დაკავშირებით და მედიატორთა ერთიანი რეესტრის წარმოების წესთან დაკავშირებით, და უნდა ითქვას, რომ აღნიშნულ მოსაზრებებს აქვთ არსებობის უფლება, ისევე როგორც მათ შორის ეფუძნებიან ევროპულ გამოცდილებას, და კერძოდ, ევროპის უმრავლეს ქვეყნებში მედიატორთა ასოციაცია საჯარო სამართლის იურიდიული პირის სტატუსით თითქმის არც - ერთ ქვეყანაში არ ფუნქციონირებს, და შესაძლებელია ეს იყოს ისეთი თავისუფალი პროცესის, როგორც არის მედიაცია ზედმეტი ბიუროკრატიისკენ გადადგმული ნაბიჯი, თუმცა მეორე მხრივ, დადებითი ამ ასოციაციის ფორმით მედიატორთა ერთობას მართლაც გააჩნია, რომ იქნება ერთიანი მარეგულირებელი ინსტიტუცია, რომელიც ორიენტირებული იქნება მედიაციის განვითარებაზე.

¹²³³ გაეროს განვითარების პროგრამის 2018 წლის 10 მაისის წერილი.

¹²³⁴ ნაშრომის ავტორი წარმოადგენდა ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის ეგიდით შექმნილი სამუშაო ჯგუფის წევრს, რომელმაც 2016/2017წწ შეიმუშავა მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი, რომელიც ამ ეტაპზე გადაცემულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსთვის კანონპროექტისთვის შემდგომი მსვლელობის მიცემის მიზნით.

3. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის როლი მედიაციის განვითარებაში

მედიაცია წარმოადგენს ნოვაციას ქართულ სამართლებრივ რეალობაში¹²³⁵, რომლის გამოყენებით დავაში მყოფ მხარეებს ეძლევათ საშუალება მათი კონფლიქტი საკუთარი ხელით აღმოფხვრან და მიაღწიონ შეთანხმებას, რაც გახდება წინაპირობა მათი შემდგომი მშვიდობიანი თანაცხოვრების და თანამშრომლობის მეორე მხარესთან.

იმისთვის, რომ ქვეყანაში ეფექტურად დაინერგოს მედიაცია, უმთავრესია ამ ყველაფერში საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის როლი და დანიშნულება, რადგან ეს გახლავთ ერთადერთი კანონის დონეზე შექმნილი¹²³⁶ და მოქმედი გაერთიანება ადვოკატების საქართველოში¹²³⁷, რომელიც დღეისათვის აერთიანებს 9, 000 -მდე რეგისტრირებულ ადვოკატს, პირებს, რომლებიც წარმოადგენენ დავაში მყოფი მხარეების პირველ იურიდიულ მრჩეველებს და რომლის აზრს ითვალისწინებენ მხარეები საკუთარი სამართლებრივი დავის გადაწყვეტის მიზნებისათვის¹²³⁸, შესაბამისად, რაც უფრო ფართოდ ხდება ადვოკატების მხრიდან მედიაციის მხარდაჭერა და ადვოკატირება, მით უფრო გაიზრდება და გაფართოვდება მედიაციის პრაქტიკაში გამოყენების არეალი¹²³⁹.

გასათვალისწინებელია, რომ ამ ეტაპზე საქართველოში არ ფუნქციონირებს კერძო მედიაციის ფორმა და შესაბამისად მედიაციის მეშვეობით მხარეთა შორის არსებული დავის გადაწყვეტის შესაძლებლობას იძლევა სასამართლოში სარჩელის შეტანა ან მიმდინარე სასამართლო საქმისწარმოების პროცესში მხარეების მიერ საქმის მედიაციაში გადამისამართება წარმოადგენს და

¹²³⁵ *ყანდაშვილი ი.*, მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება: შრომითი მედიაციის მაგალითზე, ადამიანის უფლებათა დაცვა და სამართლებრივი რეფორმა საქართველოში, სტატიათა კრებული; თბ., 2014, 200-208.

¹²³⁶ იხ: საქართველოს კანონი „ადვოკატთა შესახებ“, მუხლი 1.

¹²³⁷ იხ: < www.gba.ge >.[18.05.2018]

¹²³⁸ *ყანდაშვილი ი.*, მედიაცია-დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ახალი ფორმა საქართველოში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჟურნალი „ადვოკატი“, N2-3, თბ., 2016,19-24.

¹²³⁹ *Ginter C.*, Estonia in Palo G.D., Trevor M.B., EU Mediation-Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012, 95.

შესაბამისად ადვოკატია ის პირი, ვისი შესაბამისი რჩევაც ხდება განმსაზღვრელი მხარის დავის შემდგომი დაგეგმარებისათვის.

ნიშნდობლივია, რომ ადვოკატთა ასოციაციის, როგორც ინსტიტუციის პოზიცია მედიაციის, როგორც საადვოკატო საქმიანობის „ჯვარედინი პროცესისადმი“ ავტომატურად იქონიებს გავლენას მედიაციაში ადვოკატების ჩართულობისადმი მასობრივი თვალსაზრისით, რადგან პროფესიული გაერთიანების მიდგომას და ნოვაციის სწორ აღქმადობას ექნება გადაწყვეტი გავლენა, ხოლო ადვოკატებში მედიაციისადმი ნიჰილისტური დამოკიდებულების გამოვლინებით ან მასში საკუთარი პროფესიული საქმიანობის კონკურენტის დანახვით, შეიძლება დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალება შეფერხდეს განვითარების ესოდენ მნიშვნელოვან დასაწყოს სტადიაზე.

მისასაღმებელია, რომ მედიაციის ფაქტობრივი დაწყების პირველი დღიდან საქართველოში ადვოკატთა პროფესიული გაერთიანების საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალებისადმი არ შენელებულა ინსტიტუციური მხარდაჭერის კონკრეტული საქმით გამოვლენილი მხარდამჭერი პოზიციის ფიქსირება, რაც ქვემოთ თავეებში იქნება განხილული.

3.1 ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის საფუძვლები მედიაციის ჭრილში

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის 2006 წლის 15 აპრილის ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრებაზე მიღებულ იქნა ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი¹²⁴⁰, რომელიც განსაზღვრავს ადვოკატთა პროფესიულ ეთიკის ნორმებს და ქცევის წესებს. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის მიზანია საზოგადოების წინაშე დაკისრებული პროფესიული და ზნეობრივი პასუხისმგებლობიდან გამომდინარე განსაზღვროს პროფესიული ეთიკის ნორმების შესაბამისი ქცევის წესები და დაამკვიდროს ადვოკატის ვალდებულება შეინარჩუნოს პროფესიული ღირსება, პატივი სცეს თავის საქმიანობას და იზრუნოს ადვოკატის პროფესიისადმი მაღალი ნდობის მოპოვებისთვის¹²⁴¹.

¹²⁴⁰ იხ: <http://gba.ge/uploads/files/regulaciebi/eTikis_kodexi.pdf>.[18.05.2018]

¹²⁴¹ იხ: ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსის

პრეამბულა.<www.gba.ge/uploads/files/regulaciebi/eTikis_kodexi.pdf>.[18.05.2018]

ადვოკატთა ასოციაციის პროფესიული ეთიკის კოდექსი ამკვიდრებს კლიენტის ინტერესების დაცვის პრიმატს¹²⁴² საქართველოში და ადვოკატის მხრიდან კლიენტის ინტერესების სასარგებლოდ ადვოკატის საქმიანობას საადვოკატო პროფესიული საქმიანობის ერთ-ერთ მთავარ პრინციპად აღგენს¹²⁴³.

პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას თითოეული ადვოკატი ვალდებულია დაემორჩილოს ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულებას¹²⁴⁴, რომელიც დამტკიცებულია ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრებაზე 2010 წლის 11 დეკემბერს, და რომელიც განსაზღვრავს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ეთიკის კომისიაში დისციპლინური საქმის წარმოების პროცედურას, ადვოკატებისთვის დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებისა და ადვოკატებისათვის პროფესიული ეთიკის საკითხებზე რეკომენდაციის გაცემის წესს¹²⁴⁵.

აღნიშნული დებულების მე-2 მუხლის თანახმად ადვოკატს დისციპლინური პასუხისმგებლობა დაეკისრება “ადვოკატთა შესახებ” საქართველოს კანონით და ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსით დადგენილ შემთხვევებში და წესით¹²⁴⁶, შესაბამისად ადვოკატის მხრიდან პროფესიული ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული სტანდარტების დაუცველობა მისი დისციპლინური წესით სანქციონირების წინაპირობაა, ანუ სხვასიტყვებით რომ ითქვას ყველა ადვოკატმა უნდა დაიცვას ეთიკის კოდექსი, მათ შორის მისი მე-8 მუხლის მე-11 პუნქტი, რომელიც ცვლილებების სახით აისახა პროფესიული ეთიკის კოდექსში 2012 წლის 8 დეკემბერს ადვოკატთა საერთო კრებაზე მიღებული გადაწყვეტილებით და რომლის თანახმად ადვოკატმა კლიენტს უნდა ურჩიოს საქმის მორიგებით დასრულება ან დავის ალტერნატიული მეთოდებით გადაწყვეტა¹²⁴⁷.

შესაბამისად, ცალსახაა, რომ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია, მედიაციის საქართველოში დანერგვის პირველი დღიდან უზრუნველყოფს მედიაციის

¹²⁴² იქვე, მუხლი 1.

¹²⁴³ იქვე, მუხლი 5.

¹²⁴⁴ იხ: <<http://gba.ge/uploads/files/regulaciebi/debuleba.pdf>>.[18.05.2018]

¹²⁴⁵ იხ: ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, მუხლი 1.

¹²⁴⁶ იქვე, მუხლი 2.

¹²⁴⁷ იხ: ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, მუხლი 8.11.

<www.gba.ge/uploads/files/regulaciebi/eTikis_kodexi.pdf>.[28.06.2018]

ხელშეწყობას, ხოლო საკუთარ პროფესიულ ეთიკის კოდექსში კლიენტსა და ადვოკატს შორის ურთიერთობის განმსაღვრელ მუხლში მედიაციის შესახებ კლიენტისთვის სავალდებულოდ რჩევის მიცემის ვალდებულების დადგენის სტანდარტით მინიმუმ მედიაციის შესახებ ფართოდ ინფორმაციის გავრცელების წინაპირობა შეიქმნა ადვოკატთა კორპუსში და რა თქმა უნდა საზოგადოებაში, კერძოდ, საადვოკატო სერვისით მოსარგებლე კონფლიქტში მყოფ მხარეებს შორის.

3.2 ასოციაციის ინსტიტუციური მხარდაჭერა მედიაციის განვითარებაში

ადვოკატთა ასოციაციის მხრიდან დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების- მედიაციის მხარდაჭერა მათ შორის ვლინდება მედიაციის ინსტიტუციური მხარდაჭერის კონკრეტულ ქმედებებში ასოციაციის მხრიდან, კერძოდ:

ა) 2018 წლის 12 იანვარს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება¹²⁴⁸ მედიაციის განვითარების კომიტეტის დაფუძნების შესახებ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ბაზაზე¹²⁴⁹, რაც მედიაციის უპრეცედენტო მხარდაჭერის ბაზიჯია ადვოკატთა ასოციაციის მხრიდან, რადგან ასოციაცია აღნიშნულით მოქმედ ადვოკატებს ღიად უფიქსირებს პოზიციას, რომ მედიაცია საადვოკატო საქმიანობისთვის მისაღებია, ის არ წარმადგენს პროფესიისთვის კონკურენტ საქმიანობას და მასში აქტიური ჩართულობით ადვოკატებმა უნდა მოიძიონ საკუთარი პროფესიული საქმიანობისთვის ახალი შესაძლებლობები.

ადვოკატთა ასოციაციის მედიაციის განვითარების კომიტეტის მიზნებს და ამოცანებს წარმოადგენს¹²⁵⁰:

- ხელი შეუწყოს მედიაციის განვითარებას საქართველოში;
- ხელი შეუწყოს ადვოკატთა ასოციაციის როლის გამოკვეთას და დამკვიდრებას მედიაციის პროცესში;
- ქვეყანაში მიმდინარე მედიაციის სისტემის დანერგვის და რეფორმის პროცესში ადვოკატთა კორპუსის ჩართულობისა და მონაწილეობის გაძლიერება და უზრუნველყოფა;

¹²⁴⁸ იხ: საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს 2018 წლის 12 იანვრის გადაწყვეტილება:

<http://gba.ge/uploads/resolutions/2018/01/31/3d51dfa83d2ce7ffffc515d101375fb3.pdf>. [18.05.2018]

¹²⁴⁹ იხ: მედიაციის განვითარების კომიტეტის დებულება, დამტკიცებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს 2018 წლის 12 იანვარს: http://gba.ge/uploads/files/reestri/mediaciis_ganvitarebis_komitetis_debuleba.pdf. [18.05.2018]

¹²⁵⁰ იხ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მედიაციის განვითარების კომიტეტის დებულება, მუხლი 2,3.

- საკანონმდებლო დონეზე მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის შემუშავებაში აქტიური როლის შესრულება და ადვოკატთა კორპუსის როლის სწორი ასახვა მედიაციის მარეგულირებელ კანონმდებლობაში.

ბ) 2018 წლის 28 თებერვალს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება, რის საფუძველზე საკუთარ საქმიანობაში ფაქტობრივ ასახა მედიაცია, როგორ დავის გადაწყვეტის საშუალება¹²⁵¹, კერძოდ, საბჭოს გადაწყვეტილებით, ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 26-ე მუხლის მე-7 პუნქტის „რ“ ქვეპუნქტის¹²⁵² ეფექტიანად ამოქმედების მიზნით საბჭომ დაამტკიცა დებულება¹²⁵³ აღმასრულებელი საბჭოს მიერ ადვოკატებს, ისევე როგორც ადვოკატებსა და კლიენტს შორის დავის წარმოშობის შემთხვევაში მორიგების წარმართვის წესის შესახებ.

აღნიშნული დებულების მე-2 მუხლის თანახმად მედიაცია შეიძლება გავრცელდეს ნებისმიერ დავაზე მხარეთა ორმხრივი თანხმობის შემთხვევაში, როცა არსებობს დავა ასოციაციის წევრებს შორის ან წევრსა და მის კლიენტს შორის, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მხარე ითხოვს წევრის დისციპლინირებას¹²⁵⁴ (ანუ ყველა შემთხვევაში გარდა ისეთი შემთხვევისა თუ დავის ფორმად მხარე აირჩევს ეთიკის კომისიისთვის მიმართვას).

ზემოაღნიშნული ნაბიჯების გადადგმით საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია ერთი მხრივ, ღიად აფიქსირებს მედიაციისადმი ინსტიტუციურ მხარდაჭერას, ხოლო მეორე მხრივ, პრაქტიკული ქმედებებით ხელს უწყობს აღნიშნული ინსტიტუტის ფართო პროპაგანდირებას და დანერგვას ადვოკატებში, რაც ესოდენ მნიშვნელოვანია მედიაციის დანერგვის პირველ სტადიაზე საქართველოში.

¹²⁵¹ იხ: საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს 2018 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილება:
<http://gba.ge/uploads/resolutions/2018/04/02/9b5c84003fd3bbf88271957f65b512b4.pdf>.
[18.05.2018]

¹²⁵² იხ. ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონის 26-ე მუხლის მე-7 ნაწილის „რ“ პუნქტი: საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო ორმხრივი თხოვნის საფუძველზე არის ასოციაციის მოდავე წევრების ან წევრებისა და მათი კლიენტების მომრიგებელი.

¹²⁵³ იხ. ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ მორიგების პროცედურის წარმართვის შესახებ დებულება, დაამტკიცებული ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს 2018 წლის 28 თებერვლის გადაწყვეტილებით:
<http://gba.ge/uploads/files/reestri/morigebis_debuleba.pdf>.[18.05.2018]

¹²⁵⁴ იხ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ მორიგების პროცედურის წარმართვის შესახებ დებულება, მუხლი 2.

აღსანიშნავია, რომ ადვოკატთა ასოციაციის მხრიდან მედიაციის მხარდაჭერა და ინსტიტუციური კუთხით მის განვითარებაში ჩართულობა, მრავალი ევროპული ქვეყნის მაგალითზე, მედიაციის დანერგვის ეტაპზე, არსებული გამოცდილება¹²⁵⁵ და სასიხარულოა, რომ საქართველოს მაგალითზე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია ანალოგიური პოზიციონირებით გამოირჩევა.

3.3 მედიაცია, როგორც ადვოკატთა განგრძობადი იურიდიული განათლების ნაწილი

2009 წელს ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონში შევიდა ცვლილებები¹²⁵⁶, რომლის თანახმად კანონის მე-5 მუხლს დაემატა დათქმა ადვოკატების განგრძობადი იურიდიული განათლების პროგრამაში სავალდებულო მონაწილეობის მიღების შესახებ¹²⁵⁷, რომლის საფუძველზე 2012 წელს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ ამოქმედა სავალდებულო განგრძობადი იურიდიული განათლების გავლის შესახებ წესი მოქმედი ადვოკატებისათვის, რომლის თანახმად ყველა მოქმედი ადვოკატი ვალდებულია კალენდარული წლის მანძილზე გაიაროს სავალდებულო სასწავლო პროგრამა და დააგროვოს სასწავლო კრედიტ საათები¹²⁵⁸.

მედიაციის ქვეყანაში დანერგვის და პოპულარიზაციის მიზნით იურიდიულ პროფესიაში საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციამ, კერძოდ, მისმა მმართველმა ორგანომ აღმასრულებელი საბჭოს სახით, 2017 წლის 10 იანვარს მიიღო გადაწყვეტილება¹²⁵⁹ და ასოციაციის განგრძობადი იურიდიული განათლების 2017-2018 წლებში მთავარ პრიორიტეტად ადვოკატებისათვის მედიაციის სწავლება მიიჩნია, რაც მედიაციის იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლებში დანერგვის და სწავლების უპრეცედენტო ნაბიჯად შეიძლება მივიჩნიოთ, იმის გათვალისწინებით, რომ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაცია აერთიანებს 9,000

¹²⁵⁵ *Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation, Vol. 6, Springer International Publishing, London, 2015, 275.*

¹²⁵⁶ იხ. საქართველოს 2009 წლის 17 ნოემბრის კანონი # 2040 - სსმ I, #38, 01.12.2009 წ., მუხ.280.

¹²⁵⁷ ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, მუხლი 5, პუნქტი „ვ“ : ადვოკატი ვალდებულია მონაწილეობა მიიღოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ დამტკიცებულ განგრძობადი სავალდებულო იურიდიული განათლების პროგრამაში.

¹²⁵⁸ იხ: საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის განგრძობადი იურიდიული განათლების წესები: <http://edu.ge/რეგულაციები/განგრძობადი-იურიდიული-გა/>. [18.05.2018]

¹²⁵⁹ იხ. ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს 2017 წლის 10 იანვრის გადაწყვეტილება: < <http://gba.ge/ka/resolutions/list/330>>. [18.05.2018]

- მდე მოქმედ ადვოკატს საქართველოში და თითოეულ მათგანს აღნიშნული გადაწყვეტილებით ეძლევა საშუალება მიიღოს საბაზისო ინფორმაცია მედიაციის თემაზე და მიიღოს მონაწილეობა სასწავლო პროგრამებში დავის გადაწყვეტის აღნიშნული ალტერნატიული საშუალების თაობაზე.

მსგავსი ნაბიჯების გადადგმით ადვოკატთა ასოციაცია ფაქტობრივ ხელს უწყობს ადვოკატებში, ვინც არიან პირველი იურიდიული მრჩევლები დავაში მყოფი მხარეების, მედიაციის ცნობადობის ზრდას და მათ დაინტერესებას ჩაერთონ მედიაციაში და კლიენტებს ურჩიონ მედიაციის გზით და საშუალებით გადაწყვიტონ საკუთარი სამართლებრივი პრობლემები.

3.4 ადვოკატთა ასოციაციის ფუნქცია მედიაციის შესახებ კანონის პროექტის მიხედვით

მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების წარმატებით დანერგვისთვის საქართველოში მნიშვნელოვანია, ერთი მხრივ, ქვეყანაში მოქმედ ადვოკატებს ჰქონდეთ სრული ინფორმაცია და შესაბამის ცოდნა¹²⁶⁰ აღნიშნული ახალი ინსტიტუტის და მისი გამოყენების დადებითი მხარეების შესახებ და მეორე მხრივ, საადვოკატო კორპუსი იყოს მედიაციის მხარდამჭერი პოლიტიკის ფაქტობრივი გამტარებელი ქვეყანაში, რაც ზემოაღნიშნულ ქვეთავებში ნათლად იქნა წარმოდგენილი, თუმცა მეორე მხრივ, არანაკლებ მნიშვნელოვანია, რათა ადვოკატთა ასოციაცია, როგორც ერთიანი პროფესიული კორპუსი ოფიციალურად იყოს ინტეგრირებული მედიაციის საკანონმდებლო ჩარჩო რეგულაციაში.

აღნიშნული თვალსაზრისით ნიშანდობლივია მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის ამ ეტაპზე არსებული პროექტის რედაქცია¹²⁶¹, რომელიც ორ მუხლში შეიცავს მნიშვნელოვან მითითებებს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჩართულობასთან დაკავშირებით მედიაციის რეგულირების თვალსაზრისით, კერძოდ:

¹²⁶⁰ *De Palo G., Trevor B.M.*, EU Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2012, 44.

¹²⁶¹ იხ. მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი :

http://gba.ge/uploads/files/reestri/kanonproekti_mediaciis_shesaxeb.pdf .[18.05.2018]

ა) კანონის პროექტის მე-14 მუხლის მე-4 ნაწილი შემდეგი სახით არის წარმოდგენილი:

4. მედიატორთა ერთიან რეესტრში შეიძლება ჩარიცხულ იქნეს ნებისმიერი ქმედუნარიანი ფიზიკური პირი, რომელიც არ არის ნასამართლევ, მედიატორთა სერტიფიცირების პროგრამის შესაბამისად გავლილი აქვს მედიაციის ტრენინგი და ფლობს საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის მიერ გაცემულ სერტიფიკატს, *ან/და ადვოკატი, რომელსაც მედიატორთა სერტიფიცირების პროგრამის შესაბამისად გავლილი აქვს სსიპ - საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ტრენინგი და ფლობს საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მიერ გაცემულ სერტიფიკატს.*

აღნიშნული რედაქციით კანონის მიღება მართლაც გახდება წინაპირობა საადვოკატო პროფესიის უწყვეტად სამედიაციო პოლიტიკაში ჩართულობის უზრუნველყოფის, რაც მედიაციის პროცესს მხოლოდ წაადგება საქართველოში, რადგან ევროპული გამოცდილებაც ადასტურებს, რომ მედიაციის პროცესში მედიატორის რანგში უმეტესწილად მოქმედი ადვოკატები გვევლინება, რაც რეალურად ადვოკატთა ბაზაზე მედიაციის დანერგვას და ფუნქციონირებას ნიშნავს, შესაბამისად, საშუალების მიცემა მოქმედი ადვოკატებისათვის გაიარონ საკუთარი ორგანიზაციის ბაზაზე მედიატორთა სერტიფიცირების პროგრამა, იმ ერთიანი საკანონმდებლო სტანდარტით, რასაც მოითხოვს მედიაციის შესახებ კანონმდებლობა, ნამდვილად გამართლებული და სამართლიანი ნაბიჯი იქნება კანონმდებლის მხრიდან;

ბ) კანონის პროექტის მე-18 მუხლის (გარდამავალი დებულებანი) მე-2 ნაწილი შემდეგი სახით არის წარმოდგენილი:

2. ამ მუხლის პირველი პუნქტით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების პროცესში საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უზრუნველყოს მედიაციის სფეროში მოქმედი ორგანიზაციების, აგრეთვე საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის თითო წარმომადგენლის მონაწილეობა.

აღნიშნული მითითება გაკეთებულია მედიატორთა სერტიფიცირების პროგრამის შემუშავების და მედიატორთა ერთიანი რეესტრის ფორმის დამტკიცების პროცედურაში ადვოკატთა ასოციაციის წარმომადგენლის ჩართვის თაობაზე, რაც ასევე მიზანშეწონილი და ლოგიკური მიდგომა იქნება კანონმდებლის ზემოაღნიშნული წინაპირობების და არგუმენტაციის გათვალისწინებით.

4. სასამართლოს როლი მედიაციის განვითარებაში

მედიაციის დანერგვასა და განვითარებაში მნიშვნელოვანია სასამართლოს როლი და ფუნქცია საქართველოში. იმის გათვალისწინებით, რომ სავალდებულო სასამართლო მედიაცია საქართველოში ფაქტობრივ არ ფუნქციონირებს და აღნიშნული დავის ალტერნატიული საშუალების შესახებ საზოგადოებაში არსებული ცნობადობა დაბალია, გადამწყვეტია, რათა სასამართლომ უზრუნველყოს შესაბამისი ნაბიჯების გადადგმა მედიაციისადმი მომხმარებლის ინტერესის ზრდაში, მათ შორის უმთავრესია თავად მოსამართლეთა ცოდნის დონის და მედიაციის შესახებ ცნობადობის ამაღლება, მით უფრო ისეთ ქვეყნებში, სადაც სასამართლოსთან არსებული მედიაცია ფუნქციონირებს¹²⁶², რაც საქართველოს მაგალითზე გასათვალისწინებელი ფაქტორია.

ამ მიზნით თბილისის საქალაქო სასამართლოს ბაზაზე 2013 წელს შეიქმნა სამედიაციო ცენტრი¹²⁶³, რომელიც უშუალოდ ანხორციელებს სასამართლოში მიმდინარე სამართალწარმოების პროცესში მხარეთა შორის სამედიაციოდ გადაცემული საქმეების მოსამართლეთაგან მიღებას და განაწილებს ცენტრის ბაზაზე მოქმედი მედიატორებს შორის¹²⁶⁴, ისევე როგორც ცენტრის ბაზაზე ხორციელდება სასამართლო მედიაციის სესიები და ცენტრი კურიერებს აღნიშნული მედიაციების შესახებ ინფორმაციის დამუშავებას და შენახვას.

სასამართლო ხელისუფლების მხრიდან მედიაციის დანერგვის პირველ წლებში ნებაყოფლობითი მედიაციის დანერგვით და მხოლოდ გარკვეული გამოცდილების დაგროვების შემდეგ სავალდებულო მედიაციის ამოქმედებაზე ფიქრი, გამართლებულ ნაბიჯს წარმოადგენდა სასამართლოს მხრიდან¹²⁶⁵, თუმცა ამ ეტაპზე ალბათ უკვე შეიძლება ითქვას, რომ მათ შორის მედიაციის შემდგომი ეფექტური განვითარების მიზნებისათვის სავალდებულო მედიაციის კანონით დადგენილი მექანიზმის ამოქმედებისთვის შესაფერისი დრო მოდის, მით უფრო თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი უკვე მზად არის და იგეგმება მისი უახლოეს პერიოდში კანონის სახით მიღება, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რადგან

¹²⁶² De Palo G., Trevor B.M., EU Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2012, 44.

¹²⁶³ იხ. <<http://www.tcc.gov.ge/index.php?m=586>>.[18.05.2018]

¹²⁶⁴ თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2018 წლის 29 მაისის ცნობა (მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად 2018 წლის 29 მაისისათვის სასამართლო მედიაციის სტატისტიკის თანახმად 2013 წლის დეკემბრიდან 2018 წლის 29 მაისამდე მედიაციის ცენტრს გადმოეცა 133 საქმე).

¹²⁶⁵ წულაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ.2017, 201.

მედიაციის გამოყენების ზრდა საქართველოში უნდა გახდეს წინაპირობა საზოგადოებაში კომპრომისის წესით საკითხების გადაწყვეტისა, რა დროსაც საზოგადოება ისწავლის იტვირთოს პირადი პასუხისმგებლობა მიმდინარე კონფლიქტის გადაწყვეტის მიზნებისათვის¹²⁶⁶.

ნიშანდობლივია, რომ სასამართლო ხელისუფლება დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების შესახებ ინსტიტუციურად ფიქრობს და მუშაობს, რაც მათ შორის აისახება სასამართლოს მიერ 2017-2021 წლებისთვის შემუშავებულ სისტემის სტრატეგიაში¹²⁶⁷, კერძოდ, სტრატეგიის დოკუმენტში ცალკე თავი აქვს დათმობილი დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების განვითარებას, რომლის თანახმად მედიაციის განვითარებით სასამართლოს მიაჩნია, რომ მოხდება სასამართლოს ხელმისაწვდომობის გაზრდა, სასამართლოებისა და მოსარჩელების დროისა და ხარჯების დაზოგვა, მართლმსაჯულებით კმაყოფილებისა და სასამართლო სისტემის მოქნილობის საკითხების მოწესრიგება, ასევე, მოსამართლეთა გადატვირთულობისა და საქმეთა გაჭიანურების პრობლემის მოგვარება.

აღნიშნულის მისაღწევად სასამართლოს მნიშვნელოვანად მიაჩნია:

- ჩამოყალიბდეს მედიაციის ცენტრები მსხვილ სასამართლოებში;
- შემუშავდეს სასამართლო მედიაციის განვითარების პროგრამები (სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესაბამისად);
- ხელი შეეწყოს დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების (მედიაცია, არბიტრაჟი) განვითარებას;
- განვითარდეს და გააქტიურდეს სასამართლოს მორიგების ინსტიტუტი;
- დაინერგოს მედიაცია ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოებაში.

მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლოს განვითარების სტრატეგიაში ჩნდება მითითება¹²⁶⁸ მედიაციის ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართალწარმოებაში დანერგვის შესახებ, რაც აღნიშნული დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის მექანიზმის კიდევ უფრო მეტად გამოყენებადობის წინაპირობა უნდა გახდეს საქართველოში.

¹²⁶⁶ *Austermiller S., Swenson D., Alternative Dispute Resolution: Georgia, Meridiani Publishers, Tbilisi, 2014, 96, 97.*

¹²⁶⁷ იხ: სასამართლო სისტემის სტრატეგია 2017-2021 წლებისთვის, საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის იურიდიული ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“, #2(54)17, თბ.2017,5.

¹²⁶⁸ იხ: სასამართლო სისტემის სტრატეგია 2017-2021 წლებისთვის, საქართველოს უზენაესი სასამართლოსა და საქართველოს მოსამართლეთა ასოციაციის იურიდიული ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“, #2(54)17, თბ.2017,29.

სასამართლოს მის მიერ სტრატეგიაში გაწერილი ამოცანების მიღწევის კონკრეტული გზები და მექანიზმები გაწერილი აქვს სასამართლო სტრატეგიის განხორციელების შესაბამის სამოქმედო გეგმაში¹²⁶⁹, რომლის თანახმად 2018-2019 წლებში დაგეგმილია მსხვილ გაერთიანებულ სასამართლოების ბაზაზე სამედიაციო ცენტრების შექმნა და მედიაციის სწავლების კურიკულუმების შემუშავება მოსამართლეებისა და მედიატორებისათვის, ისევე როგორც მედიაციის შესახებ ინფორმაციის და ცნობადობის ზრდის მიზნით სასამართლოს წარმომადგენლის მხრიდან საინფორმაციო შეხვედრების დაგეგმვა და ჩატარება¹²⁷⁰, თუმცა ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ 2018 წლის მანძილზე აღნიშნული ქაღალდზე გაწერილი გეგმების პრაქტიკაში რეალიზაციის ნაბიჯები ფაქტობრივ არ გადადგმულა, რაც სამწუხაროა და უპრიანია ამ მიმართულებით სასამართლოს მეტი გააქტიურება.

¹²⁶⁹ იქვე, 49.

¹²⁷⁰ იქვე, 75, 76.

5. სამართლის სკოლების როლი მედიაციის სწავლებისა და კვლევის ხელშეწყობის და დავის გადაწყვეტის კულტურის განვითარებაში

მედიაციის საქართველოში მძლავრად და ინსტიტუციურად დამკვიდრებისთვის მნიშვნელოვანია მისი როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების სწავლება საქართველოში მოქმედი სამართლის სკოლებში, რადგან სწორედ სამართლის სკოლები ამზადებენ მომავალ იურისტებს და მათთვის გაცილებით სწორი იქნება მედიაციის შესახებ, როგორც მათი პრაქტიკული საქმიანობის ერთ-ერთი შესაძლო მიმართულების თაობაზე შეიტყონ და შეიმეცნონ საუნივერსიტეტო მერხთან, ვიდრე ეს მოხდეს მათი პრაქტიკული საქმიანობის დროს დამდგარი კონკრეტული პრაქტიკული საჭიროების გადაწყვეტის სტადიაზე.

აღნიშნულ საკითხს ფუნდამენტური მიდგომა სჭირდება მათ შორის საუნივერსიტეტო სწავლების სასწავლო გეგმაში აღნიშნული დისციპლინის სავალდებულო სახით ყველა უმაღლესი სასწავლებლის იურიდიული ფაკულტეტის პროგრამებში ინტეგრირების სახით, რაც რეალურად გახდება მედიაციით დაინტერესებული ახალი თაობის იურისტების ზრდის წინაპირობა.

უფრო მეტიც, მნიშვნელოვანია, რათა სამეცნიერო თვალსაზრისით მედიაციის დამუშავებისა და შესწავლის კუთხით საუნივერსიტეტო ბაზებზე ფუძნდებოდეს მედიაციის შემსწავლელი ცენტრები. ამ მხრივ, ნამდვილად პირველი მერცხალია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზეზე 2011 წელს დაფუძნებული დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი, რომლის მთავარ მისიას სწორედ მედიაციის სწავლება და მედიაციაში სამართლის პროფესორებისა და სტუდენტებისათვის უნარ-ჩვევების დანერგვა და დახვეწა წარმოადგენს¹²⁷¹.

ამ მიმართულებით მისასაღმებელი იქნება საქართველოში მოქმედი სხვა უმაღლესი სასწავლო დაწესებულებების მხრიდან გააქტიურება და მსგავსი სახის ინიციატივების საუნივერსიტეტო ბაზაზე დანერგვა.

¹²⁷¹ იხ. <ncadr.tsu.ge>.[18.05.2018]

IX. De lege ferenda - მედიაციის საკანონმდებლო პლატფორმის სრულყოფის რეკომენდაციები

მედიაციას, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ მექანიზმს, მრავალი უპირატესობა გააჩნია, რაც დეტალურად იქნა გაანალიზებული ნაშრომში, თუმცა მოკლედ მიმოვიხილოთ ის კონკრეტული დადებითი მხარეები, რაც მედიაციის ამოქმედებამ მრავალ ქვეყანაში შედეგის¹²⁷² სახით მოიტანა და მათ შორის მედიაციის მართებულად რეგულირების შემთხვევაში, უნდა მოიტანოს საქართველოში :

- დავების შეთანხმებით დასრულების სტატისტიკა იზრდება, რაც ყველასთვის, როგორც სასამართლო სისტემისთვის, ასევე სასამართლოში წარმოდგენილი მოდავე მხარეებისთვის და რა თქმა უნდა ადვოკატებისთვის დადებით შედეგს წარმოადგენს;
- იმის გათვალისწინებით, რომ მედიაცია არ იმართება სასამართლო დარბაზში და მხარეებს შეჯიბრებითი პროცესის ფარგლებში წაგებული-მოგებული მხარის სტატუსი არ ენიჭებათ, მედიაციის პროცესი ფსიქოლოგიურად ეხმარება მოდავე მხარეებს მიაღწიონ შეთანხმებას¹²⁷³.
- მედიაცია იძლევა შესაძლებლობას კონფლიქტის მხარეებს შორის დავის გადაწყვეტის შეთანხმებული პირობებით შედგეს შეთანხმება, ანუ გადაწყვეტილება საკითხის გარშემო იყოს მხარეების წინასწარ შეთანხმებული პროდუქტი¹²⁷⁴, რაც წარმოუდგენელი და ხელმიუწვდომელი შესაძლებლობაა სასამართლო და საარბიტრაჟო¹²⁷⁵ საქმისწარმოების შემთხვევაში.
- მედიაციის დანერგვით ადვოკატებს ეძლევათ საშუალება საკუთარი უნარების და შრომის გამოყენებით მიიღონ დამატებითი შემოსავალი, ხოლო ამის ხარჯზე კლიენტებს, მედიაციის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში, რა თქმა უნდა ეზოგებათ ფინანსები და დრო.
- მედიაციამ რიგ ქვეყნებში დაზოგა სასამართლოს დრო, რადგან მედიაციაში შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, საქმის სასამართლოში გადაგზავნის შედეგად, მოსამართლეებს შეუძლიათ პირდაპირ მთავარი სხდომა დანიშნონ, რაც საქმისწარმოების ვადების კონტროლის და შემცირების ეფექტური საშუალებაა, სისტემის გამართულად და სწორედ მუშაობის შემთხვევაში, რაც არანაკლებ

¹²⁷² Hollander J., *Mediation for Civil Litigators*, Irwin Law Inc, 2013, 3, 4.

¹²⁷³ McLaren H.R., Sanderson J., *Innovative Dispute Resolution: The Alternative*, Carswell, Toronto, 2006, 4-1.

¹²⁷⁴ Willis T., Wood W., *Alternative Dispute Resolution in Golden J., Lamm C., International Financial Disputes, Arbitration and Mediation*, Oxford University Press, Oxford, 2015, 73.

¹²⁷⁵ Horton D., *Arbitration about Arbitration*, Stanford Law Review, Stanford, California, Volume 70, #2, February 2018, 440.

მნიშვნელოვანია საქართველოში და ამ მიმართულებით ქართული სასამართლო სისტემა უნდა დაფიქრდეს და გამოიყენოს ეს კარგი გამოცდილება.

- მედიაციის ამოქმედებით მხარეებს უწევთ შეთანხმებაზე ფიქრი და მუშაობა დავის რეალურად დაწყებამდე, რაც ზრდის შეთანხმების მიღწევის და დავის აღმოფხვრის შესაძლებლობას.
- მედიაციის ამოქმედებით საზოგადოებას მოემატა ნდობა სახელმწიფო მართლმსაჯულებისადმი, რადგან აღიქვამენ აღნიშნული ინსტიტუტის ამოქმედებას, როგორც სახელმწიფოს ჩართულობით დავის ნაკლები დანახარჯებით გადაწყვეტის მექანიზმის მომხმარებლებისთვის შეთავაზებას, რაც რეალობას წარმოადგენს.
- მედიაციის გამოყენებით საზოგადოება ახერხებს სოციალური დიალოგის კულტურის დანერგვას და ცივილური ურთიერთობების პრიორიტეტულობის მეტად აღქმას, რაც მედიაციის თანმდევი შედეგია და ესოდენ გამოსაყენებელი ქართულ რეალობაში.

მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების გამოყენების უპირატესობები ნათელი და ცალსახაა, თუმცა მის სწორ იმპლემენტაციას და გამოყენებას სწორი ანალიზი და მათ შორის დაგეგმარება სჭირდება, ყურადღება არის მისაქცევი ყველა თუნდაც უმნიშვნელო დეტალისთვის და კერძოდ:

- ანალიზი აჩვენებს, რომ დავები, რომელიც სასამართლო მედიაციის ამა თუ იმ სქემის მიხედვით იწარმოება რიგ შემთხვევაში შეიძლება არ იყოს კონკრეტული შეთანხმებით დასრულებული, ამას აქვს თავისი ახსნა, რადგან ძირითადად შესაძლებელია ეს იყოს მხარეთა ინტერესი, რათა დავა შეთანხმებით არ დაასრულონ, არამედ მათ უწევთ ამ ეტაპის გავლა ან მათ შორის ანგარიშს უწევენ სასამართლოს მიხედულობას რიგ შემთხვევაში ან პირიქით თავად იყენებენ ამ მექანიზმს დროის გასაჭიანურებლად, რასაც შესაბამისი პრაქტიკის ანალიზი ესაჭიროება პერიოდული და გამოვლენილი პრობლემატიკის წინაპირობების აღმოსაფხვრელი შესაბამისი ნაბიჯების გადადგმა, რაც დღეის მდგომარეობით სამწუხაროდ სისტემურ ხასიათს არ ატარებს ქართულ რეალობაში.
- ანალიზი აჩვენებს, რომ დავები, რომელიც მედიაციაში ხვდება არასასამართლო მედიაციის ან სასამართლო მედიაციის გზით, ოღონდ ორივე მხარის კონკრეტული ნებით, პერსპექტივა წარმატებით შეთანხმებისა მაღალია, რადგან მხარეების მიერ გამოვლენილი ნება - დავის მედიაციაში გადამისამართების, წინაპირობაა იმისა, რომ მხარეებს კონკრეტული ხედვები აქვთ იმისა, თუ როგორ უნდა დაასრულონ დავა შეთანხმებით. შესაბამისად, ამ მიმართულებით ნათელია და აღნიშნული სტატისტიკის ზრდის უებარი წამალი თვით მედიაციის შესახებ მის პოტენციურ მომხმარებლებში ცნობადობის ზრდა და დანერგვაა, რაზეც კონკრეტული მსჯელობა და გზები იქნა ნაშრომში უკვე

დასახული, რადგან ქართულ რეალობაში ამ მიმართულებით ფაქტობრივ არ იდგმება შესაბამისად სათანადო ნაბიჯები.

- ანალიზი აჩვენებს, რომ იმ კატეგორიის ქონებრივ დავებზე, სადაც მხარეებს ფიზიკური რესურსი ფულადი რესურსის გაღების არ გააჩნიათ არ არის მედიაციის მიზნებისთვის წარმატებული, რადგან მხარეებს შეიძლება აქვთ ინტერესი შეთანხმების, მაგრამ მეორე მხარის ინტერესის მიზნებისთვის საჭირო ფინანსური სახსრის უქონლობა¹²⁷⁶ შეიძლება აღმოჩნდეს შეუთანხმებლობის ობიექტური მიზეზი, რაც მათ შორის სასამართლოში მიმდინარე საქმისწარმოების მოსამზადებელ ეტაპზე ვლინდება და სასამართლოს აქვს შესაძლებლობა აღნიშნულის იდენტიფიცირების, რა დროსაც მსგავსი საქმის მედიაციაში წარმართვის რჩევა, შეიძლება საერთოდ უადგილო აღმოჩნდეს სასამართლოს მხრიდან, და ამ მიმართულებით მათ შორის უპირველესად სასამართლოს ინტერესშია შესაბამისი პრაქტიკის დანერგვა მოსამართლეების მხრიდან სიტუაციის მართვისა, ისევე როგორც ადვოკატთა სავალდებულო განგრძობადი იურიდიული განათლების კურსებში მსგავსი უნარების განვითარებაზე ორიენტირებული მოდულების შექმნა არის საჭირო, რაც ამ ეტაპზე არ ხორციელდება საქართველოში და არაერთი მსგავსი საქმე სასამართლოს რჩევის გათვალისწინებით მაინც მიდის მედიაციაში, თუმცა ვერ სრულდება წარმატებით ზემოაღნიშნული მიზეზით, რის გამოც ერთი მხრივ, ფუჭად იხარჯება მხარეთა დრო და მეორე მხრივ, მედიაციის სტატისტიკა უარესდება ქვეყანაში.
- ანალიზი აჩვენებს, რომ იმ კატეგორიის ქონებრივ დავებზე, სადაც ერთ-ერთ მხარეს აქვს დარწმუნებული განცდა, რომ ის მართალია, მედიაციის მიზნებისთვის რთული კატეგორიის საქმე შეიძლება აღმოჩნდეს, რადგან ასეთ შემთხვევებში ფსიქოლოგიური პრობლემა ხდება მეტ წილად ობიექტური მიზეზი მედიაციაში შეუთანხმებლობის, როდესაც მხარეს, რომელსაც აქვს განცდა, რომ მას რაიმე სახის დათმობის გაკეთება არ უნდა უწევდეს, უჭირთ დათმობის მიზნებისთვის ნაბიჯის გადადგმა. ამ კუთხითაც ზემოაღნიშნული რჩევა გასათვალისწინებელია სასამართლოს და ადვოკატურის წარმომადგენლების მხრიდან.
- მნიშვნელოვანია რომ იურიდიულმა პროფესიამ მედიაცია არ განიხილოს თავის კონკურენტად¹²⁷⁷ და იყოს პროპონენტი მედიაციის ვიდრე ოპონენტი, წინააღმდეგ შემთხვევაში მედიაციის პრაქტიკაში რეალური დანერგვა გაჭირდება, მინიმუმ დროში ძალზედ გახანრძლივდება, რადგან ადვოკატია ის ფიგურა ვინც მხარის მრჩეველია და შესაბამისად თუ ადვოკატის მხრიდან და პროფესიის მხრიდან მედიაცია არ იქნა ქვეყანაში მხარდაჭერილი, მედიაციის რეალური დამკვიდრება პრაქტიკულად გამორიცხული იქნება საქართველოში, რაზეც შესაბამისი დასაბუთებული მსჯელობა იქნა წარმოდგენილი ნაშრომში,

¹²⁷⁶ *Genn H.*, Judging Civil Justice, Cambridge University Press, New York, 2010, 111.

¹²⁷⁷ იქვე, 110.

ისევე როგორც მითითებები თუ რა უნდა იქნეს აღნიშნულის თავიდან ასაცილებლად გაკეთებული.

- მედიაცია განსაკუთრებით მისი დანერგვის სტადიაზე მხარდაჭერილი უნდა იყოს სასამართლო და ადვოკატთა კორპუსის მხრიდან, ეს ორი მთავარი ინსტიტუცია გადამწყვეტია მედიაციის დანერგვის პროცესში¹²⁷⁸.
- აქვე აღსანიშნავია, რომ დიდი მნიშვნელობა ექცევა იმას ზოგადად მედიაცია წარმოადგენს იურიდიულ საქმიანობას თუ არის ჩვეულებრივი მომსახურება, რადგან იმ შემთხვევაში თუ სახეზე იქნება იურიდიული მომსახურების კუთხით მედიატორის საქმიანობის მიკუთვნება, მაშინ მასზე ადვოკატის ეტიკა უნდა გავრცელდეს¹²⁷⁹. ამ მიმართულებით მედიაცია უპრიანა მიეკუთვნოს იურიდიულ საქმიანობას, რადგან მედიაციის გამოყენებით საბოლოო ჯამში იქმნება სამართლებრივ ნორმებს დაქვემდებარებული აღსრულებადი აქტი, თუმცა აღნიშნული კომპლექსურ საკითხს წარმოადგენს და მასზე გარდა ცალკე სამეცნიერო კვლევის საჭიროებისა, სავალდებულოა გაიხსნას ღია დისკუსიები იურიდიულ პროფესიაში, რაც დღეს საქართველოში არ ხდება და ეს თემა საერთოდ არ არის იურიდიული პროფესიის წარმომადგენელთა დღის წესრიგში, თუმცა მედიაციის დანერგვის პარალელურად აღნიშნულზე სავალდებულოა მიდიოდეს მსჯელობა.
- იმისთვის, რათა მედიაციამ უზრუნველყოს მასში ჩართული მხარეების ინტერესების გატარების რეალურობა, საჭიროა დარეგულირდეს საკითხი, რათა პროცესში ჩართული მხარეთაგან ერთ-ერთის მიერ არ იქნეს ბოროტად გამოყენებული მისი ძალამოსილება და გავლენა მეორე მხარისადმი, აღნიშნულის პრევენცირება, ფაქტობრივ ან მედიატორს უნდა მივანდოთ, ან უპრიანია საკანონმდებლო დონეზე მოხდეს საკითხის რეგლამენტირება, მინიმუმ მსგავსი საჭიროების არსებობის დროს სავალდებულო სახით განხორციელდეს მედიაციაში წარმომადგენლის გარეშე მონაწილე მხარის ადვოკატით უზრუნველყოფა.
- მედიაციის სწორედ აღქმისთვის მნიშვნელოვანია მხარეებს კარგად ესმოდეთ, რომ მედიაციით ისინი მუდამ სარგებელს იღებენ, კერძოდ, შესაძლოა მედიაცია კონკრეტული შეთანხმებით ვერ დაასრულონ, თუმცა მათ იმაზე კარგად ეცოდინებათ კონფლიქტის მიზეზების და დავის შესახებ ვიდრე ეს მედიაციის დაწყებამდე იყო მხარისთვის ცნობილი, რაც შესაძლოა შემდგომში გახდეს წინაპირობა დავის დასრულებისა.

შესაბამისად მედიაციის პროცესში მონაწილეობას მხარეებისთვის ყოველთვის მოაქვს დადებითი თუ მხარეს ესმის მედიაციის შინაარსი და როგორ გამოიყენოს

¹²⁷⁸ აღნიშნულ საკითხებზე ცალკე თავი არის მოცემული სადისერტაციო ნაშრომის ფარგლებში.

¹²⁷⁹ Hartung A.M., Weder Sozietät noch Bürogemeinschaft des Anwalts mit Mediator oder Berufsbetreuer, Neue Juristische Wochenschrift (NJW), C.H.BECK, München, 2018, (5April,#15)1102.

ის ინფორმაცია რაც ამ პროცესმა მისცა მას¹²⁸⁰, რაზეც დასაბუთებული მსჯელობა ასევე არის ნაშრომში წარმოდგენილი.

მედიაციის ფორმების დანერგვა და აღნიშნული დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის განვითარების სწორი მოდელის შერჩევა ამ ინსტიტუტის პრაქტიკული წარმატებულობის წინაპირობას წარმოადგენს საქართველოში, ამ მხრივ, შესწავლილი ევროპული გამოცდილების მაგალითზე თამამად შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა თუ მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების, რომელი ფორმების დანერგვა არის უპრიანი საქართველოში.

აღნიშნული მიმართულებით ნაშრომში წარმოდგენილია ქვემოთ რეკომენდაციები, რომლის გათვალისწინება მაღალი ალბათობით გახდება მედიაციის პრაქტიკული წარმატებული დანერგვის და განხორციელების წინაპირობა საქართველოში, რადგან ეს რეკომენდაციები წარმოადგენს ნაშრომის მიზნებისთვის ჩატარებული ფუნდამენტური მეცნიერული კვლევის შედეგს, რაც მათ შორის განხორციელდა ევროპული ქვეყნების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე, რა დროსაც გაანალიზებული იქნა 20-მდე ევროპული სახელმწიფოს მედიაციის მოდელი.

აღნიშნული რეკომენდაციები ეფუძნება ერთი მხრივ, ევროპული მოდელების შესწავლის შედეგად გაანალიზებულ და გადამუშავებულ ინფორმაციას, ხოლო მეორე მხრივ, გამომდინარეობს როგორც საქართველოში მედიაციის სფეროში არსებული მოქმედი რეგულაციებიდან, ისევე გაჟღერებული და დაგეგმილი საკანონმდებლო ინიციატივების მეცნიერული ანალიზიდან:

- ✓ ნაშრომის ერთ-ერთი მთავარი რეკომენდაცია შეეხება საქართველოს კანონმდებლობაში ტერმინი მედიატორის გაჩენას, უნდა აღინიშნოს, რომ ნაშრომის ავტორი, როგორც მედიაციის კანონპროექტის ერთ-ერთი ავტორი გახლდათ ინიციატორი კანონმდებლობაში მედიატორის ტერმინის და მისი დეფინიციის გაჩენის¹²⁸¹. კერძოდ, შემუშავებულ კანონპროექტში¹²⁸², რომელიც ნაშრომის ავტორის ჩართულობით არის მომზადებული, მედიატორის ტერმინი

¹²⁸⁰ Ahmed M., An Investigation into the Nature and Role of Non-Settled ADR in International Journal of Procedural Law, Vol.7, intersentia,Cambridge-Antwerp-Portland, 2017, 216, 217.

¹²⁸¹ გაეროს განვითარების პროგრამის 2018 წლის 10 მაისის წერილი [ნაშრომის ავტორი წარმოადგენდა ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის ეგიდით შექმნილი სამუშაო ჯგუფის წევრს, რომელმაც 2016/2017წწ შეიმუშავა მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი, რომელიც ამ ეტაპზე გადაცემულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსთვის კანონპროექტისთვის შემდგომი მსვლელობის მიცემის მიზნით].

¹²⁸² იხ. მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი :

http://gba.ge/uploads/files/reestri/kanonproekti_mediaciis_shesaxeb.pdf <[18.05.2018]>

ტერმინთა განმარტებაში ფიგურირებს, კერძოდ, პროექტის მე-2 მუხლის „ე“ პუნქტი იძლევა მედიატორის განმარტებას:

ე) მედიატორი - ფიზიკური პირი, რომელიც აკმაყოფილებს ამ კანონით დადგენილ მოთხოვნებს და გამოთქვამს თანხმობას, წარმართოს მედიაციის პროცესი, მიუხედავად მისი სტატუსისა და არჩევის/დანიშვნის წესისა;

წინარე ნაშრომის სიღრმისეულად დამუშავების დროს, შემუშავდა მედიატორის ტერმინის ოდნავ უფრო დაზუსტებული ვერსია, რაც წარმოადგენს ნაშრომის სახით შემოთავაზებულ რეკომენდაციას, რათა აღნიშნული სახით მოხდეს მედიატორის დეფინირება, რის შესახებ ნაშრომის ავტორმა, მათ შორის, როგორც მოქმედმა ადვოკატმა და ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს წევრმა, როგორც მედიაციის კანონის პროექტზე ასოციაციის მოსაზრებების შემუშავებაზე პასუხისმგებელმა პირმა, წერილობით აცნობა კიდეც საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს¹²⁸³, კერძოდ, შემოთავაზებული რედაქციით ავტორს მიაჩნია, რომ უფრო ზუსტი და სწორი იქნება თუ მედიატორის ტერმინის დეფინირებისას გამოყენებული იქნება შემდეგი რედაქცია:

ე) მედიატორი - ფიზიკური პირი, რომელიც აკმაყოფილებს ამ კანონით დადგენილ მოთხოვნებს და გამოთქვამს თანხმობას, წარმართოს მედიაციის პროცესი;

აღნიშნული დეფინიცია უფრო ზუსტია და კონკრეტულად განსაზღვრავს მედიატორის როლს და ფუნქციას და არ იქნება მომხმარებლის შეცდომაში შემყვანი მისი დანიშვნა/არჩევის პროცედურაზე მითითებით, რაც ამ ეტაპზე არსებულ კანონის პროექტში ფიგურირებს.

- ✓ ნაშრომის ერთ-ერთი მთავარი რეკომენდაცია შეეხება საქართველოში კერძო მედიაციის დანერგვის საჭიროებას:
- ▶ დღეს ქართულ სამართლებრივ სივრცეში არ არსებობს კერძო მედიაციის განხორციელების რაიმე წინაპირობა, რაც ერთი მხრივ, მედიაციის, როგორც დავის ეფექტური ალტერნატიული მექანიზმის ქვეყანაში რეალურად დანერგვის ხელისშემშლელი ფაქტორები გარემოებაა, ხოლო კერძო მედიაციის დანერგვით მოხდება მედიაციის დანერგვისთვის რეალურად ხელის შეწყობა.
- ▶ მეორე მხრივ, კერძო მედიაციის ფორმის დანერგვით დამატებით ერთდროულად იქნება მიღწეული რამდენიმე ღირებული შედეგი: კერძოდ, კერძო მედიაცია ხელს შეუწყობს სასამართლოს გარეშე მხარეთათვის იმის შესაძლებლობის მიცემას თავიდან აირიდონ სასამართლო საქმისწარმოება და აღნიშნულთან დაკავშირებული გვერდითი მოვლენები მათ შორის ერთმანეთისადმი სამომავლოდ ურთიერთობის შენარჩუნების მიზნით, რადგან

¹²⁸³ <http://gba.ge/uploads/files/reestri/GBA_mosazrebebi_mediaciis_shesaxeb.pdf>.[18.05.2018]

პრაქტიკა აჩვენებს, რომ როდესაც მხარეებს შორის სასამართლო საქმისწარმოება ფიგურირებს, მათ რიგ შემთხვევაში უჭირთ ერთმანეთისადმი ნდობის აღდგენა და შემდგომი პირადი თუ საქმიანი ურთიერთობის გაგრძელება.

- ▶ მედიაციის აღნიშნული ფორმის დანერგვა წესით უნდა გახდეს სასამართლო გადატვირთულობის პრობლემის მოხსნის ერთ-ერთი მთავარი წინაპირობა;
- ▶ რაც მეორე მხრივ, სასამართლოში მიმდინარე სხვა საქმისწარმოებების დაჩქარების პირდაპირ პროპორციული უნდა გახდეს, შესაბამისად, კერძო მედიაციის დანერგვა ნაშრომის ავტორის ერთ-ერთ რჩევას და მოთხოვნას წარმოადგენდა, როგორც მედიაციის შესახებ კანონის პროექტზე მომუშავე პირის¹²⁸⁴; ნაშრომის ავტორი თანა-ავტორია კანონის პროექტში კერძო მედიაციის ტერმინის განმარტების, რომელიც მიზანშეწონილია იქნეს ასახული კანონში, რითაც ფუნდამენტური საფუძველი შეიქმნება კერძო მედიაციის დანერგვის საქართველოში. ავტორი რეკომენდაციის სახით სთავაზობს ფართო იურიდიულ საზოგადოებას მოხდეს კერძო მედიაციის სახით შემდეგი განმარტების ინტეგრირება კანონში მედიაციის შესახებ:

კერძო მედიაცია - მედიაცია, რომელიც ხორციელდება მხარეთა ინიციატივით, მედიაციის თაობაზე შეთანხმების საფუძველზე, სასამართლოს მიერ საქმის მედიატორისათვის გადაცემის გარეშე;

- ▶ კერძო მედიაციის გამოყენება უნდა მოხდეს მხოლოდ იმ მხარეების მიერ ვისაც სარჩელით არ აქვთ მიმართული სასამართლოსთვის, რაც კერძო მედიაციის ავტორისეული დეფინიციის დანერგვის შემთხვევაში იგულისხმება კიდევ ანუ მედიაციის ინიციატორებს ერთმანეთისადმი რეგისტრირებული სასამართლო საქმისწარმოება არ უნდა ჰქონდეთ ინიცირებული, რაც მათ შორის თავის მხრივ, ავტომატურად ხელს შეუწყობს კონფიდენციალურობის კიდევ უფრო მაღალი სტანდარტის დანერგვას და მოდავე მხარეებისათვის შეთავაზებას, რადგან მხარეებს შორის დავის ფაქტი სასამართლო ბაზებში არ დაფიქსირდება, მით უფრო იმის გათვალისწინებით, როდესაც მხარეები შეთანხმების მიღწევის შემთხვევაში თავისუფალი არიან ნებაყოფლობით ადასრულონ მიღწეული შეთანხმება და შესაძლებელია საერთოდ არ მოუწიოთ სასამართლოსთვის მომართვა.
- ▶ კერძო მედიაციის დანერგვით კონფლიქტში მყოფ მხარეებს ეძლევათ შესაძლებლობა დაზოგონ ფინანსური ხარჯები, რაც სასამართლოში დავის წარმოებასთან არის დაკავშირებული.

¹²⁸⁴ გაეროს განვითარების პროგრამის 2018 წლის 10 მაისის წერილი [ნაშრომის ავტორი წარმოადგენდა ევროკავშირისა და გაეროს განვითარების პროგრამის ეგიდით შექმნილი სამუშაო ჯგუფის წევრს, რომელმაც 2016/2017წწ შეიმუშავა მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი, რომელიც ამ ეტაპზე გადაცემულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროსთვის კანონპროექტისთვის შემდგომი მსვლელობის მიცემის მიზნით].

- ✓ ნაშრომის ერთ-ერთი მთავარი რეკომენდაცია შეეხება საქართველოში სასამართლო მედიაციის და სასამართლოსთან არსებული მედიაციის დანერგვას, ისევე როგორც აღნიშნული რეკომენდაციის მთავარ არსს წარმოადგენს ერთმანეთისგან სასამართლო და სასამართლოსთან არსებული მედიაციის გამიჯვნა და მათი დეფინირება, ისევე როგორც ჩამოყალიბება თუ რომელი ფორმის არსებობა არის ქართული მოდელისთვის მიზანშეწონილი, ან ხომ არ არის მიზანშეწონილი ორივე ფორმის არსებობა და ასეთ შემთხვევაში როდის.
- ▶ დღეს მოქმედი მედიაციის შესახებ ქართული კანონმდებლობით, კერძოდ, შეიძლება მხოლოდ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის XXI¹ თავზე საუბარი, საქართველოში არსებობს ორი შესაძლებლობა მედიაციის, ერთი, როდესაც სახეზეა სსსკ-ს 187³-ე მუხლით გათვალისწინებული სამოქალაქო დავა, რა დროსაც კანონი ამბობს, რომ „შეიძლება გავრცელდეს სასამართლო მედიაცია“ და მეორე შემთხვევა, როდესაც ყველა სხვა დავაზე, მხარეები თანხმდებიან რომ მათ სამოქალაქო დავაზე გავრცელდეს მედიაცია¹²⁸⁵. თუმცა აღნიშნული ჩანაწერიდან რთულია დასკვნის გაკეთება თუ რა სახის მედიაციის ფორმა არსებობს ფაქტობრივ საქართველოში, რადგან ორივე შემთხვევაში ფიგურირებს სასამართლო მედიაციის გავრცელების შესაძლებლობა, თუმცა მითითება იმაზე რომ ეს არის სასამართლო მედიაციის ფორმა თუ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა კანონმდებელი ამაზე არ საუბრობს, რაც რა თქმა უნდა საჭიროებს დამატებით დეფინირებას და კანონის დონეზე რეგულირებას.
- ▶ მედიაციის ცალკე ფორმად კანონის დონეზე უპრიანია დაინერგოს სასამართლო მედიაცია, რომელსაც დაექვემდებარება სასამართლოში შესული სამოქალაქო საქმეები მხარეთა ნების და სურვილის შემთხვევაში. თუმცა ამ კუთხით უნდა გამოიყოს ორი მნიშვნელოვანი საკითხი, ერთი, რომ კანონის დონეზე უნდა გაიწეროს სავალდებულო სასამართლო მედიაციას დაქვემდებარებული საქმეები, რაც დღეს ნაწილობრივ არის ასახული სსსკ-ს 187³-ე მუხლის პირველ ნაწილში, თუმცა კანონის დღევანდელი რეგულაცია არ საუბრობს აღნიშნული დავების სავალდებულო მედიაციის განსჯადობაზე და მეორე, არანაკლებ მნიშვნელოვანი საკითხია, რომ დღეს არსებული მუხლის ჩამონათვალი უნდა გაიზარდოს და მოიცვას სხვა კატეგორიის საქმეები, რაც ერთი მხრივ, ნაშრომის ავტორის რჩევას წარმოადგენდა, როდესაც მიმდინარეობდა მუშაობა მედიაციის კანონის პროექტზე და ნაწილობრივ ასახული არის კიდევ პროექტში¹²⁸⁶, თუმცა მიზანშეწონილია აღნიშნული სიის გაფართოება. კერძოდ, სსსკ-ს 187³-ე მუხლი

¹²⁸⁵ იხ. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 187³ მუხლის 1-ლი ნაწილის „დ“ პუნქტი.

¹²⁸⁶ იხ. მედიაციის შესახებ კანონის პროექტი :

http://gba.ge/uploads/files/reestri/kanonproekti_mediaciis_shesaxeb.pdf.[18.05.2018]

დღეს ითვალისწინებს ქვემოთ კატეგორიის საქმეებზე სასამართლო მედიაციას¹²⁸⁷:

ა) საოჯახო სამართლებრივ დავებზე, გარდა შვილად აყვანასთან, შვილად აყვანის ბათილად ცნობასთან, შვილად აყვანის გაუქმებასთან, მშობლის უფლების შეზღუდვასთან, მშობლის უფლების ჩამორთმევასთან, აგრეთვე ქალთა მიმართ ძალადობასთან ან/და ოჯახში ძალადობასთან დაკავშირებული დავებისა;

ბ) სამემკვიდრეო სამართლებრივ დავებზე;

გ) სამეზობლო სამართლებრივ დავებზე;

მედიაციის კანონის პროექტის საფუძველზე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში შესატან ცვლილებების პროექტით გათვალისწინებულია აღნიშნული დავების ჩამონათვალის გაზრდა, რაც მისასაღმებელი და დროულია და კერძოდ, იმავე მუხლში შესატანი ცვლილების პროექტი გამოიყურება შემდეგნაირად:

187³ მუხლის:

ა) პირველ ნაწილს დაემატოს შემდეგი შინაარსის „გ¹“-„გ⁵“ ქვეპუნქტები:

„გ¹) შრომითსამართლებრივ დავებზე, გარდა საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს შრომის კოდექსი“ გათვალისწინებული კოლექტიური დავისა;

გ²) საზიარო უფლების რეალიზაციასთან დაკავშირებით წარმოშობილ დავებზე;

გ³) საბანკო დაწესებულებების, მიკროსაფინანსო ორგანოებისა და არასაბანკო საკრედიტო დაწესებულებების მიერ დადებული სესხის, მათ შორის, ელექტრონული ფორმით დადებული სესხის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავებზე, თუ დავის საგნის ღირებულება არ აღემატება 5000 ლარს;

გ⁴) ქონებრივ დავებზე, თუ დავის საგნის ღირებულება არ აღემატება 10000 ლარს, გარდა ამ ნაწილის „გ²“ და „გ³“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული შემთხვევებისა;

გ⁵) არაქონებრივ დავებზე“;

ამასთანავე, ნაშრომის ავტორი წარმოადგენს თანა-ავტორს მედიაციის კანონის პროექტში სასამართლო მედიაციის ტერმინის დეფინიციისა, რომელიც მიზანშეწონილია აისახოს კანონის საბოლოო ტექსტში, კერძოდ, შემოთავაზებული რეკომენდაციის თანახმად **სასამართლო მედიაცია** უნდა იყოს : - მედიაცია, რომელიც ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის

¹²⁸⁷ თუმცა აქ არ მოიაზრება, რომ ეს არის სავალდებულოდ სასამართლოს მედიაციას დაქვემდებარებული დავები

შემდეგ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით სასამართლოს მიერ საქმის მედიატორისათვის გადაცემის შემთხვევაში;

დამატებით უპრიანი იქნება კანონში სასამართლო მედიაციის ტერმინთან ერთად გაჩნდეს ტერმინის დეფინიცია სავალდებულო სასამართლო მედიაციას დაქვემდებარებულ საქმეთა შესახებ, თუმცა აღნიშნული არ უნდა იქნეს აღქმული, როგორც სასამართლოსთვის მიმართვის რაიმე სახით ხელისშემშლელი ფაქტორი, არამედ ნათლად უნდა ჩანდეს, რომ აღნიშნული წარმოადგენს მხოლოდ სასამართლოში შესულ და წარმოებაში მიღებულ საქმეებზე გავრცელებულ რეგულაციას, რაც თავის თავში გამორიცხავს სასამართლოსთვის მიმართვის უფლების შეზღუდვის ალბათბას, კერძოდ, შემოთავაზებული რეკომენდაციის თანახმად ტერმინის დეფინიციას უნდა წარმოადგენდეს შემდეგი:

სავალდებულო სასამართლო მედიაცია - არის მედიაცია, რომელიც ხორციელდება სარჩელის სასამართლოში წარდგენის და წარმოებაში მიღების შემდეგ, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით და შემთხვევებში, სასამართლოს მიერ საქმის სავალდებულოდ მედიატორისათვის გადაცემით;

აღნიშნული ცვლილება მიზანშეწონილია, ისევე როგორც კერძო მედიაციის ტერმინის გაჩენა კანონმდებლობაში, რაც გახდება წინაპირობა მედიაციის კონკრეტული ფორმების ინტეგრირების ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, თუმცა დამატებით უპრიანი იქნებოდა კანონის დონეზე გაიმიჯნოს სასამართლო მედიაცია სასამართლოსთან არსებული მედიაციისგან, კერძოდ, დღეს მოქმედი კანონმდებლობა სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმას არ იცნობს, რაც მათ შორის არც შემუშავებული კანონის პროექტით არის გათვალისწინებული, თუმცა ფაქტობრივ მედიაციის პილოტი დაიწყო და დღესაც მიმდინარეობს თბილისის საქალაქო სასამართლოსთან არსებული სამედიაციო ცენტრის ბაზაზე, რომელიც არ არის გაწერილი წარმოადგენს სასამართლო მედიაციას თუ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმას, ხოლო თუ ჩავთვლით რომ ეს არის სასამართლო მედიაცია, მაშინ მივიღებთ შედეგად მედიაციის შესახებ კანონის ამოქმედებისთანავე ყველა სასამართლოში მსგავსი ცენტრის შექმნის ვალდებულებას, რაც შეიძლება მათ შორის სახელმწიფო საბიუჯეტო სახსრებისთვის აღმოჩნდეს დამატებითი ხარჯი და ბიუროკრატია, მაშინ როდესაც არაერთ ევროპულ ქვეყანაში ეფექტურად ფუნქციონირებს სასამართლოსთან არსებული სამედიაციო ცენტრები¹²⁸⁸, რომელიც შეიძლება იყოს ნებისმიერი კერძო ინსტიტუცია, რომელიც

¹²⁸⁸ ნაშრომის ავტორი აღნიშნულში დარწმუნდა, როდესაც სადისერტაციო ნაშრომზე კვლევის მიზნებისათვის 2018 წლის გაზაფხულზე იმყოფებოდა მივლინებით მაქს პლანკის სახელობის კვლევით ინსტიტუტში და მიეცა საშუალება შეესწავლა ევროპის ქვეყნების გამოცდილება მედიაციის ფორმებთან დაკავშირებით.

სასამართლოში მიმდინარე დავების მხარეების მედიაციაზე შეთანხმების შემთხვევაში შეიძლება იქნეს გამოყენებული მედიაციის მიზნებისთვის. თუმცა ორივე შემთხვევაში, როგორც სასამართლო მედიაციის, ასევე სასამართლოსთან არსებული მედიაციის შემთხვევაში წინაპირობა უნდა იყოს ერთიანი მედიატორთა სია, რაზეც ქვემოთ გვექნება საუბარი.

აღნიშნული ეფექტური ფორმის დანერგვით, შესაძლებლობა მიეცემა მედიაციით დაინტერესებულ სხვადასხვა ინსტიტუციას ჩაერთოს პროცესში, არ მოხდეს სასამართლო მედიაციის მხოლოდ სასამართლოში ჩაკეტვა, და მეორე მხრივ, გარდა სასამართლო ბიუჯეტის სახსრების ეკონომიისა, მიიღწევა მთავარი მიზანი: მოხდება მედიაციის პოპულარიზაცია და მისი განვითარება რეგიონების დონეზე საქართველოში, რაც ორმაგად მნიშვნელოვანია დავის აღნიშნული ალტერნატიული მექანიზმის დანერგვის სტადიაზე.

- ▶ სასამართლო მედიაციის დანერგვის შემთხვევაში, ზემოაღნიშნული რჩევის გათვალისწინებით, რომელიც სასამართლო სავალდებულო მედიაციის ამოქმედებას ეხება, ერთდროულად იქნება შესაძლებელი მიღებულ იქნეს რამდენიმე შედეგი: სერიოზული მაჩვენებლით განიტვირთოს სასამართლო, შესაბამისად გამოთავისუფლდეს მეტი დრო სხვა კატეგორიის დავებისთვის, რაც დააჩქარებს მართლმსაჯულებას, და მეორე მხრივ, მოდავე მხარეებს დაეზოგოთ ფინანსური რესურსი მედიაციაში შეთანხმების მიღწევის გზით. სასამართლო მედიაციის შემთხვევაში ასევე ფიგურირებს მხარეთათვის ის უპირატესობა, რომ უზრუნველყოფილი იქნება მათი დავის მიზნებისთვის კიდევ უფრო მეტი კონფიდენციალურობა, ვიდრე ეს დავის სასამართლო საქმისწარმოებით განხილვას სდევს თან.
- ▶ მნიშვნელოვანია სასამართლოსთან არსებული სამედიაციო ცენტრების შექმნა, რაც მათ შორის სასამართლოს 2017-2021 წლების სამოქმედო სტრატეგიის შემადგენელი ნაწილია, თუმცა ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ მსგავსი მიზნის მიღწევის თვალსაზრისით პრაქტიკული ნაბიჯები სასამართლო ხელისუფლებას არ გადაუდგამს, რაც ხელს უშლის მედიაციის განვითარებას. თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამედიაციო ცენტრის მაგალითზე შეიძლება ითქვას, რომ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის ფორმა უკვე დამკვიდრდა ქართულ რეალობაში და ამ ფორმის გამოყენებაზე უარის თქმა არ იქნება მიზანშეწონილი, თუმცა აღსანიშნავია, რომ არც კანონმდებლობის დონეზე და არც სასამართლოს მიერ მიღებული რაიმე დოკუმენტის დონეზე არსად ფიგურირებს მითითება იმასთან დაკავშირებით თუ ვინ შეიძლება განახორციელოს აღნიშნულ ცენტრში მედიაცია, კერძოდ, თუ რამდენად შესაძლებელია მოქმედი მოსამართლის მედიატორის რანგში დაშვება, რაზეც კანონმდებელს და სასამართლო ხელისუფლებას, ისევე როგორც იურიდიული პროფესიის წარმომადგენლებს და დარგის სპეციალისტებს მოუწევთ დაფიქრება, თუმცა ანგარიშგასაწევია იმ მოსაზრებაზე ფიქრი, რომ მოქმედი მოსამართლე

იქნეს დაშვებული მედიატორიად, მისი კანდიდატურის შესახებ მხარეთა ერთობლივი შეთანხმების შემთხვევაში, ისიც მხოლოდ კერძო მედიაციაში, იმ დათქმით, რომ მედიაციაში შეთანხმების მიუღწევლობის შემდეგ აღნიშნულ მოსამართლეს არ ექნება დავასთან როგორც მოსამართლეს შეხება, ხოლო ნებისმიერი ისეთი სამედიაციო შემთხვევა, რომელიც სამედიაციო ცენტრს გადაეცემა არ განაწილდეს მოსამართლე მედიატორზე არამედ აქცენტი გაკეთდეს არამოსამართლე მედიატორებზე.

- ▶ მნიშვნელოვანია შეიქმნას მომხიბვლელი გარემო მძლავრი სამედიაციო ცენტრების ჩამოყალიბების, რადგან საამართლოსთან არსებული მედიაციის მომსახურება სწორედ აღნიშნულმა ცენტრებმა უნდა განახორციელონ, რაც აპრობირებული მოდელია არაერთ ევროპულ ქვეყანაში. ამასთანავე, არსებობს გამოცდილება, როცა სასამართლოსთან არსებული მედიაციის მიზნებისათვის ხდება ადვოკატთა ასოციაციების სამედიაციო ცენტრის გამოყენება, რაც ქართული მოდელისთვის შესაძლებელია იყოს მიზანშეწონილი, რადგან ნაშრომში განხილული ადვოკატთა ასოციაციის მიერ განხორციელებული ქმედებები იძლევა იმის თქმის საფუძველს, რომ ამ მოდელმა უნდა გაამართლოს.
- ▶ მედიაციის ისეთი ფორმა, როგორც არის სასამართლო მედიაცია მოსამართლის მიერ განხორციელებული, უპრიანია, როგორც ამას ევროპული გამოცდილება აჩვენებს, არ იქნეს დანერგილი ქართულ რეალობაში, რათა ერთი მხრივ, მედიაციის დანერგვის საწყის ეტაპზე არ მოხდეს დავის ალტერნატიული საშუალების აღრევა მომხმარებელში სასამართლოსთან, და ამ ფორმამ დავის გადაწყვეტისა მოიპოვოს საკუთარი ავტორიტეტი და ცნობადობა მართლმსაჯულების მომხმარებელთა შორის, და არ აღმოჩნდეს მედიაცია სასამართლოს ფაქტობრივ ჩრდილში, რადგან ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ იმ ქვეყნებში სადაც დაინერგა სასამართლო მედიაციის ფორმა მოსამართლეების ჩართულობით, მხარეებს რიგ შემთხვევაში მედიაციის სხვა ფორმის გამოყენების მიმართი ინტერესი არ უჩნდებოდათ და რიგ შემთხვევაში ხდებოდა სასამართლოსადმი სარჩელის შეტანა, რადგან შემდგომ მომხდარიყო საქმის მოსამართლე მედიატორისათვის გადამისამართება, რაც თავად სასამართლოს გადატვირთულობის გამოწვევის ხელოვნური წინაპირობაც შეიძლება გახდეს. მეორე მხრივ, მედიაციის მსგავსი ფორმის დანერგვა შეიძლება გახდეს ხელისშემშლელი კერძო მედიაციის განვითარებისათვის საქართველოში.
- ✓ როგორც კერძო, ასევე სასამართლო თუ სასამართლოსთან არსებული მედიაციის მიზნებისათვის მნიშვნელოვანია არსებობდეს ერთიანი მედიატორთა რეესტრი, ე.წ. მედიატორთა სია, რომელსაც ექნება უნიფიცირებული სახე და მას ეყოლება რეესტრის მწარმოებელი. მედიაციის შესახებ კანონის პროექტის მიხედვით, აღნიშნული ფუნქციით, მათ შორის ნაშრომის ავტორის ინიციატივით,

გათვალისწინებულია მედიატორთა ასოციაციის აღჭურვა, რომელიც უნდა შეიქმნას მედიაციის შესახებ კანონის საფუძველზე, როგორც საჯარო სამართლის იურიდიული პირი. ამ კუთხით, ნაშრომის რეკომენდაციას წარმოადგენს, პრაქტიკაში დაინერგოს ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მაგალითი, რომელიც თავის მხრივ წარმოადგენს ადვოკატთა ერთიანი სიის მწარმოებელს და ერთიან სიას აწვდის საერთო სასამართლოების სისტემას, რის საფუძველზეც სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოებს ეძლევათ შესაძლებლობა გააკონტროლონ პროცესზე წარმოდგენილი პირის, როგორც ადვოკატის სტატუსი, ადვოკატთა მოქმედ სიაში. შესაბამისად, მსგავსი ვალდებულებით მედიატორთა ასოციაციის აღჭურვა მისცემს საშუალებას სასამართლო მედიაციის ან სასამართლოსთან არსებული მედიაციის პოტენციურ მსურველებს ჰქონდეთ წვდომა მედიატორთა ერთიან სიასთან, ისევე როგორც კერძო მედიაციის შემთხვევაში მედიატორთა ასოციაციის მეშვეობით კონფლიქტში მყოფ მხარეებს მიეცემათ საშუალება შეარჩიონ მათთვის სასურველი და მისაღები მედიატორი.

- ✓ აქვე გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ მედიატორის სტატუსის მქონე ყველა პირის ინტერესში შეიძლება არ შედიოდეს სასამართლო მედიაციის საქმეთა წარმოებაში ჩართვა, რაც დამატებით დასარეგულირებელი საკითხი გახდება, და მსგავს პირებს უნდა შეეძლოთ იქონიონ მსგავსი უფლება, რადგან მედიაცია თავისუფალი პროცესია და ყველა მედიატორის დავალდებულება სასამართლო მედიაციის პროგრამებში ჩაერთონ შეიძლება აღქმულ იქნეს, როგორც თავისუფალი საქმიანობის განმხორციელებელ პირებზე იძულების მექანიზმი, რაც მედიაციის დანერგვისთვის უკუპროდუქტიული ქმედება იქნება.
- ✓ მედიაციის შესახებ კანონის პროექტის მე-4 მუხლის თანახმად კერძო და სასამართლო მედიაციის შემთხვევებში მხარეთა მედიატორის შერჩევის შესახებ შეუთანხმებლობის დროს მედიატორს ნიშნავს მედიაციატორთა ასოციაცია, კერძოდ, კანონის პროექტის ტექსტი გამოიყურება შემდეგნაირად:
 - სასამართლო მედიაციის დროს მხარეები მედიატორს არჩევენ მედიატორთა ერთიანი რეესტრიდან სასამართლოს მიერ შედგენილი და მხარეებისათვის შეთავაზებული კანდიდატურების სიიდან. თუ სასამართლოს მიერ მხარეთათვის სიის შეთავაზებიდან 3 დღის განმავლობაში მხარეები ვერ შეთანხმდებიან მედიატორის კანდიდატურაზე, სასამართლოს მიმართვის საფუძველზე, მედიატორს მედიატორთა ერთიანი რეესტრიდან ნიშნავს საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო.
 - კერძო მედიაციის დროს მხარეებს შეუძლიათ მედიატორად დანიშნონ ნებისმიერი პირი, მათ შორის, მედიატორთა ერთიან რეესტრში ჩარიცხული მედიატორი, რომელიც ვალდებულია მედიაციის პროცესი წარმართოს ამ კანონით დადგენილი პრინციპებისა და წესების შესაბამისად. მედიატორის არჩევის თაობაზე მხარეთა შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, მხარეთა მიმართვის საფუძველზე მედიატორს მედიატორთა ერთიანი

რეესტრიდან ნიშნავს საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭო, თუ მხარეთა შეთანხმებით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

ნაშრომის ავტორის რეკომენდაციას წარმოადგენს მხარეთა მიერ მედიატორის შერჩევის ეტაპზე შეუთანხმებლობის წარმოშობის შემთხვევაში, მედიატორის დანიშვნა არ მოხდეს რომელიმე გარეშე სუბიექტის მიერ, რათა გამოირიცხოს რაიმე სახის ეჭვი მედიატორის კანდიდატურის ორი დამოუკიდებელი მოდავე სუბიექტის ურთერთობაში თავსმოხვევის შედეგად, არამედ აღნიშნული გადაწყდეს მედიატორთა სიის შესაბამისად, მედიატორის იმ რიგითობის მიხედვით ვისაც კონკრეტულ ეტაპზე უწევს მედიაცია და მედიატორს არ გააჩნია საქმისადმი აცილება ან მხარეებს არ ექნებათ მის მიმართ აცილება.

მსგავსი პრინციპის კანონმდებლობაში გათვალისწინება, ნაშრომის ავტორის მოსაზრებით, მედიაციის ინსტიტუტისადმი გაცილებით მეტი ნდობის მოპოვების წინაპირობა უნდა გახდეს მომხმარებლებში, ვიდრე დღეს კანონის პროექტის დონეზე არსებული რედაქცია ითვალისწინებს.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული რეკომენდაცია შემუშავებულია წინარე ნაშრომის სიღრმისეულად დამუშავების დროს, რადგან კანონის პროექტზე მუშაობისას პროექტით გათვალისწინებული რედაქცია თავად ავტორის მიერ იქნა შემუშავებული კანონის პროექტზე მომუშავე სხვა პირებთან ერთად, თუმცა სადისერტაციო ნაშრომის დამუშავებისას, ევროპული მოდელების შესწავლის და ღრმა ანალიზის შედეგად, ავტორმა შეიმუშავა განსხვავებული მოსაზრება, რაც ზემოთ რეკომენდაციის სახით არის წარმოდგენილი, რის შესახებ მათ შორის, როგორც მოქმედმა ადვოკატმა და ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს წევრმა, რომელიც პასუხისმგებელია მედიაციის კანონის პროექტზე ასოციაციის მოსაზრებების შემუშავებაზე, წერილობით აცნობა კიდევ საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს¹²⁸⁹.

- ✓ და ბოლოს, რათა მოხდეს მედიაციის სფეროს კიდევ უფრო განვითარება და დარგში ჩართული მეტი პირის პროცესში ჩართვა, მედიაციის სფეროში დამვიდრებული საუკეთესო პრაქტიკის საქართველოში დანერგვისა და განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, ნაშრომის რეკომენდაციას წარმოადგენს შემდეგი:

¹²⁸⁹ <http://gba.ge/uploads/files/reestri/GBA_mosazrebebi_mediaciis_shesaxeb.pdf>.[18.05.2018]

მედიაციის შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მე-15 მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად:

3. მედიაციის სფეროში დამკვიდრებული საუკეთესო პრაქტიკის საქართველოში დანერგვისა და განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, მედიატორთა ასოციაციის საქმიანობაში საკონსულტაციო ფუნქციით შეიძლება ასევე მონაწილეობა მიიღონ უცხოელმა ექსპერტებმა.

თუმცა უპრინაია, იმისათვის, რომ ადგილობრივ ექსპერტებს არ შეეზღუდოთ მედიატორთა ასოციაციის საქმიანობაში საკონსულტაციო ფუნქციის განხორციელების შესაძლებლობა, ნაშრომის ავტორის მოსაზრებით უმჯობესია „უცხოელი“ ექსპერტების ნაცვლად ჩაიწეროს „მოწვეული ექსპერტი“.

შესაბამისად, რეკომენდაციას წარმოადგენს, რათა კანონის პროექტის მე-15 მუხლის მე-3 ნაწილი ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით:

3. მედიაციის სფეროში დამკვიდრებული საუკეთესო პრაქტიკის საქართველოში დანერგვისა და განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, მედიატორთა ასოციაციის საქმიანობაში საკონსულტაციო ფუნქციით შეიძლება ასევე მონაწილეობა მიიღონ მოწვეულმა ექსპერტებმა.

X. დასკვნა

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, ეფექტური და წარმატებული საშუალებაა, რათა კონფლიქტში მყოფი მხარეების სამართლებრივი შინაარსის სადავო საკითხები გადაწყდეს ნაკლები დროის და ფინანსების დანახარჯით და მხარეებს მიეცეთ შესაძლებლობა შეინარჩუნონ ერთმანეთის მიმართ ცივილური დამოკიდებულება, რაც ნაშრომის ფარგლებში შედარებითი კვლევის მეთოდის გამოყენებით გამოვლენილი შედეგებით დასტურდება.

მნიშვნელოვანია მოხდეს მედიაციის სწორი ფორმების შემუშავება და მხარეებს შორის შემათანხმებელი პროცედურების წარმოება მათი გამოყენებით განხორციელდეს, რაზეც დეტალური რეკომენდაციები არის მოცემული ნაშრომის მეცხრე თავში.

ჩატარებული კვლევის და შემუშავებული რეკომენდაციების საფუძველზე დაბეჯითებით შეიძლება იმის თქმა, რომ მედიაცია უნდა დაეფუძნოს შემდეგ სამ აუცილებელ პრინციპს:

ა) ნებაყოფლობითობა: მაქსიმალურად უნდა მოხდეს მედიაციის ნებაყოფლობითობის მხარდაჭერა/უზრუნველყოფა, რაც კანონმდებლობით გათვალისწინებული სავალდებულო მედიაციის პირობებშიც გულისხმობს შეთანხმებაზე ნებისმიერი ფორმით იძულების დაუშვებლობას.

ბ) კონფიდენციალურობა: გაიზარდოს მედიაციის კონფიდენციალურობის უზრუნველყოფის გარანტიები, მკაფიოდ განისაზღვროს მისი შეზღუდვის საფუძველები, რაც იქნება მედიაციისადმი საზოგადოების ნდობისა და მიმართვიანობის ზრდის განმაპირობებელი ერთ-ერთი უმთავრესი მიზეზი.

გ) მედიაციის პროცესის სუბიექტების საპროცესო გარანტიები: უმნიშვნელოვანესია საკანონმდებლო დონეზე გარანტირებულ იქნეს მედიატორის საქმიანობაში ჩაურევლობის პრინციპი და უზრუნველყოფილი იყოს პროცესის მონაწილე სუბიექტების საპროცესო გარანტიები.

მნიშვნელოვანია მედიაციისადმი სასამართლო ხელისუფლების პოლიტიკის გადახედვა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული მედიაციას დაქვემდებარებული საქმეთა ჩამონათვალის მიმართ სავალდებულო მედიაციის

მექანიზმის ამოქმედება. აღნიშნული გაზრდის მედიაციის გამოყენების პრაქტიკას და მოქალაქეებისა თუ ადვოკატების მხრიდან დაინტერესების ზრდის განმაპირობებელი გახდება.

ნაშრომში გადმოცემული მოსაზრებებისა და რეკომენდაციების გამოყენებით მოხდება მედიაციის, როგორც ყოველდღიურად მოხმარებაში არსებული სამართლებრივი ინსტიტუტის რანგში აყვანა, რაც მისდამი დაინტერესების ზრდის ინდიკატორი გახდება მომხმარებელთა მხრიდან. მსგავსი მიდგომა წარმოადგენს წინარე ნაშრომის ერთ-ერთ რეკომენდაციას, რაზეც დასაბუთებული მსჯელობა არის კიდევ მოცემული, თუმცა აღნიშნულის პარალელურად ერთი მხრივ, სასამართლო ხელისუფლებამ და მეორე მხრივ, კანონის მიღების სტადიაზე, საკანონმდებლო ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს ყველა შესაძლო მექანიზმი იმისა, რათა მედიაცია მჭიდრო კავშირში იყოს საადვოკატო პროფესიასთან, რაც კვლევით დგინდება, რომ ევროპის ქვეყნების მაგალითზე წარმოადგენს მედიაციის განვითარების მთავარ ფაქტორს და საფუძველს.

მედიაციამ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნების მაგალითზე წარმატებით დაამტკიცა, რომ ის წარმოადგენს დავის გადაწყვეტის ეფექტურ საშუალებას და ობიექტურად იმკვიდრებს თავს როგორც ყველაზე მოთხოვნადი დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, რითაც კიდევ ერთხელ ამართლებს ლორდი ფილიპსის¹²⁹⁰ სიტყვებს, რომ „დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალებების განვითარებას ალტერნატივა არ გააჩნია“¹²⁹¹ და მოკრძალებით შეიძლება აღნიშნული მოსაზრების იმ კუთხით განვრცობა, რომ ნებისმიერი სწორედ დაგეგმილი და გააზრებული რეფორმა, რომელიც ერთი მხრივ, ეყრდნობა დაგროვილ საერთაშორისო გამოცდილებას, ხოლო მეორე მხრივ, ასახავს ეროვნულ დონეზე არსებული საჭიროებების სწორ შემეცნებას, განწირულია წარმატებისთვის.

¹²⁹⁰ Lord Nicholas Phillips, ინგლისისა და უელსის სასამართლოების თავმჯდომარე.

¹²⁹¹ Blackshaw I. S., *TMC Asser Instituut (La Haye)*, Sport, Mediation and Arbitration, T.M.C. Asser Press, Hague, 2009, 241.

ბიბლიოგრაფია

ქართულ ენაზე:

ალბეგოვი ყ., ეგნატე გაბლიანი და სვანეთის ჩვეულებითი სამართალი, მითითებული „ქართული ჩვეულებითი სამართალი“ მ.კეკელიას რედაქტორობით, 1993,89.

ბახია-ოქრუაშვილი ს., აფხაზთა ჩვეულებითი სამართალი, თბ.2014,130.

გორგაძე ი., გურგენიძე ნ., ილია ჭავჭავაძე: ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთანე, ბიბლიოგრაფიული ქრონიკა 1837-1907, „მეცნიერება“, თბ.1987, 48.

დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაცია და პროცესი ქართულ ჩვეულებით სამართალში, თსუ-ს გამომცემლობა, თბ., 2004.

დავითაშვილი გ., სამედიატორო სასამართლო ანუ „რჯული“ ხევსურეთში, თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ.2001.

დავითაშვილი გ., სასამართლო ორგანიზაციასთან და პროცესთან დაკავშირებული ძირითადი ასპექტები ქართულ ჩვეულებით სამართალში, „ქართული სამართლის ისტორია“, პირველი გამოცემა, საქართველოს უნივერსიტეტის გამომცემლობა, თბ, 2011.

კეკელია მ., ტერმინ „ბჭის“ შინაარსისათვის ქართულ სამართლის წიგნებში, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის „მაცნე“ #4, თბ.1973.

კეკელია მ., ქართული ჩვეულებითი სამართლის სათავეებიდან, კრებული „ქართული ჩვეულებითი სამართალი“, გამომცემლობა „მეცნიერება“, თბ, 1988, 36.

კეკელია მ., რედ, ქართული ჩვეულებითი სამართალი, ტ.4, მთავარი გამომცემლობა მეცნიერება, თბ. 1993.

მაკალათია ს., ფშავი, მეორე გამოცემა, გამომცემლობა „ნაკადული“, თბ.1985.

მახარაძე ა., კონფლიქტის არსი და მედიაციის ინსტიტუტი ისტორიულ ასპექტში, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ბათუმი, 2011.

ონიანი ს., ტერმინი „ბჭი“ მნიშვნელობისთვის ძველ ქართულ სამართალში, თსუ იურიდიული ფაკულტეტის სამართლის ჟურნალი, #2, 2013.

სურგულაძე ივ., საქართველოს სახელმწიფოსა და სამართლის ისტორიისთვის, სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, ტ.I, თბ. 1952.

ტყემალაძე ს., მედიაცია საქართველოში: ტრადიციიდან თანამედროვეობამდე, UNDP Georgia, თბ.2016.

ყანდაშვილი ი., მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება: შრომითი მედიაციის მაგალითზე, ადამიანის უფლებათა დაცვა და სამართლებრივი რეფორმა საქართველოში, სტატიათა კრებული; თბ., 2014.

ყანდაშვილი ი., მედიაცია-დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ახალი ფორმა საქართველოში, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჟურნალი „ადვოკატი“, N2-3, თბ., 2016.

ჩიტაშვილი ნ., მედიაციის ეთიკის რეგულირების ფარგლები და ეთიკის სტანდარტით ბოჭვის ადრესატები, სამართლის ჟურნალი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, #1, 2016.

ჩიტაშვილი ნ., ადვოკატ-მედიატორის ცალკეულ ეთიკურ ვალდებულებათა თავისებურება და რეგულირების აუცილებლობა, სამართლის ჟურნალი, უნივერსიტეტის გამომცემლობა, #2, 2016.

ჩიტაშვილი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურდევობის საფუძველი, ჟურნალი „წელიწდეული“, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2016.

ცერცვაძე გ., მედიაცია, გამომცემლობა მერიდიანი, თბ. 2010.

წულაძე ა., ქართული სასამართლო მედიაციის შედარებითი ანალიზი, გამომცემლობა „იურისტების სამყარო“, თბ.2017.

წულუკიანი ა., სვანური ბჭემედიატორული სასამართლო, ჟურნალი: სახელმწიფო და სამართალი, 1990.

ჭავჭავაძე ი., მომრიგებელი სასამართლოების შესახებ, გაზეთი „ივერია“, #86, 22 აპრილი (სამშაბათი) 1886.

ჭავჭავაძე ი., მომრიგებელი მოსამართლეობა ჩვენში, წერილი მეექვსე, „პუბლიცისტური წერილები“, ტ.IV, გამომცემლობა საბჭოთა საქართველო, თბ.1987.

უცხოურ ენაზე:

Abramson I.H., Mediation Representation, Second Ed., Oxford University Press, Oxford, 2011.

Abramson I.H., Mediation Representation, Third Ed., Wolters Kluwer, Aspen Casebook Series, New York, 2013.

Ahmed M., An Investigation into the Nature and Role of Non-Settled ADR in International Journal of Procedural Law, Vol. 7, Intersentia, Cambridge-Antwerp-Portland, 2017.

Alexander N., Global Trends in Mediation, 2nd Ed, Kluwer Law International, the Netherlands (Alphen aan den Rijn), 2006.

Alexander N., International and Comparative Mediation: Legal Perspectives, Austin, Wolters Kluwer, 2009.

Alexander N., *Four Mediation Stories from Across the Globe*, *Rabels Zeitschrift für Ausländisches und Internationales Privatrecht (the Rabel Journal)*, Mohr Siebeck, Tübingen, No. 4, 2010.

Alexander N., *Steffek F.*, Making Mediation Law, International Finance Corporation (IFC), World Bank Group, Washington D.C. 2016.

Alpa G., Arbitration and ADR Reforms in Italy, in *European Business Law Review*, Law Journal, Vol 29, Issue 2, Wolters Kluwer International, London, 2018.

Andrews N., Andrews -on civil process, *Arbitration&Mediation*, Vol. II, Intersentia, Cambridge, 2013.

Andrews N., Mediation Agreements: time for a more creative approach by the English courts, *Uniform Law Review*, *Revue de droit uniforme*, Vol. 18, Number 1, Oxford University Press, Unidroit, Oxford, 2013.

Andrews N., Landbrecht J., *Schiedsverfahren und Mediation in England*, C.H.Beck, München, 2015.

Andrews N., *The Modern Civil Process*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008.

Alfini J.J., Press S.B, Sternlight J., Stulberg J.B., Mediation Theory and Practice, 2001.

Alfini J.J., Press Sh. B., Stulberg J.B., Mediation Theory and Practice, Reporter's Notes, 3rd Ed, LexisNexis, 2013.

Austermiller S., Swenson D., Alternative Dispute Resolution : Georgia, Meridiani Publishers, Tbilisi, 2014.

Baumbach A., Lauterbach W., Albers J., Hartmann P., Zivilprozessordnung, C.H.BECK, Munchen, 76.Auflage, 2018.

Bäumerich M., Güterichter und Mediatoren im Wettbewerb, Duncker&Humblot, Berlin, 2015.

Behme C., Probst R., Die neuen Mediationsregelungen der ICC –ein Meilenstein für die administrierte Mediation? Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Bergen, J.M.V., Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008.

Berkel G., Deal Mediation: Erfolgsfaktoren professioneller Vertragsverhandlungen, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2015, Köln, 2015.

Berkel G., Zur Diskussion gestellt: Deal Mediation als Konfliktbeilegung, Zeitschrift für Konfliktmanagement (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Köln, 2018.

Bhatia K.V., Candlin C., Gotti M., Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, Ashgate, Farnham, 2012.

Biard A., Monitoring Consumer ADR Quality in the EU: A critical Perspective, European Review of Private Law, Law Journal, Vol. 26, No.2, Wolters Kluwer International, The Netherlands, 2018.

Blake S., Browne J., Sime S., The Jackson ADR Handbook, 2nd Ed, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Brand J., Steadman F., Todd C., Commercial Mediation, Second Ed., JUTA, Cape Town, 2016.

Brooker P., Mediation Law, Routledge, London, 2013.

Brown J.H., Marriott A., ADR Principles and Practice, Third Ed., Sweet&Maxwell, Thomson Reuters, London, 2011.

Bölten K., Dispute Resolution Mechanisms in Merger and Acquisition Transactions, Legal, Istanbul, 2016.

Boulle L., Kelly J.K., Mediation, Butterworths, Toronto, 1998.

Boulle L., Field R., Australian Dispute Resolution : Law and Practice, LexisNexis, Butterwoths, 2017.

Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018.

Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, London, 2006.

Burduli I., Nekrezeption in Transformationsgesellschaften, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018.

Buono C., Poli A., Tietze N., Wieviorka M., Die Mediation : ein Europäischer Vergleich, DIV Publishing, Saint-Denis, 2002.

Caponi R., „Just Settlement“ or „Just About Settlement“?, Mediated Agreements: A comparative Overview of the Basics, Rabels Zeitschrift, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 79, Heft 1, Mohr Siebeck, 79.Jahrgang, Tübingen, 2015.

Carroll E., Mackie K., International Mediation : The Art of Business Diplomacy, Kluwer Law International, Tottel Publishing, London, 2006.

Carvalho J.M., Carvalho C., Online Dispute Resolution Platform in Alberto de Franceschi (ed), European Contract Law and the Digital Single Market –The Implications of the Digital Revolution, Intersentia, 2016.

Carvalho J.M., Nemeth K., Implementation of the Consumer ADR Directive in the EU Member States, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018.

Chanturia L., Die Europäisierung des georgischen Rechts – bloßer Wunsch oder große Herausforderung?, *Rabels Zeitschrift, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law*, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.

Chern C., *International Commercial Mediation*, Informa London, 2008.

Chern C., *The Commercial Mediator's Handbook*, Informa Law, New York, 2015.

Cooley W.J., *Mediation Advocacy*, 2nd Ed, NITA, Notre Dame, 2002.

Cortes P., *The New Regulatory Framework for Consumer Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018.

Cortes P., Consumer ADR in Spain and the United Kingdom, *EuCML Journal of European Consumer and Market Law*, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018.

Cremer K., *Die Vertraulichkeit der Mediation*, Schneider Verlag Hohengehren GmbH, Germany (Baltmannsweiler), 2007.

Creutzfeldt N., Vertrauen in Außergerichtliche Streitbeilegung, *Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM)*, Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2016, Köln, 2016.

Czernich D., Geimer R., Streitbeilegungsklauseln im Internationalen Vertragsrecht, C.H.BECK, München, 2017.

Davydenko D.L., *Amicable Dispute Resolution in the European Legal Tradition*, Infotropic Media, Moscow, 2013.

Deguchi M., Das flexible Streitbeilegungsmodell zwischen Zivilprozess und ADR in Japan, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., *Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung*, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018.

Deixler-Hübner A., Schauer M., (Hrsg) *Alternative Formen der Konfliktbereinigung*, MANZ'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, Wien, 2016.

De Palo G., Trevor B.M., *Arbitration and Mediation in the Southern Mediterranean Countries*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2007.

De Palo G., Trevor B.M., EU Mediation: Law and Practice, Oxford University Press, Oxford, 2012.

Dieter A., Montada L., Schulze A., Gerechtigkeit im Konfliktmanagement und in der Mediation, Campus Verlag, Frankfurt/New York, 2000.

Diez H., Krabbe H., Thomsen C.S., Familien – Mediation und Kinder, Bundesanzeiger Verlag, 3.überarbeitete und aktualisierte Auflage, Köln,2009.

Dingle J., Kelbie J., The Mediation Handbook, 2nd Ed, Unity Press, 2014.

Dingle J., Sephton J., Practical Mediation, Law Brief Publishing, Somerset, 2017.

Duve C., Eidenmüller H., Hacke A., Mediation in der Wirtschaft, 2 Auflage.,Verlag Dr.Otto Schmidt, Köln,2011.

Eberhardt U., Rechrsschutzversicherung und außergerichtliche Konfliktlösung, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Heft 3/2014, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2014.

Effer-Uhe D., Schiedsrichterliche Unabhängigkeit bei wissenschaftlichen Äußerungen in SchiedsVZ (Zeitschrift für Schiedsverfahren/German Arbitration Journal), Verlag C.H.Beck, München,16.Jahrgang,Heft 2, März/April 2018.

Eidenmüller H., Verhandlungsmanagement durch Mediation, in Henssler L.K (Hrsg) Mediation in der Anwaltspraxis, Deutscher Anwaltverlag, 2.Aufl, 2004.

Eidenmüller H., Wege aus der Sackgasse: Wie lassen sich Blockaden in Mediations- und Güteverfahren lösen?, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2013, Köln, 2013.

Eidenmüller H., Wagner G., Mediationsrecht, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2015.

Englert K., Franke H., Grieger W., Streitlösung ohne Gericht, Werner Verlag, Amersfort, 2006.

Esplugues C., Iglesias J.L., Palao G., Civil and Commercial Mediation in Europe: National Mediation Rules and Procedures, Vol. I., Intersentia, Cambridge, 2013.

Esplugues C., Civil and Commercial Mediation in Europe: National Mediation Rules and Procedures, Vol. II., Intersentia, Cambridge, 2014.

Esplugues C., Barona S., Global Perspectives on ADR, Intersentia, Cambridge, 2014.

Esplugues C., Marquis L., New Developments in Civil and Commercial Mediation: Global Comparative Perspectives, Springer, New York, 2015.

Fenn P., Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Spon Press, Abingdon, 2012.

Fenn P., Commercial Conflict Management and Dispute Resolution, Routledge, New York, 2017.

Ferz S., Filler E., Mediation Gesetzestexte und Kommentar, Universitätsverlag, Wien, 2003.

Ferz S., Lison A., Wolfart E.M., Zivilgerichte und Mediation, Universitätsverlag, Wien, 2004.

Filler E., Commercial Mediation in Europe, Wolters Kluwer, Law& Business, London, 2012.

Fischer C., Ungerath H., Grundlagen und Methoden der Mediation, C.H.BECK, München, 2014.

Fisher R., Ury W., Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In, 2nd Ed, 1981.

Frascogna X.M., Hetherington H.L., The Lawyer's Guide to Negotiation, Second Ed., American Bar Association, Chicago, 2009.

Fritz R., Das Gütesiegel `Zertifizierter Mediator`, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, Seiten PVSt 47561, Berlin, 2014.

Fuchshuber C., Mediation in Zivilrecht: neue Wege der Konfliktlösung, LexisNexis ARD Orac, Wien, 2004.

Genn H., Judging Civil Justice, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Gläßer U., Mediation und Beziehungsgewalt, Nomos, Baden-Baden, 2008.

Gläßer U., Schroeter K., Gerichtliche Mediation : Grundsatzfragen, Etablierungserfahrungen und Zukunftsperspektiven, Nomos, Baden-Baden, 2011.

Glenewinkel W., Mediation als außergerichtliches Konfliktlösungsmodell, Ibidem-Verlag, Stuttgart, 1999.

Göksu M., Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Banka ve Ticaret Hukuku Arastirma Enstitusu, Ankara, 2016.

- Golann D.*, Mediating Legal Disputes, American Bar Association, Chicago, 2009.
- Goldberg S., Sander F., Rogers N., Cole S.R.*, Dispute Resolution: Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes, Aspen Casebook Series, Wolters Kluwer Law&Business, Six Ed., New York, 2012.
- Golden J., Lamm C.*, International Financial Disputes : Arbitration and Mediation, Oxford University Press, Oxford, 2015.
- Goodman A.*, Basic Skills for the New Mediator, Solomon Publications, 2nd Ed, Maryland, 2005.
- Goodman A.*, Mediation Advocacy, Nova Law and Finance, London,2010.
- Greger R., Unberath H.*, Die Zukunft der Mediation in Deutschland, C.H.BECK, München, 2008.
- Greger R.*, Gerichtsinterne Mediation, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute fur ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.
- Greger R., Unberath H., MediationsG :Recht der alternativen Konfliktlösung, Kommentar, C.H.BECK, München, 2012.
- Greger R.*, Gerichtsinterne Mediation auf dem Prüfstand, Zeitschrift fur Konflikt-Management (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2013, Köln, 2013.
- Greger R., Unberath H., Steffek F.*, Recht der alternativen Konfliktlösung, 2.Auflage, C.H.BECK, München, 2016.
- Groß M.*, IP-/IT- Mediation, Verlag Dt.Fachverl, Frankfurt am Main, 2013.
- Hale T.*, Between Interests and Law , Cambridge University Press, Cambridge, 2015.
- Haft F., Grafín von Schlieffen K.*, Handbuch Mediation, C.H.BECK, München, 2016.
- Hartung A.M.*, Weder Sozietät noch Bürogemeinschaft des Anwalts mit Mediator oder Berufsbetreuer, Neue Juristische Wochenschrift (NJW), C.H.BECK, München, 2018.
- Haynes J., Haynes G.*, Mediating Divorce, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 1989.
- Heetkamp S.J., Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabruck, 2018.

- Herrman M.S.*, The Blackwell Handbook of Mediation, Blackwell Publishing, Malden, 2006.
- Hinrichs U.*, Praxishandbuch Mediationsgesetz, Verlag Walter de Gruyter, Berlin, 2014.
- Hodges C., Stadler A.*, Resolving Mass Disputes: ADR and Settlement of Mass Claims, Elgar Publishing, Cheltenham UK, 2013.
- Hodges C.*, Mass Collective Redress: Consumer ADR and Regulatory Techniques, European Review of Private Law, Vol 23.No.5-2015. Wolters Kluwer Law&Business, London, 2015.
- Hofmeister L., Slopek D.E.F.*, Schutzfähigkeit von Online Dispute Resolution Verfahren, Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2013, Köln, 2013.
- Hollander J.*, Mediation for Civil Litigators, Irwin Law Inc, Toronto, 2013.
- Honorati C., Ohly A., Padovini F., Hirsch G., Picotti L., Knauer C.*, Patentrecht ADR Wirtschaftsstrafrecht, Müller Verlag, Heidelberg, 2017.
- Hopf V.G.*, Gerichtsexterne Mediation Erfahrungen mit dem österreichischen Mediationsgesetz, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.
- Hopt J.K.*, Mediation – Eine Einführung, Rabels Zeitschrift, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.
- Hopt J. K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013.
- Horton D.*, Arbitration about Arbitration, Stanford Law Review, Vol. 70, #2, Stanford, California, 2018.
- ICLG* - The International Comparative Legal Guide to : Litigation & Dispute Resolution, Six Ed., A practical cross-border insight into litigation & dispute resolution work. Published by Global Legal Group, in association with CDR, London, 2013.
- Ingen-Housz A.*, ADR in Business, Vol. II, Wolters Kluwer Law&Business, the Netherlands (Alphen aan den Rijn), 2011.
- Jeong S.*, Kritische Betrachtung über die Gerichtsmediation in Korea, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns

Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018.

Jones G., Pexton P., ADR and Trusts: An International Guide to Arbitration and Mediation of Trust Disputes, Spiramus Press, London, 2015.

Kaiser P., Gabler A.M., Prozessqualität und Langzeiteffekte in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Heft 6/2014, Köln, 2014.

Kajkowska E., Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford, 2017.

Katsh E., Rifkin J., Online Dispute Resolution: Resolving Conflicts in Cyberspace, Jossey-Bass Publishing, 2001, 93.

Kolodej C., Settingstechniken und Prozessgestaltung bei (hoch) eskalierten Konflikten, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Klowait J., Gläßer U., Berlin C., Mediationsgesetz, 1. Aufl, Nomos, Baden-Baden, 2014.

Klowait J., Gläßer U., Berlin C., Berning D., Dendorfer R., Goltermann N., Mediationsgesetz, 2. Aufl, Nomos, Baden-Baden, 2018.

Köksal T., Contract Management & Dispute Resolution in International Construction Business, BILGE, Ankara, 2016.

Kovach K.K., Mediation in a Nutshell, 2nd Ed, West a Thomson Reuters Business, USA, 2010.

Krabbe H., Werkstattbericht –Hochstrittige Parteien in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Kreindler R., Wolff R., Rieder S.M., Commercial Arbitration in Germany, Oxford University Press, Oxford, 2016.

Kumar A., Alternative Dispute Resolution System: Global And National Perspective, K.K. Publications, New Delhi, 2016.

Längsfeld A., Anwaltspflichten und Mediation, Duncker&Humblot, Berlin, 2015.

Lee J., Lim M., Contemporary Issues in Mediation, World Scientific Publishing, Singapore, 2016.

Lee R.T., Mouritsen C.S., Judging Ordinary Meaning, The Yale Law Journal, Vol. 127, #4, New Haven, Connecticut, 2018.

Lindblom P.H., Progressive Procedure, Iustus, Schweden, 2017.

Loer L., Umsetzung des Guterichtermodells in der Praxis, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, PVSt 47561,36, Berlin, 2014.

Mak I.K.L., Alternative Dispute-Resolution of Shareholder Disputes in Hong Kong, Cambridge University Press, Hong Kong, 2017.

Malacka M., Mediation als Appropriate Dispute Resolution im Tschechischen und Slowakischen Rechtssystem in Osteuropa Recht Zeitschrift, Nomos, Baden-Baden, 2018.

Mantle M., Mediation: A practical guide for lawyers, Dundee University Press, Dundee, 2011.

McLaren H.R., Sanderson J., Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Carswell, Toronto, 2006.

Meller-Hannich C., Hóland A., Krausbeck E., „ADR“ und „ODR“ : Kreationen der europäischen Rechtspolitik. Eine kritische Würdigung, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht (ZEuP), Verlag C.H.BECK, München, 2014.

Menkel-Madow J.C., Love P.L., Schneider K.A., Sternlight R.J., Dispute Resolution: Beyond the Adversarial Model, Aspen Publishers, Second Ed., New York, 2011.

Menkel-Meadow C., Developments in `A`DR in the United States, Verlag Otto Schmidt, Heft 4/2013, Köln, 2013.

Moore C.W., The Mediation Process: Practical Strategies for resolving conflict, 3rd Ed., Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2003.

Móslin F., Private Macht, Mohr Siebeck, Tübingen, 2016.

Nehf J.P., The Impact of Mandatory Arbitration on the Common Law Regulation of Standard Terms in Consumer Contracts, The George Washington Law Review, Volume 85, No 6, Washington, 2017.

Neuner J., Natürlicher und freier Wille in Archiv für die civilistische Praxis, 218.Band, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2018.

Nelson M.R., NELSON on ADR, Thomson Carswell, Scarborough, 2003.

Niedostadek A., (Hrsg) Praxishandbuch Mediation, Richard Boorberg Verlag, Stuttgart, 2010.

Niedostadek A., Mediation bei Arbeitsplatzkonflikten und der Grundsatz der Freiwilligkeit, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Nölting H., Mediatoren- verträge, Verlag Centrale für Mediation, Köln, 2003.

Olakanmi J., ADR Alternative Dispute Resolution, Panaf Press, Abuja, Nigeria, 2013.

Partridge V.B.M., Alternative Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2009.

Picker B., Mediation Practice Guide : A Handbook for Resolving Business Disputes, American Bar Association, 2nd ED, Washington, 2003.

Pinto-Ferreira J.P., Carvalho J.C., Consumer ADR in Portugal, EuCML Journal of European Consumer and Market Law, C.H.BECK, Vol 7, 2/2018.

Ponschab R., Verhandlungsführung: Mutter aller Konfliktlösungen ADR-Verfahren im Vergleich, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 1/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Ponte L., Cavenagh T., Alternative Dispute Resolution in Business, West Educational Publishing, Ohio, 1999.

Poon G.P., The Corporate Counsel's Guide to Mediation, First Chair Press, American Bar Association, Chicago, 2010.

Posch W., Schleifer W., Ferz S., Konfliktlösung im Konsens, Schiedsgerichtbarkeit, Diversion, Mediation, Leykam BuchVerlag, Graz, 2010.

Pramhofer K., Gerichtsnaher Mediation beim Handelsgericht Wien-ein Erfolgsprojekt, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Heft 3/2014, Verlag Otto Schmidt, Köln, 2014.

Pratt S., Niculita V.A., The Lawyer's Business Valuation Handbook, American Bar Association, Chicago, 2010.

- Pruckner M.*, Recht der Mediation, Linde Verlag, Wien, 2003.
- Pryles M.*, Dispute Resolution in Asia, 3rd Ed, Kluwer Law International, the Netherlands (Alphen aan den Rijn), 2006.
- Rana R.*, Alternative Dispute Resolution: A Handbook for In-House Counsel in Asia, Lexis Nexis, Singapore, 2014.
- Roberts M.*, Mediation in Family Disputes: Principles of Practice, Fourth Ed., Ashgate, Aldershot, 2008.
- Roebuck D.*, Mediation and Arbitration in the Middle Ages, Holo Books, The Arbitration Press, Oxford, 2013.
- Rogers H.N., Bordone C.R., Sander E.A.F., Mcewen A.C.*, Designing Systems and Processes for Mediation Disputes, Aspen Coursebook Series, Wolters Kluwer Law&Business, New York, 2013.
- Róthemeyer P.*, Die Zertifizierungsfiktion, 17 Jahrgang, Zeitschrift für Konflikt-Management (ZKM), Verlag Otto Schmidt, Heft 2/2014, Januar/Februar, Köln, 2014.
- Rovine A.W.*, Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2013.
- Rule C.*, Online Dispute Resolution for Business, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002.
- Rule C., Rogers V., Del Duca F.,L.*, Designing a Global Consumer Online Dispute Resolution (ODR) System for Cross-Border Small Value –High Volume Claims-OAS Developments in Uniform Commercial Code Law Journal (UCCLJ) 2010.
- Rutherglen A.G.*, Transnational Civil Litigation: Principles and Prospects, Foundation Press, St.Paul, 2016.
- Rützel S., Wegen G., Wilske S., Commercial Dispute Resolution in Germany, Second Ed., C.H.BECK, München, 2016.
- Schiffer K.J.*, Mandatspraxis, Schiedsverfahren und Mediation, 2.neu bearbeitete und erweiterte Auflage, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2005.
- Schmidt F., Lapp T., Monßen H.G.*, Mediation in der Praxis des Anwalts, Verlag C.H.Beck, München, 2012.

Schreiber A., Obligatorische Beratung und Mediation, Duncker&Humblot, Berlin, 2007.

Schütze R.A., Die Bestimmung des schiedsrichterlichen Verfahrens, insbesondere bei Anwendung dem deutschem Prozessrecht unbekannter Beweisformen in SchiedsVZ (Zeitschrift für Schiedsverfahren/German Arbitration Journal), Verlag C.H.Beck, München, 16. Jahrgang, Heft 2, März/April 2018.

Schwarz K., Mediation-Collaborative Law-Collaborative Practice, Schriften der Johannes-Kepler-Universität Linz, Trauner Verlag, Linz, 2010.

Spencer D., Brogan Michael., Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, New York, 2006.

Spencer D., Principles of Dispute Resolution, Second Ed., Lawbook Co, Sydney, 2016.

Steffek F., Rechtsvergleichende Erfahrung für die Regelung der Mediation, The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, Max –Planck-Institute für ausländisches und internationales Privatrecht, Band 74, Heft 1, Mohr Siebeck, Tübingen, 2010.

Steffek F., Mediation, in The Max Planck Encyclopedia of European Private Law, Vol. II, Basedow J., Hopt J.K., Zimmermann R., Stier A., Oxford University Press, Oxford, 2012.

Steffek F., Mediation und Justiz, in Das Neue Mediationsgesetz, Fischer C., Unberath H., Verlag C.H.Beck, München, 2013.

Steffek F., Prinzipiengeleitete Regelung der Konfliktlösung, Zeitschrift für KonfliktManagement (ZKM), #5, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2013.

Steffek F., Mediation und Güterichterverfahren, Zeitschrift für Europäisches Privatrecht, (ZEUP) #3, Verlag C.H.Beck, München, 2013.

Steffek F., Unberath H., Genn H., Greger R., Menkel-Meadow C., Regulating Dispute Resolution: ADR and Access to Justice at the Crossroads, Hart Publishing, Portland, 2013.

Steffek F., Skizzen einer Gerechtigkeitstheorie für das Privatrecht –Individuen, Interessen, Kohärenz, Konsens und Ausgleich in Gedächtnisschrift für Hannes Unberath, Arnold Stefan, Lorenz Stephan., C.H.Beck, München, 2015.

Steffek F., The Relationship between Mediation and Other Forms of Alternative Dispute Resolution in The Implementation of the Mediation Directive, (Compilation of

in-depth Analysis) European Parliament Directorate-General for Internal Policies, <http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses> , 2016.

Susskind R., The End of Lawyers? Oxford University Press, Oxford, 2010.

Susskind R., Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future, Oxford University Press, 2013.

Tochtermann P., Die Unabhängigkeit und Unparteilichkeit des Mediators, Mohr Siebeck, Tübingen, 2008.

Töpel E., Pritz A., Mediation in Österreich: Die Kunst der Konsensfindung, LexisNexis Verlag, Wien, 2005.

Trams K., Die Mediationsvereinbarung –eine vertragsrechtliche Analyse, Tectum Verlag, Marburg, 2008.

Trenczek T.M.A., Berning D., Lenz C., Will H.D., Mediation und Konfliktmanagement, Handbuch, 2.Auflage, Nomos, Baden-Baden, 2017.

Trossen A., Mediation (un)geregelt, Win-Management Verlag, Mühlberg, 2014.

Vallender H., Mediation in Nationalen und Grenzüberschreitenden Insolvenzverfahren, in Brinkmann M., Effer-Uhe D.O., Völzmann-Stickelbrock B., Wesser S., Weth S., Festschrift für Hanns Prütting, Dogmatik im Dienst von Gerechtigkeit, Rechtssicherheit und Rechtsentwicklung, Carl Heymanns Verlag, Köln, 2018.

Van Gelder E.M., Biard A.B., The Online Dispute Resolution Platform after one Year of Operation: A Work in Progress with Promising Potential, Legal Journal Consumenten & Recht, TvC UITGEVERIJ, Paris, 2018.

Walker S., Smith D., Advising and Representing Clients at Mediation, Wildy, Simmonds & Hill Publishing, London, 2013.

Ware S., Principles of Alternative Dispute Resolution, Third Ed., West Academic Publishing, USA, 2016.

Waring M., Commercial Dispute Resolution, College of Law Publishing, Guildford, 2016.

Warne J., International Commercial Dispute Resolution, Tottel Publishing, Haywards Heath, 2009.

Warrier S.V., Arbitration, Conciliation and Mediation, Lexis Nexis, India, 2015.

Wendenburg F., Der Schutz der schwächeren Partei in der Mediation, Mohr Siebeck, Tübingen, 2013.

Wendenburg F., Differenzierte Verfahrensentscheidungen in zivilrechtlichen Konflikten, Verlag Otto Schmidt, Heft 1/2013, Köln, 2013.

Wendenburg F., Mediation –flexible Gestaltung innerhalb fester Strukturen, ADR-Verfahren im Vergleich, Zeitschrift für Konflikt Management (ZKM), 17 Jahrgang, Heft 2/2014, Januar/Februar, PVSt 47561, Berlin, 2014.

Wendland M., Mediation und Zivilprozess, Mohr Siebeck, Tübingen, 2017.

Wentzel C., Internationale Mediation, Logos Verlag, Berlin, 2016.

Windisch K., Fair und/oder gerecht? Fairnesskriterien in der Mediation, Zeitschrift für Konflikt-Management, Verlag Otto Schmidt, Heft 2/2015, Köln, 2015.

Wode M., Rabe C.S., Mediation, Springer, Berlin, 2014.

Woolf H., Access to Justice, 2nd Ed, Stationery Office, London, 1996.

Yaacob H., Alternative Dispute Resolution (ADR), International Shari'ah Research Academy, Kuala Lumpur, 2012.

Zalar A., Managing Judicial Change Through Mediation – Part 1, ADR Bulletin, Vol. 6, No. 8, 2004.

Zenk K., Mediation im Rahmen des Rechts, Nomos, Baden-Baden, 2008.

საკანონმდებლო აქტები

ქართულ ენაზე:

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, 1997წ.

ადვოკატთა შესახებ საქართველოს კანონი, 2002.

ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, 2006.

ს.ს.ი.პ. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ადვოკატთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური წარმოების შესახებ დებულება, 2010.

ადვოკატთა ასოციაციის აღმასრულებელი საბჭოს მიერ მორიგების პროცედურის წარმართვის შესახებ დებულება, 2018.

საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის მედიაციის განვითარების კომიტეტის დებულება, 2018.

უცხოურ ენაზე:

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL AND THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. Brussels 26.8.2016. COM (2016)542 FINAL on the application of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2016%3A542%3AFIN>).

ელექტრონული მასალები / ინტერნეტ წყაროები:

საზოგადოებრივ-ლიტერატურული მოძრაობა XIX საუკუნის 60-70-იან წლებში, ტომი 4, იხილეთ: <http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/3003/1/Kartuli-Literaturistoria_Tomi_IV.pdf>

<<http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj>>.

<<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>.

<www.aija.org.au>.

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0196&from=EN>>.

<http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf>.

<www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/pdf/practice_directions/pd_pre-action_conduct.pdf>.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002/com2002_0196en01.pdf>.

<www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201105/20110518ATT19592/20110518ATT19592EN.pdf>.

<<http://www.risolvionline.it>>.

<<http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/524/oj>>.

<<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>.

<http://www.uncitral.org/pdf/english/workinggroups/wg_3/26th_WG_III/wp_117_e.pdf>.

<www.acrnet.org>.

<<https://www.judiciary.gov.uk/wp-content/uploads/2015/02/Online-Dispute-Resolution-Final-Web-Version1.pdf>>.

<http://www.iccwbo.org/drs/english/adr/pdf_documents/adr_guide.pdf>.

<www.ulr.oxfordjournals.org>.

<<http://www.corteconstituzionale.it/actionSchedaPronuncia.do?anno=2012&numero=272>>.

<www.ulr.oxfordjournals.org>.

<m.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199653485.001.001/acprof-9780199653485-chapter-4>.

<www.mediationinlaw.org>.

<http://www.academia.edu/download/37348802/alternative_dispute_resolution_approaches.pdf>

<www.ulr.oxfordjournals.org>.

<<http://www.adbadalet.gov.tr/arabulucu>>.

<<http://www.mediationadvocates.org.uk>>.

<<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:136:0003:0008:En:PDF>>.

<<http://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1153972&SecMode=1&DocId=450792&Usage=2>>.

<[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(99\)19&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(99)19&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>.

<[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(2001\)9&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(2001)9&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>.

<[http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec\(2002\)10&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true](http://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=Rec(2002)10&Sector=secCM&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=eff2fa&BackColorIntranet=eff2fa&BackColorLogged=clcb6&direct=true)>.

<www.uncitral.org>.

<<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/ml-conc/03-90953-Ebook.pdf>>.

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>>.

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>>.

<<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>.

<<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>>.

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=COM%3A2016%3A542%3AFIN>>

<<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013L0011>>.

<<http://m.oxfordscholarship.com/view/10.1093/acprof:oso/9780199653485.001.001/acprof-9780199653485-chapter-4>>.

<www.oebm.at>.

<www.justice.government.bg/MPPublic-Web/default.aspx?id=2>.

<www.adrcenter.com/jamsinternational/civil-justice/Mediation_Country_Report_Bulgaria.pdf>.

<www.cedr.com>.

<<http://www.mediationeurope.net/eng/documents/lawinhungary.pdf>>

<www.ismed.it/doc/D_Lgs_28-2010.pdf>.

<www.nmi-mediation.nl>

<<http://sakig.pl/en/mediation/about-meditation>>.

<<http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/>>

<http://dspace.nplg.gov.ge/bitstream/1234/3003/1/Kartuli-Literaturisistoria_Tomi_IV.pdf>.

<<http://www.tcc.gov.ge/index.php?m=586>>.

<http://gba.ge/uploads/files/reestri/kanonproekti_mediaciis_shesaxe.pdf>

<www.gba.ge>

<http://gba.ge/uploads/files/regulaciebi/eTikis_kodexi.pdf>.

<<http://gba.ge/uploads/files/regulaciebi/debuleba.pdf>>.

<<http://gba.ge/uploads/resolutions/2018/01/31/3d51dfa83d2ce7fffc515d101375fb3.pdf>>.

<http://gba.ge/uploads/files/reestri/mediaciis_ganvitarebis_komitetis_debuleba.pdf>

<<http://gba.ge/uploads/resolutions/2018/04/02/9b5c84003fd3bbf88271957f65b512b4.pdf>>

<http://gba.ge/uploads/files/reestri/morigebis_debuleba.pdf>

<<http://gba.ge/ka/resolutions/list/330>>.

<<http://ncadr.tsu.ge/#>>.

<http://gba.ge/uploads/files/reestri/GBA_mosazrebebi_mediaciis_shesaxe.pdf>.

ნაშრომი შესრულებულია ჩემს მიერ, ვადასტურებ ხელმოწერით:

ირაკლი ყანდაშვილი /